3.

ANTIQUARISK TIDSSKRIFT,

UDGIVET

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

1861—1863.

KJÖBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1864.

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

Möde den 6te December 1861

under Forsæde af Vice-Præsidenten, Geheimearchivar og kongelig Historiograph C. F. Wegener.

Secretairen, C. C. Rafn, gav Beretning om Arbeidernes Fremgang og forelagde som færdige fra Pressen af SELSKABETS HISTORISK-ARCHÆOLOGISKE TIDSSKRIFTER:

ANNALER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED,

Aargangen eller Bindet 1859, udstyret med 7 Plancher og indeholdende: 1, De sydslesvigske Befæstningsværker i og fra Oldtiden og Middelalderen, af Chr. C. Lorenzen, nemlig: I. Kurgraven og Kurvirke; II. Östervolden eller Gammel-Dannevirke; III. Dannevirke; IV. Landwehr eller Sönder-Dannevirke; V. Dannevirke-Graven og Dannevirke-Volden. 2, De sydslesvigske Runestene, ved C. C. Rafn: I. Mindesmærke over Sytrik Osfredson paa Vignibe; II. Mindesteen, opreist af Thorleif for hans Staldbroder Erik; III. Mindesteen over Skarde, reist af Kong Svend Tveskæg; IV. Thorleif Jarleskjalds Ophold hos Svend Tveskæg, Kvad af Svend Tveskæg til Thorleif Jarleskjald; V. Jomsvikingerne Vagn Aageson og Skarde, — en Vise af Fyenboen Vagn Aageson; VI. betræffende Kortet over Egnen omkring Bustrup og Vedelspang. 3, Om det tidligere Folkesprog i Byen Slesvig, af Chr. C. Lorenzen. 4, Bemærkninger til den foregaaende Afhandling, af K. J. Lyngby. 5, Om Byen Slesvigs Befæstning i Oldtiden og Middelalderen, af Chr. C. Lorenzen. 6, Nogle Bemærkninger om Guldholm Kloster, af samme. 7, Danske Kongesagn i Sönderjylland, af samme. Til dette Bind höre fölgende Tavler: I. Kort over Dannevirke, Kurgraven og Östervolden, ved Oberstlieutenant W. Dreyer, udfört af Lieutenant C. G. Rönnov og graveret af E. Chr.

Möller; II. Profiler af Dannevirke ved Vester-Kalegat med Dannevirke-Muren, af Kurgraven ved Viglesporten og af Dannevirke ved Kurborg; III. Profiler af Dobbeltvolden, af Krumvolden ved Morgenstjerne og Halvkreds-Volden ved Oldenborg; IV. Prospect af Haralds-Volden af Dannevirke; V. Prospect af Valdemars-Muren af Dannevirke; tab. II—V udförte i Bærentzen & Co.'s lithographiske Institut, Profilerne efter Tegninger af C. G. Rönnov og Prospecterne efter Tegninger af V. Wassmer. VI. Antiquarisk Kort over en Deel af Egnen syd for Bustrup ved Slesvig, hvor de tre danske Runestene fandtes i 1796, 1797 og 1857, forfattet af W. Dreyer, udfört af C. G. Rönnov og graveret af E. Chr. Möller; VII. Kort over Byen Slesvigs Befæstning i Oldtiden og Middelalderen, tildeels efter Schröders Grundriss der Stadt Schleswig og Lorenzens Afhandling, tegnet og graveret af E. Chr. Möller.

ANTIQUARISK TIDSSKRIFT, Aargangene 1858 og 1859.

Departementschefen for Underviisningsvæsenet i Ministeriet for Hertugdömmet Slesvig, Etatsraad T. A. Regenburg, meddeelte en af Inspecteuren ved Museet for nordiske Oldsager i Flensborg, Adjunct Engelhardt, til Ministeriet indsendt, med Afbildninger og Grundplan oplyst, Beretning om Undersögelse af en Gravhöi fra Bronzealderen tæt ved Thorsbjerg Mose ved Sönder-Brarup i Angel. Da Höien ligger tæt ved Mosen, antog man, at den muligen kunde hidröre fra samme Tid som de i den fundne Oldsager, nemlig fra den ældre Jernalder, men dette viste sig ved Undersögelsen ikke at være Tilfældet, da man fandt umiskjendelige Tegn paa, at den var fra en langt ældre Tid og rimeligviis fra Bronzealderens förste Tider. To Steenkredse og en mellem disse opreist stor Bautasteen, der var reist paa et Grundlag af mindre Stene, saavelsom Begravelsesmaaden i det Hele giver denne Höi en særegen antiquarisk Betydning.

Inspecteuren over Syd-Grönland, Dr. philos. H. Rink, som i Vinter opholder sig i Kjöbenhavn, forelagde tredie

Bind af „Kaladlit okalluktualliait", grönlandske Folkesagn, opskrevne og meddeelte af Indfödte, med dansk Oversættelse, trykt paa Nouk eller Nûk (Noungme), d. e. Godthaab, og udgivet fra det der oprettede grönlandske Bogtrykkeri, og med lithographerede Plancher, 1861; han fremhævede blandt andet visse Træk i disse Sagn, som tydede paa Grönlændernes tidligere Ophold i det arctiske America paa den anden Side af Baffins Bay og deres Samkvem med Indianere eller Indlandsboer; han foreviste endeel Pröver af Grönlænderes Skrift og Tegninger, hvoriblandt ogsaa nogle, som ere benyttede til et Tidsskrift for Grönlændere, „Atuagagdliutit", der er begyndt at udgives ved Colonien Godthaab, og hvis Hensigt er at optage alt, hvad der kunde egne sig til Læsning for Grönlænderne udenfor Skoleunderviisningen.

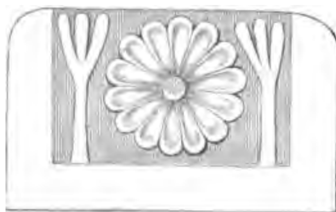
Consul E. C. Hammer i Boston havde oversendt et lidet Skrift af Pastor Abner Morse, betræffende Fund paa Kysterne af Massachusetts af gamle Ildsteder, der efter Forfatterens Undersögelser ikke synes at hidröre fra Indianerne, men fra et mere cultiveret Folk, som han antager at være de gamle Nordboer, der netop besögte disse Kyster.

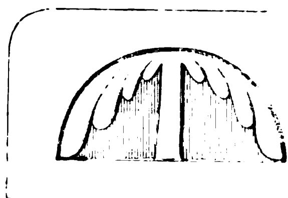
John Beatton, kgl. dansk Consul i Stromness paa Orkney, havde ved Brev af 20de Juli givet en forelöbig Underretning om Fund af endeel Runeindskrifter i en Höi i Stenness Sogn paa Mainland. Fra George Petrie modtoges senere udförligere Meddelelser derom af 31te Juli og 12te August med skizzeret Copie af Runerne og Grundtegning af Steenhallen, paa hvis Vægge de ere indristede. Efter denne Meddelelse havde Secretairen givet en forelöbig Notice derom i den Berlingske Tidende af 11te September i et til George Petrie adresseret Brev. Den Oldgrandsker, som havde foranstaltet disse Undersögelser, James Farrer, Esq., M. P., havde ved Brev af 5te November sendt 7 Plancher med lithographerede, med stor Omhu udförte, Afbildninger af disse Indskrifter og Indristninger, med Opfordring til yderligere Forsög paa Indskrifternes Læsning. Efter nöiere Undersögelse af det nu modtagne mere

paalidelige Apparat havde Secretairen gjort yderligere Forsög paa Udtydningen og meddeelte nu sin Læsning af de betydeligste af disse Indskrifter, hvori han til enkelte Ord havde benyttet Archivar Jon Sigurdssons Gisninger. (Secretairens Fortolkning sendes til Mr Farrer).

Fra H. C. Strandgaard, Skolelærer og Kirkesanger i Selde, Viborg Amts Nörre Herred, var modtagen Underretning om, at han havde opdaget en Række Runer paa Fodstykket af Döbefonten i Selde Kirke, som tidligere havde været ganske skjulte af Kalk. Paa Stenens tre andre Sider vare

FODSTYKKE AF DÖBEFONTEN I SELDE KIRKE. ⅛

Ziráter indhugne og i dens fire överste Hjörner Menneskehoveder; han havde tilsendt Selskabet Afbildninger og af Indskriften tillige et vellykket Gnidebillede. Indskriften læses efter Archivar Jon Sigurdssons Gisning: Guþlif (Guþleifr) greifi rit (reit) á fat. Gudleik Greve skrev paa Fadet (Döbefonten); GREIFI er vel her af samme Betydning som *lendr maþr*, Lehnsmand, Herremand.

Gisle Brynjulfsson, som nylig var vendt tilbage fra London, meddeelte Bemærkninger om en Vita Griffini i den Cottonske Manuscript-Samling i det Britiske Museums Bibliothek. Griffin, Conans Sön, var en Konge i Wales i Slutningen af det 11te og Begyndelsen af det 12te Aarhundrede († 1137); hans Slægt paa mödrene Side udledes her fra de nordiske Konger i Dublin paa en ellers hidtil ubekjendt Maade. Ogsaa fortjener det at bemærkes, at den Madoc, som antages at være kommen til America i Slutningen af det 12te Aarhundrede, netop var en Sönnesön af Kong Griffin; og han har saaledes rimeligviis kjendt de nordiske Beretninger om Vinland og de andre Lande i Vest, da disse vare vel bekjendte blandt Nordboerne i Irland.

De ovenfor S. 5 ommeldte Afbildninger af de paa Orknöerne fundne Runeindskrifter, som James Farrer ved Brev af 5te November 1861 sendte Selskabets Secretair, havde han samtidig sendt flere i Danmark, Norge og Sverrig, der havde beskæftiget sig med runographisk Studium. Af disse har ogsaa P. A. Munch gjort Forsög paa Indskrifternes Fortolkning og i „Norsk Illustreret Nyhedsblad" af 1ste og 8de December 1861 meddeelt dette Forsög med Gjengivelse af Afbildningerne. Secretairens Brevvexling med Mr Petrie var i Juli, August og September 1861, altsaa længe för Mr Farrer sendte Afbildningerne hid. Professor Munch har yderligere oplyst Anledningen til disses Publication, som Mr Farrer sikkert vil bifalde.

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

AARSBERETNING

1861.

Aarsmöde den 13de Mai 1862.

Det almindelige Aarsmöde afholdtes under Hans Majestæt Kongens Præsidium paa Christiansborg Slot Tirsdagen den 13de Mai.

Secretairen, C. C. Rafn, meddelte en Udsigt over Selskabets Foretagender og Status i det forlöbne Aar 1861, i hvilket Aar efternævnte af de tidligere og senest optagne vare indtraadte som

STIFTENDE MEDLEMMER:

H. M. SOMDET PHRA PARAMENDR MAHA MONGKUT, FÖRSTE-KONGE AF SIAM, optagen efter Forslag af Sir John Bowring, Gouverneur i Hongkong og tidligere K. Storbritannisk befuldmægtiget Minister i Bangkok.
Bonaparte, Prinds Louis Lucien, Senator i Frankrig, Paris.
Bonghi, Signore Diego, Archæolog i Neapel.
Bradley, Hon. Charles William, Statssecretair i Connecticut.
Brown, James Roberts, Esq., Clerkenwell i England.
Chadbourne, Paul Ansel, M. D., Prof. ved William's College, Mass.
Charnock, Richard Stephen, Esq., F. S. A. London.
Du Bois, H. C., K. Nederlandsk bef. Min. i Constantinopel og Athen.
Eellenborough, Edward Law, Earl of, Southam House i Gloucestershire.
Farrer, James, Esq., M. P., til Ingleborough i Yorkshire.
Grill, Jan Wilhelm, Brukspatron til Bona i Öster-Götland.
Lee, James Prince, D. D., F. R. S., Lord Biskop af Manchester.
Letterstedt, Jacob, K. Svensk-Norsk General-Consul i Capstaden.
Witte, Jean J. A. M. Baron de, Numismatiker, Paris.

Der udgaves af SELSKABETS HISTORISK-ARCHÆOLOGISKE TIDSSKRIFTER:

ANNALER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED,

Aargangen eller Bindet 1859 med 7 Plancher, hvis Indhold findes anfört i Beretningen om det den 6te December afholdte Möde, i hvilket det först fremlagdes, ligesom af

ANTIQUARISK TIDSSKRIFT, Aargangene 1858 og 1859, hvis Indhold vil blive meddeelt i dette Binds Slutningshefte for 1860. Fremdeles af de for Udlandene nærmest bestemte

MÉMOIRES DES ANTIQUAIRES DU NORD,

det Aargangene 1850—1860 indeholdende Bind, hvori Beretninger om Selskabets Foretagender i de nævnte Aar, der have været meddelte i de under Hans Majestæts Præsidium afholdte Aarsmöder, og fölgende Afhandlinger og særskilte Meddelelser: 1, Sur la construction des salles dites des géants par S. M. le ROI FRÉDÉRIC VII DE DANEMARK. — 2, Résumé du mémoire de M. A. F. von Mehren sur les connaissances géographiques des peuples islamites. — 3, Geographical Elucidations on the Scottish and Irish Local Names occurring in the Sagas, by P. A. Munch: I. The Orkneys; II. Katanes and its adjoining districts; III. Hjaltland. — 4, The Northmen in Iceland, Remarks on a Treatise of George Webbe Dasent, by Grímur Thomsen. — 5, Orthographe de quelques anciens noms propres nordiques. — 6, Texte explicatif de l'Atlas de l'archéologie du Nord représentant des échantillons de l'âge de bronze et de l'âge de fer: A. Renseignements sur l'origine et l'exécution de l'Atlas; B. Sur les armes datant de l'âge de bronze du Nord, par C. C. Rafn; C. Sur les bracteates en or et sur le premier emploi de bracteates comme monnaies, par C. J. Thomsen; D. Sur les deux cornes d'or trouvées près de Gallehus d'après les anciennes descriptions, et Inscription de la corne d'or interprétée par C. C. Rafn. — 7, Cabinet d'antiquités américaines. — 8, Descente en Angleterre projetée par le roi de

Danemark Valdemar atterdag de réunion avec les Français, mémoire par Frédéric Schiern appuyé sur des documents publiés par M. A. Germain de Montpellier. — 8, Inscriptions runiques du Slesvig méridional, interprétées par C. C. Rafn.

Secretairen ved den Cambriske archæologiske Forening havde oversendt en af denne Forening, deels i Archæologia Cambrensis, deels særskilt udgiven engelsk Oversættelse af Hans Majestæt Kongens ovennævnte Skrift „On the construction of Giants' Houses or Cromlechs".

Professor P. A. Munch havde for Selskabets Annaler meddeelt „Diplomatiske Bidrag til Erkebiskop Jens Grands Levnetshistorie", hvilke han under et Ophold i Rom havde udskrevet af de pavelige Regester.

Hans Majestæt havde overdraget Vicepræsidenten, Geheimearchivarius, Conferentsraad C. F. Wegener, at fremsætte et motiveret Forslag til Udgivelse ved Selskabet af et Værk over de under Hans Majestæts egen Ledelse foretagne Undersögelser af Kongehöiene i Jellinge, i hvilket Værk tillige vilde være at optage saavel en Beskrivelse over selve Stedet med dets Runemindesmærker som ogsaa over de med disse i nöie Forbindelse staaende Runestene i Bekke, Læborg og Söndervissing. Hans Majestæt havde derhos yttret en Formening om Værkets ydre Form: *först* den, at det over Undersögelserne i Ringsted kunde tjene til Mönster; *senere*, med Hensyn til Oldskrift-Selskabets oekonomiske Forhold, den, at det kunde udgives ligesom Hans Majestæts eget Skrift om Jættestuernes Bygning og udkomme som Separataftryk af Selskabets Annaler.

Efterat Vicepræsidenten i Overensstemmelse hermed havde givet en kort Forklaring af disse Mindesmærkers Beskaffenhed og store Betydning og fremsat Hans Majestæts Menings-Yttring om Udgivelsesmaaden, blev Allerhöistsammes senest yttrede Mening om Udgivelsesmaaden antagen.

Derefter lod Hans Majestæt Directeuren for de antiquariske Mindesmærker, hvem Hans Majestæt önskede Ud-

arbeidelsen af det tilsigtede Værk anbetroet, forevise og forklare de allerede udförte Tegninger til det forehavende Værk, og disse indtoge Fleerheden af de tilstedeværende Medlemmer saa meget, at Spörgsmaalet om Udgivelsesmaaden igjen optoges til ny Forhandling. Resultatet deraf blev, at Selskabet erklærede sig for Hans Majestæts oprindelige Mening om Udgivelsesmaaden, saa at det forehavende Værk vil udkomme paa Selskabets Bekostning i samme Form som Værket om Kongegravene i Ringsted.

Stiftamtmanden i Viborg, Kammerherre, Baron L. Bretton, foredrog Bemærkninger om den oprindelige Bestemmelse af Oldtidens Jættestuer, hvilke han formente for en Deel at have först været opförte til og at have tjent som Menneskers Boliger, men ere senere blevne anvendte som Gravkamre.

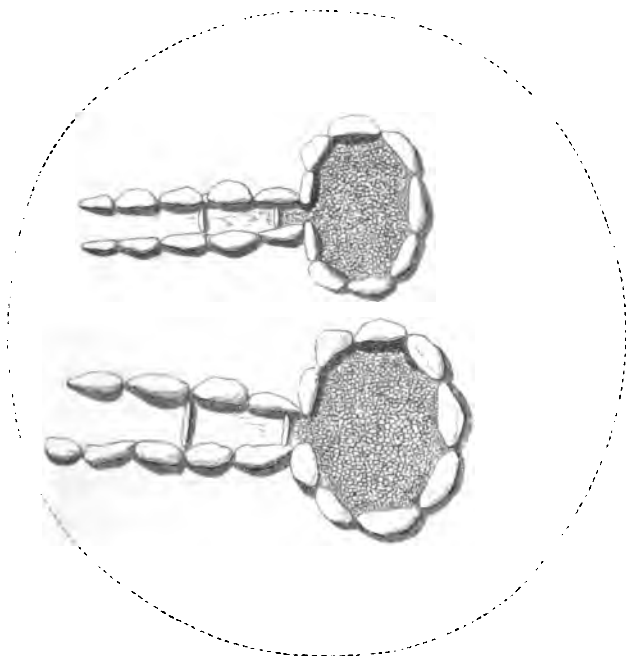
Hans Majestæt behagede at meddele Forsamlingen en Beretning om Undersögelsen af nogle paa begge Sider af det saa kaldte Rammedige, i Skjellet mellem Ramme og Dybbe Sogne i Ringkjöbing Amt beliggende Gravhöie, hvilken Undersögelse var i 1861 foretagen af Inspecteuren ved Hans Majestæts Antiquitet-Samling. I en af disse Höie, som ligger paa den östre Side af bemeldte Dige og er omtrent 80′ i Gjennemsnit, men uden synderlig Höide i Forhold til de andre omliggende Höie, foretoges en Indgravning fra den sydostlige Side, hvorved först fandtes en 13″ höi Urne staaende i Overkanten af Höien og indeholdende Aske og brændte Been, et Par smaa Bronzeringe og nogle Brudstykker af forarbeidede og udzirede Beennaale. Noget længere inde i Midten af Höien, ligeledes i Overfladen, i een Fods Dybde var hensat en flad Steen opstillet paa Höikant med den flade Side imod Syd, til hvilken var henlagt Aske og brændte Been saa meget at det kunde antages at hidröre fra et Lig. Ved at gjennemsöge disse Been fandtes fem smaa hjerteformede Flintpilespidser og Brudstykker af en Landsespids af Flint samt en tilhuggen Flintflække, alt meget stærkt forbrændt og næsten ganske overtrukket ligesom med en

Glasur og ufeilbarligen brændt i Forbindelse med det Lig, hvoraf her fandtes Resterne. Af nogen Urne var her intet Spor, men der er ingen Tvivl om at disse Flintsager og de brændte Been ere nedlagte paa een Gang. Ved en fortsat Undersögelse fandtes endvidere i Midten af Höien, omtrent 18″ fra Grundfladen, fire fortrinlig bevarede Flintpilespidser og en Landsespids af Flint liggende i sort Muldjord og en Alen fra disse atter en smuk Landsespids, hvilke Sager imidlertid ikke syntes at ligge paa deres oprindelige Plads men formodentlig ere saaledes henkastede ved en tidligere Udgravning, hvoraf her paa dette Sted fandtes Spor. Af noget egentligt Gravkammer bemærkedes ikke sikkre Spor; kun nogle Steen, der laa spredte i en Halvkreds paa Bunden, kunde antyde at et saadant ved den formodede tidligere Udgravning er forstyrret. Meddeleren gjorde opmærksom paa, hvad der i denne Höi er særeget, at Flintredskaber her fandtes brændte og efter Bronzealderens Begravelsesmaade nedlagde i Forbindelse med Levningerne af Liget.

I en anden Höi henved 50′ i Gjennemsnit, der ligeledes blev udgravet, fandtes enkelte Rester af Dyreknokler og tæt ved disse henved en Snes runde ubrændte Leerkugler, som syntes satte ovenpaa hverandre i en Halvkreds. Da man naaede Höiens Bund, fandtes der nogle temmelig store Stene, liggende omtrent i en Alens Afstand fra hinanden, hvilke syntes at angive Formen af et Gravleie; imellem disse Stene laa et Lag ituhuggede Steenskjærver, paa hvilke bemærkedes enkelte Rester af Been. I den nordlige Ende laa atter nogle af de föromtalte Leerkugler og i den söndre Ende en Öxhammer af Granit med glat boret Skafthul. Lignende Leerkugler vides ikke ellers at være fundne ved Undersögelser af Gravhöie, og er det rimeligt at disse ere benyttede istedenfor Steen, hvorpaa denne Egn er meget fattig.

Ligeledes havde HANS MAJESTÆT i April 1862 foranstaltet undersögt en Gravhöi paa en Gaardmand Jens Larsen i Borup, Gjörlöse Sogn, Frederiksborg Amt, tilhörende Mark,

i hvilken Höi en Deel Oldsager fra Steenalderen, især Flintkiler, vare fundne. Denne Höi indeholdt to store Gravkamre eller saakaldte Jættestuer, hver med sin Indgang fra Sydost. Det vestlige Kammer, hvorfra Overliggeren allerede tidligere var bortfört og hvis Sidevægge ni opretstaaende store Stene danne, er omtrent 10′ langt og 6′ bredt. Det östlige

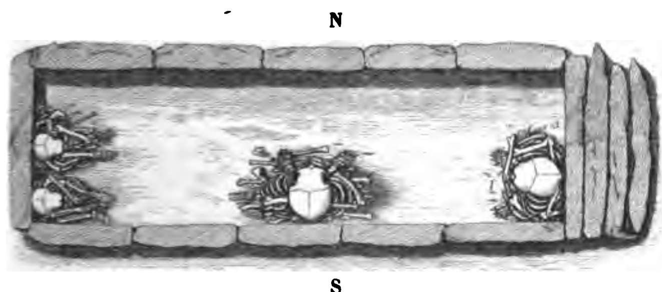
Kammer, der ligeledes har ni Sidestene, er henved 12′ langt og 8′ i Breden og stod urört indtil forrige Aar, da Eieren lod Overliggeren, der var af henved 16 Alens Omkreds og tildækkede hele Rummet, sprænge og bortföre og saaledes yderligere forstyrrede dette Mindesmærke. Höiden af Sidestenene, som have baaret Overliggerne, viser, at en Mand har næsten kunnet staae opreist i Kamrene. Begge Kamre vare fulde af nedlöben Jord og Flintskjærver, hvorunder fandtes en betydelig Masse Menneskeknokler udbredt over hele

Bunden i et Lag af henved en Fods Tykkelse; nogle Hovedskaller fandtes endnu hele; selv i Indgangen, der, som sædvanlig, havde to Skillerum eller Dörtærskeler, laa en betydelig Mængde Been og efter den givne Forklaring vilde de tilbageværende Knokler kunne have fyldt en Vogn, uagtet störste Delen var heelt hensmuldret. Flintredskaberne laa paa forskjellige Steder mellem Benene paa Bunden i Gravkamrene, der var brolagt med Stene af almindelige Brostenes Störrelse og under hvilke fandtes et Lag Gruus eller Sand.

Hans Majestæt meddelte Forsamlingen Beskrivelse af et af Allerhöistsamme undersögt Gravkammer fra Hedenold i en Gravhöi beliggende i Jægersborg Dyrehave tæt ved Veien, der fra Eremitagen förer op forbi Fortunens Indelukke, Lyngby Sogn, Kjöbenhavns Amt. Ved i Foraaret 1862 at borttage Steen til Veifyld fra denne Höi, der var omtrent 30' i Tvermaal og kun af ringe Höide, havde Arbeiderne fundet tre Leerurner med brændte Been staaende paa forskjellige Steder i Höiens Overflade og da man under en betydelig Masse Kampesteen af en Haandsteens Störrelse i en Dybde af fire Fod omtrent i Midten af Höien stödte paa en fast Steensætning, blev derom af Hofjægermester Eide gjort Indberetning til Hans Majestæt. Ved fortsat Udgravning bleve Jord og Stene, som omgave og dækkede den ommeldte Steensætning, borttagne, ved hvilket Arbeide atter fandtes tre Urner, indeholdende brændte Been; disse Urner vare af ordinair udbuget Krukkeform og simpel Forarbeidning, men meget beskadigede. Den 4de April red Hans Majestæt op til Stedet og lod under egen Ledelse foretage en Undersögelse af Gravkamrets Beskaffenhed og Indhold. Kamret var dannet af fem temmelig store opretstaaende Sidestene i Retning fra Öst til Vest, en for den vestre Ende og fire bag hinanden for den östre. Da de fire Dækstene, som lukkede Graven, vare aftagne, fandtes Gravkamret fuldt af Jord, som meget varsomt blev opkastet. Under dette Arbeide opdagedes först i det sydvestre Hjörne tydelige Omrids af en Hovedskal af et

Menneske og en halv Snes Tommer fra dette et andet Cranium, begge i Forbindelse med flere Menneskebeen, hvoraf Laar- og Skinnebeens-Knokler vare tydelige at skjelne. I det sydostlige Hjörne af Kamret fandtes en tredie Hovedskal med Front imod de i Vest liggende, betydelig större end disse; den optoges næsten heel og afgaves senere til Museet for nordiske Oldsager. En fjerde omtrent af samme Störrelse fandtes i Midten af Kammeret op til dets söndre Side. Ved disse Cranier fandtes ligeledes Knokler af Menneskebeen og saaledes sporedes med temmelig Sikkerhed otte Laarbeensknokler; disse laa overalt tæt op til Hovedskallerne uden nogen bestemt Retning, paa kryds og tvers med de andre forefundne Beenrester i en saadan Uorden, at man neppe engang kunde antage at Ligene vare begravede i en siddende Stilling, langt mindre i udstrakt Retning, men sandsynlig nedpakkede som det bedst har ladet sig gjöre, for at der i Gravkamrets indskrænkede Rum kunde blive Plads til saa mange Lig. Alene Levningerne af disse fandtes i Kamret, ingen forarbeidede Gjenstande. Hans Majestæt havde aldrig för i et saa lidet Gravkammer truffet Skeletter af saa mange Lig og oplyste ved en skizzeret Afbildning dette Gravkammers Udseende.

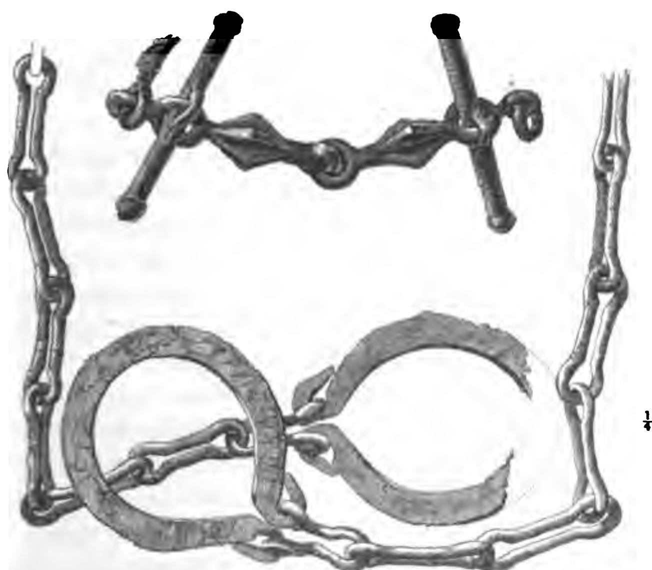
N

S

Gravkamrets indvendige Længde 7′ 6″, Brede 2′ 4″, Höiden fra Bunden til Dækstenene 2′. Bunden var belagt med flade Steen og Spor af Kul fandtes flere Steder.

HANS MAJESTÆT henledede i Særdeleshed Forsamlingens Opmærksombed paa et Fund, der i November Maaned 1861 var gjort ved Söllested (Sölvastaðir), Baag Herred, i Fyen, halvanden Miil NO for Assens. Ved Indsendingen af disse Sager til Kongens particulaire Cabinet havde Jægermester F. C. Langkilde paa Frederiksgave meddeelt fölgende Oplysninger derom. Den Gravhöi, hvori Fundet gjordes, som er beliggende paa Gaardmand Niels Andersens Mark i Söllested Sogn, tæt uden for Gaarden, var, ligesom mange andre Höie, forsynet med Randstene med Undtagelse af den vestre Side, hvor en tidligere Forstyrrelse ved Afgravning havde fundet Sted. I dens Indre var der et Gravkammer, af Længde 30', Brede 9', med Indgang fra NO; det havde til alle Sider Vægge af Leer og var fyldt med blandet Jord uden nogensomhelst Steensætning. Ved Forespörgsel paa Stedet oplystes, at der ved Udgravningen heller ikke forefandtes Levninger af Træ eller andet deslige, der kunde antyde at Gravkamrets Leervægge have haft nogen Træbeklædning. Paa Bunden af Graven, som bestod af et sammenstampet Leerlag, fandtes i en Dybde af to Alen flere Sager hörende til et Sæt Seletöi til to Heste, nemlig tvende tildeels med Sölvplader belagte Bidsler eller Mundbid af Jern meget fortærede af Rust, Stangen 5'' lang; tvende Jernkjæder med lange i Midten sammentrykte Led med en i hver af dem anbragt Böile, der have en saa stor indvendig Vidde, at de have kunnet indskydes paa en Vognstang, og antages disse Kjæder med temmelig Sikkerhed at have været Halskobbel til to Heste; fremdeles to firkantede större Jernspænder, et Stykke meget lignende en langagtig Hængelaas og et formeentlig til Seletöiet hörende Beslag af 3 Tommers Længde, hvoraf den ene Deel er af Bronze med ædel Rust og udarbeidet som et Dyrehoved, den anden Deel derimod af Jern og meget forrustet, dette Stykke seet fra oven $\frac{3}{4}$'' bredt, fra Siden omtrent $\frac{1}{2}$''; en Deel paa Læder fæstede Knappe af Jern med tynd Belægning af Sölv; anbragte paa Læderremme have de tjent som Prydelse

1/4

1/1

1/1

FUND VED SÖLLESTED.

rimeligviis til Hestehovedtöiet; Brudstykker af Jernkjæder, Spænder og Nitnagler samt nogle Rester sammenrullet Skind, hvoraf noget med Uld paa. De S. 17 vedföiede Afbildninger vise nogle af disse Sagers Udseende.

I en Dybde af tre og en halv Alen fandtes endvidere i en brændt Masse tvende Træbuer eller krumme Træstykker, paa hvert af hvilke er fastgjort et fortrinligt udarbeidet og forgyldt Metalbeslag med flere derpaa anbragte Zirater og endende sig i Dyrehoveder. Sammenligning med andre analoge Stykker og Fund gjör det indlysende, at de have tjent som Ryg- eller Mankestole paa et Sæt pragtfuldt Seletöi for tvende Kjöreheste, saa at Tömmen har været anbragt gjennem Böilen i Midten, i hvis nederste Deel sees kjendelige Spor af Slid, hidrörende fra Tömmen, der upaatvivlelig har været af Læder eller anden saadan Bestanddeel, som nu er gaaet tabt. S. 20 fremstilles den ene Rygstol og to Stykker af den andens Zirater.

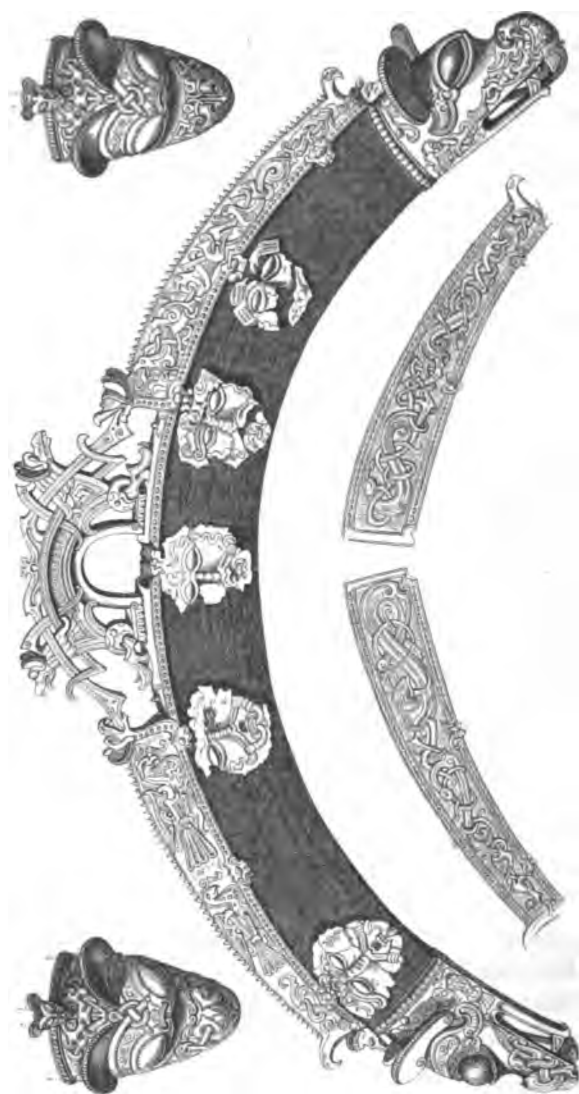
Fremdeles flere forskjellige Sager af Bronze eller rettere en Metalcomposition, der temmelig ligner Messing, nemlig: En flad Skaal, ikkun 2" dyb, men foroven, hvor Kanten er noget tykkere end Blikket i selve Skaalen, 10" i Gjennemsnit. I Bunden er den lidt indad buget for at danne en Flade, hvorpaa den kunde staae. Inden i denne Skaal laa: a, en $3\frac{1}{2}$" lang Kam af Been med tyk, lidt over $\frac{1}{2}$" bred, Ryg, som fremkommer ved at der uden paa Midtstykket, hvori de 1" lange Tænder til den ene Side ere udskaarne, ere to smalle Beenstykker paalagte, som ere holdte sammen ved Bronzenitter; b, et som et Bind sammenrullet Stykke linned Töi eller Lærred, vævet paa almindelig Maade af enkelt spundet Garn saavel i Renning som Islæt.

En Spand, $6\frac{1}{2}$" höi og $7\frac{1}{4}$" i Gjennemsnit heelt igjennem. Paa to Steder lige overfor hinanden er der Spor til Öskener, som have været paanittede, og hvori Hanken har været anbragt. I Bunden er den lidt indad buget for desto bedre at kunne staae. Denne Spand var omgiven af Træ, formodentlig en simpel Træspand, som kun har været anbragt for at be-

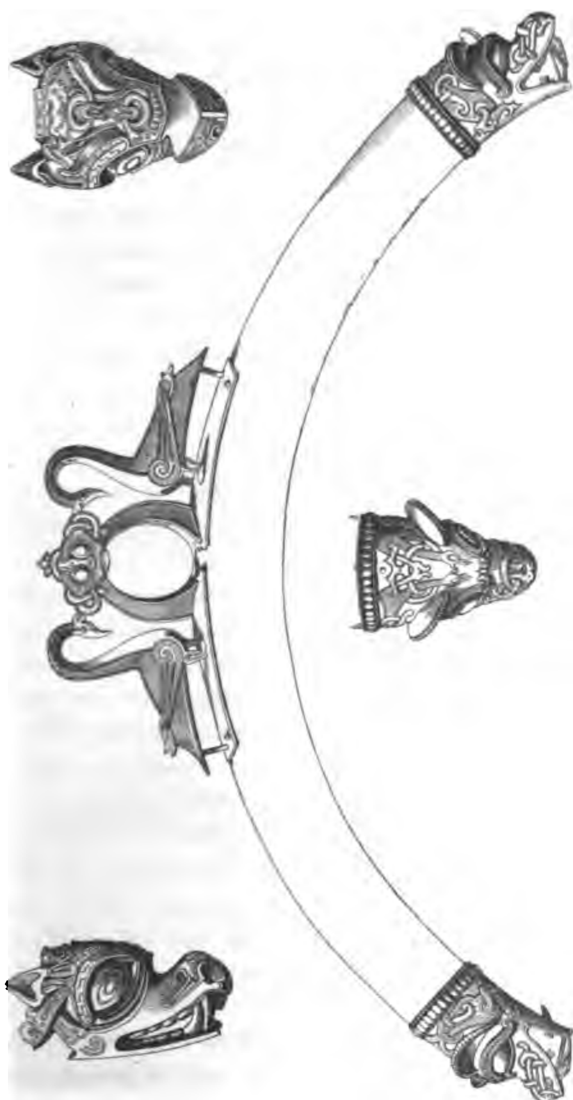
vare den tynde Bronzespand; kun det Stykke deraf, hvorpaa denne stod, er opbevaret. En större Knokkel af et Dyr laa inden i Spanden.

I den östre Ende af Graven fandtes endvidere en aldeles ödelagt Urne med nogle brændte Been og faa Stumper Jern.

Vort Selskab modtog i 1832 fra Eieren af Möllemosegaard i Hillerslev Sogn, Salling Herred, Svendborg Amt, Hr Jungclausen, en Beretning om adskillige höist mærkelige Oldsager, som han for sex Aar siden havde fundet i en paa en af hans Gaards Marker, der höre til Nybölle By, beliggende Gravhöi, benævnt Kæmpehöien, af hvilke Sager en med Afbildninger ledsaget udförligere Beskrivelse er meddeelt i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed I 192-97, tab. I. Blandt disse her fundne Sager ere tvende Dyrehoveder og en paa et krumböiet og paa Undersiden huult Fodstykke anbragt Böile med en Svane paa hver Side, alt af Metal, men paa den hele ydre Overflade overlagt med Forgyldning; dette Fodstykke skjönnedes at have været anbragt paa et större af samme Krumning, der efter de tilbageværende Spor af Jernrust maa antages at have været af Jern. Af et Fragment sees at der i Höien har været endnu en Böile med tvende Svaner aldeles lig den her beskrevne. Disse Sagers Overeensstemmelse med Dele af Seletöis-Rygstolene fra Söllested er strax iöinefaldende ved förste Betragtning og derfor gjengives her ligeover for Afbildningerne af dem i formindsket Maalestok til Jevnförelse med disse, ligesom ogsaa Afbildningen af et andet i Museet bevaret Dyrehoved, hvis Findested ikke vides, men som uden Tvivl har haft samme Bestemmelse. En halv Alen dybere stödte man paa Beenraden af en Hest; ved Siden deraf laa et Menneskeskelet, og mellem Heste- og Menneskebenene en stor Mængde forrustede Jernsager, deriblandt to fuldstændige Bidsler, af hvilke Stængerne paa det ene sees at være overlagte med tynde Sölvplader, fremdeles nogle Jernlænker, hvis Led ere langagtige, sammentrykte i Midten og af to Tommers Længde, det ene endende sig i en Böile; Staverne af en med

FUND VED SÖLLESTED. 1/3

FUND VED MÖLLEMOSEGAARD. 1/3

en Jernhank forsynet Træspand, der udvendig har været beklædt med fem brede og fire smalle Jernbaand, Fragmenter af en Skjoldbugle af Jern; en stor Bolle af samme Messing-lignende Metalcomposition, som den hvoraf de övrige Sager ere forfærdigede, der ved Undersögelse af Dr Burman Becker fandtes at indeholde 79,224 Kobber, 15,859 Zink og 4,917 Tin.

Om Bestemmelsen af det krumme Stykke med Böilen og Svanerne og af de to phantastiske Dyrefigurer vovede man dengang ikke nogen Gisning, men der yttredes det Haab, at nöiere Opmærksomhed ved flere lignende Fund vilde hæve Usikkerheden. Dette Haab er nu gaaet i Opfyldelse, idet Jevnförelsen af de to analoge Fund oplyser os om, at ogsaa de nævnte Stykker fra Möllemosegaard have tjent som smagfulde Prydelser paa Seletöi for to Kjöreheste, hvis Been fandtes i Höien tilligemed de tvende Bidsler og övrige Hestetöi og de Kjæder, hvormed de have været koblede til Vognstangen.

Begge Fund tilhöre rimeligviis omtrent samme Tidsalder. I den ovenanförte Beskrivelse af Möllemosegaard-Fundet gjöres opmærksom paa Svanernes paafaldende Lighed i Dannelse og Arbeidsmaade med de tvende Fuglefigurer, der ere fundne i Thyre Dannebods Grav (see Ant. Ann. IV 1, tab. II) og paa Dragefigurernes Overeensstemmelse med dem, der findes paa de ældre Runestene og paa de ældste Bygninger her i Norden, f. Ex. paa Stavkirker i Norge. Man sammenligne navnlig Afbildningerne af Gorm den Gamles Mindesteen i Jellinge og af den i 1852 paa St. Paul's Kirkegaard midt i London fundne danske Runesteen (jfr Annaler for nord. Oldk. 1852 p. 318, tab. XII-XIV. Mém. des Ant. du Nord 1845-1849 p. 324 tab. III-V). Denne Overeensstemmelse henviser til den sidste Periode af Hedenold som den Tid, i hvilken de to upaatvivlelig vældige og velhavende fyenske Hövdinger have levet, hvis Levninger efter Oldtids Skik ere jordede i Gravhöiene ved Söllested og Nybölle.

Præsidenten foreviste endvidere endeel Oldsager, hvormed Allerhöistsammes Antiquitet-Samling paa Fredensborg Slot i det forgangne Aar var forüget, blandt hvilke vi her alene ville fremhæve

Fra Steenalderen: en Flintkile med skarp Eg og ligeledes skarp halvrund Bane, fortrinlig tilhuggen, 13'' lang, funden ved Uvelse i Frederiksborg Amt; en ualmindelig lang Flintflække, 9'' lang, funden ved Frederiksgave i Fyen.

Fra Bronzealderen: en smukt formet Öxhammer af Steen, $6\frac{2}{3}$'' lang, som her afbildes i halv Störrelse seet fra to Sider:

Den fandtes ved Plöining i Gylling Sogn, Hads Herred, Aarhus Amt; — fremdeles en sjelden paa begge Sider med meget svage Ornamenter udziret Paalstav, funden i en Törvemose ved Flenstofte i Fyen og en ved Næstved funden Celt med Ösken, som er anbragt midt paa den ene Side, hvilket sjeldnere forekommer:

Et af de mest udmærkede Stykker er en fuldstændig Bronzelur med Bærekjæde af runde Led og fugleformede Hager til Opheftning. Den fandtes tilligemed Brudstykker af en lignende, der nu bevares i Museet for nordiske Oldsager, i Maltbek Mose, Malt Herred, Ribe Amt. Ifölge Meddelelse fra Sognefoged Mortensen er denne Mose vel en 80 Tönder Land, indbefattet en lille Sö i Midten; dens Overgravning i en to Alens Dybde er for det meste foregaaet uden at noget er fundet; men ved at grave igjen i lignende Dybde naaede man i Bunden et tykt Sandlag og her laa en Masse Træ, endog svære Egestammer. I samme Dybde fandt Gaardmand Laust Madsen i Maltbek de to anförte Lurer; ved en senere Eftergravning fandtes de manglende Stykker af den ene af dem, der saaledes nu ogsaa er fuldstændig.

Luren er stöbt af Bronze og har et böiet Rör, der udstrakt i lige Linie vilde maale 6 Fod. Paa Rörets Længde ere som Prydelser fordelte otte dobbelte Ringe, som ere stöbte formodentlig sammen med Röret. To Fod fra Mundstykket er en bred Ring med en Ösken, hvori er an-

BRONZELUR FRA MALTBEK MOSE.

bragt en af runde Led sammensat Bærekjæde, der har en Længde af 4′ og ender i en Ösken ved Lydenden, fra hvilken Ösken löber et Baand omkring Röret, der er udziret med concentriske Ringprydelser eiendommelige for Bronzealderen. Lydskiven er 6¾″ bred, ikke som de almindeligt fundne med inddrevne Bugler men prydet med tungede Zirater og en smuk Bort omkring Kanten. Röret er ved Mundstykket paa en 6‴s Længde beviklet med Bast. Kjæden bestaaer af 39 Led og de omtalte fugleformede Zirater sidde fast paa Ledene i Kjæden, to til den ene Ende og fire til den anden, og ere anbragte for derved at kunne gjöre Kjæden kortere.

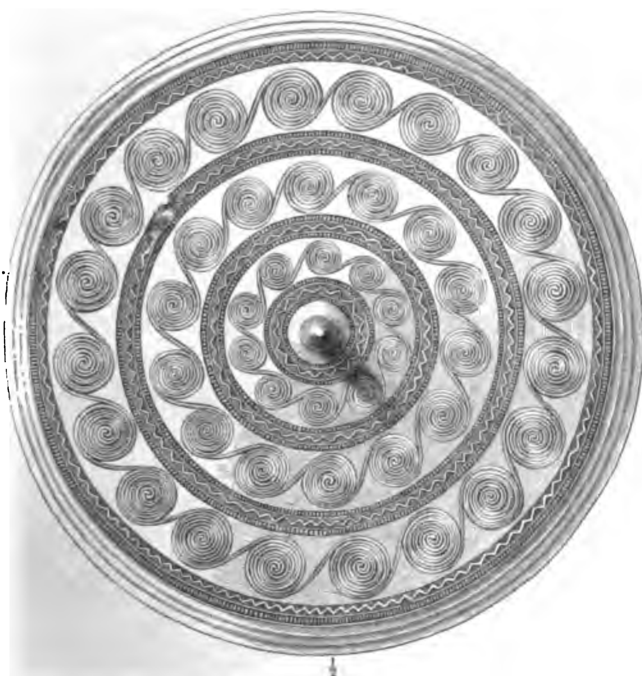
Et fortrinlig bevaret Diadem eller Pandesmykke af Bronze, paa Forsiden prydet med ophöiede Striber og mod

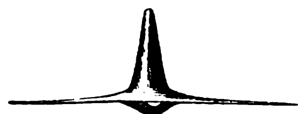

½

begge Ender, som ere omböiede, med Spiralzirater og smukke Indfatninger. I Forbindelse dermed fandtes

En med smukke enkelte Spiralzirater prydet Skjoldplade, 6¾″ i Diameter, med en lille fremstaaende Tap i Midten og paa den indvendige Side en ganske lille Ösken. Disse tvende Stykker hörte i sin Tid til Möller Trolles Samling i Næsbyhoveds Mölle ved Odense og fandtes for en Deel Aar siden i en Törvemose ved Vellinge i Norup Sogn, Lunde Herred, i Fyen tilligemed to lignende Skjoldplader, 6¾″ og 4¾″, samt syv mindre

¾

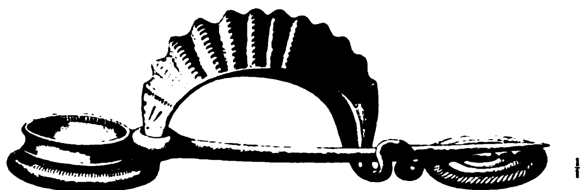

SKJOLDPLADER FRA VELLINGE MOSE.

fra 3'' til $1\frac{1}{2}''$ i Diameter; af tvende af disse, der nu ogsaa ere indlemmede i Hans Majestæts Samling, vedföies her S. 27 Afbildninger, ligesom af den störste, sete forfra og fra Siden.

En ved Plöining her i Sjælland funden smuk böileformet Fibula, $2\frac{3}{4}''$ lang.

FRA JERNALDEREN: en Ring eller rettere et ringformet

Beslag af Bronze, den ene Deel rund, den anden bredere

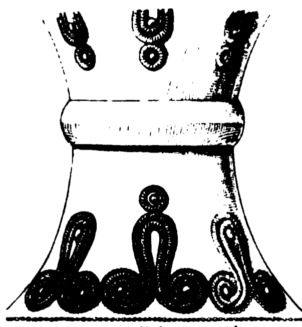

$\frac{1}{3}$ $\frac{1}{1}$

SÖLVBÆGER FRA HIMLINGÖIE.

udhamret, fladt paa Undersiden og paa den övre med tvende Dyrefigurer af Sölvblik, der ere paanittede med fire Nagler. For at give et anskueligt Begreb om disses Art og Beskaffenhed vedföies her S. 28 en Afbildning i fuld Störrelse af dette Stykke, der af en Bondekone fandtes i Jorden et Par Miil vest for Horsens. Det vil ikke være let med nogenlunde Nöiagtighed at angive Tidsalderen; man kunde imidlertid jevnföre til Sammenligning Dyrefigurer, der ere anbragte paa de ved Gallehus fundne Guldhorn fra den ældre Jernalder, og fremstille vi her S. 29 noget lignende paa et i vort Museum bevaret Sölvbæger, der for en Deel Aar siden fandtes ved Himlingöie i Sjælland. Under Bægerets övre Rand ere med fem Solvnagler tvende Stykker tyndt Guldblik fæstede, i hvilke med Stempler fra Bagsiden Figurerne ere inddrevne paa de höieste Steder omtrent $\frac{1}{8}''$. Sammesteds fandtes et Spænde, hvori en Indskrift med de ældre Runer er indristet, og som med Rimelighed antages at være nogle Aarhundreder ældre end Christendommens Indförelse her i Norden (jfr AnO 1836-1837 p. 343-47 og tab. VII).

Föreningen för Nerikes Folkspråk och Fornminnen havde oversendt Beretning om dens Virksomhed i 1859—60 og Sacri Ministerii Adjunctus Axel Wætter i Kihl Afbildninger af tre derværende Runestene.

Prinds Louis Lucien Bonaparte havde oversendt sine udgivne linguistiske Værker (75 publications). Det har været Prindsens Bestræbelse ved disse Skrifter at give en Impuls til det comparative Studium af de europæiske Sprog, og gjorde han Begyndelsen især med de baskiske og de bretonske Dialecter. Disse Skrifter har han ladet trykke under sin Bestyrelse og paa sin Bekostning, nogle i Florenz, de fleste i London, tildeels i sit eget Bogtrykkeri; og dette Foretagende omtales med stor Paaskjönnelse af mange Sprogforskere. I et Brev til Selskabet meddeelte han angaaende det oldnordiske Sprog paa Shetlandsöerne en Oplysning, der allerede er benyttet som Tillæg til Meddelelser i AnO 1860 „Om Sproget paa Shetlandsöerne" af Arthur Laurenson og K. J. Lyngby.

AMERICANSKE MYTHER.

POPOL VUH; LE LIVRE SACRÉ ET LES MYTHES DE L'ANTIQUITÉ AMÉRICAINE, AVEC LES LIVRES HÉROÏQUES ET HISTORIQUES DES QUICHÉS. Ouvrage original des indigènes de Guatémala, texte quiché et traduction française en regard, accompagnée des notes philologiques et d'un commentaire sur la mythologie et les migrations des peuples anciens de l'Amérique etc., composé sur des documents originaux et inédits par l'abbé BRASSEUR DE BOURBOURG. Paris 1861, 8vo, CCLXXX og 368 Sider.

„DEN HELLIGE BOG", — eller, efter Udgiverens nærmere Forklaring, Nationens Bog, egentlig Raadsforsamlingens Bog, fordi den kun var tilgængelig for Folkets Hövdinger, som dannede det överste Raad, er Navnet paa et af de hidtil utrykte Skrifter i mellemamericanske Sprog, som fornemmelig ere lagte til Grund ved Undersögelserne i Brasseur de Bourbourgs i dette Tidsskrift tidligere (AT 1858-1860 S. 49 o. f.) omtalte store Værk: „Histoire des nations civilisées du Mexique et de Amérique-Centrale". Med den nærværende Udgave, ledsaget af en fransk Oversættelse og en oplysende Indledning samt philologiske Noter, har Forf. begyndt en Række Arbeider, sigtende til at gjöre Studiet af Americas Oldtid tilgængeligt for Europas Lærde, idet han som de næste Værker i Rækken bebuder en Quiché-Grammatik samt en Ordbog over de tre Sprog: Quiché, Cakchiquele og Tzutohile[1]. Men ikke blot dem, der særlig ville give sig af med americanske Oldtidsstudier, ogsaa enhver, som i de forskjellige Folkeslags religiöse og heroiske Mythen seer en af Menneskeaandens betydningsfuldeste Frembringelser, har den lærde Forfatter allerede ved dette förste Arbeide rakt en

[1] Disse Skrifter ere nu udkomne tilligemed et Drama i Quiché-Sproget med fransk Oversættelse, som udgjörende 2det Bind af: „Collection de documents dans les langues indigènes pour servir à l'étude de l'histoire et de la philologie de l'Amérique ancienne."

Gave af stort Værd, fordi den hellige Bog aabner et Indblik i en Mytheverden, der hidtil har været saa godt som ubekjendt og hvori man ved Siden af mangt ganske Særeget, ja stundum ved förste Öiekast Löierligt, overraskes af sandt poetiske Træk, virkelig storladne Anelser om Menneskelivets Grundvilkaar, og træffer paa mærkelige Analogier med flere af den gamle Verdens mythiske Forestillinger, ja med selve de mosaiske Skabelsessagn. Vi tro derfor snarest at kunne vække Læsernes Opmærksomhed for det foreliggende Værk og de Studier, hvis Fremme det skal tjene, ved först at meddele i Uddrag de mærkeligste af de i „den hellige Bog" indeholdte Myther, for dernæst at angive, fra hvilke Hovedsynspunkter de efter Udgiverens Mening bör betragtes for at forstaaes rettelig. Först dog et Par Oplysninger om selve Oldskriftet.

Det er, som angivet i Titelen paa Udgaven, forfattet i Quichéernes Sprog, en Folkestamme, der paa Erobringens Tid beboede eller beherskede de Landstrækninger, der höre til de nuværende guatemalanske Republiker. Den ubekjendte Forfatter angiver i de förste Linier dets Indhold at være „Oprindelsen til det Lands Oldhistorie, som her kaldes Quiché", hvori ligger Forklaringen af, at man fra kosmogoniske og heroiske Sagn föres over til en stedse mere historisk Fremstilling af denne Folkestammes og dens Fyrsters senere Skjæbne, en Fremstilling, der, idet den angiver Fyrsternes Række, naaer lige til Erobringen. Herved lader Tiden for Bogens Nedskrivning sig nogenlunde bestemme. Dens Angivelse af Quichéernes Kongeslægter og Konger stemmer nemlig med hvad der findes i flere Forleningsbreve og andre originale Documenter, underskrevne af Alvarado, Biskopperne Las Casas, Marroquin o. a., hvoraf Udgiveren slutter, at den i sin nuværende Skikkelse er forfattet omtrent ti eller femten Aar efter Erobringen, altsaa henimod 1540. Men den indeholder Sagn, der have været opbevarede i ældre, altsaa vel i den oprindelige americanske Billedskrift for-

fattede Böger, saaledes som Forfatteren selv siger i Indledningens Slutning: „Dette ville vi skrive, efter (at man har forkyndt) Guds Ord og indenfor Christendommen; vi ville fremdrage det paany, fordi man ikke længere seer noget til hin Popo Vuh (Naturens Bog), hvori man klarligen saae, at man var kommen fra hinsides Havet: Fortællingen, som det hedder, ‚om vor Tilværelse i Skyggerne og hvorledes vi kom til Lyset og Livet'". Forfatteren maa altsaa have hört til Landets Hövdingeætter, eftersom kun i disse Oldsagnene vare opbevarede, og man tör stole paa, at Bogens Indhold er virkelige Sagn, som en ædelbaaren Indfödt, der havde lært den europæiske Skrivekunst, altsaa har villet redde fra den Glemsel, hvormed Erobrernes religiöse Iver truede alle nationale Minder.

Den hellige Bogs förste Afsnit er Fortællingen om Verdens Tilblivelse og de guddommelige Væseners Forsög paa at danne Mennesker, hvilke Forsög imidlertid mislykkes. Skildringen af Chaos og Jordens Skabelse er saa smuk og eiendommelig, at vi tro at burde gjengive den heel:

„Dette er Fortællingen om hvorledes alt var svævende, alt var roligt og taust; alt var ubevægeligt, alt var stille, og tomt var Himlenes umaadelige Rum. Hör da det förste Ord og den förste Samtale. Endnu var intet Menneske til, intet Dyr; ingen Fugle, Fiske, Krebs, Træer, Steen, Daldyb, Fjeldklöfter, Græs eller Buske: Himlen alene var til. Jordens Aasyn var endnu ei tilsyne: kun det stille Hav og Himmelrummet. Der var endnu intet, som var legemligt, intet som klyngede sig fast til noget andet, intet som veiede imod noget andet, som gned imod noget andet, som gav nogen Lyd i Himlen. Der var intet til, som stod opreist; der var kun det stille Hav, det rolige Hav alene, uden Grændser; thi intet var endnu til. Der var kun Ubevægelighed og Taushed i Mörket, i Natten, alene foruden Skaberen, Formdanneren, Tepeu (ɔ: Betvingeren), Gucumatz (ɔ: den fjerdækkede

Slange, det samme som Quetzalcohuatl i det Mexicanske). De der avle, de der give Tilværelse[1], ere over Vandet som et voxende Lys: de ere hyllede i Grönt og Himmelblaat, derfor er deres Navn Gucumatz; deres Væsen er de Allervisestes. Saalunde er Himlen til, saalunde er ogsaa Himlens Hjerte til; thi dette er Navnet paa Gud, det er saaledes, han kalder sig. Da var det, at han tog til Orde til Betvingeren og Gucumatz, i Mörket og i Natten, og han talte med Betvingeren, med Gucumatz. Og de talte; de raadsloge da og overveiede; de forstode hinanden, deres Ord og Tanker forenedes. Da blev det Dag, medens de raadsloge; og i Morgengryet kom Mennesket tilsyne, medens de holdt Raad om Træernes og Lianernes Frembringelse og Væxt, om Livets og Menneskeslægtens Beskaffenhed, frembragte i Mörket og i Natten ved ham, som er Himlens Hjerte, hvis Navn er Hurakan. Lynglimtet er det förste af Hurakan; det andet er Lynstraalen, det tredie er Tordenkilen, som slaaer; og disse tre ere Himlens Hjerte[2]. De kom da med Betvingeren, med Gucumatz: da holdt man Raad om det civiliserede Liv, hvordan man skulde tilveiebringe Saaning (i Verden), hvordan man skulde tilveiebringe Lyset (d. v. s. det aandelige; det originale Ord paa dette Sted bruges næsten altid metaphorisk), som skulde opholde og nære Guderne (d. v. s. dyrke dem). Saa være det. Opfylder eder (blev der sagt). Dette Vand vige tilbage og være ei længer til Hinder, for at Jorden kan blive til, kan fastne sig og vise sit Ansigt, for at den kan komme i Gröde og Dagen lyse paa Himlen og over Jorden; thi (vi ville ei opnaae) enten Hæder eller Ære af alt hvad vi have skabt og dannet, för den menneskelige Skabning er til, den fornuftbegavede Skabning.

[1] Alt Benævnelser paa Guddomme eller Guddommens Tjenere. Herom mere nedenfor. [2] Hurakan (Orkanen) er altsaa det egentlige Navn paa den överste Gud, hvis tredobbelte Aabenbaring er Lynet paa dets forskjellige Stadier.

„Saaledes talte de, medens Jorden dannedes ved dem. Saadan gik i Sandhed Skabelsen for sig og Jorden blev til: Jord! sagde de, og i Öieblikket dannedes den. Som en Taage eller en Sky foregik Dannelsen af dens Stof, da, ligesom Hummere Bjergene kom tilsyne over Vandet, og i et Öieblik vare de store Bjerge til. Kun ved en vidunderlig Magt og Vælde kunde det udföres, som var besluttet om Bjerge og Dale, öieblikkelig tilligemed Skabelsen af Cypresser og Pinier, som viste sig paa dens Overflade. Og saaledes blev Gucumatz opfyldt af Fryd: „Hil dig, o Himlens Hjerte, o Hurakan, o Lynstraale, o rammende Tordenkile!" Hvad vi have skabt og dannet, skal fuldföres, svarede de. Og först dannede Jorden sig, Bjergene og Sletterne; Vandlöbene bleve delte; Bækkene slyngede sig frem mellem alle Bjergene. Saaledes bleve Vandene til, da de store Bjerge havde afslöret sig".

Skabelsen fortsættes nu. Dyrene faae Liv og Frugtbarhed, „alle Skovenes Bevogtere, de Væsener, som befolke Bjergene, Hjorte, Fugle, Löver, Tigre, Slanger, Snogen og Qanti'en" (en meget giftig Slange), alt for at Skovene ikke skulde være tause og uden Röre. Dyrene fik deres Boliger anviste: „I Skovene skulle I mangfoldiggjöre eder, paa fire Been skulle I gaae, paa fire Been skulle I leve". Enhver fik sin egen Levemaade, sit eget Væsen, og Skaberne böd dem: „Siger nu vort Navn, ærer os, os eders Moder, os eders Fader; paakalder nu Hurakan, Lynstraalen, den rammende Tordenkile, Himlens Hjerte, Jordens Hjerte, Skaberen og Danneren, og ham, der giver Tilværelse. Taler, nævner os og hylder os". Men de kunde kun kagle, klukke, gale, hver efter sin Art.

Da mærkede Skaberen og Danneren, at Dyrene ikke kunde tale. De forviste dem til Fjeldklöfter og Skove, ɔ: gjorde dem sky, og varslede dem, at deres Kjöd skulde blive knust under Tanden. Dyrene stræbte at tale, men forstode ikke hverandre og bleve bestemte til at spises og dræbes.

Guderne vilde pröve paa at skabe andre Væsener, som kunde dyrke dem. Da skabte de Skikkelser af Leer. Men det var et mislykket Værk. Det var uden Sammenhæng, uden Bevægelse, uden Styrke, keitet og vandet, det kunde ikke dreie Hovedet eller see tilbage, dets Syn var omtaaget, det havde faaet Taleevnen, men ingen Fornuft, og det oplöstes strax i Vandet uden at kunne holde sig opreist.

Guderne raadsloge paany og de talte da til Seeren Xpiyacoc og Seersken Xmucane, hvilke ogsaa kaldes Solens og Dagens Oldefader og Oldemoder, til Hun-Ahpu-Vuch (Pungdyrsrammeren med Pusterör) og Hun-Ahpu-Utiu (Chakalrammeren med Pusterör)[1]. De opfordrede dem til at give dem Raad om, hvorledes de skulde danne Væsener, der kunde dyrke dem: „Lad dog Spiren vorde lagt, lad Morgenen lysne, at vi kunne vorde paakaldte og at vi kunne vorde tilbedte, at vi kunne vorde ihukomne af det formede Menneske, det skabte Menneske, det opreist gaaende Menneske, Mennesket i dets rette Skikkelse". Seerne kastede deres Mais og Tzité-Kviste og toge Varsler under Paakaldelse af Solen og Skabningen, og de gave det Raad, at man skulde danne Dukker af Træ, der tale og tænke. Og disse Mennesker frembragtes, de tænkte og de udbredtes over Jorden. „De avlede Sönner og Döttre, alle Dukker af Træ. Men de havde hverken Hjerte eller Forstand eller Erindring om deres Danner og Skaber. De förte en unyttig Tilværelse og levede som Dyr". De vare kun „et Udkast til og Forsög paa Mennesker", blodlöse og sjællöse, som „ikke tænkte paa at löfte deres Hoveder mod Danneren og Skaberen, deres Fader og Forsyn. De vare de förste Mennesker, som i stor Mængde vare her paa Jordens Overflade".

[1] Disse Navne betegne mægtige Væsener, der vare udmærkede Idrætsmænd. Pusteröret var et almindeligt Jagtvaaben og spiller, som senere skal sees, en stor Rolle i Mytherne.

Guderne vare misfornöiede med deres Værk. De lode Naturen opröre sig mod disse Væsener. En Oversvömmelse overvældede dem, Rovdyr anfaldt dem, selv deres Husredskaber bleve levende og mishandlede dem til Straf, fordi de havde plaget dem med Arbeide — Kornknuserne f. Ex. sagde: „Vi bleve pinte af eder. Daglig, daglig, Nat og Dag, altid, holi, holi, hùqui, hùqui, sagde vi for eders Skyld; det have vi lidt for eders Skyld. Nu det er forbi med eder, nu skulle I föle vore Kræfter, vi skulle male eder og gjöre eders Kjöd til Stöv" — og deres Hunde anfaldt dem og sönderreve deres Aasyn, fordi Menneskene havde sultet dem og slaaet dem, medens de havde Magten og Hundene ei kunde tale. Menneskene löb da om i Fortvivlelse. „De stege op paa deres Huse, men Husene styrtede sammen, de vilde klavre op i Træerne, men Træerne rystede dem langt bort, de vilde flygte ind i Hulerne, men Hulerne lukkede sig for dem". Saaledes blev denne Menneskeslægt lagt öde. Men deres Æt er ikke tilintetgjort: det er „de smaa Aber, som nutildags leve i Skovene".

Skildringen af den tredie Menneskeskabelse, der omsider fuldendes med Solens endelige Fremtræden — thi de tidligere Slægter havde levet i Dæmring — kommer först langt senere i den hellige Bog. Inden Forfatteren gaaer over hertil, fortæller han en Række Myther, der i Tiden ligge deels forud for den sidst omtalte Oversvömmelse, deels ere samtidige med samme eller vel snarest fölge efter den, og hvis Indhold ere Kampe mellem Væsener, stammende fra det nysnævnte Par: Xpiyacoc og Xmucané paa den ene Side, og to forskjellige Grupper mod Menneskelivet og Guderne fjendtlige Dæmoner paa den anden.

Den Række Kampe, der skildres först, er den seneste i Tiden, nemlig mellem en Jætteslægt, som trodsede Guderne, og „de to Ynglinger" af Gudeæt Hunahpu (han som skyder med Pusterör) og Xbalanqué (den lille Tiger). Gangen i denne Strid er fölgende.

„Der var kun liden Lysning paa Jorden; det var endnu ikke Dag. Men der var en Mand, som hovmodede sig, og hans Navn var Vukúb-Cakix (syv Araer). Himmel og Jord vare til; men Solens og Maanens Aasyn vare tilslörede. Da sagde Vukúb-Cakix: „Sandelig, hvad der er tilovers af disse Folk, som druknede, er noget Overordentligt, og deres Væsen er som overnaturlige Væseners. Jeg skal da end engang blive stor fremfor de skabte Væsener. Jeg er deres Sol, jeg er deres Morgenröde og jeg er deres Maane; saa være det. Stor er min Glands; jeg er den, ved hvem Menneskene gaae og vandre. Thi af Sölv ere mine Öiezbler, som straale af kostelige Steen, og mine Tænder glimre som Himlens Aasyn. See, mine Næsebor lyse som Maanen, og af Sölv er min Throne. Saa er jeg da Solen, jeg er Maanen, alt ved Civilisationen, ved mine Vasallers Lykke. Saa være det; thi mit Syn naaer vidt omkring". Saa talte Vukúb-Cakix. Men i Virkeligheden var det ikke Vukúb-Cakix, som var Solen; han hovmodede sig blot af sine Ædelstene, sine Rigdomme .... Men det var paa den Tid, da Vandfloden fandt Sted for Dukkernes Skyld, Menneskenes, der vare gjorte af Træ". Da besluttede de to Ynglinger Hunahpu og Xbalanqué — „de vare i Sandhed Guder" — at gjöre Ende paa hans Overmod; thi Rigdommene ere ikke til, for at han skal kunne nyde Ære for sin Opblæsthed. „Vukúb-Cakix havde to Sönner, den ene hed Zipacna[1], den anden Cabrakan (Jordskjælv). Zipacna pleiede at more sig med at trille med Bjergene — her nævnes flere, som ligge i det Guatemalanske —, og ligeledes rystede Cabrakan Bjergene. Vukúb-Cakix sagde: „See paa mig, jeg er Solen". — „Det er mig, som har gjort Jorden", sagde Zipacna. — „Og det er mig, som ryster Himlen, som kaster hele Jorden omkuld", sagde Cabrakan ..... Men paa den Tid vare vor förste

[1] Dette Navns Betydning erklærer Udgiveren sig ude af Stand til at forklare.

Fader og Moder (d. v. s. Stammefædrene til den sidste Menneskeslægt) endnu ikke födte".

Vukúb-Cakix havde et Træ af det Slags, som kaldes Tapal eller Nanze, af hvis Frugter han levede. I dets Löv skjulte sig Hunahpu og Xbalanqué, og, da han steg op i det for at tage sin Næring, skjöd Hunahpu efter ham med sit Pusterör, og Kuglen traf ham paa Kinden. Han styrtede ned med et Skrig. Hunahpu sprang efter ham. Men Jætten greb ham ved den ene Arm og rev den af ham, hvorpaa Hunahpu maatte lade Vukúb-Cakix gaae hjem, hvor han hængte Armen op over Ildstedet. De to Ynglinger gik til en Olding og en gammel Kvinde, hvis Tilnavne röbe, at de ere Xpiyacoc og Xmucané, og bade dem fölge sig til Vukúb-Cakix for at hente den afrevne Arm; de vilde udgive sig for Læger, som forstode at trække Ormene ud af Folks Tænder. De kom til Vukúb-Cakix, som laae paa sin Throne, vaandende sig af Tandværk (som Fölge af Hunahpus Skud); de to Gamle gik forrest, Ynglingerne fulgte bag efter som to Drenge, der gik og legede. Kongen, som han her kaldes, spurgte de Gamle om, hvad de vilde og hvad Kunst de forstode, samt klagede over Smerten i sine Tænder. „Vel, Herre", sagde Oldingen, „det er en Orm, som volder eder Pine. Det er nok, at man udtager eders Höiheds Tænder og giver eder et nyt Kjæbebeen". Vukúb-Cakix vilde nödig, thi det er kun ved sine Tænder at han er Konge, „og al min Skjönhed bestaaer i mine Tænder og Öine". Men de Gamle lovede ham nye i Stedet og fik Lov til at gjöre Forsöget, hvorved de kun satte Maiskorn ind i Stedet for hans kostbare Tænder, og da var det forbi med hans Vælde. De udreve ogsaa Ædelstenene i hans Öine, og han döde, da han havde mistet sine Skatte. Den afrevne Arm blev sat paa og de Gamle fik den til at voxe fast. De to Ynglinger gik bort, „da de saaledes havde udrettet, hvad Himlens Hjerte havde befalet dem" — de havde altsaa handlet paa Guds Befaling, hvilket ikke er sagt udtrykkelig i det foregaaende.

Den ældste af den dræbte Jættes Sönner Zipacna laa en Dag ved Bredden af en Flod. Da kom 400 Ynglinger slæbende med en stor Træstamme til deres Huus. Zipacna gav sig i Tale med dem, og, da Byrden faldt dem tung, tog han Træet ganske alene og bar det hen til Huset for dem. De mente da, at det var bedst at faae ham taget af Dage, og de lokkede ham til at stige ned i en dyb Grav, som de vare i Færd med at grave. Naar han havde gravet ret dybt, vilde de kaste det store Træ ned paa ham. Men han anede deres Hensigt og gravede sig et Hul ved Siden, saa at Træet ikke faldt paa ham. De 400 Ynglinger ventede i tre Dage for at see om Myrerne vilde samle sig i Graven; thi da mènte de, maatte Zipacna være död. Paa den tredie Dag havde Myrerne flokket sig under Træet, og de saae dem komme nogle med Zipacnas Haar, nogle med hans Negle. De vare da visse paa, at Jætten var dræbt, og de holdt et Gilde, hvor de alle bleve drukne. Men Zipacna havde skuffet dem. Han steg nu op af Graven, væltede deres Hus og dræbte dem tilhobe. Herover harmedes Hunahpu og Xbalanqué og de raadsloge om at tage Zipacna af Dage. Hans Föde var kun Fisk og Krebs. De dannede da af Trægrene og Steen en uhyre Krebs og lagde den inderst i en Hule under Bjerget Meavan. Derpaa opsögte de Zipacna, som gik og sögte sin Föde, men intet havde fundet i to Dage. De sagde ham, at de havde fundet en stor Krebs inde i Fjeldhulen og villet tage den, men den havde bidt dem og de turde ikke for aldrig det gaae derind igjen. Zipacna blev meget begjerlig efter at faae den, og, efter længe at have ladet sig bede, viste de ham Hulen. „Alt gaaer godt", sagde Zipacna jublende; „jeg vilde önske, jeg allerede havde den i Munden". Han kröb da ind paa Bugen, og, da han var saa langt inde, at kun hans Been vare udenfor, styrtede Hunahpu og Xbalanqué Fjeldet, som i Forveien var underhulet og lösnet, ned paa Jætten, som blev forvandlet til Steen.

Nu var kun Cabrakan tilbage af „dem, som hovmodede sig". Hurakan, Lynstraalen, den rammende Tordenkile, böd de to Ynglinger at ydmyge ham; de skulde lokke ham med sig österpaa; „thi det er ikke godt, hvad disse (Jætter) gjöre paa Jorden, at de anmasse sig en saa stor Hæder og Vælde; saa være det ikke!" Da var just Cabrakan i Færd med at ryste Bjergene; „blot han stampede med Födderne i Jorden, spaltedes Bjergene, store og smaa". Hunahpu og Xbalanqué opsögte ham og fremstillede sig som unge Jægere, der havde jaget efter Fugle paa et stort Bjerg, men ingen truffet, da Brinkerne vare saa höie. „Hvor er det Bjerg? Jeg vil see det og styrte det omkuld. Hvor have I seet det?" — „Hist nede er det, imod Östen". Cabrakan gaaer med dem. De gik hver paa sin Side af ham og skjöd, til Jættens Forbauselse, Fugle med deres Pusterör, hvilke de gave sig til at stege; men en af dem indgned de med Tizate, en hvidagtig Jordart, som ellers bruges til at polere Metaller med. „Eftersom det er saare naturligt for Menneskehjertet at længes efter noget at spise og knuse med sine Tænder, saa vil Cabrakan begjere denne Fugl, som vi have tillavet", sagde Hunahpu og Xbalanqué til hinanden. Ved Lugten af Stegen blev Cabrakans Madlyst vakt, han bad om den og fik den at spise. Derpaa gik de alle videre mod Öst, hvor det store Bjerg laae. Men Cabrakan var bleven forgivet med Jorden, hvormed Fuglen var indgnedet; han rystede paa Hænder og Födder og kunde ikke mere vælte Bjergene omkuld. De to Ynglinger bandt ham da og snærede hans Hals og Been sammen og nedgrove ham i Jorden.

Herefter hedder det: „Saaledes blev Cabrakan tilintetgjort af Hunahpu og Xbalanqué alene; men man vilde ikke kunne opregne alt hvad de gjorde her paa Jorden. Nu skulle vi ligeledes fortælle Hunahpu's og Xbalanqué's Födsel; thi vi have först fortalt, hvorledes Vukúb-Cakix tilligemed Zipacna og Cabrakan gik til Grunde her paa Jorden".

Xpiyacoc og Xmucané havde to Tvillingsönner Hunhun-Ahpu (to Gange Pusterörsskyder) og Vukub-Hunahpu (syv Gange Pusterörsskyder). Den förstnævnte havde med sin Hustru Xbakiyalo to Sönner Hunbatz og Hunchouen (en Abe og en, som pryder sig). Vukub-Hunahpu havde ingen Börn. Disse to Sönner bleve opdragne i alskens Viisdom, de lærte at spille paa Flöite, at synge, skyde med Pusterör, male, udhugge Figurer, indfatte Juveler og smede Guld og Sölv. Men Hunhun-Ahpu og Vukub-Hunahpu spillede hver Dag Tærninger og Bold, og alle fire samledes hver Dag i Boldspilsalen og legede der „i stort Antal". Högen kom som Sendebud fra Hurakan, Lynstraalen, som furer Skyen, den rammende Tordenkile, for at see dem og flöi strax tilbage til Himlen med sit Budskab.

Men Lyden af hines Boldspil naaede Herskernes Ören i Xibalba [1], Hun-Camé (en Död) og Vukub-Camé (syv Döde). „Hvad er det dog, der foregaaer paa Jorden? Hvo ere de, som ryste den og volde saa stort et Bulder? De vorde strax opsögte og förte herhid; de skulle da lege med Bolden, for at vi kunne overvinde dem. Sandelig, de adlyde os ei længer; de have ingen Ærefrygt meer eller Ærbödighed for vort Væsen og gjöre ikke andet end öve Kamplege over vore Hoveder", sagde alle i Xibalba. Hun-Camé og Vukub-Camé, de överste Dommere, samlede deres Raad, alle deres Hövdinger. Der var Xiqiripat og Cuchumaquiq (flyvende Kurv og levret Blod), som voldte Menneskene Blodgang; der var Ahalpuh og Ahalgana (den, som volder Bullenskab og den, som drager Vand af Saar), som „oppuste Menneskene og bringe Vædsker i Benene og gjöre Ansigtet gustent, hvilket kaldes Chuganal", et Slags Guulsot; der var Chamiabak og Chamiaholom (den, som bærer en Stav af Been, og

[1] Et Navn, hvis Etymologie Udgiveren ikke tör bestemme. Det blev af alle Missionairer paa Erobringens Tid forstaaet som Navnet paa Helved eller Underverdenen.

den, som bærer en Stav af et Dödningehoved), Husbovmestere (? massiers) i Xibalba, som gjöre Menneskene magre, saa at de, naar de dö, kun ere Skind og Been (Svindsot?); der var Ahalmez og Ahaltogob (Smudsvolder og Elendighedsvolder), som havde den Gjerning at snigmyrde Mennesket, „enten han stödte paa Svigen bagved eller foran sit Hus eller han havde den Ulykke at falde paa Ryggen paa Jorden og finde Döden der" (Slag?); der var Xic og Patan (Spurvehög og Bærekurv), hvis Gjerning var „at omkomme Mennesket paa Veien ved det, man kalder pludselig Död, saa at han faaer Blod i Munden og döer, idet han udspyer Blod". Alle disse vare forsamlede for at raadslaae om, hvorledes de skulde overvinde Hunhun-Ahpu og Vukub-Hunahpu med deres Læderskjolde, deres Ringe, deres Handsker[1], deres Kroner og Hjelme. De sendte da Bud til Pusterörsskyderne; deres Sendebud vare Ugler, nemlig Uglepil, der var snar som en Pil, Uglebeen, som kun havde eet Been, Ravn-Ugle, som var heelt af Ild, og Uglehoved, som kun bestod af et Hoved med Vinger. De fandt Hunhun-Ahpu og Vukub-Hunahpu i Færd med at lege med Bold i Boldhuset i Ninxob-Carchah[2] og bade dem i alle deres Herrers Navn at komme til Xibalba med deres Boldlegs-Redskaber. De lovede at komme, men gik först hjem til deres Moder — deres Fader var allerede död[3] — og overgave hende til Minde om sig deres Gummielasticums-Bold, hvilken de hængte op i en Krog under Taget; men Hunbatz og Hunchouen befalede de at öve de Kunster, som de havde lært.

Derpaa vendte de tilbage til Sendebudene og fulgte dem nedad Veien, som förer til Xibalba, ad den bratte Nedgang.

[1] Redskaber til Boldspillet. [2] Carchah er Navnet paa en indiansk Landsby i Verapaz, 50 Miil Nord for Guatemala; herom siden mere i Anledning af Udgiverens Forklaring af Mytherne. [3] Aabenbart et forklarende Indfald af Fortælleren, der ikke har noget at gjöre med selve Mytherne; thi Xpiyacoc kunde ikke være död, da han senere hjælper sine Börnebörn mod Vukub-Cakix.

De kom til en rivende Ström i den dybe Klöft, over hvilken de gik, saavelsom over den kogende Elv med de utallige Kalebasser, uden at stikke sig. De kom ogsaa over Blodelven, men drak ei af den, og derpaa over en anden Flod, der ikke bestod af andet end reent Vand. De vare endnu ikke faldne i nogen Snare. Men derpaa kom de til en Korsvei, og her bleve de bildede: den ene Vei var röd, den anden sort, den tredie blaa, den fjerde guul. Den sorte Vei sagde: „det er mig, I skulle fölge, jeg er Kongeveien", og den förte dem lige til Xibalba, og da var Spillet tabt for dem. To Træbilleder vare opstillede, hvilke de hilsede som Kongerne Hun-Camé og Vukub-Camé, hvorover alle i Xibalba udlo dem. Kongerne böde dem holde sig rede til at lege med Bolden den næste Dag og gave dem Plads paa en Hædersstol. Men det var en glödende Steen; de brændte sig paa den, og Herrerne af Xibalba lo, saa de fik Taarerne i Öinene og vare nærved at kvæles. Derpaa bleve de to Brödre sendte til Natteherberget, „det mörke Hus", og fik hver en Fakkel med sig og en Cigar[1] med den Befaling, at de den næste Dag skulde bringe begge Dele ufortærede tilbage. Men Faklerne vare tynde Fyrresplinter, de brændte op, saavelsom Cigarerne. Saaledes kom de ikke til at gjennemgaae flere Pröver; thi der var mange Pröver at gjennemgaae i Xibalba, den förste var Mörkehusets, hvor alt var Mulm, den anden var i Huset Xuculim, hvor en iskold Vind blæste, den tredie Tigerhusets, hvor det vrimlede af glubske Tigre, den fjerde var Flagermusehusets, som var fyldt med Flagermus, der skrege og sloge med Vingerne, den femte var i de Stridendes Huus, hvor Krigere uophörlig sloges med Spyd. Da Brödrene næste Dag stædtes for Kongerne, raabte disse: „Hvor ere mine Fakler, hvor ere mine Cigarer, som I havde

[1] Ziq eller Ciq, betyder Tobak; ziqar er at röge, Oprindelsen til det spanske Cigarro, der er gaaet over i de andre europæiske Sprog.

med eder i Nat?" — „Vi have opbrugt dem, Herre!" — Da bleve de dræbte og nedgravede paa det Sted, som kaldes Askedyngen. Hunhun-Ahpus Hoved blev hugget af og sat midt i et Træ, som stod ved Veien. Men strax bedækkedes Træet med store Frugter, og Dödninghovedet forvandledes selv til en Kalebas ligesom de andre Frugter, saa at man ikke kunde skjelne det fra dem. Da forböde Herrerne af Xibalba alle og enhver at nærme sig Træet eller sidde ved dets Rod, og alle lovede de hinanden dette indbyrdes.

Men en af Hövdingerne Cuchamaquiq havde en Datter ved Navn Xquiq[1]. Hun hörte tale om det vidunderlige Træ og gik til det. Hun fik stor Lyst til at spise af dets Frugter: „mon jeg skulde dö og gaae til Grunde, hvis jeg plukker en". Da talte Dödninghovedet fra Træets Midte: „Hvad önsker du dig? Disse runde Kugler ere intet andet end Dödninghoveder. Vil du endnu have af dem?" — „Jeg vil", svarede den unge Pige. „Saa udræk blot din Haand". Hun gjorde det; men Dödninghovedet spyttede hende i Haanden. „Dette Spyt er min Afkom, som jeg nu har givet dig. Nu vil mit Hoved ei tale meer; thi det er kun et Dödninghoved uden Kjöd. Andet er ei heller de störste Fyrsters Hoveder; thi det er kun Kjödet, som gjör Aasynet fagert; deraf kommer den Rædsel, som betager Menneskene i Dödsstunden, for Dödningbenenes Skyld. Saa er det og med Sönner, der af Naturen ere som Spyt eller Slim, de være Sönner af en Fyrste, en Kunstner eller Taler; det forgaaer ikke, men föres videre med Ætten, uden at enten Fyrstens, Kunstnerens eller Talerens Værdighed udslukkes eller gaaer til Grunde. Saa er det og med de Döttre eller Sönner, som de efterlade, og det samme har jeg gjort med dig. Gaa da tilbage til Jordens Overflade; du skal ikke dö. Tro paa mit Ord, at det er skeet saaledes", tilföiede Hun-

[1] Quiq betyder Blod; X (udtales som det engelske sh) er et Præfix, som giver det Ord, hvortil det hænges, kvindeligt Kjön.

hun-Ahpu's Hoved. „Men alt dette var skeet paa Hurakans Bud, det farende Lyns, den rammende Tordenkiles".

Da det blev opdaget, at Xquiq var frugtsommelig, og hun negtede at have haft Omgang med nogen Mand, lod hendes Fader hende paa Kongernes Bud före bort af Uglerne for at dræbes; de skulde bringe ham hendes Hjerte tilbage i en Krukke. Hun bad for sit Liv hos Sendebudene, som nok vilde lade hende leve, hvis de blot turde og ikke vare nödte til at bringe hendes Hjerte tilbage. „Det er godt", svarede hun, „dette Hjerte kunne de ikke faae; eders Bolig kan ikke længer være her, og I ville ei blot faae det i eders Magt at lade Menneskene dö, men eder ville sandelig de sande Horkarle tilhöre; mig ville derpaa Hun-Camé og Vukub-Camé tilfalde". Og hun lod den blodlignende Saft af Drageblodstræet rinde i Krukken, hvor den levredes og samlede sig i en Klump, der saae ud som et Hjerte. „I ville blive elskede, og alt hvad der er paa Jordens Overflade vil blive eders Arv", sagde hun til Uglerne, der bragte det falske Hjerte til Kongerne i Xibalba, som lode det lægge over Ilden, hvor det gav en stærk Vellugt; medens alle Hövdingerne forbausedes herover, skyndte Uglerne sig op af Fjeldklöften og bleve Xquiq's Tilhængere.

Den unge Pige gik imidlertid til Xmucané og sagde til den Gamle: „Jeg kommer, min Frue og Moder; jeg er eders Svigerdatter, jeg er eder i Datters Sted, min Frue og Moder". Xmucané vil ikke tro hende, og Hunhun-Ahpu's ældre Sönner, som ikke gjorde andet end at spille paa Flöite og synge, male og udhugge Billeder, vrededes paa hende. Den Gamle böd hende höste et stort Net fuldt af Korn. Hun gik til Hunbatz' og Hunchouens Mark, men fandt paa samme kun et eneste Neg. Grædende paakaldte hun Gröde- og Modningsguddommene Xtoh, Xanil og Xcacau og gav sig til at rive Maisaxene af med Forsigtighed, og hun fik sit Net heelt fuldt. Den Gamle blev forbauset over at see saa stor en Hob samlet, hun ilede til Marken og, da hun saae

et eneste Ax endnu paa samme, erkjendte hun i det skete et Tegn paa, at Xquiq virkelig var hendes Sönnekone.

Da Tiden kom, födtes Hunahpu og Xbalanqué, men bleve ikke godt behandlede af deres Fædrenefrænder. Xmucané lod dem bære ud af Huset, fordi de skrege; Brödrene lod dem lægge förstst i en Myretue, for at de skulde omkomme, og siden paa Torne, saa at Moderen maatte opfostre dem i Bjergene. Det hedder her, at Hunbatz og og Hunchouen gjennem mange Lidelser og megen Möie havde opnaaet deres store Kunstfærdighed og deres Viisdom, ved hvilken de ogsaa vidste alt hvad der var skeet i Xibalba; men deres Viisdom kom ikke tilsyne paa Grund af deres Uvillie mod Halvbrödrene, der dog ikke æggede dem paa nogen Maade; thi Hunahpu og Xbalanqué gjorde ikke andet end skyde med Pusterör, og fandt sig i at spise Levningerne af de andres Maaltid, ja at Hunbatz og Hunchouen spiste de Fugle, som de bragte hjem fra Jagten uden at give dem noget med. Men en Dag kom de hjem uden Fugle og sagde, at deres Bytte var blevet hængende mellem Træets Grene; de ældre Brödre maatte da klavre op og tage de skudte Fugle ned. Neppe vare de imidlertid komne op i Trætoppen, för Træet skjöd saa höit i Veiret, at de ikke kunde naae Jorden. Paa Hunahpu's og Xbalanqué's Raad bandt de deres Bælter ved en Gren for at klavre ned ved dem; men de lange Ender, som de lode hænge ned under sig, bleve til Haler og de selv til Aber. Ved Efterretningen herom blev Xmucané utröstelig. Men Hunahpu og Xbalanqué lovede hende, at hun skulde faae sine ældste Sönnesönner igjen, naar hun blot kunde bare sig for at lee ved det, hun vilde blive Vidne til. De gave sig nu til at spille paa Flöite Melodien Hunahpu-Qoy[1] og sloge paa Tromme, og lokkede af Lyden kom de forvandlede Brödre og gave sig til at

[1] Abe-Hunahpu, Navnet paa Melodien til en endnu blandt de Indfödte i Guatemala brugelig Maskedands.

dandse. Men Bedstemoderen lo, og strax flygtede de, Spillet fornyedes, de kom igjen; men „deres Abeansigter, deres tykke Underliv, deres logrende Haler og flade Maver" vare saa latterlige, at det gik som forrige Gang. Tredie Gang gjentoges Forsöget, de kom igjen dandsende, og den Gamle betvang en Stund sin Latter; men da Aberne fore op paa Huset og sade der med deres röde Öine, lange Snuder og skar Ansigter ad hinanden, brast hun atter i Latter. Da flygtede de, og, da Musiken löd fjerde Gang, kom de ikke meer igjen. Hunahpu og Xbalanqué tröstede Bedstemoderen og lovede hende at være i de tabtes Sted.

De gik ud for at rydde Jord til en Kornmark og med et eneste Hakke- og Öxehug havde de ryddet saa mange Rödder og fældet saa mange Træer, at det ikke var til at beregne. De satte da en vild Due, Xmucur, paa Vagt: saasnart den saae den Gamle komme, skulde den kurre; imidlertid toge de deres Pusterör og begyndte at jage Fugle. Ved Duens Kurren löb de strax til deres Hakke og Öxe og tilsölede deres Hænder og Ansigter med Jord, samt stillede sig meget trætte an, da Bedstemoderen kom, saa hun troede, de havde arbeidet hele Tiden. Den næste Dag stode alle de fældede Træer igjen paa Roden; det havde de vilde Dyr gjort, Löven, Tigeren, Hjorten, Kaninen, Pungdyret, Chakalen, Vildornen og de vilde Fugle. De gjentoge deres Arbeide, og den næste Dag lagde de sig bevæbnede paa Luur. Ved Midnat kom Dyrene og böde Træerne og Lianerne reise sig paany. Brödrene kunde ikke faae fat paa nogen af dem: kun Hjortens og Harens Haler fik de fat i og beholdt i Haanden, og siden den Tid have disse Dyr ingen Hale haft. Tilsidst fangede de dog en Rotte; de vilde kvæle den og brænde den, og siden den Tid have Rottens Öine staaet saa stærkt ud af Hovedet og dens Hale været ligesom sveden. Rotten bad for sig: „det er ikke eders Bestemmelse at rydde og opdyrke Jord"; hvis de vilde lade den leve, skulde den sige dem, hvor deres Faders og hans Broders Bold og andre

til Boldspillet hörende Redskaber vare gjemte hjemme i Huset. De lode den leve og gave den Lov til at æde og gnave af al Sæd, Bönner, Cacao o. s. v., og lovede at beskytte den mod deres Bedstemoder. De bare derpaa Rotten hjem og lode den ubemærket löbe op under Husets Tag. Derpaa krævede de en Drik Vand. Men de havde væltet Vandkrukken, saa at den Gamle maatte gaae ud for at hente frisk. Rotten sad imidlertid og gnavede paa Baandet, hvorved Bolden var ophængt; men det gik langsomt; Brödrene sendte da en Xan (et Slags Insect) ud, som borede Hul paa Vandkrukken. Endelig faldt Bolden ned fra Tagaasen tilligemed Ringene, Handskerne og Læderskjoldet; de toge strax alt og gjemte det ved Veien, som förer til Boldhuset. Derpaa gik de til Flodbredden, hvor de fandt deres Bedstemoder og Moder ifærd med at stoppe Hullet paa Krukken; Brödrene hjalp dem, og de fulgtes nu alle hjem.

Siden gik de fulde af Glæde til Boldhuset og begyndte at feie deres Fædres Legesal. Det hörte Hövdingerne i Xibalba: „Hvo er det dog, som nu igjen begynder at lege over vore Hoveder og som ei ræddes for at ryste Jorden? Ere de ikke döde, Hunhun-Ahpu og Vukub-Hunahpu, som vilde ophöie sig selv for vort Aasyn? Gaaer og opsöger disse med!" Saaledes talte Hun-Camé og Vukub-Camé. De sende Bud til Brödrenes Hjemstavn, hvor Xmucané modtager Befaling til dem at möde i Xibalba inden syv Dage med deres Boldspil. Hun lover, at de skulle komme, og Sendebudene gaae. „Ak", udbröd hun derpaa med knust Hjerte: „hvem skal jeg sende at opsöge mine Sönnesönner? Kom ikke netop paa samme Maade Sendemændene fra Xibalba fordum for at gribe deres Fædre?" En Loppe faldt netop ned fra hendes Skjört. „Har du Lyst, lille Ven, til at hente mine Sönnesönner fra Boldhuset?" sagde hun til Loppen og meddelte den Budskabet fra Xibalba. Den gik, og paa Veien sad en ung Mand ved Navn Tamazul, hvilket vil sige Tudse. „Hvor skal du hen?" spurgte den. — „Jeg

bærer et Budskab under mit Belte og jeg skal træffe Ynglingerne". — „Du löber dog ikke videre rask, saavidt jeg seer. Vil du, at jeg skal sluge dig? Du skal see, hvor godt jeg löber; vi ville strax være der". Loppen lod sig sluge af Tudsen, som efter et lignende Ordskifte lod sig sluge af Slangen Zakicaz, der tilsidst blev slugt af Fuglen Vac, der flöi lige ind i Boldsalen og gav sig til at skrige: „Vacco! vacco!" Hunahpu og Xbalanqui skjöde strax efter den med deres Pusterör og traf den i Öiet, saa den faldt ned for deres Födder. Den sagde, at den bar et Budskab til dem i sin Bug og, mod at de helbredte dens Öje, kastede den Slangen op, som atter kastede Tudsen op. Men denne kunde ikke faae Loppen op. Tilsidst sögte de i dens Mund og fandt der Loppen, som forebragte Budskabet, hvorpaa Brödrene strax begave sig paa Veien til deres Bedstemoder. Her plantede de hver et Rör midt i Huset; det skulde være et Tegn paa deres Död, hvis Rörene gik ud, men blomstrede de, vare de ilive. „O vor Oldemoder, o vor Moder, græd ikke! See det Tegn paa vort Ord, som bliver tilbage hos dig", sagde de, og begave sig hver med sit Pusterör og Boldspilsredskaberne paa Veien ned til Xibalba.

De overstaa alle Farerne, indtil de komme til de fire Veie, der her betegnes som den sorte, hvide, röde og grönne Vei. Men de lode sig ikke hilde. De sendte det Dyr, som kaldes Xan, forud for at speide og gave det til Gjengjæld Ret til at suge alle Veifarendes Blod. Xan gik först ad den sorte Vei til Træbillederne og stak dem, det ene efter det andet; men de rörte sig ikke. Derpaa stak den den tredie Mand, som var Hun-Camé. „Av! av!" sagde denne. „Hvad er det, Hun-Camé?" spurgte Vukub-Camé, „hvem har stukket dig?" — „Noget, jeg ikke veed", svarede hin. Derpaa stak Xan alle Xibalbas Hövdinger, og alle skreg de: „Av, av!" og bleve tiltalte ved Navn, enhver af sin Nabo, ved hvilken Leilighed Ahalmez og Ahaltogob ikke nævnes, men istedenfor Xic (Spurvehög), Quixic (Spurvehögeblod) og dertil endnu to:

Quiqre (Tandgjerdeblod) og Quiqvixgag (Negleblod eller Kloblod); altsaa har man i det hele tolv Navne foruden Kongernes, hvorved maa bemærkes, at paa nærværende Sted betegnes den, der nævnes sidst, som den fjortende, skjönt kun tolv Navne forekomme, noget, der ogsaa kunde tyde paa, at Nedskriveren har vidst, at de skulde være 14 i det hele, men her har glemt to eller talt feil, med mindre Træmændene skulle regnes med. Hunahpu og Xbalanqué undgaae nu at hilse disse sidste, men tiltale derimod Kongerne og alle Hövdingerne ved Navn, hvorover disse ikke blive glade. Ogsaa for den glödende Steen, paa hvilken man byder dem sidde, tage Brödrene sig iagt. I Mörkehuset bevare de deres Fakler ved, istedenfor at tænde dem, at sætte en röd Arafjær paa Spidsen af hver, og paa en lignende Maade skuffe de Bevogterne med Hensyn til Cigarerne.

Den næste Dag bleve Hövdingerne forskrækkede, da de saae dem bringe begge Dele uskadte. „Hvorledes kan dette være gaaet til", sagde de, „hvorfra komme disse Folk, hvo har avlet dem og sat dem i Verden? Sandelig, vort Hjerte brænder derved; thi det er ikke godt, hvad de gjöre med os. Underlige ere deres Aasyn, underlig deres Færd". De lode dem nu hente til Boldspillet og udspurgte dem om, hvorfra de kom; de svarede, at de vidste det ikke, hvorpaa Boldspillet begyndte. Xibalbaerne vilde, at de skulde spille med deres Bold, men de vilde bruge deres egen. Brödrene vilde spille om en Chil (et Slags Insect), men Modstanderne om et Lövehoved, hvorpaa hine gik ind. De seirede gjentagne Gange i Spillet, og nu befalede man dem at hente fire Skaaler med Blomster. De gik da ned, omringede af spydvæbnede Vagtmænd, men rolige i Hu. Hövdingerne glædede sig til at skulle faae Bugt med Brödrene; men disse sagde: „Ogsaa inat skulle vi spille Bold". De kom först ind i Spyddragernes Hus, hvor der bestandig blev stridt; men de bleve ikke ramte af noget Spyd; thi de lovede Krigerne, at alle Dyrs Kjöd skulde tilhöre dem, og strax sænkedes Vaabnene.

Derpaa kaldte Brödrene alle Myrer til sig og böd dem hente Blomster. Hun-Camé og Vukub-Camé havde sat Vagt ved deres Blomsterhave, hvor de forlangte Arter alene findes. Vagtmændene, Xpurpuvik og Puhuy (Navne paa to Arter Natfugle) gik da hele Natten omkring i Haven og raabte til hverandre og sang af al Magt, medens Myrerne i utallige Skarer afgnavede Blomsterne og bragte dem til Hunahpu og Xbalanqué i Spyddragernes Hus, saa at de fire Skaaler snart vare fulde, uden at Vagterne mærkede det, eller at de smaa Dyr endog afgnavede deres Haler. Den næste Dag bragte Brödrene de forlangte Blomster, og Hövdingerne skiftede Farve; men Havens uheldige Bevogtere blevc straffede med at faae Læberne klövede, og siden have hine Fugle altid haft klöftede Næb.

Om Dagen spillede man atter Bold. Natten derpaa bleve Ynglingerne förte til det kolde Hus, der var fuldt af Is og hvor Nordens isnende Vinde blæste. Men de tændte Piniekogler, hvorved Kulden spredtes, og vare den næste Morgen levende og sunde til Xibalbaernes store Forfærdelse. I Tigrenes Hus kastede de Been for Rovdyrene, og Vagtmændene, der saae disse gnave Been, glædede sig alt ved den Tanke, at Hunahpu og Xbalanqué vare sönderrevne; men den næste Dag vare de lige karske. Ligesaa kom de ud af Ildhuset. Endelig bleve de bragte i Flagermusenes[1] Huus, Camazotz' Huus, „et stort Dyr, hvis Dræberedskaber strax gjöre det af med dem, der komme det nær". Her gik det dem ilde. Hele Natten laae de med deres Pusterör[2], og

[1] Menes hermed de saakaldte Vampyrer, et flagermuseagtigt Dyr, der skal være saa farligt, fordi det dysser Mennesker i Sövn og derpaa, uden at den Sovende mærker det, suger Blodet?

[2] Der staar i den franske Oversættelse: „dormant sur leurs sarbacanes, ils ne furent pas touchés par ceux qui étaient dans la maison". Efter det fölgende maa dette „dormant sur leurs sarbacanes" ikke forstaaes bogstaveligt, men som en Talemaade for at udtrykke, at de hele Tiden vare kamprede, ligesom vi sige: at staae med Haanden paa Sværdet, at sove med Sværdet ved Lænden.

Flagermusene, der havde holdt Raad hele Natten og skreget: Quilitz, quilitz, satte sig tilsidst stille hen ved den yderste Ende af Pusteröret. Da sagde Xbalanqué til Hunahpu: „Begynder det ikke at dages? See dog ad". Hunahpu lagde Öiet til Mundingen af Röret for at see igjennem det, og strax blev hans Hoved afhugget af Camazotz'en, og Kroppen blev liggende. Atter spurgte Xbalanqué: „Dages det endnu ikke?" Men Hunahpu svarede ikke og Xbalanqué, som nu opdagede hvad der var skeet, raabte: „Ak, vi ere noksom overvundne". Hunahpu's Hoved blev nu sat op over Boldhuset, og Xibalbas Hövdinger vare meget glade.

Xbalanqué sammenkaldte alle Dyr, store og smaa, og spurgte dem, hvad deres Næring var. De nævnte hver sin, og han böd dem söge den. Men iblandt dem var en Skildpadde i sin Skal. Den gik hen til Hunahpus Lig, der hvor Hovedet var hugget af, for at suge paa Saaret, og strax sad den fast ved Liget og der dannede sig Öine i dens Legeme. Fra det höie nedstege mange Viismænd; Himlens Hjerte, Hurakan selv, kom og svævede over Huset, medens man skabte Hunahpu et nyt Hoved af Skildpadden. „Oldingen"[1] lod omsider Dagen bryde frem, og det viste sig da, at Hovedet var færdigt og saae ud som et virkeligt Hoved og kunde tale. De raadsloge om Boldspillet og böde Xbalanqué denne Gang at spille alene. Han kaldte da en Kanin til sig og böd den löbe op i Taget og sætte sig mellem de udskaarne Agern i Karnissen og först komme frem, naar den elastiske Bold naaede den. Solen stod op. Alle i Xibalba samledes i Boldhuset og haanede Hunahpu's Hoved. Xbalanqué drev Bolden op imellem Karnissens Agern. Strax sprang Kaninen frem og löb bort, og, medens alle Xibalbaerne löb efter dem, nedtog Xbalanqué Hunahpu's virkelige

[1] Forf. mener, at her sigtes til Hunahpu-Vuch, som nævnes i Skabelseshistorien; sammenholdes denne Fortælling imidlertid med Fortællingen om Drabet paa Vukub-Cakix, synes man snarere at maatte tænke paa Xpiyacoc, Seeren.

Hoved og satte det istedenfor Skildpadden, og Skildpaddehovedet op paa Boldhuset. De andre kom tilbage, og Spillet begyndte paany. Han drev Bolden mod det kunstige Hoved, som faldt ned og gik i mange Stykker ligesom Potteskaar. Saaledes var Hunahpu atter levende; men de skulde dog begge dö.

Hunahpu og Xbalanqué vidste hvad der forestod og hidkaldte to Viismænd, Xulu og Pacam, som vilde blive raadspurgte af deres Fjender, hvad der skulde gjöres med deres Been, naar de vare brændte paa Baal. Disse böde de raade Xibalbaerne til at male Benene til Stöv og kaste det i Floden. Et uhyre Baal blev nu reist og Brödrene förte hen dertil. Omfavnende hinanden kastede de sig paa Baalet og döde saaledes sammen; deres Fjender jublede og hidkaldte Xulu og Pacam, der raadede til at male deres Been til Stöv og kaste det i Floden for at det kunde splittes ad til alle Bjerge. Man gjorde saaledes; men Asken sank til Bunds og forvandledes til to skjönne Ynglinger, der bare de Dræbtes Aasyn og vare dem selv gjenfödte.

Fem Dage efter viste de sig som to Fisk med Menneskeaasyn, og bleve sögte overalt i Vandet af Xibalbaerne. Men den næste Dags Morgen kom til Xibalba to pjaltede Stoddere, der, da de bleve bemærkede af Hövdingerne, gave sig til at dandse forskjellige Dandse: Ugledandsen, Væseldandsen, Armadildandsen, Xtzul (et giftigt Insect) og Chitic (Styltegænger)[1]. Man löb til for at see herpaa og paa de forunderlige Kunster, de kunde gjöre: brænde Huse op, saa at det saae ud som om de brændte, og dog vare de ufortærede, dræbe hinanden og et Öieblik efter kalde hinanden tillive igjen. Rygtet herom naaede Hun-Camé's og Vukub-Camé's Ören. De sendte Bud til Stodderne og böde dem

[1] Navne paa sceniske Forlystelser, dels blot mimiske, dels blandede med Dands og Dialog, hvilke for störste Delen endnu ere i Brug blandt Indianerne.

komme for sig og vise deres Kunster. De vægrede sig, fordi de vare saa stygge at see til og især fordi de havde saa store Öine, ved at komme Kongerne for Öie; endelig lode de sig bevæge og gik med fortrædelige Ansigter og langsomt, saa at Sendebudene idelig maatte skynde paa dem. De kastede sig ydmygt for Kongernes Födder, og, paa Spörgsmaalet om, hvor de kom fra, svarede de, at de aldrig havde kjendt deres Fader og Moder. De maatte nu först dandse for Kongerne, derpaa dræbe hans Hund og kalde den tillive igjen — „og sandelig Hunden var heelt glad over at have faaet Livet igjen og logrede med Halen af Glæde" — dernæst brænde Kongehuset og fornye det, derpaa dræbe en Mand — de rive ham Hjertet ud af Livet og vise Kongerne det, og et Öieblik efter var han atter levende. Dernæst böde Kongerne dem dræbe hinanden. Xbalanqué dræbte Xhunahpu (thi det var naturligviis disse to, der havde forklædt sig som Tiggere)[1]; hans Arme, Been og Hoved bleve afhuggede og baarne langt bort og hans Hjerte udrevet og vist Kongerne, „som bleve ganske henrykte over dette Skuespil", hvorpaa Xhunahpu blev vakt tillive igjen. Hun-Camé og Vukub-Camé vare ude af sig selv af Fornöielse, „de vare tilmode, som om de selv vare Skuespillerne". Tilsidst undslap dem de Ord: „Gjörer ligedan med os, I skulle nu offre os selv". De dræbte dem da begge, men kaldte dem ikke tillive igjen; alle de andre Hövdinger flygtede, men bleve grebne og dræbte, to og to; men de övrige Xibalbaer flygtede til en dyb Fjeldklöft, hvor de bleve indhentede af Myrerne og nödte til at vende tilbage og underkaste sig Seirherrerne. „Saaledes bleve Xibalbas Konger overvundne; ene ved et Vidunder og ved deres Forvandling fuldbyrdedes det."

I en Tale til det overvundne Folk aabenbarede Xhunahpu og Xbalanqué deres Navne og deres Fædres, til hvis Hevn

[1] Mærkelig er Forandringen med den sidstes Navn.

de vare komne, samt truede de overvundne med Döden. Men disse kastede sig for deres Födder og bade om Naade, hvorpaa Seirherrerne tilstode dem Livet; „men eders Bold skal ei mere flyve i Boldhuset. I skulle kun gjöre Pottemagerarbeide og pille Mais, og de vilde Dyr i Krattet og Örkenerne skulle være eders eneste Lod. Alle de lykkelige Vasaller, civiliserede Undersaatter skulle ei længer tilhöre eder, Bierne alene skulle vedblive at forplante sig for eders Öine. I fordærvede Mennesker, grumme og mörke Mennesker, elendige, som have gjort Ondt, græder nu derover. Ei meer skal man snigmyrde Menneskene, som I gjorde; men kommer vel i Hu hvad jeg har sagt om denne Bold, Herredömmets Tegn (cette balle dominatrice)". Det hedder derpaa endvidere om de overvundne, at saaledes begyndte deres Undergang og Tilbedelsen af dem; i gamle Dage kaldte man dem ikke Guder; men Synet af dem indgjöd Rædsel; de vare onde som Uglerne, voldende Ondt og Ufred. De vare ogsaa trolöse, paa een Gang sorte og hvide, falske og tyranniske, sagde man. Desuden malede de deres Ansigter og farvede sig.

Imidlertid var Xmucané alene hjemme. Grædende saae hun Rörene gaae ud; men da hendes Sönnesönner bleve brændte paa Baalet, grönnedes de paany, og hun offrede Rögelse foran Rörene, hvilke hun kaldte: „Levende Rör, Husets Midte", og fra den Tid kom Stedet til at hedde: „Levende Rör, Slettelandet og Husets Midte".

Men i Xibalba höitideligholdt Sönnerne deres Fædres Minde ved Askedyngen. „Vorder fra nu af tilbedte", sagde de. „I skulle först stige op paa den hvalte Himmel, I skulle ogsaa först blive tilbedte af de civiliserede Folk. Og eders Navn skal ei forgaae. Saa være det! Vi have hevnet eders Död og Undergang, de Lidelser og den Möie, man har ladet eder undergaae". Da stege hine op midt i Lyset, op til Himlen, den ene fik Solen, den anden Maanen, som oplyse Himmelhvalvet og Jordens Overflade, og i Himlen bo de.

Da reiste sig ogsaa de firehundrede Ynglinger, som Zipacna havde dræbt[1]; de havde været Hunhun-Ahpu's og Vukub-Hunahpu's Ledsagere, og de bleve til Stjerner paa Himlen.

„See, nu", vedbliver den hellige Bog, „begyndte man at tænke paa Mennesket og söge efter, hvad Menneskets Kjöd skulde bestaae af. Da talte han, som avler, han, som giver Tilværelse, Skaberen, Danneren ved Navn Tepeu, Gucumatz: „Alt er Morgenröden nær; Værket er fuldbragt, Alterets Opretholder og Vedligeholder, Lysets Sön, Civilisationens Sön; nu er Mennesket hædret, Menneskeheden paa Jordens Overflade". Man kom, man samlede sig i stor Mængde; de lagde deres Viisdomsraad sammen i Nattens Mörke; de sögte da og, efter at have rystet deres Hoveder, raadsloge de og tænkte".

Med disse Ord begynder Fortællingen om den sidste Menneskeskabning, der altsaa af Fortælleren knyttes umiddelbart til de nys fortalte Kampe, af hvilke den med Jætterne, den sidste i Tiden, atter blev sat i Forbindelse med den store Oversvömmelse. Meningen med Guddommenes nys anförte Tale synes da at være den, at efter hine onde Væseners (Xibalbaernes og Jætternes) Tilintetgjörelse var et civiliseret Menneskeliv först muligt, hvilket betegnes ved, at Morgenröden og Lysets Opgang var nær. Menneskets Tilblivelse knyttes ogsaa til Agerdyrkningens Opstaaen. Det hedder nemlig videre, at i Paxil og Cayala (svarende til det mexikanske „Tonacatepetl" — vor Opholdelses Bjerg) kom et Ax frem af guul Mais og et Ax af hvid Mais. Fire Vilde, nemlig Ræven, Chakalen, Poppegöien og Ravnen, viste Guderne, hvor den groede. Det var et deiligt Land, fuldt af alskens

[1] Dette maa dog i alt Fald tænkes efter Zipacnas og Cabrakans Drab ved Hunahpu og Xbalanqué. Hvor Ynglingernes Drab ved Zipacna fortælles, hedder det, at de bleve til det Stjernebillede, som Grækerne kaldte Pleiaderne.

Frugter. Man malede Maisen og Xmucané bryggede ni Drikke, som skulde give Mennesket Livskraft. Af Mais dannedes derpaa de fire förste Mænd: Balam-Quitzé (den mildt smilende Tiger), Balam-Agab (Nattens Tiger), Mahucutah (et berömmeligt Navn) og Iqi-Balam (Maanens Tiger), „og disse ere Navnene paa vore förste Fædre". Ingen Kvinde födte dem, paa vidunderlig Maade bleve de til; „de talte og tænkte, de saae og hörte, de gik, de kunde föle, fuldstændige og skjönne Mennesker og hvis Aasyn vare Menneskeaasyn. Tanken var til i dem; og strax löftede deres Blik sig; deres Syn omfattede alt, de kjendte den hele Verden, og, naar de betragtede den, vendte deres Blik sig i et Öieblik fra Himmelhvælvingen til atter at beskue den vide Jord". Opbyggeren og Danneren spurgte dem, hvad de tænkte om deres Væsen og böd dem beskue Bjerge og Sletter. Derpaa saae de alt hvad der er under Himlen og de takkede Skaberen og Danneren for deres Tilværelse og Evner, fordi de kunde see og udmaale alt. Men Guddommene frygtede, de skulde blive altfor vise og selv hæve sig til guddommelig Magt og overlagde om at gjöre dem mindre mægtige ved at svække deres Syn. Og paa deres Ord — Hurakans, Lynstraalens, den rammende Tordenkiles, Tepeu's Gucumatz', hans, der avler, hans, der giver Tilværelse, Xpiyacoc's og Xmucané's, Opbyggerens, Dannerens — blev en Sky aandet henover Menneskenes Öie, og det tilslöredes som et Speil, der dækkes af en Damp; deres Öiesteen blev formörket, saa at de kun kunde see, hvad der var nærved dem. Men, medens de slumrede, skabte Guderne dem skjönne Hustruer; de fire Mænd fandt dem, da de vaagnede og fölte sig fulde af Fryd.

Fra disse fire Par stamme alle Mennesker, alle Folkestammer, smaa og store, „fra dem stamme vi, Quiché-Folket"; Navnene opregnes dernæst paa en Mængde mellemamericanske Stammer, der alle endnu, da den hellige Bog blev skreven, erindrede deres Herkomst fra Oldefædrene, som forplantedes i Östen. „Men det er kun Hovedstammerne",

hedder det videre, „der ere nævnte; ... der er endnu mange andre, udgaaede af hver enkelt Stad; deres Navne have vi ikke skrevet op, men blot, at de formeredes i de Egne, hvor Solen gaar op" ... „Da brugte de endnu ikke Altere for Guderne; de vendte blot deres Aasyn mod Himlen, og de vidste ikke, hvorfor de vare komne saa langt bort. Der levede Menneskene i Glæde, sorte og hvide Mennesker; fagert var disse Folks Aasyn og fagert deres Sprog, og de vare saare forstandige" ... „Dengang havde alle kun eet Sprog; de tilbade hverken Steen eller Træ, men mindedes Skaberens og Dannerens Ord, Himmelens Hjertes og Jordens Hjertes" ... „Fulde af det hellige Ord, af Kjærlighed, af Lydighed og Frygt gjorde de deres Bönner, medens de, beskuende Morgenstjernen, ventede paa Solens Opgang, og bade om Sönner og Döttre: hil dig, o Skaber, o Danner! Du, som seer og hörer os! Forlad os ikke, svigt os ikke, o Gud, som er i Himlen og paa Jorden, o Himlens Hjerte, o Jordens Hjerte! Giv os Afkom og Efterkommere, saalænge Sol og Morgenröde skride; lad Markens Sæd gro med Lyset. Lad os altid vandre paa aabne Veie, ad Stier, frie for Baghold; lad os leve i Ro og Fred med vor Næste, lad os tilbringe et lykkeligt Liv; giv os et Liv, en Tilværelse fri for al Bröde, o Hurakan, o Lynstraale, o rammende Tordenkile, o Chipi-Nanauac, Raxa-Nanauac, Voc, Hunahpu, Tepeu, Gucumatz, Du, som avler og som giver Tilværelse, Xpiyacoc, Xmucané, Solens store Moder, Lysets store Oldemoder, lad vor Mark blive besaaet og lad Lyset bryde frem!".

Endnu havde man hverken Træ eller Steen (nemlig Billeder) blandt vore förste Mödre og Fædre, men deres Hjerter bleve trætte af her at vente paa Solen; alle Stammer vare allerede meget talrige, saavelsom Yaqui-Folket, Offerpræsternes. „Lad os da drage bort, lad os söge efter, hvorledes vi skulle bevare vore Helligdomme; lad os stræbe at finde hvad vi skulle antænde foran dem. Thi saa mange vi ere, have vi ingen, som tager vare paa os". Saaledes talte Balam-Quitsé,

Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam. Een By hörte deres Tale, og de droge bort. Alle fire droge bort tilligemed Tamub (eller Tanub, Tan eller Dan, see AT 1858-1860, S. 65) og Ilocub, og kom til Tulan-Zuiva, de syv Grotter, de syv Fjeldklöfter; saa er Navnet paa det Sted, hvor de modtoge deres Guder. Den förste var Tohil[1], hvis Skrin blev baaret af Balam-Quitzé, Avilix, Balam-Agabs Gud, Hacavitz, Mahucutahs, og Nicahtagah[2], Iqi-Balams. Tohil var tillige Gud for Tamub og Ilocab; de tre Slægter, som tilbade ham, betragtes som de tre Quiché-Slægter, der ikke mere skiltes. Men andre Stammer kom ogsaa til: Rabinalier, Cakchiqueler, Triquinahaer og Yaqui-Folket[3]. Der var det, at Tungemaalene forvirredes; der bleve Sprogene forskjellige; de forstode ei mer hverandre tilfulde, da de kom til Tulan, og de adskiltes, nogle droge mod Östen, mange herhid. De gik klædte i Dyreskind og vare fattige, men af en vidunderlig Natur. Da de kom til Tulan-Zuiva, siges det i gamle Fortællinger, havde de vandret lange Veie dertil.

Da savnede alle Ilden undtagen Tohils Dyrkere. Hvordan den var skabt, vidste de ikke; Balam-Quitzé og Balam-Agab saae den paa een Gang blusse. De havde været nær-

[1] Om dette Navn bemærker Forf. i en Note (S. 214), at det Cakchiquel'ske Haandskrift, der foruden Popol-Vuh og den saakaldte Codex Chimal popoca er det vigtigste Kildeskrift, siger, at Quiché-Folket fik Navnet „Tohohil", som betyder Gny, Vaabengny, af Verbet „tohoh" ɔ: gjalde, fordi Quichéerne ved at böre ligesom Gnyet af Vaaben i Himlen, sagde, at derfra kom deres Held. Imidlertid blev dog Toh eller Tohil fremstillet under Vandets Sindbillede ved Kalenderens niende Dag, svarende til det mexikanske Tegn „Atl", og ifölge samme Bog var Tohil det samme Væsen som Quetzalcohuatl, Nahua-Racens Civilisator.

[2] Avilix og Hacavitz have ingen sikker Betydning i Quiché-Sproget. Nicah-Tagah betyder Slettens eller Dalens Midtpunkt.

[3] Yaqui er enstydigt med Ordet „nahuatl" ɔ: dannet, civiliseret; altsaa betegnes med dette Navn overhovedet de samme Folkeslag, som ellers indbefattes under Benævnelsen Nahuaer eller Tolteker.

ved at dö af Kulde og havde bedet til Tohil. Han havde opmuntret dem og givet dem Ilden, som de varmede sig ved. En voldsom Pladskregn og Hagel slukkede den. Balam-Quitzé og Balam-Agab bade paany derom, og Tohil lod den paany blive til ved at slaae sig paa sin Fodsaal. Men de andre Stammer frös. De vare næsten vanmægtige af Kulde, skjalv og klapprede med Tænderne, havde valne Hænder og Födder, saa at de ikke kunde holde fast paa noget, da de kom til Balam-Quitzé for at bede om Ild. Men de bleve ikke godt modtagne, og bleve saare nedslaaede. Da talte de fire Stammefædre ikke længer det samme Sprog og klagede indbyrdes derover. Men en Mand kom til dem, et Sendebud fra Xibalba og sagde til dem, at Tohil var deres Gud, den sande Stedfortræder for og Skygge af deres Skaber; de maatte ikke give de andre Stammer af hans Ild, med mindre disse vilde offre til Tohil; de skulde spörge ham, hvad han krævede af Stammerne. Tohil, Avilix og Hacavitz glædede sig saare meget, og Sendebudet forsvandt for deres Öine. Men atter kom Stammerne i Smug til de fire ældste Stammefædre, skjælvende af Kulde: „Ville I da ikke have Medynk med os? Vi bede jo kun om lidt af eders Ild. Have vi da ikke alle haft den samme Bolig, det samme Fædreland, da I bleve skabte og fik Skikkelse. Hav da Medynk med os!" — „Hvad ville I da give os derfor?" — Stammerne byde Penge, som bliver afslaaet. Man vil spörge Tohil, hvad de skulle give. Han kræver, at de skulle forene sig med ham under deres Belte- og Armhule[1] og dyrke ham. De love det og faae Ilden og varme sig. Cakchiquelerne alene gik ikke ind derpaa og „bleve ikke overvundne". Alle de andre Stammer faldt i Snaren, da de tilstode ham hvad der var under deres Belte- og Armhule; thi det var Brystets Aabning, han havde sigtet til, da alle Stammer offrede for hans Aasyn, da man udrev dem Hjertet af Brystet og under deres Armhule. Men

[1] d. v. s. offre ham af deres Hjerteblod, offre Mennesker til ham.

det blev ikke udfört i Gjerningen endnu, Tobil havde kun fremsat det som en Gaade. De pleiede ikke at spise meget, medens de vare i Tulan-Zuiva; de fastede stadig og skiftedes til at iagttage Morgenstjernen og vente paa Solens Opgang. Det var altsaa ikke her, de vandt deres Vælde og Overherredömme; men alle Stammer bleve her bragte under Aaget, da man böd Tobil alle Menneskers Blod og Liv. De droge bort fra Tulan. „Her er ei vor Bolig; lad os see, hvor vi skulle fæste den", sagde Tobil, og sukkende droge de bort: „Ak, vi ville ikke her faae Morgenröden at see i det Öieblik, da Solen födes, som oplyser Jordens Aasyn". Men det var dog deres Haab at faae den at see, da de forlode dette Sted, som, „efter hvad man siger nutildags", ligger langt borte.

De kom til et höit Bjerg, Chi-Pixab (Aabenbarelsens Bjerg) og raadsloge, Quichéerne og de andre Stammer og nævnte hverandre ved Navn. Men de lede af Sult, saa at de sugede paa deres Stokke. Hvordan de vare komne over Havet, er ikke klart; de kom fra denne Kant, som om der ikke havde været noget Hav; thi de gik paa Steen, der laae spredte, rullede paa Sandet. De vare altsaa samlede paa Bjerget og havde Tobil, Avilix og Hacavitz med sig, og de fire Stammefædre med deres Hustruer iagttoge en stræng Faste, medens de sade i Mörket og Natten.

De tre Guder böde deres Dyrkere at gjemme dem, hver for sig; thi Morgenröden nærmede sig. Avilix blev skjult i en Fjelddal; Stedet hedder siden den Tid Pavilix [1]; Hacavitz blev stillet i en stor Pyramide, og Stedet hedder siden den Tid Hacavitz [2], og der grundlagde de ogsaa en Stad. Tobil blev skjult i Skoven paa det Bjerg, som siden har baaret

[1] Saaledes hedder endnu et Bjerg paa Veien fra Santa Cruz del Quiché til San Andres Zakabaha.

[2] Denne Pyramide findes mellem Bjergene nord for Rabinal, omtrent tre Mile öst for Floden Lacandon.

Navnet Patobil[1]. Derpaa vare de fire Stammefædre og alle Stammerne forsamlede paa Bjerget Hacavitz, hvor de ventede paa Solens Opgang, sukkende og længselfulde. Men deres Sind tröstede sig ved Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam; thi deres Hjerter vare hverken trætte eller nedslagne. „See nu, hvorledes de bleve Herrer i Landet og Morgenröden naaede dem, vore Forfædre; nu ville vi ogsaa fortælle Morgenens Opgang og Solens, Maanens og Stjernernes Komme”.

Stor var Stammefædrenes Fryd, da de saae Morgenstjernen, medens den först gik frem foran Solen. De aabnede en Pakke med Rögelse, som de havde taget med sig derfra, hvor Solen gaaer op. Alle tre[2] offrede hver sit Slags kostbare Rögelse, medens de dandsede höitidelig mod Solopgangen, dog med Taarer i Öinene, fordi de ikke saae den endnu. „Derpaa begyndte Solen at skride. Dyrene, smaa og store, frydede sig; de reiste sig over Vandlöbene, fra Dalene, de stode paa Bjergtoppene, med Hovederne vendte mod den Kant, hvorfra Solen kom. Löven og Tigeren brölede. Men den förste Fugl, som sang, var Queletzu. Sandelig, alle Dyr fyldtes af Fryd; Örnen og Glenten sloge med Vingerne, saavelsom alle Fugle, smaa og store”. Da laa Offerhövdingerne paa deres Ansigter, alle Stammer glædede sig, saamange som endnu den Dag idag ere til; der var en utallig Mængde Folk forsamlet, og Morgenröden oplyste paa een Gang alle Folkeslag”. Derpaa blev Jordens Aasyn tört ved Solens Magt; lig et Menneske viste Solen sig, og dens Nærværelse opvarmede og törrede Jordens Overflade. För Solen kom tilsyne, var Jordens Overflade dyndet og vaad, da Solen stod op lig et Menneske, men endnu svag og fordunklet som i et Speil. Strax derefter bleve Tobil, Avilix

[1] „Bjerget Tohil” hæver sig over Quiché-Sletten omtrent to Mile öst for den nuværende Landsby Santa Cruz.

[2] Her er Iqi-Balam udeladt.

og Hacavitz til Steen, saavelsom Dyrenes Guder; deres Arme klyngede sig til Træernes Grene, saasnart Sol, Maane og Stjerner viste sig, allevegne blev alt til Steen[1]. „Maaske", tilföier Texten, „vilde vi ikke være i Live nu paa Grund af Dyrenes Graadighed, Lövernes, Tigrenes, Slangernes, Qantiernes, maaske var nu vor Hæder ikke til, hvis de förste Dyr ei vare blevne forstenede af Solen. Da den viste sig, glædede sig Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam af Hjertens Grund". Dengang vare Folkene endnu ikke meget talrige. Men de formeredes paa Bjerget; det blev deres Stad, da Solen, Maanen og Stjernerne kom tilsyne; det blev Dag og Jordens Aasyn og Alverden oplystes. Der begyndte ogsaa deres Sang: „Kamucu", som de kvade, „til Minde om den bittre Adskillelse" fra deres Brödre i Tulan. „Tohil er i Sandhed Navnet paa Yaqui-Folkets Gud, han som kaldte sig Yolcuat-Quitzalcuat[2], da vi skiltes ad histnede i Tulan Zuiva. Derfra ere vi udgangne tilhobe, det er vor Folkestammes Ophav, hvorfra vi ere komne", sagde de alle til hverandre. Og de kom deres Brödre ihu, hist langt bagved dem, af Yaqui-Folket, hvilke Morgenröden bestraalede i de Egne, som nutildags kaldes Mexico; en Deel af Folket havde de ogsaa ladet tilbage i Östen: Tepeu, Oliman ere Navnene paa de Steder, hvor de bleve tilbage. Stammen Tanub boede i Nærheden af Bjerget Hacavitz i

[1] Havde Forf., der er meget tilböielig til at tilskrive Nahua-Folkene, til hvilke Quichéerne hörte, en scandinavisk Hjemstavn, kjendt de nordiske Sagn om Solens forstenende Magt over Trolde og Dverge, vilde han maaske ikke i Noten til dette Sted (S. 244) have spurgt: Dans quelle contrée faut il donc placer l'origine de ces étranges traditions? Men det er naturligvis meget tvivlsomt, om man tör bygge nogen Slutning paa de mythiske Forestillingers Lighed.

[2] En meget vigtig Forklaring. Den viser Identiteten af den Indvandring, som her betegnes som Quiché-Folkets, med Nahua-Folkenes i det hele, idet hines förende Gud netop er den mexicanske Quetzalcohuatl. Yolcuat betyder Klapperslangen; Quetzalcohuatl er enstydigt med Gucumatz.

Egnen Dan, hvor Morgenröden gik op over dem og deres Gud, som ogsaa var Tobil, der var fælles „for de tre Afdelinger af Quiché-Folket". Han var ogsaa Rabinaliernes Gud, kun at Navnet löd lidt forskjelligt: Huntoh (en Regn); ogsaa var denne Stammes Sprog næsten Quichéisk. Derimod var Cakchiquelernes Sprog heelt forskjelligt, og deres Gud kaldtes Tzatztha-Chimalcan.

De fire Stammefædre sukkede over deres Guder. De gik til Tobil og Avilix, hvis Aasyn straalede mellem Klipperne og i Skoven. Ved et Vidunder lod Tobil sin Röst lyde, da Offerhövdingerne kom og offrede ham Rögelse og bade ham om hans Beskyttelse, som han lovede dem i sit og de andre to Guders Navn. „I skulle overvinde alle Folkeslag, I skulle bringe deres Blod og Liv for vort Aasyn, og de skulle komme og dyrke os"; men de maatte ikke vise sig selv for Mængden. De paatoge sig da Skikkelse af Ynglinger[1] og joge Fugle og Hjorte — da begyndte man först at jage Dyr — som de offrede paa Tobils og Avilix's Blotsteen. Naar Guderne havde drukket af Blodet, talte Steenbillederne. Men Offerhövdingerne kom ikke tilsyne, og man vidste ikke, hvor de selv eller deres Hustruer vare blevne af.

Alt vare mange Stæder grundlagte og Stammerne samlede sig hver omkring sin Stad. Men ingen vidste, hvor Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam vare blevne af. Veifarende Folk hörte kun fra Bjergene deres Raab, der löde som Rovdyrs Hyl. Men de levede kun af Sommerfuglelarver og Bremser og havde kun Dyreblod at offre til deres Guder. De ridsede sig da i Armene, fangede Blodet op i Svampe og pressede det i Offerbollerne paa Blotstenens Kant. Da böde Guderne dem fölge de andre Stammers Spor, det vilde være deres Vel. De begyndte at röve

[1] Efter Forf.'s Forklaring en Antydning af, at de fire ældste Stammefædre vare döde og en yngre Slægt havde arvet deres Navn og Myndighed.

Folk fra Stammerne, som de overfaldt paa Veiene og skare Hovederne af. Man sagde da, at Tigeren havde ædt dem. „Er det denne Tohil og Avilix, som bryde ind iblandt os", sagde man, og gav sig til at söge Offerhövdingernes Spor; men de vare ikke til at skjelne fra Tigres Fodtrin, og bestandig bragte de deres Guder Mennesker fra Stammerne til Offer.

Men Tohil, Avilix og Hacavitz viste sig i Skikkelse af Ynglinger ved en Flod, hvor de badede sig; men de forsvandt, saasnart nogen fik Öie paa dem. Rygtet udbredte sig da blandt Stammerne, at Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam vare nærværende, og Stammerne holdt Raad om, hvorledes de skulde faae dem dræbte. „Kunne vi ikke standse dette Folkeran og er Tohil, Avilix og Hacavitz saa mægtige, saa være denne Tohil vor Gud, og gid vi kunde faae fat paa ham. Ere vi ikke tilsammen et talrigt Folk, og disse Mennesker af Cavek's[1] Huus ere kun en Haandfuld, saa mange de ere". De beslutte at lade to af deres skjönneste Jomfruer gaae ned til Floden, som for at tvætte Töi og, naar de mærkede, at Ynglingerne vare i Nærheden, klæde sig nögne af; naar de da havde lokket Ynglingerne til Omgang, skulde de begjere et Tegn af dem herpaa, og man vilde ved dette see at faae Magt over de fjendtlige Guder. De to Jomfruer gjorde, som det blev dem paalagt. Tohil, Avilix og Hacavitz kom ogsaa i deres Ynglingeskikkelse og gave sig i Samtale med de unge Piger, som röbede, at de vare sendte af Stammernes Hövdinger for at faae et Tegn af Tohil og de andre Guder paa, at de havde seet deres Aasyn. Guderne lode sig da ikke lokke af de

[1] Navnet paa den quichéiske Kongeslægt. Her bliver det ganske tydeligt, at Tohils Dyrkere maae betragtes som en enkelt Röverstamme, der efterhaanden under Kamp med de omboende Stammer bliver Herrer over Landet — smlgn. Roms Opstaaen — og hvis Oprindelse ved et stort Spring er knyttet til Menneskeslægtens Tilblivelse og Nahua-Racens Indvandring i America. Herom mere siden.

unge Skjönheder, men lovede dem Gaver. De vendte hjem og befalede Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam at male tre Kapper med Billeder, der symbolsk antydede deres Væsen, samt give dem til de unge Piger. Balam-Quitzé malede en Tiger, Balam-Agab en Örn og Mahucutah paa sin Kappe en Sværm Hvepser og Bier. Jomfruerne fik disse tre Gaver og bragte dem hjem. Stammehövdingerne glædede sig og en af dem toge Kapperne paa. Hverken Tigeren eller Örnen gjorde ham noget; men, da han havde indhyllet sig i Kappen med Bierne, begyndte de alle at stikke ham. Det kom da for Dagen, at de unge Pigers Sendelse var mislykket, idet Tohil havde modstaaet Fristelsen, og man overlagde om et andet Raad til at faae Bugt med de farlige Naboer.

De besluttede at forene sig og saa mandstærke som muligt angribe Bjerget, hvor disses Borg laa. Balam-Quitzé og hans Brödre havde kun faa Folk; men Adgangen til Borgen var meget vanskelig og Tohil vaagede over dem. Alle Stammernes Krigere samledes med deres Buer og Skjolde, kostelig smykkede. Men, da de nærmede sig Borgen og gjorde Holdt om Natten, faldt de alle i Sövn, og, medens de sov, bleve deres Öienbryn og Skæg afragede og alt Guldet paa deres Skjolde og Köller borttaget tilligemed deres Kroner. Da de vaagnede, fölte de sig dybt beskæmmede, men besluttede dog at drage videre. Men Balam-Quitze, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam havde befæstet deres Borg med Palissader og dannet Menneskebilleder af Træ, som de smykkede med Guld og Sölv og rustede med Buer og Skjolde, samt opstillede paa Fæstningsværkerne. Derpaa raadspurgte de Tohil, der gav dem godt Haab. De samlede derpaa en Mængde Humlebier og Hvepser, hvilke de indesluttede i fire store Kalebasser og stillede rundt omkring Byen. Stammerne ankom i store Flokke og glædede sig, da de saae, at Borgen havde saa faa Forsvarere; thi skjönt Træbillederne ganske saae ud som Mennesker, tyktes Antallet dog ringe. Tre

Gange otte Tusinde vare Angriberne, som omringede Byen, udstödende deres Krigsraab, holdende sig for Munden og pibende i Fingrene. De stormede op imod Indgangen til Byen. Da bleve Laagene tagne af Kalebasserne, og Humler og Hvepser kastede sig over Fjenderne. Mange bleve stukne ihjel. Alle flygtede i Forfærdelse og kastede deres Vaaben. De styrtede ned af Bjerget, og Forsvarerne bröde frem og dræbte dem med Öxer og Köller; selv deres Hustruer hjalp med at dræbe de overvældede Fjender, der ei engang tænkte paa at værge sig. Saaledes bleve Stammerne slagne paa Bjerget Hacavitz. De ydmygede sig for Seirherrerne og bleve alle skatskyldige. Men Balam-Quitzé og hans Brödres Slægt formerede sig saare paa Bjerget.

De mærkede da, at deres Endeligt nærmede sig og sammenkaldte deres Sönner og Döttre. To Sönner havde Balam-Quitzé, Qocaib og Qocavib, Stammefædre til Huset Cavek. Fra Balam-Agabs to Sönner Qoacul og Qoacutek stammer Nihaib-Slægten. Mahucutah havde kun en Sön Qoahau, Stamfader til Slægten Ahau-Quiché[1], men Iqi-Balam ingen. De vare alle fire samlede med deres Afkom og de sang Afskedssangen: Qamacu. „O mine Börn”, sagde de; „vi vende nu tilbage; herlige ere vore Ord, herlige de Formaninger, vi efterlade eder. I ere ogsaa komne fra vort fjerne Fædreland, I, vore Kvinder”, sagde de til deres Ægtefæller og toge Afsked fra hver især. „Vi vende tilbage til vort Folk. Hjortenes Konge er alt ude, han udstrækker sig paa Himlen[2]. Vi skulle nu vende tilbage; vor Gjerning er gjort og vore Dages Tal fyldt. Kom os da i Hu, udslet os ei af eders Minde og glem os ikke! I skulle fremdeles skue eders Huse og Bjerge. Formerer eder, saa være det!

[1] Disse vare de tre Hövdingeætter blandt Quicheerne; men ypperst var Caveks Æt.

[2] Hentydning til en ikke andenstedsfra bekjendt mythisk Forestilling, som bringer Forf. til at tænke paa de nordamericanske Jægerfolkeslags Paradis.

Vandrer fremdeles eders Vei og gjenseer de Steder, hvorfra vi ere komne"! Balam-Quitzé efterlod ogsaa Symbolet paa sit Væsen, den saakaldte tilhyllede Majestæt[1], til Erindring om sig, og derpaa forsvandt de alle fra Bjerget Hacavitz. De bleve ikke begravne af deres Mager, men vare med eet usynlige. „Saadan forsvandt Balam-Quitzé, Balam-Agab, Mahucutah og Iqi-Balam, hine förste Mennesker, som kom fra den anden Side af Havet, hvor Solen staaer op. Det var længe siden de vare komne hertil, da de döde og de vare alt meget gamle, hine Mænd som man kaldte Offerhövdinger".

Fra dette Punkt ophörer Fortællingen i Popol-Vuh ganske at være mythisk, med mindre man hertil vil regne, at Fædrene til de nysnævnte tre Hövdingeætter, nemlig Qocaib, Qoacutek og Qoahau „drage over Havet" til „Österlændingernes Konge" og af ham modtage Kongemagtens Insignier, hvormed de vende tilbage til deres Hjemstavn, en Fortælling, der, som Forf. oplyser ved Hjelp af andre Kilder, kun kan sigte til, at Quicheernes Hövdinger hos en ældre, östlig for dem — i Honduras — herskende Konge, erhvervede Værdigheder, der ifölge de underkastede Folks religiöse Begreber gjorde dem til retmæssige Konger over dem. Resten af Bogen gaaer ud paa at fremstille Quiché-Rigets Voxen og Befæstelse gjennem fortsatte Erobringer og Seire over de overvundne Stammers gjentagne Opstandsforsög, hvormed fölger, at Herskerslægterne efterhaanden skifte Sæde og Hovedstad, nemlig fra Hacavitz til Chi-Quitz, til Izmahi, til Gumarcoah eller Utlatlan, af hvilken Stad endnu store Ruiner ere til, og hvor Kongerne boede paa Erobringens Tid, da Quiché-Riget naaede over det meste af de nuværende Central-Americanske Lande. Til Slutningen meddeles en Fortegnelse over Höv-

[1] Det hellige Tæppe, som aldrig oprulledes, et Symbol paa Guddommens usynlige Nærværelse. See AT 1858-1860 S. 65.

dingerne af de tre Ætter, der ender for hver af dem med spanske Navne, altsaa gaae noget ind i Erobringens Tid, da de gamle Kongers Efterkommere som christnede Vasaller af den castilianske Krone endnu bevarede en Skygge af deres fordums Vælde.

Vi skulle imidlertid ikke gaae nærmere ind paa Indholdet af denne sidste Deel af Popol-Vuh's Fortællinger, hvor interessante de end kunne være i og for sig; de angaae dog kun et enkelt Folks mindre betydningsfulde Historie og Smaastammers indbyrdes Kampe i en forholdsviis seen Tid. Dermod kunne vi ikke undlade at kaste et Blik tilbage paa den Række Myther, hvoraf Indholdet ovenfor er meddeelt, hvilke synes meer eller mindre at være de mellemamericanske Folks Fælleseie og som ifölge Forf.'s Forklaring skjule vigtige Oplysninger, ei blot med Hensyn til disse Folks Oldhistorie, men ogsaa med Hensyn til deres Oprindelse.

Naar man betragter den hellige Bogs Fortællinger fra Begyndelsen til den sidste Menneskeskabelse i deres Heelhed, synes de meget godt at kunne forklares som et poetisk Udtryk for reent religiöse Ideer. Til Grund for Mythen om de forskjellige Menneskeskabelser, der motiveres ved Guddommens Trang til at blive erkjendt og tilbedet, behöver ikke at ligge andet end Fölelsen af, at Menneskets væsentlige Kjendemærke er hverken Talen, hvoraf alt de förste Leermennesker ere i Besiddelse, eller Tanken og Evnen til at betvinge og benytte Naturgjenstandene, som udmærker Træmenneskerne, men Gudsbevidstheden, Aanden, hvis Syn omfatter hele Verden og som fatter det Guddommelige. Hunahpu'ernes Kampe med Jætterne og Xibalbaerne behöve ei at være andet end Billeder for den Tanke, at Naturens ödelæggende Magter, de raae og overvældende Naturkræfter og de lumske Sygdomme samt Döden förm maatte beseires af de gode Guder, för Jorden kunde blive beboelig, og saaledes synes Fortælleren virkelig selv at have forstaaet dem, naar han bl. a. udtrykkelig siger om Jætterne, at paa deres Tid vare

vor förste Fader og Moder endnu ikke födte; men Jætternes Drab falder jo senere end Kampene med Xibalba, altsaa gaae ogsaa disse forud for den sidste Menneskeskabelse. Forsaavidt Gudeynglingernes Forhold til Xibalba betegnes som en Opstand mod tyranniske Fjender, der ikke unde dem den adelige Herlighed, paa hvilken Boldspillet er Symbol — og Boldspillet var virkelig i den historiske Tid en adelig Leg med et religiöst Præg, Boldhuset et Tempel[1] —, forsaavidt to Generationer af Gudeætten maae til for at beseire hine Mörkets Væsener, forsaavidt Xibalbaerne skildres som et Folk med Konger og Hövdinger, ja selv naar man etsteds seer et Sted (Nimxob-Carcah), der ligger i en vis Egn i Landet, nævnes som Gudekæmpernes Foreningsplads — behöver man i alt saadant kun at see den Gudeværseners og Dæmoners Menneskeliggjörelse og den Drift til at localisere Gudesagn saavelsom Heltesagn, der er eiendommelig for alle Folkeslags Mythologie.

Imidlertid kunne dog ogsaa disse Myther forstaaes paa en anden Maade, eller — rettere sagt — der kan ved Siden af den antydede almindelige religiöse Betydning, som de umiskjendelig have haft for Fortælleren, ligge en anden, en historisk Betydning. De kunne indeholde meer eller mindre af Digtningen tilhyllede Minder om de paagjeldende Stammers Vandringer og Kampe i en Oldtid, hvorom man ikke har nogen virkelig historisk Efterretning, og saaledes forstaaer Brasseur de Bourbourg dem, idet han hertil er bleven veiledet af andre americanske Skrifter, der ligeledes indeholde Oldsagn, historiske Beretninger og chronologiske Angivelser.

Ifölge de ældre spanske Forfatteres Beretninger stemmede alle mexicanske Krönikeskrivere overeens i, at Beboerne af de Lande, som Cortez erobrede, vare komne fra fjerne Lande i

[1] Forf. citerer i saa Henseende i Indledningen, S. CXXXIV, not. 4, en Beskrivelse i Torquemadas Monarq. Ind., lib. IV, cap. 12. Spillet hed i Nahuatl-Sproget tlachtli, Boldhuset tlacho.

forskjellige Afdelinger. Den förste Befolkning kaldtes Chichimeker, der levede af Jagten og vare vilde. Derpaa kom Colhuaerne, som lærte Chichimekerne at dyrke Jorden, at koge Kjöd og leve et civiliseret Liv. Endelig længe efter vare Nahua-Folkene komne, som havde forandret Landets Religion og indfört Dyrkelsen af Gudebilleder. Deres Stamfader havde hedt Iztac-Mixcohuatl (den hvide Taageslange), der med en förste Hustru havde avlet Stammefædrene til de forskjellige mexicanske Folkestammer og med en anden een Sön, nemlig QUETZALCOHUATL.

Denne Fortælling finder Forf. stadfæstet eller omskreven i den hellige Bogs Myther om de tre Menneskeskabelser, der atter have en mærkelig Lighed i Hovedsagen med Rigsmál's Fortælling om de forskjellige Classer, der stamme fra Rig: Trællene, Bönderne og Jarlerne, uden at man naturligviis herpaa i og for sig tör stötte nogen Formodning om en virkelig Forbindelse mellem Oldnordens og Mellem-Americas Folk. Det er den sidste af de indvandrede Racer, som har haft den Religion, hvis Guder nævnes i den hellige Bogs Fortælling om Verdens og Menneskernes Skabelse, hvorved det især maa bemærkes, at Gucumatz (Fjærslangen), hvilket Navn er enstydigt med Quetzalcohuatl, som efter Mexicanernes Fortællinger var Indvandrernes Anförer og Landenes Civilisator, i saa Henseende den samme som Landuddeleren Votan, — at denne Gucumatz ifölge den hellige Bog er Guds fornemste Tjener ved Verdensskabelsen, samt at atter Tohil, under hvis Anförsel den tredie Menneskeslægt vandrer ind i Landet, udtrykkelig siges at være den samme som „Quitzalcuat". Man maa da, efter Forf.'s Opfattelse, sætte den tredie Menneskeskabelse umiddelbart i Forbindelse med den anden og med den store Vandflod, som ödelægger den. Ifölge andre Fortællinger vare Nahuaerne allerede dengang ankomne under tyve Hövdinger, af hvilke kun syv overlevede Vandfloden, idet de reddede sig i syv Fjeldhuler. Siden udbredte de sig igjen under Kampe med Resterne af de Indfödte,

hvilke Kampe mythisk skildres i Hunahpuernes Strid med Jætterne og med Xibalbaerne. Et Fingerpeg i saa Henseende er den stadig tilbagevendende Benævnelse Hunahpu, der ogsaa bruges om selve den skabende Guddom eller Engel, naar han kaldes Hunahpu-Utiu. Ifölge andre Fortællinger var nemlig det frugtbare Maisland Pan Caxil eller Tonacatepetl, som det hedder hos Mexicanerne, besat af en Stamme, hvis Hövding kaldes Utiu (Chacalen), og denne Utiu blev dræbt af Quetzalcohuatl: altsaa er Hunahpu-Utiu atter kun et andet Navn paa denne Hovedperson i alle Mytherne, og de yngre Heroer, som alle kaldes Hunahpuer, ere at betragte som mythiske Mangfoldiggjörelser af ham.

Kampen med Vukub-Cakix og hans Sönner er altsaa et Minde om Nahuaernes Kampe med de vilde Stammer, der boede i Nærheden af det frugtbare Land, hvilket de vilde tage i Besiddelse, Kampe hvorom en öde Dal i Nærheden af det stille Hav i det Guatemalanske ved Navn „Omuch-Qaholab", ɔ: de 400 Ynglinger, og i nogle Miles Afstand en Slette bedækket med Gravhöie, kaldet „Omuch Cakha", ɔ: de 400 Pyramider, ere stedlige Erindringer. Hunahpuernes Kampe med Xibalba afspeiler Nahuaernes Opstand mod et ældre civiliseret Kongedömme, der efter Forf.'s Mening har ligget i Lavlandet ved Floden Lacandon, medens Nahuaerne havde sat sig fast i de tilgrændsende Bjerge, hvor Carchah endnu ligger[1]. Derfor lyder Larmen af deres Boldspil, hvortil det udtrykkelig siges at de ere forsamlede i stort Antal — altsaa ere Hunahpuerne Hövdinger over et Folk — over Xibalbaernes Hoveder. Derfor stige de nedad, da de stævnes for Xibalbas Herrer, og over Floder, som Forf. vil finde i de hede Lavlande omkring Hondurasbugten. Pröverne, som de maae gjennemgaae i Xibalba, ere Erindringer om re-

[1] Las Casas beretter i sin Hist. apolog. de las Indias occidentales, l. III., cap. 125, at netop i denne Egn fandtes en Nedgang til Underverdenen eller Helvede.

ligiöse Mysterier, der oprindelig have været eiendommelige for den ældre Folkestamme, men som spores i Mexicanernes Gudsdyrkelse. At Hunhun-Ahpu og Vukub-Hunahpu overvindes, vil sige, at det förste Opstandsforsög mislykkes. Men den indvandrede Folkestamme indgaaer Forbindelse med den ældre Stammes Döttre, og heraf udspringer en ny Race, der först kommer til at staae fjendtlig ligeoverfor Nahuaerne af reent Blod, hvilke ere personificerede i de dræbte Hunahpuers ældre Sönner: Kunstnerne Hun-Batz og Hun-Chouen; at de forvandles til Aber, betyder, at de fordrives til de nærliggende Skovegne mod Nordvest i Staten Oaxaca, hvilke Lande siges at være blevne civiliserede af Hun-Batz og Hun-Chouen. Först, da disse ere overvundne, vender den nye Blandingsrace sig paany imod det indfödte Kongedömme i Xibalba. Naar under denne Kamp Xbalanqué sammenkalder Dyrene, betyder dette, at han har vundet de omboende vilde Folkestammer og faaer Hjelp af dem. Efter et Nederlag fornyes Kampen, hvilket er antydet ved Hunahpu's og Xbalanqué's Opbrændelse og Gjenfödelse, og tilsidst ender den med det gamle Riges Fald. Her skinner Erindringen om noget Historisk kjendelig igjennem det Mythiske, forsaavidt de Overvundne dömmes til et vist Livsarbeide og en vis Levemaade, at Vasallerne ei længer skulle tilhöre dem, hvilket alt kun passer, hvor der er Talen om et overvundet Herskerfolk, samt især naar det hedder, at da först begyndte man at tilbede dem; thi i gamle Dage gjaldt de ikke for Guder, men Synet af dem indgjöd Rædsel, fordi de vare onde og trolöse: heri ligger ganske tydelig, at Xibalba er Navnet paa et virkeligt Rige, et virkeligt Folk, der har gjort saa haard Modstand mod den seirende Stamme, at det er kommet i Vanry hos denne og med Tiden er blevet symboliseret op til guddommelige, menneskefjendtlige Væsener, med Navne og Attributer, der lagde det meget nær for de Christne, der först hörte Fortællingen derom, at forvexle Xibalba med Helvede. Ifölge Sagn, opbevarede af Las Casas, blev Xbalanqué ikke

modtagen ved sin Hjemkomst fra Xibalba med de Hædersbeviisninger, som han krævede, hvorfor han skulde været dragen bort til et fjernere liggende Land; heri seer Forf. en Virkning af den rene Nahuastammes Fjendskab mod Blandingsracen. Han skulde have valgt Byen Copan i Landet Payaqui i Riget Chichimula til Hovedstad, om hvilken Stad det andensteds fortælles, at den var grundlagt omtrent 15 Aarhundreder inden Spaniernes Ankomst af en vild Kriger Balam, der var kommen fra Egnene ved Peten-Itza i Nærheden af Lacandon. I Copan var Xbalanqués Tempel, hvor en Mængde Stammer offrede til ham, og hans Alter blev ikke omstyrtet, för det var blevet vædet med flere fangne Spanieres Blod.

Den tredie Menneskeslægt er Stammefædrene til den indvandrede Stamme, til Nahuaerne. Hvad der fortælles om dens tidligste Tilstand, dens sabæiske Gudsdyrkelse og dens Ophold i de fjerne Lande mod Öst, maa efter det Foregaaende have Hensyn til en Periode, der gaaer forud for Indvandringen, altsaa ogsaa forud for de Kampe, der afspeile sig i Mytherne om Vukub-Cakix og Xibalba. Men den quichéiske Forfatter af den hellige Bog har stræbt at knytte sine Landsmænds Historie umiddelbart til Sagnene om alle Nahua-Folkeslagenes fælles Ophav, og derfor ere disse sammenblandede med Erindringerne om Quiché-Folkets Optræden og stillede efter de nysnævnte Myther. Med Quichéernes Optræden ere atter sammenblandede Sagn, der vedkomme de Stammer, over hvilke Quichéerne i den historiske Tid havde gjort sig til Herrer, nemlig Stammerne Tamub og Ilocab og de tretten Tecpan Stammer, der omtales andensteds og hvormed menes Pokomamerne, der beboede Landene ned mod det stille Hav, Quiché-Kongernes Vasaller. Disse Stammer vare, efter Forf.'s Mening, blandt de ældste Nahua-Folk. Quichéerne[1] vare en Röverhorde, som först viser sig mod

[1] „Quiché" kommer af Ordene „qui" ɔ: mange og „che" Træ, eller af quiche, quichelah ɔ: Skov, altsaa Skovfolk, Skovrövere.

Enden af det trettende Aarhundrede og fra Egnene i det övre Verapaz under stadige Kampe med de omboende Folk efterhaanden udbredte sit Herredömme over de nuværende Guatemalanske Republiker.

At der ved de fire förste Mennesker sigtes til de oprindelige Nahuaer, fremgaaer deraf, at Tobil, under hvis Ledning de vandre ud fra Tulan-Zuiva, er den samme som Quetzalcohuatl. Men hvad er Tulan og hvor ligger det? Der finder ifölge vor Forf. ogsaa her en Sammenblanding Sted af Minder fra vidt adskilte Tidsrum, idet flere forskjellige Steder i Tidernes Löb have faaet Navnet Tulan. Forsaavidt der tales om et Tulan, hvorfra de ældste Mennesker kom „over Havet", sigtes til hiint fjerne Hjem imod Östen, hvilket Forf. sætter i den gamle Verden. Han har i saa Henseende sammenstillet alt hvad der hos den græsk-romerske Oldtids Forf. og i nordiske Beretninger findes om et fjernt, stort Land imod Vest, med alt hvad der haves af americanske Sagn om Indvandringen fra Östen og fundet mærkelige Overeensstemmelser. Vi skulle ikke gaae ind paa Enkelthederne af denne Fremstilling, der maa læses i sin Sammenhæng, naar man skal faae et Begreb om hvad Grund de herpaa stöttede Slutninger have. Men mærkeligt er det f. Ex., at allerede den hellige Bog i Begyndelsen taler om hiin table Popol-Vuh, hvoraf det saaes, „at man var kommen fra hiinsides Havet, Fortællingen om vorTilværelse i Skyggelandet", til hvilket Udtryk svarer Benævnelsen „Skyggefjorden", som netop bruges i Örvarodds Saga om Havet ved Helluland [1] (Baffins Land). Naar paa et gammelt islandsk Verdenskort (Rafn, Ant. Russes II tab.

[1] Fornaldar Sögur Norðrlanda, II 248, 250 jfr 318: „Síðan sigla þeir þartil er þeir kvomu inn í Grœnlandshaf; snúa þá suðr ok vestr fyri landit ... sigla þeir nú þartil þeir koma til Hellulands ok sigla inn á fjörðinn Skugga" (citeret af Rafn, Antiquitates Americanae p. 290, not. b.

iiij jfr AT 1858-1860 S. 158) et Land nordvest for Island et Sted er benævnt „Tile", stemmer hermed, saavelsom med den hellige Bogs Fortælling om de fire Stammefædre og deres Ophold i de kolde Egne, hvor alle vare nærved at omkomme af Kulde, i en mærkelig Grad fölgende Beretning i et af de americanske Hovedkildeskrifter, det cakchikélske Haandskrift, naar det hedder: „Fire Mennesker (eller Slægter) kom fra Tulan, fra den Kant, hvor Solen gaaer op; det er eet Tulan. Der er et andet i Xibalba og atter et andet, hvor Solen gaaer ned, og det er derhen, hvor vi kom (nemlig Cakchikélerne; de boede omkring den nuværende Stad Guatemala); og paa den Kant, hvor Solen gaaer ned, er endnu et andet Tulan, hvor Guden er (Tollan i Anahuac, Toltekernes Hovedstad, 14 Mile nord for Mexico, nu en lille By Tula). Der er altsaa fire Tulan'er; og det er der, hvor Solen gaaer ned, at vi kom til Tulan, og hiinsides Havet er hiint Tulan, og det er der, vi ere blevne undfangne og avlede af vore Mödre og Fædre". Blandt Sagn fra den græsk-romerske Oldtid, der mödes med americanske Erindringer, er især en Beretning i Plutarchs Dialog: „De facie in orbe lunæ" mærkelig om Reiser til et stort Fastland vest for Britannia, hvortil man kom over forskjellige Öer og Lande, en Beretning, som Fortælleren angiver at have haft fra en Carthaginienser, der havde gjort Reisen didhen, naar man nemlig sammenholder den med hvad der hos Ordoñez, Historia del cielo etc., fortælles om Votans Reiser til fjerne Lande, hvor han saae Guds Stad. Ligeledes samstemmer Plutarchs Fortælling om en af de mellemliggende Öer, hvor Saturn laa dysset i Slummer, med en Fortælling i Codex Chimalpopoca om, hvorledes Quetzalcohuatl var stegen ned i Mictlan, Mexicanernes Underverden, og forunderligt nok gjenfinder man dette Navn i Plinius' Meddelelse (Hist. nat. lib. IV., cap. 15) om, at der ifölge Timæos skulde ligge en Ö „Mictim" sex Dages Reise fra Britannia.

Medens disse og lignende Sagn i alt Fald tyde paa, at man i ældre Tider har faret frem og tilbage mellem den gamle og nye Verden over den nordlige Deel af Atlanterhavet, kan man vanskelig værge sig mod Formodningen om, at Nahua-Folkene, hvis Sagn stadig pege paa en Indvandring östfra over Havet, ere komne fra eller over de scandinaviske Lande. Olaf Rudbeck vilde sagtens uden videre have gjort Zuiva til Svea. Men netop denne geniale Lærdes berygtede Drömme maae skræmme fra alle forhastede Slutninger. Bemærkes maa det endnu, at Navnet Odin klinger igjen ei blot i Landuddeleren Votan, men ogsaa Otomiernes Eponym Oton eller Odon, ligesom Torascaerne foruden denne Heros tilbade en anden Gud ved Navn Toras (Forf. skriver Tor-as, hvorved Ligheden med þórr áss bliver endnu mere iöinefaldende).

Vi vende tilbage til den hellige Bogs Tulan. Forsaavidt det hedder, at de fire Stammefædre tilligemed Stammerne Tamub og Ilocab udvandrede herfra, hvad dunkelt antydes at være Fölgen af Fjendskab med en nomadisk Nabostamme, mener Forf., at der ved Tulan sigtes til Tulan i Xibalba, Nahua-Folkenes förste Foreningspunkt og Hovedstad efter Xibalba-Rigets Omstyrtelse. I Beretningen om den tvungne Udvandring seer han Fölgen af, at de overvundne Indfödte snart reiste Hovederne, medens Nahua-Folket splittedes i forskjellige indbyrdes fjendtlige Grene, hvis Kampe foraarsagede store Udvandringer og Omvandringer, deels mod Vest og Nord til Gammel-Californien, hvor et stort toltekisk Rige bestod med Hovedstaden Teo-Colhuan, ind i Missisippi-Landet og i Florida og tilbage til Anahuac, der blev Midtpunktet for Toltekernes största Rige, deels mod Syd over Isthmen, — Vandringer, hvorved Nahuaerne eller Toltekernes Civilisation spredtes til alle Kanter af det americanske Fastland og overalt efterlod sig Spor. Den hellige Bog har imidlertid kun Central-Americas Folk og navnlig Quicheerne for Öie. Derfor omtales kun disse Folkeslag som udvandrende fra Tulan til Pan Paxil, derfor knyttes Fortællingen

om Menneskeoffringers Indförelse og om Solens Opgang, hvorved sigtes til Indförelsen af en Kalender, begge Dele Hovedkjendemærke for alle Nahua-Folkenes Civilisation, alene til hine Folkeslags Navne. Derfor udstrækkes de fire Stammefædres Levetid gjennem alle de dunkle Aarhundreder, indtil Quichéerne selv optræde, og de siges först at have forladt Jorden, da de tre Quiché-Hövdingeætter vare opstaaede, hvorved maa bemærkes, at den fjerde af Guderne bliver heelt borte og den fjerde af Stammefædrene (Iqi-Balam) ingen Afkom efterlader sig, et tydeligt Kjendemærke paa at de langt ældre Sagn om fire Indvandringsanförere, af hvem Nahuaernes Gudsdyrkelse sagdes at være indfört, her ere sammensmeltede med Slægtsagn, der vedkomme de tre quichéiske Hövdingeætter alene.

Jo længere man kommer frem, desto renere bliver Fortællingens reent historiske Præg. For fuldkommen historisk anseer Forf. Beretningen om, at Quichéernes förste Hövdinger sögte et Slags Investitur hos Östens Konge. Herved, mener han, sigtes til et ældre Nahua-Rige ved Atlanterhavets Bredder, samt anförer en udförligere Fortælling om den samme Begivenhed efter et Adkomstdocument fra Erobringens Tid: „Titulo de los Señores de Totonipacan", ifölge hvilket de to Brödre Qocaib og Qocavib ikke fulgtes ad, men den ene drog til Honduras, hvor den sidste af Herskerne i det Anahuac'ske Tollan Acxitl havde oprettet et Rige, den anden til Mexico, hvor Efterkommere af Acxitl endnu menes at herske, for at Investituren kunde erholdes af et af de ældre toltekiske Kongehuse, hvis den skulde blive negtet af det andet. Forf. forfölger nu Quiché-Rigets Udvidelser og Sondringer, samt de forskjellige Hövdingers indbyrdes Kampe indtil Erobringens Tid, Enkeltheder som Pladsen forbyder os at gaae ind paa. Da Spanierne kom, vare de overvundne Stammer, navnlig Pokomamerne og Cakchikelerne i Opstand mod Quichéerne, hvis tre Kongeslægter vare indbyrdes splidagtige. Erobringen gjorde snart Ende paa disse Kampe og

paa Folkenes Fribed, medens Missionairerne af al Magt stræbte at udslette deres Gude- og Heltesagn. Men ligesom den hellige Bog opbevarer en Deel af deres Erindringer, saaledes findes endnu i mange af Indianernes folkelige Skikke Spor af Fortidens religiöse Tro.

ET AMERICANSK DRAMA.

Grammatica de la lengua Quiché. Grammaire de la langue Quichée Espagnole-Française, mise en parallèle avec ses deux dialectes, cakchiquel et tzutohil. Avec un vocabulaire, comprenant les sources principales du Quiché comparées aux langues Germaniques, et suivi d'un essai sur la poësie, la musique, la danse et l'art dramatique chez les Mexicains et les Guatémaltèques avant la conquète; servant d'introduction au Rabinal Achi, drame indigène avec sa musique originale, texte quiché et traduction en français en regard, recueilli par l'abbé Brasseur de Bourbourg. Paris 1862.

I det i vor foregaaende Artikel omtalte andet Bind af Brasseur de Bourbourg's „Collection de documents dans les langues indigènes pour servir à l'étude de l'histoire et de la philologie de l'Amérique ancienne" har Forf., foruden en spansk-fransk Bearbeidelse af Quiché-Sprogets Grammatik samt en quichéisk-spansk-fransk Ordbog, hvilke Arbeider vi her blot skulle nævne til Anviisning for dem blandt vore Læsere, der maatte ville sysselsætte sig særligen med de oldamericanske Sprog, tillige meddeelt i original Text med fransk Oversættelse en Fortidslevning, som det kan have almindeligere Interesse at faae et Begreb om, nemlig et Drama i Quiché-Sproget, til hvis Opförelse han selv har været Vidne.

Af Indledningen, som indeholder Efterretninger om de mexicanske og guatemalanske Folkeslags Dands og Skuespil-

konst, samt om Maaden, hvorpaa Forf. er kommen i Besiddelse af det af ham udgivne Drama og om dets Opförelse, uddrage vi et Par Bemærkninger, der ere fornödne til selve Skuespillets Forstaaelse; vi skulle derefter udtogsviis angive dets Indhold.

De mellemamericanske Nationer havde en betydelig lyrisk Poesie. Derhos udgjorde Musik og Dands en væsentlig Deel af Gudsdyrkelsen, hvilket atter forudsætter Brugen af forskjellige Instrumenter, af hvilke nogle endnu ere almindelige hos de Indfödte i disse Lande, navnlig en Guitar af en særegen Form, dernæst Marimbaen, der bestaaer af en Række Træstykker eller Metalplader, fastgjorte paa aflange Kalebasser, hvorpaa der spilles med to Pinde med Gummielasticums-Kugler paa Enden, samt endelig især den saakaldte Tun, en udhulet Træbul med to Lydhuller paalangs, hvorpaa der ligeledes spilles med Pinde med Gummielastikums-Kugler paa Enden; den giver en stærk, gungrende Lyd, og er det fornemste Instrument ved deres sceniske Dandse. Disse vare paa Erobringens Tid af mangfoldig Art, deels forbundne med Dialoger, deels blot pantomimiske, altsaa Balletter. Man havde ogsaa Theatre, i Almindelighed en aaben Terrasse ved den ene Side af Byens Torv eller i Gaarden i et Palads eller Tempel, höi nok til at Skuespillerne kunde sees og höres fra hele Pladsen.

En spansk Forfatter fra det sextende Aarhundrede beskriver et Skuespil, der gaves i Cholula til Ære for Quetzalcohuatl, paa fölgende Maade: „I denne Guds Tempelgaard var der et lidet Theater, 30 Fod i Fiirkant, opbygget og hvidtet med stor Omhu; det blev holdt meget reenligt og, naar der spilledes, prydede de det med grönne Grene, med Buer af Fjær og Blomsterkrandse, samt anbragte midt i alt dette Fugle, Kaniner og en Mængde besynderlige Gjenstande. Mængden stimlede sammen her om Eftermiddagen. Skuespillerne optraadte först efterlignende i burleske Scener de Döve, Syge, Blinde og Halte, som sögte til Templet for at

anraabe Guderne om Helbredelse. De Döve svarede, naar de bleve spurgte, med Grimacer de Syge med at hoste, de andre hver efter sin Skröbelighed paa en lattervækkende Maade. Efter disse Buffo-Scener traadte andre Skuespillere i de förstes Sted. De optraadte forklædte i alle Slags Dyreskikkelser, der vare fuldstændig efterlignede; nogle som Biller, Tudser, Fiirben, andre som Pattedyr eller Amphibier, forklarende sig, i afvexlende Dialoger, over de Dyrs Natur, som de forestillede. Enhver spillede sin Rolle med megen Aand; ogsaa vare Bifaldsraabene hyppige. Derpaa fremtraadte Tempelskolens Elever med Sommerfugle- eller forskjellige Slags Fuglevinger paa Skuldrene; de klavrede op i Træerne, der vare anbragte i denne Hensigt, og Præsterne skjöde paa dem med Jordkugler fra deres Pusterör, og tilraabte dem alle Slags Spottegloser. Forestillingen sluttede med en almindelig Dands, der opförtes af alle de Skuespillere, der havde viist sig paa Scenen. Saadant fandt Sted ved enhver Höitid".

Med Rette minder Forf. her om det hellenske Dramas Barndom. Ogsaa her begyndte Skuespillet med Dandse, hvori Dyr eller Dyreguddomme forestilledes (de ikariske Bukkedandse) eller Hverdagsfigurer fremstilledes carrikerede (den doriske Comedie). Endnu mere paafaldende bliver Ligheden derved, at Americanerne brugte og bruge Masker — de ere meget godt gjorte, af Træ og smukt malede —, samt ved Dandsens Eiendommelighed som Chordands. En Hovedperson ved de americanske Skuespil er Orchestrets Formand, der i det Yukatanske kaldes „Hövding af Maatten" (Holpop), fordi han havde samme Ret som Fyrsterne: at sidde paa et Tæppe. Han er nu, som fordum, Skuespillernes og Dandsernes Instructeur, Bevareren af alle Theatret vedkommende Sædvaner, har Forret til at opföre Skuespil, giver Tegnet, naar Musiken og Sangen skal falde ind, og opbevarer Dragter og Instrumenter.

Paa Grund af Dandsenes og Skuespillenes Sammenhæng med den hedenske Gudsdyrkelse bleve disse Forlystelser

stærkt forfulgte af de spanske Geistlige, som imidlertid ikke have opnaaet mere end at gjöre de Indfödte mistænksomme mod Europæere, saa at de nödig lade saadanne blive Vidne til de Skuespil, som de endnu opföre paa de catholske Höitider, ligesom fordum paa de hedenske. Har etsteds en Præst været stræng, saa at Skikken er forsvunden i hans Tid, og efterfölges han af en mere lemfældig Mand, dukker den gamle Skik op, og, saa lidet finde de Indfödte selv noget Profant i den, at de Spillende i deres Dragter og Masker indfinde sig i Kirken for at höre Messen og ved deres Indtrædelse og Udtrædelse af Templet udföre nogle Dandsebevægelser til Ære for vedkommende Helgen, hvis Fest det er, noget som Geistlige, der vare for fornuftige til heri at see noget Ondt, undskyldte med, at man paa denne Maade nödte Djævelen selv til at hylde Gud, idet man vendte hans afgudiske Paafund til Ære og Fordeel for hans Kirke og Helgener.

Imidlertid kostede det dog ikke Forf. saa ringe Umage at faae Indbyggerne i Byen Rabinal, til hvis Sogneherre han var bleven beskikket af Erkebispen i Guatemala, til at opföre et Skuespil for ham, om hvis Tilværelse han havde faaet Kundskab gjennem to unge Mennesker, hvilke han opdrog til den geistlige Stand. Den ene af dem havde en Onkel i Byen ved Navn Bartolo Ziz, der kunde Stykket udenad, eftersom han ved tidligere Opförelser havde været en af Hovedskuespillerne. Af denne Mand fik Forf. det i al Hemmelighed i et i Aaret 1850 forfattet Haandskrift, og, da han, paa Communeoverhovedernes gjentagne Undskyldninger: at Stykket var gaaet i Glemme, og at man alt tidligere havde haft Grunde til at ophöre med denne „baile" (saaledes kaldes med en Fællesbenævnelse alle Skuespil, Balletter og Dandse), overraskede dem med at citere Steder af det og vise dem Heftet, erkjendte de, at han vidste bedre Besked om deres Historie end de selv, og tilböde at opföre „Rabinal-Achi", naar han önskede det. Han selv paatog sig at udrede Omkostningerne,

og til Opförelsen fastsatte han — man var da i September eller October — den næste Festdag i Anledning af St. Pauli Omvendelse (den 25de Januar), hvilken Dag tillige var Stedets Skytshelgens, St. Sebastians.

Om Eftermiddagen den 19de Januar 1856 blev Fortælleren anmodet om at begive sig til Kirken, hvor alle de Spillende vare samlede i deres Dragter med prægtige Fjærkroner og Masker. Ved hans Indtrædelse löde Tunen og Trompeten, Krigsraabet oplöftedes og Skuespillerne udförte en höitidelig Dands. Efter at have advaret dem for de Erindringer om Afgudsdyrkelsen, der fandtes i det Drama, de vilde opföre, og mindet dem om, at alt, ogsaa deres Fornöielser, skulde tjene til Guds Ære, besprængte han dem med Vievand og gjorde Korsets Tegn over dem, hvorpaa de alle forlode Kirken.

Endelig paa den fastsatte Dag reistes efter Messen under Galleriet omkring Presbyteriets Gaard en Tilskuerplads, i hvis Midte en Lænestol blev stillet for Præsten, medens den forresten snart fyldtes med Tilskuere. Gaarden selv var Scene, hvor de Spillende vare forsamlede. Personerne i Stykket, hvis Handlings Tid Forf. sætter til omtrent Midten af det 13de Aarhundrede, da Quichéerne under deres Fyrster af Huset Cavek endnu kæmpede med de senere underkastede Stammer, deriblandt Rabinalierne, ere Hobtoh, Rabinaliernes Hövding, Konge af Zamanib; Galel-Achi'en eller Thronfölgeren, hans Sön, der altid kaldes Rabinal-Achi ɔ: Rabinals Kriger; Quiché-Achi, Prinds af Huset Cavek; to Slaver; Hobtohs Dronning; „den kostelige Smaragd", Fyrstinde af Carchag; tolv ædelbaarne Krigere, kaldte Örnene, tolv andre, der kaldes Tigrene og Slaver. Skuespillet begyndte med et Slags langsom Runddands, hvori Rabinal-Achi og hans Yndlingsslave Ixok-Mun samt Krigerne deeltage, alt til Tunens dumpe, tungsindige Lyd. Pludselig styrter Quiché-Achi ind og her begynder Handlingen, hvis förste Scene maa tænkes at foregaae udenfor Borgen Cakyug, Rabinal-Achi's Sæde.

Ved Quichée-Achis Indtrædelse tiltager Runddandsen i Heftighed; de Talende vedblive i Begyndelsen at dandse, og mellem de enkelte Scener samt ved Slutningen dandse de alle rundt.

FÖRSTE SCENE.

Quiché - Achi (svinger truende sin Fangeslynge mod Rabinal - Achi's Hoved, medens han vedbliver at dandse): Kom hid, nedrige Fyrste, forhadte Fyrste! Er du maaskee den förste, hvis Spire og Stamme jeg ei skulde kunne overskære, Fyrste af Chacachib og Zamanib, Caük af Rabinal? .... Dette er mit Ord for Himlens Aasyn, for Jordens Aasyn. Thi vil jeg ei skifte mange Ord med dig. Himlen og Jorden være med dig, o Galel-Achi, Rabinal-Achi!

Rabinal-Achi (svinger imod ham sin Löbeknude, ligeledes dandsende): Ei, ei! Stolte Kriger, Cavek Quiché's Hövding. Er det saalunde din Tale lyder for Himlens Aasyn, for Jordens Aasyn: „Kom hid, nedrige Fyrste, forhadte Fyrste! Er du den förste, hvis Spire og Stamme jeg ikke skulde kunne overskære, Fyrste af Chacachib og Zamanib, Caük af Rabinal?" Er det saalunde, dit Ord taler? Men saa vist som Himlen hist er til, saa vist som Jorden er til, kommer du til' at overgive dig til min Pileod, til mit Skjolds Sön, til min Tolteker-Kölle, til min Yaqui[1]-Öxe, til mine Armringe af Been, til mine Armringe af Malm, til min hvide Maling[2], til min Zalmet (en Trylleurt), til min Styrke, til min Tapperhed. Men, enten det er saa eller ei, jeg har overvundet dig med mit hvide Reb, med min straalende Slynge. Saaledes lyder mit Ord for Himlens Aasyn, for Jordens Aasyn. Gid Himlen og Jorden være med dig, gjeve Kriger, min hærtagne Fange! (Ved disse Ord kaster Rabinal-Achi sin Löbeknude over sin Modstanders Hoved og trækker

[1] Om disse Navne see den foregaaende Anmeldelse, S. 60 not. 3.

[2] Vare hvide Tatoveringer et Hædersmærke? Noget saadant maa man her formodentlig tænke paa.

ham hen til sig. Dandsen og Musiken höre op, de to Fjender see en Stund tause paa hinanden).

Rabinal-Achi (vedbliver): Ei, ei, stolte Kriger, min hærtagne Fange! Takket være Himlens Herre, Jordens Herre. Sandelig, Himlen har overgivet dig til mig, har givet dig i min Vold ved at drive dig mod min Pileod, mit Skjolds Sön, min Tolteker-Kölle, min Yaqui-Öxe, mine Armringe af Been, mine Armringe af Malm, min hvide Maling, min Zalmet. Siig dog, om du kan, hvor ere dine Bjerge, hvor ere dine Dale? Hvor har du seet Lyset? paa Bjergets Skraaning eller i Dalens Bund? Er du ei Skyernes Sön, er du ikke Taagernes Barn? Er du ei kommen hid flygtende for Spydet, for Krigen? Saa siger mit Ord for Himlens Aasyn, for Jordens Aasyn. Vi ville da ikke skifte mange Ord med dig. Himlen og Jorden være med dig, min hærtagne Fange!"

Læseren tænker nok: Dette tegner noget langtrukkent, og det er det ogsaa. Vi have kun anfört disse tre förste Repliker for at give et Begreb om Dictionens Særegenheder, blandt hvilke den mest iöinefaldende er, at den foregaaende Repliks væsentlige Indhold i Regelen gjentages, eller, naar den er længere, dog sammenfattes i den næste. Europæere (især Franskmænd) maae finde disse Gjentagelser utaalelig trættende; men tilsvarende Phænomener findes i alle Nationers folkelige Poesie: man tænke f. Ex. paa de staaende Vers og ordret gjentagne Taler hos Homer, eller paa vore Kæmpevisers Eiendommelighed hyppig at gjentage Slutningen af den foregaaende Strophe i Begyndelsen af den fölgende. Folk, der ikke ere forvænte med Underholdning, ere ikke saa bange for at höre det samme to Gange, naar det efter deres Maade at föle paa, er skikket til at frembringe et poetisk Indtryk, og man kan ikke tvivle om, at disse tappre Krigeres pathetiske Repliker klinge höist poetiske i de indfödte Americaneres Ören.

Af den fölgende Ordvexel mellem Rabinal-Achi og Quiché-Achi erfarer man, hvo Quiché-Achi er, samt at

Fjendskabet mellem Quichéerne og Rabinalierne kommer af, at deres Konger gjensidig have beskyldt hinanden for at være Aarsag til, at de to mod begge fjendtlige Stammer Uxab og Pokomamerne ere undslupne af en farefuld Situation. Kongen af Chacachib og Zamanib har sendt en Herold med Udfordring til Balam-Abau Balam-Quiché, Quichéernes Overdrot: „Lad os være enige! Lad mig see hans Tapperhed og Djærvhed, hans, der hersker over Quichéernes Bjerge og Dale. Han komme og tage sin Deel af mine fagre Höie, mine rige Dale", og Balam-Abau har hidkaldt Quiché-Achi, sin ypperste Kriger: „Hör, hör, min Tapperhed, min Djærvhed. Skynd dig at lade Krigsraabet lyde; thi jeg har herberget under mit Tag en Herold, sendt mellem Himlen og Jorden. Tag i Hænde din Kraft og Tapperhed, din Bues Sön, dit Skjolds Barn; kom tilbage til Bjergets Skraaning, til Dalens Indgang". Quiché-Achi var dengang langt borte, han var da ifærd „med at fastsætte Landets Grændse imod Solens Nedgang, der hvor Natten udbreder sig, hvor den haardeste Kulde knuger, hvor Vandet er frossent". Han vendte da tilbage, udstödende sit Krigsraab fra Sted til Sted, indtil han kom til Xolchacah, hvor han fik at höre, at man blandt Örnene og Tigrene var ifærd med at slaae den blodige Tun, Krigens Tromme. Han havde da nærmet sig til Cakyug, han havde ligget i Baghold udenfor Borgen og efterlignet Chacalernes Hyl, den vilde Kats Mjauen, Lövens Bröl, Tigerens Bröl, og derved lokket den adelige Ungdom udenfor Voldene for at söge den gule Honning, den friske Honning, som sattes paa Kong Hobtohs Bord. Fjenden havde overrasket dem og bortfört dem som Fanger ad Quichéernes Bjerge til. Rabinal-Achi var dengang langt borte. Han hörte hvad der var skeet og ilede at opsöge Quiché-Achi. Han naaede Fjenderne ved Panachachel og nödte dem til at give Slip paa den fagre Ungdom, hvilken han förte tilbage til dens Hjemstavn. Quiché-Achi havde en anden Gang overrasket og fanget Hobtóh selv ved den Kilde, som kaldes „Tobils

Bad"[1]. Men Rabinal-Achi, der ogsaa da var borte paa Krigstog, kom til, over Dale og Fjelde, overalt speidende efter Fjenden. Höit stod han tilsidst paa et Fjeld og löftede sit Blik mod Himmel og Jord; umaadelig var Synskredsen, hvor Skyerne trak, Synskredsen, hvor Taagerne trak foran Borgens höie Mure. Han sendte Quiché-Achi sit Krigsraab og böd ham slippe hans fangne Fader. To Gange krævede han det, men Quiché-Achi lod sig ikke röre. Da steg Rabinal-Achi ned fra Bjerget og plantede paany sin Fane i den forladte Borg, hvor kun Cicadens og Faarekyllingens Piben afbröde Tausheden indenfor de höie Mure i de öde Haller. Sorgfuld ilede han atter ud over Bjerge og Dale, indtil han havde naaet Quichéernes Fjeldland, de Steder hvor hans Fader og Konge sad indespærret i det stærke Fangetaarn — „Muur foran, Muur bagved, indvendig Steen og Kalk". Han stormede Borgen og befriede, samt hjemförte den fangne Konge. Men imidlertid har Quiché-Achi ödelagt to eller tre Byer, saasom Balamvacs Byer og flere, der nævnes af Rabinal-Achi, hvorpaa han slutter: „Naar vil dit Hjertes Hu til denne Tapperhed og Forvovenhed faae Ende? Men nu skal du böde derfor mellem Himlen og Jorden. Jeg vil forkynde din Nærværelse hist i den store Borg, for min Konges, for min Herres Aasyn. Thi har du nu sagt det sidste Farvel til dine Bjerge, dine Dale; her skal man overskære din Spire, din Stamme, her mellem Himmel og Jord. Saa skal det i Sandhed være. Vi have altsaa kun faa Ord endnu at gjentage med dig. Himlen og Jorden være med dig, Cavek af Quichéernes Folk". Quiché-Achi svarer med at vedgaae, at det er ham, som har voldt Rabinalierne al hiin Skade og slutter: „Men er det ikke muligt, at vi kunne komme overeens som gode Brödre, at jeg gjör dig rig, at jeg pryder dig med mit Guld og mit Sölv, med min Bues

[1] See den foregaaende Anmeldelse S. 66.

Sönner, mit Skjolds Styrke, min Tolteker-Kölle, min Yaqui-Öxe og alt hvad jeg eier ligetil mine Sandaler; at det alt kan tjene dine Börn, dine Sönner til Nytte, her mellem Himlen og Jorden, som et Sikkerhedspant paa at du vil lade mig vende tilbage til mine Bjerge og Dale. Saaledes taler mit Ord mellem Himlen og Jorden. Himlen og Jorden være med dig, tappre Kriger, Galel-Achi Rabinal-Achi". Rabinal-Achi svarer, efter at have gjentaget den andens Ord: „Men hvad skal jeg da sige for min Konges, min Herres Aasyn? At der havde været en modig Kriger, at der havde været en Helt, med hvem vi havde stridt bag det store Slots höie Mure i tretten Gange tyve Dage, tretten Gange tyve Nætter, hvori vor Sövn var uden Hvile; at jeg ogsaa havde prydet mig med hans Guld, hans Sölv, hans Tolteker-Kölle, hans Yaqui-Öxe, med alt hvad han eier lige til hans Sandaler? Og jeg skulde sige for min Konges, min Herres Aasyn, at jeg saaledes havde ladet ham vende tilbage til sine Bjerge, sine Dale? Hvad, skulde jeg sige sligt for min Konges, min Herres Aasyn? Jeg er jo bleven overvældet med Rigdomme af min Konge og Herre; jeg har Guld, jeg har Sölv, jeg har min Bues Sönner og mit Skjolds Styrke, min Tolteker-Kölle og Yaqui-Öxe; jeg er bleven overvældet med Godt af min Konge og Herre, hist inde i hans store Fæstning, hans store Palads. Saa vil jeg da forkynde, at du er her, hist indenfor hans store Borgs Mure, for Kongens, min Herres Aasyn. Hvis Kongen, min Herre, byder mig at give dig tilbage til dine Bjerge og Dale, ja, byder han saaledes, sandelig da vil jeg lade dig drage bort. Men hvis Kongen, min Herre, siger: ‚För ham frem for mit Ansigt, for mine Öine, at jeg maa see hans Aasyn, hvorvidt det er en modig Mands, en Krigers Aasyn' — hvis min Konge og Herre taler saaledes, saa vil jeg före dig frem for ham". Quiché-Achi samtykker, og Rabinal-Achi forlader ham, efter at have bundet ham.

ANDEN SCENE

tænkes at foregaae inde i Borgen. Kong Hobtoh sidder i en lav Lænestol, bedækket med et Tæppe efter gammel Skik, med Dronningen, hans Hustru, ved Siden, omgiven af Slaver og Slavinder, Tjenere og Krigere, Örne og Tigre.

Rabinal-Achi (træder frem for Kongen og hilser ham): Hil dig, Konge! Hil dig, Dronning! Jeg takker ham, der boer i Himlen, jeg takker Jorden, at I her udbreder Majestætens Skygge under Solskjermen af grönne Fjær, indenfor det store Paladses store Mure. Ligesom jeg er her, jeg eders Tapperhed, eders Mod, og jeg er kommen for eders Mund og eders Aasyn, her inde i Paladsets store Haller, saalunde og hiin Helt, med hvem vi have stridt i tretten Gange tyve Dage og tretten Gange tyve Nætter, bagved Borgens höie Volde, da vor Sövn var hvilelös, — ham har Himlen givet mig, Jorden fört ham mig i Vold, idet den har kastet ham mod min Bues Sön, mod mit Skjolds Styrke. Jeg har taget og bundet ham, jeg har taget og bildet ham i min hvide Slynge, min hvide Rem, med min Tolteker-Kölle, min Yaqui-Öxe, med mine Armringe af udskaaret Been, mine Haandjern og Trylleurter. Desligeste har jeg ogsaa tilbundet Munden paa denne Tappre, denne Kriger, uden at han knurrede; strax har han nævnt mig Navnet paa sine Bjerge og sine Dale, for min Mund, mit Aasyn, mig den tappre, Helten! Det er hiin Gjeve, hiin Kriger, som eftergjorde Chacalens klagende Skrig, som efterlignede den vilde Kats Mjauen, som efterlignede Lövens Bröl, bag Borgens store Volde, for at udæske og udspeide de skjönne, lyse Ynglinger. Det er hiin Gjeve, hiin Helt, som har omkommet ni eller ti af disse ædle Ynglinger. Det er ogsaa hiin Gjeve, ved hvem Eders Majestæt blev bortfört hist ved Tohils Bad. Det er denne vældige Kriger, som har ödelagt to eller tre Byer ved Balamvac ..... Men see, nu kommer han til at böde for sine Misgjerninger her mellem Himlen og Jorden.

Lad os da her overskære hans Spire, hans Stamme, her mellem Himlen og Jorden, min Herre, Kong Hobtoh!

Kongen takker Himlen og Jorden for det skete og byder strax at före Fangen for hans Aasyn, for at han kan „see paa hans Aasyn, i hvad Grad han er en modig Mand, en Helt". Spottende tilföier Kongen, at her i den store Borg bör man hædre ham; „thi her ere tolv Brödre, hans Frænder, Skattenes Bevogtere: maaskee er han kommen for at öge deres Tal; her ere tolv vældige Örne og Tigre: maaskee vil han gjöre deres Tal fuldt; her ere Throner af Guld og Sölv: maaskee er han kommen for at sidde paa dem; her ere tolv Slags farlig Drik, söd, frisk, berusende, som man nyder, för man gaaer tilsengs, Kongemundgodt: maaskee er han kommen for at smage derpaa; her ere vidunderlig fine Klædninger, indvævede med Guld, af blændende Glands, Dronningens Arbeide: maaskee er han kommen for at faae dem til Gave; her er indesluttet de kostelige Fjærs Moder, som er kommen fra Tzam-Gam-Carchag: maaskee er han kommen for först at see hendes Aasyn, for at dandse med hende; maaskee er han kommen for at blive vor Svigersön eller Svoger? Lad os da see, om han er lydig, om han er ydmyg, om han böier sig, om han sænker sit Hoved, idet han træder ind".

Rabinal-Achi overleverer som et Ydmyghedstegn sine Vaaben til Kongen, der giver ham dem tilbage med smigrende og berömmende Tiltale, hvorpaa hiin gaaer ud for at hente Fangen, idet Kongen endnu advarer ham for at falde i noget Baghold.

TREDIE SCENE.

Man er atter udenfor Slottet, hvor Quiché-Achi staaer bunden. Rabinal-Achi forkynder ham, at han maa fölge med til Kong Hobtoh, hvis lange Tale han gjentager, samt opfordrer ham til at træde stille, uden Larm og ydmyg frem for Herskeren, hvortil Quiché-Achi svarer: „Hvad, vilde jeg

da være en tapper Mand, en Helt, hvis jeg ydmygede mig, hvis jeg böiede mit Hoved. See her, hvordan jeg vil ydmyge mig, see min Bue, mit Skjold, min Tolteker-Kölle, min Yaqui-Öxe. Dermed vil jeg ydmyge mig, dermed vil jeg underkaste mig, naar jeg træder ind ad den befæstede Port til det store Palads. Give Himlen mig at nedslaae din Herres, din Faders Storhed og Majestæt! Give Himlen mig at ramme med min Næve hans Læber og hans Mund, hist inde i hans store Fæstning, hans store Palads, og du skal faae de förste Virkninger at föle, tappre Kriger, Galel-Achi Rabinal-Achi". Ved disse Ord nærmer han sig truende Rabinal-Achi; men Ixok-Mun [1] træder imellem, og den fangne maa fölge Seirherren.

FJERDE SCENE.

For anden Gang befinder man sig i Paladset. Quiché-Achi træder frem for Kong Hobtohs Throne: „Hil dig, Kriger! Det er mig, som nys er kommen til Indgangen til din store Fæstning, dit store Palads, hvor du dækker alt med din Skygge, din Majestæt. Det er mig, hvem mit Ry har meldt for din Mund, dit Aasyn. Jeg er en tapper Mand, jeg er en Kriger; thi han som er din Tapperhed og din Styrke har" — og her anföres nu atter Rabinal-Achis Tale, hvori han har befalet Quiché-Achi at ydmyge sig for Kongen, hvorpaa den forvovne Helt vedbliver: „Velan, hvis jeg skal ydmyge mig, hvis jeg skal sænke mit Hoved, see her, hvordan jeg vil ydmyge mig, hvordan jeg vil böie Knæ. See min Bue, see mit Skjold, hvormed jeg vil nedslaae din Glands, din Hæder, hvormed jeg vil slaae dig paa din Mund og dine Læber, og see, hvordan du försl skal faae det at pröve, mægtige Herre". Han löfter sin Kölle mod Kongen,

[1] Det er aabenbart, at denne Person repræsenterer de rabinalske Fyrsters Undersaatter eller Tjenere, ved hvilke de beskyttes mod den dristige Fjendes Overlast; see hans Optræden i den næste Scene.

men Ixok-Mun standser ham: „Vældige Kriger, Cavek af Quichéernes Folk! Vogt dig for at dræbe min Drot og Herre, Kong Hobtoh, i hans store Fæstning, i hans store Palads, hvor han har sit Sæde". Quiché-Achi forlanger, at man skal hidbringe hans Hædersstol, Thronen, som han er vant til i sine Bjerge og Dale og yde ham skyldig Æresbeviisning. Hobtoh taler nu til ham, opregner al den Skade, han har gjort ham selv og Rabinalierne og slutter med, at han nu skal böde for sine Misgjerninger. „Thi har du sagt det sidste Farvel til dine Bjerge: sandelig, her skal du döe, her skal du omkomme mellem Himlen og Jorden. Himlen og Jorden være med dig, Cavek-Quiché-Vinak"! Quiché-Achi vedgaaer alt hvad han er beskyldt for at have gjort. „Men", vedbliver han, „skal jeg döe her, skal jeg ende mit Löb, saa hör hvad mit Ord siger for din Mund, for dit Aasyn: Siden du er saa rig, siden du har saadan Overflod paa alt Godt indenfor disse Mure, i dette store Palads, saa vil jeg laane af dig dit Bord og dit Bæger, Kongens Drikke, de tolv Drikke, de tolv Slags Gift, de söde, perlende, friske; ..... jeg vil smage dem som et Tegn paa min Död, paa mit Endeligt her imellem Himlen og Jorden".

Hobtoh er villig til at opfylde hans Forlangende: „Slaver, Mænd og Kvinder, man hidbringe mit Bord og mit Bæger, man give dem til denne gjeve Kriger, Cavek-Quiché-Vinak, som et sidste Tegn paa hans Död og Endeligt!" Det skeer, en Slave byder Quiché-Achi Mad og Drikke. Han nyder det med et Slags Modbydelighed, dandser derpaa en Solo midt paa Scenen, d. v. s. midt i Gaarden, og træder atter frem for Kongen, hvem han bebreider, at hans Mad og Drikke aldeles ikke har smagt ham, samt indbyder til at smage hans egne Dales herlige Bryg. Derpaa vedbliver han: „Er dette dit Bord og dit Bæger? Det er jo min Faders Hoved, som jeg har for Öie. Er det ikke tænkeligt, at man vil gjöre ligedan og paa samme Maade forarbeide mit Pandebeen, min Hjerneskal, at man udskærer og maler det med Farver ud-

vendig og indvendig. Da, naar man drager til mine Bjerge og Dale for at kjöbslaae om en Sæk Cacao med mine Sönner og mine Vasaller, da ville de sige: „See vor Faders Hoved"! Saaledes ville mine Sönner og mine Vasaller sige atter og atter til Minde om mig, saalænge Solen lyser. See da min Armpibe, see den sölvbeslagne Stav, hvis Lyd skal gjenlyde og vække Bulder uden- og indenfor den store Borgs Mure. See min Beenpibe, som vil slaae Krigstrommen og ryste Himlen og Jorden". Han slutter med at forlange Kongens kostelige Klæder, Dronningens Værk, for at han kan pryde sig dermed, som et sidste Tegn paa sin Död og sit Endeligt.

Ogsaa dette Forlangende opfylder Hobtoh. Paa hans Bud bringe Slaverne Quiché-Achi et Slags rigt broderet Skærf, hvormed han pynter sig. Derpaa byder han Spillemændene at spille „den store Melodie, den lille Melodie; spiller paa min Tolteker-Flöite, paa min Yaqui-Tromme; spiller paa min Quichéiske Flöite og Tromme den Melodie, som man pleiede at spille, naar jeg förte Krigsfanger hjem til mine Bjerge og Dale. Lad Himlen bæve, lad Jorden skælve, vore Pander, vore Hoveder neie sig efter Lyden af vore Fjed paa Jorden, stampende i Takt med Slaverne, Mænd og Kvinder, for Himlens Aasyn, for Jordens Aasyn. Himlen og Jorden være med eder, Spillemænd og Trommeslagere"! Derpaa dandses en Runddands midt i Gaarden, og ud mod hvert Verdenshjörne udstöder han et Krigsraab.

Atter træder Quiché-Achi frem for Kongen og giver ham den laante Klædning tilbage. „Men, er det sandt, at du er saa rig paa alt Slags Godt, saa laan mig de kostelige Fjærs Moder, den glimrende Smaragd, der er kommen fra Tzam-Gam-Carchag, hvis Mund endnu er jomfruelig, hvis Öine ingen har rört, at jeg kan nyde hendes Munds, hendes Aasyns Gunst, at jeg kan dandse med hende, at jeg kan kundgjöre det til Verdens fire Hjörner som et sidste Tegn paa min Död og mit Endeligt". Hobtoh svarer: „Vældige

Kriger, Cavek-Quiché-Vinak! Hvad er det dog du önsker, hvad forlanger du? Dog jeg tilstaaer dig hvad du begjerer og beder om". Paa hans Bud förer en Slave Prindsessen frem og stiller hende foran Quiché-Achi med Opfordring til ei at fornærme hende eller saare hende; han skal nöies med at faae hende at see og dandse med hende. Quiché-Achi hilser Prindsessen, som dandsende viger tilbage med Ansigtet vendt imod ham, han fölger hende ligeledes dandsende. Paa denne Maade gaae de Gaarden rundt, indtil de ere komne tilbage foran Kongen.

Derpaa beder Quiché-Achi denne om at laane de tolv Örne og Tigre, som han har mödt Dag og Nat med væbnet Haand, for at han kan more sig med dem, med sin Pileod, med sit Skjolds Styrke og dandse rundt med dem til alle fire Verdenshjörner. Kongen tilstaaer det, og Quiché-Achi udförer en Runddands med Örnene og Tigrene, som ender med, at de igjen staae opstillede foran Thronen.

Quiché-Achi takker Kong Hobtoh, men dadler hans Örne og Tigre: „de have hverken Næb eller Klöer. Du skulde komme at see engang mine i mine Bjerge og Dale, hvor herlige de ere at see til, hvor vidunderligt deres Blik er, hvorledes de tale og stride med Tænder og Klöer". Hobtoh svarer, at han meget godt kjender Quiché-Achis Örne og Tigre. Quiché-Achi beder om Tilladelse til i tretten Gange tyve Nætter og Dage at gaae bort for at hilse sidste Gang paa sine Bjerges og Dales Billede, der hvor han fordum streifede om til alle fire Verdenshjörner, paa Jagt og for at söge, hvad han skulde sætte paa sit Bord.

Ingen svarer. Han dandser et Öieblik ud, kommer derpaa tilbage, men dandser nu frem til Midten af Gaarden, hvor Örnene og Tigrene staae forsamlede om et Slags Altar. Til dem siger Quiché-Achi: „I Örne, I Tigre: Han er borte, have I vist sagt. Nei, jeg er ikke borte; jeg gik kun at hilse for sidste Gang mine Bjerges Billed, mine Dales

Billed[1], der hvor jeg fordum jog for at finde min Föde, mine Yndlingsspiser, til alle fire Verdenshjörner. Ak, Himlen og Jorden höre mig. Min Tapperhed og mit Mod have da intet gavnet. Jeg har traadt min Sti under Himlen og paa Jorden, vandrende gjennem det höie Græs, borthuggende Skovenes Grene. Min Kjækhed og min Tapperhed have intet gavnet mig. Ak, gid Himmel og Jord höre mig! Er det sandt, at jeg skal döe, at jeg skal ende mit Liv her mellem Himlen og Jorden? O I, mit Guld og mit Sölv! du min Bues Sön, mit Skjolds Styrke, min Tolteker-Kölle, min Yaqui-Öxe! min hele Rustning, lige til mine Sandaler! Vender tilbage til vore Bjerge, vore Dale! Bringer Tidende til vor Drot, vor Herre. Thi see, hvad han siger, vor Drot og Herre: ‚Altfor længe har nu min Tapperhed, mit Mod været ifærd med at jage vort Yndlingsvildt til vort Bord', siger nu vor Drot og Herre. Men ei vil han sige, at jeg intet har i Vente uden Döden og min Undergang her mellem Himlen og Jorden. Ak, Himlen hjelpe mig, Jorden höre mig! Er det sandt, at jeg her skal döe og ende mit Liv, gid jeg da kunde bytte Skjebne med dette Egern eller denne Fugl, som döe paa Træets Grene eller paa det friske Skud, hvor de finde Næring for deres Nödtörft, mellem Himlen og Jorden. Velan, I Örne, I Tigre. Kom, gjör eders Pligt, udret eders Ærind! Men lad eders Tænder, eders Klöer ei bruge meer end et Öieblik til at dræbe mig; thi jeg er en tapper Mand og jeg har viist det, siden jeg er kommen fra mine Bjerge, mine Dale. Thi være Himlen og Jorden med eder, I Örne og Tigre''!

Disse omringe derpaa Quiché-Achi, lægge ham over Stenen og offre ham. Saasnart han er död, forene Skuespillerne sig i en almindelig Runddands, hvormed Stykket ender.

[1] Fra Borgen Cakyug, hvis Ruiner endnu ere til, kan man see Quiché-Landets Bjergtoppe.

Trods Handlingens store Simpelhed og det Trættende i Dialogens idelige Gjentagelser, vil Læseren dog af det meddelte Uddrag skjönne, at dette heroiske Skuespil baade har poetisk Skjönhed og dramatisk Interesse. Det er aabenbart det krigerske Heltemod, der uforsagt gaaer Döden imöde, som har begeistret den eller dem, der först have digtet og fremstillet „Rabinal-Achi", saa at Stykket egentlig burde have Navn efter Quiché-Achi. Ved en heldig Benyttelse af den mimiske Bestanddeel, navnlig i den fjerde Scene, bevirkes en Stigen i Interessen for den dödsdömte Helt, idet denne bestandig gaaer videre i sine Forlangender og optræder i stedse mere betydningsfulde og kunstige Dandse, der tjene til at udfolde hans legemlige Kraft og lægge hans Dödsforagt for Dagen. Chordandsene træde til som det almindelige Grundlag for hele Forestillingen, ligesom hos Hellenerne, kun at Dandsene ikke ledsages af Sang. I mangen Replik er der sand og rörende Pathos — f. Ex. i Rabinal-Achi's Svar paa hans Fanges Tilbud om Lösepenge, i dennes Udbrud, da han seer sin Faders Hjerneskal forarbeidet til Drikkeskaal for Kongen og önsker sig selv det samme, for at Harmen maa vække hans Slægt til Hevn, eller i hans Afskedsblik til sin Hjemstavns Bjerge og i hans sidste Tale. Man tænke sig det alt baaret op af en gjennemgaaende Værdighed i de Spillendes Holdning og Bevægelser, samt af Musiken, og man vil kunne begribe, at en saadan Forestilling maa kunne gjöre stort Indtryk paa dem, for hvilke det tillige er en national Forlystelse. Hvad Musiken angaaer, har Forf. meddeelt samme. Den er saare simpel, bestaaer egentlig kun i Gjentagelsen af en eller to Figurer med meget simple Harmonier, og dog gjör den et eget sörgeligt Indtryk, der stemmer godt med Stykkets Indhold.

Vi have dvælet noget udförligere ved „Rabinal-Achi", fordi dette Fund forekommer os af stor Vigtighed for den dramatiske Kunsts Historie i Almindelighed. Man har neppe nogen nærmere Analogie med det foræschyleiske Skuespil

eller nogen bedre Commentar til de faa og spredte Efterretninger, der ere levnede os om dettes Beskaffenhed. Men hine Folkestammer, hos hvilke Poesiens höieste Form uden fremmed Paavirkning har kunnet naae saa vidt i Udvikling, tör de endnu betragtes som Vilde? Kunde man ikke snarere fristes til, med den hellenske Analogie for Öie, at formode, at de vilde have bragt Dramaet langt videre, hvis ei Spaniernes Fanatisme havde trængt alt selvstændigt Nationalliv tilbage til de afsides Dale, hvor det endnu vegeterer?

Musiken understötter, som man har seet, stadig Forestillingen. Men hvilken Musik? Brasseur de Bourbourg siger om den, at den var alvorlig og tungsindig, overordentlig enfoldig og kun indeholdende et lidet Antal Noder, som uafladelig gjentages. Han lod den opskrive af to unge musikkyndige Folk under Forestillingen og har meddeelt den i Slutningen af Bindet. Hvad her findes, synes dog kun at være Brudstykker, og svarer i den Grad til Forf.s Beskrivelse, at vi ikke have fundet det Umagen værd at meddele det her. Derimod har Forf. tillige meddeelt et Par andre Folkemelodier fra Nicaragua, som vidne om en ganske anden musikalsk Opfindsomhed. To af dem gjengive vi nedenfor, udsatte for Pianoforte af Professor A. P. Berggreen, der godhedsfuldt har undersögt den af Brasseur meddelte Musik og paa hvis Bemærkninger om samme vi stötte os. Melodien Nr 1 betegner Brasseur som en „Air des fiancés", Nr 2 kaldes „ballet de la mort". Begge Melodierne röbe Slægtskab med spansk Nationalmusik, der ikke sjelden, ligesom disse, udmærker sig ved Dur-Scalaen. De kunne derfor ikke med Rimelighed betragtes som Levninger af en oprindelig, iövrigt forlængst undergaaet Musik-Cultur hos Mellem-Americas Folkestammer, men snarere som indvandrede med de spanske Nybyggere, eller skabte i Analogie med Melodier, disse have medbragt.

Denne Rhythmus i Nr 1: | 𝄾 ♫ | ♪ ♩ | er endogsaa meget almindelig og charakteristisk for de spanske Melodier. Melodien Nr 2 har nogen Lighed med nordiske Melodier, men som vistnok kun er tilfældig. Den har en mere regelmæssig Bygning end vore gamle Melodier i Almindelighed have; er iövrigt en meget smuk Melodie.
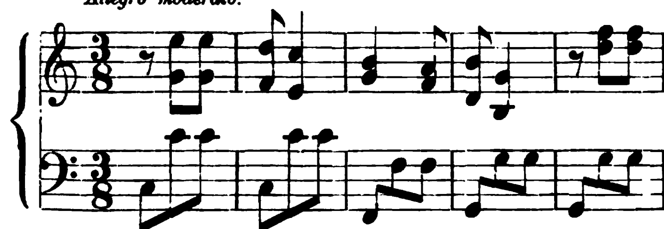
TO MELODIER FRA NICARAGUA,
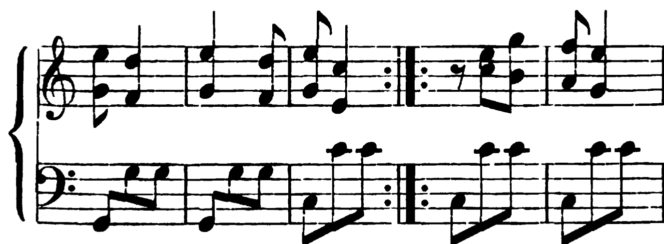
udsatte for Pianoforte af
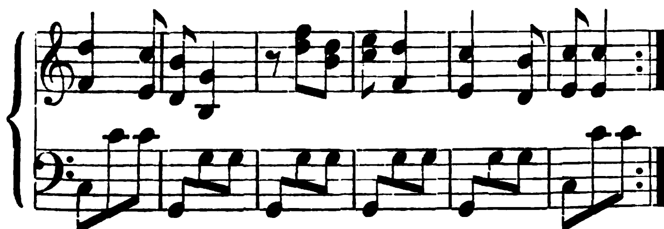
A. P. Berggreen.

Nr 1.

Allegro moderato.

Nr 2.

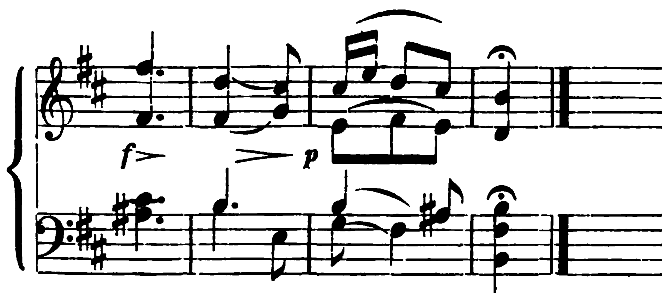
Andante.

p

f

p

mf

DE NORDAMERICANSKE INDIANERE.

Historical and Statistical Information respecting the History, Condition and Prospects of the Indian Tribes of the United States. Collected and prepared under the Direction of the Bureau of Indian Affairs, per Act of Congress of March 3d, 1847, by Henry B. Schoolcraft, LL. D. Illustr. by S. Eastman, Capt. U. S. A. Published by Authority of Congress. P. I—III. Philadelphia 1851-1853 4to.

Dette fortrinlige Værk, af hvilket de trende förste Bind ligge for os [1], er, saavidt vides, hidtil aldeles ikke blevet omtalt eller paaagtet i vor Literatur, uagtet det i höi Grad fortjener at vække Opmærksomhed saavel hos det dannede Publicum ialmindelighed som navnlig inden Oldgrandskernes og Historikernes snevrere Kreds. Det er blevet understöttet og befordret med en Liberalitet, som man i Europa sjelden vil kunne opvise Mage til og udarbeidet med en Nöiagtighed, Ufortrödenhed og Dygtighed, der, om end flere af de Resultater, hvortil dets Forfatter er kommen, ved hans egen og andres fortsatte Forskninger, mulig maae opgives som uholdbare, dog altid ville have den store Fortjeneste, at have tilveiebragt og ordnet et umaadeligt Stof, lagt den Grund, paa

[1] Vi have seet fem Bind anmeldte som udkomne.

hvilken alle fremtidige Forskninger maae bygge. Det er muligt, ja rimeligt, at vor Forf. i de fölgende Bind ved fortsatte Granskninger kan være bleven foranlediget til i et eller andet Punkt at modificere sine Anskuelser; hertil kunne vi imidlertid intet Hensyn tage, da Indholdet af de nævnte Bind ikke engang paa anden Haand hidtil er blevet os bekjendt, hvorimod vi maaskee senere engang, naar det övrige af Værket foreligger, ville kunne komme tilbage til det. Ifölge vort Tidsskrifts Tendents er det navnlig dets historiske og antiquariske Deel, vi her agte at give et udförligere Overblik over og Uddrag af; kun beklage vi ikke at kunne anskueliggjöre det her meddelte ved at medgive nogle af den Mængde Afbildninger, hvormed Værket er smykket og dets Værd forögет. Uagtet det saaledes her kun er een Side af det, hvormed vi beskæftige os, skulle vi dog, med Hensyn til dem, der mulig kunde önske at gjöre sig bekjendte med dets ikke mindre interessante statistiske og, om vi saa maae sige, „speculative" Deel („the condition" og „the prospects"), forudskikke en Oversigt over den Plan, der ligefra först af er lagt og senere (med enkelte af Stoffets Forögelse og Synspunkternes Formerelse foranledigede Udvidelser) i hvert af Bindene fulgt med Hensyn til Materialets Behandling. Til Grund lægge vi herfor den fyldigste Skikkelse, hvori den foreligger os, nemlig i Værkets tredie Bind, hvor Inddelingen er fölgende: I. Almindelig Historie; II. Sæder og Skikke; III. Antiquiteter; IV. De af Indianere beboede Landstrækningers physiske Geographie; V. De enkelte Stammers Organisation, Historie og Styrelse; VI. Forstandsevner og Charakter; VII. Localhistorie; VIII. Indianerracens physiske Typus; IX. Sprog; X. Kunstfærdighedens Tilstand; XI. Nuværende Tilstand og Fremtidsudsigter; XII. Dæmonologie, Hexeri, Magie; XIII. Lægekyndighed; XIV. Literatur; XV. Befolkning og Statistik. Af disse Afsnit vil det navnlig være Nr I, II, III, VI, VIII, X, XII-XIII, der nærmere skulle beskæftige os.

I. ALMINDELIG HISTORIE.

Forfatteren fremhæver her först den indianske Histories fabelagtige Charakter. Det er Fabler og Allegorier, vi maae opbygge deres Oldhistorie af. Da de aldeles mangle al Tidsbestemmelse, al Literatur, al af Benyttelse af Jernredskaber afhængig Kunstfærdighed, ja al Evne til at angive os deres tidligere Krige og Dynastier, undtagen hvad vi kunne slutte os til af deres monumentale Levninger, gives der slet intet, der kan sammenknytte eller fæstne den usammenhængende Masse af overdrevne og ufordöiede Sagn, der træde os imöde i deres mundtlige Beretninger om svundne Tider. Spörger man deres kloge Mænd om et eller andet vedrörende deres Oldhistorie, svare de ialmindelighed blot med at stirre paa en; lukke de Munden op, er det kun for at fremkomme med Phantasterier, der maae bringe enhver Historiker til Fortvivlelse. Med alt det gives der dog Kjendsgjerninger, for hvilke man ikke kan lukke Öinene til. Efter vor Forfatter udgjöre saaledes Indianerne en udpræget Varietet af Menneskeslægten, der opviser Træk af en afgjort orientalsk Charakter, hvorvel vi, hvad der her ikke er afgjörende, aldeles intet sikkert vide, hverken om deres Herkomst eller om Tiden naar, eller Maaden hvorpaa de kom til America. Sandsynligt er det imidlertid, at deres Tilstedeværelse der daterer sig fra umindelige Tider, og at flere endnu bevarede Ruiner ere flere tusinde Aar gamle. Vist er det, af de forhaandenværende senere Beretninger fra det 9de, 10de og 15de Aarhundrede, at Indianerne af alle Jordens Racer synes at være den, der mindst har forandret sig, der renest har bevaret sit oprindelige baade physiske og aandelige Præg, en Uforanderlighed, en Seighed, der efter Forf. maa minde om de orientalske Racer, om Semiterne. Betragtede „in extenso" synes Indianerne at bestaae af Fragmenter af forskjellige, men ialtfald beslægtede Menneskeracer; med ganske enkelte Undtagelser synes de at udgjöre Dele af

et Heelt, en Anskuelse hvortil vor Forf. ogsaa ledes ved sit Studium af de indianske Sprog. Aldrig har nogen Race viist mindre Sammenhold, været mere uimodtagelig for Belæring, mere haardnakket i at fremme sin egen Ödelæggelse og Undergang. Som et Hele betragtede ere de endnu Nomader i Sæder og Skikke.

Hvorfra de stamme giver Historien ingen Oplysning om. Herodot tier; Kileindskrifterne og de ægyptiske tie. Deres egne Traditioner tyde paa höi Ælde. I saa Henseende fremhæver Forf. fölgende Punkter: Deres höieste Væsen, „den store Aand", indeslutter et dualistisk Princip, et godt og et ondt. Denne Dualisme er et gjennemgaaende Træk. De berette, at der langt tilbage i Tiden fandt en almindelig Oversvömmelse (deluge) Sted, der tilintetgjorde Menneskeslægten paa et begrændset Antal Individer nær. De troe paa et Liv efter dette og synes at have en forvirret Idee om Belönninger og Straffe, der fremstilles allegorisk. De betragte Jorden som deres Moder og paastaae at stamme fra dens Indre, fra Huler etc. De erklære sig i Almindelighed for Urindvaanere; men til Stötte for denne Paastand anföres kun pure Fabler eller Allegorier. Enkelte Stammer bevare imidlertid endnu Traditioner, der synes at hentyde til en fremmed Herkomst, men som ere saa blandede med alle Slags Absurditeter og Fabler, at det er vanskeligt at finde Rede i dem. Paa Syndfloden fölger en mythologisk Tidsalder af flere Aartusinder. Et af Hovedtrækkene i denne er Sagnet om en eller anden stor Helt, Kæmpe-Bane eller viis Velgjörer, der gjöres til en Gud, som f. Ex. Quetzalcohuatl blandt Toltekerne og Aztekerne, Atahentsic, Atatarho og Tarenyavagon blandt Irokeserne, Micabo eller „den store Hare", populairt benævnt Manabozho, blandt Algonquinerne. Senere berettes der slet intet af historisk Værd lige til Fortællingerne om Fremmedes Ankomst til America. — Inden vi gaae over til at omtale de speciellere Traditioner, turde det mulig — hvorvel vor Hovedopgave er Referat og ikke Kritik — ikke

være af Veien, med Hensyn til de ovenanförte Hentydninger af vor Forf. og til de her fremhævede Punkter — der maaskee for mange kunne synes lidet bevisende — engang for alle at gjöre opmærksom paa, at det ikke er de Slutninger, Forf. udleder af sine Undersögelser, men disse, med stor Nöiagtighed, Ufortrödenhed og Udholdenhed foretagne Undersögelser selv og deres Udbytte, der give hans Værk dets store og blivende Værd.

De antecolumbiske Traditioner ere faa. Kun tre, fire af de nordamericanske Hovedstammer have opbevaret saadanne, der ere Omtale værd. Af disse fremhæve vi her fölgende. Alex. Mackenzie fortæller i Beskrivelsen af sine Reiser iblandt de nordlige Indianerstammer, at Chepewey'erne opbevare et Sagn om, at de oprindelig stamme fra et andet Land, der var beboet af „slemme Folk", samt at de paa deres Indvandring ere komne over en snever og sid med Öer opfyldt Sö, hvor de, paa Grund af at det var ved Vintertide og alt var opfyldt med Is og dyb Sne, led meget Ondt. Paa et andet Sted bemærker han, at de, i Henhold til deres egne Traditioner, maae være komne fra Siberien. Shawanoe'erne, en algonquinsk Stamme, have Sagn om, at de ere komne til deres Land over Havet, og lige til den seneste Tid foranstaltede de aarlige Offringer til Tak for deres lykkelige Ankomst. Hvorfra de kom eller til hvad Tid, vide de naturligviis intet om. Det er imidlertid, efter en tidligere Forfatters Formening, tvivlsomt, om ikke den Begivenhed, de saaledes feire, indskrænker sig til Overgangen over en större Flod eller en Havbugt. — Det næste Vidnesbyrd er fra Mexico. Montezuma fortalte Cortez om en tidligere Forbindelse imellem Aztekerne og den gamle Verdens Folkeslag. Det iblandt Aztekerne gængse Sagn om at de ere indvandrede fra et andet Land tilsöes, er opbevaret os i et (af Delafield i Aaret 1839 publiceret) Kort, paa hvilket deres förste Landing fra Aztlan er pictographisk fremstillet. Vor Forf. anseer det, ogsaa af andre Grunde, for en afgjort Sag, at Aztekerne vare

Indvandrere, efter hans Formening rimeligviis fra de aleutiske Öer, hvor saaledes de „syv Huler" vilde være at söge; og heri finder han Medhold af Forfatteren af „Natural History of the Human Species", Ch. Hamilton Smith i Edinburgh, kun at denne i sit i Aaret 1848 udkomne Værk antager, at der er Tale om Skibe eller Canoer og ikke om Huler. Af en af vor Forf. anført Skrivelse til ham fra den bekjendte Lieutenant Maury, Directeur for det americanske nautiske Observatorium, synes det derhos, som om denne Lærde tiltræder hans Mening, hvilken han stötter ved Henviisninger til de i Oceanet herskende Strömninger og regelmæssige Vinde.

Da Sebastian Cabot i Aaret 1497 kom til Kysten af Nordamerica, traf han overalt, hvor han landede i de nuværende Forenede Staters Gebet, paa den indianske Race. Det Centrum, hvorfra de nordligste Stammer udvandrede til de Strækninger, de indtoge til det nævnte Tidspunkt, er det efter vor Forf. heller ikke vanskeligt at bestemme. Det maa nemlig söges ved det stille Ocean, hvorfra de droge mod Öst og Sydost. Disse Stammer benævnes med det generelle Navn Athapasker og tale (alene med Undtagelse af Loochoo'erne) beslægtede Dialecter. Esquimaux'erne derimod, der udgjöre den yderste nordöstlige og nordvestlige „Gruppe" i britisk America, ere vandrede langs Continentets Nordrand fra Öst til Vest. Man kan forfölge dem fra Baffins Bugt, Labrador, Grönland til Behrings Strædet og Asiens Fastland, hvor Tschuktscherne tale en Dialect af deres Sprog, der imidlertid ikke kan spores videre frem iblandt denne Kysts asiatiske Stammer. Det er denne „Gruppe", der med Hensyn til Leveviis, Statur, Sæder og Skikke viser os den indianske Race i dens dybeste Fornedrelse og afgiver det mest slaaende Exempel paa Brede- og Længde-Gradernes Indflydelse paa Folkenes sjælelige og legemlige Tilstande. Et ganske andet Udgangspunkt maa efter vor Forf. söges for den Mængde af sammenlignelsesviis folkerige Stammer, som han giver den generiske Benævnelse „de vesperiske" eller „de Forenede Staters" In-

dianere. Disse, hvis Sprog falde i forskjellige beslægtede Grupper, og hvis sjælelige og legemlige Typus derhos umiskjendelig antyder en fælles Oprindelse, findes spredte over hele de Forenede Staters Gebet i Öst fra Klippebjergene og Ny-Mexicos Stammer. Et Beviis for at disse Stammer ere komne fra Sydvest, finder vor Forf. deri, at de dyrke Zea Mais'en, en Plante som de have fört med sig paa deres Vandringer, der ved Hjelp heraf lade sig forfölge. De Vaca forefandt den (c. 1530) hos de nævnte ny-mexicanske Indianere, som han benævner „Jumanos" og som vor Forf. henförer til Toltec-Racen. De Vaca fandt allerede den omtalte Art Mais, skjönt i begrændset Quantitet, i det Indre af Florida; de Soto, der 12 Aar senere trængte endnu dybere ind, traf den i Overflödighed hos de nuværende Muscogeers, Chactawers, Chickasawers og Cherokeers Forfædre og i Aaret 1702 var, efter Bienville, denne Plante forhaanden hos Chactawerne, saa at Gouverneuren kunde i hele Maaneder indquartere sine Soldater hos denne Stamme. Sporene af dens Udbredelse iblandt Stammerne langs Atlanterhavets Kyster kunne tydelig forfölges ind i Massachusetts og over hele Ny-England. Det nordligste Punkt, hvortil Indianerne have bragt denne Plante er St. Laurence-Bugten. Da Franskmændene omtrent 1609 seilede opad St. Laurencefloden ind i Ontariosöen og trængte ind i Irokesernes Gebet, fandt de der Zea Mais'en almindelig dyrket, og de tidligste franske og engelske Undersögere af Egnene Vest for Alleghanybjergene fandt de derværende Stammer i Besiddelse af den. Den dyrkedes i smaae Quantiteter af Jægerfolkene langs Ohio, Wabash, Miami, Illinois og begge Bredder af Mississippi. Vor Forf. bemærker her at det er klart, at Dyrkningen af Zea Mais'en maa have sat de gamle Höikastere (moundbilders) istand til at concentrere sig og leve sammen i större Stæder, en Omstændighed der paa den ene Side gjorde det nödvendigt, ligesom paa den anden muligt, for dem at construere og forsvare hine antike Værker, hvoraf der endnu findes saa mange paa flere Punkter

mod Vest. Med Hensyn til den ofte nævnte efter ham saa vigtige Plante omtaler han derhos endnu, at den dyrkedes paa de gamle Winnebago Sletter, paa den indre Kyst af Green Bay, ja maaskee lige til Bredderne af Menomonie-floden. Under denne Længdegrad gik den ialtfald ikke höiere op end til Wakanukkizie eller til det Punkt, der af Franskmændene benævnes L'Arbre Croche paa den östlige Bred af Michigansöen. I den övre Mississippi-Dal derimod spredte den sig over et mere udstrakt Gebet, og höiere op ad denne Flod vestefter, et betydeligt Stykke ovenfor St. Anthony's Faldene, begunstigede Climaet dens Dyrkning. Forf. fandt den ved denne Flods Kilder, ved Casssöen i Aaret 1832, og det var et almindeligt Sagn saavel blandt de röde som hvide Mænd, at den allerede fra ældgammel Tid af var bleven dyrket, ja havde naaet fuld Modenhed nær den 49de Bredegrad ved den röde Sö og i den röde Flods Dal (in the valley of the Red River of the North). Til disse fjerne Punkter var den bleven bragt af Ojibwayerne, Knistenoerne og Assinaboinerne paa deres Vandringer i nordvestlig Retning, og under denne Bredegrad hörer den ogsaa op. Den fra et modsat Udvandringscentrum opbrudte store Athapaskiske Familie kjendte den ikke.

Sammenligner man nu de saa vidt spredte Indianerstammer i de Forenede Stater, de af vor Forf. saakaldte „vesperiske", med hverandre med Hensyn til Skikke og Sæder, Levemaade og Sprog, vil man, efter ham, finde en stor og slaaende Lighed, om det end maa indrömmes, at forskjellig Föde og Clima hos de sydlige og vestlige Stammer have fremkaldt en Udvikling, der var sjelden eller sammenligningsviis endog ubekjendt blandt dem, der boede yderst mod Nordost og Nordvest.

Med Hensyn til Hovedinddelingerne, som det for det fölgendes Skyld her formeentlig vil være nödvendigt at beröre, vare de Indianerstammer, der nutildags findes i de Forenede Staters Territorium, mod Slutningen af det femtende

Aarhundrede delte i syv Hovedgrupper, af hvilke enhver indbefattede talrige Underafdelinger, der talte hver sin afvigende, ja undertiden med Hensyn til Ordforraadet aldeles forskjellige, Dialect, og som hver havde sine Eiendommeligheder i Sæder og Skikke. De nævnte syv Hovedgrupper vare i Retning fra Syd til Nord og fra Öst til Vest fölgende: den appalachiske, achalaquiske, chicoriske, algonquinske, irokesiske, dacotiske og shoshoniske. Enkelte Smaastammer, som f. Ex. Natchezerne og Ucheerne mod Syd og Chyennerne mod Vest og Nordvest, synes ikke at höre til nogen af dem eller kunne ialtfald paa vore Forskningers nuværende Standpunkt ikke indordnes under nogen af dem. Der findes mulig et toltekisk Element i den appalachiske Gruppe og efter et Mellemrum af trehundrede Aar og med de ufuldstændige Efterretninger og Vocabularer, der nu staae til vor Raadighed, er det umuligt at bestemme nöiagtig de daværende ethnologiske Forhold og Grændser imellem Stammerne i Texas, Oregon, Ny-Mexico, Californien og Utah.

Af hvad Forf. i dette Afsnit, forövrigt i stor Korthed, bemærker om hver enkelt Hovedgruppe, indskrænke vi os til at meddele fölgende.

1. Appalacherne. Til denne Hovedgruppe, hvis vigtigste Stammer ere Muscogeerne, Choctawerne og Chickasawerne, hörte alle de Indianere, som Spanierne traf paa, da de i den förste Halvdeel af det 16de Aarhundrede fra Cuba landede i Florida. Man gjenkjender endnu de nævnte Indianerstammers Sprog i de af Spanierne anförte, om end i den gammelspanske Retskrivning endeel mishandlede Stedsnavne. Efter eet Navn at dömme, nemlig Hövdingenavnet Moscoso (den lille Björn) maa der derhos ved Siden af hine Sprog dengang i Florida ogsaa have existeret en Dialect af Algonquin-Sproget, den Shawneeske.

2. Achalaquerne. Paa de Sotos March (1540) fra Cutifachiqui mod Vest — efter en nyere Forfatters Mening maaskee langs med Savannah Floden — kom han igjennem

den sydlige Deel af Achalaquernes Territorium. Navnet har i vore Dage antaget den angliserede Form „Cherokee", for hvilken vor Forf. dog foretrækker den ældre spanske som liggende den oprindelige Indianerform nærmere, da dette Folks Sprog mangler r-Lyden.

3. Den chicoriske Gruppe. De til denne Gruppe hörende Stammer beboede, allerede da vi först höre dem omtalte (omtrent 1510), de nuværende Stater Syd- og Nord-Carolinas Gebet. Langs de sydlige Kyster af Syd-Carolina boede Jamasee'erne. Den indre Deel af Landet beboedes af Catabaerne og Cheraw'erne, der strakte sig ind i Nord-Carolina og udmærkede sig ved deres Venskab for de Hvide. Syd-Carolina var ikke Catabaernes oprindelige Hjem; de vare fordrevne dertil nordfra af Irokeserne, der bestandig vedbleve at være deres bittreste Fjender.

4. Algonquinerne. Spor af denne Sprogstamme træffes tidligst i Florida, senere i Virginien. Til den hörte Narticokerne, Lenni Lenaperne og Delawarerne, og Dialecter, der henhörte til den, taltes i den seneste Tid i Hudson- og Connecticut-Dalen og over hele Ny-England, Ny-Brunsvig og Ny-Scotland. Som en almindelig Benævnelse synes Udtrykket först at være brugt af Franskmændene om Beboerne af St. Lawrence-Dalen og deres Stammefæller. Det omfatter nu iblandt andre Maskigoerne i Canada, Sortfödderne ved den övre Missouri, Cree'erne eller Knistenoerne ved Hudsonsbugten, Miamierne, Shawnee'erne etc.

5. Irokeserne. Af denne vidtspredte Gruppe nedsatte de fem (senere sex) Folkeslag, der specielt bare dette Navn, sig i det vestlige Ny-York og paa Bredderne af Ontario- og Erie-Söen, hvor de organiserede et Folkeforbund, der efterhaanden beseirede Mohicanerne og Stammerne langs Hudson-Floden, Lenaperne etc. Til dem höre Wyandotterne, der beboede Öen Montreal ved Franskmændenes förste Colonisation af Canada.

6. Dacotaerne. Allerede i den tidligste Tid dannede Mississippi-Floden Demarcationslinien imellem Appalacherne og Algonquinerne paa den ene og Dacotaerne paa den anden Side. Vor Forf. bemærker, at han bruger Benævnelsen Dacota i en mere generel Betydning, saa at det ikke blot omfatter Sioux-Indianerne men ogsaa en heel Deel Stammer vest for Mississippi, som f. Ex. Iowaerne, Osagerne, Pawneerne, Winnebagoerne og mange andre, der opfylde det vidtudstrakte Gebet imellem Klippebjergenes Fod og Mississippi. Vel er det ikke godtgjort, at de kunne forstaae hverandre indbyrdes, men de ere ikke desmindre sproglig nær beslægtede. Deres Indvandring synes at have gaaet i nordlig Retning, indtil de forreste naaede Mississippis Kilder og Övresöens vestlige Bredder. Paa den Tid, da Franskmændene först trængte ind i Landet, havde Winnebagoerne naaet Green-Bay. Siouxerne i Minnesota vare allerede paa Tilbagemarchen. Spor af dem ere fundne ved Leech- og Mille-Söen og paa flere andre Punkter imellem Övresöen og den östlige Bred af Mississippi. Deres Tilbagetog havde begyndt tidligere end Algonquinernes Fremtrængen imod Nordvest.

7. Shoshonee'erne. De til denne Gruppe hörende Stammer synes i hele den historiske Tid at have været bosatte i Klippebjergene fra Missouris Kilder under 44° n. B. til Sydranden af det store Salt-Bassin. Af Ordfortegnelsen viser det sig, at de ere identiske med Comancherne i Texas. Vest for Sierra-Nevada strække de sig ind i Californien. De synes at være vandrede i sydlig og sydöstlig Retning.

I sit tredie Bind giver Forf. i dette Afsnit en kort Udsigt over de europæiske Opdagelser, Erobringer og Colonisationer samt over den post-columbiske indianske Historie; denne forbigaae vi imidlertid ganske, da den kan antages for at være de fleste af Læserne meer eller mindre bekjendt, ialtfald i hvad vi her kun kunde give, Hovedtrækkene.

II. SÆDER OG SKIKKE.

Det er ret mærkeligt, at i America Kystlandene i den forcolumbiske Tid vare utilgængelige for Civilisationen, hvorimod det fjerne bjergomsluttede Indre, f. Ex. Anahuacdalen og Titicaca-Bassinet, begunstigede den.

Som et af de mest slaaende, permanente og for alle Indianerstammer fælles Charaktertræk, fremhæver vor Forf. Familiernes Sammenhold, Slægtskabsforholdet og alle de dermed i Forbindelse staaende Sæder og Skikke, idet han tillige bemærker, at man derved for en stor Deel maa forsones med de mange barbariske Træk, der ellers her træde os imöde, ligesom man paa den anden Side derpaa tildeels maa grunde Haabet om, at de endnu tilbageblevne Stammers Civilisation er mulig. I denne Henseende er den saakaldte „Totem"-Institution af ikke ringe Betydning med Hensyn til Familietraditionens Styrkning og Befæstning; den leverer saaledes ofte Beviset, selv hvor Traditionen svigter. „Totem" er, efter Forf., et Slags „Symbol paa Stamfaderens Navn", ialmindelighed et eller andet Dyr, hvis Benævnelse saa at sige kan betragtes som Familiens Tilnavn (surname). Det forekommer höist sjeldent, at en livlös Gjenstands Benævnelse bruges saaledes, hvorvel det ikke er aldeles uden Exempel. Dets overveiende Vigtighed bestaaer deri, at Individerne uden nogensomhelst Betænkning nedlede deres Herkomst fra det. Ved hvad Navn de end monne kaldes i deres levende Live, saa er det ikke dette deres individuelle, personlige Navn, men „Totem'et", der betegnes paa Gravstedet. Derved gjöres det muligt at forfölge Familierne, selv naar de udvide sig til hele Stammer, hvoraf der i Nordamerica har været en saa stor Mængde, at den har gjort Ethnologens Arbeide overordentlig vanskeligt. Som nogle af de ældste og hos de fleste Stammer i höieste Ære staaende „Totem'er" nævnes Skildpadden, Björnen og Ulven, hvilke trende indtage en fremragende Plads i Irokesernes, Lenapernes og Delawarernes Traditioner.

Jagt og Krig udfylde saagodtsom Indianerens Liv. I begge erholde derfor de Unge omhyggelig Underviisning og Övelse. Drengebörnenes Underviisning i Jagt begynder allerede, saasnart de ere istand til at löbe omkring. Man giver dem da til Legetöi en lille Bue og Piil og saasnart Drengen har Kræfter nok dertil, lader man ham skyde efter Fugle eller Egern. Hans förste heldige Skud bliver umaadelig röst og ihvor ubetydeligt det fældede Bytte end monne være, bliver det dog af Kvinderne tilberedt til en Fest, til hvilken Hövdingerne og andre Krigere ceremonielt indbydes. Undertiden træder Snaren i Buens og Pilens Sted. Dygtighed til at nedlægge större fiirföddede Dyr er vel en Ting, der först erhverves efter aarelange Anstrengelser, men derfor give ogsaa de, der ere i Besiddelse af den, den opvoxende Slægt en ligesaa omhyggelig og samvittighedsfuld Underviisning deri, som den Börnene i det civiliserede Samfund modtage i Regning, Skrivning og Læsning.

Efterhaanden som den unge Mand gjör Fremskridt i Dygtighed som Jæger, bibringer Præsteskabet ham den Tro, at denne Kunst kan lettes ham ved usynlig Aandemedvirkning og der haves et indviklet magisk System, der er sat i Forbindelse med Tegninger og Afbildninger af de Dyr, der ere Gjenstand for Jagten. Dem vises der stor Opmærksomhed. De dem vedrörende Hemmeligheder bevares og Kundskaben om dem beskæftiger en egen Classe Personer (association), som benævnes „Meda", og hvis Ritus og Ceremonier der paa det samvittighedsfuldeste værnes om.

Indianerens anden Hovedbeskæftigelse er Krigen. Krigslykke er hans höieste Hæder og at erhverve Dygtighed som Kriger hans Hovedid. Ialmindelighed kan man ansætte sexten Aars Alderen som den, i hvilken den Unge gjör sit förste Krigstog. „Naar Civilisationen", bemærker Forf., „opstiller for Ærgjerrigheden mange forskjellige Maal ... har Indianeren kun eet: Triumph paa Kampveien (triumph in the war-path), det vil sige at styrte sig over sin Fjende, rive den dampende

Hud (scalp) af hans Hoved og derpaa udstöde det frygtelige sa-sa-kuon, Dödshyl (deathwhoop). Til Belönning herfor tillades det ham da at smykke sig med Krigsörnens, Rovfuglenes Konges, hædrende Fjeder, et Mærke der gjör ham offentlig bekjendt, anerkjendt og hædret ikke alene af hans egen, men ogsaa af beslægtede Stammer. Naar en Scalp er tagen, gjöres der alt muligt for ret at stille den tilskue og til den Ende udspiles den indeni en Slags cirkelformig Ramme eller Töndebaand og bæres paa et langt Skaft. Indersiden males röd og Haaret kæmmes ned paa naturlig Maade. Er den af en Mand, heftes til Tegn herpaa Örnefjedre i Rammen, er den derimod af en Kvinde, en Kam eller en Sax. I sidste Tilfælde bærer en gammel Kone den omkring, imedens Scalpdandsen udföres og Forhaanelser udstödes imod den Stamme, fra hvilken den er tagen. Under disse vilde Glædesyttringer istemmes Krigsskriget, og den almindelige Fölelse hos Gamle som hos Unge er den: „Saaledes gaae det alle vore Fjender!" Örnefjederen er det höieste Hæderstegn, en Kriger kan bære, og store Summer anvendes undertiden paa at bringe en saadan tilveie. Man har Exempler paa at der er blevet betalt ligesaameget for en saadan Fjeder som for en Hest. Den behandles og bæres forövrigt paa meget forskjellige Maader, hvoraf enhver har sin specielle Betydning.

Alle Krigerskarer (war-parties) bestaae af Frivillige. Den Leder eller Hövding, der vil bringe en saadan paa Benene, maa forud have erhvervet sig Anerkjendelse og Autoritet, og maa derhos omhyggelig iagttage at fremstille sig som ledet og inspireret af den „Store Aand", hvis skjulte Villie han da foregiver at være bleven underrettet om i Drömme eller under Udförelsen af visse Ceremonier.

Hvervingen foregaaer paa den Maade, at han tager i Haanden en, som Symbol paa Blod rödfarvet, Krigskölle og istemmer Krigssangen, der er kort, en vild Gjentagelse af de ved heltemæssig Daad opstaaede Fölelser eller Opflammelse til Patriotisme og Mod. Den accompagneres af Tromme og

Klapper (rattle) og af en Chorsang. Takten er langsom og afmaalt. Sangeren stamper i Jorden, som om han kunde ryste den; hans Sprog er ofte i höi Grad billedrigt og har fuldt op at gjöre med „Skyer", „Rovfugles Flugt", „Aandeindflydelse" etc. Med ganske korte Mellemrum gjör han en pludselig Standsning i sin cirkelformige Bevægelse og udstöder det gjennemtrængende Krigsskrig. Vor Forf., der selv gjentagne Gange har været Vidne til en saadan Scene, bemærker her, at den, der ved en saadan Opfordring kan blive siddende ubevæget, maa være af en kold Natur. Enhver af Tilhörerne, der reiser sig og dandser Krigsdandsen med, melder sig eo ipso som frivillig Deeltager i det forestaaende Tog. Enhver sörger selv for Levnetsmidler, Vaaben og anden Udstyrelse.

Gaae vi nu over til Indianerens huuslige Liv, om vi saa maae sige, eller correctere Livet i Wigwam'en, saa bemærker vor Forf. her först, at det Spörgsmaal ofte opkastes, hvorledes det er muligt, at der i en indiansk Wigwam, hvor det for enhver Tilskuer synes som om en Mængde Personer ere sammenpakkede i den störste Forvirring, kan tilveiebringes og opretholdes den nödvendige Orden, og tilföier, at han selv i saa Henseende har haft Leilighed til at anstille detaillerede Undersögelser. Controllen i Wigwam'en og alt den Vedkommende udöver Huusmoderen. Hvert Familiemedlem har sin bestemte Plads, det saakaldte „Abbinos". Hæderspladserne indtage naturligviis Eieren og Eierinden. Gifter en Sön sig og bringer sin Kone med hjem, faaer denne sidste ogsaa anviist sin „Abbinos", hvor da ingen anden tör tage Sæde, hendes Mand alene undtagen. En Nabo, der kommer i Besög, indtager temporairt Hæderspladsen. Bagved sin „Abbinos" har enhver af Wigwam'ens Beboere sin Seng, Kiste etc. og enhver Kriger har sine Krigsköller og övrige Vaaben i dens umiddelbare Nærhed. Paa denne Maade værnes der om ethvert Individs personlige Rettigheder og vedligeholdes en streng Orden, og det vilde,

bemærker Forf., være ligesaa stor en Krænkelse af Etiquetten, hvis en af Wigwam'ens Beboere om Natten satte sig i Besiddelse af en af de andres Abbinos, som om nogen i Europa vilde trænge sig ind i en andens Sovekammer. De her nævnte Regler tilfredsstille fuldkommen Indianerens Ordens- og Sömmelighedssands, hvorimod det er let forklarligt. at Europæeren, naar han tilfældigviis aabner Dören (et Stykke Töi eller Skind) og kiger ind, ved dette flygtige Blik ikke opdager stort andet der end omtrent den samme Communisme, som om Beboerne vare ligesaamange Grise, Faar eller Björne.

Arbeidets Deling imellem Mand og Kvinde er hos de Indianerstammer, der hovedsagelig leve af Jagten, langtfra saa uligelig som mange ere tilböiclige til at antage. Den lange Tid, Jægeren maa tilbringe med at opjage Vildtet, tilbringer jo rigtignok hans Kone i Wigwam'en; men hun er ingenlunde ledig. Hun forfærdiger Moccasiner (Sko) og deslige, udbedrer og udsmykker sin Mands Klædningsstykker etc. etc. Om Foraaret besaaer hun og Drengebörnene Kornmarken. Til andre Tider garver og tilbereder hun, efter sin Leilighed, Skindene til visse Klædningsstykker, ved med dertil egnet Steen- eller Jernværktöi at borttage Haarene og de kjödagtige Hinder. Hun besörger derhos Madlavningen etc. — I sidstnævnte Henseende kunne vi her bemærke, at Stegning og Kogning hos Indianerne ere ganske simple Operationer. De bruge intetsombelst Kryderi, intet Salt, Peber eller deslige. Supper udgjöre deres Hovednæring, navnlig naar der er knap Tid paa Föde. Et Egern eller en lille Fugl er dem tilstrækkelig til derpaa at koge en heel Portion Suppe, ja under stor Mangel ere endog nogle faa forgjemte Been dem nok til denne Brug, og Konen forstaaer altid at faae et Maaltid ud deraf.

Den Skildring, vor Forf., stöttende sig paa egen Erfaring, giver af Indianeren i hans huuslige Liv, er forövrigt saa tiltrækkende, at vi troe at burde give den uforkortet.

Hans Ord ere fölgende: „Mandens Charakteer i det huuslige Liv opviser flere Træk, der kunne forsone os med ham. Hans udstandne Möisommeligheder og Lidelser synes at have gjort ham overbærende. Han skjender hverken paa Unge eller Gamle. Hans Udholdenheds- og Taalmodigheds-Aand, hans Selvagtelse og en Slags Skovlivs-Stoicisme (forest stoicism) har meddeelt ham en Livsphilosophie, der er hævet höit over sligt. Naar han vender tilbage fra Jagten belæsset med sit Bytte og har lagt det fra sig ved Wigwam'ens Dör, siger han ikke et Ord til Konen; og næsten ligesaa taus er han, naar det blot f. Ex. er Tungen af det nedlagte Dyr han medbringer som Beviis paa sin heldige Jagt. Hun kjender i begge Tilfælde öieblikkelig sin Pligt; han tillader sig ikke mindste Hentydning hertil eller minder hende derom, ligesaalidt som han er kræsen med Hensyn til den tilberedte Föde, men spiser alt, hvad hun sætter for ham. — Er der engang imellem en fuldstændig Mangel tilstede og har Aarstidens Strenghed, ialtfald for en Tid, afskaaret alle Ressourcer, finde vi hos Indianeren en værdig Taalmod, hævet over enhver Klage. Efter hans Overbeviisning er der ingen, der bærer nogen Skyld derfor; det skulde da være „den store Aand", og at klage over ham ligger fjernt fra hans Tanke. Han har udövet sin Kunst, anstrengt sig — uden Held. Den næste Dag kan mulig bringe ham Hjelp; dette Haab er hans Tröst. Börnene maae undertiden i saadanne Tilfælde dysses isövn ved at fortælle dem Eventyr for derved at standse deres Hungersskrig. Men findes der i Wigwam'en blot en eneste Bid, saa faae de den; og Familiefaderen viser sin Kjærligheds Styrke og sin Taalmods Magt ved streng Afholdelse fra al Næring og ved en Taushed, der ingen Klage tillader sig. Han nöies med sin Pibe og med den nervestyrkende Urt Kinnikinic".

Födselen er for Indianerinden kun i sjeldnere Tilfælde haard og langvarig; i Regelen tvertimod hurtig og let og medförer saaledes kun en kort Afbrydelse af hendes vante

Beskæftigelser, og denne Fritagelse fra de med Barnefödselen ialmindelighed fölgende Smerter er et af de faa Fortrin, hun nyder fremfor sine civiliserede Söstre. — Navngivelsen tilkommer ialmindelighed Familiens „mindemoca" eller „nocomiss" det vil sige Bedstemoderen, der ofte sætter den i Forbindelse med en eller anden Dröm. Er Barnet et Drengebarn, hentes Navnet i Reglen fra et eller andet Himmel- eller Luft-Phænomen. Den tilbagevendende Sky (kewanoquot), Solen berört af en Sky (ka-tche-tosh), den lyse Sky (nageezhig), den lille Tordner (an-ne-ma-kens), den höit i Luften flyvende Fugl (ka-ga-osh) ere gængse Navne. Er det et Pigebarn, hentes Navnet derimod som oftest fra Gjenstande fra Jordens Overflade, fra Floden etc. Den rindende Ström, den grönne Dal og desl. ere ikke ualmindelige Benævnelser. Sprogets Natur begunstiger længere Sammensætninger. Som en Mærkelighed fremhæver Forf., at Navne paa Guddommene aldrig (som hos os) findes som Led i slige Sammensætninger. — Noget, der kunde ligne vor Daab, er der intet Spor af, og det Barnet givne Navn holdes hemmeligt, ja ansees for helligt, og det er noget af det allervanskeligste at faae en Indianer til at angive sit virkelige Navn. Istedenfor samme og, som det synes, for bedre at kunne holde det hemmeligt, benævnes Indianeren altid ved et Ögenavn, som f. Ex. lille Ræv, Ulv, Rödhoved, slem Dreng, Fugl og deslige, og disse „secondaire" Navne beholde de som Voxne. Det er dem alene, under hvilke de blive Europæerne bekjendte, hvorimod det ægte Navn ofte ikke engang angives paa Gravmindet, hvorpaa Familiens „Totem", som föromtalt, ansees for tilstrækkelig. Den egentlige Grund til denne Navnenes Hemmeligholdelse maa söges i visse religiöse, overtroiske Dogmer, som vi senere ville komme til at beröre.

Börnene blive strax efter Födselen fastbundne til et Bræt, „Tikkinagon", der er forsynet med en lille Gjord til Hovedets Beskyttelse og med et Fodbræt. Er det et Pigebarn,

lægges der Mos imellem Hælene, for at Fodspidserne skulle komme til at vende indad; ved Drengebörn derimod anbringes Mosset saaledes, at Födderne komme til at staae aldeles ligeud. Barnet indsvöbes dernæst i et Tæppe og, saafremt Moderen ellers kan skaffe sligt tilveie, i en heel Bandage af Töi, hvorved det faaer Lighed med en lille Mumie. Det Hele besættes og prydes endelig med Baand og deslige. Ved Gjorden over Hovedet anbringes et eller andet Rangleri, der kan vække Barnets Opmærksomhed og nærved Barnets Hoved fastgjöres en „Apekun" eller Bærestrop, ved Hjelp af hvilken Moderen kan svinge det op paa sin Ryg og uden Skade bære det paa sine Skovvandringer. Ja ofte hænger hun det i denne Strop op paa Grenen af et Træ eller ogsaa et- eller andensteds i Wigwam'en, og det Hele er saa ombyggelig og forsigtig indrettet, at selv om det falder ned, kan Barnet ingen Skade tage. Under alt dette synes den lille „Abinojee" selv at være fuldkommen à son aise, man hörer den saagodtsom aldrig skrige, og i dette sit förste Fængsel faaer det sin förste Lection i Taalmodighed.

I Forening med de ved Födselen stedfindende Ceremonier omtaler vor Forf. dem, der ledsage Döden. De over den Lödes Grav anbragte Devisers Charakteer ville andensteds blive omtalte. Her bemærke vi kun, at de udelukkende ere forbeholdte Mænd, der have traadt Krigsstien (trod the war-path) og gjort sig bekjendte ved Tapperhed og Heltemod. Börn og unge Mennesker forlade ialmindelighed Livet uden slige Mindetegn, hvorvel Mödrene ofte med en utröstelig Sorg begræde deres Bortgang. Det er denne dybe, utröstelige Sorg, der ligger til Grund for den Skik istedenfor det döde Barn at stjæle et fra de hvide Colonister paa Grændsen. Er det et Drengebarn, der er död, deles den dybe Sorg ogsaa ofte af Faderen, især hvis Drengen allerede ikke var ganske ung længere og gav gode Forhaabninger.

Sort er, ligesom hos os, det almindelige Tegn paa Sorg; det er Dödens Symbol. Den Sörgendes Ansigt oversmöres

med en eller anden sort Farve, der ikke let lader sig gnide af. Er Sorgen særdeles dyb, gjöre Indianerne, ligesom forskjellige orientalske Nationer, Indsnit i Arme og Been. Liget iföres den Afdödes bedste Klæder; det indsvöbes i et nyt Tæppe og faaer nye Moccasiner og Beenbedækning paa, Krigsköllen, Flinten og Piben lægges ved dets Side. Dernæst udstilles det offentlig, saa at alle kunne samle sig om det, imedens Talen holdes. Denne henvendes deels til Tilskuerne, og skildrer den Afdödes Charakteer, deels til den Afdöde selv, som om hans „Ochichag" (Sjæl) endnu var tilstede. Er det et Fruentimmer, forsynes hun med en Aare (paddle), en Kjedel, en „Apekun" og andre Fruentimmer-Redskaber. — Pawnierne og andre Prairie-Stammer dræbe Krigerens Hest paa hans Grav, for at han strax kan bestige den i det tilkommende Liv og begive sig paa Veien til det for ham bestemte Opholdssted.

Sjælens Udödelighed ansees for hævet over al Tvivl. „Under hele mit Ophold, paa alle mine Reiser i Indianernes Land", siger Forf., „har jeg aldrig hverken selv kjendt eller hört omtale nogen Indianer, der ikke troede paa den og paa Legemets Gjenopstandelse (reappearance) i et tilkommende Liv. Ihvor feilagtige Anskuelser Indianerne end monne nære med Hensyn til Gjengjeldelsen for de i dette Liv forövede Handlinger, saa beroer dog en ikke ringe Deel af deres Mythologie saavelsom den Tro, der opretholder dem under deres Gjenvordigheder og Vandringer herneden, paa Haabet om Fred og Velvære i et andet Liv, efterat Sjælen har forladt Legemet. Den Resignation, ja den glade Ro, hvormed Indianeren ofte seer Döden under Öie og venter den, maa skrives paa denne almindelig herskende Troes Regning. Han föler ingen Frygt for at begive sig til et Land, om hvilket han hele sit Liv igjennem har hört, at det har Overflödighed af Nydelser uden Straffe".

Begravelsesmaaden er forskjellig hos de forskjellige Stammer. Skovindianerne (the forest tribes) i det Nordlige

begrave Ligene „ude af Syne" (out of sight) som det kaldes, ɔ: nedsænke, ligesom vi, Kisten i Jorden, en Skik de synes at have haft fra Arilds Tid. Til Begravelsessteder vælge de et tört, höitliggende Terrain, der ikke er udsat for Oversvömmelser eller for at Regnvandet skal blive staaende der. De saaledes valgte Localiteter ere ofte smukke og maleriske Punkter, med en vid Udsigt. Ligene placeres i Öst og Vest. Da de ikke ere i Besiddelse af dertil skikkede Redskaber, grave de ikke dybt ned i Jorden, men nöies med at sikkre Graven imod Overlast af vilde Dyr ved at omstille den med smaa Træstubbe i Form af et Parallelogram eller ved Pæle, der blive drevne ned i Jorden. Undertiden bygges ogsaa et Barktag over den til Beskyttelse imod Regnen. Denne Begravelsesmaade er almindelig blandt alle algonquinske og appalachiske Stammer.

Opkastelsen af Gravhöie over Graven synes i gammel Tid at have fundet Sted til Ære for fremragende Personligheder. Hvorledes det nu end forholdt sig med denne Skik i ældre Tider, saa er den, efter vor Forf., forlængst gaaet aldeles af Brug blandt de atlantiske og Sö-Stammerne (lake-tribes). I Virginien, Pennsylvanien og det vestlige Ny-York findes endnu Spor af den. Meget sjeldent betegnedes indianske Heltes Hvilesteder ved Steenhobe (heaps of stone), hvorimod Jordhöiene vare almindelige i Georgia, Alabama og Mississippi og ogsaa omtales i Muscogee'ernes Sagn. Det egentlige Hjem for denne Begravelsesmaade er imidlertid, efter vor Forf., Mississippi-Dalen, hvis Sletter bogstavelig ere besaaede med slige Gravhöie.

Iblandt de vilde Indianerhorder paa Prairierne antager Begravelsen derimod en ganske eiendommelig Charakteer. De udstille nemlig deres Döde paa höie Punkter, hvorfra de kunne sees i en vid Afstand. Efterat Liget er blevet tilbörlig indsvöbt, lægges det i en Kiste, der er bemalet og smykket paa forskjellig Maade. Dog nedsættes Ligene her ogsaa ofte i Jorden eller i Huler.

Et af de smukkeste Træk i de Forenede Staters Gebets Indianerstammers Charakteer, et Træk der maa vække Europæerens Agtelse og Beundring er deres Ærbödighed for deres Forfædres Grave, den Omhu hvormed de frede om dem, den Fölelse de lægge for Dagen, hver Gang de besöge dem, og endelig den Anger og Sorg, hvoraf de gribes ved enhver Vanhelligelse af dem. Foræringer vedblive de at henlægge paa Gravene, saa længe som det kan antages at der endnu kan være det mindste af det Forgængelige tilbage, og længe efter at alle andre Ceremonier ere ophörte, udgydes endnu stedse Drikofferе for de Afdödes Sjæle.

Gravhöiene findes blot i Skovlandet, hvis Befolkning var talrigst og mest fremrykket i Civilisation. Prairiestammerne vest for Mississippi opkastede ikke slige Höie. Fra Sletterne af Texas og Ny-Mexico, öst for Klippebjergenes Fod, til det Punkt, hvor Prairierne indtage begge Missouris Bredder ligetil Sletterne ved den röde Flod og Saskatchawine, vest for Mississippis Kilder strækker sig saaledes et Gebet, hvor der hverken findes Jordhöie eller Levninger af andre Oldtidens Jordarbeider, f. Ex. Grave, Forskandsninger etc. — Prairierne synes i det Hele at udöve en uheldbringende Indflydelse paa den Vildes Sind, en Indflydelse som vor Forf. tilskriver deres umaadelige Udstrækning og Öde. Iblandt deres Beboere træffe vi derfor ogsaa paa raaere, ja oprörende og barbariske Skikke, den f. Ex. som Forf. omtaler som constateret ialfald hos Oregon-Stammerne: at begrave Levende sammen med Liget. I et Tilfælde af denne Slags, som han omtaler, var det en Slavinde (altsaa vel en til Fange tagen, en anden Stamme tilhörende Indianerpige) der saaledes blev levende begraven med sin Eiers Datters Lig, rimeligviis for at hun i det tilkommende Liv kunde have en Tjenerinde med sig, en Antagelse der synes os at bestyrkes ved, at vi hos de samme Stammer træffe paa den (forövrigt jo gammelnordiske) Skik at give den döde Kriger hans Hest med i Graven.

Vor Forfatter, der, som man allerede af det foregaaende vil have bemærket, overhovedet ikke iagttager nogen systematisk Orden, gaaer nu over til at beskrive et Par af de blandt Indianerne, saavel Prairie- som Skov-Stammerne, mest gængse Lykke- eller, om vi saa maa sige, Hazardspil, der hos de Spillende ofte vække den mest lidenskabelige Interesse, og ved hvilke ofte de mest værdifulde Gjenstande indsættes som Gevinster. Han bemærker, at iblandt Prairie-Stammerne hertil almindeligst benyttes Stenene af den vilde Blomme eller en lignende Frugt, paa hvilke forskjellige, deres arithmetiske Værdi betegnende Mærker, indbrændes, indridses eller males, saa at man strax ved förste Öiekast bliver hver enkelt Steens eller Brikkes (piece) Betydning vaer. Det spilles mest af Fruentimmer og Börn. Der gjöres et Hul i Jorden og over det bredes et Skind eller et Klædningsstykke. Stenene lægges i en Skaal, som Spilleren hæver tre, fire Tommer i Veiret og dernæst lader falde, hvorved Blommestenene springe ud. De Deeltagende, hvis Antal kan belöbe sig til et Dusin, gjöre hver sin Indsats. Blandt Dacota-Stammerne er dette Spil almindelig bekjendt under Navn af Kuntah-soo (Blommestene-Spillet). — Et andet, som det synes navnlig med Hensyn til Beregningen mere indviklet, Spil er det af Chippewaerne meget yndede Bakkespil, der benævnes Puggesaing. Det spilles med 13 Brikker, af hvilke de ni ere af Been, de fire af Metal, alle cirkelrunde. De otte Beenbrikker ere paa den ene Side malede röde og Randene brændte sorte med et glödende Jern; paa den anden Side ere de hvide. Paa Metalbrikkerne er den ene Side convex, den anden concav, hiin lys, denne mörk eller graa. Af Beenbrikkerne kaldes den förste „ininees" eller „ogima" og forestiller en Hövding (ruler) (i to Exemplarer), den anden „gitchy kinábik", og betegner en Kæmpeamphibie eller „den store Slange" (ligeledes i to Exemplarer). Den tredie forestiller en Stridskölle, den fjerde en Fisk (kenozha). De fire smaae Metalbrikker regnes som Nr 5 og den sjette

Beenbrikke betegner en And (sheesheel) og findes i tre Exemplarer. Jo flere af Brikkerne der falde saaledes, at den röde Side kommer opad, jo mere tæller det; enhver af dem har en bestemt Talværdi. Udfaldet beroer, som i alle Lykkespil, alene paa Tilfældet. I Spillet kunne et ubegrændset Antal Personer deeltage. Foruden Brikkerne behöves der ikke andet dertil end en curieust udskaaren og decoreret Bakke. Vi ville nævne nogle af Tilfældene for at give Læserne et Begreb om Beregningen. Det heldigste Slag eller Kast bestaaer i, at alle Brikkerne komme til at vende den röde Side opad og Nr 1 derhos kommer til at staae opret paa den lyse Side af en af Metalbrikkerne; vedkommende Spiller tæller da 158 Points. Ved det næstbedste Kast maa alle Beenbrikkerne vende den röde Side opad, og „gitchy kinábik" eller Nr 2 blive staaende paa en af Metalbrikkernes lyse Side, og der tælles da 138 Points. Komme alle Beenbrikkerne paa een nær til at ligge med den röde Side opad og alle Metalbrikkerne til at ligge paa den lyse Side, tælles kun 5 Points o. s. v. Med dette Spil kunne Dacotaerne tilbringe hele Timer med den mest anspændte Opmærksomhed og med den mest levende Interesse. Bliver det Antal Points, der skal naaes, ansat f. Ex. til 300 (dette Punkt beroer altid paa gjensidig Overeenskomst), saa kan Kampen om at naae det blive ikke alene meget langvarig, men ogsaa i höieste Grad spændende og angribende. Det har for Indianeren ofte en saa uimodstaaelig Tillokkelse, at han ikke tager i Betænkning at anvende sit kostbareste Eie som Indsats; og Spillelidenskaben, Spilleraseriet viser sig da ligesaa demoraliserende i det vilde som i det civiliserede Liv.

En yndet Adspredelse hos de nordvestlige Indianere er Boldspillet, der spilles deels om Vinteren, efterat Jagttiden er forbi, deels om Sommeren, förend den endnu er begyndt, Tider paa hvilke Indianerne ialmindelighed befatte sig med athletiske Övelser, Lykkespil, Dandse o. s. v. Boldspillet finder Sted imellem to ikke nödvendigviis lige stærke Partier;

sædvanligviis staaer den ene Landsby imod den anden, undertiden ogsaa en meget stor Landsby imod to eller tre mindre. Bliver Udfordringen modtagen, fastsættes der en Dag til Spillet, Boldtræer skjæres og hvert af Partierne forsamler sin hele Styrke af ældre og yngre Mænd og af Drenge. Fruentimmerne deeltage aldrig i Mændenes Spil. Betydelige Væddemaal indgaaes paa begge Sider. Heste, Flinter, Tæpper, Böffelskindsklæder, Kjedler og Smykker tjene som Indsats. Naar begge Partier have indfundet sig paa det aftalte Sted, blive tvende Maal afstukne i omtrent en Fjerdedeel (engelsk) Miils Afstand fra hinanden og Spillet begynder midt imellem dem, idet hvert Parti har den Opgave at practisere Bolden indenfor Modpartiets. Spillet begynder med, at en af de ældre Mænd kaster Bolden op i Luften, hvorpaa alle styrte frem for at opfange den med deres Boldtræ enten för eller efterat den er falden til Jorden. Den, der faaer fat i den, kaster den i Retning af Modpartiets Maal; opfanger da en af samme Parti den, kaster han den videre i samme Retning og saaledes fremdeles indtil den er kastet ind over Modpartiets Grændser; opfanges den derimod af en af Modstanderne, kastes den tilbage i modsat Retning. Paa denne Maade kan Bolden ofte den hele Dag holdes imellem de tvende Maal, uden at nogen af Parterne er istand til at faae den kastet ind paa Modpartiets Gebet. Hvergang en har faaet Bolden fat, har han, förend han atter kaster den fra sig, Ret til at löbe henimod Modpartiets Maal saalænge til han standses af Modstanderne, i hvilket Tilfælde han da, nödt til at skille sig ved den, kaster den hen til sit eget Parti eller i Retning af samme. — Bolden er enten af Træ eller af brændt Leer, overtrukken med et Stykke raa Dyrehud. Boldtræet er imellem tre og fire Fod langt, og den ene Ende har en cirkelformig Omböining af omtrent fire Tommers Diameter og som omgiver et Net af raa Hudstrimler eller Sener af Dyr eller Böfler.

Dacotaerne have en særegen Forlystelse, den saakaldte Hundedands, der imidlertid kun dandses ved overordentlige

Leiligheder. Deeltagerne ere da Stammens tappreste Krigere, og navnlig de hvis Mave er stærk nok til at fordöie raat Kjöd. Naar en saadan Hundedands skal finde Sted, komme efter forud truffen Aftale de Krigere, der skulle deeltage i den og alle de, der önske at overvære den, sammen til bestemt Tid og Sted. Efterat de have samtalet og röget en Stund, tager Dandsen sin Begyndelse. En Hund med sammenbundne Been bliver af en af Tilskuerne kastet ind imellem de Dandsende, og af en af Medicinmændene eller Gjöglerne (medicinemen or jugglers) dræbt med en Stridskölle eller Tomahawk, hvorpaa den bliver skaaren op og Leveren tagen ud. Denne bliver dernæst skaaren i Strimler og disse ophængte paa en fire til fem Fod höi Stang (pole), og rundtom denne dandse nu de deeltagende Personer, idet de smække med Læberne og gjöre alle Slags Grimacer for at antyde deres Lyst til at faae en Bid af den ophængte Lækkerbidsken. Efterat de i længere Tid ere vedblevne hermed, gjör en af dem et Spring op til Leverstrimlerne, af hvilke han snapper en, hvormed han hopper bort, idet han tygger og sluger den, og hans Exempel fölges dernæst af alle de andre Krigere, saalænge til den hele Lever er opædt. Skulde en af Strimlerne falde ned, tager en af Medicinmændene den op i sin flade Haand og bærer den omkring til de Dandsende, der spise den og omhyggelig afslikke hans Haand. Naar de saaledes have gjort det af med den förste Hund, sætte de sig ned i en Cirkel og samtale og ryge, saalænge til en anden Hund kastes ind imellem dem, hvorpaa de samme Ceremonier gjentages og saaledes fremdeles, saalænge der er nogen, der er tilböielig til at forære dem sin Hund. Af enhver Hund, der gives til Priis for dem, maae de æde Leveren raa og varm, og imedens de fortære den, maa ingen anden end Medicinmændene beröre den. Fruentimmer deeltage ikke i denne Dands, hvis Öiemed, efter deres eget Udsagn, er, at de, der saaledes spise Hundeleveren, medens den endnu er raa og varm, skulle komme i Besiddelse af

Hundens Skarpsynethed og Mod. Dacotaernes Nabostamme Ojibwaerne betragte denne Skik med Væmmelse.

Klædedragt. Paa Sletterne og i Skovene under Nordamericas sydlige Bredegrader, gik Indianerne nögne eller ialfald saa godt som nögne en stor Deel af Aaret; anderledes forholder det sig derimod, hvor Landet hæver sig indtil Tusinder af Fod over Havet, og ikke mindre er Forskjellen hvad den tempererede Zone angaaer. Hin Nögenhed udelukkede imidlertid ikke et Stykke omkring Lænderne, et Halsbaand af Conchylier, Klöer eller Wampum, Fjedre paa Hovedet, Armbaand, Juveler i Ören og Næse. Men selv om Sommeren gik de nordlige Indianere ofte med Klæder paa. Dyrenes Skind lode sig forarbeide til alle Slags Klædningsstykker, og imod Vinterkulden beskyttede man sig med det kostbareste og varmeste Pelsværk. En fuldstændig Omvæltning bevirkede Handelen, der lærte Indianeren det Ödsle i at klæde sig i Skind og Pelsværk, da han for Tiendedelen af Markedsprisen herpaa kunde klæde sig i Uldent fra Top til Taa. Den lærte ham ogsaa at kaste Vrag paa Bue og Piil for at bortbytte dem imod Flint og Krudt, hvormed han da begyndte en ganske anderledes ödelæggende Kamp end tidligere imod den hele Race af fiirföddede Dyr og snart gjorde sin Jagtgrund skikket for Plougen.

Den Deel af den oprindelige indianske Beklædning, der længst og tapprest har holdt de europæiske Moder Stangen, er Moccasinerne. De forfærdiges af Bukke- eller Böffelskind, der garves og röges paa indiansk Viis, saalænge til det bliver blödt og smidigt. De forskjellige Stammer bruge dem af forskjellig Form, og man kan medrette paastaae, at Tilberedelsen af Læderet til dem og til Beenbeklædningen er en af de indianske Jægeres mest charakteristiske Kunstfærdigheder. Efter Forf. lade derimod de spanske Efterretninger, der altid frembæve og ofte overvurdere Toltekernes og Aztekernes „Halvcivilisation”, det uafgjort, hvorvidt disse Stammer have været kjendte med Læderets Tilberedning og

Garvning, hvilket vi med Sikkerhed kunne benægte for Esquimaux'ernes Vedkommende.

Beenbeklædningen af Bukkeskind — den populaire americanske Literaturs „Læderströmpe" — var i almindelig Brug paa Opdagelsens Tider og er det endnu den Dag idag blandt alle Jægerstammer. Det kan heller ikke negtes, at den til sit Brug er den durableste og hensigtsmæssigste Artikel man kan tænke sig, navnlig paa Grund af at den er ligesaa let som stærk og bedre end nogetsomhelst andet, man har forsögt at erstatte den med, modstaaer Vind og Veir, kort Indflydelsen af alle de Möisommeligheder, Skovbeboerens og Jægerens Liv er udsat for. Mandens har Laarets og Benets hele Længde og fastgjöres ved en Rem om Underlivet, der ikke findes paa Fruentimmernes, som ikke naaer fuldt til Knæet og fastgjöres der ved et Strömpebaand (garter). Begge naae lige ned til Moccasinerne, og fastgjöres omkring Ankelen. Fryndser og andre Prydelser findes ofte paa dem, paa Fruentimmernes kun forneden, paa Mændenes derimod i hele deres Længde.

Skjorter, Kapper o. desl. til at bære ved höitidelige Leiligheder forarbeides som oftest af Dyreskind og garvet Böffelskind. Dette skeer med stor Omhu og med den ödsleste Tilsætning af Stads og Decorationer, hvortil navnlig bruges farvede Pindsvinepigge, Græs og Haar. Indianerens Yndlingsfarver i saa Henseende ere Lyserödt og Blaat.

Intet Stykke af Klædedragten betragtes med en saadan Stolthed, er Gjenstand for en saa udsögt Opmærksomhed og betales saa dyrt som en Krigers Hovedbedækning. Muligt, at Ideen er tagen fra Fuglenes Hanner, der af Naturen ere blevne smykkede med de mest brogede, iöinefaldende og straalende Farver — nok, Indianeren anvender herpaa den störste Omhu, og Resultatet er, hvad Form og Farve angaaer, næsten ligesaa broget som hine Naturprydelser. De mest gængse Prydelser ere Örnefjedre, der undertiden anbringes paa en Hovedbedækning (fillet) af couleurte Skind, hvorpaa ofte

anbringes et Par Horn, Symbolet paa Magt. Om Sommeren, ligesom ogsaa Foraar og Efteraar, saalænge det er mildt i Veiret, bruges forövrigt slet ingen Hovedbedækning, om Vinteren derimod bæres en Hovedbedækning, der slutter tæt og naaer ned i Nakken, hvor den bindes ned over Skjorten eller Kappen for at hindre Sneen fra at trænge ind.

„Det er ligeledes", bemærker Forfatteren, „som et Præservativ imod Vinterens Strenghed, at Indianeren bærer den eiendommelige Appendix til Moccasinen, der benævnes Sneeskoen (snow-shoe), Skien. Hensigten med den er at forhindre Foden fra at synke ned i blöd Snee". Han beskriver dernæst Skien, men da denne hos os Scandinaver, hos hvem den ogsaa er i Brug, ikke er ubekjendt, og derhos overalt construeres efter samme Princip, skulle vi ikke gjentage Beskrivelsen, men kun bemærke, at den hos de forskjellige Indianerstammer afviger i Störrelse og Form, samt at ogsaa Fruentimmerne bruge Skier, der ere kortere og af en særegen Form, samt ofte malede med brogede Farver og forsynede med Kvaster o. s. v.

Ingen Indianerstamme i Nordamerica gaaer uden den saakaldte „azian", et Lændestykke eller et om Lænderne bundet bredt Belte, der holdes oppe af det samme Baand omkring Underlivet, som holder Beenbeklædningen. Baade for og bag hænge Ender af det ligelangt ned, og disse Ender ere ialmindelighed smykkede med ombyggelig udfört Stikning.

Udenom Skjorten eller Kappen, hvis denne sidste bæres, binder Krigeren sit vævede Uldbelte, hvis Ender hænge ned i Form af Kvaster. Det smykkes undertiden med Klöerne af den graae Björn, Vestens vildeste Rovdyr, en Prydelse der er meget sögt, navnlig paa Grund af, at Indianeren, ved at bære et saadant Symbol, troer selv at komme i Besiddelse af det nævnte Dyrs Mod og Vildhed. Den er i saa Henseende ligesaameget en Amulet som en Prydelse, en

Dobbelthed der forövrigt kan siges at udgjöre de fleste indianske Prydelsers Charakteer.

Vi ville slutte dette Afsnit med nogle mere almindelige Bemærkninger om Indianernes, navnlig Jægerfolkenes, Characteer og Sæder.

Naar Indianeren ved vigtige Leiligheder træder op for at udtale sig offentlig, forbauser han ofte ved en sjelden Grad af Höisindethed og Veltalenhed. „Under et langvarigt Samkvem med forskjellige Stammer", bemærker Forf., „har jeg ofte haft Leilighed til at beundre deres Tankers Adel og deres Kraft til at hæve sig op over al Egenkjærlighed og Selviskhed i en höisindet Heroismes Tjeneste. Undertiden er det endogsaa vanskeligt for Folkene at fölge dem paa deres höie Tankeflugt og gjengive deres Taler. Vel er det kun af og til at vi möde slige Exempler; men at et saa undertrykt Folk, der ofte maa kæmpe til det yderste for den blotte materielle Existents, overhovedet kan hæve sig til en saadan Höihed i Tanken, er i sig selv forbausende". Det er dernæst værdt at lægge Mærke til, at de mest slaaende Exempler i saa Henseende ikke fandtes i Anahuac, Caxamarca og Cuzco, men iblandt de frie Skovstammer i Nordamerica. Vidnesbyrd herom findes i Mængde hos de forskjelligste Forfattere og fra den tidligste Tid. De samstemme alle i at tilkjende Indianerne stor Aandsstyrke, Fatteevne, Veltalenhed og Indbildningskraft.

Indianerens Begavelse er imidlertid snevert begrændset. Han fatter hurtig og let og dömmer sundt om alt hvad der ligger indenfor Jægerlivets Synskreds; men her er Grændsen. Ud i Fremtiden seer han ikke, snarere tilbage i Fortiden og dvæler da ved sine Erindringer og Minder med en saadan Grad af Tilfredshed og Behag, som om Jægeralderen var den indianske Histories Guldalder, og alt omkring ham fortæller ham, at den er forbi. Der findes kun meget liden Tilböielighed til at tænke over Samfundets Fremtid eller over Nutidens Forbedring, og i det hele taget intet Spor af nogen

progressiv Tendents. Indianeren er uforandret den samme som han altid har været, og spores der nogen Forværrelse, nogen Degeneration i den oprindelige Charakteer, saa er det blandt de Stammer, der mere umiddelbart ere komne i Berörelse med Civilisationen.

Et af de mest fremtrædende Træk i Indianerens Charakteer er hans Stoicisme, hans Uforfærdethed og urokkelige Ro under enhver Tilskikkelse. Hærdelse og Selvbeherskelse er det Maal, hvortil han stræber, og det viser sig især ved offentlige Leiligheder. Hverken Frygt eller Glæde maa kunne forstyrre hans urokkelige Ro. Det Pludseligste, mest Overraskende maa ikke kunne aflokke ham det ringeste Udbrud af Forundring eller Overraskelse. Hertil bliver Indianeren paa det strengeste optugtet fra sin tidligste Barndom af, og i saa Henseende er der, efter vor Forf., ikke den ringeste Afvigelse eller Forskjel i den hele Race ligefra Vendekredsen til den arctiske Zone. Hverken Climatets Varme eller Kulde har haft den mindste Indflydelse paa denne strenge Tugt og dens Fordringer. Incaen Atahualpa lod öieblikkelig nogle af sine Krigere dræbe, fordi de havde röbet nogen Overraskelse ved Synet af Pizarros Cavallerie, der gjorde nogle Evolutioner for ham.

Et andet charakteristisk Træk er Taushеden. Hvor Straffen for et hidsigt eller uoverlagt Ord ofte er Kniven eller Köllen, vænnes Manden til nöie Overveielse, förend han udtaler sig. Vi tale her om Yttringer i det private Liv; at offentlige Udtalelser paa det nöieste overveies, fölger af sig selv. Der holdes altid iforveien privat Raadslagning om hvad der skal siges, og udnævnes en Taler, der ikke altid behöver at være Hövding.

Disse kortfattede Bemærkninger her kun forelöbig. Vi komme senere i et eget Afsnit tilbage til denne Gjenstand.

III. OLDTIDSLEVNINGER.

„Der er", bemærker Forf., „i Menneskets Jægerperiode kun saare lidet, der fortjener Navn af Mindesmærker. Stammer, hvis Underhold beroer paa Buen og Pilen, der dyrke Jorden ved at friske Grunden med et Hjorte- eller Bison-Skulderblad, der ere aldeles nomadiske i alle deres Sæder og Skikke, og som, til Ly imod Elementerne, opföre temporaire Boliger af det letteste og forgængeligste Materiale, kunne neppe antages at have efterladt synderlig udstrakte eller iöinefaldende Mindesmærker om deres Fortids Historie; og dette finder ogsaa specielt Anvendelse med Hensyn til den Menneskeraces Fortidslevninger, der tidligere udgjorde Nordamericas Beboere. Det ældste Mindesmærke synes at være Folket selv. De ere det störste Underværk, Jordbunden der har frembragt. Disse Stammer gjennemstreifede uhyre Skove, i hvilke de neppe kunne siges at have haft noget fast Opholdssted. De vare delte i en Mængde smaae uafhængige Samfund, der laae i en evig Krig med hinanden og som aldrig forbleve længe nok paa eet Sted til at organisere en Styrelsesform, der kunde tænke paa at tilveiebringe offentlige Arbeider. At lægge Baghold for en Fjende, at svinge hans Scalp i Luften, at forfölge et Dyrs eller en Björns Spor, at svinge Stridsköllen i Krigsdandsen, ansaaes for vigtigere Gjerninger iblandt dem end at opreise Stötter eller indgrave Indskrifter. Ja, vi vilde blive forundrede over at erfare, at de overhovedet havde efterladt sig andet Monument end den Jord, de beboede og bearbeidede. Og dog er det saa, at forenede Anstrengelser til deres Forsvar og deres oprindelige hvorvel vildfarende Religions dybt rodfæstede Principer over det hele Land have udspredt Vidnesbyrd om sig i en Slags Gravhöie og fortificatoriske Anlæg, der röbe en ingenlunde ubetydelig Magtbesiddelse. Disse Mindesmærker synes imidlertid at have staaet i fuldkommen Overeensstemmelse med bemeldte Stammers nuværende Civilisationstrin og aldrig at

have overskredet samme. Hvor en dermed uovereensstemmende Ruin eller Kunstværk, der röber en höiere Grad af Civilisation, möder os, vil det være sikkrere at betragte den som fremmed eller som tilhörende en anden Æra, end at forsöge at bringe Forstyrrelse i den almindelige og gængse Anskuelse om Jægerfolkene. Et saadant Folk udförer visse Ting udmærket godt; de forarbeide Vaaben og Redskaber af stor Skjönhed og Hensigtsmæssighed til Brug i Krig og paa Jagt; men deres Evner svigte aldeles, naar Talen er om Bygninger, Kunstværker o. desl. Den Vilde kan levere et fortrinligt Arbeide, naar Spörgsmaalet er om at opkaste en Jordvold eller Jordhöi, der er et Product af en Landsbys forenede Kræfter, og som er bestemt til at tjene denne til Cultus- eller Offersted; men det vilde være forgjeves at fordre et lignende Arbeide af ham, naar Spörgsmaalet er om hans egen Bolig. Jægerlivet fordrede vel Forsvarsarbeider, Cultus- og Offersteder, men ingen Tidens Indflydelse trodsende private Boliger." — „Da den angelsaxiske Race henimod Slutningen af det 17de Aarhundrede begyndte at gaae over Alleghanybjergene og udforske Mississippi-Dalen, havde Skoven allerede bedækket og begravet en heel Classe af Ruiner i Form af Höie og Jordværker. Det er disse Mindesmærker, om hvis Oprindelse Indianerstammerne slet intet vidste at berette, der ligetil den Dag idag ere vedblevne at være Gjenstand for antiquariske Undersögelser (philosophical Speculation)". — „Nye Opdagelser gjöres hvert Aar, efterhaanden som nye Strækninger i denne prægtige Dal blive dragne ind under Agerdyrkningen, og dens Oldtidslevningers Antal bliver saaledes bestandig större og fuldstændigere. Det er maaskee for tidligt endnu at grunde almindelige Antagelser paa vort archæologiske Materiales nuværende Beskaffenhed; nogen Gavn vil man imidlertid mulig kunne gjöre ved at ordne Kjendsgjerningerne i Grupper, i hvilke de nöiere ville kunne undersöges og studeres, og det er kun dette, vi her ville forsöge".

„Det af saadanne Arbeider optagne Areal er af en meget betydelig Udstrækning: Vest for Alleghanybjergene omfatter det den störste Deel af Mississippi-Dalen ligetil Minnesota og mange af dens Bifloder. Ohio-Dalen synes at have været rig paa dem og navnlig synes Scioto-Dalen at have ernæret en betydelig Befolkning, der har efterladt os sine Altere, Höie og stærke Befæstningsarbeider som et Minde om sin Magt. Et andet Centralpunkt synes det langstrakte og frugtbare Areal overfor St. Louis at have været. Virginien, Kentucky, Tennessee ere ogsaa rige paa slige Oldtidslevninger, der maae have bedækket store Strækninger af disse Staters værdifuldeste og frugtbareste Areal. Vi kunne forfölge dem i östlig og dernæst i nordöstlig Retning fra Mississippi og Louisiana igjennem Alabama, Florida og Georgien ligetil Sydcarolina. De mindre nordatlantiske Stammer findes derimod ikke at have opfört slige Værker, hvorimod vi igjen træffe dem i det vestlige Ny-York, i Irokesernes tidligere Territorier, hvor de strække sig saa langt sydligt som til Auburn, oftest paa de höieste Punkter af Landet, navnlig i Grevskaberne Erie og Chautauque. For de Jordarbeider, der findes i det vestlige af Landet er det endelig, efter vor Forf., et charakteristisk Træk, at de alle synes beregnede paa Forsvar. Vi træffe dem paa alle Landets höieste Punkter, hvorfra de beherske Omegnen.

Höie og andre Jordarbeider. Det Folk, der i en tidligere, os aldeles ubekjendt Tid, opkastede Höiene i Mississippi-Dalen, maa, paa hvilket Trin af Civilisation det saa end forövrigt maa have staaet, ialfald for en stor Deel have været i Besiddelse af faste Bopæle. „De dyrkede efter al Sandsynlighed Zea-Mais'en i en endnu större Udstrækning end de nuværende Skovstammer. De synes ogsaa, saafremt vi ikke feile, at have dyrket en Art Bönne og Viinstok, efter de antique Havestrækninger at dömme, der endnu findes i stor Udstrækning i Indiana og det sydlige Michigan. Derved sattes de istand til at samles i de store Byer og Stæder, der öien-

synlig maa have existeret i Scioto-Dalen og ved Muskingunes Munding, og til at skabe sig en mere regelbunden og uddannet Gudstjeneste. Deres Kjendskab til Træ- og Steenbygningskunsten var aldeles elementair. Det eneste Metal de kjendte var Kobberet, hvoraf de forarbeidede Meisler og Öxer og Smykker." De vare langt fra at have naaet til et saadant Trin af Kundskaber og Civilisation som Aztekerne og Toltekerne; men det var dem, der construerede disse, nu græsbedækkede, til offentlige Öiemed, navnlig til Gudsdyrkelse og Forsvar bestemte Jordhöie, der nu i umindelige Tider have trodset Elementernes Indflydelse og som, saafremt Spaden eller Plougen ikke ödelægger dem, ville staae saalænge som Pyramiderne ved Cholulu og Gizeh.

De synes i Nærheden af de paa Sletter eller i Dale beliggende Marker, som de dyrkede, maaskee i Fællig, at have opkastet BEFÆSTEDE HÖIE, til hvilke den hele Befolkning om Natten eller naar en eller anden Fare truede, kunde tye hen.

De större Höie, der vare bestemte til CULTUS- OG OFFERSTEDER, stode ikke i Forbindelse med hine og dem var det rimeligviis kun tilladt Præsterne at betræde. Det synes derhos saa langtfra nogen Vanhelligelse af deres Bestemmelse at benytte dem til Gravsteder for udmærkede Mænd, at dette tvertimod snarere forhöiede deres Hellighed og Ærværdighed.

De mindre Höie eller, som Forfatteren benævner dem, Redouter, synes alle at have været af en fortificatorisk Charakteer, paa en speciel Classe nær, der efter Forf. aabenbart maa have været en Slags ALTERHÖIE. At Brændoffere bleve bragte af det Folk, der opkastede Höiene, saavelsom af de nuværende Indianere, er tilstrækkelig beviist. Et, hverken i Höide eller Omfang betydeligt, Alter blev da construeret af lös Jord og i Cirkelform, for at Folket der kunde bringe sine Offringer. I Scioto-Dalen findes endnu talrige Levninger af saadanne. Forf. formener nu, at Jorden, hvoraf disse Altere bestode, ved langvarig Afbenyttelse maatte blive haard næsten som Steen, at de dernæst af en eller anden os ubekjendt

Grund ikke mere bleve benyttede, og at de endelig med Levningerne af alle de der bragte af Ilden fortærede Offringer, bleve tildækkede med Jord og omskabte til Smaahöie. Forf. stötter denne sin Antagelse paa, at flere af disse, ved at blive underminerede af den forbiströmmende Flod, tydelig viste en saadan Tilblivelsesmaade.

Der er endnu een Classe af Höie at omtale, der, saavel hvad Öiemed og Construction som rimeligviis ogsaa hvad Tidsalder angaaer, aldeles afvige fra de forannævnte, nemlig de saakaldte Efterlignings- (imitative) eller Wisconsin-Höie. Disse paa Sletterne reiste, med Græs bedækkede Constructioner forestille nemlig, eller efterligne Dyrefigurer, og indtage ofte et betydeligt Areal. Ingen af dem er over ti Fod höi. Deres Sammenhæng med de nulevende Indianeres, allerede tidligere omtalte, totemiske System, er altfor iöinefaldende til ikke at paatrænge sig Opmærksomheden. Ifölge Systemet for Navngivelsen hos Algonquinerne, Irokeserne, Cherokee'erne og andre Nationer, bliver nemlig et eller andet Dyrenavn benyttet som Middel til at bestemme Descendentsen, og det er med Hensyn hertil, at vedkommende Dyrefigur bruges som et heraldisk Mærke eller Tilnavn. Dette Tegn kaldes, som alt omtalt, i Algonquinsproget Totem eller rettere Dodem, By- eller Stammemærke (town-mark); og neppe vilde nogen Stamme kunne oprette et varigere Minde om en Sachem eller anden fremragende Personlighed end et saadant Monument. Det er nemlig, efter Forfatteren, aabenbart, at de ere Gravmonumenter med ingen anden Bestemmelse end at bevare Navnene paa udmærkede Personligheder i Indianernes Historie. I dem, hvoraf hidtil Afbildninger ere udgivne, gjenkjender man tydelig forskjellige Dyreskikkelser, navnlig Ræven, Björnen, Ulven og Örnen.

Foruden disse forskjellige Slags Höje findes der endnu i det vestlige Nordamerica, navnlig i Indiana og Michigan, andre Jordarbeider, der minde om en meget gammel Cultus og Befolkning, nemlig de saakaldte Havestrækninger, Have-

bede (garden-beds), som vi allerede engang i forbigaaende have berört og her noget nærmere skulle omtale. — Det er bekjendt, at Indianerne ved Landets Opdagelse af Europæerne levede som Jægerfolk. Hvad Grad af Kundskab de derimod besade ved Ankomsten til dette Continent, om de kom dertil som Nomader eller Jægere, til hvilket Civilisationstrin en eller flere Grene af dem mulig kan have naaet efter Ankomsten længe för Landets Gjenopdagelse, ere Spörgsmaal, der, efter Forfatterens Formening, neppe vilde være blevne opkastede angaaende Stammer boende saa höit op imod Nord, saafremt ikke de nu med Skov begroede Höie og andre Jordarbeider og monumentale Spor, som ere blevne fundne i Mississippi-Dalen, havde givet Anledning dertil. Enhver ny Opdagelse, der kan bidrage til at kaste noget Lys over denne Gjenstand, er af Vigtighed, og i saa Henseende er det, at disse mærkværdige ældgamle Haveanlæg fortjene Opmærksomhed, der synes at vidne om, at de vestlige Prairieregioner i en meget tidlig Periode have været beboede af et agerdyrkende Folk med faste Boliger. Disse Anlæg findes, som nys berört, saavidt vore Oplysninger endnu række, navnlig i de sydvestlige Districter af Michigan og de tilgrændsende i Indiana. De strække sig, forsaavidt de hidtil ere undersögte, over Prairierne i en Udstrækning af omtrent 150 (engelske) Mile fra Wabashs Kilder og Miamis vestlige Green indtil Dalene ved St. Joseph, Kalamazoo og den store Flod (Grand River) i Michigan, og efter Indianernes Angivelser fra dette sidste Punkt igjennem Halvöen i nordlig Retning til i Nærheden af Michillimackinac. Deres Störrelse er forskjellig, ialmindelighed fra tyve til hundrede „acres". Enkelte skulle indtage et Areal af indtil 300 „acres". De findes almindeligst paa Steder, hvor Grunden er af den fedeste og frodigste Beskaffenhed. Forf. gjengiver og beskriver tre fra Grand River og St. Josephs Valleys. Han bemærker, at skjönt, som sagt, den almindelige Benævnelse for dem er „garden-beds", de dog maaskee ere at betragte som Levninger

af ældgammelt Markarbeide (field-labor), navnlig paa Grund af deres betydelige Udstrækning, men dog ogsaa med Hensyn til, at de övrige Oldtidsmindesmærker i denne Egn ere af den simpleste Slags, og ikke vidne om nogen saa vidt fremskreden Civilisation, som en udstrakt Havedyrkning forudsætter.

Her paatrænger sig nu det Spörgsmaal: fra hvem og fra hvilken Tid skrive disse Anlæg sig? — fra de nulevende Indianeres Forfædre eller fra et Folk, der var i Besiddelse af en höiere Civilisation? De fleste andre Jordarbeider i de vestlige Egne röbe ingen höiere Art af Kunstfærdighed end den, der findes hos Jægerfolk ialmindelighed; anderledes derimod forholder det sig med disse gaadefulde, forskjelligformede, i Regelen af lange Rækker bestaaende Anlæg, der vidne om en höit udviklet, paa Agerdyrkningen anvendt Kunstflid, der aldeles maa omstöde den Antagelse, at Anlæggerne vare Nomader eller Jægere. Disse Bede eller Anlæg ere efter Forf. af forskjellig Störrelse, næsten alle retvinklede, enkelte dog ogsaa halvcirkelformede eller uregelmæssig krummede, med Gange imellem, grupperede paa forskjellige Maader. Formationsmaaden antyder to Slags Cultur. De ere nemlig convexe, deels med, deels uden jevne Mellemrum, hvilke sidste da ere nöiagtig af samme Brede som hine. Efterat have sögt at paavise, at disse Bede ikke kunne hidröre fra en europæisk Befolkning i en os bekjendt historisk Tid, kommer Forf. til det Resultat, at de vel rettest ere anlagte af Indianerracer i en tidlig Periode og af en temmelig fremskreden Udvikling, men som dog, i en vis Udstrækning, endnu vare Jægerfolk.

Forf. gaaer dernæst over til at udvikle sin Mening om den af os allerede tidligere omtalte Maisart Zea-Mais'ens Indflydelse paa den indianske Races Tilstand, Historie og Vandringer, og han finder den at være af stor Betydenhed. Han viser, at denne Plante, der ikke naaer höiere op imod Nord end til omtrent 46°, maa være kommen Syd fra og gjör opmærksom paa, at vi altid træffe POTTEMAGERKUNSTEN i

Forening med den, hvorimod Indianerstammerne ved Klippebjergene, der ikke dyrkede den, heller intet Pottemagerarbeide kjendte. „Med disse tvende Elementer", vedbliver han dernæst, „Agerdyrkningen og Pottemagerkunsten, der ere fælles for alle nordamericanske Indianere under de maisfrembringende Bredegrader, medbragtes derhos ogsaa Skikken at opkaste de forskjellige Höie". Norden for Maisgrændsen findes kun faa Oldtidslevninger og de forefundne ere af en anden Charakteer. Forf. fremhæver Sporene af gamle Kobberbrud, en særegen Slags Fællesbegravelser, som vi strax med nogle Ord skulle omtale, samt nogle dengang paa Öerne i Eriesöen nysopdagede pictographiske Indskrifter, som vi senere skulle komme tilbage til. De nævnte Fællesbegravelser eller som Forf. kalder dem „Ossuarier" ere saa store, at hele Byers Befolknings Been der ere blevne nedlagte. Dette viser sig at være skeet med stor Ombu og först efterat Ligene paa det ombyggeligste vare blevne skeletterede. En af Forf. undersögt Begravelse af denne Slags laae i Retning fra Nord til Syd, hvorimod de nulevende Indianerstammer alle begrave deres Döde i Retning fra Öst til Vest. Alle Benene vare fuldkommen rene og hvide. Dimensionerne af Graven vare tyve Fod i Længde og omtrent fire Fod i Brede og Dybde. Den blev ikke heelt undersögt, men Beenmassen syntes at være saa betydelig, at den maatte en lang Tid igjennem have været Begravelsessted for et heelt Samfund. Indianerne i Nærheden af Stedet (en af Öerne i Huronsöen) kunde slet ingen Oplysninger give derom. En af de ældre Mænd, der længe havde fungeret som „Jossakee" eller Seer, bemærkede, at de rimeligviis havde tilhört Mushkodainsug'erne, eller som Franskmændene kaldte dem „Mascotinerne", en Stamme der tidligere havde beboet denne Egn.

Vi gaae nu over til i al Korthed at beskrive de enkelte Arter af indianske Oldsager og da först navnlig Vaaben, Huusgeraad, Smykker og lignende. Vi forudskikke imidlertid et Par af Forfatterens Indledningsbemærkninger til dette Afsnit.

Han bemærker saaledes, at det er ved Betragtning af de i Höiene fundne og ved Plougen for Dagen bragte Oldsager vi maae slutte os til Kunstfærdighedens og Industriens virkelige Tilstand hos de Folkeslag, der have opkastet hine Höie og Befæstningsværker; men at vi, paamindede af Historien, vel maae vogte os for baade at over- og undervurdere hin Tilstand, der synes at have omfattet en Overgangsperiode fra Jægerens til Agerdyrkerens Levemaade, og at have fremkaldt en Trang deels til sikkre Subsistentsmidler, deels til en ordnet Styrelse og til begyndende Handelsforbindelser. Vidnesbyrd herom finder han i de Spor, der findes til gamle Kobberbrud ved Oversöen, i Indiana, i Unica- og Arkansas-Dalen. En anden Typus af en ældre nordamericansk Civilisation finder han i de Oldtidsmindesmærker, der ere opdagede i de nordlige og vestlige Egne, hvorhen Toltekernes og Aztekernes Culturs Indflydelse rimeligviis har naaet, og han antager den for at være af en americansk-semitisk Characteer, idet han i saa Henseende navnlig stötter sig paa sammenlignende Sprogundersögelser. Dog ad denne Vei skulle vi ikke fölge ham videre.

Den nordamericanske Indianers Stolthed er hans Pibe. Intet Materiale er ham for kostbart til at forarbeide den af. Den höieste Kunstfærdighed anvendtes lige fra den ældste Tid paa dens Fabrication, og Tobaksrygning er et af hans charakteristiske Hovedtræk. At ryge Nicotianaplantens Blade var en ældgammel indiansk Skik. Det er bekjendt, at Tobaksplanten blev bragt til England fra Nordamerica paa Sir Walter Raleigh's Skibe omtrent ved Aaret 1588. Af Indianerne blev den anseet som en guddommelig Gave. De angive at have modtaget den ligesom Zea-Mais'en ved et Sendebud fra „den store Aand", til hvem de ogsaa offrede Rögen af den ved at forbrænde den i deres Piber. — Oldtidens Stammer forarbeidede deres op-wa-gun eller Pibe af forskjellige kunstmæssig udskaarne Steenarter eller mineralske Substantser, eller af en Slags „terra cotta". Deres Grave og Höie op-

vise Pröver af begge Slags. Aztekerne anvendte grön Serpentin dertil. Af den Omstændighed, at man flere Steder i Vesten paa Offer- eller Alterhöie har forefundet store forbrændte Masser af antique Steenpiber, slutter Forf., at det ikke alene var Rögen men selve Piben, der bragtes som Offer. I „Ossuarierne" ved Beverley i Vest-Canada saavelsom i Oldgrave i Onondaga, Genesee og Erie-Grevskaberne og i det vestlige Ny-York ere fundne Masser af antique Piber, af hvilke Forf. beskriver nogle enkelte, deriblandt en ret mærkelig, i Form af et Gudebillede. Den er af Sandsteen og har en Længde af 11 Tommer. Den almindelige Form afviger ikke synderlig fra vore antique Drikkehorns.

Adskillige Steenredskaber fra den nordamericanske Oldtid har han indbefattet under den generelle Benævnelse „americansk Öxe", med hvad Ret er endnu et Spörgsmaal, da Indianerne för Americas Opdagelse ved Europæerne ingen Brug havde for en Öxe i den Betydning, hvori vi nu tage dette Ord. Ild var det Middel, de brugte til at fælde Træer og sönderstykke dem, og ingen hidtil undersögt Steenöxe besidder, efter Forf., Haardhed og Skarphed nok til at overhugge en Eg, Gran, Elm eller overhovedet noget större americansk Træ. Forf. forklarer derfor dette Redskabs Brug saaledes: Naar en indiansk Jæger vilde fælde et Træ til en Canoe eller Palisadepæl, anlagde han Ild rundt om det. Naar Ilden havde brændt langt nok ind til at frembringe en Kulsubstants, der standsede dens videre Fremskridt, blev et med et Skaft forsynet Steeninstrument af en særegen Form brugt til at hugge Kulsubstantsen bort med, og dette er det, der af Indianerne benævntes Agakwut, og som man i den senere Tid har givet Navn af „Öxe". Skaftet bestod af en seig, smidig Vidiestav, hvis smalle Ende blev snoet omkring Öxen i et næsten i sammes hele Omkreds anbragt dybt Indsnit (ring). Et Exemplar, som Forf. beskriver, havde en Længde af syv Tommer paa ubetydeligt nær, og en Vægt af tre Pund. Indsnittet var ikke fortsat paa den Side, hvor Skaftet

anbragtes. Den er forarbeidet af Graavacke. Man finder, ogsaa i stort Antal, saa smaae Exemplarer, at de öiensynligt ikke have kunnet benyttes af Voxne, saaledes f. Ex. et af 3¾ og et andet af endog blot 2¼ Tommers Længde, begge i Forfatterens Besiddelse. Han formener, at de have været benyttede af Börn og gjengiver adskillige af dem.

Af PILE og PILESPIDSER forefindes mange forskjellige Varieteter. De mindste af dem (som Forf. benævner boy's arrows paa Grund af at han formener, at de have været brugte af Drenge) variere i Længde fra een Tomme og derunder til tre og ¼ Tomme. De fleste indianske Pile ere forarbeidede af en fuldkommen hvid Qvartsart, sjelden eller aldrig af reen Flint. Formerne ere for största Delen de almindelige.

En ret mærkelig indiansk Antiquitet er den, som Forf. beskriver under Benævnelsen „antique Gorget or Medal" ɔ: BRYSTPLADE eller Medaille, idet han bemærker, at det er vanskeligt at afgjöre, hvorvidt den tjente som et almindeligt Smykke, eller, som blandt de nuværende Indianere, som Tegn paa Autoritet. De vare forarbeidede af en större Slags Conchylier. Forf. beskriver flere Exemplarer, af hvilke et er fra Ossuarierne ved Beverley i Vest-Canada, et andet fra Ohio, et tredie fra Onondaga o. s. v. Disse Localiteter tyde paa, at Brugen har været temmelig udbredt, og give saaledes et Bidrag til at bevise et udstrakt Fællesskab i Sæder og Skikke, „et Punkt", bemærker Forf., „som det er af Vigtighed bestandig at have for Öie".

Det er allerede omtalt at alle de Stammer, der boede i Mississippi-Dalen, i Ohio og omkring Söerne paa begge Sider af Alleghany-Bjergene lige til Massachusetts og andre Dele af Ny-England, dyrkede Mais'en i stor Udstrækning. För den blev kogt, blev den stödt i en Træ- eller Steen-Morter. De hertil brugte STÖDERE (pestles) findes i stor Mængde i de Localiteter i de atlantiske Stater, der tidligere beboedes af Indianere. Disse Morterstödere ere ialmindelighed

af Graavacke eller af en Slags Kisel-Skifer (silicious slate). De have en Længde af omtrent ti Tommer, blive smallere opad og veie fra fem til sex Pund.

For at bringe Vand ikog brugte vilde Folkeslag ofte at lægge ophedede Stene deri, en Skik hvoraf endog en af de nordamericanske Indianerstammer (Assinoboinerne) skal have faaet sit Navn, og som vi finde hos Micmac'erne og andre nordlige Stammer, hvorimod de sydlige og sydvestlige samt de inde i Landet boende Stammer fra vort förste Kjendskab til dem vare i Besiddelse af Kogeapparater af Pottemagerarbeide. Det samme var ogsaa Tilfældet med de atlantiske og i Ny-England boende Indianere, af hvis Pottemagerarbeide Fragmenter endnu findes, ligesom ogsaa af Algonquinernes, hos hvem den Kjedel eller Potte, der sædvanligviis brugtes til at koge i, benævntes Akeek. Den var hos dem af almindeligt Leer, blandet med Feldspat, Qvarts etc., hvorimod de sydlige og vestlige Stammer forarbeidede den af Muldjord, blandet med Sand af stödte Conchylieskaller. Det bedste Arbeide er fra Mississippi-Dalen, og det bliver slettere og slettere jo længere man gaaer mod Nord, hvortil Forf. tildeels seer Grunden deri, at det der udelukkende besörgedes af Fruentimmer. Forf. beskriver og afbilder kun een af disse Akeeks og bemærker, at det er det eneste hidtil undersögte fuldstændige Exemplar. Det er fra en Ö i St. Mary Floden, Michigan, og opbevares i det historiske Selskabs Samling i Ny York.

Mange raae Folkeslag, deriblandt ogsaa Indianerne, opnaae en overordentlig, ofte forbausende Færdighed i at kaste med Stene. At denne Övelse ogsaa maa have været almindelig i Höi-Perioden, viser den Masse af discusformede Stene, der findes i Höiene i Mississippi-Dalen. De ere forarbeidede med stor Kunst af en meget haard og tung Steenart, ialmindelighed af en fuldkommen Discusform med en concav Overflade og et Hul i Midten. De findes af forskjellig Störrelse men alle eensformede. Forf. beskriver et i

Ohio-Dalen fundet Exemplar af Porphyr, med en Diameter af 3½ og en Tykkelse af 1½ Tomme, Hullet har en Diameter af ½ Tomme.

Den Skik at hensætte Födemidler paa eller i Nærheden af Graven til Underhold for den Afdöde paa hans Reise til hans Opholdssted i den anden Verden staaer, efter Forf., „i Forbindelse med Troen paa en dobbelt Sjæl, en Tro der endnu existerer iblandt Indianerne i de Forenede Stater. Den ene af disse Sjæle frigjöres ved Döden, hvorimod den anden maa forblive hos Legemet, og det er for denne, at de hensætte Födemidler, ikke i selve Graven men ovenpaa samme under et tæt Barkdække". I den ældste Tid derimod hensattes de i selve Graven i et Kar, en VASE eller Urne af uglasseret Pottemagerarbeide, ialmindelighed forarbeidet af letbrændt Leer blandet med Conchylieskaller og af sort Farve. De ere i Regelen smaae, imellem sex og ti Tommer höie, uden Fod, med Ornamenter der ere indtrykkede i Materialet, medens det endnu var blödt. I saagodtsom enhver hidtil i Staten Tennessee aabnet indiansk Oldgrav har man, efter Forf., fundet en af disse antique Vaser eller „Crocks" (ↄ: Krukker), som de sædvanligviis kaldes. Ligeledes findes de i store Masser i de smaae Gravhöie i Florida, langs Kysten af Golfen. Den betydelige Udstrækning af det Areal, hvor disse Vaser findes, viser at den nævnte Skik maa have været meget udbredt.

Americas Opdagelse af Europæerne foranledigede iblandt Indianerstammerne en total Revolution i Gjenstandenes Priis. Hos de nordlige Stammer synes Skind at have været almindelige Værdimönter, og et Bæverskind vedblev endnu længe at være den höieste. Men ihvor almindelig denne Skik end maa have været, saa er det dog vist, at de nordatlantiske Stammer benyttede visse Arter Conchylier, der gik under Benævnelsen peag, seawun og wampum, som en Slags Mönt af forskjellig Værdi. I det vestlige Ny-York og i det Hele i Vesten ligesom ogsaa i Canada har man fundet dem

i Grave, saaledes t. Ex. i en Gravhöi i Vest-Virginia ikke mindre end sytten hundrede paa eengang.

Amuletter vare i ældre Tid almindelige blandt Indianerne og ere det tildeels endnu blandt de fjernestboende, mindst oplyste Stammer. De vare af forskjellige Slags, ialmindelighed Gjenstande af Dyre- eller Mineralriget, saasom Been, Horn, Klöer, Conchylier, Fedtsteen (steatite) o. desl. Den indianske Lægekunst begunstigede meget denne Brug af Tryllemidler eller Amuletter, hvis indianske Benævnelse var medaëka, og som bleve givne den Döde med i Graven.

Saavel Mandfolkenes som Fruentimmernes Klædningsstykker bleve för Opdagelsen af America ved Europæerne forarbeidede af Skind, i hvis Kanter der blev stukket Huller til derigjennem at trække Dyresener. Til at stikke disse Huller behövedes der et haardt og skarpt Instrument, ialmindelighed den spidse Ende af et Horn, det af Algonquinerne saakaldte „aishkun", undertiden et Ribbeen eller andet Been, Artikler der endnu alle af de fjernereboende Stammer benyttes til grovt Arbeide. Disse Syle ere af forskjellig Störrelse.

Til Forarbeidelse af Maatter og deslige benyttede Aboriginerne et Beeninstrument af en særegen Construction. Et Exemplar, som Forf. beskriver og gjengiver, fandtes ved det Lav 1835 i en gammel Grav i Fort Niagara, Ny-York. Det er af smukt poleret Been, 10½ Tomme langt, fuldkommen rundt som en Naal og ⅛ Tomme tykt. Den tykke Ende, Hovedet, er ved et Indsnit deelt i to Dele, hvoraf hver er forsynet med en Hage.

I de indianske Grave er undertiden fundet et Steen- (el. Metal-) Instrument, der af Forf. antages at være brugt til Snoning af Reb, en Kunstfærdighed som Indianerne fra den tidligste Tid maae have kjendt. Vel havde de ikke Hamp; men i dens Sted benyttede de den indre Bark af forskjellige Buskarter. Forf. beskriver og gjengiver tvende saadanne Instrumenter, af hvilke det ene, der er 6 Tommer langt og

$\frac{3}{10}$ Tomme tykt, paa Midten $1\frac{1}{8}$ og paa Enderne $\frac{1}{2}$ Tomme bredt, er forsynet med tvende i en Afstand af $1\frac{3}{4}$ Tomme fra hinanden anbragte Huller. Ved Opdagelsen var man ikke istand til at bestemme Materialet, der er hvidt, tungt og let lader sig ridse. Det fandtes i den store „Grave Creek Mound". Det andet Exemplar har en Længde af $5\frac{1}{8}$ og paa Midten en Bredde af $1\frac{1}{10}$ Tomme, for Enderne lidt smallere. Tykkelsen er næsten $\frac{1}{8}$ Tomme. Det har ligeledes to Huller, der imidlertid ere anbragte i en Afstand af ikkun $\frac{1}{2}$ Tomme fra hinanden. Det er omhyggelig forarbeidet af et Stykke stribet Kisel-Skifer (striped silicious slate). Det fandtes i en af de mindre Höie ved „Grave Creek Flats".

Til at stöde Zea-Maisen og den Qvarts, Feldspath og Conchylier, som de blandede i det Leer, de brugte til Pottemagerarbeide, benyttede Aboriginerne en Morter, eller rettere en udhulet Steen. Den, som Forf. beskriver og afbilder, og som han fandt i Seneca-Landet i Nærheden af Byen Buffalo, har to Huller eller Udhulinger og bestaaer af en tung Kalksteensblok, som han nærmere beskriver som „the cornutiferous limestone of Western New-York."

Öboerne i det stille Ocean fabrikere et Slags Töi af den fibröse indre Bark af forskjellige Træer. Denne Bark blödes og udhamres dernæst til en betydelig Tyndhed, hvorpaa den farves, og dernæst paatrykkes et eller andet Mönster, ved Hjelp af Stene, hvori disse ere indgraverede. Spor af denne Kunst ere efter vor Forf. i den senere Tid blevne fundne blandt Antiquiteterne i Mississippi-Dalen, idet man der har opdaget slige Stene (blocks) med indgraverede Mönstre. Forf. opdagede selv en saadan i en af de mindre Höie ved Grave Creek Flats. Det er en Art guulagtig Sandsteen.

Hos Folkeslag, der leve af Jagten, er Garvningen og Tilberedelsen af de nedlagte Dyrs Skind en af Fruentimmernes Forretninger. De raae Skind blive udspilede over en Ramme og dernæst skrabede med et Instrument, der ofte feilagtig er blevet anseet for en lille Öxe. Et saadant indiansk Garve-

REDSKAB har nogen Lighed med en Haandmeisel og er noget stumpet for ikke at beskadige Skindet. Det var ofte meget raat forarbeidet som en oval Steen med stumpe Kanter. Et af de af Forf. beskrevne Exemplarer er af Porphyr, et andet, fundet paa Bredderne af Ohio, af Kisel-Skifer (silicious slate).

De antique STEENÖXER, eller som Forf. ogsaa benævner dem, spidse Köller (pointed maces) eller Tomahawks, der findes i de indianske Grave og Gravhöie i Nordamerica, ere uden Undtagelse halvmaaneformede, og brugtes i Striden för Indförelsen af „agakwut"en og den egentlige Tomahawk. Alle de forefundne Exemplarer have et Skafthul i Midten. Et af de af Forf. beskrevne Exemplarer har en Længde af 8, en Bredde af $1\frac{1}{2}$ og en Tykkelse af omtrent $1\frac{1}{4}$ Tomme, og veier $\frac{1}{2}$ Pund, Materialet er Kisel-Skifer (silicious slate) og Arbeidet, navnlig Polituren, udmærket. Et andet (fra Oakland County, Michigan) er af samme Materiale.

De Exemplarer af antique KOBBER (Bronze) ARMBAAND, der ere fundne i indianske Grave og Gravhöie, afvige i Form og Arbeide ikke synderlig fra dem, der endnu den Dag idag findes hos de raaere Stammer. De ere simpelthen böiede Ringe, uden nogen Sammenlodning af Enderne. Forf. bemærker her, at Kobberet synes för Opdagelsen at have været almindelig bearbeidet af de nordamericanske Indianerstammer, og gaaer dernæst over til at beskrive de endnu existerende Spor af gamle Kobberminer. Vi kunne kun gjengive hans indledende Bemærkninger samt Navnene paa nogle af de mærkeligste Localiteter i den nævnte Henseende.

Hos de Folkeslag, der i Mississippi-Dalen opkastede de ovenfor beskrevne Forskandsninger og Höie, synes en begyndende Civilisation at have henledet Opmærksomheden paa de ikke for dybt i Jordens Overflade skjulte Metaller. Spor heraf findes over et vidt udstrakt Areal ligefra Övre-Söen i sydvestlig Retning til henimod den mexicanske Bugt, mest fremtrædende i Kobberdistricterne i Michigan, men dog ogsaa i Wabash Dalen, i Missouri og Arkansas, paa hvilke tvende

sidste Steder de, efter Forf., synes at være af særdeles höi Ælde. Kunstfærdigheden i denne Retning synes imidlertid, efter de forefundne Arbeiders Beskaffenhed at dömme, ikke at have hævet sig over hvad der udfordredes til at tilfredsstille et netop af Jægerlivet udtrædende Folks Krav. Hamre, Kiler og Löftestænger synes at have været de eneste dertil benyttede Redskaber. De vigtigste Localiteter have vi allerede nævnt, og skulle derfor endnu kun tilföie, at Forf. antager Muligheden af, at en Mine fra ældre Tid, der i 1849 opdagedes i Californien, kunde hidröre fra en gammel Indianerbefolkning; rimeligere er det dog maaskee at henföre den til den tidligste spanske Befolkning, ialfald indtil nærmere Undersögelser have fundet Sted.

Om de saakaldte Ossuarier, som Forf. nu gaaer over til nöiere at beskrive i et eget Afsnit, bemærker han, at de i Regelen findes i en höiere liggende for Oversvömmelse ikke udsat Grund. Han antager derhos, at denne Begravelsesmaade tilhörer en Mellemtid imellem den Periode, da man brændte Ligene — en Skik der endnu skal finde Sted hos Tacullierne i det britiske Oregon eller Ny-Caledonien — og den, da man begraver hvert Lig isoleret, samt at den kun kan tænkes hos et Folk med faste Bopæle eller som idetmindste ikke var udsat for ved Fjendeangreb idelig at blive fordrevet fra sit Hjem. Da vi alt have omtalt disse Beensamlinger og beskrevet de fleste af de i samme forefundne Oldsager, skulle vi, næstefter at bemærke, at de i samme forefundne Been tilhöre Personer af alle Aldere og Kjön, her indskrænke os til i al Korthed at omtale en af de vigtigste, nemlig den ved Beverly, tolv (engelske) Mile fra Dundas i Vest-Canada, som vor Forf. selv besögte. — Denne Beensamling — eller rettere disse Beensamlinger — opdagedes i Aaret 1837. De findes i en höitliggende Grund, der er begroet af en Række Böge, som strækker sig i Nord og Syd og krydses af Ossuarierne, der altsaa ligge i Öst og Vest. En af dem, som Forf. undersögte, havde en Længde af 40,

en Bredde af 8 og en Dybde af 6 Fod. Det var en uhyre Masse af menneskelige Hjerneskaller, Laarbeen o. s. v. imellem hverandre. Alle Aldere og Kjön syntes her at være begravede sammen. Den syntes at have været gjennemsögt, rimeligviis paa Grund af den Mængde antiquariske Gjenstande, f. Ex. Piber, Conchylier o. s. v., som fandtes der. En halv Snees andre Samlinger af forskjellig Störrelse findes sammesteds, alle anlagte i samme Retning.

Vi komme nu til Indskrifterne. Forf. forudskikker indledende Bemærkninger om de gamle Nordboers Opdagelse af og Toge til Nordamerica, og antager det for afgjort, navnlig stöttende sig paa „Professorerne C. C. Rafn's og Finn Magnusen's nöiagtige Undersögelser", at Vinland var Sökysten af det nuværende New-England. Han finder imidlertid, at med Hensyn til de Enkeltheder, hvoraf historiske Vidnesbyrd i saa Henseende ere öste, er der begaaet en Hovedvildfarelse i Fortolkningen af et Monument, fundet i Nærheden af Naragansett Bugten indenfor Massachusetts Grændser, den saakaldte Dighton Rock Indskrift, og anseer det i saa Henseende for at være af yderste Vigtighed skarpt at skjelne imellem dettes oldnordiske og indianske Bestanddele, af hvilke han antager de förstnævnte for de ældste. Forövrigt formener han at man har skjenket dette Monument, der för de nordiske Antiquarers Fortolkning af samme blev bekjendt, almindelig tilskreves Indianerne, större Opmærksomhed end det egentlig fortjente. Vor Forf., der i Aaret 1846 af det historiske Selskab i New-York blev valgt til Medlem af en Committee til den nævnte Indskrifts Undersögelse, begav sig i August Maaned 1847 til Stedet. Ved det förste Indtryk fandt han sig skuffet, og Monumentets Vigtighed og Betydning syntes ham at være overvurderet. Han troede derhos i flere mindre Enkeltheder at finde Uovereensstemmelser med de tidligere af Baylies og Goodwin (1790) samt af det Rhode Island historiske Selskab (1830) tagne Copier, og kom i det hele til det Resultat, at der fandtes tvende Indskrifter, en islandsk og en

algonquinsk. Af disse lod han den sidste fortolke af en i Indianernes pictographiske Kunst „Ke-kee-win" særdeles kyndig Algonquiner-Præst eller Meda ved Navn Chingwauk, hvis Fortolkning meddeles; paa den anden kan derimod efter hans Formening, ikke blot Scandinavien, men Phoenicien, Gallien og det gamle Britannien gjöre Krav. Vi skulle her ikke opholde os længere ved den nævnte Indskrift, hvis (höist problematiske) algonquinske Fortolkning vi ikke gjengive, da den kun synes at være af aldeles local Interesse, og angaaende hvilken vi, da det her vilde være mindre hensigtsmæssigt at gaae ind paa sammes Enkeltheder, henvise de af vore Læsere, der maatte önske nærmere Oplysning, til selve Værket. Iövrigt henvise vi til Rafn's i Aaret 1837 af Oldskrift-Selskabet udgivne Værk Antiquitates Americanae tab. X-XII og p. 355-396, hvor den i 1830 af John Russell Bartlett paa det Rhode-Islandske Selskabs Vegne udförte omhyggelige Afbildning er meddeelt; ligeledes til Jacob Aall's Oversættelse af Snorre Sturlason, Christiania 1839, II p. 215-18, tab. II-III, og til Holmbergs „Skandinaviens Hällristningar", Stockholm 1848 p. 146-153 tab. 45, i hvilke tvende Værker den nævnte Indskrift derefter ogsaa findes afbildet og beskreven. Der kan vel være Spörgsmaal om, hvorvidt de tagne Copier ere fuldkommen correcte og fuldstændige, hvilket vor Forf. benegter, saavelsom om, hvorvidt de givne Fortolkninger ere maaskee endog blot tilnærmelsesviis rigtige. Det fortjener imidlertid at bemærkes, at de mest anerkjendte nordamericanske Archæologer ingenlunde dele Forfatterens Anskuelser eller billige hans Fortolkning, hvorimod den herfra udgaaede i det hele taget og i sit Princip har fundet mere almindelig Anerkjendelse. Det vil af en tidligere Beretning i dette Tidsskrift (Bind 1858-1860 p. 281-282) være bekjendt, at den seneste Eier af Dighton Rock, Hr Niels Arnzen, ved et formeligt Skjöde har overdraget Eiendomsretten over samme og den Grund, hvorpaa den ligger, til det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab i Kjöbenhavn.

Den anden Indskrift, som Forf. omtaler, opdagedes i Aaret 1838 ved Udgravningen af en stor Höi i det vestlige Virginien. Den fandtes paa en Steen-Amulet, og er efter Forf. affattet „i antique Charakterer". Da disse imidlertid ialfald, som han selv indrömmer, ikke ere indianske, vedkommer den os ikke her. Der synes forövrigt ogsaa at herske Tvivl om dens Ægthed. (Jfr Mémoires des Antiquaires du Nord 1836-1839 p. 119-127 tab. V fig. 10).

Den tredie af Forf. omtalte Indskrift paa en i Ohio Dalen funden kugleformig Steen bestaaer kun af tre Figurer. Han vover ingen Fortolkning eller Conjectur med Hensyn til samme men bemærker kun at den förste af Figurerne gjenfindes paa Dighton Stenen.

Disse Indskrifter gave os saaledes saagodtsom intet Udbytte og stort mere synes heller ikke at kunne ventes af den efter Stedet hvor den blev funden (Cunningham Öen i Erie-Söen) saakaldte „Erie-Indskrift", der imidlertid ialfald har det forud for de alt nævnte, at den afgjort er af indiansk Oprindelse. Den er naturligviis pictographisk og derhos den störste og bedst vedligeholdte, der hidtil er opdaget i Nord-America. Efter den givne Fortolkning skulde den angaae Eriernes Krigshistorie efter den europæiske Opdagelse. — Den samme reent indianske Charakteer bærer den sidste Indskrift, vor Forf. omtaler, og som fandtes paa den vestlige Bred af Hudson Floden. Den er imidlertid af et meget sildigt Datum, da den, efter Forf., „synes at betegne det Tidspunkt, da Skydevaaben og Krudt blev indfört iblandt hin Dals indfödte Stammer", et Tidspunkt som han troer med temmelig Sikkerhed at kunne sætte imellem Aarene 1609 og 1614.

Forf. gaaer hernæst over til at omtale de i Florida forefundne Teocalli eller, som han ogsaa benævner dem, de indfödte Herskeres og Præsters „Platform Residences". Allerede Garcilaso de la Vega beretter, at i Florida Caciquernes eller Hövdingernes Boliger i Aaret 1540, da de Soto foretog sin

Marsch igjennem det nuværende Florida, Georgia, Alabama og Mississippi, ialmindelighed vare opförte paa store opkastede Höie, der i enkelte Tilfælde ved Foden havde en Omkreds af indtil 1800 Fod og vare fra 20 til 50 Fod höie. Siderne vare steile og den överste platformede Overflade kun tilgængelig ad de i dem indhugne med Træ belagte Trin. En saadan Bolig for Mico'en eller Hövdingen berettes at have dannet Midtpunktet i enhver By eller Landsby, og Pladsen nærmest omkring den at være bleven optagen af de underordnede Personers og det almindelige Folks Bopæle. Hövdingen og Præsten, hvilke ofte vare een og samme Person, boede saaledes ikke blot paa det sikkreste Punkt, men tillige paa det Punkt, hvorfra de kunde oversee det hele Anlæg. — Rester af slige Constructioner findes endnu paa mange Steder i de af de la Vega omtalte Egne. De skjelnes let fra de saakaldte „tumuli" og „mounds", Gravhöie og andre Jordværker, derved at de have en flad, undertiden firkantet Top, hvorimod hine ere coniske og desuden oftest af langt betydeligere Höide (indtil 90 Fod). — Forf. bemærker, at disse kunstige „plateaux" synes at have deres Forbillede i de mere imponerende mexicanske Teocalli og anförer dem som et yderligere Beviis paa, hvor stor og almindelig en Udbredelse visse religiöse Skikke og Forestillinger maa have haft blandt den hele oprindelige Befolkning, men paastaaer derhos, at Sporene deraf blive svagere og svagere, jo höiere vi komme op imod Nord, hvilket han forklarer deraf, at Stammerne, jo mere de fjernede sig fra Centralpunktet, desto mere undslap et vist præsteligt Tyranni, hvorvel vi overalt möde den samme almindelige Charakteer i Mindesmærkerne. Jo længere mod Nord vi gaae fra den mexicanske Bugt, jo mindre i Omfang (saavel foroven som ved Foden) og jo lavere blive disse teocalli eller, som Forf. ogsaa benævner dem, „platform pyramides", men de bevare dog aldeles det charakteristiske Præg. Vi see imidlertid ogsaa disse „plateaux" fuldt udviklede i

Mississippi Dalen og andensteds, f. Ex. ved Cohakia i Illinois, hvor der findes en, der ved Basis har et Omfang af 666 Fod, ved Grave Creek Flats, Miamisburg og andre Punkter i Vest.

Forf. beskriver dernæst nogle i Syd-Carolina, det vestlige New-York og andensteds forefundne indianske Mindesmærker og Oldsager, men da vi her ikke kunne gaae i en större Detail, og da hine ikke have nogen særegen afvigende Charakteer og disse tildeels allerede ere omtalte af os i et tidligere Afsnit, opgive vi at fölge ham.

IV. INTELLECTUEL UDDANNELSE OG CHARAKTEER.

I dette Afsnit behandler Forf. deels Indianernes Mythologie, Sagn og Poesie, deels deres pictographiske og numeriske System.

Fra den tidligste Tid af har det været bekjendt, at de nordamericanske Indianere vare i Besiddelse af en rig, poetisk, i höi Grad phantastisk Mythologie og Kosmogonie med et betydeligt Maskineri af overnaturlige Væsener; en mere detailleret Kundskab i denne Retning har derimod indtil den senere Tid manglet os. Vore Kilder i saa Henseende ere deels deres fra Slægt til Slægt forplantede mundtlige Legender og Sagn, deels de mange Slags Forestillinger, der, paa en temmelig raa Maade, findes afbildede paa Klipper, Stene, Træer, Bark og andet Materiale, og som de omfatte under Fællesbenævnelsen Ke-ké-wln. Begge Dele, baade Traditionerne og Tegningerne, om vi maae kalde dem saa, give værdifulde Bidrag til Kundskab om Livet, om Döden, om et tilkommende Liv o. s. v., og begge ere i höi Grad charakteristiske. Deres Allegorier aabne for Forskeren en vid Mark. Mange af dem ere særdeles smukke, og træffe vi end paa meget i deres Legender og Sagn, der er urimeligt og latterligt, saa giver dog ogsaa det Vidnesbyrd om en rig Phantasie og Opfindelsesevne. — Vi skulle nu gjengive adskillige af deres religiöse og övrige Sagn.

I Irokesernes kosmogoniske System boer Neo eller „den store Livets Aand" i de alleröverste Regioner. Atahocan er Himlens Herre, Tarenyawagon (identisk med Michabou, Chiabo, Manabozho og „den store Hare") dens Vogter, Atahentsic dens Herskerinde, og med hendes Historie staaer Jordens og Menneskets Skabelse i Forbindelse. En af de sex oprindelige „Himmelmænd" blev forelsket i hende, og da Atahocan opdagede dette, kastede han hende hovedkulds ned (paa Jorden). Hun faldt paa Ryggen af en stor paa Vandet liggende Skildpadde og blev der forlöst med Tvillinger, af hvilke den ene var Inigorio „den gode Aand", den anden hans Modsætning „den onde Aand". Paa denne Maade kom det gode og onde Princip ind i Verden. Begge vare lige virksomme; men den sidste satte sig det bestandig som Opgave at virke imod den förste. Skildpadden voxede bestandig mere og mere og blev tilsidst til Jorden. Atahentsic fik senere en Datter, der födte to Sönner Yos-ke-ka og Tho-it-sa-ron, af hvilke hin dræbte denne, hvorpaa hans Bedstemoder Atahentsic afstod ham Herredömmet over Verden. Irokeserne forsikkre derhos, at Atahentsic er identisk med Maanen og Yos-ke-ka med Solen.

Om Manabozho, om Indförelsen af den medicinske Magies religiöse Mysterier, og om Verdens Undergang meddeler Forf. fölgende Sagn: Engang kom en stor Manito ned paa Jorden og tog sig en Kone iblandt Menneskene. Hun födte fire Sönner paa eengang og döde under Födselen. Den förste af disse Sönner var Manabozho, der er en Ven af Menneskeslægten, den anden Chibiabos, der tager de Döde i sin Varetægt og regjerer i Sjælenes Land, den tredie Wabasso, der, saasnart han saae Dagens Lys, flygtede mod Nord, hvor han forvandledes til en hvid Kanin, og under denne Form dyrkes som „en stor Aand", og den fjerde Chokanipok, Flintmanden (the man of flint or the fire-stone). Det förste Manabozho foretog sig, da han blev voxen, var en Krig imod Chokanipok, som han beskyldte for at have forvoldt Moderens Död. Kampen imellem dem var frygtelig og langvarig, og hvor de

traf sammen, viser Naturen endnu Tegn derpaa. De Stykker, der bleve hugne ud af hans Kjöd, forvandledes til Stene, indtil han endelig fik Bugt med Chokanipok ved at udrive hans Indvolde, som forvandledes til Viinranker. Alle de over Jorden spredte Flintestene skyldtes denne Kamp. Manabozho var Ophavsmand til alle Kunster og Fremskridt. Han lærte Menneskene at forfærdige agákwuts (Öxer), Landser og Pile og alle Steen- og Been-Redskaber, Snarer, Fælder og Net. Han og hans Broder Chibiabos levede eensomt og i et nöie Venskab med hinanden. De udtænkte alt hvad der kunde tjene til Menneskenes Bedste og vare af overordentlige og overlegne baade Aands- og Legemskræfter. — Manitoerne, som leve i Luften, i Jorden og i Vandet, bleve skinsyge over deres store Magt og sammensvore sig imod dem. Manabozho havde advaret sin Broder imod dem og raadet ham til ikke at vige fra hans (Manabozhos) Side. Men en Dag vovede Chibiabos sig dog alene ud paa en af „de store Söer". Det var Vinter og hele Söen var belagt med Is. Saasnart han havde naaet Midten, sönderbröde Manitoerne Isen og styrtede ham ned til Bunden, hvor de skjulte hans Legeme. Manabozho gik hylende langs Strandbredden. Han begyndte en Kamp med alle Manitoerne og styrtede Masser af dem ned i den dybeste Afgrund. Han kaldte paa sin Broders döde Legeme, og satte hele Egnen i Skræk ved sine Jammerklager. Dernæst besmurte han sit Ansigt med Sort og sad i hele sex Aar og jamrede, idet han bestandig paakaldte Chibiabos Navn. Manitoerne lagde nu Raad op om, hvad de skulde gjöre for at forjage hans Melancholie og mildne hans Vrede. De ældste og viseste iblandt dem, der ikke havde haft nogen Deel i Chibiabos Död, tilböde at paatage sig Udsoningsværket. De byggede en hellig Hytte (a sacred lodge) tæt op til Manabozhos og traf Forberedelser til en kostelig Fest. De forskaffede sig den delicateste Tobak og stoppede en Pibe. Dernæst forsamlede de sig i Orden, een efter een og enhver af dem bar under Armen en Sæk, gjort af et eller andet Yndlingsdyrs,

Bæverens, Odderens eller Lossens Skind og fyldt med kostelige og sjeldne Læge-Urter. Disse fremlagde de og indböde ham dernæst til Festen med venlige Ord og med Ceremonier. Han hævede strax Hovedet iveiret, blottede det, afvadskede den sorte Farve og fulgte dem. Da de naaede Hytten, böde de ham en Kop af de mest udsögte Urter tilberedt Saft, som han tömte i eet Drag, hvorpaa hans Melancholie med eet forlod ham og han fölte deraf de mest oplivende Virkninger. Derpaa begyndte de deres Dandse og Sange i Forbindelse med forskjelligartede Ceremonier. Nogle svingede som et Beviis paa Behændighed deres Sække for ham, andre viste ham Fugleskind fyldte med mindre Fugle, der, ved en eller anden kunstig Mechanik, hoppede op af Sækkene. Andre gjorde Kunststykker med deres Trommer. Alle dandsede, sang og agerede med den störste Alvor og Gravitet, men tillige med den störste Nöiagtighed med Hensyn til Takt, Bevægelser og Udraab. Herved blev Manabozho endelig fuldkommen helbredet, spiste, dandsede, sang og rög af den hellige Pibe. Dette er Oprindelsen til „den store Medicin-Dandses" Mysterier. — De tidligere opsætsige Manitoer gjorde nu med forenede Kræfter alt hvad der stod i deres Magt for at kalde Chibiabos tillive igjen, hvilket endelig ogsaa lykkedes dem. Kun maatte han ikke betræde Hytten. Igjennem en Sprække i samme rakte de ham et brændende Kul og opfordrede ham til at begive sig bort for at herske over Sjælene og regjere i de Dödes Land. Med Kullet skulde han derhos antænde en Ild for sine Tanter og Oncler (et Udtryk hvorved der, efter Forf. forstaaes alle de Mennesker, der i Fremtiden döe) og gjöre dem lykkelige og evig vedligeholde Ilden. — Dernæst begav Manabozho sig til „den store Aand". Senere steg han dog igjen ned til Jorden, hvor han bekræftede Medicin-Dandsens Mysterier og forsynede alle Indviede med Læge-Urter imod alleslags Sygdomme. Det er ham, Tilberedelsen af alle Læge-Urter og Modgifter skyldes. Den speciellere Omsorg herfor har han imidlertid overdraget til Misukumigakeva, Jordens

Moder, som han jevnlig offrer til. — Manabozho gjennemvandrer hele Jorden. Han er Menneskenes Ven. Det var ham der dræbte de gamle Uhyrer, hvis Been vi nu finde i Jorden, ham der fjernede fra Floderne og Skovene de mange Hindringer, som „den onde Aand" havde anbragt der, for at gjöre dem uskikkede til Opholdssted for Menneskene. Ved de fire Hovedpunkter (Verdenshjörner), til hvilke Indianerne pege ved deres Ceremonier, har han stillet fire gode Aander. Aanden i Nord giver Sne og Is, hvorved Menneskene sættes istand til at forfölge Vildtet og Fiskene. Aanden i Syd giver Meloner, Mais og Tobak. Aanden i Vest giver Regn og Aanden i Öst Lys, og han beordrer tillige Solen til at gjöre sin daglige Runde omkring Verden. Tordenen er disse Aanders Röst, og man offrer til dem Rögen af Sa-main (Tobak). — Det er en almindelig Tro, at Manabozho endnu lever paa en uhyre Isflage i Polarhavet (the Arctic Ocean). Indianerne befrygte, at de hvide Mænd engang ville opdage hans Opholdssted og forjage ham, og da er Verdens Ende forhaanden; thi i det Öieblik han igjen sætter sin Fod paa Jorden, gaaer der Ild i den, og ethvert levende Væsen omkommer i Flammerne.

Osagerne troe, at den förste Mand af deres Stamme kom til Verden af en Conchylie, og at han, da han vandrede omkring paa Jorden, mödte „den store Aand", som spurgte ham, hvor han hörte hjemme og hvad han spiste. Osagen svarede, at han intet Hjem havde og slet intet spiste, hvorpaa „den store Aand" gav ham en Bue og Pile og sagde, at han skulde gaae paa Jagt. Aldrig saasnart havde „den store Aand" forladt ham, förend han nedlagde et Dyr. Senere gav „den store Aand" ham Ild og lærte ham at koge sin Föde, förend han spiste den. Han befalede ham ogsaa at tage Skindet og bedække sig med. — Da Osagen engang var paa Jagt, gik han ned til en Bæk for at drikke. I Bækken saae han en Bæverbolig, paa hvilken Eieren (the chief of the family) sad. Bæveren spurgte Osagen, hvad han sögte saa

nær ved hans Bolig. Osagen svarede, at da han var törstig, var han kommen did for at drikke. Bæveren spurgte ham dernæst, hvem han var og hvorfra han kom, hvortil Osagen svarede, at han kom fra at jage og intet Hjem havde. „Godt!" sagde Bæveren, „du lader til at være en fornuftig Mand. Du kan komme og boe her hos mig. Jeg har en stor Familie, der bestaaer af mange Döttre, og hvis en af dem skulde anstaae Dig, saa kan Du faae hende." Osagen modtog Tilbudet og giftede sig kort efter med en af Bæverens Döttre, med hvem han fik mange Börn. Fra disse Börn stamme Osagerne, og dette Osagens Giftermaal med Bæverpigen er Grunden til, at Osagerne aldrig dræbe en Bæver. Det er nemlig en almindelig Tro iblandt dem, at de ved at dræbe en Bæver dræbe en Osag.

Pottowatomierne troe, at der gives to „store Aander", som styre Verden, af hvilke de kalde den ene Kitchemonedo eller „den store Aand", den anden Matchêmonedo eller „den onde Aand". Hin er god og velgjörende, denne ondskabsfuld. Efter nogles Formening ere de lige mægtige, og de yde dem Hyldest og Tilbedelse af Frygt. Andre ere i Tvivl, hvilken af dem der er mægtigst og söge derfor at gjöre sig begge til Venner. De fleste troe imidlertid, at Kitchemonedo er den rette „store Aand", der skabte Verden og frembragte alle Ting, og at Matchêmonedo bör foragtes. — Da Kitchemonedo skabte Verden, befolkede han den med en Classe Væsener, der kun saae ud som Mennesker, men vare onde, utaknemmelige, slette Hunde, der aldrig hævede deres Blik fra Jorden for at takke ham for noget. Da den „store Aand" mærkede det, styrtede han dem tilligemed hele Verden ned i en stor Sö, hvor de druknede. Dernæst tog han igjen Verden op af Vandet og skabte en enkelt Mand, der var meget smuk, men som, da han var ganske ene, fölte sig nedslaaet. Kitchemonedo fölte Medlidenhed med ham og sendte ham en Söster til Opmuntring i hans Eensomhed. — Efter mange Aars Forlöb havde Manden en Dröm, som han

fortalte sin Söster. „Inat", sagde han, „ville fire unge Mænd komme til din Hytte for at besöge dig. Den „store Aand" forbyder dig at svare de fire förste, ja endog blot at see op og smile til dem; men naar den femte kommer, maa du tale og lee og vise, at du finder Behag i ham". Saaledes gjorde hun da ogsaa. Den förste af de fem Fremmede, der indfandt sig, hed Usama (Tobak), og da han havde faaet en Kurv, styrtede han om og döde, og samme Skjebne blev den anden Wapako (Græskar), den tredie Eshkossimin (Melon) og den fjerde Kokees (Bönne) tildeel. Men da saa tilsidst Tamin eller Montamin (Mais) indfandt sig, aabnede hun Skinddören til sin Hytte og lo hjertelig og modtog ham paa det venligste. De bleve strax gifte, og fra dem stamme alle Indianere. Tamin begravede strax de fire uheldige Friere, fra hvis Grave der skjöd Tobak, Græskar, Meloner og Bönner op. Paa denne Maade sörgede „den store Aand" for, at den Slægt, han havde skabt, kunde have noget at offre til ham ved deres Fester og Ceremonier og tillige noget til at komme i deres akeeks (Kjedler).

Hvilken Stamme eller Localitet fölgende smukke Digtning tilhörer, omtaler vor Forf. ikke. Der var engang en smuk Pige, der pludselig döde netop paa samme Dag, hun skulde have været gift med en smuk ung Jæger. Han havde ogsaa vist sig tapper i Krig, saa at han nöd stor Anseelse hos sin Stamme. Han var imidlertid ude af Stand til at bære sit Tab. Fra det Öieblik hun blev begravet, var der ingen Glæde eller Ro mere for ham. Han begav sig ofte til den Plet, hvor Kvinderne havde begravet hende og sad grublende der, mens han, efter hans Venners Formening, havde gjort rigtigere i, at adsprede sig ved Jagten eller ved Krig. Men baade Jagt og Krig havde tabt alt Tiltrækkende for ham. Hans Hjerte var allerede dödt. Han bröd sig hverken om sin Stridskölle eller om sin Bue og sine Pile. Han havde hört gamle Folk fortælle, at der var en Sti, som förte til Sjælenes Land, og den besluttede han at fölge. En

Morgen begav han sig derfor afsted, efterat have truffet alle Forberedelser til Reisen. I Förstningen vidste han neppe, hvad Vei han skulde tage. Det eneste, der veiledede ham, var en Tradition om, at han skulde mod Syd. En Tidlang kunde han ikke opdage nogen Forandring i Egnens Udseende. Skove og Höie og Dale saae ganske ud som i hans Hjemstavn. Jorden var bedækket med Sne, da han tiltraadte sin Vandring, og den laae tykt paa Træer og Buske. Efterhaanden tog den imidlertid mere og mere af og forsvandt tilsidst ganske. Skoven antog et friskere Udseende, Bladene skjöd frem, og förend han ret blev sig den fuldstændige Forandring bevidst, havde han ladet Sne- og Islandet bag sig. Luften blev reen og mild; de mörke Skyer havde forladt Himlen, en reen blaa Himmel thronede over ham, og eftersom han kom længere frem, saae han Blomster ved Siden af sin Vei og hörte Fuglenes Sang. Paa disse Tegn mærkede han, at han var paa den rette Vei: thi de stemmede ganske med hans Stammes Traditioner. Tilsidst opdagede han en Sti. Den förte ham igjennem en Lund og dernæst op ad en lång og höi Bakke, paa hvis Top han kom til en Bolig. Ved Dören stod en gammel Mand med hvidt Haar, hvis Öine, skjönt de laae dybt i Hovedet, havde en ildagtig Glands. Han havde en lang Skindklædning kastet löst over Skuldrene og en Stav i Haanden. Den unge Mand begyndte paa at fortælle ham sin Historie; men den ærværdige Gamle standsede ham, förend han endnu havde faaet sagt ti Ord. „Jeg har ventet dig", sagde han, „og var just staaet op for at byde dig velkommen til min Bolig. Hun, som du söger, kom her forbi for ganske kort siden, og da hun var træt af Reisen, udhvilede hun sig her. Træd indenfor og tag Plads; jeg skal da besvare dine Spörgsmaal og give dig Underretning om, hvad Vei du skal tage herfra." Efterat dette nu var skeet, og Gjesten havde styrket sig ved nogen Hvile, gik de begge ud sammen. „Seer du den Bugt hist henne?" sagde den Gamle. „Den vidtudstrakte Slette paa den anden

Side af den er Sjælenes Land. Du staaer her lige paa dets Grændse, og min Bolig er Indgangen dertil. Men — dit Legeme kan du ikke tage med dig. Lad det derfor her tilbage tilligemed din Bue og dine Pile, din Reisebylt og din Hund. Ved din Tilbagekomst skal du finde dem i god Behold." Efter disse Ord gik han igjen ind i sin Hytte og den befriede Reisende ilede fremad, som om hans Födder pludselig havde faaet Vinger. Men alle Gjenstande bevarede ganske deres naturlige Farver og Former. Skovene og Bladene og Floderne og Söerne vare blot mere skinnende og deilige end han nogensinde havde seet dem. Dyr sprang over hans Vei med en Frihed og Tillidsfuldhed, der syntes at röbe, at Blod aldrig her var blevet udgydt. Fugle med de deiligste Fjer befolkede Lundene og spögte i Vandet. Der var kun een Omstændighed, som var ham noget aldeles usædvanligt. Han lagde nemlig Mærke til, at hans Gang ikke standsedes hverken af Træer eller andre Gjenstande. Det syntes ham nemlig som om han gik lige igjennem dem: de vare i Virkeligheden kun Billeder eller Skygger af materielle Skikkelser. Det blev ham nu klart, at han befandt sig i Sjælenes Land. — Da han var kommen en halv Dagsreise længere frem igjennem Egne, der bestandig bleve deiligere, kom han til Bredderne af en bred Sö, i hvis Midte der laa en stor, smuk Ö. Ved Strandbredden fandt han fastgjort en Canoe af en hvid, skinnende Steenart. Han var nu vis paa, at han havde fulgt den rette Vei; thi netop dette havde den gamle Mand fortalt ham om. Der laa ogsaa et Par skinnende Aarer. Han sprang strax i Canoen og greb just Aarerne, da han med eet, til sin store Glæde og Overraskelse, idet han dreiede rundt, i en anden Canoe, der i alt saa nöiagtig svarede til hans, at den syntes at være en Skygge af den, fik Öie paa Gjenstanden for sin Sögen. Hun efterlignede paa det nöieste alle hans Bevægelser og de befandt sig nu Side om Side, hvorpaa de paa eengang stödte fra Land og begyndte at roe over Söen. Dens Bölger syntes at hæve sig og i Frastand syntes de

allerede rede til at opsluge dem, men i det Öieblik de naaede deres hvide Toppe, syntes de ligesom at smelte bort, ret som om de kun vare Skygger af Bölger. Men aldrig saasnart var een Skumrække klaret, förend strax en anden, endnu mere truende, reiste sig imod dem. De svævede saaledes i en bestandig Frygt, der end mere forögedes ved Vandets Klarhed, hvorigjennem de kunde see hele Dynger af Been af Væsener, der tidligere vare omkomne der. — Livets Herre havde imidlertid besluttet at lade dem komme uskadte over; thi ingen af dem havde nogensinde hverken tænkt eller begaaet noget Ondt. De saae derimod mange andre kæmpe med Bölgerne og gaae under. Gamle og Unge, Mænd og Kvinder saae de der, af hvilke nogle naaede over og andre sank. Kun de smaae Börns Canoer truedes ikke af Bölgerne. Endelig var da enhver Vanskelighed overstaaet ligesom i et Öieblik og de sprang begge iland paa den salige Ö. De följte at selve Luften der var Föde; den styrkede og ernærede dem. De vandrede sammen over de salige Sletter, hvor alt tiltalte Öiet og Öret. Der vare ingen Storme, ingen Is eller iskolde Vinde; der sittrede ingen af Mangel paa varme Klæder; der led ingen Hunger, sörgede ingen over Afdöde. De saae der ingen Grave. De hörte der intet om Krig. Dyrene löb frit omkring, og intet Blod udgödes ved Jagt efter dem. Gjerne var vor unge Kriger forbleven her for bestandig; men han var nödt til at vende tilbage efter sit Legeme. Livets Herre saae han ikke; men han hörte hans Stemme som om det var en mild Luftning. „Vend tilbage", löd denne Stemme, „til det Land, hvorfra du er kommen. Din Tid er ikke endnu. De Pligter, til hvilke jeg skabte dig, og som du maa opfylde, ere endnu uopfyldte. Vend tilbage til dit Folk og udför de Handlinger, der sömme sig for en god Mand. Du skal for lang Tid være din Stammes Hövding. De Forholdsregler, du har at tage, ville blive dig forkyndte af Indgangens Vogter. Naar han leverer dig dit Legeme tilbage, vil han med det samme sige dig, hvad du har at gjöre. Lyt til hans Ord,

saa skal du engang senere atter blive forenet med den, som du har fulgt, men som du nu maa lade her tilbage. Hun er funden værdig til Optagelse her, og hun vil forblive her evig ligesaa ung og ligesaa lykkelig som hun var, da jeg kaldte hende bort fra Sneens Land."

Om Zea-Maisens Oprindelse have Chippewaerne fölgende Sagn: En fattig Indianer levede med sin Kone og sine Börn i en smuk Egn af Landet. Hans Börn vare endnu for unge til at være ham behjelpelige paa Jagten, og selv fristede han altid Uheld paa samme. Men han var dog taknemmelig for alt hvad Skoven ydede ham, og, skjönt yderlig fattig, var han dog tilfreds. Hans ældste Sön arvede samme Charakteer, og havde altid viist sine Forældre Lydighed. Han havde nu naaet den Alder, i hvilken det er Skik at holde den Begyndelses-Faste, alle indianske Drengebörn maae holde, naar de ere fjorten eller femten Aar gamle. Ved Foraarets Komme indrettede hans Moder ham paa et eensomt liggende Sted en lille Fastehytte, i hvilken kan kunde være uforstyrret; og da den var færdig, flyttede han ind i den og begyndte sin Faste. De förste Morgener morede han sig med at sværme omkring i Nabolaget og betragte Buskene og de vilde Blomster (thi han havde Sands for sligt) og bragte store Bundter af dem med hjem, hvorved han ofte bragtes til at tænke over den store Aands Godhed, der saaledes lod fremvoxe alle Slags Frugter og Urter til Menneskenes Nytte. Denne Tanke betog ham aldeles, og han bad inderlig om, at han maatte drömme om noget, hvormed han kunde gavne sit Folk; thi han havde ofte seet dem lide Nöd af Mangel paa Föde. Den tredie Dag blev han altfor afkræftet og svag til at kunne fortsætte sine Vandringer, og maatte blive liggende paa sit Leie. Imedens han saaledes laa halv isövne, syntes det ham, at han saae en smuk ung Mand, ifört grönne Klæder og med grönne Fjer paa Hovedet, komme hen imod ham. Den Fremmede sagde: „Jeg er sendt til dig, min Ven, af den store Aand, som har skabt alle Ting; han har lagt Mærke til dig; han

seer at du önsker at forskaffe dit Folk et eller andet Gode. Lyt til mine Ord og fölg mine Raad!" Derpaa befalede han den unge Mand at staae op og brydes med ham. Ihvor svag han end var, kom han dog endelig paa Benene og gav sig ifærd dermed; men efterat de havde prövet Kræfter i længere Tid, sagde den smukke Fremmede: „Min Ven! det kan være nok for denne Gang. Jeg vil komme igjen." Derpaa forsvandt han. Den næste Dag kom det himmelske Sendebud igjen og fornyede Kampen. Den unge Mand mærkede, at hans legemlige Kræfter vare endnu svagere end Dagen iforveien; men efterhaanden som de toge af, fölte han sit aandelige Væsen stærkere og renere. Da den Fremmede mærkede dette, sagde han til ham: „Imorgen vil det blive din sidste Pröve. Vær stærk og modig; det er den eneste Maade, hvorpaa du kan opnaae det Gode, du tragter efter." Derpaa forsvandt han. Paa den tredie Dag kom han igjen netop som vor unge Fastende laa svag og udmattet paa sit Leie, og idet han gjenoptog Kampen, saae han smukkere ud end nogensinde för. Den unge Mand greb fat i ham og syntes at föle fornyet Kraft gjennemströmme sit Legeme, imedens hans Modstanders stedse blev svagere. Tilsidst udbröd den Fremmede: „Det er nok — jeg er beseiret. Den store Aand vil opfylde dit Önske. Dagen imorgen vil blive den syvende i din Faste og den sidste af dine Prövedage. Din Fader vil bringe dig Föde, der vil styrke dig. Jeg skal da besöge dig for sidste Gang, og jeg forudseer, at det er bestemt, at du skal gaae af med Seiren. Saasnart du har slaaet mig til Jorden, skal du klæde mig af og begrave mig paa Stedet. Besög saa ofte Graven og hold den reen. Tillad intet Ukrud at groe der, saa skal jeg snart komme tillive igjen og atter vise mig for dig i hele min Klædedragt og med mine vaiende Fjer. Engang hver Maaned skal du bedække mine Rödder med frisk Jord. Opfylder du, hvad jeg nu her har paalagt dig, vil din Seier blive fuldkommen." Dernæst forsvandt han. Næste Morgen kom den unge Mands Fader med Födemidler;

men han bad ham om, for en vis Aarsags Skyld, at sætte dem tilside, indtil Solen var gaaet ned. Imidlertid indfandt Himmel-Sendebudet sig igjen til den endelige Kampprøve, og omendskjönt den unge Mand intet havde nydt af hvad hans Fader havde bragt ham, begyndte han dog Kampen med sin Gjest med en Fölelse af overnaturlig Styrke. Han kastede ham ogsaa til Jorden, og afklædte ham derpaa, og begravede ham paa Stedet, idet han omhyggelig undersögte Jorden og oplugede ethvert Ukrud. Dernæst vendte han tilbage til sin Faders Hytte. Alt hvad der var foregaaet holdt han ved sig selv, og aabenbarede ingen det allermindste om sit Syn og den bestaaede Kamp. Han spiste kun ubetydeligt, men gjenvandt dog snart sin fuldkomne Kraft. Men han forglemte ikke et Öieblik sin Vens Grav. Han besögte den ofte, og tillod ikke engang en vild Blomst at groe paa den. Det varede heller ikke ret længe, förend han saae Toppene af de grönne Fjer komme op over Jorden, först i spirale Spidser, dernæst udfoldende sig til brede Blade og hævende sig op paa grönne Stilke, og tilsidst smykkede med Silke-Fryndser og gule Kvaster. Foraaret og Sommeren var nu gaaet, da han en Dag henimod Aften bad sin Fader om at fölge med ham til den eensomme Plet, hvor han havde holdt sin Faste. Dette skete, og den gamle Mand stod som forstenet. Hytten var forsvunden og i dens Sted stod der en höi, smuk og majestætisk Plante, der vaiede med sine tilspidsede Blade og udfoldede sine straalende Fjer og Kvaster. Men hvad der mest tiltrak sig hans Opmærksomhed var dog dens Klaser af gyldne Ax. „Det er mine Drömmes og mine Syners Ven", sagde den unge Mand. „Det er Mon-da-min", Aandekornet (the spirit's grain), sagde Faderen. Saaledes blev Maisen til.

Det, i den senere Tid navnlig ved Longfellow's poetiske Bearbeidelse, saa berömt blevne irokesiske Sagn om Hiawatha, fortæller vor Forf. efter mundtlig Meddelelse af en afdöd Onondaga Hövding saaledes: Tarenyawago lærte de sex Nationer Kunster og Færdigheder. Han havde en Canoe, der

kunde bevæge sig uden Aarer. Det var blot nödvendigt at ville det for at faae den til at gaae. I den beseilede han Floderne og Söerne. Han lærte Folket at dyrke Korn og Bönner, fjernede Hindringer for Vandlöbene og gjorde Fiskegrundene klare. Han hjalp dem til at faae Bugt med de Uhyrer, der hærjede Landet, og ryddede saaledes Skovene til Gavn for deres Jægere. Hans Viisdom var lig med hans Magt. Folket lyttede til hans Ord med Beundring og fulgte glad hans Raad. Der var intet, hvori han jo overgik enhver flink Jæger, tapper Kriger og fortrinlig Taler. — Han gav dem vise Raad med Hensyn til Overholdelsen af „den store Aands" Love og Forskrifter, og efterat have udfört alt dette, afklædte han sig sin offentlige Sendelses höie Fuldmagt og besluttede selv at give dem et Exempel paa, hvorledes de skulde leve. I dette Öiemed valgte han sig en yndig Plet paa den sydlige Bred af en af de mindre Söer, ved Navn Tioto, hvilket den har beholdt lige til den Dag idag. Her opförte han sin Bolig, besaaede sin Kornmark, beholdt hos sig sin magiske Canoe og tog sig en Kone. Med det samme han opgav sin tidligere Stilling som en underordnet Medhjelper for „den store Aand", opgav han ogsaa sit Navn og antog, i Overeensstemmelse med sin nuværende Stilling, Navnet Hiawatha, der betyder en Mand, der er i Besiddelse af en overordentlig Viisdom, et Navn som Folket af sig selv gav ham. Der levede han nu saa æret og agtet som neppe engang tidligere. Hans Ord og Raad bleve ubetinget adlydte. Folket strömmede til ham allevegne fra for at hente Raad og Belæring. De, der særlig udmærkede sig ved deres Lydighed, begunstigede han, og de bleve fremragende paa Krigsstien (on the war-path) og i Raadsforsamlingen. Da Hiawatha saaledes i Tioto tog et enkelt Menneskes Forpligtelser paa sig, trak han med stor Omhu sin smukke magiske Canoe op af Vandet, opbevarede den iland og benyttede den aldrig undtagen paa sine Reiser til de almindelige Raadsforsamlinger. Han havde valgt at være Medlem af Onondago-Stammen og opslaae sin

Bolig iblandt dette Folk, i de skyggefulde Tilflugtssteder i deres frugtbare Dal, deres Regjerings Midtpunkt. Efter Fuldendelsen af hans höiere Mission, svandt Aarene hen i Lykke og Velvære, og Onondagaerne indtoge en höi Plads iblandt Stammerne paa Grund af deres Viisdom og Kundskab, og der var ikke en eneste af disse sidste, uden at den jo gjerne indrömmede dem den höie Forret, at antænde den almindelige Raadsforsamlings Ild (the general council-fire). Men lige med eet opstod der en stor Uro og Forvirring paa Grund af et fjendtligt Indfald af en vild Krigerbande, der boede nord for de store Söer. Efterhaanden som de rykkede frem, anrettede de et frygteligt Blodbad paa Mænd, Kvinder og Börn, uden Forskjel. Undergang truede med at blive saavel deres Lod, der gjorde den tappreste Modstand, som deres, der rolig underkastede sig. Skrækken var almindelig. Hiawatha raadede dem til ikke at spilde deres Kræfter enkeltviis, men at sammenkalde til en almindelig Raadsforsamling alle de Stammer, som det var muligt at faae samlet fra Öst som fra Vest, og til Forsamlingssted bestemte han en Höi paa Bredderne af Onondago-Söen. — Der samledes da alle Hövdingerne og med dem en uhyre Masse af Mænd, Kvinder og Börn, i almindelig Forventning om Befrielse. Tre Dage vare allerede henrundne, og der begyndte at opstaae en almindelig Bekymring for, at Hiawatha ikke vilde komme. Der afsendtes derfor Sendebud til ham. De traf ham siddende i dybe Tanker og han meddelte dem, at han havde en stærk Forudfölelse af, at hans Komme vilde bringe dem Ulykke. Hans Betænkeligheder bleve imidlertid beseirede af Sendebudenes indtrængende Forestillinger, og han begav sig paa Veien til Raadsforsamlingen, ledsaget af sin eneste Datter. Hun tog frygtsom Plads i Bagstavnen for med en let Aare at styre Baaden: thi Seneca-Flodens Ströms Styrke var tilstrækkelig til at give Bevægelsen tilstrækkelig Hurtighed til de naaede So-hah-hi, Udlöbet i Onondago. Her derimod behövedes al den gamle Hövdings Kraft, indtil de kom ud paa Söens vide Flade. Den

store Raadsforsamling, hvis Opgave det var at fjerne den truende Fare, fik de snart Öie paa, og kraftige Velkomstraab fyldte Luften, da den höithædrede Mand nærmede sig og landede i Nærheden af Forsamlingen. En jevn Skraaning förte fra Söens Bredder op til den Plads, hvor Raadet holdtes. Imedens han vandrede op ad samme, hörtes en stærk Lyd i den övre Luft, som af brusende Vinde. Öieblikkelig vendte alles Blik sig opad, hvor de fik Öie paa en Gjenstand, der med Lynets Fart foer nedad, og hvert Öieblik tiltog i Omfang og Hurtighed. Skræk og Angst vare de förste Indskydelser; thi det saae ud, som om Gjenstanden skulde falde ned midt imellem dem, og de spredte sig ad til alle Sider i den störste Forvirring. — Hiawatha derimod standsede, da han havde besteget Skraaningen, og böd sin Datter at gjöre ligesaa, da han ansaae det for Feighed at flygte, og for umuligt at afvende den store Aands Beslutninger. Den nedfarende Gjenstand havde nu antaget en bestemtere Skikkelse, og viste sig at være en kæmpemæssig hvid Fugl, med vidtudstrakte, spidse Vinger, der nærmede sig med en stedse hurtigere og hurtigere Flugt, og endelig slog Pigen til Jorden. Ikke en Muskel bevægede sig i Hiawathas Ansigt. Hans Datter laa död foran ham; men den store og hemmelighedsfulde hvide Fugl havde ligeledes mistet Livet ved Stödet, der havde været saa heftigt og voldsomt, at baade dens Næb og Hoved var trængt dybt ned i Jorden. Men det vidunderligste Syn fremböd dog den döde Fugls Krop, der var bedækket med snehvide, skinnende Fjer. Alle Krigerne traadte hen til den, og hver smykkede sig med en Fjer. Og heraf kommer den Skik, at smykke sig med den Slags Fjer paa Krigsstien (on the war-path). Kommende Slægter ombyttede dem med Fjerene af den hvide Heire, en Omstændighed der gjorde at denne Fugl holdtes i stor Ære. — Dog — et endnu större Vidunder paafulgte. Da man havde fjernet Fuglens Krop, kunde man ikke opdage mindste Spor af Pigen. Hun var aldeles forsvunden. Herover blev Faderen nu saare bedrövet og utröstelig. Men han samlede

sig igjen, som efter en lethargisk Tilstand, og begav sig hen til Raadsforsamlingsstedet med rolig Selvbeherskelse, iført sin simple Ulveskindsklædning. Her tog han Sæde iblandt de fornemste Hövdinger og lyttede med opmærksom Alvor til de forskjellige Taleres Forslag. Paa denne Maade hengik en Dag; den næste Dag reiste han sig og sagde: „Mine Venner og Brödre! I höre til mange forskjellige Stammer og ere komne hid langveis fra. Vi ere mödte for at befordre fælles Interesse og fælles Sikkerhed. Hvorledes skulle vi nu sætte dette i Værk? At modsætte os disse nordlige Horder stammeviis, medens vi indbyrdes ligge i Kiv og Strid med hinanden, er til ingen Nytte. Knytte vi os derimod til hverandre ved et fælles Broderskabs Baand, kunne vi mulig gjöre os Haab om et heldigt Udfald. Lader os derfor gjöre dette, og Fjenden vil blive udjaget af vort Land. Lytter nu til mine Ord stammeviis. I Mohawker, der sidde under Skyggen af „det store Træ", hvis Rödder strække sig dybt ned i Jorden, og hvis Grene sprede sig viden om, skulle være den förste Nation, fordi I ere krigerske og mægtige. — I Oneidaer, der stötte eders Legemer til „den evigvarende Steen", der ikke kan rokkes, skulle være den anden Nation, fordi I altid give vise Raad. — I Onondagaer, som have eders Boliger ved Foden af „de store Höie", og som overskygges af deres Toppe, skulle være den tredie Nation, fordi I alle ere höilig begavede som Talere. — I Senecaer, hvis Boliger ere i „de mörke Skove" og hvis Hjem er overalt, skulle være den fjerde Nation paa Grund af eders overlegne Dygtighed til Jagten. — Og I Cayugaere, der leve paa „Sletten", og ere i Besiddelse af megen Viisdom, skulle være den femte Nation, fordi I bedst forstaae den Kunst at avle Korn og Bönner og bygge Huse. — Forener eder da, I fem Nationer, og haver Interesser tilfælles, og ingen Fjende skal nogensinde forurolige og underkue eder. I, det Folk, der ere som de svage Buske og I, der ere et Fiskerfolk, skulle stille eder under vor Beskyttelse og vi ville forsvare eder. Og I sydfra og vestfra

skulle gjöre ligesaa, og vi ville ogsaa beskytte eder. Vi önske inderligt eders alles Forbund og Venskab. Brödre! Naar vi sammenknytte os med dette mægtige Baand, vil den store Aand tilsmile os, og vi ville blive frie og lykkelige. Vedblive vi derimod paa samme Maade som hidtil, ville vi udsætte os for hans Vrede, og blive gjorte til Slaver, ödelagte, maaskee aldeles tilintetgjorte. Vi ville da gaae tilgrunde i Krigsstormen, og vore Navne ville ikke længere blive erindrede af gode Mennesker, ikke længere blive gjentagne ved Dands og Sang. Brödre! Disse ere Hiawathas Ord. Jeg har udtalt. Jeg er færdig." — Dagen efter blev Forslaget til Forbundet atter taget under Overveielse og antaget af Raadet. Da Hiawatha hermed betragtede sin Mission til Irokeserne som endt, holdt han en Afskedstale fuld af vise Raad, og i hvilken han, deres Skyts-Patron, forkyndte dem sin Tilbagevenden til Himlen. Efter Talens Slutning gik han ned til Söens Bred og ombord i sit mystiske Skib. I samme Öieblik hörtes der i Luften en deilig Musik, og medens dens Toner gjenlöde i den forbausede Mængdes Ören, hævede det sig op i Luften, höiere og höiere, til Blikket ikke længere kunde fölge det, og forsvandt i de himmelske Regioner, der kun beboes af Owayneo og hans Gjester.

Kun eet indiansk Sagn til skulle vi endnu her gjengive, nemlig det chippewa'eske om Shingebiss, der efter vor Forf. lyder som fölger: Der var engang en fattig Mand ved Navn Shingebiss, som levede ganske alene i sin Hytte paa Bredderne af en dyb Bugt i en stor Sö. Denne Shingebiss kunde, som Navnet (der altsaa maa betyde And) antyder, naar han vilde, forvandle sig til en And og öieblikkelig igjen til et Menneske: det kom alene an paa hans Villie, saa var han öieblikkelig det ene eller det andet. Det var et koldt Vinterveir, og vor And burde for længe siden tilligemed Resten af sin Slægt have været langt sydpaa, hvor Floderne og Söerne ere aabne hele Vinteren og Föde med Lethed kan bringes tilveie. Men den Magt, han besad til at forvandle

sig til et Menneske, naarsomhelst det lystede ham, gjorde at han dvælede længere Tid i Nord, indtil enhver Flod var tilfrossen og Sneen laa höit hele Landet over. Vinterstormene hylede nu vildt omkring hans usle Bark-Wigwam, og han havde kun fire Stykker Brænde til at vedligeholde Ilden med hele Vinteren igjennem. Men han var en mandig, fortröstningsfuld og urokkelig Charakteer, der stolede paa sin egen Kraft og ikke bröd sig videre om andre end at han viste alle, der besögte ham, Godhed og Venlighed, og altid havde han et eller andet at byde dem, hvilket iblandt hans Folk er et meget vigtigt Punkt. Ingen vidste, hvad han levede af. Det var en uigjennemtrængelig Hemmelighed for de omkringboende vilde Skovmænd, der af og til besögte ham, og det saameget mere, som Isen laa tyk paa Floderne og det var en frygtelig Kulde. Men naar det var allerkoldest, og enhver troede at han maatte fryse eller sulte ihjel, gik han ud og hen til de Steder, hvor Rör og andre Vandplanter voxede op igjennem Isen, forvandlede sig til en And, oprykkede dem med sit Næb, og dukkede ned igjennem Aabningen efter Fisk. Paa denne Maade skaffede han sig Föde i Overflod, og vendte tilbage til sin Hytte med lange Snore fulde af Fisk. Denne Uafhængighed i Charakteren, denne store Haardförhed og Selvstændighed ærgrede Kabibonocca, Nordvestens Gud, der sender Kulden og Stormene, og han besluttede at dræbe ham til Straf for hans Trods. „Det maa være et forunderligt Menneske", sagde han ved sig selv, „han bryder sig ikke det mindste om den stærkeste Kulde og synes ligesaa lykkelig og tilfreds som om det var i Jordbærmaaneden (Juni). Jeg skal sende ham Kulde og kolde Vinde, saa han skal faae nok af det." Efterat have sagt dette, udsendte han ti Gange saa kolde Vinde og Snefog, og gjorde Luften saa bidende, at den næsten skar som en Kniv; men uagtet alt dette gik dog Shingebiss's Ild, ihvor tarvelig den end blev næret, ikke ud. Han klædte sig ikke engang varmere, men gik indsvöbt blot i et enkelt Stykke Skind, og saaledes saae man ham endog

paa de allerkoldeste Dage vandre ud paa Isen og bære hele Ladninger Fisk hjem med sig. — „Skulde han virkelig kunne modstaae mig?" sagde Kabibonocca en Dag; „jeg vil gaae hen og besöge ham, og see at udfinde, hvori hans store Magt ligger. Fryser han ikke ihjel ved min Nærmelse, maa han ogsaa være skabt af Steen." Samme Nat, medens Stormen tog frygtelig paa, begav han sig hen til hans Hytte, hvor han blev staaende ved Dören og lyttede. Shingebiss havde nylig kogt sit Maaltid Fisk og spiist sin Aftensmad, og laa nu paa den ene Albue foran Ilden syngende en af sine Sange. Kabibonocca lyttede opmærksomt, og hörte tydelig fölgende Ord:

„Kabibonocca, neej ininee,
we-ya, ah-ya-ya-ia.
Kabibonocca, neej ininee,
we-ya, ah-ya-ya-ia.
jau, neej ininee, aa-ia,
Shingebiss, ia-ya etc."

„Vindens Gud! Jeg seer din Plan!
du er kun min Ligemand;
blæs du kun saa koldt du kan,
Shingebiss skal holde Stand;
slyng din værste Storm kun ned!
jeg er lige glad derved,
ingen er, den Sag er vis,
friere end Shingebiss!"

Shingebiss vidste godt, at Kabibonocca stod ved Dören, men han lod som ingenting og vedblev at synge sine Sange og variere dem efter Hjertens Lyst paa mange forskjellige Maader. Endelig traadte Kabibonocca, for dog ikke reent at opgive sin Plan, ind, og tog, uden at sige et Ord, Plads ligefor ham. Men Shingebiss antog en Mine af den störste Ro og Ligegyldighed. Der var ikke det mindste, ikke et Blik, ikke en Muskelbevægelse, der kunde antyde, hverken at han lagde

Mærke til Stormen eller fölte det mindste til Kulden, og ligesaalidt var det at mærke paa ham, at han tog mindste Notice af sin fornemme Gjests Nærværelse. Han tog sin Ildrager, gik, som om der slet ingen var tilstede, hen og ragede op i Ilden, for at faae den til at brænde stærkere, og lagde sig derpaa hen igjen paa sin Plads, idet han uafbrudt sang:

„Vindens Gud! Jeg seer din Plan,
du er kun min Ligemand."

Det varede ikke ret længe förend Taarerne begyndte at rinde ned ad Kabibonoccas Kinder, bestandig stærkere og stærkere, indtil han tilsidst sagde: „Nei, det er ikke til at udholde! Den Karl smelter mig, hvis jeg ikke skynder mig bort." Og det gjorde han. Han gik sin Vei igjen fra den uafbrudt syngende Shingebiss, men fuldt og fast bestemt paa at gjöre en Ende paa hans Musik. For at opnaae dette, udsendte han endnu mere isnende Storme og gjorde Luften saa kold, at hver Aabning i Isen öieblikkelig frös til, og at Isen selv naaede en saadan Tykkelse, at Shingebiss blev fordreven fra alle sine Fiskesteder. Men ved den största Agtpaagivenhed og Omsigt og ved at söge fjernere liggende Punkter, hvor Vandet var dybere, bragte han det dog endnu saavidt, at han kunde skaffe sig det nödvendige til Livets Ophold. Hans fire Brændestykker gave ham Ild nok, og de faa Fisk, han fangede, slog ogsaa til. Tilsidst blev Kabibonocca nödt til at opgive sin Plan. „Han maa være en eller anden Monedo (Aand)", sagde han. „Jeg kan hverken ved Kulde eller ved Hunger faae Bugt med ham. Jeg maa lade ham i Ro."

Til de her meddelte tildeels mythologisk-allegoriske Sagn knytte vi nogle spredte Antydninger om den indianske Mythologie, et Gebet vi forövrigt senere igjen ville komme til at beröre i Afsnittet om Dæmonologien etc. — Soldyrkelsen var, som bekjendt, almindelig hos de peruanske og mexicanske Stammer. Ved den fandt Menneskeoffringer Sted. Hos Aztekerne foretoges disse Offringer paa de höieste Teocalli

under Afsyngelse af Hymner til Solen og med vidtlöftige, ofte oprörende Ceremonier. Nord for den mexicanske Bugt gjenfinde vi denne Dyrkelse renere og simplere. De i de nuværende Forenede Staters Territorium boende Indianerstammer havde nemlig ingen Templer, men foretoge deres religiöse Ceremonier i Skovenes Indre, hvor de da ogsaa sang deres Hymner til Solen som den store Aands Symbol; men hvorvel de hele deres Historie igjennem have gjort sig skyldige i oprörende Grusomheder imod de i Krigen gjorte Fanger, offrede de dem dog aldrig til deres Guder. — Et allerede tidligere berört gjennemgaaende Træk i den indianske Mythologie er Antagelsen af et dualistisk Princip, et godt og et ondt. Irokeserne, der benævne hint Inigorio (den gode Aand) og dette Inigohabetgea (den onde Aand), antage dem for tvende mægtige ved Skabelsen tilblevne Magter, der dog begge ere underordnede „den store Aand". — Vi have ligeledes allerede berört Indianernes Tro paa en dobbelt Sjæl, en Doctrin der hos Algonquinerne stod i Forbindelse med og var Grunden til den Skik at hensætte Födemidler til den Döde, hvilket forövrigt er en almindelig indiansk Skik, samt at lade en Aabning fri ned til Liget. — Indianerne troe derhos paa Sjælevandringen. Noget nærmere om denne Tro meddeler Forf. imidlertid ikke, men henviser til en i Aaret 1839 udgiven Samling af algonquinske og dacotaiske Sagn, som han allerede i Aaret 1822 begyndte at samle og opskrive. De Omstændigheder, der bestemme, i hvilken Skikkelse den enkelte Sjæl gaaer over, synes ikke at ligge klart for. — Et Hovedtræk i den indianske Mythologie er hvad vor Forf. benævner „Manitologien" eller Læren om Manito'erne. Ordet „Manito" tilhörer Algonquinsproget; men da alle Stammerne have en tilsvarende Doctrin, benytter Forf. det som en generisk Betegnelse navnlig paa Grund af, at det er det mest bekjendte. Naar det ikke bruges med noget Præfix eller med noget særligt Eftertryk, betyder det ikke Guddommen eller „den store Aand", men kun en eller anden aandelig eller hem-

melighedsfuld Magt, som endog, efter en for alle Stammer almindelig Tro, et Menneske kan være i Besiddelse af. Alle deres Præster eller Propheter foregive saaledes at besidde en saadan, men selv den mest forblindede Zelot forstaaer dette dog kun saaledes, at det kun er i en underordnet Grad, og ikke i nogen Maade at sammenligne med den „store naadige Aands" Magt. For at opnaae den maa man faste. Den Begyndelsesfaste, enhver Indianer maa underkaste sig ved Drengeaarenes Ende har til Hensigt at bevæge hans personlige Manito til at aabenbare sig for ham; skeer saa dette (f. Ex. i Drömme), betragter han den aabenbarede Skikkelse, der ialmindelighed er et eller andet Dyr, som sin Skytsaand eller Dæmon. Den stoler han paa i Krig som i Fred og der gives ingen Tilskikkelse i Livet, i hvilken han jo troende henvender sig til ham, fuldelig stolende paa hans Hjelp. Eet foruroliger ham imidlertid stadig, den Tanke nemlig at en andens „Manito" kan være stærkere, have en större aandelig Magt end hans egen, og dette er endnu langtfra det værste. Der gives nemlig onde saavelsom gode Manito'er, af hvilke hine altid gjöre alt muligt for at modvirke disse, og Indianeren, der kun troer paa en „passiv" stor Aand eller Gezha Manito med ingen andre Attributer end Godhed og Allestedsnærværelse, svæver saaledes i en bestandig Frygt og Angst. Hans „store Aand" hersker, efter hans Tro, over Jorden og Himlen og er Verdens Wa-zha-wand, ɔ: Skaber, men han blander sig ikke i den Strid, som de tvende antagonistiske Classer af Manito'er före med hinanden. Der er, efter vor Forf., i Indianernes Mythologie intet Spor af, at de tillægge den „store naadige Aand" Retfærdigheden som Attribut, ligesaalidt som af en Tro paa, at Menneskene have at aflægge ham nogetsomhelst Regnskab for deres Handlemaade. Verdens Styrelse befatter han sig ikke med, men overlader den til underordnede Aander (der have menneskelig Skikkelse). — Et stærkt fremtrædende religiöst Træk i Indianernes Charakteer er endelig Ærbödigheden for deres For-

fædre, O-git-te-zeem--e-wug, til hvilke de ved Gilder og Festligheder altid offre noget af Maaltidet, en Pligt som enhver from Indianer samvittighedsfuldt opfylder. Den förste Tanke, Synet af en Grav vækker hos ham, er den Pligt, han som en retskaffen Mand og saafremt han venter sig Lykken her i Livet, skylder sine Forfædre eller Slægtninge. Falder han i Ilden eller brænder han sig, er det en almindelig Tro, at det er Forfædrenes Aander, der have foranlediget dette til Straf for at han har forsömt at bringe dem sit fromme Offer. — Af de enkelte Stammers Guder nævner vor Forf. blot enkelte af Dacota'ernes. Disse have saaledes en Vandets Gud, Unk-ta-he, der viser sig for dem i Drömme. Fra ham have „Medicinmændene" deres overnaturlige Magt. — Skovens Gud, chah-o-ter-dah, lever i et Træ, som blot voxer paa de höiest beliggende Punkter. Sit Huus har han ved Foden af det. Undertiden forlader han det og sætter sig paa en af Grenene paa Træet, der, efter deres Fortælling, er saa glat som Glas. Ved sin Tiltrækningskraft drager han alle Skovens Fugle til sig og benytter dem som Vagter til at advare ham om enhver Fare, der truer hans Bolig, for at han kan træffe Forberedelser til Forsvar. Han er en dödelig Fjende af Tordenens Gud, som han ligger i en evig Strid med, som oftest med et heldigt Udfald for ham. Naar Tordenguden kommer farende og slynger sit Lyn imod Træet i Haab om derved at dræbe ham, dukker han, efter betimelig at være advaret af sine Vagter, ned i Vandet, hvor da det Lyn, som Tordenguden sender efter ham, slukkes. — Der gives forövrigt mange Tordenguder. De fremstilles undertiden med et Falkehoved. Tordenen er, efter Dacota'ernes Formening, en stor Fugl der flyver igjennem Luften, og den Larm, vi höre, hidrörer fra den Mængde Fugle, der ledsage den.

Forfatterens Bemærkninger om den indianske Poesie og om Indianernes poetiske Anlæg meddele vi i de fölgende Linier Hovedindholdet af, og give dernæst et Par Pröver af deres Sange. — „Krig", siger han saaledes, „er et barbarisk

Samfunds naturlige Tilstand. I de faa fredelige Mellemrum fölte de ældste Stammer en naturlig Tilböielighed til offentlig at berömme de udförte Vovestykker og Bedrifter; og paa denne Maade opfyldtes de ældste Epocher af den indianske Historie med Navne paa Skovens Helte (forest heroes), der, efter just ikke overmaade lang Tids Forlöb, i deres Efterkommeres traditionelle Historie bleve til Guder og Halvguder. Exempler herpaa finde vi i de vilde Seirs- og Lovsange og i de mythologiske Sagn hos Algonquinerne, Irokeserne og andre ledende Stammer. — Det er almindelig bekjendt, at alle nordamericanske Indianerstammer tilbringe for det meste deres ledige Timer med ved Sange og Dandse at forherlige deres krigerske Bedrifter, en Omstændighed der ikke lidet bidrager til at gjöre krigersk Dygtighed og Mod til Mandens Hovedopgaver. Ved slige festlige Forsamlingers Paavirkning opflammes den lyttende Ungdom til at træde i Fædrenes Fodspor „paa Krigsstien". At udmærke sig som deres Forfædre udmærkede sig bliver deres höieste Stræben. De Sange, der afsynges ved saadanne Leiligheder, ere ialmindelighed deels vilde Lovpriisninger af udviist Krigsdygtighed og Mod, tildeels i symbolsk Indklædning, deels Allusioner til deres Skytsguddomme. Choret i disse Sange bestaaer for störste Delen af traditionelle Enstavelsesord, der omsættes paa forskjellig Maade. Musiken er taktfast og de enkelte Takter eller Stropher blive skarpt markerede af den saakaldte tä-wäegun, et Klappre- eller Skraldeinstrument (rattle), der accompagnerer Chorsangen. — Der existere endnu ingen Samlinger hverken i Original eller Oversættelse af disse indianske Sange, og det vilde, efter vor Forfatters Formening, maaskee være for tidligt at vente saadanne, saameget mere som disse Sange, som han udtrykker sig, for störste Delen kun ere „mnemoniske", ɔ: ikke optegnede, men kun opbevarede i Hukommelsen (vel ogsaa tildeels improviserede). De vilde derhos behöve en omfattende Commentar, da de for dem, der ikke ere bekjendte med vedkommende Stammes mythologiske og

nekromantiske Theorier og Dogmer, hvortil de referere sig, deels vilde tabe det meste af deres Virkning, deels blive uforstaaelige. — Et andet Emne for den indianske Poesie er — Mindet om de Afdöde. En falden Kriger hædres og begrædes af den hele Stamme. Ved hans Begravelse finder en poetisk Henvendelse til ham Sted, og paa samme Maade hædres ogsaa berömte Talere og Medlemmer af Raadet. Meget almindelige ere ogsaa Klagesange ved Börns Död. — Indianeren betragter det hele Universum som levende, Jorden, Planeterne, Himlen o. s. v. Vindene have Stemmer, Træernes Blade tale et eget Sprog, og Jorden vrimler af Aander, der have Indflydelse paa Menneskets Skjebne. Dette giver mange af deres Sange et særeget Præg. — Overhovedet finde vi i enhver Udtalelse af Indianerens Fölelser en Tendents til det tankefulde, grublende, tilbageskuende. „Man kunde fristes til at betvivle", yttrer vor Forf. etsteds, „at Haabet har nogen Plads i Indianerens Sjæl; i den Grad er hele hans Reflexion vendt imod Fortiden. Han er snarere en Erindringernes end en Forudanelsernes Mand. — At klage, ikke at haabe, er hans charakteristiske Træk." — Dette afpræger sig ogsaa i hans Poesie: med Undtagelse alene af Krigssangene, ere alle de Pröver, vi besidde, af et klagende, elegisk Indhold: Ord henvendte til en Döende, eller til et Barn, Döden har bortkaldt, eller til Döden selv og deslige. — Et Metrum eller Riim finde vi ikke i de indianske Sange. Forf. sammenligner dem nærmest med de gamle Hebræeres og finder i dem en stærk Tendents til Parallelisme. Til Slutning bemærker han, at der selv i de indianske Stedsnavne ligger noget Poetisk. Ticonderoga betyder saaledes „det Sted, hvor Vandene skilles ad", Dionderoga „det Sted, hvor de flyde i hinanden", Saratoga „det Sted, hvor de bruse frem eller udspringe" (burst out), Ontario „et Landskab med Höie eller Klipper og Vand", Ohio „den smukke Flod" o. s. v. „Men", slutter han, „Hovedkilden for en tilkommende Digtning ... endog efter at selve Indianeren er forsvunden ... findes i deres Mythologie, der,

ved en kunstrig Benyttelse af Personificationen, har Udtryk ikke blot for enhver Lidenskab og Affect i det menneskelige Hjerte, men for ethvert Phænomen paa Himlen, i Luften og paa Jorden. Indianeren har anbragt sine Guder overalt, hvor Landets Configuration er skikket til at indgyde ærefrygtblandede eller ængstelige Fölelser. Ethvert Bjerg, enhver Sö, ethvert Vandfald er stillet under deres Beskyttelse. Hele Naturen taler en Guds Sprog."

Det er kun ubetydelige Pröver, Forf. meddeler af den indianske Poesie. Den förste af de her gjengivne Krigssange er af den berömte Chippewa-Hövding Waubojeeg, der levede i den sidste Halvdeel af det syttende Aarhundrede. Han istemmede den efter en over de forenede Sioux, Sauks og Ræve (Foxes) vunden Seier. Forf. meddeler den blot i Oversættelse, og efter denne er Indholdet omtrent fölgende:

I.

1.

Hör min Stemme, I Helte!
Paa hin Dag, da vore Krigere sprang
med Hyl lös paa den feige Fjende,
brændte mit Hjerte efter at tage retfærdig Hevn
over den grumme og forræderske Yngel,
Sioux'en — Ræven — Sauken.

2.

Og her, paa mit Bryst, har jeg blödt!
see, see mine Kamp-Ar!
i Bjerge, skjælver ved mit Hyl!
jeg slaaer for mit Liv.

3.

Men hvem ere mine Fjender?
de skulle flyve over Sletterne som en Ræv,
de skulle skjælve som et Blad i Stormen;
trolöse Hunde! de stege vore Sönner ved Ilden.

4.

Fem Vintre ville vi tilbringe med Jagt,
imedens vi begræde vore myrdede Krigere,
indtil vor Ungdom, opvoxen til Mænd
og övet til at betræde Krigsstien,
vil ende sine Dage paa Fædrenes Viis.

5.

I ere döde, ædle Mænd! I ere vandrede,
min Broder, min Kammerat, min Ven,
ad Dödsstien, ad hvilken de tappre maae vandre;
men vi leve for at hevne eder! Vi ile hen
at döe som vore Fædre döde. —

II.

Fölgende korte Krigssang giver Forf. ogsaa i Originalsproget, som fölger:

1 Tshe be moak sa aun.
2 Ma mo yah na geezhig
ma mo yah, na ahkee
mo mo yah na.

3 Bai mo sa yah na, geezhigong
bai mo sa yah na.

4 Wa bun onz tuz-ze kwai
ne wan ween, ne go ho ga.

Hvilket i dansk Oversættelse omtrent kan gjengives saaledes:

1 Jeg staaer nu op for at söge Krigsstien;
2 Jorden og Himlen ere foran mig;
3 jeg vandrer ved Dag og ved Nat,
4 og Aftenstjernen er min Veileder.

III.

1 Jeg önsker mig Fuglens Hurtighed for at skyde ned paa Fjenden,
2 jeg seer op til Morgenstjernen for at den skal lede mine Fjed,
3 jeg indvier mit Legeme til Kamp,
4 jeg öser Mod af Örnenes Flugt,
5 jeg er villig til at tælles iblandt de faldne;
6 thi selv da skal mit Navn nævnes med Roes.

IV.

I fölgende Elskovssang (eller Fragment af en saadan) söger Elskeren at naae sit Maal ved at skildre sig selv som i Besiddelse af en vis hemmelig magisk Magt eller Indflydelse.

1 Det er min Form (eller Person), som gjör mig stor;
2 hör min Sangs Stemme — det er min Stemme,
3 jeg skjuler mig under hemmelig Forklædning;
4 alle dine Tanker ere mig bekjendte — rödm!
5 jeg kunde drage dig til mig, om det saa var fra en fjern Ö,
6 om du saa var paa den anden Side af Jorden;
7 jeg taler til dit nögne Hjerte.

V.

Fröens Sang henimod Foraaret:

See hvor den hvide Aand [1] trykker os,
trykker os, trykker os tungt og længe,
trykker os ned til den stivfrosne Jord!
hvor I ere tunge, tunge, I hvide Aander!
hvor I ere kolde, kolde, kolde!
oh! Ophörer, I skinnende fra Himlen nedfaldne Aander!
oh! Ophörer med at knuge os og holde os i Angst!
oh! Naar ville I forsvinde og Seezwun [2] vende tilbage?

[1] Sneen. [2] Foraaret.

VI.

Saginaw'ernes Falkesang.

Falkene dreie behændig deres Hoveder,
de dreie dem for at see tilbage paa deres Flugt;
Solens Aander have tilhvisket dem Ord,
de flyve hurtig med deres Budskaber;
deres Blikke paa deres skrækkelige Flugt
naae til Verdens yderste Ende;
deres Öine straale klart og deres Næb varsle Ulykke.

Vi gaae nu over til at omtale noget nöiere Indianernes Pictographie eller, som Forf. ogsaa i Oversættelse benævner den, Tegne- eller Maleskrift (picture-writing). Allerede de ældste Reisende og Forfattere omtale det som en iblandt de nordamericanske Indianere ganske almindelig Skik, at ridse eller tegne Figurer paa Klipper, Stene, Træer, Skind og andet dertil egnet Materiale. Hos de nordligere Stammer finder man ofte saadanne Figurer paa Barken af Hvidbirken (betula papyracea), en Substants, der har en jevn Overflade, let ridses, böies og sammenrulles. Ofte findes Figurerne indridsede eller tegnede med Farver paa Træernes Stammer, sjeldnere paa Klipper eller store Stene, i hvilket Tilfælde de kaldes muzzinábiks. Nu træffer man slige Tegninger kun i det store ubeboede Areal vest for Alleghanybjergene og Söerne, paa de vilde vestlige Prairier eller langs Missouri og den övre Mississippi; paa Opdagelsens Tider derimod vides denne Art Pictographie med Vished at have været i Brug hos de fleste af de fra Florida til Hudsons-Bugten bosiddende Stammer, hvorvel den særlig betragtedes som et charakteristisk Træk for Algonquin-Gruppen. De Stammer, der nu gjennemstreife de vestlige Prairier, benytte Böffelskind til denne Tegneskrift. Nord for den 42de Bredegrad, Sydgrændsen for Birken, som man gjerne kunde kalde „Indianernes Papir", bruges haardt Træ (hard-wood) udelukkende til hieratisk

Tegneskrift af Præster, Propheter og Medicin-Mænd. — Et enkelt Element i Systemet vakte allerede tidlig Opmærksomhed, nemlig den allerede omtalte Totem'isme, om vi ellers maae danne dette Udtryk. Der er derimod efter vor Forf. aldrig fundet mindste Spor af, at der nogensinde har existeret et egentligt Tegne-Alphabet (pictorial alphabet), noget, der dog i musicalsk Henseende paa en Maade kunde siges at existere i et vist symbolsk Note-System (Notation) paa Bark, efter hvilket, navnlig iblandt de nordvestlige Stammer, Præsternes og Meda'ernes Sange og Trylleformularer afsynges. — Vor Forf. omtaler nu, hvorledes han for sit Vedkommende paa sine Reiser i officielt Öiemed fra först af henledes til et opmærksommere Studium af den indianske Pictographie, navnlig fra Aaret 1822 af. Han lagde da Mærke til at Dyrefigurer, f. Ex. Björnen, Skildpadden, Kragen o. s. v. staae istedenfor Mandsnavne, der ere eenslydende med Dyrenavnene (i de her nævnte Tilfælde, f. Ex. Muckwa, Mickenack og Adjeejauk). Forskjellige Mærker, Cirkler, Punkter og Tegninger benyttedes til at symbolisere Antallet af de udförte krigerske Bedrifter. Bitegn (adjunct devises) viste sig at være anvendte til at betegne Biomstændigheder (to typify or explain adjunct acts). Selve denne Art af Pictographie (the character itself) benævnedes Kekeewin, og ydede, selv om Anvendelsen indskrænkede sig til det allerede omtalte, et uciviliseret Folk uden Bogstavskrift et baade nyttigt og behageligt Meddelelsesmiddel. „Der forelaae", vedbliver vor Forf. dernæst, „i mit förste Aars Resultater, fuldtop af Beviser for, at denne Meddelelsesmaade var i almindelig Brug hos og fuldkommen kjendt af de nordlige Stammer, hvor den anvendtes med Hensyn til Gravminder og i hvad vi kunde kalde geographiske Öiemed (geographical purposes); men til en mere udvidet og mere omfattende Anvendelse syntes den ikke at være skikket. At dette dog alligevel var Tilfældet overbevistes jeg om ved personligt Bekjendtskab med en af deres Meda'er ved Navn Shingwaukönce, en Mand af stor Begavelse og vel bevandret i deres Sæder

og Skikke, Religion og Historie. Jeg bemærkede i denne Mands Besiddelse en Trætavle, der paa begge Sider var bedækket med en Række imellem parallele Linier indskaarne Figurer (devises), hvilke han benyttede som om de vare en Slags Noder til hans medicinske og mystiske Sange. Jeg hörte ham synge disse Sange, og lagde Mærke til, at Melodien i de fleste Tilfælde var aldeles bestemt, regelmæssig og eensformig. Efterhaanden som jeg blev nöiere bekjendt med ham og vandt ham ved passende Opmærksomheder og Foræringer, indvilgede han i at forklare mig Betydningen af hver enkelt Figur, den symboliserede Gjenstand og de til ethvert Symbol knyttede Ord. Ved denne Indvielse i Systemet, der foregik for lukkede Döre, blev jeg, efter hans Begreber, en Adept eller Medlem af Medicin-Mændenes og Wabeno'ernes Samfund. Hver Sætning af Sangenes Indhold blev omhyggelig nedskreven i det indianske Sprog med dens tilsvarende Tegn eller Figurer og med en ordret engelsk Oversættelse. Da dette var skeet og Systemet undersögt, viste det sig aldeles klart, at det var „mnemonisk", at enhver ved disse Figurers Veiledning (from these devises) aldeles nöiagtig kunde afsynge, hvad han tidligere havde indpræget sin Hukommelse (committed to memory), og at det hele var et mærkværdigt Schema af „symbolsk Nodeskrift" (symbolic notation). Alle de anvendte elementaire Figurer refererede sig udelukkende enten til Medicin- eller Wabeno-Dandsen, og hver enkelt Section udelukkende til een af dem. Der fandt imidlertid ogsaa undertiden en Sammenblanding af Charaktererne Sted, eftersom Indholdet (the class of subjects) undertiden var fælles for begge. Det bemærkedes endelig ogsaa, at de pictographiske Tegn tillod en Classification af Symbolerne, eftersom Indholdet refererede sig til Krig eller til Jagt eller andre specielle Gebeter, en Omstændighed der meddelte det hele System — ligefra de förste elementaire Charakterer paa Gravposten „ad-je-da-tig" til de störste med deres Magikeres, Propheters og Jossakeeds Formler bedækkede Barkstykker — en ny og forööget Interesse.

— „Hvor simpelt Systemet end er, have vi dog i det deres Erstatning (succedaneum) for Bogstaver. Det er Midlet til at meddele alle dem bekjendte Classer af Forestillinger (all classes of ideas, commonly entertained by them). Betragtet saaledes, giver det os et nyt og uventet Middel ihænde til at erholde Oplysning om deres religiöse, kosmogoniske, astronomiske Forestillinger, deres Tanker om Sjælens Udödelighed og et tilkommende Liv, om Naturen, om Forholdet imellem Aand og Materie. Ja saa vidtudstrakt og forskjelligartet er det Gebet, Pictographien aabner for os, at vi kunne betragte denne indianske Tegneskrift som den Traad, der viser os Vei i den „röde Mands" hele Forestillingslabyrinth, alt hans Haab og al hans Frygt og det Forhold han, i sin egen Forestilling, staaer i til sin Skaber. Hvad hans stoiske og mistænksomme Charakteer som oftest vilde afholde ham fra at yttre til nogen anden, og hvad hans uuddannede Sprog ofte vilde forhindre ham fra fuldelig at aabenbare, selv om han vilde det, — det kunne Symboler og Figurer fremstille og udtrykke. Indianeren er ikke den Mand, der let lader sig bevæge til at yttre sig enten om Guddommen ialmindelighed eller om den personlige Gud; men ved et Symbol er han rede til at fremstille ham. Under Figurerne af en Slange, en Skildpadde, en Ulv fremstiller han Viisdom, Styrke, Ondskab, ved Solens Billede Ideen om et höieste altseende Væsen; men at tale om slige Materier er ham imod, og sine Forestillinger i saa Henseende skjuler han navnlig for den hvide Mand og for den Fremmede. Han staaer i den Formening, at hans Livs hele Lykke afhænger af Hemmeligholdelsen af hans Kundskab om Skaberen og Aandeverdenen og at aabenbare den for andre, selv om disse höre til hans eget Folk, vilde, efter hans Tro, være det samme som at udsætte sig for Straf og Forfölgelse af de Magter, hans indviklede Nekromantik og Overtro kjender saa mange af, at sætte sin Lykke, ja selve sit Liv paa Spil. Det er denne Tro, der gjör „den röde Mand" saa tilbageholdende, mistænksom og hemmelig-

hedsfuld. Kun i sine Tegninger og Figurer kan han umulig undgaae at aabenbare os sit Indre." — „Tegneskriften kan derfor med fuld Ret kaldes Indianernes Literatur. Dens Fortolkning maa nödvendigviis aabenbare os hans Forestillinger og hans Tro. ... Den viser os den röde Mand i alle Perioder af hans Historie, som han var og som han er; thi intet er vissere, end at der, med Undtagelse af de sammenligningsviis faa Exempler vi have paa at de have antaget Christendommen og af nogle ganske enkelte Skikke med Hensyn til Klædedragt og andre blot ydre Gjenstande, aldeles ingen mærkelig og varig Forandring er foregaaet i Indianerens Charakteer lige siden Columbus förste Gang lod sit Anker falde ved Guanahana-Öen." — „Der har", bemærker vor Forf. noget senere hen, „hidtil aldeles ingen Forklaring af den mexicanske Tegneskrift som System fundet Sted, alene med Undtagelse af den Maade, hvorpaa den betegner Dagen, Inddelingen af den saakaldte Tlalpilli-Cyclus og denne Cyclus selv. Ved Tegn for hvad vi kunne kalde Familie- og Clan-Tilnavne, de nordamericanske Indianerstammers Totems, opbevaredes derhos ogsaa Navnene paa de regjerende Caciquer og Dynastier. Figurative eller repræsentative Tegn beskreve Begivenheder. At en udmærket Mand var omkommen ved Drukning betegnedes f. Ex. ved en kæntrende Baad. Köller, Pile, Blomster, fiirföddede Dyr, Fugle og andre levende og livlöse Gjenstande benyttedes som Symboler. Inddelinger og Farver gave de Rækker af Tegn, af hvilke mange skyldte det herlige tropiske Klimas rige Vegetation og andre Phænomener deres Oprindelse, noget vist eensformet og tiltrækkende. Saavel i denne Henseende som i sin Tidsbetegnelsesmaade var den mexicanske Tegneskrift betydelig forud for vor mere raa Pictographie. Denne er udelukkende ideographisk. ... Tegnene eller Figurerne ere hentede fra ethvert Naturgebet, Jorden, Vandene, Atmosphæren, og troes at stifte og vedligeholde Forhold til alle Aandeverdenens mangfoldige Væsener. En Jæger har f. Ex. valgt sig sin personlige Skytsaand eller Manito i Dyreriget, og hver

Gang han saa möder vedkommende Dyr, betragter han det som en Beskytter, som en Lykkevarsler. Ja selv dets Spor, saafremt det er et fiirföddet Dyr, eller dets Flugt, saafremt det er en Fugl, ere tilstrækkelige til at vække hele hans Haab eller Frygt. Enhver Meta eller Præst og Jossakeed eller Medicin-Mand er fast overbeviist om, at det heldige Udfald skyldes hans Dygtighed og önsker derfor, ved sine figurative eller repræsentative Tegn, at efterlade sin Kundskab til Efterkommerne. Berömmelse er dernæst et ligesaa mægtigt Motiv for ham som for Videnskabsmanden i det civiliserede Liv. Han nærer den fasteste Tro paa sit polytheistiske Systems Sandhed og Virksomhed, paa Virkningen af Aandeindflydelse, Fortryllelser, medicinsk Magie etc. og han er overbeviist om, at Iagttagelsen af Offringer, religiöse Skikke og Ceremonier er uoplöselig forbunden med Held og Lykke i Liv som i Död. Man vil saaledes let indrömme, at hverken Civilisationen eller Christendommen kunne yde stærkere Motiver, og dette forklarer os ogsaa den Troskab, hvormed han udöver sin Pictographie. For de i den anvendte Tegn have de nordamericanske Indianere nu to forskjellige Benævnelser, nemlig Kekeewin, hvor Indholdet er almindelig forstaaeligt for enhver af Stammen, og Kekeenowin, det er Meda'ernes eller Præsternes og Jossakeed'ernes eller Propheternes Lærdomme (teachings). Kjendskab til sidstnævnte findes i Regelen kun hos de i deres religiöse og magisk-medicinske System indviede Personer, og kunde derfor passende kaldes en hieratisk Disciplin. Förstnævnte bestaaer af de almindelige figurative Tegn, der bruges paa Gravminder og til at fremstille Begivenheder paa Jagten eller paa Reiser. Den bruges ligeledes til de saakaldte muzzinábiks eller Klippeindskrifter. Mange Figurer ere forövrigt fælles for begge Classer og træffes allevegne, hvilket grunder sig derpaa at Figuralphabetet (the figure alphabet) er nöiagtig det samme i dem begge, hvorimod de i Medicin-, Wabino-, Jagt- og Krigs-Sangene brugelige Figurer kun ere kjendte af de Indviede, der, ofte imod höi Betaling, have

erholdt Underviisning deri af de lærde Mænd. Shawunipenais, „Syd-fuglen", en Chippewa, fortalte mig saaledes (efter at han var bleven Baptist), at han havde maattet betale uhyre Priser for at lære de magiske Jagtsange, undertiden en Flint for en Sang. De bleve tegnede for ham paa Barkstykker. Han havde, tilföiede han, anvendt lang Tid paa at lære dem, Underviisningen foregik i al Hemmelighed, og efterat han havde lært og forstaaet Sangene, der indeholdt mysteriöse Allusioner, forstod han ogsaa fuldkomment alle Tegnene og kunde selv tegne dem. De Tegn, hvilke den nordamericanske Indianer anvender i sin pictographiske Kunst, falde som alt berört under fölgende tvende Hovedafdelinger med deres Underafdelinger:

1. Kekeewin, som indbefatter
   a, almindelige Tegn (der bruges paa Reiser og deslige),
   b, Tegn, der bruges paa Gravposter og deslige (Adjidátigwun);
2. Kekeenowin, som indbefatter de Tegn, der bruges
   a, i Medicinen (Medáwin),
   b, i den lavere Nekromantie (lavere Jesukáwin),
   c, ved Fester og Lystighed (Wábino),
   d, om og paa Jagt (Keossáwin),
   e, i den höiere Nekromantie eller Prophetien (höiere Jesukáwin),
   f, om og i Krig (Nundobewunewun),
   g, i Elskovsanliggender (Sageáwin) og endelig
   h, i historiske Optegnelser (Muzzinábikon).

Om hver af disse Underafdelinger meddele vi nu nogle Bemærkninger, idet vi gjengive enkelte af de Exempler paa hvert Slags, som Forf. meddeler og forklarer, og idet vi overspringe „de almindelige Tegn", der alt ere omtalte. At vi herved undertiden med Forf. komme til at foregribe et senere Afsnit (om den indianske Dæmonologie og hvad dermed staaer i Forbindelse) vil ikke kunne undgaaes.

Adjidátigwun. Ved den Ende af Graven, hvor Hovedet ligger, anbringes i Jorden en Gravpost, Grav- eller Mindetavle af Ceder eller en anden Træsort. Den benævnes „adjédatig" og paa den anbringes symbolske eller repræsentative Figurer, der, saafremt Graven er en Krigers, angive hans Totem, og arithmetiske eller andre Tegn, der tilkjendegive, hvor mange Gange den Afdöde har været med paa Krigstog (war parties) og hvor mange Hovedhuder (scalps) han har erobret fra Fjenden. At Indskriften indeholder andet eller mere hörer til Sjeldenhederne. Forf. giver iblandt andre en Afbildning af en saadan Gravtavle, reist over Wabojeeg, en berömt Hövding og Kriger, der döde ved Övre-Söen ved det Lav 1793. Han var af Familien eller Clanen „addik", Rensdyr, hvilket betegnes ved Afbildningen af et saadant Dyr. Det er tegnet med Hovedet nedad, hvilket betyder Död. Tilvenstre for det sees syv korte horizontale Streger, der antyde, at den Afdöde havde været Anförer paa syv Krigstog. Tre lignende, men perpendiculaire, Linier under Totem'et betyde tre Saar, som han havde erholdt i Krigen. Et nedenunder disse igjen anbragt Elsdyrhoved en face hentyder til en fortvivlet Kamp, han bestod imod et saadant Dyr. En Piil og en Pibe betegne hans store Indflydelse saavel i Krig som i Fred. Der findes paa den givne Afbildning endnu flere Tegn, hvilke Forf. imidlertid ikke forklarer.

Kekeenowin. Der findes hos de nordamericanske Indianere tvende Institutioner, der, hvor forskjellig de end monne benævnes, og hvor mange Modificationer i de mindre væsentlige Enkeltheder de end monne undergaae hos de forskjellige Stammer, dog i deres Heelhed ere fælles for den hele Complex af alle Stammerne lige fra det atlantiske til det stille Hav og fra den mexicanske Bugt til det arctiske Ocean. De benævnes i det Sprog, fra hvilket de fleste indianske Udtryk i Forfatterens Værk ere tagne, Medáwin og Jeesukáwin, medicinsk Magie og Prophetie. De ere begge ældgamle og staae i den nöieste Forbindelse med Tegneskriften, hvis

saavel repræsentative som symbolske Tegn for en stor Deel faae deres Betydning fra det Forhold, de staae i til disse tvende Institutioner.

Medáwin. Udtrykket meda er ældgammelt. Dets oprindelige Betydning er fordunklet af dets nuværende: den lægende eller helbredende Kraft, der antages bevirket ved visse mineralske eller animalske Stoffer, som f. Ex. smaae Stykker Metal, Been, Fjer og andre Gjenstande, der opbevares i den hellige gush-ke-pe-tá-guns, Medicin-Taskens hemmelige Gjemmer. Det er imidlertid notorisk, at det ikke er nogensomhelst physisk Anvendelse af disse Midler, der tilsigtes af Operatören, men at han udelukkende stoler paa den usynlige, nekromantiske Indflydelse, der hemmelig vil foregaae, og det uden Forskjel saavel i den umiddelbare Nærhed som i det Fjerne. Meda'en eller Medawininee'en er i alle Henseender en Magiker, og maa vel skjelnes fra Muskekewininee'en, den medicinske Practiker, der anvender saavel flydende som tör Medicin, aarelader, kopsætter og opererer. Denne er Læge, hin Præst. Verbet „meda" betyder at udöve en magisk Indflydelse, Medáwin Magien. De, der udöve denne Kunst, udgjöre egne Samfund eller Associationer og optages först efterat have nydt privat Underviisning i samme og efterat have aflagt Pröver paa deres Kundskaber og Dygtighed. Adgangen staaer forövrigt enhver fuldkommen fri. Förend Operatören eller den fungerende Præst kan udöve sin Lægevirksomhed, opreises der hver Gang af Pæle og nylig afhugne, til dette bestemte Öiemed særlig præparerede, Grene en Hytte (lodge) af langagtig Form. Arbeidet besörges af Samfundets Medhjelpere (assistents), der omhyggelig undgaae Benyttelsen af de Træarter, der mulig kunde indvirke skadelig paa Patienten. Dette Punkt saavelsom det hele Arrangement med Hensyn til Hyttens Form, Stilling og indre Udstyrelse skjenkes der den störste Opmærksomhed. Opdagelsen af en eller anden Forsömmelse i saa Henseende efter Ceremoniens Tilendebringelse er en tilstrækkelig Grund til Curens Mis-

lykkelse. Naar Hytten er færdig, begiver Ceremonimesteren, hvem den Syges Slægtninge iforveien have henvendt sig til, sig derhen med sin Tromme, Klappre- og andre Instrumenter, og modtages paa Stedet af andre Medlemmer af Meda'en, der ere blevne indbudte til at være tilstede og deeltage i Ceremonierne. Efterat Indledningsceremonierne ere tilendebragte og nogle Sange afsungne, bringes Patienten ind. Er han for svag til at gaae, bæres han ind og lægges ned i den foreskrevne Stilling. Ingen Uindbuden har Adgang til Hytten, hvorimod det tillades de Tilstedeværende udenfra at see hvad der foregaaer. Den Nöiagtighed og Orden, hvormed enhver Bevægelse foregaaer, er et af denne Ceremonies mest charakteristiske Træk. Naar den Syge er bragt ind og alle ere komne til Sæde, iagttages der i nogen Tid en hemmelighedsfuld Taushed. Af stor Vigtighed ansees Vindens Retning, Skyernes Stilling og Beskaffenhed og andre atmosphæriske Phænomener for at være, og i saa Henseende maa det bemærkes, at de nævnte Ceremonier finde Sted paa et aabent, höitliggende Terrain, samt at Hytten intet Tag har, saa at den ubetydeligste Forandring strax kan bemærkes. Der er dernæst ogsaa en Omstændighed, der vel fortjener at bemærkes, at Meda'erne ikkun indlade sig paa Helbredelsesforsög for det Tilfælde at den Syge allerede er opgiven af Lægen, muske-ke-win-in-ee, eller at ialfald dennes Bestræbelser have været frugteslöse. Opnaaes der nu et heldigt Udfald, tilskrives det af de Tilstedeværende en overmenneskelig Magt; i modsat Fald er der jo saameget mindre Grund til at undres derover, og den Syges Venner ere da forsaavidt beroligede, som de jo have gjort alt hvad der stod i deres Magt. — Optagelser i Meda-Samfundet finde altid Sted offentlig med mange Ceremonier. Hovedforberedelsen og Hovedbetingelsen er Drömme og Faste. Ere de tilfredsstillende, opmuntres han til Fortsættelse, og fra Tid til anden underrettes Samfundets Ledere om Resultaterne. Bifaldes disse, anvendes Dampbade. I Badet træffer han sammen med ældre

Optagne, der her have for Skik at udvexle Gjenstande, som formodes at have en magisk eller helbredende Virkning. Han indvies derhos ogsaa i de elementaire hemmelige Midler, der antages for ufeilbarlige. — „Jeg havde", bemærker vor Forf., „allerede i Aaret 1820 ved Övre-Söen lagt nöie Mærke til Meda'ernes Præstationer og til den Nöiagtighed og Punktlighed, hvormed enhver Ceremonie blev udfört, og jeg besluttede derfor, da jeg i Aaret 1822 vendte tilbage som Regjeringens Agent hos disse Stammer, at benytte min officielle Stilling, til at trænge endnu dybere ind i Kunstens Principer og den derved brugelige Fremgangsmaade. I dette Öiemed lod jeg i mit Contoir for lukkede Döre alle Ceremonierne gjentage, idet jeg sikkrede mig ethvert Middel baade hvad correct Fortolkning og Resultatets Protocolering angaaer. Allerede för dette foregik, havde jeg lagt Mærke til at en Indianer af Ojibwa-Stammen var i Besiddelse af en af disse symbolske Tavler med Tegne-Nodeskrift (pictorial notation), der, paa Grund af den Omstændighed, at disse Tegn af de i Meda-Samfundet Indviede blive afsungne, ofte ere blevne benævnede Node- eller Musik-Tavler (musical boards)." — „Det er disse Figurer, vi have givet Navn af „mnemoniske Symboler", og som de Indfödte kalde Nugamoon-un, det vil sige „Sange". De udgjöre Ke-kee-nowin-Charakterernes symbolske Forestillingers anden Classe, og tjene kun til at understötte Hukommelsen med Hensyn til de Ord i vedkommende Sang, hvis Typus enhver enkelt Figur er. Disse Ord ere, saavelsom de Noder, til hvilke de synges, bestemte og uforanderlige, men for at kunne fremsige dem, maa Sangeren iforveien have lært dem. — Lydbetegnelser derimod ere disse „mnemoniske Tegn" hverken meer eller mindre end alle andre reent figurative og repræsentative Forestillinger. Figuren af et Menneske, et fiirföddet Dyr eller en Fugl bringer Indianeren Navnet paa dette Menneske, dette fiirföddede Dyr, denne Fugl i Erindring". — „De „mnemoniske Tegn" staae saaledes lige paa Dörtærskelen til Hieroglypherne. Jeg formoder, at hver Sang

har en symbolsk Nögle (key symbol) og at det er dette særegne Symbols Charakteer, der understötter Hukommelsen". Forf. meddeler nu til yderligere Oplysning et Par længere Sange med tilhörende Forklaringer; men Rummet tillader os ikke at gjengive dem.

Den lavere Jeesukáwin omtaler Forf. ikke særlig, hvorimod han om Jeesukáwin ialmindelighed bemærker fölgende: „Prophetien, Forudsigelseskunsten eller Jeesukáwin adskiller sig fra Medáwin deri, at den udöves af enkelte, isoleret staaende Individer, der intet Samfund danne. Kun med lange Mellemrum opstaae der iblandt de indianske Stammer Propheter, der foregive at staae under en overnaturlig Magts Indflydelse, at være guddommelige, inspirerede. Det er imidlertid ialfald en Kunst, der har megen Lighed med Medáwin, da den er grundet paa samme Princip som denne. Forskjellen imellem dem bestaaer hovedsagelig i den Gjenstand, det Öiemed, der söges. Meda'ens Stræben gaaer ud paa at gjöre det Tilkommende gunstigt, Jossakeed'ens paa at forudsige det. Begge henföre deres Magt til Aandeverdenen. Begge benytte materielle Stoffer som Gjenstande ved eller gjennem hvilke den hemmelighedsfulde Indflydelse skal gjöre sig gjældende. De almindeligt brugelige Fremgangsmaader ligne hinanden i det Væsentlige. Trommen benyttes saaledes af begge; men Sangene og Formularerne afvige fra hinanden. Klappre-Instrumentet tilhörer udelukkende Meda- og Wabeno-Ceremonierne. Jossakeed'en henvender sig udelukkende til „den store Aand". Hans Ceremonier og Anraabelser betragtes med större Höitidelighed og Andagt. Hans Chorsange ere ganske eiendommelige og ansees af Folket for at bære Præget af dybere Ærefrygt og Andagt. Verbet „jee-su-ka" betyder oprindelig „at spaae, at forudsige".

Wábino er en Slags Modification eller rettere Udartelse af Meda'en. Ordet betyder oprindelig visse natlige Orgier og selve Institutionen erklæres af Indianerne for at være af en forholdsviis sildig Oprindelse. Den betragtes derhos af dem,

som sagt, som en Udartelse af Meda'en og befatter sig tildeels med Forhold, der omhyggelig holdes borte fra Meda'ens Omraade. Kun i dette Samfunds Orgier höre vi for förste Gang tale om Elskov. Elskovssange höre med til dets Mysterier og gjöres til Gjenstand for mnemonisk Optegnelse (record). Dens mysteriöse Ceremonier finde altid Sted om Natten, aldrig ved Dagens Lys. Mange af de Kunster, der ved slig Leilighed udöves, skylde Mörket den Virkning, de gjöre. Dens Orgier höres ofte seent ud paa Natten; og saa ofte man efter Midnat hörer den indianske Tromme, kan man, efter vor Forf., i Regelen være vis paa, at det er dem, der feires. Ordet skal, efter ham, være afledet af „Wabun", Morgenlyset, Morgendæmringen, til hvilket Tidspunkt Orgierne ofte trækkes ud. „For at kunne forklare den pictographiske Charakteer", fortæller Forf., „der finder Anvendelse paa Wabino-Sangene og Dandsene, maa man nödvendigviis forudskikke Bemærkninger om selve Institutionens Charakteer og Tendents, og eftervise dens Begrundelse i Indianernes Sæder og Skikke. Det, man med Sikkerhed veed derom, er derhos saa ubetydeligt, at det nok lönner Umagen, at gaae dybere i Sagen. Saagodtsom alle Reisebeskriveres Antydninger i denne Henseende ere svævende og ubestemte og omtale de stedfindende Ceremonier blot ganske ialmindelighed som noget Mysteriöst og Vidunderligt. Ja de synes selv for en ikke ringe Deel at være blevne grebne af den mysteriöse Indflydelse, der gjorde sig gjældende hos selve Deeltagerne. — Den hos disse Stammer til Lystighed og Adspredelse i Regelen hyppigst benyttede Aarstid falder efter Vinteren og Foraarsjagten. Det er netop den, paa hvilken Jægerens Forraadskammer er fyldt og paa hvilken han forlader de fjerne Skove, hvor han paa Jagten har övet sine Kræfter, for at besöge Grændseegnene og udtuske sine Skind, Pelsvarer og Sukker imod den americanske og europæiske Industries Produkter. Han er saaledes netop paa denne Tid i Besiddelse af Midler, der til enhver anden ikke staae til hans Raadighed. Men

det er derhos, fremfor alt, det Tidspunkt af Aaret, da Jagten maa ophöre. — Det er Naturen selv, der anordner denne Hvilens Tid. — Henimod den 1ste Juni ere allevegne nord for den 42de Bredegrad Skovene forladte og alle Jægerbander samle sig rundt om Grændseforterne og Byerne eller sprede sig langs Bredderne af Söerne og Floderne i deres umiddelbare Nærhed. Dette er derfor Stammernes naturlige „Carnevals"- eller Fastelavns-Tid. De Unge more sig med forskjelligartede Lege og Dandse. De Ældre raadslaae om deres Anliggender. Meda'erne, Wabeno'erne og Jossakeed'erne ere i fuldt Arbeide. Det er Lystighedernes og Festernes Tid, da ethvert Hjerte staaer aabent for Glæden. Saalænge Midlerne strække til, finder derfor ogsaa en uafbrudt Række af Fester og gjensidige Besög Sted. Da Indianerne af Naturen ere tilböielige til snart at glemme overstandne Anstrengelser og tillige ubekymrede om den Dag imorgen, ere de paa Jagten udstandne Möisommeligheder og Besværligheder hurtig igjen forglemte. Aarstidens Varme og Mildhed er en mægtig Drivefjer til disse periodiske Udskeielser ... og saa betagende ere de, i saa fuldkommen en Harmonie staae de med Indianerens Fölelser, Önsker, Religion og Philosophie, at man gjerne kan sige, at Sommertiden næsten gaaer hen uden at han mærker det, förend han ved Efteraarets Begyndelse vækkes af sin Fortryllelse (imaginary trance) af Mangelens og Sultens barske Krav. Först nu indseer han, at han igjen maa opmande sig til Jagtens Besværligheder, eller — sulte ihjel. Han maa atter ty til Skovenes Dyb, saafremt han ikke vil underkaste sig den Elendighed og Degradation, hvormed han maa betale sin Forbliven iblandt Colonisterne. Efteraarsstormene, der begynde at hvine omkring hans Sommer-Wigwam, ere ikke sikkrere Tegn paa den Is og Sne, der vil spærre ham Veien, end Mangelen er ham paa, at det ene og alene er ved fornyede Anstrengelser og en mandig Appel til hans Flint og Snare, Piil og Spyd, at han kan faae raadet Bod paa den. Saa omskiftelsesfuldt er Indianerens Liv. Om Efteraaret og

Vinteren maa han arbeide haardt for at kunne nyde Foraaret og Sommeren." — „Indianerens hemmelighedsfulde Institutioner have alle til Öiemed at erhverve Magt ved Troen paa en uendelig Mængde af Aander, ved Hjelp af dem at kunne tage Forholdsregler imod Ulykker, at gjöre sig de gode Aander gunstige for at kunne have Held med sig i Krig, paa Jagt, i Udövelsen af Medicin-Kunsten, eller endelig ved passende Offringer, Tryllesange og Ceremonier at vinde de onde Aander. Det sidste er navnlig Wabeno-Associationens Opgave." Af de af Forf. gjengivne og forklarede temmelig vidtlöftige Inscriptioner af denne Art tilsteder Rummet os kun at anföre nogle enkelte Tegn med deres Forklaring. Vi maa her, som oftere ellers, henvise de af Læserne, der önske yderligere Oplysninger, til selve Værket. En hornet Ulv betyder saaledes Magt, et Been, smykket med Fjer, Evne til at flyve igjennem Luften. En stor hornet Slange (keenabic) er et Symbol paa Livet, en speidende Ulv paa Aarvaagenhed, et Træ med Menneskefödder paa Wabeno'ens Magt over Planteriget, en Pibe paa Fred, en drage-vinget Slange (gitchee kanaibik) paa Magt over Liv og Död o. s. v. Vi gjentage forövrigt her, kvad der kunde bemærkes ved hver Classe af Charakterer, at en overveiende Deel af dem ere, hvad man kunde kalde „Fællestegn", ikke særegne for et enkelt Gebet.

Keossáwin. De Tegn, der bruges til at beskrive Forberedelser til Jagten og selve dens Udövelse, ere deels Kekeewin, deels Kekeenowin, det vil sige, en Blanding baade af de simple repræsentative og symbolske Tegn. — At Indianerens Tro paa Meda-mandens magiske Magt ogsaa omfatter Jagten og hvad dertil hörer er det neppe nödvendigt at bemærke. De Ceremonier, Faderen foretager for at sikkre sig Held paa samme, efterligner Sönnen allerede som Dreng og læres saaledes til, længe förend han naaer den voxne Alder, at ansee dem for at være af den höieste Vigtighed. Det er en almindelig Tro, at de magiske Gjenstande, Jossakeed'en förer med sig i sin „Medicin-Sæk", have Kraft til at trække Dyrene

hen til visse Egne efter hans Villie, at en af Magikeren berört og senere efter et Dyr afskudt Piil er istand til at standse det i dets Löb, til Jægeren har indhentet det og desl. Den sidstomtalte Virkning frembringes efter deres Tro ogsaa blot derved, at man ridser Dyrets Skikkelse paa et Stykke Træ eller Bark, som man derpaa underkaster den magiske Medicins Indflydelse. Slige Tegninger bærer Indianeren, naar han er paa Jagt, ofte paa sig for mulig at drage Nytte af deres Kraft. Ofte ere de i saa Fald ridsede eller tegnede paa forskjellige af de Gjenstande, han förer med sig, som f. Ex. paa hans Jagtredskaber, Canoer, Huusgeraad. Det antages derhos ganske almindelig, at den ene Jæger undertiden kan udöve denne magiske Indflydelse til den andens Skade og derved enten paralysere hans Anstrengelser eller forgjöre hans Vaaben. — Af de af Forf. forklarede Keossáwin-Tegn fremhæve vi blot fölgende: Bölgelinier, udgaaende fra en Persons Ōren, betyde Opmærksomhed, to perpendiculaire Linier fra Brystet og fire Tverlinier over Benene betyde Tid. En Fugl med en Piil er Symbolet paa en dygtig Jæger. En Aand betegnes ved en Person, fra hvis Hoved Straaler udgaae, Döden ved en menneskelig Skikkelse uden Hoved og Hænder, en Ō ved en Cirkel, en Byrde (eller Velstand) ved en Cirkellinie omkring Overkroppen, en Meda ved et klapprende Instrument. En Cirkel omkring Underlivet betegner Overflödighed paa Levnetsmidler, en Person i siddende Stilling Hvile, en Hytte og en Kjedel Tilberedelser til et Gilde eller til en Fest, en Trekant, undertiden en Fiirkant Hjertet. Hovedfiguren i den indianske Mythologie er imidlertid Slangen. Den forekommer i alle Arter af Tegneskrift som Symbol paa Magt og List.

Den höiere Jeesukáwin eller Spaadomskunst. Kun de i denne Indviede kunne stille höiere Fordringer med Hensyn til at komme i Besiddelse af en overnaturlig eller guddommelig Magt. For at Operateuren kan sættes istand til at besvare de ham forelagte Spörgsmaal maa der opreises en Hytte (lodge) ved at drive solide Pæle ned i Jorden i en

Cirkel og beklæde dem med Skind fra Grunden af opad, saaledes at man, jo höiere man kommer op, trækker dem fastere og fastere sammen, hvorved Enderne af Pælene tvinges indad, og den hele Structur faaer Form af en Pyramide. Af hvad Træsort Pælene skulle være og hvormange der skulle tages, bestemmes af Josakeed'en. Ialmindelighed bruges der kun ti Pæle, hver af en forskjellig Sort Træ. Naar Hytten er færdig, kravler Operateuren ind i den med sin Tromme, og begynder sine Ceremonier med at knæle og böie sig næsten ned til Jorden. Naar hans Trylleformularer og Sange have optaget den foreskrevne Tid og han angiver at have samlet om sig alle de Aander eller Guder, som han stoler paa, forkynder han den udenfor forsamlede Mængde, at han er rede til at besvare de Spörgsmaal, der maatte blive ham forelagte. „Og intet Oldtids-Orakel", bemærker Forf., „selv Diana i Ephesus ikke undtagen, fandt större Tiltro hos Folket end disse Orakelmænd finde hos de nordamericanske Indianere". Forf. forklarer blot et Par Charakterer: Skildpadden er et Symbol paa Jorden, Svanen paa overnaturlig Magt o. s. v.

Nundobewunewun eller Nundobunewin. Disse Tegn benyttes, som alt angivet, af de nordlige Stammer til at beskrive krigerske Begivenheder. De fleste af dem maae derhos ogsaa komme Indianerens Hukommelse til Hjelp med Hensyn til de Sange, der istemmes umiddelbart för Krigsskarerne drage ud. I den Sang, Forf. gjengiver og forklarer, forekommer Solens Tegn som et Symbol paa Aarvaagenhed, hvorimod Maanens betyder Natten. En Vinge betyder Hurtighed, Örnen Blodbad o. s. v.

Sageáwin. Disse Tegn omtaler Forf. ikke nærmere.

Muzzinábikon. Herom yttrer Forf. i sine indledende Bemærkninger fölgende: „Vi have nu forfulgt Anvendelsen af Tegne-Skriften hos de nordamericanske Indianerstammer lige fra de elementaire Tegn i Totem-Indskrifterne og paa Grav-Posterne igjennem de forskjellige Methoder, der ere i Brug til Belærings Meddelelse paa Barkstykker, Træ og andet Ma-

teriale ligesom ogsaa igjennem Meda'ens Sange. Wabeno- og Jeesukáwin-Mysterierne, Jagt, Krig og Elskov. Der staaer saaledes kun endnu tilbage at omtale deres Anvendelse i historisk Öiemed eller til i en varigere Form, end i de alt berörte Tilfælde, at bevare de Begivenheder i Indianernes omflakkende Skov-Liv (forest life), som det synes at have været dem særdeles om at gjöre at sikkre imod Forglemmelse. — Udtrykket Kekeewin bruges ofte om Tegne-Skriften ialmindelighed, hvorimod den benævnes Ke-kee-no-win, naar dens Öiemed særlig er at meddele Belæring (to convey instruction). Det er den Distinction, det indianske Vocabularium synes at opstille imellem „repræsentative Figurer" og „Symboler". — Udtrykket „Muzzinábikon", Klippe-Skrift, bruges i Overeensstemmelse med sin oprindelige Betydning, udelukkende om Indskrifter paa Klipper eller Stene. Af disse findes der i Nord-America et ikke ubetydeligt Antal; men de fleste af de hidtil bekjendte bestaae af en enkelt Figur eller Charakteer, eller i det höieste kun af ganske faa." Forf. gjengiver et Par længere Indskrifter uden dog at give en tilfredsstillende Forklaring af de i samme anvendte Tegn.

Idet vi endnu kun tilföie, at Forf. meddeler et Par ret interessante pictographiske Petitioner til Congressen samt et af en indfödt Cherokeser i Aaret 1824 opfundet syllabisk Alphabet og idet vi bemærke, at alt hvad han anförer med Hensyn til Indianernes Talsystem indskrænker sig til Opstillingen af endeel de forskjellige Indianersprog tilhörende, forövrigt meget afvigende Talrækker, som vi forbigaae, slutte vi vore Uddrag af dette Afsnit og gaae over til det næste, der handler om

V. DE AMERICANSKE INDIANERES PHYSISKE TYPUS.

Forf. gjör opmærksom paa, at Personer, der have reist i America, saagodtsom alle stemme overeens i den Bemærkning, at den, der har seet een Indianerstamme, har seet dem alle; saa slaaende er Ligheden imellem alle til denne Race hörende

Individer, og det trods dens umaadelige geographiske Udbredelse og de stik modsatte climatiske Indflydelser, den, som en Fölge deraf, er underkastet. Beboeren af Ildlandet, Indianerne i Tropelandene, ved Klippebjergene og i Mississippi-Dalen og Esquimaux'erne i det höie Norden — alle vise de os den samme Hovedtypus. De have alle, om end i forskjellige Gradationer, det samme lange, nedhængende, sorte Haar, den samme trykkede (heavy) Pande, det samme dorske, sövnige Blik, de samme fyldige, sammenpressede Læber, den samme fremspringende brede (dilated) Næse, og disse Træk ere ligesaa fremtrædende hos dem i deres forholdsviis civiliserede som i deres aldeles uciviliserede (savage) Tilstand, ligesaa fremtrædende hos Jægerfolkene, der ere mest paavirkede af Europæerne, som hos de Horder, der beboe Flodbredderne og udelukkende leve af Fisk. — Den samme Conformitet finde vi i Craniets Structur og Form. Vor Forf., der har haft Leilighed til at sammenligne omtrent 400 Cranier fra saagodtsom alle Egne i Nord- og Syd-America, fandt, at de alle havde de samme charakteristiske Kjendemærker tilfælles, kun i en noget större eller mindre Grad, og dette gjælder om de ældste Indianerstammer ligesaafuldt som om de nulevende. De ældste i de peruanske og mexicanske Grave og i de nordamericanske Gravhöie forefundne Cranier vise gjennemgaaende den samme Typus som de nulevende Stammers. Der findes imidlertid ganske enkelte Undtagelser. Som saadanne nævner vor Forf. navnlig Missouri - Stammerne, Lenaperne vest for Mississippi, Irokeserne og Cherokee'erne. Dog iblandt disse træffer man ogsaa ofte den almindelige Typus.

Hvad först Staturen angaaer, saa er vor Forf. af den Formening, at en anatomisk Undersögelse vil godtgjöre, at Paastanden om americanske Kæmpe- og Dvergracer ikkun er grundet i Uvidenhed eller Bedrageri. Vel kunne adskillige patagoniske Stammer opvise et mærkværdigt Antal af höie Mænd, og det er nok muligt, at deres Middelhöide overgaaer de andre beslægtede Folkeslags; men de nyeste Forskninger

have godtgjort, at en stor Deel af hvad tidligere Reisende berette om dette Folk er phantastisk og overdrevent, og at der hverken iblandt de alt forefundne eller endnu existerende americanske Racer hidtil er fundet noget Spor af en Slægt af „Kæmper". — I Syd-America findes vel hele Stammer af en sammenlignelsesviis lav Statur, f. Ex. Coroado'erne i Brasilien og Chayma'erne ved den övre Orinoco, og efter vor Forf. er det samme Tilfældet i Nordamerica; men det fortjener dog i saa Henseende at bemærkes, at der, selv iblandt disse Stammer, findes mange Individer af höi Statur, ligesom at Mændenes Middelhöide betydelig overgaaer Kvindernes. Fortællingen om Pygmæerne i Mississippi-Dalen er efter vor Forf. en reen Fabel. Efter selv at have haft Leilighed til at anstille Undersögelser i denne Retning, er han kommen til det Resultat, at de foregivne Pygmæ-Skeletter vare Skeletter af Börn, der af ubekjendte Grunde hos de paagjældende Stammer maae være blevne begravede adskilt fra de Voxne.

Hudfarve. „De americanske Aboriginere ere", bemærker Forf., „med Rette blevne kaldte „den brune Race", thi, enkelte Afvigelser uagtet, har Massen denne Farve, og alle andre ere kun Afvigelser fra Regelen. Disse sidste ere imidlertid ret mærkelige og synes at være aldeles uafhængige af climatiske Indvirkninger. Til de mörkeste Stammer höre Charrua'erne, der beskrives som næsten sorte, og dog beboe de de sydlige Bredder af Rio de la Plata under den 50de sydlige Bredegrad. Et analogt Phænomen træffe vi hos enkelte californiske Stammer, der ere ligesaa mörke som Charrua'erne, uden at nogen os bekjendt local Indflydelse vides at bevirke denne Afvigelse; disse Stammer streife nemlig om imellem den 32te og den 40de nordlige Bredegrad. Iblandt de utallige Stammer, der i geographisk Henseende ere Mellemled imellem Charrua'erne og Californierne, finde vi enkelte ligesaa paafaldende Exempler. Humboldt har saaledes f. Ex. iagttaget, at Indianerne paa Æquinoctial-Regionens brændende Sletter ikke ere mörkere end de, der beboe den

tempererede Zones Bjerge. En ganske gaadefuld Undtagelse med Hensyn til Hudfarve gjöre Mandanerne, der beboe den övre Missouri-Region, og hvis Skjönhed er bleven til et Ordsprog. „Der findes iblandt dem", yttrer Catlin, „mange, hvis Hudfarve er ligesaa lys som man finder den hos det blandede Afkom (af Europæere og Indianere), og navnlig iblandt Fruentimmerne mange, hvis Hud er næsten hvid ..." og hermed stemme senere Reisende overeens. — „Nootka-Folket er ogsaa sammenligningsviis smukt ..., og en af de lyseste Indianere, jeg nogensinde har seet, var en Chenouk-Dreng fra Oregon, der ikke var mörkere end en Italiener."

Haar. Efter Forf. har man ved Hjelp af Mikroskopet gjort den interessante Opdagelse, at Haarformen hos alle americanske Aboriginere, fra de ældste og ligetil de nulevende Stammer, gjennemgaaende er cylindrisk, og vi finde saaledes her en Modsætning saavel til de caucasiske Racers Haarform, der er oval, som til Negrenes, der er excentrisk elliptisk (excentrically elliptical). Ligesaa eensformig er Haarets Textur, og heller ikke paa disse charakteristiske Egenheder udöve de höist afvigende climatiske Forhold nogensomhelst Indflydelse. De ere de samme i Ildlandet og under Linien, paa Bjergene og paa Sletten. Ingen indfödt Stamme ligefra Cap Horn til Canada har uldagtigt eller kröllet Haar. Undtagelser findes imidlertid ogsaa her. Iblandt Mandanerne skulle der findes mange med sölvgraat, næsten hvidt, iblandt Athapaskerne og Chippeway'erne mange med mörke-bruunt Haar. Til et Beviis paa, at denne sidste Afvigelse imidlertid ikke skyldes Climatet anförer Forf. Knistenaux'erne, der grændse op til Athapaskerne i Syd, og hvis Haar har den for hele Racen charakteristiske sorte Farve, og de nordligste af alle Esquimaux'erne, hvis Haar er saa sort som Kul. — Indianernes Skægvæxt er kun ubetydelig. Den tidligere fremherskende Mening, at de aldeles intet Skæg havde, skyldes den næsten blandt alle Stammerne almindelige Skik at udrykke Skæget.

Under Indianerens lave, haarbedækkede Pande synes det slöve, sövnige, halvtlukkede Öie at röbe de vilde Lidenskaber, der slumre i hans Indre. Det er sjeldent, at man træffer den skjæve Stilling af Öinene, der er charakteristisk for Malayerne og Mongolerne. Farven er næsten altid graa-sort.

Hovedform. Indianerens Cranium er af en afgjort afrundet Form (rounded form). Baghovedet bliver fladt opad (is flattened in the upward direction), og den transversale Diameter, maalt imellem Parietal-Benene, er meget betydelig, ja overgaaer ofte Længde-Diametren (the longitudinal line). Panden er lav og trykket, sjelden buet. Kjævebenene ere höie, men ikke af betydeligt Omfang (not much expanded), den hele maxillaire Region fremspringende og svær (ponderous), Öienhulerne store, Næseaabningen bred. Ansigtsvinklen er i Gjennemsnit 75°, hvorimod Europæerens er 80°. Forf. erindrer om, at han ved tidligere Leiligheder, naar han har omhandlet de nordamericanske Aboriginere, har deelt dem i tvende store Familier: de toltekiske og de barbariske Folkeslag, idet han under hin Benævnelse omfattede de halvciviliserede Nationer i Peru, Bogota og Mexico. Vel er, hvad han ogsaa selv indrömmer, denne Classification aldeles vilkaarlig; men paa den anden Side lader det sig heller ikke negte, at ethvert hidtil gjort Forsög paa at opstille en naturlig Inddeling af alle de indianske Stammer i Classer og Underclasser har viist sig overordentlig mangelfuldt. Muligt dog, at det vil lykkes fremtidige Forskninger. En Basis er allerede lagt ved d'Orbigny's fortræffelige Undersögelser med Hensyn til de sydamericanske og Gallatin's med Hensyn til de nordamericanske Stammer. — Den nævnte Inddeling benytter vor Forf. ogsaa her, hvor Talen er om den indianske Hovedform. „Min Samling", siger han, „indeholder 410 Cranier, der tilhöre 64 forskjellige Nationer eller Stammer, og ved hvilke de to store Hovedinddelinger repræsenteres næsten ligelig, som nærmere vil sees af fölgende Details. Jeg maa imidlertid forudskikke den Bemærkning, at af disse 410 Cranier

ere kun de 338 blevne maalte, da Resten enten tilhörer Individer under den vedtagne Alder, eller ere saa beskadigede, at de ikke have kunnet benyttes."

Toltek-Familien. „Af 213 Cranier af Mexicanerne og Peruanerne tilhöre 201 sidstnævnte." — „Betragte vi de gamle Peruaneres Institutioner, deres fremskredne Civilisation, deres Gravminder og Templer, Bjergveie og monolithiske Porte og deres Kunstfærdighed, er det overraskende at erfare, at deres Cranier ikke ere större end Hottentotternes eller Nyhollændernes, og langt mindre end deres egen Races barbariske Stammers. Ved Maalningen af 155 peruanske Cranier har jeg nemlig fundet 75 Cubik-Tommer som Gjennemsnittet af Hjernens Volumen. Kun een eneste naaede 101 Cubik-Tommer, og den mindste holdt 58. ... Det fortjener derhos at bemærkes, at Kjönnene vare næsten ligelig repræsenterede, nemlig 80 Mænd og 75 Kvinder. — Mexico betragtes ialmindelighed som Toltek-Racens primitive Sæde og fölgelig som den americanske tidligere Civilisations Centrum, og dette forholder sig ogsaa ganske rigtigt, forudsat at man i Mexico indbefatter Centralamerica. Fra disse Egne stamme upaatvivlelig Bogotas og Perus Kunst og Institutioner saavelsom Mississippi-Dalens Beboeres; men hvorvidt sidstnævnte gik forud for eller fulgte hine, er endnu uafgjort. Kun saameget er vist, at en slaaende Lighed, baade i intellectuel, moralsk og physisk Henseende synes at have charakteriseret alle disse Nationer, der senere gradviis ere blevne blandede med de dem omgivende barbariske Stammer. Den Omstændighed, at Mexico efterhaanden har været i flere om end beslægtede (indianske) Racers Besiddelse, gjör det vanskeligt for ikke at sige umuligt for mig at paavise de ægte toltekiske Cranier, alene med Undtagelse af syv. Om femten andre ere de mig givne Oplysninger mindre tilforladelige; dog synes de Omstændigheder, under hvilke de bleve fundne, at berettige til at classificere dem som toltekiske. Det största af disse Cranier holder 92 Cubik-Tommer, det mindste 67. Gjennemsnits-

maalet af dem alle er 79, eller fire Cubik-Tommer over det peruanske. Proportionen af mandlige og kvindelige Cranier er her som 12 til 10."

De barbariske Stammer. „De halvciviliserede Nationer vare, som alt bemærket, omgivne af vilde Stammer. Garcilaso de la Vega har i en tidligere Tid og d'Orbigny og Tschudi i vore Dage givet en livlig Skildring af de vilde Horder, der grændse op til Peruanerne imod Öst, og Mexico lider vedvarende under Apachernes og Comanchernes Indfald, Folkeslag der synes at være den personificerede Grusomhed. De til denne Hovedafdeling henhörende Cranier, som jeg besidder, ere blevne samlede paa forskjellige Punkter af den uhyre Region, der strækker sig fra Canada til Araucanien og fra det ene Ocean til det andet, og jeg henregner derhos til dem alle Cranier fra Mississippi-Dalens Gravhöie og fra andre Egne af Nordamerica. De svare saa aldeles til de nomadiske Indianeres, at det har været mig umuligt at skjelne dem fra hinanden med nogensomhelst praktisk Nytte i en Undersögelse som den nærværende. Vor Tids Aboriginere vedblive at begrave deres Döde i de gamle Gravhöie; og naar vi betænke, hvor lang en Tid der maa være henrunden, siden Ophavsmændene til disse Höie ophörte at existere, kunne vi neppe vente endnu at finde Levninger af dem, endsige at identificere slige Levninger. Det maa være tilstrækkeligt at tilföie, at ethvert Cranium, jeg har seet fra Gravhöie, Huler og Grave her i Landet, i alle væsentlige Punkter fuldkommen stemmer overeens med den americanske Races typiske Cranieform. — Af 211 Cranier ere de 161 blevne maalte, og have givet fölgende Resultater: det störste holdt 104 Cubiktommer, det mindste 70; Gjennemsnitsvolumen er 84. Der er imidlertid nogen Ulighed i Antallet af mandlige og kvindelige Cranier, da der af hine findes 96, af disse kun 65. — Vi have her den overraskende Kjendsgjerning, at den vilde (savage) Indianers Cranium er langt större end den gamle halvciviliserede Peruaners og de gamle mexicanske Stammers. Hvorledes

skulle vi forklare os denne mærkværdige Uovereensstemmelse imellem Civilisationen og Barbariet? Det största peruanske Cranium holder 101 Cubiktommer, en vild Shawnee's 104, og Gjennemsnitsforskjellen imellem Peruaneren og den Vilde er 9 Cubiktommer i Faveur af denne. Noget kan mulig være at skrive paa en primitiv Forskjelligheds Regning; mere maaskee paa den contrasterende Virksomheds i de tvende Racers Hjerne. — Vi vide nemlig, at Incaernes Regjering hörte til de saakaldte „faderlige", og at deres Undersaatter i moralsk og intellectuel Henseende vare rene Börn, der synes hverken at have tænkt eller handlet undtagen paa deres Herres Vink. Deres Lydighed var ubetinget og ubegrændset. ... Ganske modsat er derimod den Vildes Stilling. Hans hele Liv er en sövnlös Vaagen, en uafbrudt Krigslist, og hans Hjerne, der uafladelig er i Virksomhed, skulde som Fölge deraf ogsaa antages at maatte være större end den slaviske Peruaners, selv om den ophörte at tiltage i Volumen (to grow), efterat han havde naaet Manddomsalderen. De ubetvingelige Barbarer, der endnu beboe Andernes Fod i det östlige Peru, ville sikkert endnu befindes at have et langt större Cranium end deres svagere Naboer, hvis Overrester fra Gravene i Pachacamac, Pisco og Arica vi have gjort til Gjenstand for Undersögelser. — Naar vi nu, förend vi slutte dette Afsnit, betragte Americas (oprindelige) Racer, civiliserede saavelsom vilde, ville vi finde, at Hjernens Gjennemsnitsvolumen, som Resultat af Maalingen af 338 Cranier, er ikkun 79 Cubiktommer."

Vi maae endnu med et Par Ord omtale den kunstige eller rettere unaturlige indianske Hovedform. Den Skik, ved Tryk at give Hovedet mange forskjellige unaturlige Former var tidligere temmelig almindelig iblandt de americanske Aboriginerstammer, og er det endnu iblandt endeel af de Indianere, der beboe de nordamericanske Fristaters Gebet, navnlig iblandt flere Stammer ved Kysterne af det stille Ocean. Samuel G. Morton har allerede i et tidligere Værk „Crania Americana"

omtalt den med Hensyn til Mexico og Peru, de caraibiske Öer, Oregon etc.; Forfatteren beskriver den her saaledes som den fandt Sted hos Natchez'erne, Choctaw'erne, Muskogee'erne eller Creek-Indianerne og nogle andre Stammer. Vi skulle imidlertid ikke fölge ham i disse Enkeltheder, men indskrænke os til at bemærke, at af disse unaturlige Hovedformer fire navnlig ere fremherskende og fremtrædende, nemlig: 1, den coniske, 2, den symmetrisk-forlængede, 3, den uregelmæssig sammentrykte og udvidede og 4, den quadrangulaire. Ihvor forunderlige end disse Former ere, ere de det dog neppe i höiere Grad end den efter vor Forf. fuldkommen constaterede Kjendsgjerning, at den Proces, hvorved de frembringes, ikke i mindste Grad indvirker paa det vedkommende Individs moralske eller intellectuelle Charakteer.

VI. SPROGET.

Forf. giver ingen almindelig Charakteristik af Indianer-Sprogene, og selv om han havde gjort det, vilde et Uddrag deraf her neppe have været paa sin Plads. Det er bekjendt, at de indianske Sprog höre til den agglutinerende Sprogclasse. De Læsere, der ikke vide, hvad der herved forstaaes, maae vi her desværre lade i Stikken, idet vi henvise dem til almindelige sprogsammenlignende Værker og hvad navnlig de indianske Sprog angaaer til den höifortjente Gallatin's Arbeider, der ere meddelte i det nordamericanske ethnologiske Selskabs Tidsskrift. Her maae vi alene indskrænke os til at give blot et Par af vor Forf.'s indledende Bemærkninger, hvortil vi föie en ham af Gallatin for hans Værk meddeelt Classification af alle de nordamericanske Indianersprog.

„Ingen Gjenstand har", yttrer Forf. blandt andet, „fra först af i höiere Grad lagt Beslag paa de Lærdes Opmærksomhed end de indianske Sprog. Discussionen af deres Principer udgik imidlertid næsten udelukkende fra Theoretikere, der, om end i Besiddelse af ægte Forsknings- og Lærdomsaand, aldrig selv havde stiftet noget praktisk Bekjendtskab

med vedkommende Idiomer, og dertil indskrænkede sig til et begrændset og unöiagtig gjengivet Ordforraad. ... De meddelte Formers Correcthed var saameget mindre til at stole paa, som det er tilstrækkelig bekjendt, at Vocabularerne i disse Sprog vare nedskrevne enten af Reisende, der vare aldeles eller tildeels ubekjendte med dem, eller af indfödte Folk, der, ihvor hjemme de end vare i dem, dog vare altfor ubekjendte med den grammaticalske Structurs Elementer til at de skulde kunne give de nöiagtig tilsvarende Udtryk i Engelsk, Fransk, Spansk eller Tydsk, de fire Sprog hvori det hidtil er blevet forsögt." — Efterat have beskrevet de flecterende Sprogs Fremgangsmaade, bemærker Forf.: „Indianeren derimod dynger Stavelse paa Stavelse, til hans Former gaae i det uendelige, og hans Vocabularium bliver, som det virkelig er, til en „formidabel Masse af sammenhobede Lyd" ... At Planen er homogen ... synes mig at være en ved de anstillede Forskninger godtgjort Kjendsgjerning. Hvad det uafladelig gaaer ud paa er „at tale om Gjenstandene gruppeviis (in groups). Tankegangen er simpel, men Udförelsen ganske forunderlig ... hele Klynger af Stavelser, anbragte, om jeg saa maa sige, paa en polysyllabisk Stamme." — En om end speciel saa dog dybt indgribende Bemærkning skulle vi dog endnu meddele, den nemlig, at Pronomet „han" i alle hidtil undersögte Indianersprog i de Forenede Stater, det Irokesiske alene undtaget, bruges om begge Kjön, samt at de alle kun have eet og det samme Ord for „yngre Broder" og „yngre Söster". Netop det samme er efter Gesenius, som Forf. citerer, Tilfældet i Hebraisk.

Gallatin's Classification er fölgende:

A. Nordlige Sprog, der indtage det hele Gebet fra det atlantiske til det stille Hav:

I. Esquimauisk (herunder Grönlandsk o. s. v.).

II. Athapaskisk.

B. Sprog i Vest for Mississippi:

III. Algonquinsk.

IV. Irokesisk (herunder de fem Nationer: Seneca'erne, Cayuga'erne, Onondago'erne, Oneida'erne og Mohawkerne).
V. Catawbaisk.
VI. Cherokesisk.
VII. Chocta'isk (Muskhogee).
VIII. Utchee'isk.
IX. Natchez'isk.

C. Sprog, der tales imellem Mississippi og Klippebjergene:
X. Sioux (Winnebago'isk, Dacota'isk, Osagisk, Mandansk etc.) samt
XI—XXI. Endeel Sprog, der hvert beherske et mere indskrænket Gebet (heriblandt Pawnee'sk, Cumanchisk etc.).

D. Sprog, der tales vest for Klippebjergene:
XXII—XXXVII, om hvilke det samme gjælder som om XI—XXI.

Gallatin faaer saaledes, som alt anført, 37 Sprogfamilier, og, de californiske Sprog medregnede, ialt 105 Indianersprog i Nordamerica.

VII. KUNST.

Forf. overskriver dette Afsnit „den moderne Kunst". Han vilde maaskee have gjort rettere i strax at forebygge Misforstaaelse ved istedenfor Udtrykket „Kunst" at have brugt Udtrykket „Kunstfærdighed", „Haandfærdighed", „Industrie" eller et lignende, thi det er disse og ikke Kunstfrembringelser i streng Forstand, der i dette Afsnit omhandles. Det er derhos kun de nulevende Indianerstammers Arbeider i denne Retning, der her i Korthed berøres: Producterne af deres „antique" Kunstfærdighed have allerede i et tidligere Afsnit været Gjenstand for Omtale. Af de her beskrevne og tildeels afbildede Frembringelser af de nuværende nordamericanske Indianerstammers Kunstflid fremhæve vi følgende:

Piber. Den indianske Pibe har et fladt, omtrent $3\frac{1}{2}$ Fod langt Trærör, der ofte forekommer med smukke og smagfulde Ornamenter, hvilke deels ere malede, deels bestaae i farvede Pindsvine-Pigge, Fuglefjer, Haar etc. Forf. gjengiver adskillige slige Piberör, deriblandt et, der hörer til den saakaldte „Fredspibe". Det er smykket med Scalpen (Hovedhuden) af en Andrik og med fem (paa Afbildningen sex) decorerede Fjer.

Canoer. De blive forarbeidede af Barken af Betula papyracea. Den afskrælles i store Ruller, der transporteres til det Sted, hvor Canoen skal bygges. Dernæst udspiles imellem fire stærke Poster eller Pæle en Ramme, der af de Franske i Canada benævnes „Gabarie", og som angiver Fartöiets indre Form og Længde. Rælingerne (gunwales) ere af Cedertræ ligesom ogsaa Staverne (ribs), der belægges med tynde, flade, böielige Stykker Cedertræ, som anbringes paalangs (longitudinally). Nu anbringes Barkbeklædningen, der sammensyes ved Hjelp af en Syl med en Slags Traad „watab", der er tvunden af Cederens trevlede Rödder. Sömmene tættes med en kogt, præpareret vegetabilsk Gummiart. Den krumme For- og Agterstavn decoreres i Regelen med Dyrefigurer eller andre pictographiske Tegn. Det er navnlig Algonquinerne, der ved Constructionen af slige Canoer lægge baade Smag og Kunstfærdighed for Dagen. Man træffer dem i alle mulige Störrelser ligefra den 12 Fod lange Jagtcanoe til den saakaldte „Canot de maître", der har en Længde af 36 Fod. Letheden er en af deres fortrinligste Egenskaber. Den förstnævnte kan saaledes een Person magelig bære.

Af de nu brugelige Stridsköller og Öxer gjengiver Forf. endeel, deriblandt enkelte meget smukt formede og decorerede.

Musicalske Instrumenter. Af disse mærke vi tvende Slags Trommer, den tunge og den lette, der bruges i Krigen, ved religiöse Ceremonier og ved Forlystelser. Af det oftere omtalte klapprende eller skraldende Instrument (rattle), Algon-

quinernes she-she-ghwån, afbildes flere. De forarbeides enten af Græskar (gourd) eller af Skildpaddens Skal; den, der bruges ved Krigsdandsen ogsaa af kantede Stykker af Dyrehove, anbragte paa en Stok eller et Skaft. — Piben, pibbegwun, bestaaer af halv-cylindriske, sammenlimede Cedertræ-Stykker, der ofte desuden sammenholdes af Metalringe. Chippewa'erne beklæde den derhos med Slangeskind. Den spilles paa samme Maade som en Flageolet, og har fem, sex eller syv Huller.

I Forarbeidelsen af Huusgeraad eller af Gjenstande, der bruges i det daglige Liv, lægge Indianerne stor Opfindsomhed for Dagen, navnlig med Hensyn til at udfinde hvad der ved deres omflakkende Levemaade maatte vise sig hensigtsmæssigst. Hvad Materialet angaaer bemærker Forf., at det, der almindelig i gamle Dage benyttedes til at tilveiebringe de haarde Instrumenters Spids og Eg, nemlig Been, Horn, Steen og Kobber, i vor Tid hos alle Grændsestammerne er blevet fortrængt af Jernet. — Forf. afbilder endeel Jernspyd, der bruges deels til Jagt paa Moskus-Rotten, deels til Fiskeri. — Den saakaldte „apegun" eller Bærerem er endnu i almindelig Brug blandt Fruentimmerne, der, da Benyttelsen af Hesten langtfra endnu er bleven almindelig, anvendes næsten som et Slags Lastdyr. — Alle de Kunstflids-Producter, hvortil garvede Skind levere Materialet, udmærke sig ved fortrinligt og smukt Arbeide. Dette udföres, som alt bemærket, af Fruentimmerne. — Knivskederne ere ofte smukt decorerede. Speilene ere i Reglen indfattede i en Træramme og gjemmes i et dertil indrettet Foderal. Klædningsstykkerne smykkes paa forskjellig Maade med Fryndser, Perler o. s. v.

Stor Kunstfærdighed lægge Indianerne for Dagen i Forarbeidelsen af deres Krigs- og Jagtredskaber, Buer, Pile, Spyd, Fiskekroge o. s. v. Buen forarbeides i Regelen af en elastisk Træsort, af Horn eller af Been. Hornbuerne bestaae af to Stykker, der i Midten sammenholdes ved Lim og Dyresener. Af Træarter benyttes undertiden Cederen. Længden

varierer fra 30 indtil 42 Tommer. Strengen er af Dyresener. Pilene blive kunstfærdig forarbeidede af Obsidian eller af Been. Forf. gjengiver endeel, de fleste af Been. Længden er 9 Tommer. — Krogen til Fangst af Lax og andre större Fiskearter fortjener endelig ogsaa at omtales. Den almindelige Fiskekrog er af Been, 2½ Tomme lang og fastgjort i en Line af Hampegræs. Efter Jernets Indförelse kom en Combination af Been og Jern i Brug. Det smukkeste af de af Forf. afbildede Exemplarer er imidlertid af Cedertræ. Selve Krogen, en 7 Tommers Curve og smukt Arbeide mödes af en Modhage af Been (safety-prong) af 4½ Tommers Længde.

Forf. giver til Slutningen et Par Afbildninger af ret curiöst forarbeidede Kamme fra Columbiadalen, uden dog at omtale af hvad Materiale de ere forarbeidede, samt af en lav Skaal med en Hank i Björneform.

VIII. DÆMONOLOGIE, HEXEKUNST OG MAGIE.

Det er ikke nogen almindelig Udsigt over den indianske Dæmonologie og Magie, vor Forf. her giver, men kun enkelte fragmentariske Bidrag til en saadan, navnlig Beskrivelser af nogle overtroiske og magiske Ceremonier, Dandse etc. Det er imidlertid sandsynligt, at Værkets senere Bind, der, som alt omtalt, endnu ikke ere komne os for Öie, indeholde fortsatte Forskninger og Oplysninger angaaende dette ikke uinteressante Gebet.

Kæmpens Fest og Dands. Denne finder Sted hos Dacota'erne til Ære for en, som Forf. udtrykker sig, „anti-natural" Gud, der benævnes Haokah eller Kæmpen, ansees for at være i Besiddelse af en overnaturlig Magt, og kun er underordnet „den store Aand". Dacota'erne have i deres Stamme en Afdeling Mænd, et Parti eller en Clan, som Forf. udtrykker sig, der benævnes „Kæmpens Afdeling" eller „Kæmpeafdelingen" (the Giant's party). Dennes Medlemmer dyrke den nysnævnte Gud og give af og til en Fest med Dands til Ære for ham. Dandsen udföres blot af Mænd i en Wigwam

rundt omkring en Ild, over hvilken der ere anbragte Kjedler, hvori Kjöd koges. De Deeltagende ere aldeles nögne med Undtagelse af en i en dobbelt Spids endende Hue af Birkebark, der er overströgen med Maling i Zig-zag, hvormed antydes Lynstraaler, og af nogle Ender af samme Materiale omkring Lænderne. Imedens de nu hoppe og synge omkring Kjedlerne, stikke de de bare Hænder ned i samme, og optage Kjödstykkerne, som de sluge, mens de endnu ere skoldende hede. Naar alt Kjödet er fortæret, öse de det hede Vand over deres bare Ryg, idet de i eet væk hoppe og synge: „Oh! hvor det er koldt! Oh, hvor det er koldt!" De paastaae, at det hede Vand ikke skolder dem, og at Guden ikke tillader, at nogen af hans „Afdeling" skulde tage nogen Skade af det.

Ondonagon'ernes (Troldmændenes, Hexemestrenes) magiske Dandse. „Det er almindelig bekjendt", yttrer Forf., „blandt dem, der have befattet sig med slige Studier, at Magien skylder Medicinen sin Oprindelse, og det er en slaaende Kjendsgjerning i de americanske Indianeres Historie, at denne ældgamle Forbindelse endnu vedligeholdes af dem. Alle deres Lægemidler anvendes under den formodede Indflydelse af hemmelighedsfulde magiske Kræfter, der antages at virke ligesaameget igjennem Meda'en eller „Doctoren", paa en hemmelighedsfuld Maade, som ved de simple eller sammensatte Lægemidlers physiske Egenskaber. I saa Henseende er det nu, at Tryllesange eller Trylleformularer og Besværgelser anvendes, ligesom ogsaa Haandtrommen og de klapprende Instrumenter sættes i Virksomhed for at vække Opmærksomhed og bestyrke og opflamme Troen. Mængdens Tro paa disse Ceremonier staaer for en stor Deel i Forhold til dens Uvidenhed og Lettroenhed. Den betragter dem med en Slags Ærbödighed og Ærefrygt, som om enhver Landsby-Muskikiwininee (Medicin-Mand) var beklædt med enhver Art af mystisk og pathologisk Magt. . . . For at give disse Ceremonier större Interesse og vække större Tillid, er det nu, at en Række

magiske Dandse sættes i Forbindelse med dem. ... Under disse Dandse lader Hexemesteren som om han holder i Munden Sygdommens materialiserede Former (the materialized forms of disease). Han gjör döde Fugle levende, uddriver onde Aander etc. De fleste af disse Kunsstykker ere saa plumpe, at de i det civiliserede Liv af Personer, der ere drevne i Taskenspillerkunster, vilde blive erklærede for Præstationer saagodtsom under al Kritik; men Indianerne ansee dem for i höieste Grad vidunderlige og betragte dem som Manifestationer af Aanders Nærværelse og af de Operateuren begunstigende Guders Magt og Velvillie. Han anstiller sig, som om han paa en mystisk Maade samtaler med disse Aander og Guder og af dem erholder Magt til at raade over Liv og Död, og hans Auditoriums Fasthed i Troen giver ham en ubegrændset Indflydelse over det. De ryste og skjælve for ham, og den hele Forsamling er i en Ophidselsestilstand, der grændser til Vanvid. Ja selve Operateuren kommer tilsidst i samme Tilstand, saa at han svinger sine magiske Instrumenter og hamrer lös paa sin hemmelighedsfulde lille Tambourin, indbilder sig, at Himmel og Jord lytte til ham, og at den hele synlige Skabning böier sig for ham. ... Alle vore indianske Stammer have staaet under slige Troldmænds Indflydelse. De betragtes som Mænd af stor Hellighed, Viisdom og Selvfornegtelse. De leve tilsyneladende i Fattigdom, ophöiede over alle egoistiske Motiver, i Samkvem med Elementaraanderne, altid under en Indflydelse, som det vilde være den höieste Grad af menneskelig Galskab at pröve paa at trodse. Det var under slige Indflydelser, at Shawnee-Propheten kom i Besiddelse af en saa overordentlig Magt i Aaret 1812 ved Bredderne af Wabash. Han samlede under sin Befaling hele Armeer af nögne og bemalede Indianere. Han var eneraadende over deres Skjebne og hans Mening den ene afgjörende i alt. For at reise Indianerne nordfra, fortalte han dem ved sine Udsendinge, at der Vinteren efter vilde falde en fyrgetyve Fod dyb Sne. De, der boede mod

Syd, paavirkede han ved Trudsler om andre elementaire Ulykker (elemental calamities), der bedre passede sig for deres Clima. Jeg har fundet Spor af hans Indflydelse paa de fjerneste Punkter, jeg har besögt i Vest, i Nord, i Syd, og jeg er, efter disse Beviser paa dens overordentlige Udstrækning, overbeviist om, at han, ved at samle store Masser af Indianere paa Steder, hvor de ikke havde det tilstrækkelige til Livets Ophold og hvor de segnede under fordærvelige climatiske Indvirkninger, har bidraget mere end nogen anden i hele America til de indianske Stammers Ödelæggelse."

Forf. bemærker, at det i Regelen kun er ved Vintertid, at man kan faae Indianerne til at fortælle deres Sagn. Grunden hertil maa söges i deres Religiösitet, om vi saa maa sige. De Genier og Aander, der boe i Jorden, bedækkes nemlig om Vinteren af Sneen, Sö- og Flod-Aanderne af Is, saa at de ikke kunne höre hvad der bliver sagt om dem. Men nu fremkalde de tidt phantastiske og grotesque Sagn, der fortælles i Vinterhytterne, hvor Unge og Gamle ere samlede, ofte spögefulde Bemærkninger fra Tilhörernes Side og i det hele taget en Munterhed og Lystighed, der vilde kunne saare Aanderne, saafremt de kunde höre den. Saasnart derimod Foraaret har indfundet sig, ophörer al Fortællen. Jorden er nu ligesom gjenoplivet. Sneen forsvinder, Söerne og Floderne befries fra Isen, Fuglene vende tilbage til de forladte Skove og Vande, Træer og Blomster springe ud, efterhaanden som Solens varme Straaler trænge ned i den kolde Grund, og den hele Natur lever op til Glæde og Nydelse. Det er netop paa denne Tid, at den Aandeverden, i hvilken Indianerne leve, begynder at udfolde sin travleste Virksomhed, og den röde Jæger, der troer, at han ved hvert Skridt skylder Aanderne alene hvad Lykke der monne falde i hans Lod, vogter sig for ethvert Ord, der mulig kunde stöde eller forarge dem. Det lære Forældrene deres Börn, idet de tilföie, at hvis de handle herimod, ville Slanger, Tudser og andet Kryb forfölge dem til Straf derfor.

Naar Jægeren glider ned ad Skovströmmen eller paa sine Streiferier betræder det frygtindgydende Klippepas, tænder han sin Pibe for at bringe de ham omringende, ubekjendte Guder et dem velkomment Offer, og hentyder aldrig til dem uden paa en alvorlig og ærefrygtsfuld Maade.

IX. INDIANERNES MEDICINSKE KUNDSKABER.

De Oplysninger, der herom meddeles, skyldes en iblandt Winnebago Indianerne (dengang) bosiddende Læge, F. Andros, hvis Skrivelse til Forf. af 1ste April 1848 findes aftrykt i Værket. De angaae vel saaledes nærmest Winnebagoerne; det er imidlertid sandsynligt, at de ogsaa ialfald for en stor Deel turde finde Anvendelse paa andre Indianerstammer.

Brevskriveren indleder sine Oplysninger om deres medicinske Praxis med den Bemærkning, at den er en Blanding af Overtro og Uvidenhed. De ere i ligesaa fuldstændig Uvidenhed med Hensyn til Sygdommenes Pathologie som til deres Behandling. De have slet intet Kjendskab til Anatomien og ingen klar Forestilling om Blodets Circulation; maximum af deres Kundskab i sidstnævnte Retning er blot, at Blodet löber i visse Canaler. — „Medicin-Mænd" findes hos dem i stort Antal, og enhver enkelt af disse har sit eget hemmelige Universalmiddel imod alle de mulige Sygdomme, „Kjödet er underkastet". Deres Medicin er, saavidt Beretterens Erfaring strækker sig, af en mild Charakteer. Alle Gifter ere udelukkede, da de, efter deres Formening, ere et Værk af den onde Aand, der forsögte at efterligne den gode, som frembragte de forskjellige Frugt- og Græssorter til Indianernes Brug og Nytte. — Af de Midler, der ere i almindelig Brug, ere det varme eller Dampbadet og det kolde Bad eller den kolde Overgydning samt hyppige Aareladninger de virksomste. Sidstnævnte er saagodtsom et Universalmiddel. Som Aareladnings-Instrument tjener en Flintflæk, der fastbindes paa Enden af en Stok og bruges paa samme Maade som Landmanden bruger sin Lancet til Aareladning af Heste. — Naar et Dampbad

skal tages, tager Patienten Plads i et lidet Skuur eller Hytte (lodge), der bedækkes med Tæpper, og i hans Nærhed anbringes glödendehede Stene, paa hvilke der öses Vand, hvorved der strax kan frembringes saa megen Damp, man vil. Kolde Bade tages i Regelen i en Flod eller Kilde, i hvilken Vedkommende sætter sig ned, saa at Vandet gaaer ham til Hagen. Er et saadant Bad ikke at erholde, indsvöbes Patienten i Tæpper, hvorpaa han overöses med koldt Vand, saalænge til Operateuren finder, at det kan være tilstrækkeligt. Dette Middel virker heldigt i Febertilfælde, men ialmindelighed er Fölgen Congestion, navnlig til Hjernen. — I enkelte Sygdomstilfælde stole de mere paa Offringer til „den onde Aand", og paa Tryllesange, accompagnerede af Tromme, Skralde og Pibe, end paa nogensomhelst Medicin. — Kopsætning er ligeledes et yndet Middel iblandt dem. Den udföres med et Oxehorn, hvis Munding bruges som Sugepompe (suction-pump), efterat den Legemsdeel, hvor det anbringes, först er bleven ridset med en Flintflæk eller Knivspids. — Deres materia medica kjende „de Hvide" kun meget lidet til paa Grund af at alt hvad der foregaaer ved deres Cure indhylles i en overtroisk Hemmelighedsfuldheds Slör. Brevskriveren, der havde tilbragt et Par Aar blandt Winnebago'erne og givet nöie Agt paa deres Lægemidler og disses Virkninger, udtaler det som sin Overbeviisning, at de ikke vare i Besiddelse af et eneste værdifuldt Middel, som ikke fandtes i de Forenede Staters Pharmacopoe. — Deres Ebertheorie gaaer alene ud paa, at den er et Værk af „den onde Aand", der skifteviis blæser sin kolde og varme Aande paa dem. I Sygdomstilfælde offre de altid til „den onde Aand", aldrig til „den gode". Under udbredte Epidemier ophænges en Masse værdifulde Gjenstande som Offer til „den onde Aand" paa Træer og Stænger rundtomkring Landsbyerne. Af Dyr offres især Hunde. — Brevskriveren slutter med den Bemærkning, at deres overtroiske Forestillinger og Meninger imidlertid mere og mere fortrænges ved Civilisationens Indvirkning, saa at

mange af dem allerede have givet deres „Medicin-Mænd" Afsked, og i alle, selv de ubetydeligste Sygdomstilfælde henvende sig til Regjeringslægen om Medicin og om Raad. Erfaringen har lært dem, at den hvide Mands Doctor er mere at stole paa end deres egen.

ARCHÆOLOGISK-LINGUISTISKE AFHANDLINGER.

Som Fortsættelse af de i AT 1858-1860 p. 331-335 anmeldte fire Afhandlinger af C. A. Holmboe meddeles her Indholdet af ni nye Smaaskrifter af den samme lærde Forsker, ogsaa Aftryk af det Norske Videnskabs-Selskabs Forhandlinger.

1. Om Oprindelsen af det scandinaviske Vægtsystem i Middelalderen. 1861. Det gamle romerske Vægtsystem optoges tilligemed den romerske Cultur i de fleste europæiske Stater i Middelalderen. Dette var baseret paa Pundet, inddeelt i 12 Unzer. I Scandinavien derimod var Vægtsystemet grundet paa Marken, deelt i otte Örer eller Unzer, og hver Öre i tre Örtuger. Dette er det samme System, som i vore Dage er i Brug i det sydlige Indien (ifölge Breeks, on Indian Weights and Measures). Der er nemlig en Ser = 8 Pala, og en Pala = 3 Tola. Allerede dette er mærkeligt, men endnu mere overraskende er det, at de respective Vægtenheder have omtrent samme Tyngde i Indien og i Norden i Middelalderen. Forf. meddeler Lister over Unzens (Örens, Pala'ens) Vægt i flere forskjellige Stater i Indien og i Europa. Denne Sammenligning giver det Resultat, at Vægten, uagtet Afvigelserne i de forskjellige Egne, dog holder sig omtrent inden de samme Grændser i Europa og Indien, nemlig der imellem 26 og 35, her imellem 26 og 37 franske Grammer. Han paaviser derhos, at ogsaa i flere mohammedanske Stater

Unzens Vægt holder sig inden de samme Grændser, og antager, at Unzen er den oprindelige Vægtenhed, som fra Ægypten eller Babylon er bleven optagen i Rom, hvor man har multipliceret den med 12 for at danne en höiere Vægtenhed, og at den i Mellemasien og Indien er bleven multipliceret med 8 i en lignende Hensigt. Marken paa 8 Unzer har vel ogsaa været og er endnu i Brug i mange europæiske Stater udenfor Scandinavien; men Forf. paaviser et saadant Vægtforholds temmelig sildige Indförelse i disse Lande, hvor det desuden aldrig har opnaaet almindelig Anvendelse, men bruges næsten alene ved Veining af ædle Metaller, medens Systemet i Norden var i Brug for allehaande Varer og i det daglige Liv; og Unzens Inddeling i 3 Örtuger eller Tola'er forekommer alene i Scandinavien og i Indien. Forf. har anstillet Undersögelser efter Spor af et lignende Vægtsystem i de Egne, som den norröne eller scandinaviske Stamme gjennemvandrede paa et Tog fra Asien mod Nordvest i den graa Oldtid, og han har fundet at Sölvbarrer, der veiede omtrent en scandinavisk Mark, have curseret i det nuværende Rusland i Middelalderen, samt at man i Bokhara bruger en Unze, kaldet Tolendak, som i Vægt nærmer sig meget den scandinaviske Öre. Med Hensyn til Aarsagen til Ligheden imellem Vægtsystemet i saa langt adskilte Lande, saa hælder Forf. til den Mening, at det er opkommet hos Scandinavernes og Indernes fælles Stammefolk. Som Stötte herfor anföres Navnene paa endeel Culturgjenstande, som i Indisk og Nordisk benævnes næsten eens, og da de vidne om et Culturtrin, som maatte forudsætte et Vægtsystem, mener han at et saadant er blevet indfört i Norden af de fra Asien indvandrede Colonister.

2. Om den nordiske Sammenligningspartikel efter Comparativ, en. 1861, Forf. paaviser den store Lighed, som finder Sted imellem det oldnordiske og sanscritiske pronomen demonstrativum, og leverer derpaa fölgende Sammenligning mellem disse Sprogs pronomen relativum:

Nom. sing. masc.		Accus. s. m.		Nom. og Acc. s. neutr.	
ældre supponeret Form	brugelig Form	ældre suppon. Form	brugelig Form	ældre suppon. Form	brugelig Form.
is el. ir.	jas el. jar.	in.	jan.	it el. id.	jat el. jad.

Hermed kunne fölgende inflexible Relativer i Oldnordisk sammenlignes:

is el. ir,	jas el. jar	jan	jat el. jað
	es el. er	en	eð
samt det færöiske uböielige			id.

Ligesom Endebogstaverne s, r og n i Sanscrit ere Forholdsendelser, saaledes godtgjör Forf. Sandsynligheden af, at de samme Bogstaver i de oldnordiske Pronominalformer oprindelig have haft samme Bestemmelse, men ere blevne staaende som forstenede Levninger fra Oldtiden, ligesom mange andre Sprog have lignende Levninger i Behold, hvorpaa Forf. leverer flere Exempler. Dernæst imödegaaer han den Indvending mod at antage en for en oprindelig Accusativform, at Ordet forekommer som Nominativ, idet han paaviser flere Analogier af andre Sprog saavelsom af vort eget, hvor det spörgende Pronomen hvem er en oprindelig Accusativ. Relativets Inflexibilitet paa samme Tid, som Sproget har vedligeholdt Flexion for Nomina og andre Pronominer, oplyses ligeledes ved Analogier fra andre Sprog. Med særligt Hensyn til Sammenligningspartiklen en henledes Opmærksomheden paa den tilsvarende Partikels Form i andre indo-europæiske Sprog, hvor den slutter sig til Pronomen relativum og særlig til Accusativ, f. Ex. lat. quam, fr. que o. s. v. Forf. formener saaledes at have beviist, at en er en oprindelig relativ Partikel, og ikke, som enkelte have meent, fremkommen ved

Aphæresis af et demonstrat. þen. Vel forekommer þen som Sammenligningspartikel paa enkelte Runestene fra christelig Tid i det östlige Sverige, og ligeledes i Gotlandsloven, men det kan forklares som Spor af tydsk Indflydelse; hvorimod denne Form af Sammenligningspartiklen ikke har kunnet paavises i nogen gammel norsk eller islandsk Bog.

3. Mjölnir og Vadjra, 1862. Forf. anstiller Sammenligning imellem Forestillingerne om den nordiske og den indiske Tordenguds Vaaben. Efter kortelig at have omhandlet, at man i Asien som i Norden hovedsagelig lagde Vægt paa Vaabenets knusende Kraft, mindre paa dets Form, hvilken man deels forestillede sig som en Kugle, deels som en Morterstöder, deels som en Hammer, viser Forf. at man tillagde Vadjra ligesaavel som Mjölner den Egenskab, efter Fuldförelsen af det knusende Hverv strax at vende tilbage i Gudens Haand. Dernæst paaviser han en væsentlig Lighed, som, saavidt vides, ikke forhen af nogen er bleven bemærket, nemlig den indviende, helliggjörende, oplivende Kraft, der tillægges saavel Indras som Thors Vaaben. Det er bekjendt, at Thor med sin Hammer indviede Baldurs Baal, at han med den bragte Liv i sine Bukke, efter at de vare slagtede og opspiste, at Hammeren blev lagt i Brudens Skjöd for at indvie det fingerede Ægteskab imellem Jetten Thrym og Thor som Freyja, samt at Thor i Edda kaldes vèorr, Indvier, og miðgarðs vèorr. Forf. anförer adskillige Beviser for, at de asiatiske Buddhister tillægge Vadjra lignende Egenskaber. Af Ssanang Ssetsen's Öst-Mongolernes Historie meddeles flere Citater, hvori Kei-Vadjra omtales som Benævnelsen paa visse Indvielser. De buddhistiske Geistlige, ligefra Dalai-Lama og nedad, före stadig Vadjra som Attribut. Dens Form leveres i Afhandl. i Træsnit, baade efter gamle indiske Monumenter og saaledes som den i vore Dage er i Brug blandt Kalmykerne. Af Missionæren Huc's Reisebeskrivelse (fra China gjennem Mongoliet til Tibet) citeres den Yttring, at Vadjra (der kaldes

Torche) seer ud som en Morterstöder og holdes for et helliggjörende Redskab (instrument sanctificateur). Endelig fremsætter Forf. den Formodning, at Vadjra har været anvendt til at knuse Afdödes Been med. Det er nemlig i flere Egne af Mellemasien Skik, at rige Mænds brændte Been overleveres til Stor-Lamaen, som knuser dem til fint Stöv, blander deri Meel eller Leer, undertiden endog knuste Ædelstene, og ælter heraf en Deig, som i forskjellige Egne erholder en forskjellig Form forinden den indsættes i Monumentets Gravcelle. Forf. tilföier: „Skulde den Hypothese være for dristig, at en lignende Skik var i Brug i det hedenske Norden?"

4. Om Amuletter og Stormænds Begravelse. 1863. I AT 1858-1860 anmeldtes en Afhandling om Amuletter, hvortil Forf. nu tilföier Beretning om en Miniatur-Öxe af Bronze (Kobber og Zink), som kort forud var funden i Nordre Trondhjems Amt, ikke langt fra Byen Namsos paa Halmöen. Denne Öxe er kun to Tommer lang og 1½ Tomme langs Eggen, hvorfor Forf. troer at burde henföre den blandt de Miniatur-Vaaben, som han i den ældre Afhandling har sögt at bevise at de maae have været Amuletter, og hvori han har omtalt Sværd, Dolke og Knive af saadanne smaae Dimensioner, men yttret at ingen saadan Öxe var ham dengang bekjendt. — Med Hensyn til Stormænds Begravelse har Forf. anstillet Sammenligning mellem en for en halv Snees Aar siden aabnet Gravhöi i Norge og Gravskikke i Tartariet. I Borre Præstegjeld, i Nærheden af Byen Horten blev i en Gravhöi, foruden den Afdödes Aske, fundne tre Skeletter af Heste, to til venstre Side og et til höire, samt hos det sidste de metalliske Levninger af en prægtig Sadel med Bidsel. Hermed sammenligner Forf. Tartarernes Maade at begrave deres Stormænd paa, idet han af Missionæren Jean du Plan de Carpin, som i Aarene 1246 og 1247 opholdt sig i Tartariet, citerer fölgende: „cum autem mortuus est, si est de majoribus .... sepelitur cum eo unum jumentum cum pullo, et equus cum

freno et sella" ..., altsaa just tre Heste, som i Borre-Höien, og deriblandt en med Sadel og Bidsel.

5. Om Haugelys. 1863. Efter at have omtalt den endnu i de nordiske Lande forekommende Folketro, at der over Gravhöie, som indeholde Kostbarheder, nu og da sees en brændende Flamme, samt paaviist at saadan Tro er meget gammel, yttrer Forf. Tvivl om, at denne Tro kunde have vedligeholdt sig fra Hedendommens Dage, dersom den ikke havde haft noget andet at stötte sig til end den Forestilling, som almindelig træffes hos endog lidet cultiverede Nationer, at nemlig de Afdödes Grave ere hellige og at Lys er Hellighedens Symbol. Han antager, at Troen maa hvile paa en mere sandselig Grundvold, og idet han henviser til flere forhen holdte Foredrag, hvori han har paaviist mangen Overensstemmelse i Forestillinger og Skikke imellem Asiens Buddhister og de nordiske Hedningefolk, henleder han Opmærksomheden paa den Rolle, Lyset som Helgenskin spiller blandt Asiens Buddhister. Den chinesiske Pilegrim Hiouenthsang (i Begyndelsen af 7de Aarh.) omtaler saaledes ikke alene Reliquier, hvorfra Lys udströmmede, undertiden saa stærkt at det gjennemtrængte den Æske, hvori de vare nedlagte, men ogsaa adskillige Gravmonumenter (Sthupa, senere forkortet til Tope) i Form af Gravhöie, hvorfra stærkt Lys af og til saaes at udströmme. Forf. anförer derhos Exempler paa kunstige Midler, hvorved det buddhistiske Præsteskab sögte at udbrede og vedligeholde Forestillingen om et fra Gravmonumenter udströmmende Lys. Deels brugte de rundt om disse Toper, der i Regelen vare udvendig belagte med et Lag af blank poleret Marmorgips, ja undertiden endog forgyldte, at anbringe en Mængde Steenpiller, hvori henimod Toppen, paa den Side som vendte mod Topen, Nischer vare anbragte til Indsættelsen af Lamper, hvis Skin med stor Styrke kastedes tilbage fra Topens blankpolerede eller forgyldte Yderflade, som om Lyset udströmmede fra selve Gravmonumentet;

deels brugte de i de i Klipperne indhuggede Huletempler inderst i Bunden at lade tilhugge en Efterligning af Toperne, hvorhen de ved en Kanal igjennem Klippen, som ikke bemærkedes udenfra eller af dem som traadte ind, ledede et stærkt Lys til Helligdommen, medens der forövrigt herskede Halvmörke i Templet. Disse Foranstaltninger oplyses ved Træsnit. Et andet Middel til at styrke den samme Tro bestod i, at man i et og andet Gravkammer indsatte brændende Lamper, forsynede med store Quantiteter af Olie, i den Tanke at Lamperne vilde brænde saalænge der var Olie nok. — En Mængde af de buddhistiske Toper ere i de sidste Decennier aabnede og undersögte af Europæere, som i adskillige have fundet Mynter og Smykker af Guld, Sölv, Ædelstene m. m. Bevidstheden om, at saadanne Skatter vare indlagte i Monumenterne, lod sig da let bringe i Forbindelse med Forestillingen om en Lysning over dem. Da nu de nordiske Gravhöie have saa meget tilfælles med Toperne i Asien, at Tanken maa ledes hen paa Fællesskab i de Anskuelser, som derigjennem have fundet Udtryk, er der god Anledning til at antage, at Troen paa Haugelys kan med saa meget andet være indbragt fra Asien. Til Anvendelse af saadanne Kunster som i Asien brugtes for at styrke Troen, var der i Norden ingen Anledning. Dog sees der Spor af at Ild har været tændt paa Toppen af enkelte Gravhöie, da man under Grönsværet har fundet Kullag i nogle af dem som ere undersögte. Muligt er det ogsaa, at de regelmæssige Fordybninger, som adskillige nordiske Gravhöie have i Toppen, ere blevne anbragte for deri ved festlige Leiligheder at tænde Blus. Herved kunde Forestillingen om Lys i Höienes Indre vel ikke frembringes, men dog ved Ideeassociation fornyes.

6. Svegders Reise til Godheim. 1863. Forf. anförer mange Grunde for at betragte den svenske Konge Svegders Reise til Godheim (Yngl. s. 15) for et historisk Factum. At der i förchristelig Tid og flere Aarhundreder efter Christus

var et Asaland i Transoxanien eller Vest-Turkestan har han paaviist i en foregaaende Afhandling (Asaland og Vanaland, Chr. Vidensk. Selsk. Forh. 1858), saavelsom at dettes Beliggenhed svarer til Snorres Angivelse med Hensyn til Asaland eller Godheim. Dernæst anförer han, i Modsætning til den Anskuelse, at Aserne kun vare Personificationer af Naturkræfterne, et Par nyere Historikeres Mening om dem som historiske Personer. Derpaa gaaer han over til at gjennemgaae Beretningen om Svegders Reise stykkeviis, og godtgjör, at de historiske og geographiske Forhold i den Tidsalder, hvori Snorre hensætter Begivenhederne, ganske svarer til Enkelthederne i Beretningen, og at der saaledes ingen Grund er til at betvivle Sandheden deraf i alt Væsentligt. Da nu Odin siges at have erklæret, at han ved sin Död vilde begive sig til Godheim, maatte Svegder, som agtede at opsöge ham, tage Veien mod Syd-Ost gjennem det store Sviþjod eller det nuværende Rusland, hvor ifölge Nestors Beretning endnu lige til det 11te Aarhundrede Varæger eller Folk af samme Æt som Scandinaverne boede, lige fra Östersöen og til den semitiske Grændse, d. e. indtil det arabiske Kalifat (i Öst for det kaspiske Hav og Aralsöen). Forf. understötter Nestors Vidnesbyrd ved Citater af arabiske og persiske Skribenter, der tale om Russer (ɔ: Normanner eller Varæger) ved Volga og paa det kaspiske Hav i 9de og 10de Aarh. Frähn har for længe siden godtgjort, at Navnet Rus hos orientalske Forf., ligesom Ros hos byzantinske, betegner Folk af den scandinaviske Race. Ved Beretningen om at Svegder „kom til en stor Gaard paa den östlige Kant af Sviþjod, som hed Steen, hvor der var en Steen saa stor som et stort Hus", gjör Forf. den Bemærkning, at ved Sviþjod maa i denne Forbindelse forstaaes det store Sviþjod (Rusland) og at Steen altsaa maa söges ved Asiens Grændse. Men i Mellemasien var dengang Buddhismen udbredt og med den Brugen af store Reliquiemonumenter, Sthupa's eller Toper, store Steenmasser, overdragne med en Art Marmorgips, der gav dem Udseende

af hele store Stene, 30 til 40 og flere Fod i lodret Höide. Forf. mener, at den store Steen, Svegder saae, kan have været saadan en Sthupa, og da smaa Buddha-Billeder undertiden vare anbragte i en Nische ved Sthupa'ens Fod, mener Forf. at saadant passer meget godt til Snorres Ord, at Svegder en Aften, da han var beruset, saae en Dverg sidde under Stenen. Videre staaer der: „Svegder og hans Mænd vare meget drukne og rendte mod Stenen. Dvergen stod i Dören og kaldte paa Svegder og bad ham gaae ind, om han vilde træffe Odin". Hertil bemærker Forf., at de nysnævnte buddhistiske Monumenter undertiden have smaa Kapeller ved Foden, byggede tæt op til samme, saa at de see ud som Indgang til Steenmassen. Forf. tænker sig at Topens Vægtere maa have været tilstede i et saadant Kapel, og at en af dem, opmærksom ved de drukne Mænds Stöd, kan have aabnet Dören og taget Hovedmanden for Optöierne, Svegder, ind, hvorved lettelig en Yttring om at Odin (Buddha?) var derinde, kan være falden, da foregivne Reliquier af Buddha opbevaredes i saadanne Toper. „Svegder löb ind i Stenen, som strax lukkedes efter ham, og Svegder kom ikke tilbage". Som Straf for intenderet Vold mod det hellige Monument tör han maaskee være taget af Dage.

7. Thorolf Bægifots Begravelse. 1863. I Eyrbyggja Saga berettes om en Mand ved Navn Thorolf, kaldet Bægifot paa Grund af en Beskadigelse af det ene Been: at han boede paa Vestkysten af Island og var en ondskabsfuld og trættekjær Mand. Han kom en Aften hjem og satte sig i sit Höisæde, hvor han blev siddende hele Natten og om Morgenen fandtes död. Hans Sön blev hentet, og denne lod bryde et Hul paa Væggen bag den Dödes Ryg og Liget blev derpaa hivet ud igjennem denne Aabning. Af denne Fremgangsmaade tager Forf. Anledning til at paavise, at en lignende Skik har været og er tildeels endnu i Brug blandt Buddhisterne i Asien. Marco Polo beretter, at ved en Mands Död i Tar-

tariet bestemte en Astrolog, i hvilken Retning Liget skulde udbæres, og da dette som oftest ikke blev bestemt i den Retning, hvor Dören var, blev der brudt Hul i Væggen og Liget udtaget derigjennem. Under den bekjendte Reisende Pallas' Ophold i Kalmykiet fandtes den överste Geistlige der en Dag siddende död i sit Höisæde, hvorpaa hans Hytte strax blev nedreven bag fra, som udtrykkelig tilföies. — Thorolfs Lig blev höisat i en Dal, hvor meget Kvæg og Faar græssede. Men fra den Tid Liget der var begravet, indtraf der alleslags Ulykker paa Kvæget, ja endog en Hyrde fandtes död der; paa Grund heraf drog Sönnen hen med nogle Mænd og gravede Liget op for at flytte det op i Udmarken. Men da det af to Oxer var blevet trukket op til den övre Ende af Dalen, bleve Oxerne rasende og slede sig löse, og da var Liget saa tungt at Mændenes forenede Kræfter ikke formaaede at bringe det videre, men maatte begrave det paa Stedet. Som Sidestykke hertil meddeler Forf. en Beretning om den store Erobrer Dschingis Chans Död og Begravelse. Han döde paa et Tog i Tibet og blev paa en Vogn transporteret derfra, men underveis standsede Vognen og lod sig ikke sætte i Bevægelse, förend en höi Geistlig i en salvelsesfuld Tale havde bevæget den Afdöde til at lade sig före videre, og da Toget havde naaet den Afdödes Hjem, var Kisten saa tung, at alle Anstrengelser for at faae den ned af Vognen vare forgjeves, hvorfor man opkastede Gravhöien over den saaledes som den stod paa Vognen.

8. Om Eds-Ringe. 1863. Med 4 Plader. Afhandlingen indledes ved at minde om at vore Forfædre i Hedenold ved Edsaflæggelse brugte at lægge Haanden paa en Ring, samt at der i de nordiske Museer findes enkelte af Jorden opgravede store Guldringe, som man har antaget at være saadanne Edsringe. Forf. anmærker, at denne Mening hidtil dog ikke har hvilet paa nogen anden Grundvold end den, at man ikke har kunnet forestille sig nogen anden Brug for

saadanne Ringe. De ere nemlig deels af saadan Form og deels af saadan Vægt, at man ikke kan antage dem for Smykker. De see nemlig ud som om man tog en massiv Guldstang, hvis Ender vare noget tykkere end Stangen selv, og böiede den saaledes at Enderne mödtes, dog uden at beröre hinanden, hvorved den dannede en oval Ring. Forf. deler den Mening, at disse Ringe have været Edsringe, men han söger at opstille en positiv Grund istedenfor den negative, hvorpaa denne Mening hidtil har hvilet. Han paaviser, at der i den store Offerprocession, som er afbildet ved Siderne af Trappegangene til det ruinerede Tempel i Persepolis (Istachr, Tschehel Minar), som er afbildet i Niebuhrs Reise tab. 31 og 32 og i större Maalestok hos Ker 39 — at der sees Mænd, som bære Ringe netop af samme Form som de förstnævnte i Norden fundne. Paa Pl. 1 meddeles Afbildninger af en Ring fra Persepolis, en fra Norge, en fra England og en fra Bretagne; imellem den sidste og den förstnævnte er Ligheden især paafaldende. Det er en Kjendsgjerning, at i Oldtiden Rettergang og Offring foretoges i Forening i de store Folkemöder. Naar man derfor i en Procession, hvor Mænd före Offerdyr, Heste, Oxer, Faar, bære Boller eller Skaaler (formentlig for deri at optage Offerblodet), Hammere (for dermed at slaae Offerdyrene ihjel) o. s. v., seer Mænd som bære Ringe, der ikke synes at have noget med Offringen at bestille, saa er det sandsynligt, at disse sigte til det andet Hovedöiemed for Folkemödet, Rettergangen, og at disse Ringe medbringes for at man derpaa kan aflægge Ed. I Mangel af Beviser for en saadan Skik hos de gamle Persere henviser Forf. til den rigtignok meget yngre Periode, Sassanidernes Regjeringstid, hvorved der dog er at bemærke, at den persiske Historieskriver Mirchond udtrykkelig fremhæver, at Sassaniderne optoge mange af de Skikke, som havde været i Brug i Achæmenidernes Tid; blandt disse kan saaledes have været Maaden at aflægge Ed paa. Flere Sculpturer fra Sassanidernes Tid, afbildede hos Niebuhr, Ker Porter o. fl., frem-

stille to pragtfuldt klædte Mænd med Kroner paa Hovedet, af hvilke den ene fremrækker en Ring, som han holder fast omsluttet i Haanden, medens den anden lægger Haanden paa Ringen. Den förste erklæres i en hosstaaende Indskrift for at være Gud, den anden Kongen. Man har hidtil anseet disse Billeder for en symbolsk Fremstilling af Kongemagtens Overdragelse til en succederende Konge, og at Ringen altsaa skulde være Kongemagtens Symbol; men Forf. paaviser, at den Stilling, Kongens Haand paa et Par af disse Billeder har, ingenlunde tyder paa en Modtagelse af Ringen, men aabenbar betegner at han blot lægger Haanden paa den, hvoraf han slutter, at det er en Edsaflæggelse, som her fremstilles, at Billedet er en Forevigelse af den Ceremonie, som foregik ved Kongens Thronbestigelse, idet Kongen i Guds, d. e. i Guds Repræsentants, Stor-Mobedens Haand nedlagde den edelige Forsikkring om at ville regjere med Retfærdighed. For at bestyrke denne Opfattelse leveres Afbildninger af de omtalte Scener. Til Slutning meddeles en Liste over 37 Guldringe med deres Vægt, fundne i de nordiske Riger, paa de britiske Öer og i Bretagne, for at sætte Læserne i Stand til at danne sig en Mening om, hvorvidt der ved Forfærdigelsen har været tilsigtet at give dem en bestemt Vægt, hvilket Forf. finder tvivlsomt, idet han dog paaviser, at nogle i samme Land fundne Ringe staae i et saadant Vægtforhold til hverandre, at hin Anskuelse deri kunde finde nogen Stötte.

9. Om Örtug eller Tola. 1863. Forf. har i den her omtalte Afhandling n° 1 paaviist Identiteten af det sydlige Indiens og det nordiske, i Middelalderen brugte Vægtsystem. Ligesom man her regnede Marken til otte Örer og Ören til tre Örtuger, saaledes da en Ser til otte Pala og en Pala til tre Tola, samt at ikke blot Systemet var det samme, men ogsaa de respective Vægtenheder af omtrent samme Tyngde. I nærværende Afhandling paaviser han, at ligesom i Indien Tola'en spiller Hovedrollen ved Veining af ædle Metaller, da

man kun nævner saa og saa mange Hundreder eller Tusinder Tola Guld eller Sölv, uden at reducere dem til Pala eller Ser, saaledes maa Örtugen her i Norden i en Tid (formentlig fra 10de til 12te eller 13de Aarh.) have spillet en lignende Rolle. Sit Beviis stötter han hovedsagelig paa, at en heel Deel Vægtlodder i Jorden ere fundne i Norden og som opbevares i Museerne i Dorpat, Helsingfors, Stockholm, Kjöbenhavn, Christiania og Bergen. Disse Lodder ere kugledannede, med afskaarne Segmenter paa to modstaaende Sider, og de derved frembragte Flader ere mærkede med et större eller mindre Antal smaa Circler eller Puncter. At disses Antal betegner Loddernes relative Vægt, er af Prof. Hällström i Helsingfors for over tyve Aar siden blevet bemærket, og da alle de Lodder, som han havde Anledning til at kjende, vare fundne i Egne, som nu höre Rusland til, antog han at de vare russiske, hvori han bestyrkedes derved, at deres Vægt, naar man sammenlagde Puncterne paa begge Flader, temmelig nöie svarede til ligesaamange russiske Zolotniker. Imod denne Opfattelse opstiller vor Forf. fölgende Grunde: 1, at Lodderne i Regelen have samme Antal Puncter paa begge Sider, endog de, som efter Hällströms Forklaring skulde repræsentere 7 og 9 Zolotn.; 2, at Zol. ikke synes at være kommen i Brug som Vægtenhed i det nordlige Rusland förend i de seneste Aarhundreder; 3, at nogle Lodder kun have Puncter paa den ene Side, men et Kors paa den anden, hvoraf der kan sluttes, at kun den ene Sides Puncter tilkjendegiver Enhederne; 4, at samtlige Lodder ere fundne i Scandinavien eller i Egne, som have været Provindser af scandinaviske Lande, hvorfor de maae antages at være scandinaviske Lodder. Men nu har ingen til Zolotniken svarende Vægtenhed nogensinde været i Brug i Scandinavien, hvorfor man maa see sig om efter en anden Vægtenhed, som kan svare til Puncternes Antal, og her tilbyder Örtugen sig strax, da Loddernes Vægt, naar man kun tæller Puncterne paa den ene Side, svare saa nöie til hin Periodes Tyngde for Örtugen som det raaere Arbeide og

Tab ved Slid og Oxydering kunde tillade at vente. Prof. Kruse i Dorpat har derhos udtalt den Mening, at det saakaldte ældre russiske Vægtsystem har været det waræg-russiske, d. e. det scandinaviske. Endnu i det 13de Aarhundrede prægedes der i Riga Mynt efter gotlandsk Myntfod, hvilket tillige tyder paa Brug af gotlandsk Vægt. I det Indre af Rusland har man fremdeles fundet en Mængde Sölvbarrer, hvis Vægt meget nær svarer til den scandinaviske Mark, ligesom ogsaa de ældste russiske Rubler bestode af Halvdelen af saadanne Barrer, altsaa af ½ Marks eller 12 Örtugers Vægt. Ogsaa synes Halvmarken i Scandinavien til en Tid at have været anseet for en höiere Enhed. Kun paa tre Steder, nemlig i Jylland, Lapmarken og Estland, har man fundet hele Sæt af de her omhandlede Lodder, og paa alle tre Steder var Halvmarken det vægtigste Lod. Blandt de Hædersgaver, som Kongerne skjenkede yndede Skjalde, nævnes oftere Ringe paa en halv Mark. Endog i England sees Halvmarken at have gjeldt som Enhed. Forf. anförer et Sted af de gamle angelsaxiske Love, hvor der bestemmes, at den, som dræber en Dansk eller en Angler, skal böde otte halve Mark reent Guld, VIII demidias marcas cocti auri. Efter til Slutning at have omtalt, at en til Örtugen eller Tola'en svarende Vægtenhed ogsaa har været i Brug i Persien i Oldtiden, da Middelvægten saavel af nogle gamle Dariker som af nogle sassanidiske Guldmynter er lig Örtugens, kommer Forf. til fölgende Resultater: 1, at de kugledannede, paa to modsatte Sider fladtrykte Vægtlodder, som i et ikke ubetydeligt Antal ere fundne i Scandinavien og de russiske Östersö-Provindser, ere scandinaviske Vægtlodder; 2, at disse Lodder have været i Brug i Middelalderen i en Periode, som synes at strække sig fra det 10de til Begyndelsen af det 13de Aarhundrede; 3, at i denne Periode Örtugen har været betragtet som Grundenhed i det scandinaviske Vægtsystem, ligesom den med Örtugen oprindelig identiske Tola i vore Dage gjelder som Grundenhed ved Veining af de ædle Metaller i Indien; 4, at i nysnævnte

Periode af Middelalderen 12 Örtuger eller ½ Mark har dannet en höiere Enhed i Vægtsystemet, samt at denne Enhed var af samme Vægt som den ældste russiske Rubel.

10. (Program). NORSKE VÆGTLODDER fra 14de Aarhundrede. 1863. I forskjellige Stater i Asien har man i ældre og nyere Tider givet Vægtlodderne Skikkelse af forskjellige Dyr, som Löver, Oxer, Faar o. s. v.; herved er Forf. bleven bragt paa den Tanke, at de smaae Heste og Oxebilleder af Bronze eller Kobber, som opbevares i de nordiske Museer, kunde have tjent som Vægtlodder. Han lod derfor de otte Stykker, som opbevares i det Norske Universitets Museum, og de syv lignende, som Bergens Museum eier, veie, og fandt at Vægten af de störste paa lidet nær svarer til Tyngden af en Middelalders-Mark, de nærmeste i Störrelse til en halv Mark og de af tredie Störrelse til en Fjerdedeels Mark eller to Örer. Han bemærker derhos, at paa to Oxer, som Universitetet eier, ere Bogstaver indgravede eller stemplede, nemlig paa den ene et h, og paa den anden et O, samt en Krone. Forf. paaviser derhos ved Træsnit, at disse Bogstaver have ganske den samme Form som paa Kongerne Hakon Magnussons (den 5. eller 6.?) Mynter og paa Olafs Bracteater, hvor tillige Kronen er fuldkommen lig den paa Kobberoxen; og han slutter deraf, at Vægtlodderne ere fra 14de Aarhundrede, stemplede med de nysnævnte Kongers Initialer som Autorisation til offentlig Brug.

Det vilde være interessant, hertil at see föiet Vægten af de Lodder af samme Art, som den kongelige Samling indeholder.

ISLANDSKE FOLKESAGN.

Nærværende lille Samling af islandske Folkesagn gjör ikke Fordring paa at gjelde for en poetisk Bearbeidelse; den er kun en tro Oversættelse. Poetiske Bearbeidelser eller Omarbeidelser af Folkesagn kunne vel være tjenlige til Morskabslæsning, men de ere sjelden paalidelige. Der udfordres en særegen Fortrolighed med Folketroen, hvis Sagnet ikke skal tabe noget af sin inderlige og rette Natur; og i det hele taget er det vanskeligst at bevare denne, naar Sagnet skal overföres i et andet Sprog. Af Jon Arnasons værdifulde Samlings förste Bind gjengive vi her nogle Sagn, som ikke findes i Carl Andersens Oversættelse af samme Samling.

RÖDHOVED.

I gamle Dage fore Sydnæssenes Beboere hyppigt ud til Geirfugleskærene, for derfra at hente Fugle og Æg. Disse Sötoure ansaaes altid for farlige, og kunde ikke foretages uden i godt Veir, thi Skærene ligge meget langt fra Land, og Söen gaaer der med en stærk Brænding. Det traf sig nu engang, at nogle Mænd droge ud til Geirfugleskær; og bleve nogle tilbage for at passe paa Baaden, men andre gik op paa Klipperne for at söge efter Æg. Da begyndte det pludselig at blæse op med Storm, saa at de imod deres Villie maatte höre op med at söge efter Æggene; og kun med Nöd og neppe kunde de komme op i Baaden. Men en af dem var gaaet længere op i Klipperne end de andre, han troede at det havde ikke saa stor Hast. Denne Mand var Sön af en Enke, som boede paa Melabjerg i Hvalsnes Kirkesogn; han var en rask Mand og i sin bedste Alder. Da han nu kom ned til Baaden, gik Söen allerede saa höit og skummede op imod Klipperne med et saadant Raseri, at der var ingen Mulighed til at faae ham ud i Baaden, omendskjönt man gjorde sig al optænkelig Umage derfor. Folkene maatte

altsaa begive sig bort fra Klipperne og lade Manden blive alene tilbage; det var en Selvfölge, at man ansaae ham fortabt, dersom man ikke ret snart kunde hente ham. De roede nu til Land og fortalte denne sörgelige Begivenhed; og da der ikke mere om Efteraaret nogensinde kom saa godt Veir, at det var raadeligt at begive sig ud til Skærene, ansaaes Manden for at være omkommen paa de nögne og ubeboede Klipper, og ingen tænkte mere derved.

Saaledes forlöb nu Tiden indtil næste Sommer. Da bemandede Nesjamændene en Baad og roede efter Sædvane ud til Geirfugleskærene. Men da de kom til Klipperne, bleve de forbausede ved at see der et Menneske, hvor intet Menneske kunde opholde sig Natten over. Manden gik hen til dem, og der kjendte de Manden fra Melabjerg, som var bleven der tilbage forrige Sommer. Det faldt dem strax ind, at her maatte noget hemmeligt være med i Spillet; Manden besvarede alle deres Spörgsmaal og Efterforskninger meget utydeligt og med tvetydige Ord, men sagde dog at han hele Tiden havde været paa Klippen og at han havde haft det godt der. Han bad dem om at flytte sig til Land, hvilket de gjerne gjorde. Manden var meget glad og tilfreds, men talte dog ikke meget. Da han kom til Land, blev der en stor Glæde over hans Tilbagekomst, men om sit Ophold i Geirfugleskær vilde han ikke afgive nogen Forklaring.

Da forlöb nu nogen Tid, og man hörte op med at tale om denne Begivenhed. En smuk Söndag seent om Sommeren blev der holdt Gudstjeneste i Kirken paa Hvalsnes; en Mængde Mennesker havde sögt til Kirken, og deriblandt Manden fra Melabjerg. Men da Folkene kom ud af Kirken, stod en Vugge ved Kirkedören og i Vuggen laa et Barn, bedækket med et kostbart Tæppe af ukjendt Vævning. Folk saae med Forundring herpaa, men ingen vilde kjendes ved Vuggen eller Barnet. Tilsidst kommer Præsten ud af Kirken, og seer dette Syn, der forekom ham ikke mindre forunderligt end de andre. Han spörger sig da for, om nogen kunde give Op-

lysning om Vuggen og Barnet, om nogen vidste, hvem der havde bragt det derhen, og om nogen önskede, at Barnet blev döbt. Men ingen vilde vide noget af dette at sige, og ingen skjöttede om, enten Barnet blev döbt eller ikke. Men da den omtalte Begivenhed med Manden fra Melabjerg havde gjort et uhyggeligt Indtryk paa Præsten, saa spurgte denne hin udförligere end andre angaaende denne Sag, men Manden svarede kort og mut og negtede at vide noget angaaende Vuggen og Barnet, og sagde at begge Dele vare ham uvedkommende. Men i samme Öieblik stod der ved Siden af dem en stor og skjön Kvinde, meget alvorlig. Hun greb Tæppet af Vuggen, kastede det ind i Kirken og sagde: „Ei skal Kirken undgjelde." Derpaa vendte hun sig til Manden fra Melabjerg og sagde til ham af dyb Harm: „Til det fæleste Söuhyre skal du forvandles", hvorefter hun tog Vuggen med Barnet, og forsvandt. Præsten tog Tæppet og lod gjöre deraf et Alterklæde til Kirken, hvilket har været der indtil for kort Tid siden.

Men om Melabjergsmanden er det at sige, at ved den fremmede Kvindes Ord blev han saa bestyrtet, at han löb i eet Væk fra Kirken og til sit Hjem. Heller ikke der havde han Ro, men foer som en Afsindig nordefter ad vide Veie, indtil han kom paa Holmsbjerg, vest for Keblevig; det Bjerg gaaer lodret ned i Söen og er meget höit. Da han kom ud paa Klippens yderste Rand, standsede han. Da blev han med eet saa stor og opsvulmet, at Bjerget revnede under hans Födder, saa at et stort Stykke deraf styrtede ned i Söen. Derpaa sprang han ned i Söen og blev i det samme Öieblik forvandlet til en forfærdelig stor Hvalfisk med rödt Hoved; thi Manden havde haft en röd Hætte paa Hovedet, dengang dette skete. Deraf blev han kaldt Rödhoved; men det Klippestykke, som styrtede ned fra hans Födder, da Bjerget klövedes, staaer endnu i Söen öst for Keblevig-bjerg, og kaldes Stak.

Efter at Manden saaledes var forsvunden, fik man nöiere Oplysning om hans Ophold i Skæret. Han havde nemlig betroet sin Moder den Hemmelighed, at i Begyndelsen, efter at at han var bleven forladt af sine Kammerater, havde han gaaet omkring paa Skæret i et Slags Fortvivlelse, i den Tanke at styrte sig i Söen og drukne sig, forat gjöre en Ende paa sine Lidelser. Da kom der til ham en smuk Pige, og tilböd ham et Vinterophold der paa Stedet, hvorhos hun forklarede for ham, at hun var en af de Ellefolk, som boede i Geirfugleskær. Han tog imod Tilbudet, men da han paa ingen Maade kunde finde sig i Opholdet blandt Alferne, fik han Lov til at drage til sit Hjem den næstfölgende Sommer. Alfepigen havde da sagt, at hun var frugtsommelig ved ham, og maatte han lade Barnet döbe, dersom hun bragte det til Kirke, hvor han var tilstede; hvis han derimod ikke opfyldte dette hendes Önske, vilde han komme til at undgjelde derfor.

Men Rödhoved tog sit Opholdssted i Faxebugten, og anrettede stor Ödelæggelse saavel paa Skibe som paa Folk, saa at man aldrig var sikker for ham paa Strækningen imellem Reykjanes og Akranes. Den ene Baad med hele Besætningen forgik efter den anden, og der var neppe nogen Familie, som Rödhoved ikke havde berövet en eller flere Medlemmer. Tilsidst begyndte han at dvæle imellem Akranes og Kjalarnes, og derfor blev Fjorden kaldt Hvalfjord. I de Tider boede der en gammel Præst i Sörbæ paa Hvalfjordsstrand; han var blind men dog endnu en kraftig Mand. Han havde to Sönner og en Datter, haabefulde og raske Börn, og i deres bedste Alder. Præsten var ikke noget Hverdagsmenneske, og det sagde man, at han vidste mere end andre Folk. Sönnerne roede ofte ud paa Fjorden for at fiske: engang traf Rödhoved dem og de vendte ikke tilbage. Faderen, den gamle Præst, erfarede sine Sönners Död og hvorledes det var gaaet til, og han tog sig det meget nær. Nogen Tid efter bad han sin Datter at lede ham ved Haanden

ned til Fjorden, der kun var et kort Stykke Vei fra Præstegaarden. Det var en skjön Dag. Datteren gjorde saa; Præsten tog Stav i Haand og nu gik de ned til Stranden. Da de vare komne ned til Söen, stikker den Gamle Spidsen af Staven ned i Vandet og læner sig frem paa Staven. Derpaa spörger han Datteren, hvorledes Söen seer ud. Hun siger, at den er fager som et Speil. Efter nogen Tid spörger den Gamle igjen, hvorledes Söen seer ud. Pigen svarer, at langt ude i Fjorden syntes det som en Flok Hvalfiske svömmede ind efter Fjorden. Da hun sagde, at denne Stribe kom nærmere og nærmere henimod det Sted, hvor de stode, bad Præsten hende at lede ham langs med Stranden. Pigen gjorde det, og Striben fulgte jevnt med dem ind efter Fjorden, indtil de vare komne heelt til den inderste Ende af Fjorden; da saae Pigen, at en uhyre stor Hvalfisk svömmede ind efter Fjorden og fulgte med deres Gang, ligesom nogen trak eller drev den. Da nu Fjorden var tilende, og de kom derhen, hvor Botnaaen udgyder sig i dens inderste Vig, bad Præsten Pigen om at lede ham langs med Aaens vestlige Bred. Hun gjorde saa, og den Gamle hinkede op i Bjergsiderne, men midt i Aaen arbeidede Hvalen sig vraltende fremad med stort Besvær, thi der var ikke saa dybt at den kunde ordentlig svömme. Men da den kom ind i den Bjergklöft, som Floden styrter udaf, da den kommer ned fra Botnhöiden, blev Veien saa smal og trang, at alt skjalv i Nærheden som ved en Jordrystelse, idet Hvalen bevægede sig fremad. Af dette har det herværende Vandfald faaet Navnet Glym (Buldrefos), og Höiene der over kaldes Skælvendehöie. Men den Gamle hörte ikke op, förend han havde bragt Hvalen op i den Indsö, hvorfra Botnaaen har sit Udspring; denne Indsö kaldes nu Hvalvatn. Et lille Fjeld i Nærheden af denne Sö hedder Hvalfjeld. Da Rödhoved var kommen ud i Indsöen, revnede den af Anstrængelsen, og man har siden ikke mærket noget til den; men ved Indsöen har man fundet store Hvalfiskeknokler.

UNA.

Geir hed en Mand, der boede paa Gaarden Rödebjerg under Eyafjeld og var en velhavende Mand; han var ung og meget driftig. Sin Kone havde han mistet, dengang den Begivenhed indtraf, som vi nu ville fortælle. Det traf sig engang en Sommer om Höslætten, at Höstpigerne, som kun vare faa i Tallet, havde usædvanlig meget Hö at rive. Geir seer da, at en Kvinde gaaer hen paa Engen og giver sig til at rive Höet; hun var ung af Udseende og vel voxen. Hun talte ikke et Ord med nogen, men hurtig gik Arbeidet fra Haanden, efter at hun var kommen, og godt syntes Bonden om, hvorledes hun haandterede Riven. Hun forsvandt om Aftenen. Dagen efter kom hun igjen og rev den hele Dag, og saaledes gik det hele Sommeren, at Kvinden kom og rev Höet; ingen talte med hende et eneste Ord; ingen vidste, hvor hun kom fra eller hvor hun gik hen. Den sidste Dag om Höslætten gik Bonden hen til hende, hilste paa hende og takkede hende for Tjenesten. Hun svarede vel herpaa. De talte længe sammen, og Enden blev, at Bonden tog hende til sig for at bestyre Tyendet og Arbeiderne hjemme paa Gaarden; derpaa forsvandt hun. Den næste Morgen var hun kommen til Geir, og förte intet med sig uden en stor Kiste, der blev sat ind i Bondens Udhuus. Kvinden overtog derefter en Huusbestyrerindes Forretninger, og varetog dem om Vinteren; Bonden var meget vel tilfreds med hende, thi hun holdt alt i den bedste Orden og var meget agtpaagivende. Ikke vilde hun sige Bonden, hvor hun var fra, men hendes Navn sagde hun var Una. Bonden besögte Kirken flittig, men Una gik aldrig til Kirke, omendskjönt Bonden ofte anmodede hende derom; det var det eneste, han havde at udsætte paa hende. Saaledes forlöb Tiden indtil Julen. Juleaften gik Folk til Aftensang, og skulde en blive hjemme, for at vogte Gaarden. Una vilde ikke gaae i Kirke, hvilket var Bonden meget imod; hun blev saaledes alene hjemme, og

man veed ikke videre derom at fortælle. Om Morgenen kom Folkene tilbage fra Kirken, og da var Una færdig med alt, som hun havde at bestille. Saaledes dvælede Una tre Vintre hos Bonden, der havde faaet hende meget kjær; det eneste, som afholdt ham fra at tage hende tilægte, var at hun aldrig besögte Kirken, og han græmmede sig meget derover. For alle var det en Gaade, hvorfra denne Kvinde monne være, men deri vare de alle enige, at ingen Kvinde der i Bygden var hendes Lige. Nu kommer den tredie Vinters Juleaften, og Una blev ogsaa dengang tilbage paa Gaarden. Men da Folkene vare komne et kort Stykke fra Gaarden, blev en af Tjenestekarlene pludselig upasselig. Han lægger sig ned og siger, at han vil see til om den Upasselighed ikke gaaer over. Saa blev han der tilbage, men de andre fortsatte deres Vei, thi Karlen sagde, at han nok skulde komme, og at de ikke skulde vente paa ham.

Da nu Karlen ikke kunde öine Folkene mere, stod han op og vendte tilbage til Gaarden, thi hans Upasselighed var kun forstilt. Han skjulte sig og lod Una ikke mærke, at han var der, og nu seer han at Una feier og renser overalt paa Gaarden, og skynder sig alt hvad hun kan. Da hun er færdig, gaaer hun ud i Udhuset og lukker op sin Kiste; derudaf tager hun gode Klæder og pynter sig; Manden syntes at han aldrig havde seet en skjönnere og vakkrere Kvinde. Derefter tager Una en röd Dug op af Kisten, og putter den under Armen; derpaa gaaer hun ud og lukker Dören i Laas. Hun gaaer nu med stærke Skridt hen ad Marken og Manden fölger bagefter; hun standser ved en lille Sö, der breder hun Dugen ud og stiger derpaa; Manden kunde med Nöd og neppe forfölge hende, men dog kom han paa et Hjörne af Dugen. De svævede nu ned i Jorden, ligesom igjennem en Rögsky; Una saae ikke Manden, og saaledes kom de paa en grön Eng. Der tog Una Dugen op og putter den under Armen. Manden saae en stor og velbygget Gaard paa Engen; derhen gik Una og han fulgte bagefter. Der kom mange Folk ud

imod Una og böd hende hjertelig velkommen. Der var alt indrettet til Festlighed; man satte sig tilbords og Mad blev frembaaren, adskillige Retter og Vine, og alt i rigeligt Maal. Manden fik Leilighed til at tage et Ribbeenstykke af röget Lammekjöd, hvilket han gjemte, thi saa fedt Kjöd havde han aldrig för seet. Efter Maaltidet begyndte der alskens Leg og Spil, og foregik alt med stor Kunst og Færdighed. Men da der ikke var meget tilbage af Natten, sagde Una, at nu maatte hun bort, thi nu kunde man vente Bonden fra Kirken; derpaa tog hun hjertelig Afsked med alle, og skyndte sig afsted. Manden fulgte hende, fik Fodfæste paa Dugens Hjörne, og saa svævede de op igjennem Jorden og til den lille Sö; da rullede Una Dugen sammen og gik hjem. Hun lukkede Udhuset op og gjemte sine Klæder og Dugen i sin Kiste; derpaa gik hun ind i Gaarden. Manden gik derhen, hvor Folkene havde forladt ham, og lagde sig ned.

Nu kommer Bonden fra Kirken og træffer Manden paa samme Sted, og spörger efter hans Befindende. Manden siger, at han er for det meste kommen sig igjen, og gaaer hjem med Bonden. Una tog vel imod dem, og nu sætter man sig tilbords. Der blev frembaaret röget Kjöd, saaledes som det er Skik og Brug paa Landet om Festdagene. Bonden tager da op en vældig Faareside, og siger: „Har nogen blandt eder seet en slig Faareside?” „Det kan være, at nogen har seet sligt”, svarede Tjenestekarlen, og tog frem Ribbeenstykket, som han havde faaet fat i i Underverdenen. Da Una saae det, skiftede hun Farve og forsvandt. Siden har ingen seet hende. Men Manden fortalte hvad han havde oplevet den Julenat.

HELGA.

Etsteds paa Österlandet boede et Par rige Bönderfolk; de havde to Döttre, hvoraf den ældre besad Forældrenes Kjærlighed i höieste Grad, medens den yngste, der hed Helga, blev meget stedmoderlig behandlet. Paa Gaarden indtraf det

regelmæssig hver Juul, at den, der skulde passe paa Gaarden om Julenatten, imedens de andre Folk vare i Kirke, fandtes död om Morgenen, og af denne Aarsag vilde ingen mere hengive sig til at blive hjemme den Nat. Nu vilde alle som sædvanlig gaae til Kirke om Julenatten og komme igjen den næste Dag; de toge da afsted Dagen iforveien, og Forældrene befalede Helga at blive hjemme for at malke Köerne, give Kreaturerne Foder og koge Hængekjödet til Julen; de tilföiede, at det var da ikke stor Skade skeet, om man skulde savne hende. Derpaa toge alle afsted, og Helga var alene hjemme. Hun pleiede nu först Kreaturene og malkede Köerne; derpaa feiede og rensede hun hele Gaarden, og gav sig til at koge Hængekjödet. Da hun allerede var temmelig færdig dermed, seer hun, at et lille Barn kommer ind i Kjökkenet, og har en lille Kande i Haanden. Barnet hilser paa hende, og hun svarer det vel. Derpaa beder det Helga om at give sig et lille Stykke Kjöd og en Smule Smör i Kanden, og i det samme rakte Barnet Kanden frem. Helga opfyldte Barnets Bön, omendskjönt hendes Moder havde strengt forbudt hende at spise eller bortgive den mindste Smule af Maden. Efterat Helga havde givet Barnet Maden, sagde det Farvel til hende og vraltede ud med Kanden. Dagen heldede nu mod Aften og Helga fik sit Arbeide færdigt, förend Mörket faldt paa; derpaa tændte hun Lys i Badstuen, tog Skoene af og satte sig op i sine Forældres Seng og gav sig til at læse i en Bog.

Efter en lille Stund hörer hun en stærk Stöi og Lyd af Menneskestemmer udenfor Dören, og snart mærker hun, at der ikke længer var tomt paa Gaarden. Der kom nu ind en utallig Mængde af fremmede Folk, hele Badstuen og alle Sengene bleve besatte af disse Folk, saa at Helga neppe havde Plads til at opholde sig der, og det mærkede hun, at det var ligesaa opfyldt i alle Gaardens Værelser og i alle Udhusene. Efterat disse Folk nu havde ordnet sig, begyndte de at more sig med alskens Leg og Glæde. Ingen bröd sig om Helga, men alle lode som de ikke mærkede noget til

hendes Nærværelse; hun lod ogsaa som om hun slet ikke mærkede noget til Gjesterne, og blev ved at læse i sin Bog. Da nu Helga antog, at den sædvanlige Malketid var kommen, vilde hun gaae ud for at malke Köerne, men hun kunde ikke röre sig for Trængselen. En af de fremmede Gjester var meget större af Væxt end de andre, han var noget tilaars og havde et stort Skæg. Denne talte og bad Folkene om at gjöre Plads, for at Helga kunde komme til at gaae omkring i Huset. Dette efterkom Folkene strax. Helga gaaer nu ud i Mörket, thi Lyset lod hun blive tilbage hos de Fremmede. Da hun er kommen ud i Stalden, og er begyndt at malke Köerne, hörer hun at nogen kommer; denne Mand hilser paa hende, og hun tager vel imod hans Hilsen. Manden begynder derpaa at gjöre sig venlig imod hende, men Helga vilde aldeles ikke gjengjelde hans Kjærlighedsyttringer; saaledes gik det en tidlang, indtil Manden gaaer bort igjen, uden at have faaet sin Villie, men Helga blev ved at malke. Noget derefter hörer hun, at nogen kommer ind i Stalden; denne hilser paa Helga, og nu hörer hun at dette er en Kvindestemme. Helga besvarede Hilsenen vel. Den fremmede Kvinde takkede da Helga hjertelig for sit Barn, og desuden derfor, at hun ikke havde opfyldt hendes Mands Villie. Og i det samme rækker hun til Helga en Bylt med Klæder, som hun beder hende om at modtage for begge disse Tjenester, som hun havde viist hende. „I denne Bylt", sagde Kvinden, „haaber jeg du vil finde nogle Klæder, som du med Hæder vil kunne bære paa din Hædersdag, og deriblandt et Belte, som ikke vil blive dig til Vanære. Du vil blive en lykkelig Kone, og en Bisp vil du faae til Mand; men aldrig skal du bortgive disse Klæder, og ikke bære dem förend paa din Bryllupsdag". Helga tog imod Bylten og takkede for Foræringen; derpaa gik Kvinden ud, men Helga forrettede sit Arbeide i Stalden, indtil hun var færdig, da gik hun ind igjen og til det Sted, hvor hun havde siddet för; ingen antastede hende, men alle gjorde Plads for hende. Hun satte sig op

i Sengen igjen, og begyndte at læse i sin Bog. Noget för Dagbrækningen begyndte de Fremmede at tage bort, og förend Dagen bröd frem, var der ingen tilbage; alle lode som om de slet ikke bemærkede noget til Helga, og hun bar sig ad paa samme Maade. Da hun var bleven alene, löste hun Bylten op, og deri vare kostelige Klæder, men dog udmærkede Beltet sig fremfor alt andet. Hun forvarede derefter Bylten i sine Gjemmer.

Helga forrettede alt Morgenarbeide om Juledagen, og var færdig dermed, förend Folkene kom fra Kirken. Da Forældrene kom og saae at Helga var levende og feilede intet, sagde de, at de havde nok ventet at træffe hende levende, netop fordi man godt havde kunnet afsee hende. Hun blev nu nöie adspurgt, hvorledes det var gaaet til og hvad der havde tildraget sig paa Gaarden om Natten, men hun gav ingen bestemte Svar. Dog viste hun Klæderne til sine Forældre og til Folkene, og alle bleve forbausede derover, men dog syntes alle bedst om Beltet, og nu vilde Moderen og Sösteren fratage hende disse kostelige Sager, og sagde at det ikke passede sig for hende at bære saa pragtfulde Klæder. Men Helga lod dem ikke faae deres Villie, men gjemte Klæderne vel i sin Kiste.

Nu svandt Tiden hen indtil den næste Julefest; da vilde baade Moderen og den ældre Söster være hjemme, for at beriges af Alfernes Gaver. Tilsidst blev man enig om, at Moderen skulde blive hjemme, men alle de andre gik til Kirken. Om Huusfruens Færd fortælles der intet andet end det, at medens hun kogte Hængekjödet til Julen, kom et lille Barn hen til hende i Kjökkenet, og bad hende om et lille Stykke Kjöd og en Smule Smör i dets lille Trækande. Konen blev bister og negtede at give Barnet noget, „thi jeg veed ikke", sagde hun, „hvor meget rigere dine Folk ere, end jeg". Barnet gjentog sin Bön, men Konen blev saa vred, at hun jog det fra sig med Hug og Slag, og idet Barnet rakte Kanden frem, slog hun paa dets Arm, saa den gik itu, og Kanden

faldt paa Gulvet. Men det lille Barn tog Kanden op med den anden Haand og gik grædende bort. Andet veed man ikke at fortælle om denne Sag. Men da Folkene kom hjem om Juledagen, laa Konen paa Gulvet, banket og blodig, med sönderslagne Arme og Been, og der var netop saa meget Liv i hende endnu, at hun kunde fortælle, hvorledes det var gaaet til; derefter döde hun.

Men om Helga er det at sige, at hun var endnu i nogle Aar hos sin Fader, og fæstede sig senere til Skalholt. Hun blev Bispens Kone, men der fortælles ikke, hvem den Bisp var. Paa sin Bryllupsdag bar hun Alfekvindens Klæder og Beltet, og opvakte dermed alles Beundring. Hun blev en god og lykkelig Kvinde, og dermed er den Fortælling ude.

SÖSTRENE.

To Söstre, voxne Piger, vare hos deres Forældre; den ene af Söstrene blev slet behandlet. Det skete nu engang om Vinteren, at alle Folk paa Gaarden vilde til Kirke om Julenatten; ogsaa den ilde behandlede Pige vilde gjerne med; men da nogen dog maatte blive og passe paa Gaarden under de andres Fraværelse, blev hun tvungen til at blive hjemme, meget imod hendes Villie. Da nu alle vare gaaede bort, gav hun sig til at rense og feie overalt, og satte Lys paa forskjellige Steder i Husene. Efter at hun var færdig dermed, indböd hun Alfefolket paa den sædvanlige Maade, og gik rundt omkring Gaarden, fremsigende de Ord, som man indbyder Alferne med („kommer I, som komme ville" o. s. v.). Derpaa gik hun ind igjen og begyndte at læse i en gudelig Bog, og aldrig saae hun op, förend Morgenen kom tilsyne. Men strax efter at hun havde sat sig i Ro, kom der en Mængde Alfefolk til Huset, iförte skjönne Klæder, besatte med gyldne Smykker. Disse Folk stillede mange skjönne Klenodier frem paa Gulvet og tilböde Pigen dem; de begyndte at dandse og böde Pigen at træde i Dandsen, men hun lod som hun intet mærkede, og saaledes gik det indtil om Morgenen. Da

den förste Morgenlysning viste sig, saae Pigen hen til Vinduet og sagde: „Gud skee Lov, nu er Dagen kommen". Men da Alfefolkene hörte Gud nævne, skyndte de sig bort og efterlode alle Kostbarhederne.

Da Folkene kom hjem og den anden Söster saae alle de Kostbarheder, Pigen var kommen i Besiddelse af, opfyldtes hun af Misundelse og sagde, at nu skulde hendes Söster ikke være hjemme den næste Julenat, men hun vilde selv blive hjemme. Nu kommer Juleaftenen, og Kjælebarnet er hjemme; hun glædede sig overmaade meget til Alfernes Komme, tændte Lys i Husene og fremsagde Indbydelsen. Huldrefolkene kom, ligesaa prægtig klædte som för, satte Klenodier frem og begyndte at dandse; de böde Pigen at træde i Dands med dem, og det gjorde hun. Men hun brak sit Been og blev afsindig, og Huldrefolkene forsvandt med alle Kostbarhederne.

„SVUNDEN ER FAGER FARVE".

Et Lig blev engang stedet til Jorden, og Præstens Tjenestekarle gravede Graven. Blandt Præstens Tyende var en ung og modig Pige. Hun kom ud paa Kirkegaarden, da Graven var næsten færdig. Men idet hun traadte hen til Karlene, kom der frem af Muldet et meget stort Laarbeen af et Menneske. Pigen tog Benet op og sagde: „deiligt maa det have været at kysse denne i Livet". Derpaa lagde hun Benet ned og gik bort. Nu gaaer Dagen hen, Aftenen kommer og der tændes Lys. Da savnede Præsten en Bog, og erindrede, at han havde glemt den ude i Kirken, paa Alteret. Han anmoder nu den ovennævnte Pige om at gaae hen og hente Bogen, thi han vidste at hun var ikke bange i Mörket. Pigen var strax villig til at hente Bogen, gik ud i Kirken og tager Bogen af Alteret. Derpaa gaaer hun tilbage, men da hun er kommen til Kirkedören, faaer hun Öie paa en stor Mand med stærkt Skæg; han sad i Choret paa den nordlige Side og sagde:

„Svunden er fager Farve,
falmet og bleg er Kinden;
Mö, kan du modig skue
mig i det hule Öie?
Klövet er blanke Brynje,
blodigt var Sværdet fordum,
koldt er i Kæmpemuldet,
kys nu paa Dödninglæben”!

Og Pigen var ikke synderlig bange, men gik hen til Gjenfærdet og kyssede det. Derpaa gik hun ind til Præsten og gav ham Bogen.

SAGN FRA HOLUM.

1.

En Aften savnede Biskop Jon Arason paa Holum en Bog, som laa paa Alteret ude i Kirken. Bispen spurgte sine Tjenestefolk, om nogen havde Mod til at gaae ud i Kirken og hente Bogen. Men man syntes det noget uhyggeligt, indtil endelig en af Pigerne traadte frem og tilböd sig at gaae hen og hente Bogen. Hun tog saa Kirkenöglerne. Men Bispen havde ladet gjöre en underjordisk Gang fra det Huus, hvor han som oftest opholdt sig, nemlig det saakaldte „Slot”, og ud til Kirken; dette havde han ladet indrette saaledes for det Tilfælde, at hvis han blev overfalden af Fjender, saa kunde han undkomme til Kirken. Pigen gik nu igjennem denne underjordiske Gang. Hun kom i Kirken, gik ind til Alteret, fandt Bogen og tog den. Derpaa gaaer hun ud efter Kirkegulvet og vilde gaae den almindelige Vei, thi hun fandt den underjordiske Gang saa mörk og uhyggelig. Men da hun kommer i Kirkens yderste Deel, faldt hendes Blik paa de Bænke, hvor Menighedens kvindelige Deel pleiede at sidde. Hun bemærker da der en liggende Skikkelse, af Udseende som et bleget Skelet, med lyst Haar paa Hovedet. Pigen vilde see, hvad dette kunde være, gaaer derhen og spörger,

hvem det var. Skikkelsen svarede og sagde, at det var en Kvinde, „og nu er jeg död, men min Moder sagde, at mit Legeme ikke skulde kunne oplöses, og nu er jeg kommen her, for at bede dig om at hjelpe mig, dersom det staaer i din Magt". Pigen sagde, at hun ikke vidste, om hun kunde hjelpe Skikkelsen, og spurgte, hvorledes hun skulde bære sig ad. Gjenfærdet sagde, at Pigen maatte bede Moderen om Tilgivelse for den begaaede Forseelse og at borttage Forhexelsen, thi det kunde maaskee være, at hun opfyldte et levende Menneskes Önske, skjönt de Döde maatte bede hende forgjeves, thi sjelden blev hun anmodet om noget af de Levende. „Hvor er din Moder", spurgte Pigen. „Hid og did vanker hun", svarede Gjenfærdet, „i dette Öieblik er hun derinde i Choret". Pigen gaaer da hen i Chordören, og seer at der sidder en gammel og grim Kjærling, med en röd Hue paa Hovedet. Pigen gaaer til Kjærlingen, og beder hende om at tilgive hendes Datter og borttage den Forbandelse, der hvilede over hende. Kjærlingen var temmelig uvillig dertil, men sagde dog, at det var kun sjelden, at et levende Menneske anmodede hende om noget, og derfor fik hun nok at opfylde hendes Bön. Pigen takkede hende derfor, og nu gaaer hun udad Kirkegulvet igjen. Men da hun kom til det Sted, hvor Skikkelsen havde ligget, var den forsvunden, og der var kun Stöv tilbage. Idet hun nu gaaer ud af den inderste Kirkedör, hörer hun at der bliver sagt inde i Kirken: „Vil du bare skue mit Öies röde Lue"; men Pigen svarede: „O hör du, du Sorte, see nu er jeg borte". Saa kom hun ud af Kirken, men da syntes det hende, at hele Kirkegaarden var fuld af Folk, og der hörte hun dumpe Bröl og uhyggelige Stemmer; dog bröd hun sig ikke derom, men kom heldig ind i Gaarden og gav Bogen til Bispen.

2.

En Tjenestekarl paa Holum kom engang op at skjendes med Bispens Frue; begge vare haarde og onde af Sind, og

Ordvexlingen endte tilsidst saaledes, at de forbandede hinanden og önskede hinanden gjensidig nord og ned. Dette virkede saa kraftig, at begge vare döde paa den tredie Dag derefter. Hun blev begravet under Kirkegulvet, men han i Kirkegaarden, og man smaasnakkede om, at det ikke forholdt sig ganske rigtig med deres Bortgang. I en lang Tid derefter saae man dem ogsaa brydes og slaaes baade i og udenfor Kirken. Efter mange Aar ophörte dette Spögeri. Efter at heel mange Bisper havde fulgt hverandre i Bispesædet, skete det engang, da der blev gravet en Grav i Kirkegaarden, at en mandlig Beenrad kom op af Jorden, og vare Knoklerne ikke skilte fra hverandre, men hang sammen paa Senerne; dette fandt Folk besynderligt. Beenraden blev sat i en afsides Krog i Kirkens Taarn. Dagen derpaa kom Bispen fra Skalholt for at besöge Holabispen. Om Aftenen, da de sade tilbords, faldt Talen paa Beenraden. Skalholtsbispen yttrede levende det Önske, at faae den at see, og spurgte, om nogen vel vilde findes saa modig, at hente den ud af Kirken. Holabispen sagde, at det vilde enhver den vove, som blot ikke havde andet at bestille, men den anden Bisp troede ham ikke, og de veddede saa ni Daler derom. Holabispen kaldte da paa en Tjenestepige, der hed Gunna, og spurgte hende, om hun vilde hente Beenraden. Det vilde hun gjerne, og nu gik hun ned igjennem den underjordiske Gang, hvoraf der endnu findes Spor. Hun kom derpaa tilbage med Beenraden, og efterat Bisperne nöie havde beseet den, spörger Skalholtbispen Pigen, om hun nu vilde vove at bære Beenraden ud i Kirken igjen, uden Lys og Fölge. Pigen sagde, at hun ikke indsaae, at det var vanskeligere at bringe Beenraden ud end ind. Derpaa tog hun den paa Ryggen og holdt i Knokkelhænderne, og nu gik hun med den paa Ryggen igjennem Löngangen. Men da hun var kommen midtveis i Gangen, sagde Beenraden: „Stöd mig ikke". Pigen svarer: „Det skal jeg ikke gjöre; föler du ellers nogen Smerte?" Derpaa gik hun videre, og det forekom hende, som om Beenraden blev tungere og tungere. Da sagde

Beenraden: „Slip mig ikke". „Saa hold fast", sagde Gunna. Da hun kom ind i Kirken, lagde hun Beenraden ned. Da sagde Beenraden: „Veed du, hvorfor jeg er i denne Tilstand?" Gunna sagde nei. Beenraden fortalte hende da, at den havde været en Tjenestekarl og var kommen i Klammeri med Bispefruen, og de havde udöst gjensidige Forbandelser og önsket hinanden nord og ned, og det var ligesaadan fat med Fruen, hverken hans eller hendes Been kunde raadne i Jorden; han bad da Gunna om at raabe over til Fruen og sige til hende, at han bad om Forladelse. Gunna gjorde saa, og Svaret var, at alt var forladt. Beenraden blev meget glad herover, og sagde, at nu vilde den blive til Muld; den bad Gunna om at see til at Knoklerne kom i Jorden; fremdeles fortalte den om Bispernes Veddemaal og sagde, at Gunna skulde forlange Pengene; og for at hendes Tjeneste imod ham ikke skulde være ubelönnet, skulde hun den næste Morgen begive sig ud paa Kirkegaarden med Hakke og Spade; der vilde hun finde en grön Tue, der skulde hun grave ned i og tage det som der var skjult. Gunna gik derpaa til Bisperne og fik Pengene; de undrede sig meget over hendes lange Fraværelse, men hun sagde, at det var ikke meget underligt, da hun havde været ude i Kjökkenet ved sit Arbeide. Men under Tuen fandt hun en Dalkutting (Tönde med Dalere). Gunna fik godt Giftermaal og blev en meget lykkelig Kone.

BERGTHOR I BLAAFJELD.

Bergthor hed en Jætte, som boede i en Hule i Blaafjeld; det var ved den Tid at Landet blev kristnet. Hans Kone hed Refna. Bergthor var en god Jætte og gjorde ingen Meen, fremsynet var han og meget viis. Da Landet var blevet kristnet, fandt Refna Opholdet i Blaafjeld meget kjedeligt, fordi hun derfra kunde overskue den kristnede Bygd, og da hun ikke holdt det længer ud, förte hun sin Bopæl nord for Hvidaa; der byggede hun sig en Skaale ved Foden af et Fjeld, og den kalder man siden Refnebo. Men Bergthor lod Ind-

byggernes Troesskifte være sig uvedkommende, og blev rolig i sin Hule; Bergthor og Refna traf hinanden efter den Tid kun ved Hvidaa-Söen, naar de gik derhen for at fange Foreller. Bergthor drog ofte til Örebak for at kjöbe Meel, men dog især ved Vintertid, naar Floder og Söer vare tilfrosne, og da bar han altid to Tönder Meel. Engang gik Bergthor med sin Byrde igjennem Bygden, og da han kommer til Hjemmemarken til Gaarden Bergstadir, træffer han Bonden der og beder ham om en Lædskedrik. Bergthor sagde, at han vilde vente, imedens Bonden hentede Drikken, og han lagde Byrden ned saalænge paa den derværende Klippe. Imedens Bonden var borte, huggede Bergthor en Fordybning i Klippen med Jernspidsen af sin Stav. Bonden kom med Drikken og Bergthor drak saa meget han lystede, takkede Bonden og sagde, at det Kar, han havde hugget i Klippen, skulde han bruge til at gjemme Valle i, den vilde aldrig blandes med Vand i Fordybningen, og aldrig fryse til; men en stor Skade vilde det blive for Bonden, dersom han ikke förte sig denne Gave til Nytte. Derpaa tog Bergthor Afsked med Bonden og gik sin Vei. Engang, da Bergthor allerede begyndte at blive tilaars, talte han med Bonden i Haukadal og sagde, at han önskede at begraves der, hvor han kunde höre Klokkeklang og Bækkebrusen, og derfor vilde han bede ham at före sig hen til Haukadal, efter sin Död, men for den Uleilighed skulde han eie Indholdet af den Kjedel, som stod ved hans Seng; og naar Bonden engang saae hans Stav ved Dören af sin Gaard, saa var det et Tegn paa at han var död. Bonden lovede at opfylde hans Bön, og de skiltes ad. Nu hengik der en Tid, og man erfarede intet om Bergthor, men en Morgen bemærkede de, som förtst stode op, at en uhyre Stav stod der ved Dören af Gaarden. Det blev strax berettet til Bonden, som talte kun lidt derom, men han kjendte strax den Stav. Han lod strax gjöre en meget stor Kiste og begiver sig med nogle Mænd til Blaafjeld; der fortælles intet om deres Færd, förend de kom til Bergthorshulen; der fandt de Bergthor död i sin

Seng, lagde ham i Kisten, og forekom han dem forunderlig let, i Forhold til hans Störrelse. Bonden seer at en stor Kjedel staaer ved Sengen, og vil see hvad den kunde indeholde; men han seer der kun Löv og Kvas, og synes nu at Bergthor har narret ham; han lod altsaa det hele blive tilbage. Men en af hans Fölgemænd fyldte begge sine Vanter med Lövet. Derpaa fore de med Bergthors Lig ned ad Fjeldet. Da de vare komne ned paa Sletten, eftersaae Manden sine Vanter, men de vare fulde af Penge. Bonden og alle de andre vendte da om igjen og vilde hente Kjedelen, men de fandt ikke Hulen og aldrig er den bleven fundet siden. De vendte tilbage med uforrettet Sag og förte Bergthors Lig til Haukadal, hvor det blev jordet nord for Kirken, og kaldes der siden Bergthorsgrav. Man siger, at Ringen af Bergthors Stav sidder i Dören paa Haukadalkirke, men Stavspidsen skal længe være bleven brugt som Hakkejern ved Kirken, og saa er den Saga ude.

KJÆRLING OG DAG.

I Bjergsiden ved Jökelsaa paa Öster-Island staaer en enkelt Taarnklippe paa en Sandslette, og to mindre Klipper hver ved sin Side af den. I Nærheden deraf er en Bjerghule, som man siger gaaer heelt igjennem Fjeldet. I denne Bjerghule boede engang en stor og ond Jættekvinde. En Morgen för Solopgang gik hun ned til Söen for at hente Vand. Paa Hjemveien mödte hun en Mand; han hed Dag. Han spurgte hende, hvad hun gik efter. Hun sagde, at hun havde hentet Vand ude i Söen for at koge en Mand deri. Da sagde Dag: „See ud paa Havet". Hun gjorde saa, og saae, hvorledes Solen randt op ved Enden af Fjeldet, som gik ud i Söen. Da blev hun saa bestyrtet, at hun forvandledes til en Klippe, der nu kaldes „Kjærlingen", men de to mindre Klipper ere Jættekvindens Vandspande, hver paa sin Side.

GISSUR PAA BOTNUM.

I gamle Dage boede to Jættekvinder paa Österlandet, den ene i Bjolfjeld, men den anden i Burfjeld; de vare Söstre og levede i god Forstaaelse. Imellem begge disse Fjelde rinder Thjorsaaen, der er baade bred og streng; ved hver Flodbred er en Klippe, og to andre Klipper af lignende Höide midt i Floden, saa at denne deler sig her i tre Grene. Disse Klipper siger man at Jættekvinden i Burfjeld har sat hen i Thjorsaaen, for at kunne komme törskoet over, og skal hun have sprunget over Floden i tre Spring. Disse Klipper kaldes nu Troldkvindespring. Lige paa dette Strög ligger Veien for alle dem, som begive sig op til de höiere, ubeboede og græsrige Fjeldegne, der afgive Sommergræsgangene for Bygdens Faar; i disse Fjeldegne findes Indsöer, rige paa Foreller og Svaner, hvis Fangst man meget har givet sig af med baade i ældre og nyere Tider; ved disse Bjergsöer er der yndigt, og Kvanne-Buskene danne smaae Lunde, hvor Drosler og Erler kviddre.

I den Bygd, hvortil disse Fjeldgræsninger höre, er en Gaard, der hedder Botnum; der boede en Bonde ved Navn Gissur, og han blev altid kaldet „Gissur paa Botnum". Denne Gissur var engang om Sommeren gaaet paa Jagt der op i Fjeldene, og tömmede en Hest for at bære Fangsten, men selv red han paa en anden, der var overmaade let og hurtig. Da han havde fanget saa meget, som Hesten kunde bære, begiver han sig paa Hjemveien, og fortælles der intet om hans Færd, förend han kommer hen til Troldkvindespringet. Da hörer han, at der raabes i Burfjeld med en frygtelig Stemme:

Söster, laan mig en Gryde.

Da svares der ligesaa skrækkelig fra Bjolfjeld:

Hvad skal for dig syde?

Fra Burfjeld svaredes:

Koges skal en Mand.

Fra Bjolfjeld:

Hvo er han og hvo er han?

Fra Burfjeld:

Gissur paa Botnum,
Gissur Karl paa Botnum!

I det samme saae Gissur op til Burfjeld, og faaer han da Öie paa Jættekvinden, som styrtede ned ad Bjergsiden og feiede Gruus og Muld op til begge Sider og tog Retningen lige hen til Troldspringet. Han mærker da, at det er Alvor og ingen Spög, og gjör den korte Fornuftslutning, at hvis han ikke redder Livet nu, vil han ikke redde det senere. Han lader da Hesten med Byrderne i Stikken, giver den anden en dygtig Snert med Pidsken og rider alt hvad Remmer og Töi kan holde og seer sig aldrig tilbage; men dog troer han at kunne föle, at Jættekvinden nærmede sig mere og mere, thi han hörte hendes Pusten stedse tydeligere. Saaledes farer han og Jættekvinden i Hælene paa ham tvers over Bygden, indtil de kom i Nærheden af den Gaard som hedder Klofe; Gaardens Beboere havde til al Lykke for Gissur bemærket denne Troldefart og nu i samme Öieblik som Gissur slap indenfor Tungjerdet, ringede alle Kirkeklokkerne paa Klofe. Da kastede Jættekvinden med sin Öxe efter Gissur, men traf ham dog ikke; idet han sprængte op paa Gaardspladsen, kom Öxen i Hestens Lænd og sank i heelt op til Skaftet, Hesten styrtede död ned, men Gissur takkede Gud for sin Frelse. Det er nu at fortælle om Jættekvinden, at ved Klokkernes Lyd kom hun saaledes ud af Fatning, at hun blev rasende og rendte i den modsatte Retning med rivende Fart, og saaes det fra forskjellige Gaarde der i Bygden, at hun sprængte afsted over Bakker og Bjergrygge og i en mere östlig Retning end hendes Bopæl var; höiere i Fjeldskrænterne, ved Rangaaen, og langt fra alle menneskelige Boliger ligger en Bjergklöft i Retningen fra Ostnordost til Vestsydvest, denne Klöft er indfattet af höie Klippevægge baade foroven og til begge Sider, men aabner sig mod Nordvest; faa Dage senere

fandtes Jættekvinden död paa Randen af Bjergklöften, der ogsaa nu kaldes Troldkvinderevnen. Aldrig mærkede man, at hendes Söster i Bjolfjeld tilföiede Folk det ringeste ondt. Der antages, at hun har fört sin Bopæl fra Bjolfjeld og hen til Troldkvinderevnen, for at være mere fjernt fra Mennesker, og som Beviis derpaa fortælles fölgende:

To Mænd gik engang seent om Efteraaret op i Fjeldegnene for at söge efter nogle Faar. Da de bleve overfaldne af et slemt Veir, vendte de om; det stormede og sneede saa voldsomt, at de ikke kunde see en Haandsbred fra sig, og endelig gik de vild og vidste slet ikke, hvor de vare. Saaledes bleve de ved at vanke omkring, ifölge deres Gisning omtrent i fire og tyve Timer, og Stormen pidskede det tætte Snefog saa voldsomt omkring, at de neppe kunde holde Öinene aabne og næsten intet see. Pludselig faldt de begge ned fra et höit Sted og i en blöd Snedynge; der laae de en Stund, bedövede af Faldet og afkræftede af Snestormen. Da de kom til sig selv igjen, troede de at opdage, at de vare faldne ned af en höi, lodret Klippevæg, og de sluttede, at det maatte være den nordlige Side af Troldkvinderevnen. Nu mandede de sig op saa godt de kunde, og vandrede frem og tilbage der paa Snedyngen; der var godt Ly, men ovenfra Klippens Rand förte Stormen Snemasserne hen i Luften, og af og til kunde de skjelne Bjergets mörke Steenvæg igjennem Sneen. De begyndte nu at söge efter et bekvemt Sted, hvor de kunde nyde noget af det Madforraad, som de förte med sig; de gik altsaa fremad langs med Klippevæggen, og paa den Vei troede de undertiden at see et Lysglimt, ligesom af Ild der bliver gjort paa Trækviste, ogsaa troede de at spore Lugten af brændt Kvas. Derpaa forsvandt Lysglimtet aldeles, og Snefoget blev mindre, jo længere de kom ind i Bjergklöften. De gik nu fremad, indtil de kom til et stort Gjerde, der var optaarnet af uhyre Klippemasser; der sneede det næsten intet, thi Bjergklöftens överste Rande lukkedes der sammen over deres Hoveder, og de vare altsaa paa en Maade under Tag.

Der löste de op deres Madposer og indrettede sig efter bedste Evne. Da de nu havde spiist, forvarede de Resten og begyndte at gaae frem og tilbage, for at holde sig varme, og besluttede at blive der til næste Morgen. Da siger den ene: „Nu vilde jeg önske at jeg havde en Skaal med saa varm Gröd, som jeg kunde faae ned, og dygtig Flöde til!" I det samme Öieblik blev der af en usynlig Haand fremsat paa Klippegjerdet en stor Skaal fuld af Gröd med god Flöde, og dermed fulgte to Hornskeer. Mændene toge Skaalen og Skeerne ned, gjorde sig tilgode af den varme Mad, og efter at de havde spiist den op, satte de Skaalen med Skeerne op paa Klippemuren igjen. De bleve varme og vel tilmode og begyndte nu at skjemte og tale om, hvormed de skulde more sig og forkorte Tiden. Endelig bleve de enige om, at den ene, som kunde mange Rimer [1], skulde kvæde noget, men de kunde ikke komme overeens om, hvad det skulde være. Da hörte de, at der blev sagt inde i Bjerghulen: „Gode ere Rimerne om Andre Jarl, hvis de kvædes godt." Manden kvad da Rimerne hele Natten, thi han kunde dem allesammen udenad, og det passede saa nöie, at han var færdig med Rimerne, og i det samme steg Solen op fra de fjerne Bjerge i Östen, Himlen var reen og klar og klingrende Frost overalt. Mændene gik hjem og fortalte denne Begivenhed om Jættekvinden i Troldkvinderevnen, som man bestemt antog at maatte være den, som för havde boet i Bjolfjeld.

[1] Foruden Læsningen af ældre og nyere Fortællinger om Norden og Island, foredrages der paa de islandske Bondegaarde de versificerede Sagaer, som kaldes da „Rímur"; Foredraget er et Slags Sang uden Omkvæd, den som saaledes kvæder, kaldes „Kvæðamaðr". Der haves Rimer om hele den mythiske Sagnkreds, som ogsaa om mange historiske Begivenheder. De her nævnte Rimer om Andre Jarl haves baade i en ældre og yngre Behandling, og udmærke sig ved frygtelige og groteske Optrin imellem Trolde, Jætter og Mennesker.

TROLDE-SKJEMT.

Nogle Reisende, der skulde fra Nordlandet til Sönderlandet, bleve midt paa Fjeldstrækningerne overfaldne af et saa voldsomt Uveir med Hagl og Snefog, at de gik vild og vidste slet ikke, hvor de vare. Tilsidst kom de til en Bjergklöft; der gik de ind saa langt de kunde, indtil de ikke mere mærkede Uveiret, der rasede udenfor. Der sloge de sig til Ro, skrabede Mos af Klipperne og tændte Ild for at varme sig. Da de havde siddet en Tid og vare blevne varme af det brændende Baal, kom de til at tale om, hvad man skulde nu fornöie sig med, og de kunde ikke blive enige, thi nogle vilde kvæde Andre-Rimer, men andre vilde synge Halgrim Peturssons Passions-Psalmer. Længere inde i Bjergklöften var der et kulsort og rædsomt Mörke, og nu da de stredes om Rimerne og Psalmerne, hörte de at der blev sagt med dyb Stemme, som kom fra Mörket: „Gode ere Andre-Rimer, men Halgrims Rimer vil jeg ikke." Da begyndte de at kvæde Andre-Rimer saa höit som de kunde; den Mand hed Björn, som kvad tapprest, og saaledes gik det længe om Aftenen. Da blev der sagt inde i Mörket: „Nu var det min Skjemt, ikke min Kones Skjemt." Da begyndte Mændene af al Magt at synge et Vers af Passions-Psalmerne, og da det var til Ende, sagde Stemmen: „Nu var det min Kones Skjemt, nu var det ei min Skjemt." Efter en liden Stund blev der sagt igjen: „Vil du slikke min Spand til Lön, du Sang-Björn?" Han sagde ja. Da blev der en umaadelig stor Spand, fuld af Gröd, rakt frem af Mörket, og dermed fulgte en saa stor Træske, at de alle tilsammen neppe kunde magte den. Gröden smagte ret godt, og de spiste alle deraf, med Undtagelse af een, som ikke vilde indlade sig derpaa. Derpaa lagde de sig til at sove og sov vel og længe. Da de vaagnede Morgenen efter, var Veiret blevet klart og smukt, og nu vilde de fortsætte Reisen, men kunde paa ingen Maade faae den Mand vakt, som ikke havde villet spise Gröden. Da sagde en af

Mændene: „Bedre er det at dræbe din Ven end at give ham i Jætters Vold", og dermed gav han ham et Slag paa Næsen, saa at Blodet flöd frem, men Manden vaagnede og de kom alle i god Behold ned i Bygden.

FJELDESMÆLDE.

For mange Aar tilbage boede et Par rige Æglefolk paa Gaarden Hvol i Borgarfjord paa Österlandet, og havde mange Tjenestefolk. I Syd fra Bygden ligger et Bjerg, kaldet Stadfjeld. En Julenat gik Bonden paa Hvol ud, og kom ikke ind igjen; aldrig fandt man ham siden. En af Karlene paatog sig at forestaae Gaarden for Enken, men den næste Julenat forsvandt han paa samme Maade som Bonden. Forskjellige vare Folks Meninger angaaende denne Forsvinden. Enken flyttede derpaa sin Bopæl noget efter Julen til en anden Gaard, men til Foraaret flyttede hun til Hvol igjen, dog kun for en kort Tid. Hun eiede fire Köer, hvoraf en havde nylig kælvet; to Dage förend hun skulde til at flytte bort fra Hvol igjen, drömte hun, at en Kone kom til hende; Konen var hende ubekjendt, og iført den gamle islandske Kvindedragt, men fattig klædt. Hun hilste venlig og sagde: „Nu har en af dine fire Köer kælvet, og jeg har intet Haab om at kunne erholde nogen Melk förend til Julen, og dog har jeg tre Smaabörn. Nu vil jeg bede dig om at give mig Melk i min Kande Morgen og Aften, og vil jeg sætte Kanden hen paa en Hylde i dit Madkammer, naar du giver Folkene Spise. Jeg veed, at du agter om to Dage at flytte her fra Gaarden, da du ikke har Mod til at blive her i Vinter, og det kan jeg ikke fortænke dig i, thi du kjender ikke Aarsagen til din Mands og din Tjenestekarls Forsvinden; men det kan jeg fortælle dig, at den Jættekvinde, som boer i Stadfjeldet, födte for to Aar siden et Barn, som er saa sært og uvorent, at hun maa skaffe det nyt Menneskekjöd hver Juledag, og hun er Aarsagen til din Frygt, og et Menneske vil hun röve ogsaa til næste Juul. Men dersom du nu opfylder mit Önske, og bliver

boende her paa Gaarden, saa skal jeg give dig et Raad, hvorved du vil kunne blive fri for Jættekvinden." Efter at Drömkvinden havde talt saaledes, forsvandt hun; men Konen paa Hvol vaagnede og huskede Drömmen. Det var allerede höilys Dag, da hu stod op, og hun fandt Kanden paa Hylden i Madhuset, ligesom Drömkonen havde sagt; hun fyldte den med nymalket Melk, og i samme Öieblik forsvandt Kanden. Saaledes fyldte hun den med Melk Morgen og Aften, indtil kort för Julen; da drömte hun igjen en Dröm. Hun drömte, at den samme Kvinde kom til hende, og sagde: „Du er dog ikke meget nysgjerrig, siden du slet ikke bryder sig om at erfare, hvo den Kvinde er, eller hvor hun boer, som du har forsynet med Melk i Vinter; men nu skal du vide, at jeg er Alfekvinde, og jeg boer i den Höi, som er her tæt ved din Gaard. Nu har du gjort vel imod mig i Vinter, og trænger jeg nu ikke længer til den Tjeneste, thi min Ko kælvede igaar, saa at jeg har Melk nok. Nu vil jeg bede dig at modtage den Ubetydelighed, som jeg har lagt paa Hylden i dit Madkammer, der hvor jeg pleiede at sætte min Kande, og nu maae jeg vel ogsaa see til at hjelpe dig til at undgaae den Fare, som truer dig næste Julenat. Efter Midnat vil der komme over dig en uimodstaaelig Lyst til at gaae ud, og den skal du heller ikke modsætte dig; udenfor Dören vil du træffe Jættekvinden, som vil gribe dig og bære dig over Marken, over Floden der nedenfor og tage Retningen mod Stadfjeldet. Naar hun kommer lidt paa den anden Side af Floden, skal du sige: ‚Hvad hörte jeg?' Da vil hun sige: ‚Hvad skulde du vel have hört?' Da skal du sige: ‚Jeg syntes der blev sagt: Mama Fjeldesmælde, Mama Fjeldesmælde.' Dette vil hun finde forunderligt, thi hun veed, at intet menneskeligt Væsen kjender hendes Navn, og da vil hun sige: ‚Det er vist Rollingen min', og vil hun da kaste dig ned og ile hen til Stadfjeldet, men jeg vil pine Barnet, medens hun er hos dig, men dog maa jeg vige bort derfra ved hendes Komme. Naar hun da har forladt dig, skal du löbe af alle Kræfter den lige Vei

langs med Floden, og i den Tid vil du nok komme ud paa Votanes. Naar hun kommer igjen, vil hun gribe dig og sige: ‚Kunde du ikke være rolig saalænge, Ulykkesfugl!' og da vil hun rende med dig tvers over Næsset og op paa Tidsvoldhede; da skal du sige ligesom forrige Gang: ‚Hvad hörte jeg?' Da vil hun sige: ‚Hvad skulde du vel have hört?' Da skal du sige: ‚Jeg syntes der blev sagt: Mama Fjeldesmælde, Mama Fjeldesmælde.' Da vil hun sige: ‚Det er vist Rollingen min', og saa vil hun kaste dig ned og styrte hen til Fjeldet, men da skal du skynde dig af alle Kræfter og söge at komme ind i Kirken, förend Jættekvinden kommer igjen, thi da vil hun være vred i Hu, fordi da vil jeg have dræbt Jættebarnet og mon hun ville udöse al sin Galde over dig. Men hvis du kommer til kort, skal jeg hjelpe dig."

Derefter vaagnede Konen, og da var det allerede höilys Dag; hun gik ud i Madhuset og fandt paa Hylden en sammenrullet Bylt, og deri vare overordentlig gode Klæder, som hun gjemte i sin Kiste. Nu kom Juleaftenen, og henimod Midnat gik alle Gaardens Folk i Seng, med Undtagelse af Husfruen, hun kunde ikke sove. Hun fölte en ubeskrivelig Lyst til at gaae ud, hvilket hun ogsaa gjorde, men i samme Öieblik hun traadte over Dörtærskelen, blev hun hævet op i höien Luft, thi Jættekvinden var der udenfor og greb hende og rendte med hende under Armen over Marken, over Floden der nedenfor og i Retningen af Stadfjeldet. Da hun var kommen paa den modsatte Flodbred, sagde Kvinden: „Hvad hörte jeg?" „Hvad skulde du vel have hört?" sagde Jættekvinden. Kvinden svarede igjen: „Jeg syntes der blev sagt: Mama Fjeldesmælde, Mama Fjeldesmælde." „Det er vist Rollingen min", sagde Jættekvinden, slængte Konen ned paa Jorden og styrtede afsted henimod Stadfjeldet. Konen löb imedens saa hurtigt hun kunde hen paa Votanes, da kom Jættekvinden igjen og sagde: „Kunde du ikke være rolig saalænge, Ulykkesfugl!" Og saa tog hun Konen under Armen og rendte med hende over Næsset og op paa Heden, da sagde Konen:

„Hvad hörte jeg?" „Hvad skulde du vel have hört?" sagde Jættekvinden. Konen svarede igjen: „Jeg syntes der blev sagt: Mama Fjeldesmælde, Mama Fjeldesmælde." „Det er vist Rollingen min", sagde Jættekvinden og kastede Konen ned for anden Gang og ilede til Fjeldet. Konen reiste sig op og var saa kraftlös af Dödsangsten og af Trykket, at hun neppe kunde staae paa Benene; da var det som om nogen tog hende under Armen, saa at hun gik lettere fremad. Men da hörte hun ligesom Jordskred og Klippedrön i Stadfjeldet; Fuldmaanen skinnede klart og hun saae nu, hvor Jættekvinden styrtede rasende tvers over Engen og lige imod hende. Hun blev da saa angst, at hun var i Begreb med at segne til Jorden, men i samme Öieblik var det som om hun blev tagen under begge Armene og baaren igjennem Luften og kastet ind for Kirkedören, som lukkedes igjen efter hende. Kirken var fuld af Folk, som vare til Gudstjeneste om Julenat, og der ringedes netop for tredie Gang; da hörtes der et stærkt Drön ude paa Kirkegaarden. Da saae nogen ud af et Vindue paa Kirken og saae man da en forfærdelig Jættekvinde, som stod paa Kirkegaarden, og sagde, da hun hörte Klokkeringningen: „Væk væk, Væk væk", og saa rendte hun samme Vei tilbage og da hun, idet hun tog Springet, satte Foden i Kirkegaardens Væg, faldt der et stort Stykke ned, men Jættekvinden sagde: „Staae aldrig, Argefjæs!" og det Stykke kunde aldrig bygges op siden; men Konen var i Kirken, medens Gudstjenesten blev holdt, og gik siden hjem, uden at foruroliges videre af Jættekvinden.

ARNOR PAA SAND.

Paa Gaarden Sand boede længe den Mand, som hed Arnor. Han blev i sin Tid anseet for en af de kraftigste Galdremænd, og ofte sögte man Raad og Hjelp hos ham, baade for at mane Gjenfærd ned i Jorden og i andre Tilfælde. Engang forsvandt et Barn fra Gaarden Holar i Laxaadalen, og der blev sendt til Arnor, for at erfare, hvor det

var blevet af. Arnor reiste til Holar, og Barnets Moder anmodede ham om at bringe Barnet igjen tilveie. Han var der om Natten. I Nærheden af Gaarden ere mange smukke Klipper, fuldkommen glatte og ligesom tilhuggede. Nu spurgte Moderen Arnor om Morgenen efter Barnet; han svarede, at han vidste vel, hvor det var, men det vilde være uden Nytte at bringe det tilbage, thi det var blevet saa troldet af Alfer, at det aldrig mere vilde kunne holde ud at være iblandt Mennesker. Desto inderligere bad Moderen ham om at skaffe hende Barnet. Han blev der den næste Nat. Om Morgenen siger han til Konen, at han vilde kunne faae fat i Barnet, men levende kom det ikke i hans Hænder. Moderen sagde, at hun vilde hellere have Barnet som Lig, end at det var hos Alfer. Nu blev han der den tredie Nat, og da gik han hen til Klipperne og forlangte Barnet med kraftig Besværgelse; da brast Klippen itu og en Kvinde kom ud med Barnet paa Armen, men da han paany forlangte Barnet udleveret, slog hun dets Hoved imod Klippen, saa at det gik istykker, derpaa kastede hun Liget til Arnor, som tog derimod og bragte Moderen det; men hun lönnede ham vel for hans Umage.

Engang bleve der sendte til Arnor tolv eller sexten Svende fra Vesterland, som skulde tage Gaarden Sand op med Arnor og alle Herligheder og före det altsammen vesterpaa, men de kunde ikke komme længere end til Floden, som rinder nedenfor Gaarden, der gik de op og ned og mumlede:

„Arnor paa Sand,
træffe vil jeg dig,
længer ei jeg kan,
kom du til mig!"

Men Arnor kom ikke alligevel; og da han tilsidst kjedede sig over disse Karles Mumlen og Mudder, gik han hen til sin Kone og fik hos hende et rödt Strömpeskaft; det gik han med ud paa en Mödding og fyldte det der; derpaa stevnede han Strömpeskaftet hen til Puslingerne og befalede dem at

bringe dette til den, som havde sendt dem. De toge imod Sendingen og vendte tilbage. Medens de vare paa Farten vesterpaa, mödte dem en Mand og saae deres Færd, hvorledes de sloges paa Kraft med hverandre, thi enhver vilde nyde den Hæder, at give Strömpeskaftet i sin Herres Hænder.

Arnor havde en Veninde, der var Alfekvinde; hun boede i en stor Steen langt ude paa Fjeld. Denne Kvinde besögte han ofte, thi hun var meget viis og kunde give ham Oplysninger om mange Ting, omendskjönt han selv ikke var af de dummeste. Hun havde Arnor meget kjær. Engang om Efteraaret saaes der Ild i Rönbjergene sönden for Sand, paa et Sted som kaldes Stiggöre. Hver Aften, da det begyndte at blive mörkt, var det ligesom om der blev tændt et Baal, men ingen kunde sige Aarsagen dertil. Da man nu havde seet dette nogle Aftener i Træk, gik Arnor hen for at træffe sin Veninde, og spurgte hende, hvad der vel kunde være Aarsagen til den Ild, men hun svarede, at det var ham aldeles uvedkommende, og han skulde slet ikke forsöge paa at grandske derefter, hvor ofte han end saae det Baal brænde. Men noget efter, da Ilden blussede höit op, kunde Arnor ikke længer holde sig, men gik afsted og til Bjerget, hvor Ilden brændte; og da han kom nærmere, saae han en Karl, som sad ved Ilden; den Karl var ikke meget lille af Væxt og havde i Haanden en Jernstang med en Krog paa Enden, og ragede dermed op i Ilden. Men da Arnor kom nærmere, reiste Karlen sig hurtig op og svang Jernstangen hen imod Arnor, men i samme Öieblik kom hans Veninde og hjalp ham til at behandle Jætten, saa at det var ude med ham. — Da Arnor var paa sit Yderste, befalede han, at efter hans Död skulde man behandle hans Lig paa samme Maade som man ellers pleiede i lignende Tilfælde, og lægge det i en Kiste; denne skulde man aldeles ikke röre eller söge at flytte, men derimod skulde man strax hente Præsten, som da vilde komme og fölge Liget til Graven; dette befalede Arnor særdeles eftertrykkelig at man skulde iagttage, og tilföiede, at dersom man

ikke forholdt sig saaledes, saa skulde man ikke gjöre sig nogen Umage for at stede ham til Jorden. Men Grunden hertil var den, at en eller anden — man formoder hans föromtalte Veninde — havde anmodet ham om Legemet efter hans Död, hvilket Arnor ikke havde villet gaae ind paa; men hun sagde, at hun skulde bemægtige sig Liget alligevel; alt dette havde Arnor fortalt Præsten. Da nu Arnor var död, bleve alle hans Forskrifter nöiagtig iagttagne, men da man skulde hen for at hente Præsten, kom der et saa forfærdeligt Uveir, at Döden var vis for alt levende under aaben Himmel, og saaledes gik det tre Gange efter hverandre. Endelig tog man afsted og förte Kisten med; da var Veiret smukt; men da Ligfölget var kommet sönden for Marken til det Sted, som kaldes Krub, mödte Præsten dem; han gik da hen til Kisten og löftede op et Hjörne, og spurgte dem, som bare den, hvorfor de foer med en tom Kiste. Den blev derpaa aabnet og var tom. Præsten irettesatte dem, som havde taget Kisten, strengt, fordi de ikke havde ventet paa ham og rört Kisten af Stedet.

GALDRE-LOPT.

Lopt hed en Skolediscipel[1] paa Holum; han lagde Vind paa Galder og fik andre til at gjöre det samme, skjönt disse ikke bragte det videre end til Fuskeri. Ofte forledede Lopt sine Meddisciple til at fortrædige andre med Galder og var da selv deres Anförer. Engang reiste Lopt hjem til sine Forældre ved Juletid; da tog han en Tjenestepige paa Holum, skoede hende som en Hest og lagde paa hende Hexebidsel, derpaa red han paa hende hjem og hjemmefra igjen, saa at hun laae længe syg efter af Saar og Anstrengelse, men hun kunde ikke fortælle det til nogen, saa længe Lopt levede. — Med en anden Tjenestepige der paa Stedet fik Lopt et Barn,

[1] Det bemærkes, at Disciplene i de islandske Skoler vare fuldvoxne Mennesker, ofte indtil 30 Aar gamle.

og dræbte hende med Galder; hun skulde bære Grödfade ind og ud fra Kjögehuset, og bar hun Fadene paa en Slags trugformet Disk, som rummede mange Fade paa een Gang; Lopt lod Væggen aabnes, saa at der blev en heel Gang, som hun gik ind i; men da Pigen var bange og ubestemt, virkede Galderen, og Væggen lukkede sig. Længe derefter blev Væggen revet ned, og da fandtes deri et kvindeligt Skelet i opstaaende Stilling med en heel Mængde Fade paa den omtalte Disk.

Lopt hörte ikke op, förend han havde lært alt det som stod i den berömte Galdrebog Graaskinna og kunde det altsammen udenad; derpaa sögte han til adskillige andre Galdremænd, men ingen vidste mere end han. Han blev nu saa troldet og ful i Sind, at alle Skolens Disciple frygtede ham, og vovede ikke andet end at lade alt være, som han vilde have det, skjönt det var dem imod. Engang tidlig om Vinteren gav Lopt sig i Tale med en Discipel, som han vidste var særdeles modig, og bad ham hjelpe sig til at mane de gamle Biskopper frem af deres Grave. Discipelen vægrede sig derved, men Lopt truede med at dræbe ham, hvis han ikke indvilligede. Discipelen spurgte, hvad Nytte han kunde være til, da han ikke forstod sig paa Galder. Lopt sagde, at han ikke skulde bestille andet end staae i Taarnet og holde i Klokkestrengen, han maatte ikke röre sig det ringeste, men see stadig paa ham og trække i Strengen, naar han gav ham Tegn med Haanden. Derpaa sagde Lopt: „Jeg skal nu sige dig, hvad min Hensigt er; de som have lært Galder paa den Maade og saa meget som jeg, kunne ikke anvende den uden til Ondt, og hvor og naarsomhelst de döe, maa de fortabes; men dersom man kan nok, saa har den Onde ikke nogen Magt til at tage Manden, men maa tjene ham uden nogetsomhelst Vederlag, saaledes som han tjente Sæmund den Frode, og den som kan saameget som han, kan benytte sin Kunst saa godt som han vil. Nutildags kan man ikke komme i Besiddelse af denne Kunst, efter at den sorte Skole ophörte,

og Biskop Gottskalk den Grusomme lod Rödskinna[1] fölge sig i Graven; jeg vil derfor mane ham frem og besværge ham at overlade mig Rödskinna, men ved denne Leilighed ville alle de gamle Biskopper staae op af Gravene, thi de taale ikke saa stærke Besværgelser som Gottskalk, og dersom de kunne Galder, saa skal jeg lade dem lære mig den, hvilket ikke vil koste mig megen Möie, thi man kan see det paa ethvert Menneskes Ansigt, om han kan Galder eller ikke. Men de yngre Biskopper kan jeg ikke mane frem, thi de ligge alle begravne med Bibelen paa Brystet. Vær nu ved godt Mod og gjör det som jeg befaler dig, du maa hverken ringe for tidlig eller for sildig, thi det gjelder min timelige og evige Velfærd; jeg skal belönne dig derfor som ingen anden vilde kunne det." De kom nu overeens herom og begave sig ud i Kirken nogen Tid efter at Folk vare iseng. Maanen skinnede klart, saa at det var lyst i Kirken; Discipelen begav sig hen i Taarnet, men Lopt steg op i Prædikestolen og begyndte Besværgelsesformlerne. Snart steg der op af Gulvet en Mand, alvorlig og mild af Udseende, med en Krone paa Hovedet; Discipelen tænkte ved sig selv at det maatte være den ældste Biskop. Denne sagde til Lopt: „Hör op, du arme Menneske, medens det endnu er Tid, thi tungt vil dig falde min Broder Gudmunds Bönner, dersom du foruroliger ham." Lopt bröd sig ikke derom, men blev ved at mane. Alle de gamle Biskopper kom nu, den ene efter den anden, frem af deres Grave, i hvide Kapper med Korsets Tegn paa Brystet og Stav i Haand. Enhver af dem talte meget lidt til Lopt, som man ikke kjender. Tre af dem havde Kroner paa, den förste, den midterste og den sidste. Ikke kunde det mærkes, at nogen af dem have givet sig af med Hexeri. Intet af alt dette forstyrrede Gottskalk det mindste. Da först begyndte Lopt den kraftigere Manen, og tiltalte

[1] Denne Galdrebog er beskreven i Afhandlingen om Folketro i Norden AnO 1863.

Gottskalk selv, han læste Davids Bodspsalmer i Djevelens Navn og gjorde Afbigt for alt det, som han havde vel gjort. Da stode de tre kronede Biskopper længst borte, med foldede Hænder og Ansigtet vendt imod Lopt, men de andre vendte Ansigtet fra Lopt og saae paa de tre. Da hörte man stærke Drön og der steg frem en Mand med Stav i den venstre Haand, men under den höire Arm havde han en röd Bog, han havde ikke Korsets Tegn paa Brystet. Han skelede med et ondt Öiekast hen til de andre Biskopper, men saae med et haanligt Smiil paa Lopt, som da manede paa det allerkraftigste. Gottskalk nærmede sig sagte og sagde spottende: „Vel synger du, min Sön, og bedre end jeg tænkte, men min Rödskinna faaer du ikke." Lopt blev da som ude af sig selv og vanvittig, og manede nu som om han aldrig havde manet för. Han læste Velsignelsen og Fadervor og anbragte overalt den Ondes Navn, hvor Herrens Navn skulde staae; Kirken skjalv som et Æspelöv og det knagede og bragede. Discipelen syntes som om Gottskalk nærmede sig til Lopt og rakte frem imod ham et af Bogens Hjörner; för havde han fölt sig ilde tilmode, men nu skjalv han af Frygt, saa det sortnede for hans Öine; det forekom ham som om Biskoppen hævede Bogen i Veiret og Lopt rakte Haanden frem og det troede han var et Tegn, og da trak han i Klokkestrengen; men i samme Öieblik forsvandt alt ned i Jorden med en stor Susen. Lopt stod en tidlang ligesom forstenet i Prædikestolen og holdt Hænderne for Ansigtet; derpaa gik han langsomt ned af Trinene og til sin Kammerat; han sukkede dybt og sagde: „Nu gik det ikke saa heldigt som det havde været önskeligt, og jeg kan dog ikke give dig Skylden. Jeg kunde gjerne have ventet indtil Dagbrækningen, da vilde Biskoppen have givet Slip paa Bogen og selv lagt den op til mig, thi for ingen Priis vilde han have taalt at blive berövet sin Grav, hvilket de andre Biskopper heller ikke vilde have tilladt; men han var dröiere end jeg i Kampen, thi da jeg saae Bogen og hörte hans drillende Udtryk, blev jeg saa rasende, at jeg

vilde strax tvinge ham til at udlevere Bogen, og jeg vidste ikke af mig selv, förend jeg var saavidt fremme i Besværgelserne, at havde jeg kun föiet en eneste Formel dertil, vilde Kirken have sunket ned i Jorden, og det var netop det, som han vilde. Jeg saae i samme Öieblik i Ansigtet paa de kronede Biskopper, og blev forvirret i mit Sind, men jeg vidste, at du vilde falde i Afmagt ved Klokkestrengen og at Klokken da vilde lyde; men Bogen var saa nær ved mig, at jeg troede at kunne faae fat i den, ligesom jeg ogsaa berörte dens ene Hjörne og det manglede kun at jeg kunde faae saa godt Tag paa den, at jeg ikke lod den falde ned paa Gulvet. Men det faaer nu at gaae som Skjebnen har bestemt det og er det ude med min Velfærd, men din Belönning vil jeg ikke omtale nærmere for denne Gang." Lopt blev nu taus og indesluttet og derefter sindsforvirret, saa at han taalte ikke at være alene; naar Mörket faldt paa, maatte der tændes Lys for ham, og han mumlede idelig for sig selv: om Söndag i Midfaste kommer jeg i Helvedes Kvaler. Man raadede ham da til at henvende sig til en Præst pas Stadastad, der var gammel og en særdeles gudfrygtig Mand; og alle sindsforvirrede Folk eller de som lede af nogen Forhexelse, bleve hjulpne, naar han lagde sine Hænder over dem. Lopt sögte altsaa Tilflugt hos ham; Præsten fölte Medlidenhed med ham og tog imod ham og lod ham aldrig skilles fra sig, hverken Dag eller Nat, ude eller inde. Lopt kom sig betydeligt, men Præsten var dog aldrig uden Frygt for ham; det, som han fandt mest uhyggeligt, var, at Lopt aldrig vilde bede med ham. Dog fulgtes Lopt med Præsten, naar denne besögte Syge eller dem som lede af Fristelser. Saaledes gik Tiden indtil Löverdagen för Söndag i Midfaste; da var Lopt syg og sad Præsten foran hans Seng og tröstede ham med kristelig Samtale. Men om Formiddagen fik han Bud fra en af sine Venner der i Sognet, om at han var lige ved at döe og önskede at Præsten vilde komme og berede ham til Döden. Præsten hverken kunde eller vilde negte det. Han erkyndigede

sig da, om Lopt vilde kunne fölge ham, men han sagde, at han ikke kunde röre sig formedelst Kraftlöshed og Smerter. Præsten sagde, at han ikke vilde være udsat for nogen Fare, dersom han ikke gik ud i den frie Luft, saalænge han var borte. Dette lovede Lopt; Præsten velsignede ham, og forrettede sin Bön derefter udenfor Husets Dör og gjorde Korsets Tegn derfor. Man hörte, at han sagde da til sig selv: Gud maa vide, om denne Mand vil kunne blive hjulpen, og om ikke andre Bönner, kraftigere end mine, staae ham imod. Derefter besögte Præsten den Syge, han var bleven hentet til, forberedte ham til Döden og ventede indtil alt var forbi; derpaa tog han strax afsted og red meget stærkt, hvilket han dog ellers aldrig pleiede at gjöre. Efter at Præsten var bortreist, blev det meget bedre med Lopt. Veiret var særdeles smukt og han vilde for alting ud i det Frie; der vare ingen Mandfolk hjemme, der var kun Fruentimmer og Börn, og ingen kunde faae ham til at afstaae fra sit Forsæt. Lopt gik nu hen til en anden Gaard, hvor der boede en gammel Bonde, som ikke var godt lidt af Folk; denne havde formedelst Alderdom hört op med at gaae tilsöes. Lopt overtalede ham til at sætte frem en lille Baad, som han eiede, og roe med sig en ganske kort Strækning udenfor Stranden og fiske for Fornöielse. Det var blikstille hele Dagen, men til Baaden har man siden aldrig seet noget, og man forundrede sig over, at ikke saa meget som en Aarestump drev op til Land. En Mand troede at have seet fra Land, at der, da Baaden var kommen et lille Stykke ud, kom en graa og laaden Haand op af Söen og greb om Agterstævnet, hvor Lopt sad, og trak det hele ned i Dybet.

LABBE.

Paa Præsten Magnus i Hörgslands Tid boede en Bonde i Hvam under Öfjeld; hans Navn vides ikke, men han skal have været saa stærk som to almindelige Mænd. Denne Bonde gik engang ud til Stranden og fandt en död Mand opdreven

af Söen. Den Döde var iført Kjole og Stövler og meget prægtig klædt. Bonden förte Liget hjem til sig og lod det begrave i Holt, hvor han sögte Kirke. Dette tildrog sig om Vinteren, da der laae Sne og Is over hele Jorden. Noget efter den Dödes Jordsættelse gik Bonden ud silde om Aftenen, ved den Tid Köerne skulde malkes, men kom ikke ind igjen; man sögte ham om Morgenen, og fandt at Sneen var heelt nedtraadt og oprodet sönden for Gaarden. Markfloden, som dengang löb östen af Hvamsleiren, var tilfrossen med stærk Is, og derover kunde man forfölge Sporene sydpaa; derpaa begyndte man at bemærke Blodsdraaber i Sporet. Dette strakte sig heelt ned til Söen og der fandtes Bonden död, han var meget sönderslidt og Ryggen knækket. Bonden blev derefter begravet og gjorde ingen Meen. Men den af Söen opdrevne flakkede omkring Nat og Dag, og var ikke videre behagelig paa de Steder, hvor han holdt sig til, og intet levende Væsen var sikkert for ham. Man kaldte ham Labbe. Paa Grund af den Retning, som Markfloden paa den Tid havde, laae Alfarveien gjennem en smal Klippesti, hvor kun een ad Gangen kunde komme igjennem; paa dette Sted havde Labbe taget sit Hovedophold og her foruroligede han de Reisende, kastede Byrderne af Hestene og gjorde alslags Fortræd; af denne Grund kunde Stien ikke passeres uden ved höilys Dag og ikke uden af mange Folk ad Gangen, og ansaae man dette selvfölgelig for den störste Plage. Præsten i Holt, som altid havde de mest udmærkede Rideheste baade med Hensyn til Hurtighed og Smidighed, red engang hjem til sig og skulde over Stien; men da han var midt paa Stien, stod Hesten stille og var ikke til at bevæge til at gaae længere fremad, indtil Præsten endelig blev kjed af det og gav den et Snert over Örene, hvorved Hesten sprang mere end en Favn höit op i Luften og standsede ikke förend udenfor Gaarden Holt; Præsten antog for vist, at Labbe havde staaet paa Stien, skjönt han var usynlig, og at Hesten havde sprunget over ham. Sommeren derefter reiste Folk til Kjöbstaden,

som de pleiede, og deriblandt Præsten Magnus i Hörgsland. Præsten blev noget tilbage, men de andre fortsatte Reisen, indtil de kom til et Sted kaldet Hvam-Nup; der var Labbe og kastede Byrderne af alle Hestene, og blev saaledes ved, hvergang de sattes op paany, indtil Præsten kom. Han bad da Folkene om at læsse Hestene endnu engang og sagde, at Labbe vilde ikke forstyrre dem, saalænge han var hos dem; efter at de havde læsset paa Hestene, befalede Præsten dem at fortsætte Reisen indtil næste Holdested, som der var i Nærheden; der skulde de vente paa ham indtil næste Middag, men dersom han ikke var kommen til den Tid, skulde de ikke vente længer. De droge derpaa fremad, men Præsten blev tilbage hos Labbe, og de brödes og droges i Brydningen ned i det Morads, som der var nedenfor, og der forsvandt de ved den Forhöining, som nu kaldes „Gravhöien". Hvorledes det end gik, saa kom Præsten til Folkene först næste Formiddag, og var meget medtagen; han fortalte, at han havde været i den störste Knibe med Labbe, hvortil den fornemste Aarsag havde været den, at han havde været en stor Digter, og de havde kæmpet paa Vers; i ti Sprog kvade de og da var der dog endnu det Sprog tilbage, som Labbe kunde bedst, men som Præsten kunde intet af; men dog var det lykkedes at sænke ham der ned i Jorden, og da Labbe var kommen saa dybt ned, at Issen var i lige Linie med Jorden, bad han Præsten at sætte Foden paa hans Hoved til Afsked. Det havde han gjort, men skar först Skoremmene itu, og der sank Labbe ned i Jorden med Skoen fast paa Hovedet, men Præsten sörgede for at han ikke rörte sig efter den Tid.

PRÆSTEN OG BONDEN.

Der var engang en Præst, som var haard og overmodig imod sin Menighed. En Bonde var der i Sognet, som aldrig havde givet noget efter for Præsten; flere Gange havde de været uenige, og Præsten havde altid maattet give efter. Bonden var temmelig til Aars, da denne Begivenhed tildrog

sig. Engang var han paa en Reise, og hans Vei laae forbi Præstegaarden. Han seer da, at Præsten er ude paa Kirkegaarden og brydes med en Gjenganger, og er nær ved at tabe. Han havde nemlig manet frem en ung Pige, som var nylig död, og hun var saa rasende, at hun var nær ved at dræbe Præsten. Bonden saae paa denne Leg en Stund, og siger derpaa: „bid i det venstre Bryst, Menneske!" derpaa gik han sin Vei. Men Præsten fulgte Raadet og fik Bugt med Tösen. Derpaa sender han hende hen til Bonden, for at dræbe ham. Bonden tog imod Sendingen og fangede den i Beenpiben af en Hest; derpaa sætter han en Told i Beenpiben og binder for den med en Hinde og lægger den ned paa Bunden af sin Kiste; derpaa gik der mange Aar hen uden at noget mærkværdigt tildrager sig; Bonden tager ikke Beenpiben frem og taler ikke herom til noget Menneske.

Omsider lagde Bonden sig hen og fölte at det vilde blive hans Dödssygdom. Han havde en eneste Datter, som skulde arve ham; hende kalder han til sig, og fortæller hende om Beenpiben samt om dens Indhold; han minder hende om ikke at tage Proppen ud og ikke röre meget ved Beenpiben, förend 20 Aar efter hans Död, da, siger han, vil det Gjenfærd ikke have nogen Magt mere. Efter at Bonden derefter havde beskikket sit Huus, döer han, og bliver hæderligen begravet. Datteren overtog Bestyrelsen af Gaarden og giftede sig, og boede paa den samme Gaard, som Faderen havde boet paa. Men hendes Mand eiede en anden og meget större og bedre Gaard end denne, og derhen vilde de for alting flytte, men det var ikke let, da Leilændingerne ifölge Lovbestemmelserne ikke kunde opsiges. De hittede da paa et Raad, de toge nemlig frem Beenpiben og vilde sende Gjenfærdet hen til Bonden paa den anden Gaard. Men da Aanden var kommen ud af Hullet, vilde den ikke bevæge sig af Stedet og sagde, at hid var den bleven sendt og ingen andre Steder hen og her skulde den blive. Ægtefolkene stode aldeles raadvilde, de forstode sig ikke paa Galder, og vare altsaa ikke istand

til at byde over Gjenfærdet, og Enden blev, at det fulgte og forfulgte dem og deres Familie uafladelig efter den Tid.

DEN SORTE DÖD.

Da den sorte Död rasede paa Island, kom den aldrig paa Vestfjordene, thi tolv Galdremænd forenede sig og troldede alle en Sending imod den. Men Pesten svævede hen over Landet ligesom en Taage, som steg midt op i Bjergsiderne og strakte sig ud paa Havet saa langt som Fiskerne pleiede at roe; for Taagen raadede en Karl, som foer langs med Fjeldene, og en Kjærling, som foer langs med Strandene. Disse overnattede engang hos en fattig Bonde paa Svalbardstrand, og fandt Bonden dem temmelig mistænkelige, og vaagede om Natten, men lod som han sov; han hörte da, at de traf Overeenskomst om, hvorledes de skulde lægge Bygden öde; og om Morgenen vare de forsvundne. Bonden tog da afsted og traf Helga af Grund, som var Eierinde af den Gaard, som han beboede, og fortalte hende, hvad han vidste. Hun greb da til det Raad, at hun förte sit Bo og alle sine Folk op paa Bjergene, og det hjalp, som man kjender. Da Taagen og Dödsaanden begyndte at trække vesterpaa, vare Galdremændene færdige med Sendingen og sendte den afsted; det var en frygtelig Tyr flaaet ned til Knæerne og den trak Huden efter sig; den traf Karlen og Kjærlingen under nogle Klippevægge i Stranden ved Gilsfjorden; synske Mænd saae deres Kamp, der endte med, at Tyren fangede dem ind under Huden, kastede sig oven over dem og knuste dem.

PAUL HEXEMESTER.

Paul hed en Galdremand, som boede i en Hytte ved Storeborg i Hunevatns Syssel; den Hytte lagdes öde ved hans Död. Paul dræbte sin Kone paa den Maade, at han ristede hende Helruner paa et Stykke Ost og smurte tykt Smör ovenpaa og gav hende det at spise. Men dette opdagedes,

og han blev dömt til at brændes, hvilket aldrig var Tilfældet med de rigtige Hexemestere. Han blev brændt paa Nesbjerge; men da man sögte i Asken, var Hjertet uskadt; det blev da söndersledet med Jernkroge, og der sprang da sorte Padder derudaf; derpaa brændte Hjertet.

Af Samlingens andet Bind meddeles fölgende Sagn:

FAAREHYRDEN PAA GRIMSTAD.

Paa Grimstad boede en rig Bonde, som eiede en Mængde Faar. Han havde en Hyrde, som vogtede Faarene om Vinteren. En Efteraarsaften var Hyrden gaaet til Faarestalden og havde drevet Faarene ud paa Græsgangene; da kom der et stærkt Snefog, og Hyrden kom ikke hjem om Aftenen. Snefoget vedblev uafbrudt i tre Dage; den fjerde Dag hörte det endelig op, og da begyndte man at söge efter Hyrden og Faarene. Man sögte i en halv Maaneds Tid uden at finde noget, og hörte altsaa op med at söge. Dagen för Jul kom Hyrden hjem, da det var blevet mörkt, og det var som der ingenting havde været i Veien med ham, men dog var han taus og vilde ikke sige nogen, hvor han havde opholdt sig i den Tid, men han sagde at Bondens Faar vare alle vel forvarede og i god Behold. Om Julen var Hyrden hjemme, men den tredie Aften forsvandt han, uden at man vidste hvorhen. Saaledes hengik Vinteren og hen ad Foraaret; Hyrden var borte. Da kom han en Dag og drev alle Bondens Faar hjem til Tungjerdet, og alle Hunfaarene havde Lam. Aldrig havde Bondens Faar seet saa godt ud som dengang. Om Sommeren var Hyrden hjemme og forrettede sit Arbeide, som han pleiede. Om Efteraaret overtog han efter Sædvane Bevogtningen af alle de Faar, som skulde fodres om Vinteren, men det varede ikke længe, inden det gik som Aaret i Forveien: Hyrden forsvandt med alle Faarene, men nu sögte man ikke efter ham. Han kom igjen Dagen för Jul og var hjemme om

Julen, men intet vilde han fortælle om sin Færd. Bonden foresatte sig da at efterspore hans Gang, og fulgte ham hvorsomhelst han gik; endelig kom Julehöitidens fjerde Dag, da forsvandt Hyrden i Mörkningen uden at Bonden vidste hvor han blev af. Saaledes forsvandt Vinteren til ud paa Foraaret; da kom Hyrden til samme Tid som för, med alle Bondens Faar; de vare fede og renlige og Lam med hvert Hunfaar. Hyrden gik til Arbeide om Sommeren, som han pleiede. Om Efteraaret gjentog det samme sig, idet Hyrden forsvandt med alle Faarene, han kom igjen ved Juletid og opholdt sig paa Gaarden Julen over. Nu fulgte Bonden i Hælene paa ham overalt, thi nu vilde han have at vide, hvorledes dette forholdt sig; men han havde ogsaa en god Hest; den havde han fedet og holdt i Stald lige fra Efteraaret. Paa den sædvanlige Tid forsvandt Hyrden igjen, og nu vidste Bonden, hvad Retning han havde taget fra Gaarden. Han var da ikke sen, men sadlede Hesten og red efter Hyrden, indtil han fik Öie paa ham. De droge fremad den hele Nat og den næste Dag, og endnu en Nat, og der var stedse en lige lang Vei imellem dem. Den anden Dags Morgen vare de komne hen til et temmelig höit Fjeld; der stod Hyrden endelig stille og ventede paa Bonden; og bad ham om at vende tilbage og ikke udsætte sit Liv for Fare, men Bonden negtede paa det bestemteste at opfylde hans Bön. Hyrden fortalte ham da, at paa den anden Side af dette Fjeld var der en skjön og stor Dal, græsbevoxet til midt op paa Bjergsiderne, og Sneen naaede der aldrig længere ned; men nede i Dalen var der store Græssletter og flere Gaarde, og der gik hans Faar hele Vinteren igjennem uden at nogen fodrede dem; men dersom Dalbeboerne fik Öie paa Bonden, gjaldt det hans Liv. Han tillod nu Bonden at fölge med sig op paa Fjeldets höieste Brink, for derfra at skue over den skjönne Dal; han sagde, at der överst oppe paa Brinken stod en Sten, bagved hvilken han kunde skjule sig og see hen over Dalen, men Hesten skulde han lade tilbage ved Fjeldet. Da de kom op paa

Fjeldet, saae de en Mængde Faar overalt i Dalen, og paa Sletterne vare mange Mennesker forsamlede og brödes. Bonden gik til den Sten, som Hyrden havde viist ham hen til, og saae sig om; men Hyrden gik ned i Dalen, og da han kom til Mændene, begyndte han ogsaa at brydes. Bonden fandt meget Behag heri og glemte sig selv, og gik frem og tilbage paa Fjeldbrinken og saa paa Legen. Pludselig löb en af Mændene hen og lige i den Retning, hvor Bonden var; men denne, som anede Uraad, löb det hurtigste han kunde hen til sin Hest og sprængte afsted alt hvad Remmer og Töi kunde holde, thi han vidste at han blev forfulgt. Den anden nærmede sig mere og mere; endelig kom de til en Klöft, hvorigjennem Veien laa til Bondens Gaard; da Manden kom op paa Klöftens Rand, tog han Sne og lavede en Boldt, som han kastede efter Bonden, idet han sagde: tag dette for din Nysgjerrighed; derpaa vendte han om. Boldten traf Bonden imellem Skuldrene saa fast, at han maatte lægge sig i Sengen, da han kom hjem; han fortalte denne sin Færd og döde derpaa efter tre Dage. Om Foraaret kom Hyrden med alle Faarene og overgav dem til Enken, men forsvandt derpaa, og man har aldrig hört om ham siden.

HULEMÆNDENES SAGA.

Der fortælles, at atten Disciple fra Skolen paa Holar bleve Stimænd; nogle angive som Aarsag dertil det, at de havde dræbt en Kærling der paa Bispesædet. De forenede sig da alle, lovede hverandre Fölgeskab og Tro, og tog sit Opholdssted i Surtshulen ved Kalmanstunga. De havde hos sig to Fruentimmer, Tjenestepiger fra Kalmanstunga; disse forsvandt en Aften, da de foregave at skulle hente Vask, der var ude for at törres. Længe sögte man efter dem, men forgjeves; og da man eftersaa deres Eiendele, fandt man, at der fattedes mange Ting som de mindst kunde undvære, saasom Klæder, Naale, Saxe, Knive og andet deslige. Man anede derfor, hvad der var blevet af dem, og hörte op med

at söge. Der fortælles, at Hulemændene havde haft Börn med disse Piger, men druknet dem alle i den Indsö, som findes i Hulen. De rövede Faar fra Bjergene omkring Hulen og dreve dem i hundredeviis om Efteraaret hjem til sig; paa Jorden er der et stort Hul, der förer ned i Hulen, derhen dreve de Faarene og styrtede dem der ned i, for ikke at spilde Tiden med at slagte dem, idet Faarene halsbrækkedes ved Faldet; men Pigerne toge imod Faarene og tilberedte dem. Som Fölge heraf savnede Bönderne hvert Efteraar en stor Mængde Faar, da disse skulde drives fra Fjeldgræsgangene ned til Bygden for at slagtes og sættes paa Vinterfoder; men ingen vovede at angribe Hulemændene, som saaledes dreve deres Röverier uhindrede og aabenlyst; de rövede ikke paa Gaardene og dræbte ikke Mennesker, men altid gik de mange i Flok og vare bevæbnede; heller ikke skjulte de sig, men besögte jevnlig Kirken i Kalmanstunga, hvor de da stode i Række midt paa Gulvet med Ryggene vendte imod hverandre, og aldrig skilte de sig ved Vaabnene, saa at Bönderne maatte see paa dem og taale alt dette, hvad enten de vilde eller ei.

Mest lede dog Bönderne ved Hvidaaen af disse Plyndringer. De besluttede derfor at gjöre Alvor af Sagen og enten med Vold eller Svig at dræbe Hulemændene eller forjage dem. Bondens Sön i Kalmanstunga forpligtede sig til at lokke Hulemændene, paa de Betingelser at han skulde være Foretagendets Formand og at man skulde lyde ham i et og alt, og yde ham Hjelp, naarsomhelst han forlangte.

Derefter drog Bondens Sön hen til Hulemændene og gav sig ud for en Flygtning og bad dem om at optage sig i deres Forbund. De vare uvillige dertil og sagde, at de frygtede for at dette var et eller andet Bedrageri. Enden blev dog at de toge imod ham, efterat han havde svoret de stærkeste Eder; de syntes ogsaa godt om Manden og fandt det uædelt at forjage ham, da han sögte Tilflugt hos dem. Saaledes blev han optaget iblandt dem og syslede alt hvad de vilde have; dog holdt de stedse Öie med ham. Saaledes hengik

det förste Aar, uden at han saa nogen Leilighed til enten at komme bort eller at overvinde dem. I sit Sind var han meget mismodig, men lod sig ikke mærke med noget.

Om Efteraaret droge Hulemændene efter Sædvane ud for at samle Faar paa Bjergene. De droge alle hen, med Undtagelse af en, der blev tilbage hos Kvinderne. De toge ogsaa Bondens Sön med. De gik vide Veie over store og vilde Bjergegne og kom igjen med en uhyre Mængde Faar. Der i Egnen er en lille Dal eller Jordfordybning, der kaldes Vaabendalen, og der siger man at Hulemændene hvert Aar paa en bestemt Dag have hvilet sig, da de vendte tilbage til Hulen med Faarene. Som sædvanlig kom de ogsaa nu i Vaabendalen og hvilede sig, idet de stak deres Vaaben ned i Jorden, imedens de sov. Om Morgenen stode de op og dreve Faarene hjem til Hulen, hvor de styrtede dem ned igjennem Jordhullet, og Bondens Sön maatte hjelpe dem til alt dette, hvad enten han vilde eller ei. Derefter sloge de sig til Ro det övrige af Vinteren. Bondens Sön begyndte nu at blive meget urolig, da han aldrig fandt nogen Leilighed til, hverken at undkomme eller beseire Hulemændene. Saaledes forlöb Vinteren og Sommeren. Om Efteraaret, da de skulde ud for at samle Faar, anstillede han sig syg og aldeles udygtig til at drage med dem, hvorfor han bad om at maatte blive hjemme og passe paa Fruentimmerne. Dette fandt Hulemændene mistænkeligt, men lode sig dog endelig bevæge til at lade ham blive hjemme; dog sönderskare de Senerne paa hans Been og lode ham paany sværge Ed paa, at han ikke vilde bedrage dem. Derpaa droge de bort, men han laa saaret, indtil Kvinderne havde lægt ham.

Nu troede han endelig at Leiligheden til at overvinde Hulemændene var kommen, og at dette kunde ske ved deres Tilbagekomst. Han kröb altsaa en Nat bort fra Hulen, og var saa heldig at finde en Hest nede ved Flodbredden; paa den Hest red han til Bygden. Derpaa sendte han Bud over hele Egnen og stevnede enhver vaabenför Mand hen til sig,

og der samledes i en kort Tid en Mængde Folk, alle bevæbnede saa godt som de kunde. Bondens Sön opfordrede dem dernæst til at fölge ham trolig, hvorpaa han red selv foran og til Vaabendalen, hvor vidste at Hulemændene pleiede at hvile paa Tilbageveien til Hulen. Bygdemændene stege af Hestene ved Dalens ene Ende og satte nogle Mænd til at passe paa Hestene, for at Hulemændene ikke skulde faae fat i dem og undkomme paa den Maade. Bondens Sön gav nu Raad til, hvorledes de skulde bære sig ad; de skulde gaae langs med Dalen og tage Vaabnene fra Hulemændene, der laa i dyb Sövn; derpaa skulde en, som han bestemte dertil, gaae til den Hulemand som laa midt i Flokken og havde en Brynje af sammenknyttede Faareknogler; af denne Mand skulde han hugge Hovedet, „og er det magtpaaliggende", sagde han, „at den Mand bliver först dræbt, thi han er den tappreste af alle Hulemændene og de sætte stort Lid til ham." De udförte nu dette efter den saaledes lagte Plan; men da den, som dertil var bestemt, skulde hugge den brynjede Hulemand, saa naaede han ikke saa langt, men huggede Hovedet af den, som laa ham nærmest. Da vaagnede Hulemændene ved en fæl Dröm og sprang op; da sagde en af dem: „Vogt dig, Knokkelbrynje, falden er firemands Lige." Der blev nu en heftig Kamp. Men da Hulemændene nu vare vaabenlöse, og de havde at kæmpe imod en mangfoldig Overmagt, saa faldt den ene efter den anden. Dog kunde Bönderne ikke dræbe mange af dem der i Dalen; de flygtede vidt omkring og bleve indhentede en for en og dræbte; de Steder, hvor de saaledes faldt, betegnes endnu ved deres Navne. En af Hulemændene hed Erik, og han roses meget for sin Tapperhed. Han undkom ved at vende Mölle, og foer saaledes op til den Jökel, som kaldes efter ham Eriksjökel; han löb op paa en steil Tind paa Jökelen, der siden bærer Navn af Erikstind. Da vare Bygdemændene komne ham saa nær, at en af dem afhuggede hans ene Fod ved Ankelen. Men Erik undslap og op paa Jökeltinden, og derop vovede ingen at klattre, thi

det var den visse Död. Da Erik stod paa Jökeltinden, fremsagde han denne Vise:

Mit Hjerte det er fuldt af Mod,
det aldrig skælve kan,
jeg undkom med den ene Fod,
deri ligner mig ingen Mand.

Bönderne maatte altsaa vende sig bort fra Erik; og de droge da til Hulen, hvor de havde en endnu haardere Dyst at bestaae med Kvinderne end med Hulemændene, idet hine kastede paa dem Ild og kogende Vand. Endelig bleve de overmandede; om de bleve dræbte eller beholdt Livet, meldes der ikke; heller ikke skal meget Gods være fundet i Hulen.

Om Bondens Sön lyde Sagnene forskjellig. Nogle sige, at han med Tiden blev ganske helbredet for sine Saar, og boede i Kalmanstunga indtil sin höie Alderdom. Andre sige, at han kort efter Hulemændenes Drab blev syg og ingen kunde læge ham; han havde levet syg i mange Aar og endelig raadnet eller visnet levende. Det tredie Sagn siger, at Erik havde hoppet ned ad Jökelspidsen, efter at Bygdemændene vare dragne bort; at han begav sig ned til Söen, hvor han traf paa et Skib, der optog ham og förte ham bort til fremmede Lande. Ved sin Raskhed og gode Egenskaber blev han Skibsfolkenes Ven og endelig Formanden for et Handelsskib. Nogle Aar efter Kampen med Hulemændene kom et Skib til Reykjavik; det var et stort og smukt Handelsskib, der förte gode Varer, som solgtes til uhört billige Priser. Efterretningen herom udbredte sig snart overalt, og mange kom for at handle med det Skib. Blandt andre kom ogsaa Bondens Sön, som havde sveget Hulemændene. Men da han var kommen ud paa Skibet, kom en Mand op paa Dækket, som Folk troede ikke at have seet för; han var höi af Væxt og stærkt bygget; han var klædt i en röd Kjortel og gik paa et Træbeen. Denne Mand gik hen til Bondens Sön, tog ham i Haanden og sagde at hvo som havde sit Liv kjært, skulde

forlade Skibet. Alle bleve bange og forlod Skibet, som derpaa seilede bort med Bondens Sön, og man har aldrig hört noget om det siden.

BONDESÖNNEN PAA ARBEIDE.

Der var engang en rig Bonde, som havde kun en eneste Sön, en meget haabefuld Yngling paa sexten Aar. Forældrene elskede ham höit og kunde aldrig afsee ham. To Mænd vare der i Nabolaget, som hver Sommer pleiede at drage til Nordlandet og forrette Sommerarbeide for Lön; disse talte med Bonden, at han skulde lade sin Sön reise hen med dem for at forfremmes og udvikles. Bonden var i Begyndelsen uvillig dertil, men lod sig dog tilsidst overtale, især da Drengen selv yttrede stor Lyst til at reise. Da Reisetiden altsaa var kommen, blev Drengen udrustet med alt det til Reisen nödvendige, og til Reisemad fik han en Lammekrop. Han tog nu Afsked med sine Forældre og reiste afsted, ledsaget af deres Velsignelser. Han drog nu i Selskab med de to andre nord paa Fjeldene; og oven for Thjorsaaen skulde de bede. Da de havde reist sit Telt, bleve de to enige om, at beröve Drengen al hans Reisemad, og lod ham kun beholde nogle Knokler af Lammekroppen. Dette bedrövede ham meget, men han maatte finde sig deri. Efterat de havde spiist, lagde de to sig til at sove, men Drengen kunde hverken sove eller spise, thi han var saa vred over sine Kammeraters Opförsel. Efter en lille Stund kom en brun Hund hen til Teltet, snusede deromkring og löftede endelig op Teltets Flig med sin Snude; Drengen kastede da hen til den det Stykke, som han havde tilbage, men Hunden snappede Kjödet og forsvandt. Da Drengen havde siddet i Teltet en tidlang uden at kunne sove, stod han op og gik hen til sine Heste, som græssede i Nærheden. Han seer da at en stor Mand kommer hen til ham, fulgt af en brun Hund. Den Ubekjendte hilsede venlig paa Drengen og spurgte ham om adskillige Nyheder, men Drengen svarede besindig og fornuftig paa alle hans Spörgsmaal. Endelig

fortalte han ham alt det passerede, hvorpaa den Ubekjendte tilböd ham at forrette Sommerarbeide hos sig, hvilket Drengen modtog. Han sadlede derpaa Hestene og drog bort med den Ubekjendte, uden at sige Farvel til sine Medreisende, som sov i Teltet. Drengen og den Ubekjendte dreiede nu af fra den alfare Vei og reiste hele Dagen og ud paa Natten, og gik den Ubekjendte med stærke Skridt. Endelig kom de til en lille Gaard i en Dal; skjönne Græssletter omgave Gaarden, men det var ligesom en Taage skjulte alle de fjernere Gjenstande. Da de kom hen til Gaarden, stod en ung og smuk Pige uden for Dören; hun hilsede sin Fader. Manden viste nu Bondesönnen hen til et Hus paa Gaardspladsen, der skulde han sove og derhen fulgte Pigen ham, redte hans Seng og bragte ham Mad. Han sov nu godt den övrige Deel af Natten. Om Morgenen kom Manden til ham og sagde at han allerede havde bestemt et Arbeide for ham. Ynglingen stod da op og gik ud; Manden viste ham store Enge, men jevne og græsrige, og sagde at dem skulde han have slaaet færdige ved den Tid man sögte Faarene paa Fjeldene. Dette forekom Ynglingen at være et uoverkommeligt Arbeide. Manden gav ham derpaa en Lee, et godt Redskab, men Pigen skulde rive Höet. Manden forböd ham at efterforske sine huslige Forhold. Ynglingen var nu der, og slog alle Ugedage undtagen om Söndagen; om Natten sov han i det samme Hus som för. I al den Tid saa han intet Menneske uden Faderen og Datteren; heller ikke mærkede han noget til Kvæg eller Faar. Han slog Höet og hun rev, men det undrede han sig over, hvorledes Höet uafbrudt forsvandt, efter at det var slaaet og revet. Han syntes, at denne Ensomhed var underlig, men dog fornöielig. En Uge för den bestemte Tid havde han fuldfört sit Arbeide; da gik Manden hen for at tale med ham og var glad i Hu. Han sagde, at det var paa Tiden for ham at drage hjem, for at han ikke skulde gaae glip af sine Kammeraters Selskab; de havde nu sovet uafbrudt i Teltet, hvor han forlod dem, indtil for to Uger siden; da först havde

de vaagnet og vare reiste nord paa, men de havde intet Arbeide faaet, da der var forlöbet saa meget af Sommeren, og nu vare de paa Veien sydefter igjen. Derpaa gav han ham Arbeidslönnen, otte og fyrgetyve Fjerdinger Smör, og desuden gav han ham to gamle Faar og Reisemad. Derpaa bragte han ham hans Heste og en graa Hest af udmærket Slags, og sagde, at denne Hest skulde bære hans Varer, og selv skulde han fölge ham derhen, hvor de först traf hinanden. Da de vare reisefærdige, kom Manden med et stort Oxehorn, gav Bondesönnen det og böd ham at drikke; han gjorde saa og syntes at han blev meget styrket derved. Manden böd ham derpaa at brydes med sig, hvilket de og gjorde, men det varede ikke længe, inden Bondesönnen faldt. Manden gav ham da Hornet igjen og lod ham drikke en anden Slurk og brydes med sig igjen; denne Gang stod Bondesönnen længere end den forrige Gang. For tredie Gang lod han ham drikke af Hornet, og saa brödes de, og da stod han længe. Manden sagde da, at han ikke vilde blive overvunden af to raske Mænd, skjönt han maaskee mödte saadanne paa sin Reise. Bondesönnen tog nu Afsked med Pigen og kyssede hende; derpaa besteg han sin Hest, men förte den graa Hest ved Tömmen; Manden fulgte ham, og den brune Hund drev Faarene. Saaledes droge de et godt Stykke Vei, indtil Manden sagde, at nu vilde han vende om, men han laante Ynglingen Hesten og Hunden hjem til sig. Förend de skiltes ad, bad han Bondesönnen om at blive hos ham den næste Sommer, hvilket han lovede, og de skulde mödes paa det samme Sted. Derpaa skiltes de ad; og efter nogen Tid mödte han to Mænd; det var hans Reisekammerater, og de havde ikke meget at före med sig. De hilste ham og sagde, at han kom ikke tomhændet fra Sommerarbeidet, og spurgte ham, hvor han havde været om Sommeren; men han svarede at det kom dem ikke ved. De sagde da, at nu maatte han dele sine Varer med dem, men han sagde nei dertil; da sagde de, at Kræfterne skulde af-

gjöre det; han sagde, at det kunde man nok pröve. Da de saa anfaldt ham, greb han hver af dem med en Haand og slængte dem en lang Vei bort, saa de stödte sig slemt og kunde neppe reise sig igjen. De fandt det da for godt at indlade sig ikke videre med ham, hvorpaa han fortsatte sin Reise. Da han kom hjem til sine Forældre, slap han Hesten lös, men denne vendte strax om og Hunden med den. Forældrene bleve glade, da Sönnen kom hjem og havde saa megen Lön; alle forundrede sig og over de Faar, som han kom med, thi ingen der kunde sammenlignes med dem. Kun lidt vilde han fortælle om sin Reise eller hvor han havde opholdt sig om Sommeren. Han var nu den næst paafölgende Vinter hos sine Forældre, og blev anseet for en ypperlig Mand der i Egnen, med Hensyn til Kræfter og Dygtighed. Den næste Sommer lavede han sig til at drage bort, og sin forrige Husbond traf han paa det bestemte Sted. Han drog med ham hjem til Gaarden, hvor alt var uforandret som det havde været; intet Menneske saa han med Undtagelse af Pigen, som blev glad ved at see ham. Efterat han havde hvilet sig, gav Manden ham en Lee, og viste ham de Enge, han skulde slaae, og være færdig til samme Tid som för; det var meget större Enge end de forrige. Han begyndte strax at slaae, og Pigen rev Höet, som strax forsvandt, ligesom forrige Gang. En halv Maaned för Tiden var han færdig. Da kom Manden til ham, da han sad i Huset, takkede ham for Arbeidet og sagde, at det var gaaet ham godt, omendskjönt han havde talt ikke saa lidt med hans Datter; han sagde, at han kunde see at de godt kunde lide at arbeide sammen, hvilket Ynglingen ikke benegtede. Manden sagde, at han havde gjort vel i, ikke at efterforske noget om de huslige Forhold, skjönt disse maatte forekomme ham underlige. Han fortalte Bondesönnen derpaa, at han holdt et stort Bo paa sin Gaard, og meget Tyende; han havde tolv Döttre med sin Kone, hvoraf elleve vare gifte der i Dalen, thi saa mange Gaarde var der; men den tolvte og yngste Datter,

som han havde seet, var ugift, og hende vilde han give ham, hvis det var begge deres Önske; dette tog Ynglingen imod med stor Glæde. Manden tog da et Glar og lod Bondesönnen see deri; da saa han, at Dalen var baade stor og skjön, og at der var tolv Gaarde og mange Folk beskæftigede med at höste Höet; der var en Mængde Kvæg og Heste, og store Faareflokke græssede i Bjergsiderne; ogsaa saa han, at mange Folk höstede for Manden selv. Men da han tog Glaret fra sine Öine, saa han ikke videre end för. Den fölgende Dag lavede han sig til at reise bort tilligemed sin Kjæreste, og Faderen udrustede dem; han gav dem sexten udmærkede Faar, som Hunden skulde drive hjem til Bondesönnen. Meget gav han dem og af alskens Kostbarheder, som den graa Hest skulde altsammen bære. Selv sagde han at han vilde fölge dem saa langt som Aaret iforveien. De toge nu alle tre bort fra Dalen og reiste, indtil de kom nord for Thjorsaaen, der sagde Manden at han vilde vende om, men Hesten og Hunden skulde fölge dem den hele Vei, thi de vilde nok selv finde Vei. Faderen önskede dem alt muligt Held, kyssede dem til Afsked og vendte saa tilbage, men de to andre fortsatte Reisen; Hesten bar Byrderne og Hunden drev Faarene, indtil de vare hjemme, da forsvandt de begge. Bondesönnen og hans Kjæreste bleve vel modtagne hos hans Forældre; hun blev anseet for den mest udmærkede Pige der i Egnen, og godt syntes man om Medgiften. Da et halvt Aar var forlöbet, giftede de sig med hinanden og boede længe og lykkelig paa Forældrenes Gaard, som de arvede, og fra dem stamme mange Folk.

TORFE DEN RIGE.

Torfe hed en Mand; hans Oldefader var Lopt den Rige paa Mödruvellir; han levede i den sidste Halvdel af det trettende Aarhundrede og forvaltede Rangaavalle og Arnæssysseler begge tilsammen; da han var meget rig, kaldte nogle ham Torfe den Rige; men andre kaldte ham Torfe den Stærke

paa Grund af hans Kræfter. Han levede stedse i Kamp med Hövdingerne og var en meget urolig Mand.

Den saakaldte senere Landeplage siges at være fört til Island med engelske Handelsfolk til Hafnarfjord; de havde iblandt andre Varer ogsaa Klæde at sælge. Men da de oprullede en af Klædespakkerne, skal en blaa Rög have svævet der udaf; nogle sige, at det var som om en Fugl var flöien ud af blaat Klæde, og disse ansætte denne Landeplages Begyndelse til Aaret 1493. Derefter udbredtes den blaa Rög meget hurtig, og fulgtes af Pest og Ödelæggelse. Kvinder fandtes siddende döde ved Mælkespanden og spæde Börn diede döde Mödre; af dem som fulgte de Afdöde til Graven, kom undertiden ikke Halvdelen tilbage; mange sank i samme Grav, som de havde gravet til andre.

Da Torfe hörte, at Pesten var begyndt at udbrede sig österpaa, flyttede han bort fra sit Hjem Klofe med alt rörligt Gods og alle sine Folk, og til den Egn, som kaldes Landman-Overdrev. Söndentil i dette Overdrev er en isoleret Jökel, der ligger i Retningen fra Öst til Vest; den ligger lige i Öst for Hekla. Derhen drog Torfe med alt hvad han eiede. Han drog langs med Jökelens nordlige Rand imod Öst, indtil han kom til den Biflod, der kaldes Namsfloden, og falder ned af Jökelen og i Tungna-Aa. Langsmed denne Flod var et frugtbart og fagert Land, og Græsset var saa höit at det sank i Straaet; Torfe drog opad langs Aaen og igjennem den Klöft, som den falder i og som nu kaldes Jökelklöften; der begyndte Græsset at tage af og Jordbunden at blive stenet og ufrugtbar. Torfes Karle begyndte da at tale om, at de vilde forblive der hvor det skjönne Græs groede ved Floden, thi der syntes de godt om at boe, og neppe vilde Torfe træffe et heldigere Sted, skjönt han drog med dem op i den mörke Bjergklöft, som der næsten lukkede sig over deres Hoveder. Torfe mærkede deres Knurren og bad dem at lade ham raade, da han jo för havde raadet for deres Kaar. De droge altsaa ind efter Klöften, og da de havde gaaet en tidlang fremad,

saae de, at det igjen lysnede imod dem fra Syd; Klöften aabnedes da igjen og de kom i en stor og fager Dal, der, saavidt de skjönnede, laa langs med Jökelen i Retningen af Öst til Vest, og ingen Aabning var at see paa Dalen uden den, hvor de vare komne derind. Saalangt Öiet kunde række, begrændsedes denne Dal af Jökelens Isrand og den blaa, klare Himmel. Men der, hvor Jökelen hörte op, var der skovbevoxede Bjergsider, helt ned til den flade Dalbund, der bestod af græsrige Sletter og yndige Enge. „Her ville vi hvile os for en Tid," sagde Torfe, „og det tænker jeg, at den blaa Rög vil være meget skadelig, hvis den naaer til os i denne Dal." Derpaa lod han begynde paa at reise en Gaard, og den blev bygget i en kort Tid; men Torfe havde ogsaa en hel Del Folk at befale over. Om Sommeren lod Torfe sine Folk forrette det paa Landet sædvanlige Markarbeide i Dalen, og hans Bo stod der i en overordentlig Flor, thi der var saa godt og frugtbart Land, at ingen af hans Fölgemænd havde seet Mage dertil. Omendskjönt Torfe lod alle sine Folk afholde sig fra alt Samkvem med Bygden, for at forhindre Pesten fra at komme i Dalen, lod han ikke destomindre to Mænd, som han stolede paa, to Gange om Maaneden gaae hen til Fjeldenes yderste Brinker, hvorfra man kunde see til Bygden, for at see hvorledes det stod til med Taagen. Men i en lang Tid kom de hver Gang tilbage med den Efterretning, at Taagen rugede over Bygden og naaede midt op paa Bjergsiderne, det var ligesom man saa hen over et blaaligt Hav, og ingen Færdsel af Mennesker kunde de mærke. Dog kom de tilsidst med det Budskab til Torfe, at Taagen var forsvunden, men endnu nogen Tid opholdt han sig i Dalen, indtil han ansaa det for utvivlsomt, at Sygdommen var forsvunden i alle de Egne som han kunde faae nogen Efterretning om. Da förte han sit Bo hen til Bygden igjen og drog til Klofe, uden at have lidt noget Tab ved Pesten.

DEN SORTE DÖD.

Vesterlandet var den eneste Del af Island, hvor den sorte Död ikke rasede, thi tolv Hexemestere forenede sig og sendte en Sending (fremmanet Gjenfærd eller Dödning, ogsaa en anden Slags Dæmon) imod den. Men den sorte Död svævede hen over Landet ligesom en Taage, som naaede midt op paa Bjergsiderne og helt ud paa Fiskegrundene. For denne Taage raadede en Karl, som foer langs med Bjergene, og en Kærling, som foer langs med Stranden. Disse Folk overnattede hos en Bonde paa Svalbardsstranden, og forekom det Bonden at de vare noget mistænkelige af Udseende, hvorfor han vaagede om Natten, men lod som han sov. Han hörte da at de talte sammen om hvorledes de skulde indrette deres Reise den paafölgende Dag for at lægge Bygden öde, og om Morgenen vare de forsvundne. Bonden drog da strax til Helga paa Grund, hvis Leilænding han var, og fortalte hende, hvad han havde erfaret. Hun förte da hele sit Bo op paa Fjeldene, hvilket frelsede hende og hendes Folk fra Pesten. Da Taagen og Pesten greb om sig ogförtes længere hen imod Vest, vare Hexemændene færdige med Sendingen: det var en stor Tyr, flaaet ned til Knæerne, og den trak Huden bag efter sig; den traf paa Karlen og Kærlingen ved nogle Klipper i Gilsfjorden, og synske Folk saae paa deres Möde, der endte med at Tyren fik dem ind under Huden og knusede dem.

OM FJALLA-EYVIND.

Her blandes Sagn og Virkelighed afgjort sammen, uden at det er muligt med Sikkerhed at adskille dem. Sandsynligviis var denne Eyvind, der er halv Menneske og halv Utilegumaðr, födt i Begyndelsen af forrige Aarhundrede; han födtes paa Gaarden Hlíð i Arnæs Syssel og opholdt sig der i Egnen indtil han var voxen, da han blev Avlskarl paa en Gaard der i Nærheden. Der blev han inden kort Tid jaget bort formedelst

Smaarapserier. Der fortælles at han havde gjort Begyndelsen saaledes, at han stjal et Stykke Ost af en Pose fra en Tiggerkærling, som gjengjældte ham ved at bande ham saa at han aldrig fra den Stund af skulde kunne afholde sig fra at stjæle; de Tilstedeværende vilde kjöbe af Kærlingen, at hun skulde gjenkalde Forbandelsen, men hun svarede, at saadant kunde aldrig skee, dog formildede hun Forbandelsen saaledes, at hun sagde, at han aldrig skulde komme til at lide Straf, og det gik saa omtrent i Opfyldelse. Fra Arnæs Syssel kom Eyvind til Vesterlandet, hvor han kom til at boe sammen med en Enke, ved Navn Halla; nogle sige, paa en afsidesliggende Gaard op til Fjelds, men andre, at det havde været i de nordligste Fjorde i Nærheden af Forbjerget Horn. Et tredie Sagn siger, at Eyvind og Halla bleve ægteviede i Midten af Aarhundredet. Mange onde Egenskaber havde Halla; hun var haard af Sind, og havde et slet Rygte; hendes Religion var en Blanding af Kristendom og Hedendom [1], saa at hun næsten aldrig besögte Kirken, eller og hun stod udenfor Kirkedören under Gudstjenesten. Paa Althinget 1765 beskrives hun som lav af Væxt, mörk af Ansigtsfarve, med gulgraa Öine og stærke Bryn, stor Mund, langagtigt Ansigt, skummel og uhyggelig, mörkhaaret, med smaa og magre Hænder; hun brugte megen Tobak. Derimod havde Eyvind adskillige gode Egenskaber, han var blid af Sind, stedse oprömt, smidig og stærk, en udmærket Svömmer og særdeles hurtig tilbeens, han kunde klattre op ad de steileste Klipper og kunde vende Mölle saa hurtigt og udholdende, at selv ikke den hurtigste Hest kunde indhente ham. Halla stod i Forstaaelse med en Tyv og Röver, der angives at have været enten en Arnes eller en Abraham; i Forening med denne druknede hun en Dreng, som var der paa Gaarden, hvorefter hun vilde sætte Ild paa denne og opbrænde den tilligemed de Börn, som hun havde faaet med Eyvind. Dog forhindrede

[1] Det Samme er nu rigtignok Tilfældet med mange gode Folk.

Eyvind, at Gaarden blev opbrændt, men nu flygtede de alle tre op paa Fjeldene, og förte med sig endel Værktöi og Husgeraad. Saaledes begyndte deres Fjeldliv, der varede i tyve Aar, og de förte deres Bolig eller Opholdssted længere og længere ind i Landet henimod Nordöst, langt fra alle Menneskeboliger.

Omtrent midt i Islands Örkener, dog noget imod Sydvest, ligger en af Isbjerge mod Syd og store bölgeformede Heder mod Nord begrændset Strækning, hvor der findes adskillige varme Kilder. Dette Sted kaldes Hveravellir. Der byggede Eyvind et Hus og indfattede en af Kilderne med Stene, hvortil der endnu sees Spor; deri kogte de deres Mad. De opholdt sig der en tidlang tilligemed Arnes, og stjal og rövede Faar, undertiden tog de Madvarer fra Udhusene paa de nærmest liggende Gaarde. Engang vilde de plyndre to Mænd, som förte Varer paa Heste over Fjeldveien; den ene var en fuldvoxen Mand, men han blev dödelig forskrækket; den anden derimod, næsten en Dreng, var modig og greb en Hammer, hvormed han gav Arnes et Slag paa Kinden, saa at Kævebenet gik itu, og det Tegn bar Arnes til sin Död (han blev dömt til Tugthusstraf i Reykjavík, men kom senere ud igjen, maaskee paa Grund af sin höie Alder, og döde 1805, over halvfemsindstyve Aar gammel). Derpaa tog Arnes og Eyvind Flugten, men de to andre reiste deres Vei. En anden Gang sendte Eyvind Arnes nordpaa for at tage Faar ud af Faarestalden paa den nærmeste Gaard. Da Arnes kom derhen, kom Faarehyrden tilfældigviis til Stalden, og havde en stor Spade i Haanden. Arnes vilde ind, men den anden forekom ham og forsvarede Indgangen. Arnes havde en Öxe, men denne slog Hyrden ham af Haanden med Spaden og fik fat i den; da flygtede Arnes bort og kom til Eyvind uden noget Bytte. Men Nordlændingerne fandt ikke Behag i denne ubudne Gjæst, og droge hen til Eyvinds Opholdssted, hvorfra Eyvind og Arnes undkom, men deres Forraad blev frataget dem; der fandtes halvtredsindstyve Faarekroppe, som

vare saaledes opstablede, at imellem hvert Lag Kjöd var der et Lag Riskviste. Eyvind undkom ved at vende Mölle, og Arnes paa en eller anden Maade, men Halla blev tagen og fört til Bygden. Der var ogsaa dengang hos Eyvind en Tyv og Ransmand ved Navn Abraham, han blev fanget og hængt paa en Galge, som opreistes der paa Stedet. Deraf sagde en Folkedigter i en Spotvise om en Mand, at hans Sjæl havde svævet hen i Abrahams Skjöd paa Hveravellir.

Den paafölgende Vinter led Eyvind og Arnes stor Nöd og nærede sig mest af at fange Ryper. Noget efter, siger man, at Halla var vendt til dem igjen, og de förte da deres Bolig hen under Arnarfellsjökelens sydlige Side, hvor de indrettede sig en Hule, og opholdt sig der fire eller fem Aar. Engang om Sommeren gik to Mænd paa Fjeld for at samle Mos, og traf Eyvind der og kjendte ham, skjönt han sagde dem et falsk Navn. Dog fandt Bygdemændene ikke dengang hans Opholdssted. Den Sommer stjal Eyvind og Arnes saa mange Faar fra Græsgangene, at Bönderne ikke vilde taale det Tab og foranstaltede en almindelig Eftersögning. Ved Græsgangenes Udkanter, der hvor de stöde op imod de ufrugtbare Fjeldörkener, traf de paa en bred og nedtraadt Sti, hvor der havde været drevet mange Faar; Stien laa öst efter Sandsletterne og hen til Arnarfellsjökelen, og den förte lige til Eyvinds Hule. Tyvene vare dengang nær blevne fangede, thi just som Forfölgerne kom, vare de ifærd med at læse Söndagsprækenen. Eyvind var da raadsnild som altid, tog deres Madgryde og andre Ting og sænkede dem ned i en Pöl, saa at de ikke fandtes, og alle tre undslap op paa Jökelen. Bygdemændene tog alt hvad der var tilbage i Hulen, som var meget klogt indrettet; blandt andet var der Kurve, som Eyvind havde flettet saa godt, at de vare vandtætte. De fandt der ogsaa en stor Bunke Grene og Kvas til Brænde, hvori der vare lagte firsindstyve Faarekroppe paa samme Maade som paa Hveravellir. Alt hvad de ikke kunde före med sig, blev opbrændt.

Man fortæller almindelig, at Eyvinds Broder, en Bonde paa en Gaard der paa Sönderlandet, har ofte været ham behjælpelig, baade ved at holde ham skjult for Forfölgerne og ved at forstrække ham med adskillige Fornödenheder.

Medens Eyvind opholdt sig paa Hveravellir, eller under Arnarfellsjökelen ifölge andre Sagn, skal han engang have begivet sig op paa Fjeldene for at gjöre sig bekjendt med de afsides liggende Egne. Han drog da hen over Langejökelen og fandt en græsbevoxet Dal, omgiven af Isbjerge. Oppe i Dalen saa han en Mand, som drev en Faareflok foran sig. Eyvind gik til ham og hilste paa ham; den anden svarede ham noget mut. Eyvind spurgte, hvorhen han agtede sig, og Manden svarede, at han drev Faarene hjem for at malkes. Eyvind syntes Manden skummel og ond af Udseende, men begyndte dog at skæmte med ham og indböd ham til Brydning, hvilket den anden modtog. De brödes saa en Stund, og Eyvind fölte, at han ikke var saa stærk som den Ubekjendte, men ved Hjelp af sin Smidighed fik han ham dog til Jorden. Manden reiste sig hurtig op og sagde: ikke troer jeg du vilde saa hurtigt fælde min Broder, dersom du brödes med ham. Derpaa gik de til Gaarden, som stod i Dalen, og drev Faarene hen paa Malkepladsen. En Kvinde kom fra Gaarden, og bar Melkespande paa Armen; Hyrden drev Faarene i Folden og hun begyndte at malke. Eyvind hilsede paa Kvinden, men hun lod som hun mærkede det ikke saalænge Hyrden var paa Malkepladsen, men da han var gaaet hjem, bad han hende om at give sig noget at drikke. Hun malkede da et af Faarene i en Spand og rakte ham. Eyvind tog derimod og drak som han vilde; derpaa gav han Spanden til Pigen og takkede hende for Drikken. Hun blev da mere venlig imod ham og fortalte ham, at Bonden var hjemme tilligemed Hyrdens to Brödre, som ikke vilde lade ham slippe levende derfra, hvis de fik fat i ham. Imedens de talede sammen, sad Eyvind paa Faarefoldens Væg og bandt sin Sko, men da han i det samme saa sig om, saa han tre

Mænd komme löbende fra Gaarden og hen til Malkepladsen. Eyvind ventede ikke paa dem, men tog Flugten i en Fart og löb tvers ud af Dalen op paa Fjeldbrinkerne. Da han var kommen op paa Randen af Dalen, vare de andre komne ham temmelig nær og han frygtede for at de vilde indhente ham, hvis det gik saaledes. Han begyndte derfor at vende Mölle og fik snart et betydeligt Forspring; da de andre saae dette, gave to af dem sig ogsaa til at rulle sig frem paa samme Maade, men den tredie vendte om igjen. De to forfulgte nu Eyvind saaledes, og han kom længere og længere bort fra dem, indtil han standsedes endelig af en Isrevne i Jökelen. Der sprang han over, thi det gjaldt Livet, og saa træt var han, at han kastede sig ned paa den anden Side af Revnen. Da dé andre kom derhen, vovede de ikke at springe over, tilmed da de mærkede, at der var en paa den anden Side, som vilde tage imod dem. Der skiltes de ad, og önskede ikke hverandre en lykkelig Reise.

Da Eyvind skiltes fra sin Broder og forlod Arnarfellsjökelen, nedsatte han sig i de nordöstlige og yderste Fjeldörkener i Rangárvallasysselet, der hvor der siden kaldes Eyvindarkofaver, i den sydlige Udkant af Sprengisand, en af de höieste og vildeste Fjeldveie i Island. Der byggede han sig et Hus, hvoraf Levningerne sees endnu den Dag idag. Væggene ere meget faldne ned, men Kildevand rinder der ned fra paa tre Sider; det Vandlöb, som rinder ud imod Nord, er fuldt af Hestebeen, og tildels af Fugleknokler, öiensynlig af Dyr, som ere blevne spiste; ogsaa har man fundet der Faareknokler. Her siger man at Eyvind har været længst, imedens han var fredlös. En anden Hytte skal Eyvind ogsaa have bygget östen for Thjorsaaen, og en Sandslette der kaldes efter ham Eyvindssand. Sagnene modsige hverandre med Hensyn til om Eyvind nogensinde er bleven fanget eller ikke. Nogle sige, at det aldrig har været Tilfældet, men at han hver Gang er undkommen ved at vende Mölle; men at Halla ofte har været tagen, især da hun var frugtsommelig, men

hver Gang undkom hun, da hun var bleven rask igjen. Andre sige derimod, at Eyvind ofte er bleven fanget; saaledes skal Björn den stærke have taget Eyvind og bundet ham, men Halla brödes med Björns Fölgemand og fældede ham, men idet hun vilde bide ham Struben over kom Björn og tog Halla; derpaa blev hun og Eyvind förte imellem Sysselmændene. Dog skal Eyvind snart have undsluppet tilligemed Halla og de droge da hen til de samme Steder. Eyvind skal have været den dygtigste Mand til at skaffe Forraad til Hytten, og forsynede dem godt om Sommeren, men dog led de ofte Nöd henimod Foraaret. Engang da Eyvind var i Hytten ved Sprengisand, havde de ikke haft noget at spise i en hel Uge og vare næsten döde af Sult og Nöd. Dette var en Uge för Paaske; men om Paaskedagsmorgenen sagde Eyvind, at han vilde læse Paaskeprækenen i Vidalins Postille og hellere vilde han dö af Sult end at undlade det, men Halla sagde, at det var hende aldeles ligegyldigt, thi de vilde ikke blive meget mætte af den Læsning. Derefter læste Eyvind Prækenen, men da han var færdig og læste Fadervor, hörte de at noget rörte ved Dören paa Hytten. Da Eyvind saa lukkede op for at see hvad det var, stod en stor og fed Hest ved Væggen; Eyvind dræbte den strax, og de levede af den saalænge den strakte til; Kjödet maatte de först spise raat, da de vare uden Brændsel. Men med Hesten forholdt det sig saaledes, at Einar Bryniúlfsson, Bonde i Fljótshlíð, havde kjöbt den fra Nordlandet og fedet den om Vinteren. Löverdagen för Paaske blev den taget ud af Stalden og sluppen lös for at lege, men da blev den vild og ingen kunde tage den; men dens Spor forfulgte man nordpaa, til Fjeldegnene. Saaledes kom den i Eyvinds Vold. Den samme Vinter skal Eyvind have drömt, at han vilde opdages, og derfor förte han sin Hytte noget österpaa; men det blev netop hans Ulykke, thi var han blevet paa samme Sted, saa var han ikke bleven opdaget. Einar Bryniúlfsson havde store Eiendomme i Thingö Syssel, og reiste derfor ofte til Nordlandet for at inddrive sine Indtægter

og sörge for Jordernes Vedligeholdelse. Da havde ingen reist over Sprengisand i mange Aar og den ansaaes for ufremkommelig. Men den næste Sommer, efter at Einar havde mistet Hesten, fik han det Indfald at ride nordpaa og netop over Sprengisand. Einar kom da over Eyvind uforvarendes, da denne var beskæftiget med at lappe paa Hytten. Eyvind overgav sig da villig og blev bunden, men Halla forsvarede sig med en Jernspade, men blev dog tilsidst bunden. Der i en Afkrog kjendte Einar Huden af den tabte Hest. Derefter förte han Eyvind og Halla bundne til Reykjahlíð ved Myvatn, hvor de bleve gjemte i nogen Tid, og alle kom godt udaf det med Eyvind, men mindre med Halla, som var af en grusom og ond Natur, især imod Börn og svage Folk. En Söndag om Sommeren, da der blev holdt Gudstjeneste i Kirken paa Reykjahlíð, som er omgiven af Lavamasser paa alle Sider, bad Eyvind om Tilladelse til at maatte overvære Gudstjenesten og fik den, da han syntes at være gudfrygtig, men Halla bröd sig ikke om slige Ting. Eyvind satte sig i en Krog i Kirken, og man troede, at han ikke behövede at bevogtes under Gudstjenesten, skjönt to Mænd altid ellers passede paa ham. Men imedens Præsten var ifærd med at tone Evangeliet og alle saae paa Præsten, men ingen paa Eyvind, forsvandt denne, og ingen tænkte paa at söge ham förend alt var forbi; da var der kommen en Taage saa tyk at man saa ikke en Haandbred fra sig, og denne Taage, som siden ved Myvatn altid kaldes Eyvindstaage, varede i en hel Uge uafbrudt. Eyvind fandtes ikke til Trods for al Sögen, men senere fortalte han, at han havde skjult sig i en Lavaklöft ganske nær ved Kirken, imedens man sögte paa det allerivrigste, og det faldt ingen ind. Den paafölgende Vinter opholdt Eyvind sig i Herðubreiðtinde, hvor man endnu seer Levningerne af hans Bolig, eller et Slags Indhegning af Stene, opfört paa Randen af en Bjergklöft, ikke mere end en god Favn i Længden og en halv i Breden. I Stedet for Mönning havde han Rygraden af en Hest, hvor en Vidietrevle var trukken igjennem alle

Marvhullerne, og Taget selv var lavet af Törvevidier. En flad Sten udfyldte Dörhullet saa nöie som om den var hövlet. Udaf Klippen strömmede Kildevand, lige ved Siden af Huleboerens Sengested, saa at han kun behövede at række Haanden ud derfra, og löfte en lille Sten, som skjulte Kilden. En stor Bunke af Kvas var ved Siden af Boligen, og der antages Eyvind at have gjemt sit Vinterforraad. Eyvind selv skal have fortalt, at den Vinter havde han ledet den störste Nöd under sit Fjeldliv, da han intet andet havde at spise end raat Hestekjöd og Kvannerödder; af disse voxer der meget paa dette Sted. Eyvind skal have stjaalet sex eller syv Heste fra Östfjeldene, men Faar kunde han ingensteds opdrive. Ingen Tegn til Ild eller Kogning sees ved denne Stensætning. Efter at Eyvind forsvandt, blev Halla fört hen paa Vesterlandet. Omtrent midt paa Vinteren kom Eyvind en Söndag til Gaarden Vogar ved Myvatn. Alle Folkene vare i Kirke med Undtagelse af en Kærling; Eyvind bad hende om at give sig Mad og et Par Sko, og sagde, at han var en fremmed Vandringsmand, som kom langveis fra, og til Gjengjæld tilböd han at læse Söndagsprækenen for Kærlingen. Denne fattede ingen Mistanke, og gav ham det Forlangte; men da han var færdig med at læse, spurgte han omstændelig efter Halla og om hvad man tænkte om Eyvinds Forsvinden, men Kærlingen svarede saa godt som hun kunde. Derpaa gik Eyvind bort, förend Folk kom fra Kirken. Han skal da have reist vesterpaa og faaet fat i Halla, og de opholdt sig derpaa i en Tid i Jökeldalens Udörkener. Da han tog mange Faar fra Bygdemændene, samledes disse sammen for at fange ham og forfulgte ham ridende, men han vendte Mölle og undkom; Hestene sad tilsidst fast i en Pöl eller Morads, som siden bærer Eyvinds Navn. Et andet Sagn siger, at nogle Faar savnedes engang paa en Gaard i Jökuldalen, og Hyrden gik langt op paa Fjeldene for at söge dem. Han kom endelig til en Bjergklöft, og gik paa Randen af den en Stund, indtil han saa en Hytte nede i Klöften; der sad en Kone og malkede

Faar i en Fold; en Hund, som Hyrden havde med, gjöede, hvorved Konen saa op. Hyrden blev bange og löb alt hvad han kunde til Bygden og fortalte hvad han havde erfaret; Bönderne samledes og drog hen til Stedet, ledsagede af Hyrden, og fandt Klöften og Tegn til at Mennesker havde været der, men da var alt forsvundet.

Tyve Aar siger man at Eyvind har været i Fredlösheden, og nogle Sagn lade baade ham og Halla vende tilbage til den Gaard, hvorfra de först flygtede; der skulle de være begravne i et Morads, og der har man længe viist deres Gravhöi. Ifölge andre Sagn skal Halla ikke være död paa dette Sted, men da hun for sidste Gang blev tagen, var hun bleven saa afkræftet, at man ikke troede hun kunde holde det ud at være i Tugthuset (det var dengang paa Island), og af den Grund blev hun anbragt paa en lille Bondegaard paa Sönderlandet, hvor hun var en Del af Sommeren. Engang om Efteraaret var det en smuk Solskinsdag med en lille Luftning; da sad Halla ude ved Gaarden og saa hen imod de blaa Bjerge i det Fjerne; pludselig udbröd hun: Hvor det er smukt paa Fjeldene nu! og Natten derpaa forsvandt hun og fandtes ingensteds. Nogle Aar efter fandtes et Kvindelig oppe i Hengilfjeldene (ifölge andre ved Skjaldbreið) og to Faareskind, som vare paa Hornene gjorte fast til Bæltet. Dette troer man var Liget af Halla, som der endte sit Liv idet hun var paa Veien til de öde Fjelde.

Efter at Eyvind var vendt tilbage til Menneskeboliger, skal han have ladet adskillige Yttringer falde angaaende sit Fjeldliv. Saaledes sagde han, at aldrig havde han haft det bedre end da han var i Eyvindarkofaver, som ligger ikke langt derfra hvor Thjorsaaen vælter sig frem fra Jöklerne. Foruden at han tog der Faar fra de afsidesliggende Overdrev, fangede han der Gæs og vilde Svaner, som han jagede i Fjerfældingstiden, da de ikke kunde flyve; ogsaa fangede han Foreller i de fiskerige Indsöer paa Fjeldene. Dog sagde han, at Frostvindene paa Sprengisand kunde blive saa bittre og voldsomme,

at en rask og vel klædt Mand ikke kunde taale dem. Han sagde ogsaa, at han ikke vilde önske nogen, at han maatte gjennemgaae alt det som han havde lidt; at han ikke havde en saa slem Fjende, at han vilde önske ham hen til de vestlige Fjeldörkener, men til Östbjergene vilde han vise sin Ven. Ogsaa skal Eyvind og Halla have faaet Börn i Fjeldlivet, og hun have dræbt dem alle, men Eyvind kunde ikke taale at komme hende nær under den Forretning. Især sörgede de over Tabet af en Pige, noget over et Aar gammel, som de havde villet lade leve, men da kom der nogen der forfulgte dem, og de kunde ikke faae hende hurtig nok med, saa at Halla kastede hende ned af steile Klipper.

EVENTYR OM RING KONGESÖN.

Der var engang en Konge og en Dronning, som havde en Sön ved Navn Ring og en Datter ved Navn Ingeborg. Ring var ikke saa modig som Stormænds Sönner vare paa den Tid, heller ikke var han övet i ridderlig Færd. Da han var tolv Aar, red han engang ud i en Skov med sine Mænd for at more sig. De rede længe, indtil de saae en Hind med gyldne Ringe paa Hornene. Kongesönnen vilde fange Hinden, og de forfulgte den derfor indtil de alle havde sprængt deres Heste, og endelig faldt ogsaa Kongesönnens Hest död om. Da kom der over dem en saa mörk Taage, at de ikke kunde see Hinden; de vare da komne langt fra alle Menneskeboliger og vilde vende om, men vare farne vild; de gik nu alle tilsammen, först ligefrem, og endelig sagde enhver, at han gik den rigtige Vei, og de skiltes derfor ad og gik hver ad sin Kant. Kongesönnen var nu ogsaa vild og vandrede uden at vide hvorhen, indtil han kom til en aaben Plads i Skoven, ikke langt fra Havet. Der seer han at en Kvinde sidder paa en Stol og en stor Tönde stod ved Siden af hende. Kongesönnen gik hen til Kvinden og hilsede hende vel, og hun gjengjældte vel hans Hilsen. Da saa han ned i Tönden, og saa, at en overordentlig smuk Guldring laa paa dens

Bund, og nu opstod der hos ham Længsel efter at besidde Ringen, som han ikke kunde vende Öinene bort fra. Dette seer Kvinden og siger at hun seer at han har Lyst til Guldringen, som ligger i Tönden. Han siger, at det var Tilfældet. Hun siger, at han skal faae den, hvis han vil gjöre sig den Umage at tage den, og nu begynder han at strække sig ned i Tönden, som han syntes ikke var synderlig dyb, og vil skynde sig at tage Ringen; men jo mere han strækkede sig, desto dybere blev Tönden. Da han var kommen halvt ned over Töndekanten, staaer Konen op, styrter ham paa Hovedet ned i Tönden og siger, at han skal være der. Derpaa slaaer hun Bunden fast i Tönden og ruller den ud i Söen. Nu finder Kongesönnen det ikke videre behageligt; han mærker, at Tönden svömmer fra Landet, og væltes længe i Bölgerne; hvor mange Dage veed han ikke. Endelig mærker han, at den stöder imod en Klippe. Han blev da glad, thi han tænker, at nu var han kommen til Land, men ikke paa noget Skær, og nu tænkte han at forsöge, om han ikke kunde sprænge Bunden af Tönden ud med Födderne, thi han kunde lidt svömme. Dette iværksatte han og det gik ham godt at komme op paa Landet; han undersögte dette og opdagede, at det var en Ö, frugtbar og skovbevoxen; der voxede gode Frugter og han fandt Öen behagelig. Da han havde dvælet der en Stund, hörte han store Drön i Skoven; da blev han bange og forsögte at skjule sig. Han seer nu, at en stor Rise kommer med en Slæde og gaaer lige henimod ham. Han kunde da intet andet gjöre end kaste sig ned, der hvor han stod. Da Risen fandt ham, stod han en Stund stille og saa paa ham, hvorpaa han tog ham i Favn, bar ham hjem med sig og var overordentlig god imod ham, og gav ham til en Kærling, som var sengeliggende; han fortalte, at han havde fundet dette Barn i Skoven og sagde, at hun skulde have det hos sig i en Uge, og lade det löbe for sig og udrette Smaaærinder. Kærlingen syntes udmærket godt herom og klappede Kongesönnen og sagde ham mange smukke

Ting. Der dvælede han nu hos dem og var villig og lydig, og de vare overmaade gode imod ham. En Dag viste Risen ham alle sine Værelser og Gjemmer med Undtagelse af Kjökkenet; og heraf opstod der hos Kongesönnen en stor Lyst til at see derind, da han troede at der maatte sjeldne Kostbarheder være gjemte. En Dag, da Risen var ude i Skoven, prövede Kongesönnen paa at komme ind i Kjökkenet, og fik Dören halvt lukket op; da seer han, at noget Levende ryster sig, löber hen ad Gulvet og taler noget. Kongesönnen blev meget bange og slog Dören i. Da Frygten gik over, lukker han Dören op igjen for at höre hvad det sagde, men det gik som för. Han blev ærgerlig herover og gjorde nu det tredie Forsög, og da seer han en laaden Hund, som siger til ham: „Tag mig, Ring Kongesön." Han skynder sig nu bort og tænkte, at dette var dog ingen stor Kostbarhed, men Hundens Ord kunde han dog ikke glemme. Han dvælede nu nogen Tid hos Risen; og en Dag kommer denne til ham og siger, at nu vil han före ham til Land, thi han fölte, at han nu ikke havde lang Tid tilbage at leve i; han takkede Kongesönnen for god Tjeneste og siger ham, at nu skal han önske sig hvadsomhelst han har Lyst til af det som fandtes i Riseboligen. Ring takkede ham herfor og sagde, at han ikke havde fortjent nogen Lön, men da han vilde gjöre ham en Foræring, saa vilde han önske sig det som var i Kjökkenet. Risen blev som lynslagen, og sagde: der tog du min Kærlings höire Haand, men mit Löfte maa jeg holde. Derpaa hentede han Hunden. Da Hunden kom med stor Fart og Glæde, blev Kongesönnen saa bange, at han neppe kunde skjule sin Frygt. Risen gik nu med ham ned til Söen, hvor de stege i en Stenbaad, som var saa lille, at den med Nöd og neppe kunde bære dem alle tre. Da de vare komne til Land, tog Risen venlig Afsked med Ring og siger, at han maa eie det som er paa Öen, naar han er död, og han skal hente det efter en halv Maaned, thi da vilde hverken han selv eller Kærlingen være mere.

Kongesönnen takker ham for hans Godhed, og derpaa skiltes de ad; Risen roede over til Öen, men Kongesönnen gik op paa Land. Han vidste slet ikke hvor han var og vovede ikke at tale til Hunden. Da de havde gaaet saaledes en Tid, talte Hunden endelig til ham og sagde: Du er ikke meget nysgjerrig, siden du ikke spörger mig om mit Navn. Kongesönnen stammede da igjen: hvad hedder du? Hunden svarede: Du skal kalde mig Snate-Snate; nu komme vi i et Kongerige og du skal bede Kongen om Vinterophold der, og at overlade dig et lille Herberge til os begge. Kongesönnen tabte nu efterhaanden Frygten for Hunden. Han kommer nu i Kongeriget og beder Kongen om Vinterophold, hvilket Kongen strax tilstod ham. Da Kongens Mænd saae Hunden, gave de sig til at lee og vilde til at drille den. Da Kongesönnen saa det, sagde han: Jeg vil raade Jer til ikke at drille min Hund, det kan gjerne være, at I har ikke godt af det. De sagde, at de syntes, at den saa ud til alting. Ring faaer nu et Herberge, og havde ikke været længe förend Kongen fandt meget Behag i ham og agtede ham höiere end andre. En Raadgiver var hos Kongen, som hed Raud. Da denne saa, at Kongen agtede Ring saa höit, opfyldtes han af Misundelse. En Dag kom han hen til Kongen og sagde, at han ikke kunde begribe, hvad al den Opmærksomhed skulde betyde, som han viste Ring; denne havde jo ikke udmærket sig fremfor nogen anden, siden han kom. Kongen siger, at det var ikke længe siden Ring kom. Raud siger, at han den næste Dag skal lade dem begge gaae ud i Skoven og fælde Træer og pröve hvem der fældede mest. Dette hörer Snate-Snate og fortæller det til Ring og raader ham til at bede Kongen at laane sig to Öxer, dersom den ene skulde gaae itu. Om Morgenen beder Kongen Ring og Raud om at fælde Træer. De vare strax villige dertil. Ring fik to Öxer og saa gik hver sin Vei. Da Ring var kommen ud i Skoven, tager Snate Öxen og giver sig til at hugge Skoven tilligemed Ring. Om Aftenen kom Kongen for at see deres Arbeide,

saaledes som Raud havde foranstaltet det; da var Rings Træbunke dobbelt saa stor. Da sagde Kongen: Dette anede jeg, at Ring ikke var nogen Usling, og aldrig har jeg seet et saadant Dagsværk Ring nöd nu en endnu större Anseelse hos Kongen end för. Raud var overordentlig misfornöiet over alt dette. En Dag kommer han til Kongen og siger: Da Ring er en saa stor Mand, saa skal du nu bede ham om at dræbe Offertyrene her ude i Skoven og flaae dem den samme Dag, og före til dig Hornene og Huderne om Aftenen. Kongen svarede: Synes du ikke, at det er det samme som at sende dem til Döden, da Tyrene ere saa vilde, at ingen har vovet at gaae hen til dem? Raud svarede, at Ring havde da kun et eneste Liv og mere kunde han ikke tabe; det var morsomt at sætte ham paa Pröve og Kongen var da endnu mere end för berettiget til at ophöie ham, dersom han overvandt Tyrene. Kongen lod sig da endelig overtale, skjönt det var ham meget imod; og en Dag beder han Ring at gaae ud i Skoven og dræbe de Tyre, som var der, og bringe Hornene og Huderne hjem om Aftenen. Ring kjendte ikke Tyrenes Egenskaber og var strax villig til at opfylde Kongens Önske. Nu gaaer han ud i Skoven. Raud var meget glad herover og ansaa Ring allerede for död. Da Ring faaer Öie paa Tyrene, kom de brölende imod ham; den ene var uhyre stor, men den anden mindre. Nu blev Ring meget bange. Da siger Snate: Hvad synes du herom? Slet, siger Ring. Snate siger: Nu er der intet andet for end at angribe dem; du skal gaae imod den mindre, men jeg vil tage den större. I det samme löber den hen imod den store Tyr og er ikke længe om at overvinde den. Kongesönnen gaaer skælvende af Frygt imod den mindre, og da Snate kommer, havde Tyren fældet ham, men Hunden bjergede ham hurtigt. Derpaa flaaede de hver sin Tyr, og da Snate havde flaaet den store, var Ring ikke halv færdig med den lille. Da de nu vare færdige hermed om Aftenen, fölte Ring, at han havde ingen Kraft til at bære Hornene og Huderne, og da sagde Snate, at han skal kaste

dem paa sin Ryg og han skal bære dem hen til Borgporten. Kongesönnen gjör nu som Hunden siger og læsser alt paa dens Ryg, med Undtagelse af Huden af den lille Tyr, som han bar selv; alt dette lader han tilbage ved Borgporten, gaaer derpaa hen til Kongen og beder ham at gaae med sig derhen, hvorpaa han afhænder ham Hornene og Huderne. Kongen forundredes meget over hans Heltemod og siger, at ingen er hans Lige, og takker ham for denne Bedrift. Kongen lod ham herefter sidde ved Siden af sig, og Ring blev höit anseet af alle, og selv Raud kunde ikke andet end erkjende ham for den störste Kæmpe, men rugede dog stedse over den Plan at rydde ham af Veien. Engang faldt ham et godt Raad ind, og nu gaaer han hen til Kongen og siger, at han har noget at tale med ham. Raud siger, at nu havde han husket paa Guldkaaben gode, Guldtavlet gode og Lysguldet gode, som Kongen havde mistet for nogle Aar siden. Kongen beder ham om ikke at erindre sig om det Tab. Raud spörger, om Kongen ikke havde samme Tanke som han selv. Kongen spörger, hvad han mente. Raud siger, at man kunde see, at Ring var en udmærket Mand og at han vilde kunne udföre alt; derfor var han kommen paa den Tanke at raade Kongen at bede Ring om at opsöge disse Klenodier og bringe dem tilbage för Jul, og sin Datter skulde han love ham til Belönning. Kongen siger, at han fandt det upassende at bede Ring om saadant noget, da han ikke kunde give ham noget Vink om hvor han skulde söge disse Ting. Raud lod som han hörte ikke hvad Kongen sagde, men holdt ikke op förend han havde faaet Kongen overtalt. En Maaned för Jul taler Kongen med Ring og siger, at han havde en stor Bön til ham. Ring spörger, hvad det var. Kongen siger, at han vilde bede ham om at hente Guldkaaben gode, Guldtavlet gode og Lysguldet gode, som var blevet stjaalet fra ham for nogle Aar siden, og hvis han kunde bringe sig dette för Jul, skulde han give ham sin Datter. Ring sagde: Hvor skal jeg söge efter disse Ting? Det maa du sige dig selv, sagde Kongen, thi jeg

veed det ikke. Ring gik nu bort og var meget tankefuld, thi han syntes, at han havde store Vanskeligheder at beseire, men paa den anden Side vilde han gjerne have Kongedatteren. Snate seer nu, at hans Herre er raadvild, og siger, at han skal ikke fortvivle over Kongens Önske, men sine Raad skal han fölge; ellers vilde det ikke gaae ham godt. Derpaa rustede Ring sig til at drage afsted, og siger nu Farvel til Kongen. Da han er kommen ud igjen, siger Snate: Nu skal du drage omkring her i hele Omegnen og samle dig saa meget Salt som du kan. Dette gjör Kongesönnen og samler saa meget at han ikke kan bære det. Snate siger, at han skal kaste ham Sækken paa Ryggen; Ring gjör det, og nu löber Hunden hele Tiden foran ham indtil de kom til store Bjerge. Her maa vi op, sagde Snate. Det vil ikke blive nogen let Sag, sagde Kongesönnen. Hold dig fast i min Hale, siger Snate. Derpaa springer Snate med Ring ved Halen op paa den nederste Klippe-Afsats, og da blev Ring svimmel. Derpaa sprang Hunden med ham op paa den næste Afsats, og da var Ring nærved at besvime. Endelig sprang Hunden med ham helt op paa Bjerget, og da var Ring aldeles besvimet. Nu vaagnede han efter nogen Tid, og nu gaae de begge en Tidlang fremad paa flade Sletter, indtil de kom til en Hule. Dette var om Juleaften. De gik op paa Hulen og fandt der et Vindue, hvorigjennem de saae fire Trolde sovende ved Ilden, hvori en stor Grödgryde hang. Nu skal du saae alt Saltet ud over Gröden, siger Snate. Ring gjör det, og nu vaagne Troldene. Den gamle Kærling, som var den fryg-teligste af alle, smagte nu först paa Gröden og siger: Nu er Gröden salt, hvorledes kan det være? Jeg som tryllede Melken herhen igaar fra fire Kongeriger, og dog er den nu salt! Alligevel begyndte Troldene at söbe Gröden, og syntes godt om den; men da de vare færdige, blev Kærlingen saa törstig, at hun var nærved at forgaae og bad nu sin Datter om at gaae ud og hente Vand fra Floden, som var der i Nærheden. Jeg gaaer ikke et Skridt, sagde Troldpigen, uden

du laaner mig Lysguldet gode. För skal jeg dö, sagde Kærlingen, end du faaer det. Saa dö da, sagde Pigen. Tag det da, din Tös, sagde Kærlingen, og skynd dig at hente Vandet. Pigen tog da Guldet og löb ud, men det lyste over hele Sletten. Da hun kom til Floden, lagde hun sig flad ned til Vandet og begyndte at drikke. Men Ring og Snate löb fra Vinduet og puttede hende ned i Floden. Kærlingen syntes nu at det varede længe, og siger, at Tösen var nu vist begyndt at hoppe med Lysguldet hen over Sletten; og nu siger hun til sin Sön: Gaa hen og hent mig en Drik Vand. Jeg gaaer ikke et Skridt, siger han, uden jeg faaer Guldkaaben gode. För skal jeg dö, sagde Kærlingen, end du faaer den. Saa dö da, sagde han. Tag den da, din Knegt, sagde Kærlingen, men skynd dig at hente Vandet. Han tager nu Kaaben paa, og da han kom ud, lyste den saa han saa Veien. Han kommer nu til Floden og giver sig til at drikke ligesom Sösteren. Men Ring og Snate kom hurtig, tog Kappen af ham og kastede ham i Floden. Nu kunde Kærlingen ikke holde det ud for Törst og beder sin Mand om at hente Vand, og siger, at nu legede Börnene vist derude, det havde hun altid anet, siden hun gav efter for deres Snak. Jeg gaaer ikke et Skridt, sagde Karlen, uden du giver mig Guldtavlet gode. För skal jeg dö, sagde Kærlingen, end du faaer det. Saa kan du gjerne reise din Vei, sagde han, siden du ikke kan opfylde en saa ringe Bön. Tag det da, dit Skarn, sagde Kærlingen, du er ligesaa barnagtig som Ungerne; og saa gik Karlen med Guldtavlet, kom til Floden og begyndte at drikke. Da kom Ring og Snate, tog Tavlet af ham og kastede ham i Floden; men förend de vare komne til Hulen igjen, kom Karlens Gjenfærd op af Floden og imod dem. Snate löb hen imod ham og Ring anfaldt ham ogsaa, skjönt han var nærved at tabe Modet; og nu fik de Karlen overmandet for anden Gang. Men da de kom til Vinduet, saae de at Kærlingen var begyndt at krybe frem henad Gulvet. Da siger Snate: Nu maae vi gaae ind og forsöge om vi ikke kan faae Bugt

med hende, thi kommer hun ud, vil vi aldrig kunne overvinde hende, thi hun er den værste Trold som er til paa Jorden, og intet Jern kan saare hende; nu skal den ene af os öse paa hende kogende Gröd af Kjedelen, men den anden skal knibe hende med gloende Jern. Nu gaae de ind. Da Kærlingen saae Snate, talede hun til ham og siger: Du er kommen hid, Ring Kongesön, du har vist gjort det af med min Mand og mine Börn. Snate anede strax, at dette var Begyndelsen til en Troldomstale og foer hen imod hende med et gloende Jern, som den tog ud af Ilden, men den anden overöste hende uafladelig med Gröd, og paa denne Maade fik de omsider Bugt med hende. Derpaa opbrændte de baade hende og Karlen, undersögte Hulen og fandt der meget Guld og Kostbarheder, hvoraf de förte det bedste hen paa Fjeldbrinken, og skyndte sig hjem til Kongen med de tre Klenodier. Sent om Julenatten kommer Ring i Hallen og afhænder Kongen dem, men Kongen blev ude af sig selv af Forbauselse over Rings Tapperhed og Snildhed; han yndede ham nu end mere end för og forlovede ham med sin Datter, og i Julen skulde Brylluppet staae. Ring takkede Kongen for hans Godhed, og efter at han havde spiist og drukket i Hallen, gaaer han til sit Herberge for at hvile. Snate siger da, at han vil ligge i Rings Seng, men at Ring derimod skal hvile paa Hundeleiet. Ring siger, at det vil han gjerne, thi han skyldte Snate meget mere end den Uleilighed. Nu springer Snate op i Sengen, og kommer ned igjen efter nogen Tid, og siger, at nu skal Ring stige op i Sengen, men paa ingen Maade röre ved noget der. Medens dette foregik imellem Hunden og Kongesönnen, kommer Raud ind i Hallen og viser Kongen sin Arm, hvoraf Haanden var bidt, og siger, at Kongen skal see, hvilke Egenskaber hans tilkommende Svigersön var i Besiddelse af, thi dette havde han gjort uden al Grund. Kongen blev rasende af Vrede og siger, at han skal snart erfare Sandheden, og hvis Ring har hugget Haanden af Raud uskyldig, da skal han hænges, men i modsat Fald skal Raud

miste Livet. Kongen lader nu Ring hente og spörger, hvorfor han har afhugget Rauds Haand, og om Raud ikke var uskyldig. Snate havde allerede i Forveien sagt det hele til Ring, og denne beder da Kongen at gaae med sig, han skulde vise ham noget. Kongen gaaer nu med Ring til Herberget og seer, at i Sengen ligger en Menneskehaand holdende et Sværd. Ring siger, at denne Haand var kommen ind igjennem Væggen og havde villet gjennembore ham med Sværdet, og han havde kun forsvaret sig. Kongen fandt da, at Raud havde forbrudt sit Liv, hvorpaa denne blev hængt, men Ring holdt Bryllup med Kongedatteren. Den förste Nat de sov sammen, bad Snate om at maatte ligge paa deres Födder. Ring tillod det. Om Natten hörer Ring en Hylen og Stöi, og tænder Lys, og seer, at en forfærdelig styg Hundeham ligger paa Gulvet, men en skjön Kongesön i Sengen. Han tager strax Hammen og brænder den, men stænker Vand i Ansigtet paa Kongesönnen, som laa der bedövet; saa vaagnede han. Brudgommen spörger ham om hans Navn, men han sagde, at han hed Ring og var en Kongesön; han havde mistet sin Moder medens han endnu var ung og i hendes Sted havde hans Fader faaet en Troldkvinde til Dronning; denne havde sagt, at han skulde blive til en Hund og aldrig til Menneske igjen, med mindre en Kongesön af samme Navn tillod ham at ligge paa sine Födder den förste Nat han hvilede hos sin Kone. Da hun vidste, vedblev han, at du bar det samme Navn, som jeg, vilde hun rydde dig af Veien, for at du ikke skulde befrie mig af Fortryllelsen; hun var Hinden, som du forfulgte med dine Mænd; hun var Kvinden, som du traf i Skoven hos Tönden, og hun var Troldkvinden, som vi dræbte i Hulen. Da nu Brylluppet var forbi, droge begge Kongesönnerne hen til Bjergene og bragte Rigdommene derfra og hjem til Kongeborgen, og derpaa hentede de alt det Gods, som fandtes paa Öen; Ring gav sin befriede Navner sin Söster Ingeborg og overlod ham sit Arverige, men han selv regjerede sin Svigerfaders halve Rige og blev Konge over hele Landet efter hans Död.

EVENTYR OM TRE KONGESÖNNER.

Engang i Fortiden var en rig og herlig Konge, som styrede et stort og mægtigt Rige; han havde en Dronning og tre Sönner, som alle vare udmærkede Ynglinger, og Kongen elskede dem höit. Kongen havde taget til Opfostring en Kongedatter fra et nærliggende Rige, og opdrog hende tilligemed sine Sönner; hun var omtrent i Alder med dem, og den skjönneste og herligste Mö, som nogen havde seet, og Kongen holdt ikke mindre af hende end af sine Sönner. Da hun var fuldvoxen, bleve alle Kongesönnerne forelskede i hende, og det gik saa vidt, at de friede alle til hende, hver i sit Navn. Kongen, deres Fader, skulde raade for hendes Giftermaal, thi hendes Fader var död; og da han nu holdt lige meget af alle sine Sönner, erklærede han, at hun selv skulde vælge sig den til Brudgom, som hun syntes bedst om. Han lod derfor paa en bestemt Dag Kongedatteren hente og kundgjorde hende sin Villie. Kongedatteren svarede: Jeg er forpligtet til at adlyde dit Bud, men naar jeg skal vælge en af dine Sönner til min Brudgom, saa er jeg stedt i den störste Forlegenhed, thi jeg maa tilstaae, at de ere mig alle lige kjære og jeg kan ingen tage fremfor den anden. Da Kongen hörte dette Svar, forekom ham Sagen end vanskeligere, og tænkte nu over hvad han skulde gjöre, for at tilfredsstille dem alle. Endelig erklærede han, at enhver af hans Sönner skulde om et Aar have bragt en Kostbarhed hjem, og den, som kom med det bedste Klenodi, skulde have Kongedatteren. Denne Erklæring vare alle Kongesönnerne fornöiede med og aftalte, at de alle skulde mödes om et Aar i et Kastel der i Landet, og derfra skulde de drage til Kongeborgen.

Den ældste Kongesön reiste nu fra det ene Land til det andet, fra By til By, uden nogensteds at komme i Besiddelse af noget, som han syntes om. Endelig hörte han tale om en Kongedatter, som eiede en Kikkert, hvori man saa over hele Verden, hver Stad, hvert Menneske og hvert Dyr. Nu

tænkte Kongesönnen, at et bedre Klenodi kunde man ikke faae, og drog lige hen til Kongedatteren. Med megen Vanskelighed lykkedes det ham at faae Kikkerten, som han maatte betale i dyre Domme, efter at have fortalt om Hensigten med sin Reise. Derefter reiste han hjem.

Den anden Kongesön gik det paa en lignende Maade. Han reiste længe inden han erfarede om noget, som han troede at kunne have Nytte af. Endelig kommer han til en By og begjærer der som andre Steder sjeldne Klenodier tilkjöbs, men faaer ingen rigtig Kostbarhed. Han erfarer da, at i Nærheden af Byen boer en Dværg, overmaade kunstfærdig, og nu falder det ham ind at gaae hen til Dværgen og bede ham at forfærdige en eller anden kunstig Ting. Han lader altsaa en Ledsager fölge sig derhen, træffer Dværgen hjemme og siger ham sit Ærende. Dværgen siger, at han nu var hört op med Smedearbeide, og han kunde saaledes ikke opfylde Kongesönnens Önske; men et Klæde havde han, som han havde gjort i sin Ungdom, men det vilde han ikke gjerne blive af med. Kongesönnen spörger, hvad det duede til, men Dværgen siger, at paa det kunde man fare over hele Verden gjennem Luft og Vand, og at der var Runer ristede paa Klædet, hvorefter man skulde styre det. Kongesönnen indseer nu, at dette er et kostbart Klæde og hörer ikke op förend han har overtalt Dværgen til at sælge sig det. Derpaa reiser han hjem og troer nu, at han vist vil faae Kongedatteren.

Den yngste Kongesön reiste sidst afsted og drog omkring i sin Faders Land fra By til By, uden at erholde noget Klenodi, som han fandt godt nok. Endelig kommer han i en folkerig Stad, hvor der var stort Marked og mange Folk fra alle Verdens Egne. Der kommer han endelig til en Kjöbmand, som handlede med Æbler. Denne Kjöbmand fortæller ham, at han eiede et Æble, som havde den Egenskab, at bringe en Döende tillive igjen, naar det blev lagt under hans höire Arm. Kjöbmanden sagde, at dette Æble var gaaet i Arv i hans Familie fra Slægt til Slægt og var altid blevet

benyttet som Lægemiddel. Da Kongesönnen hörte dette, var det hans höieste Önske at komme i Besiddelse af Æblet og tænkte, at en bedre Ting vilde han aldrig kunne faae til Kongedatteren. Han fortæller altsaa til Kjöbmanden, hvor magtpaaliggende det var for sig at erholde Æblet, og Kjöbmanden gav ham det, rört af hans Bönner.

Nu traf alle Brödrene sammen paa det bestemte Sted og fortalte nu hvad de havde oplevet. Den ældste tænker nu, at han dog skal blive den förste for at see, hvordan Kongedatteren levede, tager Kikkerten frem og seer derigjennem til Kongeborgen. Men hvad seer han! Kongedatteren ligger i sin Seng, bleg og dödssyg; Kongen og Landets ypperste Hövdinger staae omkring hendes Leie, indhyllede i mörke Sörgeklæder og med sorgfuldt Sind, for at höre hendes sidste Suk. Ved dette Syn blev Kongesönnen ude af sig selv af Sorg, og fortæller strax til sine Brödre hvad han har seet. Disse bleve ogsaa betagne af Sorg og sagde, at de vilde önske, at de aldrig havde reist bort, saa havde de dog i det Mindste kunnet lukke hendes Öine til. Midt i disse Klager kom den mellemste Broder til at tænke paa Klædet og at de dog kunde strax komme til hende; derpaa bredte han Klædet ud og de steg alle derpaa; men det hævede sig op i Luften og flöi med dem til Kongeborgen. Derpaa begave de sig strax til Kongedatteren, og de Omkringstaaende fortalte dem, at hun var lige ved at dö. Da huskede den yngste Broder paa Æblet, og tænkte, at kunde det ikke gjöre Nytte nu, vilde det aldrig gavne noget; han gaaer altsaa hen til Kongedatterens Seng og lægger Æblet under hendes höire Arm, men strax var det som et nyt Liv gjennemströmmede hende; hendes Öine oplukkedes og hun begyndte at tale. Alle bleve nu glade, baade over Kongedatteren og Kongesönnerne. Da hun endelig var fuldkommen rask, blev der stævnet et stort Thing og nu skulde Kongesönnerne fremvise hvad de havde bragt. Den ældste viste förth Kikkerten frem, og sagde, at den var det störste Klenodi, thi dermed havde han seet Kongedatterens

Tilstand og ellers havde hun maattet dö; han var altsaa berettiget til at faae hende tilægte. Dernæst gik den næste Broder frem og foreviste Klædet, og siger, at Kikkerten ikke vilde have nyttet stort, hvis man havde maattet see paa Kongedatteren uden at kunne komme til hende, thi paa Klædet vare de komne til Kongeborgen og saaledes var Kongedatteren bleven frelst; det var altsaa ham, som skulde have hende. Endelig fremviste den yngste Broder Æblet, og sagde, at kun lidt vilde Kikkerten og Klædet have nyttet, hvis Æblet ikke havde været; uden dets Kraft vilde Kongedatteren være bleven Dödens Bytte og de havde maattet see paa hendes Lig tiltrods for Klædet og Kikkerten. Æblet alene var Aarsag til, at hun levede, og han maatte altsaa have hende. Der blev nu talt herom vidt og bredt paa Thinget og Udfaldet blev, at alle Klenodierne bleve erklærede for ligegode, saasom de alle havde bidraget ligemeget til Kongedatterens Frelse. Ingen af Brödrene kunde altsaa paa denne Maade faae Kongedatteren.

Kongen befalede nu, at Kongesönnerne skulde pröve hvem der skjöd bedst, for at en af dem dog skulde faae Kongedatteren. Der blev nu opreist et Mærke, og den ældste Kongesön, bevæbnet med Kogger og Bue, træder frem og skyder, men Pilen var langt fra at træffe. Derpaa skjöd den næstældste, og hans Pil flöi ikke langt fra Mærket. Endelig skjöd den yngste Broder, og hans Pil flöi længst af alle, men til al Ulykke kunde den ikke findes, skjönt man sögte den i flere Dage. Kongen fældede da endelig den Dom, at den næstældste Kongesön skulde have Kongedatteren, og de ægtede altsaa hinanden. Derpaa drog de til det Rige, som hendes Fader havde hersket over, men nu var han död. Der fortælles ikke mere om dem eller den ældste Kongesön.

Men den yngste Kongesön blev hjemme hos sin Fader og var meget misfornöiet med det Hele. Hver Dag vankede han omkring paa de Steder, hvor han troede at Pilen maatte findes, og endelig fandt han den, og den havde flöiet langt længere hen end der hvor Mærket stod, og sad fast i et Træ;

imidlertid hjalp det intet, og Kongen vilde ikke röre videre ved den Sag. Kongesönnen blev herover endnu mere sorgfuld, og en Dag reiste han bort i den Hensigt aldrig mere at betræde dette Land. Han gaaer bort og förer med sig det kostbareste som han eier, og ingen, selv ikke Kongen, veed af denne hans Plan. Han gaaer nu ud i en stor Skov og vandrer i mange Doge, uden at vide hvorhen. Han blev baade hungrig og törstig og endelig saa træt, at han ikke kunde gaae længer, men satte sig ned under en stor Sten og tænkte, at her vilde hans sorgfulde Liv ende. Da han havde siddet en Stund, seer han, at ti Mænd komme ridende, alle vel udrustede, og ride lige imod Stenen. Da de kom derhen, steg de af Hestene, hilsede paa Kongesönnen og böd ham drage med sig, og de havde til ham en skjön og sadlet Hest. Han tager imod deres Tilbud og stiger op paa Hesten. De ride derpaa hen ad Veien indtil de kom til en stor og prægtig Stad, hvorover en Dronning herskede; Rytterne stege af Hestene og förte Kongesönnen ind til Dronningen, som modtog ham vel og sagde ham, at hun kjendte alt hvad han havde oplevet og at hun brændte af Kjærlighed til ham og derfor havde hun sendt de ti Riddere ud for at hente ham; nu skulde de gifte sig og han skulde overtage Rigets Styrelse. Kongesönnen saa, at her var intet ved at gjöre; han holdt altsaa Bryllup med Dronningen og blev Konge over Riget og det gik altsammen godt.

Den gamle Konge sad nu hjemme i sit Rige, nedböiet af Alderdom og sörgende over den forsvundne Sön. Hans Dronning var ogsaa död. En Dag kommer en omflakkende Kvinde til Hallen; hun var klog og kunde fortælle om mange Ting. Kongen fandt Behag i hendes Fortællinger, og hun erhvervede sig snart hans Yndest. Dette gik saa vidt, at Kongen blev forelsket i hende og gjorde hende til Dronning, skjönt det var alle imod. Det varede heller ikke længe inden den nye Dronning blandede sig i Rigets Styrelse og stiftede meget ondt.

Engang talede Dronningen med Kongen og sagde: Det forekommer mig besynderligt, at du ikke tænker noget paa din Söns Forsvinden; du har dog vel hört, at han er bleven Konge over et Rige her i Nærheden og der fortælles, at han ved förste Leilighed vil drage imod dig med en Hær og hævne sig for den Uret, som han mener at have lidt. Nu raader jeg dig til at tage dig iagt og afvende denne Fare. Kongen indlod sig ikke meget herpaa, men Dronningen hörte ikke op förend hun fik ham overtalt. Han bad hende da om at give sig Raad til at iværksætte dette uden at det rygtedes. Dronningen sagde: Du skal sende Mænd til ham med Gaver og indbyde ham til at besöge dig for at raadslaae om Rigets Styrelse efter din Dag, og for at befæste eders Venskab. Senere skal jeg give dig flere Raad. Kongen syntes godt herom, og nu afsendtes Sendebudene. De kom til den unge Konge med store Foræringer og forebragte ham hans Faders Indbydelse. Den unge Konge blev glad herover, men hans Dronning syntes ikke derom og sagde, at den Reise vilde han fortryde. Ikke destomindre drog han afsted og kom til sin Faders Kongeborg. Den gamle Konge modtog ham koldt, hvorover Sönnen blev meget forundret. Efterat han havde dvælet der nogen Tid, talede den gamle Konge med ham og bebreidede ham meget hans Bortlöben, hvorved han selv var bleven opfyldt af Sorg og næsten död. Efter Loven, sagde han, skulde du döe, men da du har givet dig i min Vold og er min Sön, saa nænner jeg ikke at lade dig dræbe, men tre Ting skal du udrette inden et Aar, ellers gjælder det dit Liv. For det förste skal du bringe mig det Telt, som rummer hundrede Mennesker, men som dog kan skjules i den hule Haand. For det andet skal du bringe mig det Vand, som helbreder alle Sygdomme. For det tredie skal du komme hid med den Mand, hvis Mage der ikke findes i hele Verden. Hvor skal jeg söge efter disse Ting, sagde den unge Konge. Det maa du sige dig selv, svarede han. Den gamle Konge vendte sig derpaa bort, men den unge gjorde sig strax færdig

til at reise hjem og de toge ikke Afsked med hinanden. Da han kom hjem, var han meget taus og mismodig, og Dronningen plagede ham om at sige sig, hvad der var paa Færde, men han sagde, at det skulde hun ikke bryde sig om. Dronningen sagde: Jeg veed, at der er blevet forlangt noget af dig, som ikke er let at opfylde, men hvad hjælper det, at du ærgrer dig derover? Vær ved godt Mod og see om du ikke kan overvinde disse Vanskeligheder. Det er godt muligt, at jeg kan hjælpe dig, naar du siger mig det Hele. Kongen fandt da, at det bedste han kunde gjöre var at sige det til Dronningen. Da denne hörte det, udbröd hun: Dette er altsammen din Stedmoders Raad, og det var det bedste, hvis hun ikke gjorde mere ondt. Hun har vidst, at det ikke var let at opfylde disse Betingelser, men noget kan jeg dog hjælpe dig. Teltet tilhörer mig selv, saa den Vanskelighed er allerede overvunden. Vandet, som du skal hente, er ikke langt herfra, men det er ikke let at tage det. Det er i en Brönd, som er i en mörk Hule. Syv Löver og tre Slanger bevogte Bränden, og ingen kommer levende fra de Uhyrer. Men Vandet er af den Natur, at det besidder ingen Lægekraft, med mindre alle Uhyrerne ere vaagende imedens det tages. Jeg vil nu pröve paa at tage Vandet. Dronningen gjör sig nu færdig til at gaae til Hulen og har med sig syv Oxer og tre Svin. Da hun kommer til Hulen, lader hun slagte disse Dyr, og kaste Oxerne for Löverne, men Svinene for Slangerne. Men imedens Uhyrerne vare ifærd med at slide paa Dyrene, steg Dronningen ned i Brönden og tager saa meget Vand hun finder for godt, og det slog ganske nöiagtig til, at Uhyrerne vare færdige, da Dronningen just var kommen ud af Hulen. Da hun var kommen hjem, sagde hun til Kongen: Nu er de to Vanskeligheder overvundne, men den sidste er den værste, og den maa du selv beseire, men jeg kan sige dig, hvorhen du skal begive dig. Jeg har en Halvbroder, som raader over en ikke langt herfra beliggende Ö; han er tre Fod höi og har et Öie midt i Panden. Han har et tredive Alen langt

Skæg, stivt som Svinebörster. Han har en Hundetryne og Katteöine, og jeg troer ikke, at han ligner noget Menneske i Verden. Naar han reiser, svinger han sig fremad paa en halvtredsindstyve Alen lang Stang, og farer saa hurtig som den flyvende Fugl. Engang da min Fader var paa Jagten, blev han tryllet af en Troldkvinde, som boede i en Hule under en Fos, og med hende fik han dette Uhyre. Denne Ö er Trediedelen af min Faders Rige, og synes ham det altfor lidt til sig. Min Fader eiede en Ring, som var et dyrebart Klenodi, og som vi begge vilde have, men den tilfaldt mig. Efter den Tid har han været fjendtlig sindet imod mig. Nu vil jeg pröve paa at skrive ham til og sende ham Ringen, thi det kunde dog være, at han derved bevægedes til at opfylde vort Önske. Du skal nu udruste dig med en Skare af velbevæbnede Fölgemænd, og da du kommer til Hallens Dör, skal du tage Kronen af dit Hoved og krybe barhovedet hen til hans Throne. Derefter skal du kysse ham paa den höire Fod og flye ham Brevet og Ringen. Dersom han da siger, at du skal staae op, saa har du faaet dit Önske opfyldt, ellers ikke. Kongen gjorde nu alt saaledes som Dronningen havde foreskrevet, og da han kommer til den enöiede Konge, blev han ganske forskrækket over hans stygge og lede Udseende; men dog tager han Mod til sig og giver ham Brevet og Ringen. Den enöiede Konges Ansigt opklaredes snart, da han saa Ringen, og han sagde: Nu er min Söster i en eller anden Knibe, eftersom hun sender mig denne Kostbarhed. Og efter at han havde læst Brevet, befalede han Kongen at staae op, sagde, at han var strax færdig at efterkomme sin Sösters Önske og nu vilde han ikke töve. Han tager nu sin Stang og var i et Öieblik forsvunden. Fra Tid til anden stod han stille for at vente paa dem, og skældte paa Kongen for hans Langsomhed. De tövede nu ikke förend de kom til den gamle Konge. Den unge Konge forkynder nu sin Fader sin Ankomst og at han bringer de Ting, som han havde forlangt for et Aar siden. Han önskede nu, at

der blev holdt et Thing, for at han der kunde fremvise disse Gjenstande. Dette blev nu iværksat og der forsamledes en stor Mængde Folk og Stormænd. Teltet blev nu först fört frem, og ingen havde noget at udsætte derpaa. Derpaa afhænder den unge Konge Vandet, og Dronningen smagte derpaa for at dömme, om det var det rigtige eller ei, og om det var blevet taget i rette Tid. Hun sagde, at det var altsammen rigtigt. Da siger den gamle Konge: Nu er den tredie og vanskeligste Ting tilbage, og den maa du bringe hurtigt. Da lod den unge Konge den Enöiede hente, og da han kom paa Thinget, blev han saa frygtelig, at alle bleve betagne af Skræk, og især den gamle Konge. Efterat den Enöiede havde viist sig der en Stund, gjennemborede han Dronningen med Stangen, hævede hende höit op i Luften og kastede hende derpaa ned, saa hvert Ben knustes i hendes Krop, og hun blev da til den fæleste Troldkvinde. Derpaa sprang den Enöiede bort af Thinget, og Folket stimlede sammen omkring den gamle Konge, som var halvdöd af Skræk, men kom sig, da man bestænkede ham med det underfulde Vand. Han indsaa nu, at han havde gjort sin Sön Uret, og at det var den onde Dronning, som havde forledet ham dertil; han lod Sönnen hente og bad ham om Tilgivelse, og overgav Riget til ham, for selv at henleve sine övrige Dage i Ro. Den unge Konge sendte derpaa efter sin Dronning, og de regjerede den gamle Konges Rige vel og længe, men overlod sit eget Land til den Enöiede til Tak for hans Bistand.

FORTÆLLING OM MÆRÞÖLL.

Der var engang en Hertug, som havde en ung Kone; de elskede hinanden höit, men havde ingen Börn, og vare bekymrede derover. Engang gik Fruen tilligemed sine Möer ud i en skjön Lund for at more sig. Hun fik da en saa stor Lyst til at sove, at hun ikke kunde holde sig opreist; og da hun var sovet ind, drömte hun, at tre Kvinder i blaa Klæder kom til hende og sagde: Vi vide, at du er sorgfuld

over ingen Börn at have; nu ere vi komne hid for at give dig Raad, hvorledes du skal bære dig ad, naar du vaagner; du skal gaae hen til en Bæk, som er her i Nærheden; deri vil du see en Forelle. Du skal lægge dig ned paa Randen af Bækken, der hvor du seer Forellen, og drikke, men see til at Forellen da löber dig ind i Munden; du vil da faae et Barn; ved den Tid du skal föde, vil vi besöge dig, thi vi vil raade for Barnets Navn. Derpaa forsvandt Kvinderne. Da hun vaagnede, tænkte hun over Drömmen, gik hen til Bækken og saa Forellen, og bar sig ad ganske som Kvinderne havde befalet hende; derpaa gik hun hjem. Efter nogen Tids Forlöb mærkede hun, at hun var bleven frugtsommelig, og baade hun selv og Hertugen bleve meget glade. Der i Nærheden var en lille Gaard, hvor der boede en Karl og en Kærling, som havde en ung og haabefuld Datter, ved Navn Helga. Da Hertugens Kone fölte, at den Tid var forhaanden, da hun skulde föde, lod hun Kærlingen hente og sagde til hende: Du skal gaae mig tilhaande og være hos mig imedens jeg er syg; jeg venter tre Kvinder, som du maa tage imod saa godt du kan; jeg har ladet Vin og andre Forfriskninger holde i Beredskab til dem. Kort efter födte hun en underskjön Datter, og den samme Dag, som hun födtes, kom der til Huset tre Kvinder, som alle kaldte sig Blaakaaber. Kærlingen indböd dem alle til at nyde af Forfriskningerne, saaledes som Fruen havde befalet hende, men det, som var bestemt for den yngste, tog hun til sig selv. Men da Kvinden mærkede, at hun blev ringeagtet, opfyldtes hun af Vrede. De bade om at maatte faae Barnet at see, hvilket strax skete. Den ældste tog Barnet först og sagde: Du skal hedde Mærþöll efter min Moder; du skal blive den skjönneste og viseste af Kvinder, og hver Gang du græder, skal du fælde Guldtaarer, det skal du have fremfor andre Kvinder. Derpaa gav hun Barnet til sin Söster, som sad hos hende, og denne sagde: Jeg samtykker i, at du hedder Mærþöll, ligesom min Moder, du skal have alt det Gode, som min Söster har givet dig, og være

udrustet med alle kvindelige Fortrin; du skal faae en herlig Kongesön og I skulle elske hinanden dig til Hæder og Ære medens du lever; bedre kan jeg ikke önske dig. Saa gav hun Barnet til den yngste Söster, som tog imod det og sagde: Du skal hedde Mærþöll ligesom min Moder, og ikke vil jeg forstyrre mine Söstres gode Önsker, skjönt din Moder uretfærdig har fornærmet mig. Dog skal du undgjelde herfor, thi den förste Nat, du sover hos Kongesönnen, skal du blive til en Spurv og flyve ud af Vinduet; du skal aldrig befries fra den Forhexelse, med mindre du bliver saa heldig at nogen kan opbrænde Spurvehammen. I tre Nætter skal du kunne befries fra Hammen, men aldrig oftere. Da hendes Söstre hörte dette, bleve de meget vrede paa hende, fordi hun önskede Barnet saa ilde, skyndte sig bort og saaes aldrig mere. Barnet voxede op hos sine Forældre, og hver Gang det græd, fældte det Guldtaarer. Heraf blev Hertugen saa rig, at hele hans Borg tækkedes med Guld og han elskede sin Datter meget höit. Han lod bygge et Jomfrubur til hende og lod Helga Karlsdatter være der hos hende, og de holdt meget af hinanden. Det rygtedes nu over alle Lande, at der var en Hertugs Datter, som græd Guld. Dette hörte en Kongesön og gjorde det Löfte, at han skulde ægte denne Kvinde, eller ingen. Han reiste nu afsted og seilede Land fra Land indtil han kom til Hertugen og saa, at hans Borg var helt tækket med Guld. Han sendte Mænd til ham for at lade ham vide sit Ærinde. Hertugen svarede vel hertil og indböd ham til sig, men var dog sorgfuld over at maatte miste sin Datter. Han lod denne tilligemed Helga komme for sig og sagde: I skal vexle Klæder, og du, Helga, skal gaae foran Mærþöll, naar Kongesönnen kommer. De gjorde nu saa, og da Kongesönnen kom til Borgen, bad han om at maatte faae Mærþöll at see. Hertugen sagde, at det skulde han faae. Helga gik for Kongesönnen, som saa længe paa dem og syntes bedre om den, som gik bagefter. Han sagde: Jeg vil pröve, om det er sandt, hvad jeg har hört om din

Datter, og slog dem begge en Kindhest. Da græd den forreste ligesom andre Kvinder, men Guldtaarer faldt fra den andens Öine. Da sagde Kongesönnen: Nu seer jeg, at Hertugen har villet bedrage mig, og at det er Mærþöll, som gaaer bagefter. Han sagde, at hun behövede ikke længer at skjule sig, og at hun skulde tage sine egne Klæder paa; derpaa satte han hende paa sit Knæ. Derefter seilede han bort med hende, og hun fik i Medgift næsten alt det Guld, som fandtes i Borgen. Helga Karlsdatter drog med dem. De fik en god Bör lige hjem til Kongesönnens Fader, som tog godt imod dem og lod strax vie dem sammen, og der blev holdt en glimrende Bryllupsfest. Men da Bruden blev fulgt tilsengs, bad hun om Tilladelse til at maatte gaae ud tilligemed Helga, og det blev hende tilladt. Hun sagde da til Helga: Du har længe været tro imod mig, og nu maa du ogsaa være det, og sove i tre Nætter hos Kongesönnen, thi min Skjæbnes Bestemmelse maa opfyldes; nu skal vi vexle Udseende og Klæder. Helga svarede: Jeg skal gjöre alt hvad du forlanger, men eet er jeg mest bange for: du veed, at Kongesönnen hver Aften giver dig en Dug, som du fylder med Guldtaarer, og leverer ham tilbage hver Morgen; nu veed jeg, at det gjelder mit Liv, dersom jeg ikke kan give ham Guldet. Bruden svarede: Du skal dysse ham i Sövn med Sövnruner, naar I ere komne iseng, for at han strax skal falde i Sövn; derpaa skal du staae op og gaae ud paa den Höi, som er her i Nærheden, og kalde saa höit paa mig, at jeg kan höre det; det er mig bestemt at blive til en Spurv saasnart jeg lægger mig ned hos Kongesönnen, og de tre förste Nætter skal jeg kunne forlade Spurvehammen en lille Stund ad Gangen; saa vil jeg græde for dig den Tid jeg er Menneske, for at du kan give ham Guldtaarerne. Derpaa vexlede de Klæder og vare begge meget sorgfulde. Helga gik iseng hos Kongesönnen, men Mærþöll bredte Dynen paa dem; derpaa blev hun til en Spurv og flöi bort. Kongesönnen troede, at det var Mærþöll, som sov hos ham, og gav hende en Dug

til at græde i. Helga stak ham Sövntorn[1] og stod derpaa sagte op. Hun gik op paa den Höi, som de havde talt om, og raabte: kom kom Mærþöll, kom min Veninde, kom du lyse Mö paa Lyngstien, jeg skal Guldet give, men græde kan jeg ei. Da kom der en Spurv og satte sig ned hos hende. Derpaa gik Mærþöll ud af Spurvehammen og græd Dugen fuld. Saa forvandledes hun igjen, men Helga gik iseng igjen hos Kongesönnen og gav ham Guldet om Morgenen. Saaledes gik det ogsaa til den næste Nat. Den tredie Nat stak Helga ham Sövntornen med Villie lösere end för, stod op, gik op paa Höien og raabte som för, og da kom Spurven. Da sagde Mærþöll til Helga: Nu vil vi ikke oftere see hinanden, thi nu har jeg intet Haab om at blive befriet fra denne Forhexelse; nu takker jeg dig for din Troskab imod mig og gid alt maa blive dig til Held; helst vilde jeg önske, at Kongesönnen maatte beholde dig. Derpaa omfavnede de hinanden og forlængede Skilsmissens Stund. Imidlertid vaagnede Kongesönnen, thi Sövntornen faldt ud af hans Haar; han blev ganske forskrækket over Brudens Forsvinden, stod op og löb ud. Han saa sig om og saa, at to Kvinder stod paa en Höj. Han listede sig derhen og lyttede til deres Samtale. Han saa der en Spurveham og greb den. Da bleve begge Veninderne saa bange, at de faldt i Afmagt. Han löb bort med Hammen og brændte den hurtig; derpaa löb han hen til Kvinderne og stænkede Vin paa dem, saa de kom til sig selv igjen, hvorpaa han förte dem hjem. Mærþöll fortalte da sit Levnetslöb, og alle syntes, at hun havde været meget heldig, at hun fik denne Kongesön, som fik fat i Spurvehammen. Brylluppet blev nu holdt paa ny, og alt gik paa det Bedste; de elskede hinanden og fik Börn og vare lykkelige. Helga fik den ypperste Hövding i Riget og blev altid höit

[1] ɔ: dyssede ham i Sövn med Sövnruner; disse vare ristede paa et Stykke Træ, som anbragtes i den Sovendes Haar; faldt det bort, saa vaagnede han.

anseet formedelst sin Troskab imod Mærþöll, og saa ender denne Fortælling.

SIGURD KONGESÖN.

Der var engang en Konge og en Dronning, som raadede over et Rige. De havde fire Döttre, alle skjönne Möer; dog holdt Kongen mest af den yngste. En Dag red Kongen med sine Mænd paa Jagt, og de traf en Hind, som de forfulgte; endelig blev Kongen alene og kom langt borte fra sine Mænd, da han havde den hurtigste Hest. Nu forfölger han Hinden langt ind i en Skov, indtil han endelig taber den af Sigte, og foer nu vild. Om Aftenen kom han endelig til et Hus, hvis Dör stod halvt aaben. Derind gik Kongen og saa et stort Værelse, hvor der stod Lys paa Bordet, og Mad og Vin. Der var en redet Seng, men intet Menneske. En brun Hund laa paa Gulvet. Kongen gik ud igjen og traf en aaben Stald, passende til en Hest, og nok var der af Hö i Stalden; derind förte han sin Hest, gik igjen til Værelset og ventede paa at Husbonden vilde komme. Da det lakkede hen imod Midnat, uden at nogen kom, lod Kongen som han var hjemme, spiste til Aften og gik iseng. Kongen sov snart ind og vaagnede ikke förend det var Dag; da stod han op og saa ingen; men nok var der af Spisevare og Drikke, og den brune Hund laa paa Gulvet. Kongen gik ud og saa efter sin Hest, og den manglede ikke Foder. Derpaa spiste Kongen Frokost, tog saa sin Hest og red bort. Da han havde redet en Stund, kom han til en Höi; da kom Hunden bagefter ham og indhentede ham og var meget grum at see. Hunden siger, at Kongen var meget utaknemmelig; den havde nu huset ham inat, givet ham Mad og Vin, Seng til at sove i og Foder til hans Hest; men Kongen var redet bort uden at takke derfor; nu skulde den strax bide ham ihjel, med mindre han lovede at give ham det, som först kom imod ham paa Hjemveien. Dette maatte Kongen love, for at frelse sit Liv, og Hunden sagde, at den vilde hente det om tre Dage. Derpaa

Kongen hjem. Men hjemme i Kongeborgen vare alle meget bedrövede over Kongens Forsvinden, og især hans yngste Datter. Denne steg om Morgenen op i et Taarn og saa derfra om han ikke kom, og da hun saa ham komme, löb hun imod ham, for at byde ham velkommen. Da Kongen mödte sin Datter, blev han sorgfuld; saa kom de hjem til Borgen, og alle bleve glade. Da Kongen havde sat sig tilbords, fortalte han om sine Hændelser og det Löfte, som han havde gjort, og sagde, at han aldrig vilde opoffre sin Datter. Nu kom den tredie Dag; da blev der banket paa Hallens Dör. En Mand blev sendt til Dören, og da han kom tilbage, sagde han, at han intet havde seet uden en brun Hund. Man anede da, hvad det havde at betyde, og Kongedatteren vilde gaae ud, men Kongen forböd det. Da blev en Terne sendt til Dören, og da hun kom, sagde Hunden: Er du sendt til mig? Ternen taug, men Hunden lod hende stige op paa sin Ryg og löb bort med hende til Skoven. Den standsede paa en Höi, lod hende stige ned og sagde: Hvad Tid af Dagen mon det nu er? Hun sagde, at det vidste hun ikke, men det var rimeligvis paa den Tid, som hun pleiede at feie Kongens Hal. Er du da ikke Kongedatteren? sagde Hunden, men hun sagde, at hun ikke var det. Da bed Hunden hende tildöde. Dagen derpaa bankedes der igjen paa Hallens Dör, og en Mand gik ud for at see, hvad det var. Da han kom ind igjen, siger han, at den brune Hund er der udenfor, og var meget fæl at see til. Kongedatteren vil nu ud, men Kongen forböd det, og nu blev en anden Terne sendt ud. Da hun kommer til Hunden, spörger den, om hun var sendt til den, men hun taug. Hunden lod hende stige op paa sin Ryg og löb afsted, men da den kom paa Höien, ryster den hende af og spörger, hvad Tid det nu mon være. Hun siger, at det var vist ved den Tid hun pleiede at bære Maden paa Kongens Bord. Er du da ikke Kongedatteren? spurgte Hunden. Hun sagde nei, og saa bed Hunden hende tildöde. Dagen derpaa blev der

igjen banket paa Hallens Dör og en Mand blev sendt ud; denne kom tilbage og sagde, at den brune Hund var der igjen, og nu var den vederstyggeligere end nogensinde för. Kongedatteren vilde nu gaae ud, men Kongen vilde det ikke. Hun sagde, at intet var hende kjærere end dersom hun kunde frelse hans Liv, og saa gik hun. Da hun kom ud, der hvor Hunden var, sagde denne: Er du sendt til mig? Hun sagde ja. Den lod hende sætte sig op paa sin Ryg og löb afsted. Da den kom ud til Skoven og til den Höi, som för blev nævnt, rystede den hende af sig og sagde: Hvad Tid af Dagen mon det nu er? Hun sagde, at hun troede det var ved den Tid hun pleiede at gaae i sin Faders Hal. Du er da Kongedatteren, sagde Hunden. Hun sagde ja. Derpaa lod Hunden hende bestige sin Ryg igjen og bar hende indtil de kom til et Hus. Derind gik Hunden med Kongedatteren, og siger, at der skal hun bo; derinde var et Bord, en Seng og en Stol, og alt det som hun behövede, baade til Nytte og Morskab. Der skulde hun raade over alt. Saaledes gik nu Tiden, og aldrig saa hun noget Menneske, men hver Nat sov en Mand i Sengen hos hende. Hunden holdt Vagt baade Nat og Dag, men om Dagen var den ofte borte. Nu bliver Kongedatteren frugtsommelig. Engang siger Hunden til hende, at nu var den Tid forhaanden, da hun skulde föde, og at Barnet vilde blive taget fra hende; hun skulde ikke lade sig overvælde af Sorg derover og ikke fælde Taarer, thi det var meget magtpaaliggende for den; men dersom det skulde blive Tilfældet, at hun græd, da skulde hun lade Taaren falde i en Dug, som den gav hende. Derpaa gik den bort. Kongedatteren födte nu et smukt Pigebarn, som hun vaskede og svöbte ind; derpaa lagde hun det i Sengen hos sig. Da kom der en Skygge for Vinduet, og en Grib kom flyvende, tog Barnet i Klöerne og flöi bort. Tungt syntes Kongedatteren dette, men ikke græd hun. Hunden kom nu til hende og var venlig, og gav hende en Guldkam, som han sagde hun skulde have til Tak for sin Standhaftighed. Nu gik en lang

Tid hen; da siger Hunden engang til hende, at der var kommen en Kongesön til hendes Fader, og havde friet til hendes ældste Söster, og deres Bryllup var forestaaende; den spörger hende, om hun vil være tilstede ved Brylluppet, og det vil hun. Den bar hende da til den fornævnte Höi, og viser hende Veien til hendes Faders Hal; to Sæt Kvindeklæder gav den hende, og siger, at det ene skal hun forære Sösteren, for at pryde sig med paa sin Hædersdag, men det andet skal hun selv eie. Den bad hende om, intet at fortælle om hendes Forhold, og ikke at blive borte længere end tre Dage, men komme da igjen til Höien. Nu kommer Kongedatteren hjem og blev modtaget med Glæde. Hun sad i sin Sösters Bryllup, og da hun tog Afsked, gav hun hende Stadsen, og den blev meget beundret. Intet vilde hun fortælle om hvorledes hun havde det, andet end at hun havde det godt. Saa vendte hun tilbage den tredie Dag, og da hun kom til Höien, ventede Hunden der paa hende og bar hende hjem. Efter nogen Tid blev Kongedatteren frugtsommelig for anden Gang; da sagde Hunden, at nu vilde hun snart föde og at Barnet vilde blive hende frataget ligesom för; den bad hende om at være saa standhaftig som muligt og fælde ingen Taare, thi det var den meget om at gjöre; dog skulde hun have Dugen hos sig, thi nu vilde hun föle mere end förste Gang. Derpaa gik den bort, men Kongedatteren födte et smukt Pigebarn. Efter at hun havde vasket det og svöbt det ind, lagde hun det i Sengen hos sig; da kom en Skygge for Vinduet, og da anede hun, hvad det monne være, og hun vendte sig hen imod Væggen. Gribben kom, tog Barnet i sine Klöer og flöi bort med det. Ingen Taare fældte Kongedatteren endnu. Da Hunden kom, var den meget venlig og gav Kongedatteren et Guldhalsbaand, besat med Ædelstene, og sagde, at dette skulde hun have til Belönning for sin Standhaftighed. Nu forlöb der nogen Tid; da siger Hunden til hende, at nu er der kommen en anden Kongesön til hendes Fader, og skal have den anden Söster; hun kunde

tage til Brylluppet, dersom hun havde Lyst; og det vilde hun gjerne. Den forærer hende stadselige Klæder til hendes Söster, og andre til hende selv; derpaa fölger den hende til Höien, beder hende om at være ikke borte længere end tre Dage og intet at fortælle om hvorledes det gik hende. Kongedatteren gaaer nu til Hallen, og blev vel modtaget som för; hun forærer sin Söster Klæderne, men vil intet sige om sine Forhold, uden at hun har det godt; efter tre Dage kommer hun til Höien, hvor Hunden allerede ventede paa hende og förte hende hjem. Efter nogen Tids Forlöb blev hun frugtsommelig for tredie Gang, og da den Tid kom, at hun skulde föde, sagde Hunden hende de samme Ord som för, men nu maatte hun staae sig rigtig tappert, thi denne Gang vilde Sorgen blive tungest at bære; hun maatte passe godt paa, at fælde Taaren i Dugen, dersom hun kom til at græde, thi det var den meget om at gjöre, at hun gjorde saa. Derefter gik den bort. Nu födte Kongedatteren et smukt Drengebarn, vaskede det og svöble det ind og lagde det hos sig i Sengen og var god imod det; da kom en Skygge for Vinduet, og hun vendte sig fra Barnet og holdt Dugen for Ansigtet; saa kom Gribben, greb Barnet i sine Klöer og flöi bort dermed. Da fældte Kongedatteren en Taare, og den faldt i Dugens Hjörne, men hun slog en Knude derpaa og gjemte Taaren. Saa kom Hunden ind og var venlig, men dog lidt sörgmodig; den sagde, at nu var det ikke gaaet saa godt, som den kunde have önsket. Den forærede hende da et Speil, indfattet i Guld, og sagde, at dette skulde hun have for sin Standhaftighed. Nogen Tid efter siger den til hende, at nu skal en Kongesön giftes med hendes tredie Söster, og hun kunde ogsaa være i det Bryllup, og saa gav den hende to Sæt smukke Klæder, et til Sösteren og et til hende selv; derpaa fulgte den hende hen til Höien og bad hende om at være ikke længere borte end tre Dage og intet at fortælle. Hun gaaer nu hjem og blev godt modtaget; den ene Klædning gav hun sin Söster for at have paa hendes Hædersdag,

men den anden bar hun selv. Der var hun i tre Dage, og fortalte intet uden at hun havde det godt. Da hun gik bort, fulgte Dronningen, hendes Moder, med hende paa Veien, og forskede efter hvorledes det var fat med hende. Hun fortalte hende kun, at en Mand sov hos sig hver Nat, men at hun havde aldrig seet ham. Da gav Dronningen hende en Sten og sagde, at naar denne Mand var sovet ind hos hende, skulde hun holde Stenen over hans Ansigt, og da vilde hun see ham. Derpaa skiltes de ad. Da hun kom til Höien, var Hunden der og bar hende hjem. Den næste Nat, da Manden, som sov hos hende, var falden i Sövn, holdt hun Stenen over ham og saa, at han var ung og smuk, men i det samme Öieblik vaagnede han og blev meget sorgfuld; han sagde, at dette var meget uheldigt, og de vilde seent kunne gjöre det godt igjen, thi nu maatte de skilles, og vilde rimeligvis aldrig sees igjen. Jeg er en Kongesön, siger han, og mit Navn er Sigurd; min Moder döde, og min Fader sörgede meget over hende. Engang gik jeg med min Fader ud i en Skov, og der traf vi et Silketelt, hvori der sad to Kvinder, den ene tilaars og sorgfuld, men den anden ung. De vare begge ret smukke, og min Fader spurgte, hvorledes de var komne der; da svarede den ældre, at hun var en Dronning, og den anden var hendes Datter; Fjenden havde gjort Angreb paa hendes Konges Rige og han var falden i et Slag, men hun selv var flygtet bort med sin Datter, og nu var de komne her. Min Fader ynkedes over dem og böd dem komme til sin Hal; noget efter giftede han sig med denne Dronning. Jeg havde altid Afsky for denne min Stedmoder, som hele Tiden paastod, at jeg skulde ægte sin Datter. Da min Fader engang var draget bort for at kræve Skatter af sine Lande, kom min Stedmoder til mig og vilde tvinge mig til at ægte sin Datter, men jeg nægtede det bestemt; da blev hun overmaade vred og sagde, at jeg skulde vandre ud i Skoven og hver Dag blive til en brun Hund, men om Natten beholde min Skikkelse; denne Forhexelse skulde vare i ti Aar; da skulde jeg

vende tilbage og gifte mig med hendes Datter, dersom jeg da syntes bedre derom at ægte hende frivillig, med mindre jeg fik en skjön Kongedatter til at være hos mig og fik med hende tre Börn uden at hun nogensinde fik mig at see eller prövede paa at flygte bort fra mig, og dog skulde alle hendes Börn tages fra hende ved Födselen; men dersom hun da fældte Taarer, saa skulde der blive en Plet paa hendes Börns Öine, som aldrig skulde gaae af, med mindre den blev vasket i hendes egne Taarer. Derpaa kom jeg hen til det Hus, hvor jeg nu er, og nu var der kun en Maaned tilbage af min Forhexelsestid; men nu maa jeg forlade dig og vende til min Faders Borg, og det frygteligste af alt er, at jeg maa giftes med min Stedmoders Datter; nu kan du paa ingen Maade frelse mig, hvor gjerne du end vilde. Dog har jeg tre Farbrödre, som alle have for min Skyld opoffret Bolig, Rigdom og Hæder; to af dem have flyttet nær til mig og bo i fattige Hytter; dette have de gjort for at undgaae min Stedmoder og yde mig Bistand, og de have givet mig alt hvad jeg behövede, saalænge Forhexelsens Tid har varet. Den, som boer mig nærmest, forvandlede sig til en Hind og lokkede din Fader ud i Skoven; kun mine Farbrödre kunne hjelpe dig; du skal gaae fra Huset langs med den Bæk, som rinder her, og da vil du træffe den ene Hytte. Dugen, som Taaren faldt paa, maa du omhyggelig gjemme og aldrig lade komme fra dig; heller ikke skal du skille dig ved de Kostbarheder, som jeg har foræret dig, uden af den yderste Nödvendighed. Derpaa gav han hende en stor Pung, fuld af Guldpenge, og bad hende om at være gavmild imod hans Farbrödre, dersom hun traf dem, thi de vare meget fattige. Saa forsvandt han, men hun blev alene tilbage, opfyldt af Sorg. Hun gjorde sig strax færdig til at drage afsted og gik nu langs med Bækken, indtil hun om Aftenen kom til en Hytte. Der udenfor stod en fattig klædt gammel Mand med en sid Hat paa Hovedet. Hun hilste paa ham, men han svarede hende kort; hun bad ham om at maatte være der

om Natten; men han sagde, at han ikke holdt meget af Fremmede, og at hendes Komme ikke vilde blive til noget Held. Hun bad ham da endnu inderligere og gav ham meget Guld, hvorved den Gamle blev mildere og tillod hende at blive, og saa var hun der om Natten. Hun fortæller nu alt til den Gamle og beder ham om at staae sig bi for at hun kunde finde Kongesönnen; men han sagde, at det var vanskeligt og selv kunde han det ikke, men maaske kunde hans Broder det, som boede langt derfra under den samme Bjergside, og derhen skulde han selv vise Kongedatteren Veien. Den næste Morgen gik hun, hele Dagen langs med Bjergsiden, indtil hun om Aftenen kom til en Hytte; der bankede hun paa Dören, og da kom ud en gammel og styg Mand, i sort Kappe og med en bredskygget Hat paa Hovedet. Kongedatteren bad ham om Nattely, men han svarede, at det vilde ikke blive nogen til Baade at herberge hende. Hun bad ham da end mere og gav ham meget Guld; da blev den Gamle mildere og fulgte hende ind. Der sad en Kvinde med Svöbelsebarn paa Armen, men to andre Börn legede paa Gulvet. Kvinden tog vel imod Kongedatteren, bad hende at sidde ned og talte venlig med hende. De talte om Börnene, som Kongedatteren fandt overmaade smukke. Kvinden var bedrövet over, at det Drengebarn, som hun holdt paa, havde en Plet paa Öiet, men hun vidste ikke, om den kunde gaae af eller ei. Kongedatteren sagde, at det var en stor Skade for et saa smukt Barn. De hörte saa op med at tale sammen, indtil Kvinden bad Kongedatteren om at see efter Börnene, medens hun gik ud for at lave Maden. Derpaa gik hun, men da Kongedatteren var ene og holdt paa Drengen, faldt det hende ind, om hendes Taare, som hun gjemte i Dugen, ikke havde den Natur at udslette Pletter paa andre Börns Öine end hendes egne. Hun löste derpaa Knuden og berörte Barnes Öie med Dugens Hjörne, men Pletten forsvandt strax. Da Kvinden kom ind igjen og saa dette, blev hun meget glad og takkede Kongedatteren inderlig derfor. Nu fortalte denne hele sin Sorg til den gamle

Mand, som da var venlig og mild, og sagde, at hendes Nöd gik ham meget til Hjerte, men det vilde blive vanskeligt at raade Bod derpaa, thi nu var Tiden bleven knap; imorgen skulde Kongesönnen have Bryllup med sin Stedmoders Datter, men derhen var der en lang Vei, rundt omkring et stort Bjerg; men derover gik dog en kortere Vei, saa at man ikke behövede at være mere end en Dag paa Reisen, men den Vei var næsten ufremkommelig formedelst Dronningens Trolddom, da hun vilde forhindre Kongedatterens Komme. Dog sagde han, at han skulde pröve paa at hjelpe hende til at komme over Bjerget ad den korteste Vei. Nu fulgte han hende til Bjerget, og da Veien derover var glat som Glar, gav han hende sömbeslagne Sko paa, en Dug viklede han om hendes Hoved, for at hun ikke skulde höre og blive forvirret af de Undere, som Trolddommen förte imod hende; desuden sagde han, at hun aldrig maatte see sig om. Paa hin Side Bjerget sagde han at sin Ven boede, der skulde hun overnatte og lade ham fölge sig til Kongeborgen, men han selv skulde see til at Dronningen ikke kjendte hende. Kongedatteren tog nu Afsked med den Gamle, og gik over Bjerget; aldrig saa hun tilbage og Dugen bevarede hende for Trolddommen. Om Aftenen kom hun til den Hytte, hvor den gamle Mands Ven boede; det var en lille og net Hytte og der overnattede hun og havde det godt. Hun bad Manden om at fölge sig til Kongeborgen, men han sagde, at det kunde han gjerne gjöre, thi han skulde til Kongesönnens Bryllup. De kom nu til Hallen, hvor det gik festlig til. Der saa Kongedatteren Kongen og Dronningen og Kongesönnen og Dronningedatteren, og alle vare meget glade undtagen Kongesönnen. Ingen, selv ikke Kongesönnen, kjendte Kongedatteren. Der opholdt hun sig hele Dagen og saa paa Festlighederne, indtil Brudeparret blev fört til Sovesalen. Da blev hun meget angst og var nær ved at fortvivle; dog faldt det hende ind, at enten nu eller aldrig vilde hun have Nytte af sine Kostbarheder. Maanen skinnede klart, og nu satte hun

sig ned i Maaneskinnet udenfor Brudekammerets Vindue og begyndte at kæmme sit Haar med Guldkammen. Derhen saa Bruden og fandt strax Behag i Guldkammen, og bad hende om at bytte med sig; Kongedatteren nægtede det. Da bad Bruden hende om at sælge sig den, thi den passede bedre for sig end for en Tiggertös. Kongedatteren sagde, at hun ikke vilde sælge Kammen. Bruden spurgte da, om den da slet ikke var tilfals for nogen Pris. Hun sagde, at hun fik den kun paa den Betingelse, at hun maatte sove hos Brudgommen den Nat, og det kom de overens om. Bruden gav Kongesönnen en Sovedrik og lukkede saa Kongedatteren ind til ham, og der blev hun hos ham hele Natten og kunde ikke vække ham. Saa kom Bruden om Morgenen, befalede Kongedatteren at gaae og vækkede Kongesönnen. Kongedatteren var nu meget mere sorgfuld den fölgende Dag, og var stedse i Hallen, uden at blive kjendt af nogen. Da Brudeparret var gaaet til Sovesalen næste Aften, lokkede hun Bruden med sit Guldhalsbaand, og det gik ganske som forrige Gang. Hun kunde ikke vække Kongesönnen og maatte forlade ham om Morgenen. Den Dag talede den förnævnte Kongesöns Farbroder, som opholdt sig i Hallen, med Kongesönnen i Enrum. Farbroderen boede i Kongeborgen og hans Soveværelse var ved Siden af Brudekammeret. Han spurgte sin Brodersön, hvad det var for en Kvinde, som vaagede hos ham hver Nat og klagede höit. Kongesönnen sagde, at han vidste ikke af nogen anden Kvinde end sin Kone. Den anden spurgte da, hvorfor hun klagede saa meget. Kongesönnen sagde, at han vidste det ikke, thi han sov hele Natten. Da spurgte den anden, hvorfor han sov saa fast, eller om hans Kone gav ham noget at drikke om Aftenen. Kongesönnen sagde, at det forholdt sig saaledes. Farbroderen sagde, at nu skulde han hælde Drikken i sine Klæder og lade som om han sov, og lægge Mærke til hvad der forefaldt. Om Aftenen var Kongedatteren uden for Vinduet, og nu lokkede hun Bruden med Speilet, og alt gik paa samme Maade som för. Bruden

gav Brudgommen Sovedrikken, som han hældte i sine Klæder istedetfor at drikke den; derpaa lod han som om han sov. Kongedatteren steg nu op i Sengen til ham og vilde vække ham, men han lod endnu som om han sov; da klagede hun höit og opregnede alle sine Sorger og fortalte ham al sin Nöd og at hun sögte ham alene, og nu havde hun bortgivet alle de Kostbarheder, som han havde givet hende, for at komme i hans Nærhed. Formedelst Stedmoderens Trolddom var det for Kongesönnen, som om han drömte alt dette vaagende, men endelig kjendte han Kongedatteren, og de bleve begge meget glade. Han tröstede hende saa godt som han kunde og sagde, at deres Elendighed vilde nu snart tage Ende; hun skulde om Morgenen gaae hen til hans Farbroders Værelse, men han selv vilde lade som om han sov. Om Morgenen kom Bruden og jog hende bort; derpaa vækkede hun sin Brudgom og de gik begge til Hallen. Da Glæden den Dag var paa det höieste og alle sad tilbords, Kongen og Dronningen i et Höisæde og Brudeparret i et andet, gik tre Mænd ind i Hallen, det var Kongens tre Brödre. En af dem bar to Pigebörn paa Armen og förte en Kvinde ved Haanden; hun bar et lille Barn; men de to andre Brödre bare hver en Trærulle. De standsede foran Kongesönnens Höisæde. Den, som förte Kvinden, spurgte Kongesönnen, om han kjendte denne Kvinde og disse tre Börn. Han sagde ja dertil. Stedmoderen og Datteren skiftede Farve og begyndte at svulme op og vilde tale noget, men Kongens to Brödre puttede Trærullerne ind i deres Mund, og de bleve strax grebne og belagte med stærke Lænker. Kongen blev höilig forbauset, men da han erfarede sin Dronnings og Steddatterens Natur, syntes han godt om alt dette og glædede sig over sin Sön og dennes nye Brud, som saaledes giftedes og levede længe og lykkelig.

ISLANDSKE VARSLER OG TEGN.

Dersom Börn klippe sin Mad med Saxe istedetfor at skære den med Kniv, voxe de ikke mere.

Skærer man Maden fra sig istedetfor til sig, skærer man for Fanden.

Brænder man sit Haar af sig med Forsæt, brænder man hele Rigdommen bort.

Hvis man bærer Ild der ind hvor Ild er, forøger man Fjendskab.

Gaaer et Barn baglænds, saa gaaer det sin Moder ned i Jorden.

Ryster man Kjedelhanken med Kjedelkrogen, morer man Fanden.

Sidder man ledig, sidder man under syv Djævle og lader den ottende dandse.

Gaaer man med Hænderne paa Ryggen, förer man Djævelen ved Tömme.

Lader man Neglene voxe stærkt og skærer dem alle udeelte paa engang, saa giver man Fanden Sko.

Naar man skærer eller afklipper sine Negle, skal man altid dele hver Negl i tre Dele, thi ellers laver Fanden en Omgang deraf paa Dödsskibet. Andre sige, at Fanden gjör smukke Baade af de afskaarne Negle, naar de ikke skæres itu, og endnu Andre, at han benytter dem kun til at sammenföie Skibet dermed. Engang gik nogle Fiskere ned til Söen, og kom noget senere end de Andre, som skulde roe ud paa samme Sted; de gik hen til et Skib som de troede var deres, thi det stod paa samme Sted; Mændene trak Skibet frem i en Fart, thi de syntes de havde sovet for længe. Men da de vare komne et Stykke fra Land, sank Skibet pludselig og de druknede alle. Men de Andre, som den samme Morgen tidligere havde roet ud fra den samme Landingsplads, sagde, at de havde lagt Mærke til dette Skib, og det forekom dem at

være sammensat af lutter Menneskenegle, men dog meget smukt at see.

Vender man sig imod Nord, imedens Haar eller Negle klippes, lever man ikke længe.

Svinger man en Stok eller noget andet, som hviner i Luften, saa bortskræmmer man den Hellig-Aand; Andre sige, at man maa ikke gjöre det, thi ingen veed, hvad i Luften boer.

Man maa ikke pege paa Stjernerne eller tiltale dem med uværdige Ord, thi saadant vil blive straffet.

Kaster man en Sten i Söen, vredes denne og bliver rasende, saa der skeer Ulykke.

Kaster man en Sten over et Skib, idet det lægger fra Land, forulykker det.

Peger man paa Skibe paa Söen eller tæller dem, saa gaae de under.

Feies en Gaardsplads, kommer en stærk Byge.

Fordreier man Ansigtet foran Speil, bliver man saaledes siden.

Ingen vilde give Sönnefisken [1] til en Anden, og en god Moder ikke til sin Sön, vidste hun hvad fölge vilde, sagde Troldkvinden.

Farer Præst paa Sö, skal Kirken staa aaben saalænge; da vil han komme heelskindet hjem; men ellers ikke. Böger maa ikke bæres ud for at törres eller luftes ud, saalænge Præst er paa Söen.

Spiser man Nyren af en Sælhund og giver sin Ven deraf, blive de Uvenner derefter saalænge de leve.

Naar Tanen af et Lys, kastet paa Gulvet, brænder, saa maa man ikke slukke den, men lade den gaae ud af sig selv. Den, som ikke bærer sig saaledes ad, bliver et ulykkeligt Menneske. Grunden hertil er den, at i Österland er et Folk, som ikke har nogen Fred eller Ro længer end en saadan

[1] Dette er Navnet paa en af Fiskehovedets Dele, hvoraf enhver især har sit særlige Navn i Island.

Tane brænder. Andre sige, at Alfer tænde deres Lys ved en saadan Tane.

Lader man et Lys gaae sagte ud, kæmper man længe med Döden.

Stiger man over en Gryde eller drikker deraf, saa kan man ikke dö, med mindre en Gryde sættes paa den Döendes Hoved.

Lader man sine Strömper under Hovedpuden, saa kan man ikke dö, uden Strömperne lægges der i Dödsstunden.

Den kan ikke dö, som ligger paa en Dyne, hvori der kun er Rypefjer.

Falder man paa Kirkegaard, skal man snart dö.

Sprætter Blodet paa samme Tid i Issen og Fodsaalerne, skal man snart dö.

Falder den samme Tanke To ind paa engang, saa skal den snart dö, som sidst udtalte den, med mindre han siger med det samme: Jeg skal ikke dö för end Gud vil; da vil ingen af dem dö saa snart. Andre sige, at den skal snart dö, som taler först, eller og at han vil faae et nyt Klædningsstykke.

Knage Stolperne i Gaarden, saa vil Husbonden snart dö.

Gaaer Ild ud paa en Gaard mellem Fardag (1—4 Juni) og Sanct Hansdag, vil Husmoderen snart dö.

Gaaer Lys ud om Julenatten, skal en i Huset snart dö.

Klokkeklang for Örene betyder, at man snart skal faae et Dödsfald at höre.

Stjerneskud er Dödsvarsel ad den Kant, hvor det faldt.

Sidder Ravn paa Hus, hvor en Mand ligger syg, vil denne dö, hvis Ravnen skriger höit og hugger i Taget.

Falde Urter eller Papirsstumper paa Gulvet, saa at de danne et Kors, er det et Dödsvarsel.

Naar der regner i en aaben Grav, imedens den graves eller En jordfæstes, vil det ikke vare længe inden en anden begraves.

Tager man om Morgenen en Strömpe forkeert paa, saa at Taaen kommer i Hælen, betyder det Modgang den Dag.

Dersom man er varm paa den ene Fod, men kold paa den anden, bliver man misundet.

Saarer man sig ved Forfærdigelsen af en Ligkiste, skal En dö, som er der i Nærheden.

Sjelden gaber en af To uden han skal snart dö eller de ere Fjender.

Falder Strömpebaand af en forlovet Mand eller Mö, bliver han eller hun sveget.

Dö to paa den samme Gaard i det samme Fjerdingaar, vil den tredie snart fölge bag efter.

Ringe Kirkeklokkerne af sig selv, skal Sognepræsten snart dö.

Galer en Höne, saa galer hun Ulykke over Gaarden.

Flyver en Lygtemand forbi Vindue, hvor Lys brænder, saa löbe de begge sammen og opbrænde Gaarden, og den Brand kan ikke slukkes uden med Blodet af syv Brödre, hvor ingen Pige er födt imellem.

Aabnes et Vindue om Natten, eller og om Vinteren, komme onde Aander ind, hvis man ikke korser for Vinduet.

Dersom Baand ere paa en Ligkiste, skal de skæres over förend Kisten bliver sænket ned i Graven, paa det at den Döde skal kunne staae op paa Dommedag.

Dör man i et Hus, skal et Vindue lukkes op, for at Sjælen kan fare ud; derpaa skal Vinduet sættes avet i, for at Sjælen ikke skal komme ind igjen.

Möder man et Ligfölge, skal man ikke gaa lige imod Liget, thi saa möder man en ond Aand, som svæver foran det. Andre sige, at man möder da Fanden, eller ogsaa den Dödes Aand.

Sidder man paa Dörtærskelen af en Gaard, antastes man af Gjenfærd.

Vil man blive fri for Sösyge, skal man skære Grönsvær af en Kirkegaard og lade det i Skoene, förend man gaaer tilsöes.

Bærer man hos sig Tanden af en ensfarvet sort Hund, saa gjöer ingen Hund ad den Mand.

Bærer man hos sig Tanden af en död Mand, faaer man ikke Tandpine, eller og den hörer op derved, hvis man har den.

Plages man af Örepine, skal man tage Söm af en Ligkiste, af den samme Side som man har Örepinen, og vil denne da strax höre op, naar man holder Sömmet inde i Öret.

Finder man en ihjelfrossen död Mand, skal man brede noget over hans Ansigt, thi ellers fölger han den som fandt ham.

Intet Gjenfærd er saa kraftigt, at det vover at anfalde et splitternögent Mandfolk; derfor skal man tage alle Klæderne af, naar man venter et Gjenfærd.

Har man Klæderne saaledes paa, at det Indvendige vender ud, farer man aldrig vild.

En krænget Vante viser, hvor Dören er i mörkt Hus.

Ingen Aander antaste den, som lægger en krænget Skjorte paa sig, naar han vil til at sove.

Vil man blive af med en Vorte, skal man gnide den med det Muld, som er nærmest ved död Mands Ben i Kirkegaarden.

Dersom En kan ikke dö, skal man brede en Messehagel over hans Ansigt; da vil han dö.

Kan man ikke sove, skal en Messehagel lægges under Hovedgjærdet uden at han veed af det, eller og de syv Sovendes Navne, skrevne paa et Blad, eller og Davids Psalmer.

Faaer man Udslæt paa Læberne, skal man gaae i Stegerse, kysse Kjedelen tre Gange og sige: Hil dig Kjedel, er Husbonden hjemme, jeg skal kysse din Tryne, hvis du læger Læberne mine.

Faaer man Byld paa Tungen, skal man sige: En Byld paa min Tunge, men ingen imorgen; dette skal man tælle saaledes syv Gange indtil Tyve og derpaa avet syv Gange.

Stikker man sig paa Naal, skal man stikke den i Træ, og da vil Smerten ophöre.

Mister man Tand, skal den puttes i et Hul i Væggen eller ind i en Grav paa Kirkegaarden; ellers faaer man aldrig en Tand igjen.

Dör Mand eller Kone uden at have faaet Barn, saa er det deres Straf i Valhal, at Manden skal valke Hestehaar, men Konen skal kærne til Dommedag.

Dræber man en Skarnbasse med venstre Haands lille Finger, löses man fra syv Dödssynder.

Alt det som man önsker sig forgæves, faaer Kærlingen i Valhal, med mindre man siger, idet man önsker: Vand og Salt i Valhal, men hele Önsket til mig.

Mælk af en Ko, som nylig har kælvet, maa ikke maales, thi da malker Koen ikke meer. Ikke skal Mælken heller bæres ind i Folkestuen, og ikke i fri Luft; bedre vil Koen og blive, hvis man gjör Korsets Tegn over den de tre förste Gange den malkes.

Alle Slugeben[1] skal man nedgrave saa dybt i Jorden som man kan og sige: Forsvar mig saa mod Helvedes Kraft som jeg forsvarer dig mod Hundetand.

For Hunde maa man ikke kaste Slugebenet, thi det er en forhexet Kongesön, som forhindrer Faaredöd, dersom man sluger det eller stikker det i et Hul i Væggen med de Ord: Jeg stikker dig i Væghullet, bliv mig Værn mod Faaredöd, da jeg befrier dig for Hundetand.

Taagen er en forhexet Kongedatter, som vilde löses af Forhexelsen, hvis alle Hyrder forenede sig og velsignede den.

Aldrig maa man lægge Net i Söen, med mindre man iforveien har ladet en graa Væder, Tyr eller Hest gaae derover; ellers fanges intet deri.

[1] Da vi ikke kjende noget dansk Navn herover, have vi ordret oversat det islandske „gleypibein"; det kaldes ogsaa „smèrvalsuga" eller „smèrvalsigill", og er et trekantet kegledannet Ben imellem Laarbenet og Skinnebenet paa Heste, Köer og Faar (den samme Knokkel i andre Dyr bærer ikke dette Navn). Det kaldes ogsaa „hundabein", Hundeknokkel, fordi man siger at Hundene söge den især.

Naar Kreaturer föres til en anden Eiendom, hvor den skal forblive, bör det skee ved Flodtiden, thi da vil den blive rolig der; skeer det derimod ved Ebbetid, vil den altid söge fra den nye Gaard.

Naar Skorstene blive satte paa et nybygget Kogehus, eller naar Arnestedet indrettes deri, maa det skee ved Ebbetid, thi ellers bliver der altid fuldt af Rög.

Ved Opförelsen af en Faarefold maa Indgangen altid bygges ved Ebbetid, thi ellers gaae Faarene ikke villig ind.

Slagtning af Faar bör altid foretages ved Flodtid, thi da er der en Trediedel mere Blod i Kreaturet.

Holder ugift Mand af Katte, vil han ogsaa blive god imod sin Kone.

Den Vorte, som ikke skjules af Haar eller Klæde og som man selv ikke seer, betyder Rigdom.

Den, som har mange Haar nederst paa Halsen, bliver rig.

Mange Dunhaar betyde Rigdom.

Skærer man sig i Finger, medens man spiser, vil man faae Mad igjen.

Löber en Knude paa Ens Strömpebaand, hedder den Lykkeknude, og da vil man faae en Foræring, men den Knude skal ikke löses förend om tre Dage.

Nyser man i Sengen Söndag Morgen, faaer man en Foræring den Uge.

Bedre end Ingenting er det at nyse Mandag Morgen, thi saa sagde Troldkvinden, at bedre var Mandagsnysen end Moderkys.

Nyser man Nytaars Morgen i Sengen, vil man leve det Aar.

Finder man et rustent Jern imellem Korsmisse (3. Mai) og Fardag, vil man faae en Foræring fra Kjöbstaden den Sommer.

Klöer En Hagen, vil han snart smage en sjelden Ret.

Klöer den hule venstre Haand, vil man faae noget, men klöer den höire, skal man blive af med noget.

Finder en Mand en rusten Hestesko, vil han faae saa mange Hundrede Fisk i den nærmeste Fisketid, dersom han driver Fiskeri, som der ere Huller paa Skoen, og et Hundrede for hvert Söm.

Nyser Fisker i sine Net, medens han binder dem eller böder paa dem, betyder det en heldig Fangst.

Lösnes Skorem paa en ugift Mand, vil han snart giftes.

Ere de to störste Tæer ligestore, saa vil Mand eller Kvinde gjöre et lige Parti; men ellers bliver Partiet ulige.

Klöer venstre Öienbryn, bliver man heldig i et eller andet, men uheldig, hvis höire Öienbryn klöer. Andre sige det Modsatte.

Klöe Öinene, varsler det Graad.

Klöer Næsen, skal man om lidt blive vred.

Klöer det Indvendige af Öret, bebuder det noget Nyt.

Venstre Kind er Venne-Kind; er den varm, bliver man vel omtalt, men er den höire Kind varm, bliver man bagvasket.

Klöer Munden, vil man smage en sjelden Ret.

Klöer en Kone imellem Fingrene, kommer hun snart til at forrette Gjordemoder-Tjeneste.

Hikker man, omtales man etsteds.

Blödt og fint Haar betyder godmodigt Sind; haardt og stridt det Modsatte.

Dersom det gjör ondt, naar der rykkes i Haaret, betyder det Jalousi hos Ægtefolk.

Er man kilden i Fodsaalerne, har man Konen mistænkt for Utroskab.

Sætter Nogen en Hue paa en Andens Hoved saaledes, at den sidder rigtig, skal den Förste raade for den Andens Giftermaal.

Kaster Kone eller Pige Sand paa ugift Mands Födder, vil han ikke blive gift i et helt Aar.

Födes et Barn med Tænder, kommer det hurtig til at tale og bliver Digter. Saadanne Tænder kaldes Digtertænder.

Tidlige Tænder varsle kort Liv; komme Tænderne seent, betegner det et langt Liv.

Den, som kan række Tungen helt op i Næsen, er Digter.

Den, som taaler en snever Sko, vil ogsaa taale at staae under Töffelen hos Konen.

Klöe Fodsaalerne, vil man snart dö.

Nyser den ældste Mand paa en Gaard, imedens Mad bæres omkring, vil en sulten Mand komme og faae noget af den Mad. Dette kaldes at nyse en Gæst til Hus, men nyser den yngste Mand, saa nyser han mere Mad til Huset.

Stikker en Syerske sig paa Naalen, imedens hun syer paa et Klædningsstykke, vil Nogen blive forelsket i dets Eier förend det er slidt.

Spytter Nogen uforvarendes paa en Andens Klæder, vil den, som spyttede, komme til at forære den Anden et nyt Klædningsstykke; spytter En paa sig selv, vil en Usandhed blive sagt om ham.

Lægger man om Sommeren en Rive fra sig uforvarendes saaledes at Tænderne vende opad, tyder det paa Regn, og det kaldes da, at Riven spaaer Regn eller kalder Regn ned.

Naar man förste Gang i sit Liv finder en Rede, skal man tælle Æggene og intet af dem slaae itu, thi saa mange Börn skal man faae som der er Æg, men miste saa mange som man slaaer itu. Men hvis der er raadne Æg, vil man faa ligesaa mange uægte Börn.

Gaber man i Sengen förend man sover ind, der hvor man er nylig kommen, bliver man der ikke længe.

Vaske To sig i det samme Vand, ville de snart komme op at skændes. Andre sige, at deres Börn ville komme til at ligne hinanden.

Det varsler for Gæster, naar Katten slikker sig liggende saaledes, at det ene Bagben staaer lige op; da siger man, at Katten reiser Gæstespyd.

Mölfluer kaldes Gæstefluer, naar de flyve meget omkring i Husene, og det betyder altid, at Gæster ere ivente.

En Hund siges at indbyde Gæster, naar den ligger med Hovedet paa Forbenene og vender sig mod Dören. Lægger den Hovedet paa det höire Forben, vil en fornem Mand komme; men dersom Hunden vender Bagdelen mod Dören, men ligger dog i en Kreds saaledes, at Hovedet vender samme Vei, kommer nogen Uærlig. Andre sige, at Hunden indbyder en Ærlig, naar den ligger med Hovedet lige ud paa Forbenene, men en Uærlig, naar det vender til den ene eller den anden Side.

Naar et spidst Redskab (Kniv, Sax eller deslige) falder paa Spidsen, kommer der en Sladderhank. Andre sige, at da vil man ikke saa snart dö.

Mærkes der i et Nu en Stank som af surt Smör, kaldes det Fylgje-Lugt eller Loke-Lugt; de, som kalde det for Fylgje-Lugt, sige, at det varsler Gæster, og dette er Lugten af deres Fylgjer; men de, som kalde det for Loke-Lugt, sige, at en ond Aand er i Nærheden, eller og at en giftig Orm er der i Jorden nær ved; i ethvert Tilfælde er det raadeligt at spytte til alle Sider, thi denne Lugt er af ond Oprindelse.

Falder man paa Veien fra et Hus, betyder det Held; men ellers modsat.

En Fremmed, som Hundene ikke gjöe ad, er uærlig.

Den, som er födt paa en Söndag, er födt til Seier, Mandag til Modgang, Tirsdag til Triven (eller Trætbed), Onsdag til Muld, Torsdag til Fremgang, Fredag til Rigdom, Lördag til Lykke. (I det Islandske er her overalt Bogstavrim, hvilket ikke kunde gjengives her).

Flyve tre Örne bagefter En, varsler det store Tidender.

Brænder Haaret med Lue, saa skal man ikke snart dö, men derimod hvis det brænder uden at flamme op.

Sætter Kvinde en Mandshat paa sit Hoved, betyder det, at hun kan godt lide Manden.

Katten spaaer Tö eller godt Veir, naar den om Vinteren slikker sig bag det höire Öre.

Strækker Katten sig saa, at Klöerne staae langt ud, varsler det Storm.

Naar gamle Katte lege om Vinteren, betyder det ondt Veir.

Om Vinteren vil Storm blæse fra den Kant, hvor Katten kradser i Træ.

Tro aldrig Vintertaage, skjönt der kun er en Nat til Sommer.

Ligge Heste paa Græsgangene för Midvinter, bliver Vinteren haard.

STRÖBEMÆRKNINGER

AF BENEDICT GRÖNDAL.

Overalt i tilværelsen se vi det enkelte og det almindelige afspejle og gentage hinanden. ikke alene repræsenterer et enkelt individ den hele art, men også hele det rige, hvortil det hörer, ja hele naturen. alle naturlegemer ere undergivne tyngdens love, herved forenes de med de fjerneste kloder. alle levende væseners fysiologiske udvikling er i de förste grundprinciper den samme. först efter at celledannelsen er hört op med at være eneherskende begynder den systematiske forgrening. men midt i denne fælles leven og existeren under de samme love, midt i denne almindelighed er der uligheder: enkeltheden eller individualiteten gör sig gældende. vel have vi ingen egentlige personligheder i naturen, men vi se dog strax ved förste öjekast, hvorledes individualiteten, sandelig et slags personlighed, gör sig gældende indenfor hver art[1].

[1] Leibnitz de anima brutorum: in materia esse entelechias primitivas, easque indefectibiles, quidni eis non tantum actionem motricem, sed et perceptionem tribuamus, ut scilicet pro animabus haberi possint, quando corporibus organicis sunt coniunctae. men han er dog bange for at sammenligne dyresjælen med menneskets sjæl: sciendum est, immensum esse discrimen inter perceptionem

Leibnitz udtalte denne sætning ved at påstå, at der ikke fandtes to blade der fuldkommen lignede hinanden. i virkeligheden finde vi ingensteds to fuldkommen lige ting. jo höjere vi stige op i naturens formrækker, desto skarpere træder denne forskel frem, indtil den endelig når sit höjeste punkt, kommer til sin fulde ret i den menneskelige personlighed.

dette for ethvert enkelt individ karakteristiske, som vi kalde personlighed, er ikke en fölge eller et resultat af den menneskelige vilje. men ligesålidt som den kan adskilles derfra, ligesåfuldt er den begrundet i utallige forhold, hvorover vi slet ikke råde. personligheden er i og for sig selv ufrivillig, hos mennesket såvelsom hos dyr og planter. men idet mennesket, og det kan kun mennesket alene, drager den ind under viljens og selvbevidsthedens område, bliver den til sit egentlige selv, det kæreste som vi eje og det som hæver os over omgivelserne og yder hvile og ro. den er grundlaget for sjælens fred. kun ved dens hjelp kan man finde hvile i sig selv. men det er först ved dannelsens og kundskabens, ja vi kunne godt sige poesiens magt, at personligheden får sit egentlige værd. en rå eller mindre dannet ånd kan være en stærk markeret personlighed, men når den ikke, ligesom Akilles, formildes ved harpen, så er den ikke menneskelig, men dyrisk.

det almindelige består af faciterne af de enkelte. man kan sige, at alt i verden afgöres ved stemmeflerhed. folkene fremstå ved foreningen af mange individer og disses personligheder tilsammentagne bestemme nationalkarakteren. ligesom der hos ethvert enkelt menneske findes en bestemt stræben efter at værne om sin egen personlighed, således er det også tilfældet med ethvert folk. alle folk söge at afgrændse sig fra de andre. klart eller uklart föle de, at de ere sluttede

hominum et brutorum. at sammenligne dyrenes ånd med et menneske i somnambul tilstand, således som nogle have gjort, er aldeles urigtigt. man kan ikke opstille en conseqvent analogi imellem en lov og en abnormitet.

selskaber, der vel ved et fælles bånd stå i forbindelse med menneskeslægtens helhed, men som dog på den anden side skulle söge deres egentlige og sikkreste stöttepunkt indenfor deres egne grændser. denne begrændsning eller individualisation er aldeles uafhængig af statistiske forhold, men den er begrundet i den almindelige åndsretning, som er produktet af de forskellige individers personligheder. i kunstens og poesiens frembringelser viser nationalkarakteren sig bedst. men heraf er det dog især poesien, skönhedens sproglige form, hvori folkenes ånd finder sit egentlige, sit evige udtryk. kunde Descartes sige: vis mig et folks guder, så vil jeg sige dig, hvorledes det er: så kunne vi ligeságodt sige: af et folks poesi skal vi kunne bedömme det. ti folkenes ånd kommer egentlig og mest almindelig til sin ret, til udbrud igennem sproget, og når dette bringes til sit höjdepunkt, drages helt indenfor skönhedens grændser for igen at frembringe en skönhed, så bliver det til poesi. sproget er det, som begrændser folkene.

ligesom et individ altid ubetinget er en enkelthed, altså også en enkelthed ligeoverfor det hele folk: således er ethvert folk en enkelthed ligeoverfor den övrige menneskehed. ligesom et individ ved sin legemlige kraft kan imponere og overmande mange: således kan et folk ved mængden af sine medlemmer undertvinge andre folk, eller idetmindste hævde sin anseelse. rigdom har den samme magt hos den enkelte, idetmindste i en vis grad og i en vis forstand, men derimod ikke hos folket. ti her indtræder netop det forhold, hvorom der her egentlig er tale, nemlig åndens magt. den er det, som giver sejer og salighed, og åndens magt er sproget, men sprogets magt er poesien. ligesom folkenes moralske sejer og timelige velvære grundes på noget höjere end den materielle kraft, således går det også med hvert enkelt individ. Athahualpa, den sidste Inka, sagde til Spanierne: selve fuglene i himlen ville standse deres flugt, hvis jeg befaler dem det. han blev henrettet på et offentligt torv i Cajamarka ifölge

Pisarros befaling. denne peruanske fyrste var en repræsentant for sit guldrige folk, der tiltrods for sine rigdomme forsvandt af historien. den enkelte består heller ikke ved den legemlige kraft. den giver aldrig sejeren og den gör aldrig udslaget. vi vide, at de mægtige personligheder, som ved sin magt have fåt verdenshistorisk betydning, dels ikke have udmærket sig ved legemlig kraft eller störrelse, dels ikke gjort brug deraf, når de vare i besiddelse deraf, uden måske ved meget få lejligheder. det er kun ånden, der regerer. vi behöve kun at erindre om Napoleon, den lille mand, og Evropa, den lille verdensdel, og Rom, den lille verdensdels lille del.

forholdet imellem individ og folk går ikke jevnt progressivt fremad.

en begavet mand kan have en gennemgribende virkning på sin nation uden at denne udöver igen en tilsvarende eller forholdsmæssig virkning på andre folk. her kommer det meget an på menneskemassen. hele folket forstår enhver af sine mænd. men når det er ringe i antal, så bæres sproget ikke ud imellem andre folk. når sproget bæres af mange millioner, så bliver det til verdenssprog og alle vil og må lære det, fordi det bliver talt af mange og gennemtrænger alt. bæres det kun af nogle få tusinder, så bryder man sig ikke om det eller det kan ialfald ikke udöve nogen virkning udenfor sig selv. det bliver kun genstand for filologiske betragtninger.

med åndens virkninger holder sproget omtrent skridt. at de to magter, England og Frankerige, i sproglig henseende ligesom beherske den övrige civiliserede verden, ligger vel for en del i disse landes menneskemængde, men dog især deri, at de i den nyere tid have svunget sig höjest op i industriel henseende, noget, som visselig er uadskilleligt fra ånden, men dog hörer kun til dens underordnede egenskaber, som vi kalde klögt, opfindsomhed eller sådant noget, og er

ingen visdom eller kunst, ligesom industri og cultur aldeles ikke forudsætte hinanden eller fölges ad: ‚nogen særdeles höj cultur tör man dog vel neppe tillægge denne mængde, hvor industriel og practisk og hvor övet i mekanisk arbejde den ellers kan være' (Hauch, æsth. afh. p. 13). herved er disse sprogs domination bleven til vane og hævd uden nogen virkelig ret. ti ligesom de selv ere uorganiske, kaleidoskopiske mosaiksprog, hvad der er tilfældet med alle romanske sprog og det engelske med: således indeholde de heller ikke nær så rige poetiske skatte som den gotiske sprogklasse. formedelst denne hævd se vi også disse sprog, især fransk, hævde sig overalt, dels som diplomatikens sprog, dels som hofsprog (i Rusland), dels som videnskabelighedens sprog (i Rusland). med deres græsk latinske udtryk trænge de ind i alt hvad vi skrive ligesom en stövsvanger vind, deres barbarismer opfylde dagbladenes kontorer, universiteternes sale, damernes boudoirer, köbmændenes boutikker og tyveknægtenes smuthuller. på den anden side se vi et stort sprog, som det tydske, talt og skrevet af mange millioner mennesker og ligesom alle gotiske sprog organisk i sin dannelse og udvikling, men uden forholdsmæssig udbredelse og betydning. hvad er årsagen hertil? den, at Frankerige og England fik förste prioritet i civilisationens nyere udviklingsretning. de keltiske folk måtte vige og antage de romanske mosaiksprog, medens den hårdnakkede Germaner forsvarede sin frihed og den digteriske Nordbo tumlede sig på vikingetog og tilfredsstillede med kampsvulmende bryst sin længsel efter det blomsterrige syden: de kom ikke hurtig nok i velten. derfor blev sproget mere ubenyttet og derfor ere vi agterud.

at undersöge sprogets oprindelse har man ofte forsögt. de dybsindigste granskere have anstrengt sig på dette problem uden at have gjort mere end hvad enhver anden kan göre. men hvad enten vi antage, at mennesket igennem en dyrisk potens er kommen i besiddelse af sproget:

quum prorepserunt primis animalia terris
mutum et turpe pecus . . . .
donec verba quibus voces sensusque notarent
nominaque invenere . . . . Hor. sat. 1, 3, 99,

eller vi fölge skriften og antage, at sprogets rigdomme ere med ét blevne oplukkede for mennesket, en virkelig tryllehal, gentonende af musik og sang og i kraft af ordets plastiske idealitet vrimlende af underfulde former: så stemme dog alle fra den allerældste fortid nedarvede sproglige minder deri overens, at folkene i deres barndom, forsåvidt vi ere berettigede til således at betegne de ældste tider i historisk betydning, udtrykte sig i poesi. man betegnede digtekunstens guddommelighed, man anerkendte skönheden derved, at man troede, at den var gudernes sprog, i fortidens mulm ranet af dem fra dunkle magter. de ældste mennesker stode i umiddelbar berörelse med guderne, deres ophav: de bleve skabte af dem, fostrede af dem og de lærte sproget af dem, og dette sprog var poesi. kun enkelte udvalgte mennesker have noget tilbage af de ældste menneskers primitive natur og deres tale er digt. poesien er det ældste og altså også det det mest plastiske udtryk, fordi den er det umiddelbare, naive og barnlige, for menneskets ånd. fra skönheden ere vi udsprungne. poesien er derfor også den inderligste og mest pålidelige udtalelse af et folks karakter eller nationalitet. et mærkværdigt fænomen er det også, at de allerældste digtninger, eller de allerældste skriftlige udtryk for ånden fremstille sig for os i en sådan form, at mange ikke uden al grund anse dem for mönstre og uopnåede af de senere slægter. skönt vi nu vel ikke dele denne anskuelse, så se vi dog ingen egentlig begyndelse. mennesket springer med ét ud i kunstens potens, ligesom Minerva sprang fuldrustet frem af Jupiters hoved. hvorfor ere alle overgangstrin, alle de barnlige forsög ödelagte? eller existerede der ingen sådanne? oplukkedes åndens hal på engang for de udvalgte? jeg skal senere hen komme hertil igen.

vi ere blevne vante til at anvende ordet 'national' og 'nationalitet' på alt hvad der er ejendommeligt for et folk. en nationalitet kan være ældre eller yngre, eftersom folket har dannet sig eller afsluttet sig i en ældre eller senere tid. man kan opstille fölgende spörgsmål:

1. hvor gammel skal et folks ejendommelighed være for at kunne kaldes nationalitet?
2. kan en nationalitet opstå i en historisk tid ved indförelse og vedtægt af visse sædvaner?
3. skal en nationalitet opstå ufrivillig og af sig selv?
4. kan der nu opstå nationaliteter?

hertil kunne vi göre fölgende bemærkninger.

1. nogle forfattere anse en ting desto bedre jo ældre den er. men omendskönt vi tilfulde föle og anerkende fortidens værd, så vil det dog ikke være rigtigt at fölge en sådan regel uden forbehold. alting har sit höjdepunkt, også fortiden har sit, hvorfra den igen daler ned indtil de tidsaldere, der kun betegnes ved stenkiler og pælebygninger. ligesom nu dette er altsammen dunkelt og unddrager sig sikkre tidsbestemmelser, således kan man heller ikke angive nogen aldersforhold for nationalitetens berettigelse. den behöver ikke at ligge bag for folkenes historiske minder og udenfor deres selvanskuelse.

2. studiet af fortidens mytologier og sagnvandringer lærer os, hvorledes fremmede elementer igennem en kortere eller længere tid assimilere sig med de forskellige folkeslag og antage deres karakter. men vi må altid så godt som muligt söge at skelne imellem de overförte ideer, som vandre fra det ene folk til det andet, og de fælles ideer, som gå igennem hele menneskeheden og ere en umiddelbar og almindelig nedströmning fra det höje. om forskellige sædvaner vide vi, at de ere indförte efter et vist givet historisk tidspunkt. således flere kirkelige ceremonier, skönt flertallet af dem ere grundhedenske, sml. Fr. Schiern, Europas folkestammer I 341 flgd. fra folkets standpunkt er dette en

virkelig nationalitet, fordi det reflecterer ikke, det kender ikke dens oprindelse, men det lever i den og fremmer den ubevidst. mangen en kirkelig ritus og mangt et kirkeligt navn har folket opfattet så og så, givet den og den form i overensstemmelse med dets egen tankeretning og derved så nöje sammensmeltet den med nationaliteten, at dens oprindelse vanskelig kan opdages.

3. enhver nationalitet må opstå ufrivillig og af sig selv. den er bestemt og har sin bestemte begyndelse og forplantelse mellem de enkelte. men dens gang er usynlig og usandselig indtil den kommer til sin ret igennem kunsten eller poesien. individets personlighed opstår ufrivillig og af sig selv. således også nationaliteten, der er folkenes personlighed.

4. så langt som civilisationens område strækker sig kan ingen afsluttet nationalitet opstå. civilisationen er folkelighedens fjende, den er confusionens og umoralitetens befordrer. ordet ‚civilisation' tage vi her i sin sædvanlige betydning af fremskridt i industri, fabrikation og maskinvæsen, mekaniske og åndsfortærende forretninger, der lukke folks öjne for dyden og vurderingen af dem selv, ti ‚quaerenda pecunia primum est, virtus post nummos'. de i den senere tid befolkede lande, såsom Nordamerika, have ingen nationalitet. Nordamerika kæmper for en politisk institution, for afskaffelsen af slaveriet, altså for hele menneskeheden, men i denne kamp mangler den begejstring, som kun kan fremgå af folkeligheden og folkebevidstheden, fordi sådant noget existerer der ikke.

af dette nu anförte kan det også ses, at en af nationalitetens hovedbetingelser er folkenes barnlighed og uskyldighed. nationaliteten kan være blodig og rå, men den kan aldrig have sin rod i svig og bedrag. det var ingen nationalegenhed hos Spartanerne, at de lærte deres drenge at stjæle, det var kun en lov. derimod var deres tapperhed og hårdförhed en nationalegenskab, fordi det fremgik af deres levemåde og var derved blevet dem til natur. heller ikke forene vi begrebet ‚nationalitet' med ‚ondskab': negernes tyvagtighed er

ingen nationalitet, men et mangelfuldt begreb om ejendomsretten. på lignende måde forholder det sig også med blodhævn og andre grusomheder, som ere egne for flere folk: de have ikke deres grund i ondskab, men folkets anskuelse af forholdene er nu engang således og sådan får den være indtil den aflöses af en anden.

af alt dette fremgår, at for at kunne have nationalitet, må folkene befinde sig på et vist trin af dannelse (ikke civilisation), og kun på et sådant trin kunne de elementer fremstå, som ved at gå over i poesien give folkene en uforgængelig glands. det ere gedigne guldkorn, som funkle igjennem tidernes hav efter at deres ejere forlængst ere döde. dette gælder ikke alene om fortidens digtninger, men det gælder for alle tider.

folkeåndens nationale elementer kunne dels være af en almindelig, dels af en særegen natur. de förste ere egentlig fælles for alle folk og höre derfor til de almindelige fællesideer, men de indklædes forskellig i en form, som svarer til folkets övrige karakter. således naturfænomener, som gå over alle lande: torden og lyn. den nordiske Thor og den græske Sevs ere, tiltrods for at hovedideen er den samme, to helt forskellige karakterer. til de almindelige ideer höre også kamp, död, kærlighed o. s. v. de sidste eller de særegne have deres grund i tilfældigheder eller og enkeltheder, som udvikles af de förste, eller i særegne naturforhold, der igen bestemme folkekarakteren og give den en vis colorit. således vil isen være et nationalt element for nordboen, palmen for sydboen, havet for kystbeboeren og fjeldet for fjeldets sön.

den poetiske udgydelse kan være mere eller mindre simpel. med hensyn hertil har man opstillet to classer af poesi: folkepoesi og kunstpoesi, naiv og sentimental digtning. at adskille det mere simple fra det mindre simple, det kunstlöse fra det kunstige, er meget rigtigt, men således at overföre det på poesien, det er urigtigt og har sin grund i en ensidig doctrinær mani efter classificationer af alt. det er en vindtör og

råden skolastik midt i en åndelig livsudvikling. hvor ofte se vi ikke ordene: ‚naturdigter, natursanger, folkedigter, folkeviser'? hvorfor så ikke også ‚naturviser'? eller hvem uden den vilde sangfugl er den rette ‚natursanger'? men så må fuglen jo også være ‚folkesanger', ti den synger jo for ‚folket', som bor ude på landet og adskilt fra stædernes höjvise befolkning. inddelingen er urigtig, fordi den er bygget på en falsk grundvold, den er skadelig, fordi den giver folk en falsk idé om sagen. bevis for urigtigheden af denne inddeling er det som ved enhver anden skönhed: når vi have en virkelig og ægte skönhed for os, så tie vi stille, alt det lærde vrövl forstummer. mon Grækerne have tænkt over, om den coiske Venus lignede en attisk eller en ionisk kvinde? og have vi ikke hundrede og atter hundrede digte, som vi nyde som skönheder, uden at bryde os om enten de ere ‚folkepoesi' eller ‚kunstpoesi'? disse såkaldte ‚folkedigte' have dog, hvis vi betragte sagen nöjere, ingen virkelig særegenhed fremfor alle andre digte uden at de ere af ubekendte forfattere og fra en ældre tid — de ere mere eller mindre simple og mange endog ligeså kunstlede som nogen. dette ‚folke'væsen skriver sig dels fra Tydskland, dels fra Frankerige, da man i fölelsen af egen fordærvelse endelig fandt på at söge hvile og kraft i ‚folkets' mere ufordærvede natur, men man betænkte ikke, at man var jo selv folket — ti hvad ere vi, når vi ikke ere af folket? og idet man var så nådig at ville benytte disse sagn og sange, erklærede man med det samme ‚folket' for en lavere menneskehed, og derved opkom de tydske navne ‚volksthümlich', ‚volksthümlichkeit' o. s. v. vel kunde man med nogen föje kalde den for ‚folkedigter', som digter i en folkedialekt. men for det förste er en folkedialekt et fra en ældre og ædlere sprogform degraderet tungemål, som ved hjelp af lærdom og dannelse bör hæves til sin egentlige ret og betydning og drages ind under skönhedens begreb. for det andet er den en virkelig folkedigter, som opfatter og gengiver folkenes inderste og kæreste tanker så fyldigt og forståligt, at de

igennem ham först kunne siges at være komne til sin ret, således er Ingemanns vise om Danebrog og Evalds Kristians vise. hermed nægtes det ikke, at folkedialekten jo kan fremstille den poetiske skönhed. men dens område er og bliver altid indskrænket. de gamle eddiske digtes og kæmpevisernes sprog ere ingen folkedialekter, men et uddannet sprog på skönhedens höjeste tinde. den af filologerne opstillede retskrivning for almuesprogene må i grunden altid blive mere eller mindre vilkårlig. retter man sig alene efter udtalen, så må man jo få ud de störste urimeligheder, ti enhver hörer med sine ören og enhver taler med sin mund, ingen hörer éns og ingen taler éns med en anden. retter man sig efter etymologien alene, så indvikles man i de etymologiske uvisheder, som overalt frembyde sig, idet man dels kan være i uvished eller endog uvidenhed om ordenes afledninger, dels kan aflede dem rigtigt på flere måder. ligesom det er tilfældet med kunstværker og poesi, der have mere at stötte sig til end jernbundne regler fra den objektive virkelighed, nemlig det åndige fundament, som vi kalde smagen eller også skönhedssandsen, således må det også være tilfældet med sprogene. hvorfor skulde man ikke kunne tale om 'smaglöse' retskrivninger, som dog meget godt kunne være etymologisk og fonetisk rigtige? og hvorfor skulde man ikke kunne komme til den erkendelse, at sproget er det skönneste, som det blev forundt den menneskelige ånd at forme og omdanne til et kunstværk? og dette kan kun ske ved skönhedssandsen, ved den poetiske fölelse og takt. de störste og strengeste videnskabsmænd, hvis retning hos de fleste plejer at betegnes ved en formel stivhed, fordi den må være nöjagtig: Georg Cuvier, Alexander og Wilhelm Humboldt, Hans Christian Örsted, Jacob og Wilhelm Grimm: alle disse have vist, hvor forenelig den videnskabelige strenghed er med skönhedssandsen. over deres værker er der udgydt en poetisk duft, som minder os idelig om, at naturen og ånden, som de udforskede, er poesi. ligesom skönheden i poesien og

kunsten ikke frembringes alene ved ord, toner og stoffer: således frembringes ikke et sprogs skönhed alene ved etymologi og fonetik eller afledningsog lydforholde, ti dette er kun sprogets fundament, og de filologer, der kun holde dette fast, ere ligesom store polyper, der stedse holde sig nede på havets dybeste bund og aldrig skue solens lys. men det er folkets egen skönhedssands, der ubevidst danner sproget. filologerne bör hjelpe det, ti de have formen, medens hine have væsenet. i stedet for at holde folkedialekterne i nedværdigelse ved at skrive dem efter udtalen, så de blive upassende til skriftsprog, hvor åndens höje og ædle ideer skulle udtrykkes, bör de tvertimod hæve dem dertil og altid fastholde Quinctilians ord: sic in loquendo, non si quid vitiose multis insederit, pro regula sermonis accipiendum erit (inst. or. I cap. IV). det er netop filologerne, som bör overholde sprogenes love og holde dem indenfor skönhedens grændser, men ikke tilstede, at enhver lovlöshed eller fordrejelse i udtalen skæmmer skriftsproget.

hvad der i al poesi kommer an på er, at stoffet bearbeides overensstemmende med skönheden. så lade vi folkepoesi være folkepoesi og kunstpoesi kunstpoesi. én forskel heri kunne vi dog fremhæve, nemlig den, at den förste er af ulærde, den sidste af lærde folk. men hvad er det for en forskel? enhver digter er jo på sin måde lærd. de oldnordiske digtere forstode hverken græsk eller latin, men de vare inde i gudelærens mysterier. det var den tids lærdom. det samme kan man sige om andre sådanne digtere, som Robert Burns, Allan Cunningham og utallige andre. de kaldes for ‚naturdigtere', men man tænker ikke på, hvor megen lærdom der er i deres frembringelser og at det er umuligt at frembringe sådant noget uden lærdom.

omendskönt nu ethvert folk har sine ejendommeligheder, sine nationale elementer, så er det dog forenet med alle andre folk ved menneskehedens fælles bånd, og dette er det, som sætter os istand til at bedömme og nyde de forskellige

folks digterudtryk, om vi end tilhöre et andet folk. ligesom vi ikke behöve at være Franskmænd for at kunne forstå Marseillaisen eller en fransk heltegerning. vel er poesien skönhedens mest ideelle form eller rettere sagt udtryk: den er ikke bunden til rummet og ikke underkastet tidens ödelæggelser. men vi må dog tilstå, at dens befordrer er tillige dens hindring, det er sproget: ved det bringes skönheden frem for ånden, men det er ikke éns overalt ligesom toner og malerier. det varierer i utallige nuancer og former efter folk og tid, og det må læres, hvis poesien skal forstås.

de forskellige, med hverandre ubekendte folks nationale elementer udtrykke den samme idé og godtgöre således, at de med alle deres ejendommeligheder, der ikke alene ligge i tanken, men også i sproget, tankens form, dog kun ere fælles udtryk for det alment poetiske. det er naturligt, ti alle tænke i grunden éns:

eh' vor des denkers geist der kühne
begriff des ew'gen raumes stand,
wer sah hinauf zur sternenbühne,
der ihn nicht ahnend schon empfand!

det samme spores også overalt i det alment menneskelige. således i lovgivninger. derfor ere de nordiske og de romerske love så beslægtede i ånd. Schlegel siger om Grågåsen: ‚skönt den romerske ret ingen indflydelse har haft på disse lovbud, spores der dog i mange bestemmelser en romersk ånd'. formedelst denne ideernes fælleshed er Shakspeare strengt taget egentlig ingen national, men en universal digter, som man med meget större lethed kan tilegne sig end for exempel Virgil, Horats, Cervantes, Kâlidâsa, ja selv Homer, der formedelst tids- og stedsforhold rigtignok ligge os fjernere, ligesom de også i sproglig henseende adskille sig fra os mere end det er tilfældet med Shakspeare. Dantes guddommelige comoedie, af Voltaire i essai sur les moeurs karakteriseret som et bizart værk, er egentlig hverken national eller universal

men derimod snarere et slags poetisk teologisk encyklopædi over den tids kundskab. ti Dante havde den inde og var ligeså bevandret i teologien som i de övrige da bekendte videnskaber. derfor malede Rafael ham i vatikanet iblandt kirkens koryfæer [1], og om Dante har man det bekendte vers: theologus Dantes, nullius dogmatis expers. men omendskönt man hele tiden hörer det gamle sprog, at Dante har vækket sit folks tungemål — hvad han jo unægtelig hjalp til, men man må betænke hvilket tungemål, et fordærvet latin — så har han dog virkelig fölt, hvor fremmed hans toner måtte klinge:

o voi ch' avete gl' intelletti sani
mirate la dottrina che s' asconde
sotto 'l velame dei versi strani.

de utallige kommentarer og forelæsninger over ham bevise det samme.

hele böger vilde man kunne fylde med exempler på ideernes sammenstöd, på folkenes afspejling af hverandre igennem poesien. alle mytologier stöde sammen og söge hen til den fælles kilde. der er en fælles trang hos menneskene til at tro på overnaturlige ting eller se gud overalt, hvad der er det rigtige udtryk for det, som vi kalde ‚overtro', og formedelst denne fælles egenskab hos menneskene antog Hume, at mirakelhistorierne vare komne ind i vor religion: so that upon the whole we may conclude, that the christian religion not only was at first attended with miracles, but even at this day cannot be believed by any reasonable person without one (of miracles III).

* * *

Jeg bemærkede för, at mange have ansét de ældste digte for uopnåelige idealer. denne anskuelse forfægtedes især af Jacob Grimm med hensyn til eddasangene, medens han dog vistnok ikke trode at kunne anvende den på Tydskerne. for

[1] Dante havde ingen gejstlig grad, han var ‚laïcus'

ham existerede intet islandsk sprog, ingen islandsk literatur uden som en foragtelig fordrejelse af den oldtid, som han hævede til skyerne. at denne anskuelse er fremgåt af egoisme, at den er avlet i uvidenhed og en med forsæt frembragt og vedligeholdt forblindelse for ret og sandhed, at den er forfægtet med hensynslöst overmod, foragtende alle beviser og bortblæsende al virkelighed, det kan ikke skjules for den, der læser Jacob Grimms skrifter og som er lige fortrolig med fortid og nutid. sværger aldrig på, at ingen vil komme, som hævner. Jacob Grimm anså eddasangene for sådanne skönheder, at det vilde være utåleligt, dersom sådanne uslinger som Islænderne skulde have forfattet dem. men hvad om vi nu havde islandske digte, der både i form og indhold overgik eddasangene? ja det er i al fald utroligt for den, som kun med möje og ved hjelp af Islændernes latinske oversættelser kan stave sig igennem eddasangene, og hverken kan eller vil tage hensyn til nogen af de yngre frembringelser. hvor der er sådanne fordomme, at den yngre islandske literatur kun er en degradation og altså, hvad der må være en nödvendig conseqvens, de yngre og nulevende Islændere lutter fjog, dér kan der ikke være tale om nogen videnskabelig virken og endnu mindre samvirken. ligesom Jacob Grimm i sin stuelærdom aldrig hörte det islandske sprogs udtale af nogen Islænders mund, således trode han ved magtsprog at kunne bringe verden til at tro — og sine elever har han virkelig bibragt denne tro — at udtalen nu var ganske anderledes end för, at sproget havde tabt alt med undtagelse af enkelte og da fordrejede former, at á og de andre lukkede selvlyd skulde skrives som å, hvorved sproget får et barokt udseende — „ich ertheile ihnen den circumflex", således lyder den despotiske lov af herren som gav og tog og hvis navn jeg her ikke lover — og således komme vi til at indse grunden til den kendsgerning, der er klar som dagen, at nemlig Jacob Grimms kundskab i det islandske sprog var meget sporadisk, da han ikke vilde have det anderledes. men den egentlige

grund for anvendelsen af denne circumflex er simpelthen den, at de tydske bogtrykkerier ikke have været i besiddelse af vocaler med accent over, og for at undgå omkostningen ved stöbningen af disse typer, har Jacob Grimm i Islandsken indfört de angelsaxiske vocaler, der således vilkårligt ere komne til at figurere i den grimmske skoles udgaver af islandske skriftmonumenter. hvorvidt circumflexen med nogen ret anvendes i Angelsaxisk, skal jeg lade være usagt. det er noget ganske andet at forstå et sprog og være inde i dets ånd, og at samle og sanke enkelte ord og former for at opdrive en grammatik eller et lexicon polyglottum. sagaernes text har han slet ikke læst i sammenhæng, men sine ord og exempler rapser han hist og her fra Björn Haldorsons islandske lexicon, fra de islandske oldforskeres glossarer, fra Finn Magnusens lexicon mythologicum og samme forfatters eddalære, af hvilke to sidste værker Jacob Grimm ligefrem har öst alt det nordiske stof til sin tydske mytologi, uden hvilket den vel at mærke ikke vilde have kunnet blive til noget. overalt hos ham er det det islandske (af ham „altnordisch" kaldet) udtryk, som gör udslaget, netop fordi det som levende sprog existerer endnu og altså forstås bedre end noget dödt sprog, såsom Gotisk, Oldhöjtydsk og Angelsaxisk, der alle af samme grund oplyses af det islandske sprog. denne rapsen hist og her fra sés af steder som anhang til en forelæsning over mandlige navnes kvindekön, hvor tilnavnet nefglita citeres af Guðbrand Vigfússons afhandling over de islandske sagaers tidsregning, istedetfor at anföre det af Ljósvetninga saga. Jacob Grimm kendte ikke den naturlov, at sålænge et folk besidder sprogets former, böjningsevne, dannelseskraft og ordforråd, sålænge besidder det dets lydlove, eller med andre ord, at et uforandret sprog forudsætter en uforandret udtale. al forskel imellem det såkaldte Nyislandsk og Oldislandsk indskrænker sig til nogle enkelte undtagelser, ofte kun til en skriveforskel, og det kan aldrig gennemföres, at drage en bestemt grændse herimellem. når ‚Oldislandsk'

siger ‚þú spáir', hvad er det så på ‚Nyislandsk'? når Konrad Gislason og K. J. Lyngby nævne disse navne, så mene de vist ikke, at der er to sprog, men benævnelserne gælde kun enkelte ordformer. men de, der tænke anderledes, falde i den latterlige inconseqvens, at levende mennesker tale et medfödt dödt sprog. i Jacob Grimms deutsche mythologie er offr ‚altnordisch', pag. 31, dýrka ‚isländisch', pag. 27, og helvíti ‚altnordisch' pag. 290, men ‚isländisch' pag. 765 — det var som helvede! jeg gad nok kende disse magelöse regler for denne distinction! især tager den sig prægtig ud i Erik Jonssons oldnordiske ordbog, hvor et I skal betegne ‚islandsk', men det holdt ikke bedre stik end så, at man i fortalen måtte tilstå, at forsöget var mislykket. hvad det ellers angår, at der henvises til fortalen med hensyn til dette I, så skal jeg bemærke, at folk i almindelighed ikke læse fortaler til ordböger, men kun slå op i dem, og de facto må denne trafik avle den fordom, at det islandske sprog virkelig havde tabt alle ord uden dem, som ere mærkede med I. ikke at tale om, at ingen har endnu læst alle oldböger og endnu mindre excerperet dem, eller at måske ikke en tiende del af ordforrådet er blevet grafisk opbevaret i skrifterne, medens alt det övrige har forplantet sig levende fra slægt til slægt. når jeg finder en mængde anförte ord, dels urigtigt gengivne og dels urigtigt böjede, når jeg desuden finder, at de ord mangle i et sammenlignende værk, som ligefrem måtte sættes, så slutter jeg deraf, at den pågældende filologs kundskab er så ringe og i så mange stykker, som apostelen Paulus siger, at både sin og andres kundskab er (1. Cor. 13, 9). hvorsomhelst man slår op disse Jacob Grimms böger, finder man beviser herpå: (gesch. d. deutsch. spr. 1848) bauli for boli, pag. 32 (samme er også bibeholdt i deutsches wörterbuch under bulle), hros for hross, pag. 31, kú er nominativus! pag. 32 (han har altså ikke vidst, at Snorri siger: kýr heitir skirja), sýr er neutrum, pag. 37, ein hauk for einn hauk, pag. 44, arvidi for erfiði, pag. 54, hafri for hafr, pag. 66,

þàma for þána, pag. 231 o. m. a., foruden den utallige mængde af islandske ord, som han slet ikke har kendt, skönt han gerne havde anfört dem som ‚altnordische', da de forekomme i de mest almindelige skrifter som Snorres Noregskonúngasögur, fornmannasögur og fornaldarsögur; således mangle almindelige ord som farri, gyltr, börgr, þýfi til Oldhöitydsk far, oxe, 33; Angels. gilte, 37; Græsk πόρκος, 37, og Angels. þefeþorn, þifeþorn, þyfeþorn, 232, der på Islandsk er simpelthen þýfiþyrnir eller þúfuþorn, af þýfi og þúfa, tuer, tue på en mark, men har intet at bestille med þefr, lugt. det samme forekommer overalt i hans mytologi: hergir for hörgar (plural.) pag. 59, hamr (hud) for hamarr (klippe) 59, stafgarðr pag. 72 kaldes ellers altid skíðgarðr; at det ikke er trykfejl jeg påviser, kan man se af pag. 1232, hvor et galt ord bliver galt rettet: „ûlfheðnir . . . ûlfhieðar (l. ûlfheðnir)", men det skal være úlfhèðnar; sst. vargstakar for vargstakkar; Sagà for Sága, 287; Skud (ɔ: cunnus) for valkyrien Skuld, 393; skrattaskar (der vilde være af skratti og askr) for skrattasker, 447; sólarglaði 703 er ikke masc., men fem., for sólarglaðan; Urðrbrunnr for Urðarbrunnr 553, ligesom Mannhardt (germ. mythen 1858) skriver conseqvent galt megingiarðr for megingjarðar; pag. 817 skal skapnaðr på ‚Islandsk' være = skæbne, men det er ikke sandt, det har aldrig været brugt om andet end vækst (den legemlige); pag. 822 göres der forskel imellem heill og heil, der ikke existerer således; àsbirna 633 existerer ikke; aptragànga for aptrgánga, 867; fûllt tûngl 673 vilde være = rådden måne, for fullt túngl, fuldmåne; svik 867 bruges i eddaen kun i alm. betydn. for bedrag, forblændelse, men ikke specielt som spögelse; seiðrinn verðr erfiðr 995 betyder ikke ‚wird gearbeitet', men ‚bliver vanskelig, besværlig'; gimill 764, 784 og især 783, der også bifaldes tankelöst af Mannhardt, uden at Snorre ændses eller kendes, skönt han har nominativen Gimli to gange; griothbiörg for grjótbjörg, 777; skàlf for skalf to gange; ur og þàr 779 for úr og þar; qvis 767 er ikke calumnia, men rumor, og bör skrives kvis; leita Oðinn

for leita Óðins 913; fôra for fóru 995; dynia hanar fiaðra 712, ɔ: strepunt galli plumarum, rettet i not. pag. 1224; Spiàkonufell for Spákonufell 1005; ôminnisdreckr for óminnisdrykkr 1055; men -drekkr subst. er den som drikker, potor; blautr for hlutr 1064; krákabein for krákubein 1084; heinn er masc. for fem. hein 1171; miöll Fróða xxxix &c. heller ikke kan han dele ordene rigtigt, men frembringer curiositeter som rag-narökr, rög-nir, pag. 24; sakrû-nar, pag. 132 not.; sil-fri, pag. 103; Skrý-mir 508; Auðum-bla 526; vindhiálmr 607. når han citerer, kommer han med en ordfölge som stalla låta rioða blôði (den barokke retskrivning gengives her) pag. 49; i heliu vera, pag. 290; Freys full drecka, hvilket kun kan tillades i poesi. af sådanne absurditeter er der en utallig mængde, som man ikke bör se igennem fingre med, når man kun har med hovmod og uretfærdighed at bestille. denne behandling af sproget når sit höjdepunkt i Ettmüller, hvis udgave af Vôluspá (Lpzg. 1830) er en af de störste sproglige curiositeter, der opbevares på universitetsbiblioteket. uden at opholde mig ved texten, som E. dog kunde have gengivet rigtig efter danske og islandske udgivere, skal jeg fremhæve f. ex. af pag. 65: „lèt Egill þar gjöra haug á framanverðu nefinu", hvilket vilde betyde, at Egil lod opföre en höj på spidsen af sin næse. men den latinske oversættelse er dog altid rigtig trykt, et bevis på, at manden ikke forstår sproget uden i oversættelser, og dog taler han om Resens ‚sinnlose' udtydninger og river rigelig ned på de nordiske oldgranskere. et islandsk vers ser således ud hos E. pag. xxxiij:

I þag er þingit, lesast laugin
laumar at folgit, vistast aumir,
þomar siölga, orlaug sæmiast;
fiöþ nu virþist, eidur setiast.
flutnug dverrar, frendur hittast,
finnust glaðir, annat spinnum.
vehsid tolla, um vorskuld buhsiþ
veldiþ prysiþ, allt skal gialdast.

den, som forstår denne galimatias, må jo selv være gal. og så råbes der höjt om ‚sprogfejl' af sådanne folk, skönt de selv ere trykfejl i livets bog! den samme legion af onde ånder suser frem som fluer, når man åbner den store tydske ordbog, og jeg er nu bleven træt af at tale om dem. Jacob Grimms yndlingsidé var ikke alene at fortydske alt, men også den, at minde idelig om det islandske sprog som et dödt sprog, fordi han måtte erkende, at dette sprog var både skönt og ydede ham de fleste oplysninger i enhver henseende, og derfor vilde han ikke unde nogen ejendommen deraf. således siger han i gesch. d. d. spr. 302: „auch altn. war smári trifolium album" — jeg mener smári er det endnu; i myth. 673 not.: „auch hier sind die alten namen unnütz geworden" (nl. månens navne), og så anförer han to ord: blánýr (skrevet ‚blaný') og prím, formodentlig opdrevne af Björn Haldórsson, men som aldrig have været brugte i Island. Denne ondskabsfulde og egoistiske tone, som forstyrrer al videnskabelighed og al ærlig stræben, fordi den er ikke andet end et væv af lögne, culminerer i Jacob Grimms grammatik III. ausg. 1840 pag. 421: „Rask .... betrachtete die auf der entlegensten insel Scandinaviens fortgepflanzte sprache als kern und bürgen ihrer dauer. allein sie fristet dort, zu begeisterten schöpfungen unfähig, kümmerlich ihr leben, und wird über kurz oder lang der gewalt eines neunordischen dialects ganz erliegen". men vi ere dog ikke så fattige, at vi ikke kunne karakterisere sådanne grundlöse udbrud, de kaldes sleggjudómar og axarsköpt. den islandske tunge var dog ‚fähig' til at oversætte Klopstocks Messiade og Miltons paradise lost, hvilke to oversættelser vare udkomne förend disse Jacob Grimms ord bleve trykte, og om hvilken sidstnævnte Henderson erklærede, at den på flere steder overgik originalen. men intet af dette har Jacob Grimm kendt. jeg skal heller ikke undlade at sætte Schillers ord om det tydske sprog herimod, for at jeg kan bedre holde ligevægten. han erklærede det for umuligt at kappes med Virgil „in einer so schwankenden, unbiegsamen,

breiten, gothischen, rauhklingenden sprache", imedens Islandsk er i alle henseender et af de fuldkomneste europæiske sprog og et ægte digtersprog, der langt overgår Virgil. og for at sætte kronen på det hele, skal jeg endelig fremhæve, at Jacob Grimm aldrig huskede hvad han sagde, ti i geschichte der deutschen sprache pag. 752 siger han, at Islænderne bevare endnu det gamle sprog næsten uforandret og helt og holdent (unverzehrt); dog under han dem ingen plads i sproghistorien, skönt det er dem alene, som han har at takke for alt det som var ham kærest. da var prof. George Stephens anderledes, thi han mindedes dog Island i et skönt vers ved Ramlösa den 4. Juli 1858:

Still old Iceland, shining kemp-king,
Rests him on his throne of song,
Migthy Mem'ries — guard immortal —
Waking Dwarf-notes loud and long;
Wodens Rune-lore still he heareth,
Listeneth still what Sagas say;
Much for him each brother speireth,
Northlands Bard for aye and aye —
Northlands Priest and Patriarch in Eddic lay.

jeg har ovenfor bevist, at Jacob Grimm ikke kunde Islandsk uden ravgalt, og deraf har jeg fuld anledning til at tvivle om hans gengivelser af flere andre sprog og navnlig når han fölger sin mani til at danne ord, som aldrig have existeret; når han gör det i ‚altnordisch', så er det altid galt. men denne påstand om, at det gamle islandske sprog er uddödt, er for sådanne filologer af yderste vigtighed, ti derhen kunne de altid ty, når det går galt; det hedder da idelig: ‚det er ganske anderledes nu end för, I kende det ikke bedre end vi, ti det er jo et dödt sprog'. dette er Jacob Grimms og hans mænds lösen, og virkelig kunne de ikke sammensætte to ‚altnordische' ord uden galt, som ‚íslenzka túnga', ‚norræna túnga' (Bergmann, chants de sôl p. 4 og 5, og se overhovedet

denne forfatters forfærdelige ‚fascination de Gulfi' (fascinatio fascinans) med alle de fordrejede og misforståede navne!) ligesom da P. A. Munch i AnO 1848 pag. 222 siger ‚hinn konúngr'; Munch har også digtet de to förste vers af Völuspá om igen i et sprog der aldrig har existeret, se AnO 1846 pag. 244 flgd.; men når det går således i det ene, så må det gå således i det andet. det er ellers uheldigt for dem, at subscriptionslisten på fornmannasögur og fornaldarsögur blev trykt, ti ellers vilde vi ikke kunne vise dem sort på hvidt, at af 966 subscribenter på fornmannasögur vare 779 Islændere og deraf lige 600 ulærde folk, bönder, tjenestekarle og kvinder, og af 257 subscribenter på fornaldarsögur vare 154 Islændere og deraf 98 ulærde, således som også allerede i 1828 fremhævedes af Ludvig Giesebrecht i et lille skrift om oldskriftselskabet: ‚und diese (ɔ: subscribenterne) grösstentheils nicht gelehrte, sondern handelsleute, schiffer, handwerker, bauern, knechte und mägde'. denne subscribentmængde er ingenlunde fremgåt af nogen kærlighed til eller fölelse for fortiden, men alene for at have bögerne til morskabslæsning. de islandske rímur, der lige til den sidste tid danne en egen gren af den islandske literatur, og slet ikke overalt ere så smaglöse, som man har bebrejdet dem for at være, ere et håndgribeligt bevis for at skaldesproget endnu hersker som et levende digtersprog, ligesom det altid anvendes i digtene under alle rytmer og former, og det har man fuldkommen ret til, ligesom flere af de yngre islandske digtere ere fuldkommen lige berettigede med og lige så gode som de ældre og stå i mange henseender meget höjere. imidlertid tilstår jeg gerne, at den islandske literatur vrimler af mådeligheder, men det gjorde den gamle jo også og det gör alle literaturer; man bör ikke dömme efter fejlene alene, men meget mere efter det gode som man har. i oldskriftselskabets förste bestemmelser fremhævedes der udtrykkelig, at der skulde tages særligt hensyn til „menigmand" på Island, således som også Giesebrecht udtrykkelig fremhævede i sit lille, imod Islænderne

og hele Norden velvillige ovennævnte skrift; i oldskriftselskabets förste udgaver indtil 12te bind af fornmannasögur og flere værker skreves alle fortaler og alle anmærkninger på Islandsk og i fortalen til 12te bind önskedes Island til held og lykke formedelst dets gamle literatur, som dér fremhævedes som det kraftigste middel til at lære at kende fædrelandets fortid, udtryk, som man i den senere tid vel har taget sig i agt for at gentage, da man tvertimod söger at reducere Islænderne såmeget som muligt, nægter dem om deres eget navn og taler aldrig om fortsættelsen af deres literatur uden med foragt, og det er endog næsten blevet en disrecommendation at være Islænder, som om vi vare noget deterius genus hominum. dette ere de dogmer, som Jacob Grimm har lært sine disciple. iblandt udenlandske mænd eller ikke-Islændere var Rask den, som kunde den islandske tunge allerbedst, ti han var Jacob Grimm overlegen ikke alene i geni, men også i humanitet og retfærdighed. han foragtede ikke Island og dets beboere, men drog selv derhen og lærte deres sprog, og han elskede dem og blev elsket af dem igen, imedens Jacob Grimm vilde ingen ting höre, men lukkede sig inde i sin stue med had og selvklogskab. dersom nogen skulde finde at det var for hårdt at tale således om en död mand, så kender jeg ikke den lov, at man skal tage enhver urimelighed for gyldig, fordi dens ophavsmand er död. en sådan forfatter dör aldrig men lever evigt. det gælder ikke om döden, men om sandheden, der er livet. men i den senere tid er det blevet mode iblandt alt pak, turister og köbmænd, tydske ‚doctorer' og naturforskere, at rejse til Island for at samle ideer til at kunne skrive en bog, og disse böger indeholde da som oftest den urimeligste og ondskabsfuldeste sliddersludder, fordi de rejsende betragte alt med hovmod, forstå ikke et ord af landets sprog og bedömme alt efter de store stæder i den civiliserede verden. en tydsk ‚doctor' Kryper, der rejste i Island i året 1856, trode, at Islænderne vare vilde, hvorfor han istedetfor penge medbragte kun koraller og glasperler for at betale med. der

blev et stort vrövl med ham derover. men se vi den rigtige tact nogensteds bære frugter, så er det her, ti ingen af de ondskabsfulde turister som Edmond, Winkler og Baring-Gould har formåt at forskaffe sig nogen berömmelse med deres snak, hvorimod Rask, Stenstrup og Konrad Maurer have frembragt værker, som alle ville kende og som ville blive gældende til alle tider, hver i sit fag, og netop disse tre erhvervede sig alle et kærligt minde på Island. især ved sin bearbejdelse af de islandske folkesagn har Konrad Maurer víst, hvor nöje han har trængt ind i det islandske sprog, skönt han er ikke filolog, og grunden dertil er hovedsagelig den, at han er fri for den hovmod og selviskhed, som vi möde så ofte hos flere lærde mænd. medens han bedömte de islandske sagn med rigtigt og velvilligt blik, omtaltes de i norske blade med et slags vrede og arrighed, skönt det rigtignok nu ikke mere er blevet sjeldent, at Islænderne omtales i en sådan uvenlig tone, ligesom om de havde gjort nogen ondt. når de så engang imellem söge at forsvare sig imod urimelighederne, så heder det strax, at de tåle ingenting.

Theodor Möbius er den eneste tydske sprogforsker, der kan Islandsk. alle hans udgaver og skrifter udmærke sig ved den smag, nöjagtighed og den rigtige tact, som står i en diametral modsætning til Jacob Grimms unöjagtighed og tactlöshed, som jeg ovenfor klarligen har påvist. men når han i sit foredrag over det oldnordiske sprogstudium (1864) siger, at islandsk sprog og literatur bör kaldes ‚norsk', så betragter jeg det som en kompliment til Nordmændene. omendskönt der er blevet stridt nok om denne sag, hvorom man naturligvis aldrig vil kunne komme overéns, fordi man ikke vil det, så vil jeg dog her svare Theodor Möbius. det er ikke nogen vilkårlighed eller lyst til at tilegne sig andres ejendom, som afholder Islænderne fra at erklære sig for norske og deres literatur for norsk, men alene fornuftgrunde, nemlig 1) efter at Nordmændene engang havde bosat sig i Island, vare de ej længer Nordmænd, men Islændere; de sættes altid

i de gamle skrifter i modsætning til Nordmændene, som dermod kaldes Austmenn, fordi Norge lå öst for Island (hvorimod Islænderne altid kaldes Íslendíngar, men aldrig Vestmenn, som Nordmændene localiter vilde have kunnet kalde dem, hvis de havde skrevet noget om Islænderne); allerede Ari fróði nævner Íslendíngar i det förste ord af sin Íslendíngabók, og cap. 7 kalder han Islænderne ‚ossa landa', hvorved der afgjort göres forskel imellem Islændere og Nordmænd, og denne forskel går skarpt igennem alle fortidens minder. 2) der tales aldrig om, at Islændernes kör og får, heste og hunde skulle være norske. men sproget og literaturen er det eneste, som man vil at skal være det. men sproget og ideerne er ligesåvel en ejendom som noget andet og böre ejeren til, derfor er det ligesåvel et tyveri at tage andres ideer uden at anföre kilden, og sådanne tyverier kaldes plagiater. når altså alle Islændernes övrige ejendomme og frembringelser ere islandske, så er også deres sprog og literatur det fra begyndelsen af. 3) det kan slet ikke komme i betragtning, om Island er koloni eller ikke. det har aldrig været afhængigt af Norge, selv ikke efter sin underkastelse, ti denne var kun en tom formalitet ‚for at höre under en konge ligesom det var skik og brug i andre lande', som kong Hákon den gamle udtrykte sig (fornmannas. x 23). i alt, hvad det åndelige angik, var Island hovedlandet, og det er herefter man må rette sig. når herr Möbius siger: „ebenso wenig als man Homers sprache die alexandrinische, Shakespeares die nordamerikanische nennt", så halter denne lignelse, eller rettere sagt, den er helt lam, ti den forsvarer en dårlig sag. ingen har nogensinde faldet på at kalde Homer en Alexandriner eller Shakespeare en Nordamerikaner. Alexandrinsk er heller aldrig blevet opstillet som et eget sprog, ligesålidt som man kan sige, at Alexandrien havde andet end en græsk literatur; Nordamerika kan heller ikke drages ind i sammenligningen, ti den er intet særegent land, men en verdensdel. Nordamerikanerne ere intet eget folk, men en blanding af alle

mulige folk. man kan ikke mere tale om Nordamerikansk som et eget sprog end Asiatisk eller Afrikansk eller Europæisk, og når noget sådant nævnes, så er det universelt og ikke specielt. ordböger over ‚americanisms' indeholde kun en uorganisk jargon. desuden er det en ganske anden sag med Amerikanerne eller for exempel Englænderne i Indien, som benytte moderlandets levende sprog og aldrig have skilt sig derved. Irsk ansés altid som et eget sprog og ingen modsiger det, eller tror man, at Irland ikke som andre lande i fortiden er blevet koloniseret? dem, der sige, at landet ikke bör råde for sprogets navn, svarer jeg, at dette er en urimelighed, som alene er opfunden for at anvende den på Islænderne, og man kan ikke således uden videre etablere en ligefrem lov i dette punkt. men det naturligste er, at man kalder både sig og sine ejendomme efter sit land, ti at jorden er alles moder, fölte oldtiden tidlig, og derfor hed den γῆ μήτηρ, terra mater. derfor kaldte Skarphèðinn det at falde, ‚at falla í móðurætt' (Njála p. 70). 4) skulde Islænderne erklære sig for norske og kalde deres literatur for norsk, så blev de to ting på engang quod est absurdum. skulde de kalde deres sprog for oldnorsk, således som det er tilfældet i Brockhaus' mindre Conversationslexicon (1863), og i Dietrichs svenske sproglære (1850, hvor ord som ‚selskapr' kaldes ‚fornnorsk'), så vilde dermed siges, at et dödt sprog talles af et levende folk, quod est absurdum. ti alle de sprogbenævnelser, som begynde med old- eller gammel-, betegne, at det sprog er et dödt sprog. så måtte Islænderne jo også kaldes ‚Oldnordmænd' og allesammen være gengangere. vi skulde blot se, om ingen Islænder levede, men at de vare alle uddöde, om nogen gjorde indvendinger imod det islandske navn. 5) da sproget i sin helhed er det samme som i den tid sagaerne bleve forfattede, så kan ingen grændse drages imellem det ældre og det yngre eller det ‚norske' og det islandske. 6) Det er drengeagtigt at forlange, at man skal erklære, at man er det som man ikke er, og barnagtigt at strides om ting, der

ikke kunne være underkastede nogen tvivl, blot for at smigre enkelte egoisters forfængelighed. 7) ingen dansk mand har nogensinde forlangt, at Islænderne skal kalde deres literatur dansk, eller er bleven fornærmet over, at de ikke have kaldt den så, skönt de Danske kunde ligesåvel have adkomst til det, som Nordmændene; sagen er den, at de lade fornuften mere råde, ti der er ingen tilfredsstillelse i at kalde en literatur sin, som ikke alene tilhörer et fjernt og strengt afgrændset land, men også ikke er tilgængelig for det hele folk, fordi den er skreven i et ganske andet tungemål. men det bryde Nordmændene sig slet ikke om, de ville kun have tingen, ligemeget om folket forstår sig på den eller ikke. 8) allerede i det 14de århundrede tale de islandske annaler om ‚islandske böger': Snorri ... hann samsetti eddu ok margar aðrar fræðibækr ok íslenzkar sögur. når der både för og senere tales om norrænar bækr, så er det et urigtigt udtryk, frembragt i tankelöshed. i sit værk over de slesvigske runestene kalder P. G. Thorsen uden videre alt dette for islandsk, og jeg sammenligner ikke hans lærdom i de nordiske sprog med Jacob Grimms. 9) Islænderne ville nu engang have det således og så er det således, men at oxen bröler i bas og hanen galer i sopran, det kunne vi ikke göre for. — den islandske literatur er det uoplöselige og uoverhuggelige bånd, der forener Island med Danmark. — hvad nu angår Sæmundaredda, Jacob Grimms kæphest og den eneste nordiske poesi, som han kan formodes at have nogenlunde gjort sig bekendt med, så anså han og alle hans tilhængere anse det for en stor frækhed, dersom nogen understod sig at lade sig forstå med, at den var islandsk, som om den ikke var ligegod for det. de latterligste urimeligheder ere blevne fremförte med hensyn til denne digtsamling. man lader eddaen gå over stag og kovende hele kompasset rundt på vilkårlighedens hav. for at ingen skal eje den, har man opfundet navnet ‚den ældre edda', uagtet den fra arilds tid har båret Sæmunds navn. dog træffer det sig uheldigt, at netop Is-

lænderne have givet samlingen navnet ‚edda', hvorfor abolerer man da også ikke det? N. M. Petersen tumler sig i sin oldnordiske literaturhistorie (i AnO 1861) på alle mulige måder for at vise, at hverken Islænderne eller Sæmund kan være dens forfatter, og de allerurimeligste påstande, de allermest uvidende forfattere påberåbes. så travlt har N. M. Petersen hermed, at han laver overskrifter som ‚Sæmunds edda ikke af Sæmund', ‚Snorres edda ikke af Snorre'! det er ligesom forfatteren skulde have befundet sig i en eller anden fortryllelse, så forbausende ere hans udtryk. således taler han vidt og bredt for at bevise, at der ingen edda har existeret, det vil sige som samling, og at Snorre ikke har kendt eddaen, fordi han ikke nævner navnet edda; ligesom det var et livsspörgsmål, om digtene vare i en samling eller ikke. hvad der er vist, er, at digtene ere samlede i Island, det bevises simpelthen af codex regius, som er kommen derfra, uden at den ringeste antydning haves nogensteds om, at eddadigtene vare kendte udenfor Island, og virkelig ere de i det hele taget langt mere overensstemmende med den nu gængse stil og talebrug end de fleste andre digtninger. at Snorre ikke nævner eddaen med dette navn, dertil kan der være mere end én grund. da hvert digt har sit navn, så kunde han mageligere nævne det således, og det gör han også ved de tre eddadigte Völuspá, Grímnismál og Völuspá hin skamma (Hyndluljóð), ellers anförer han intet navn, og der er flere sådanne exempler på navnlöse citater i oldskrifterne. hvor Snorre intet navn anförer, dér lægger han eddadigtets strofe uden omsvöb i den pågældendes mund eller og han henviser dertil med fölgende forskellige udtryk: svo sem hèr segir, svo segir hèr, hèr segir svo, svo sem hèr er sagt, svo er sagt, hèr er svo sagt, svo er hèr sagt, svo sem sagt er. ingen har påståt, at Sæmund har digtet eddasangene, men det sagn, som melder, at han har samlet dem og altså haft med eddaen at göre, er ældre end Bryniúlfr Sveinsson, som aldeles ikke selv har fundet på at sætte Sæmunds navn på

codex regius, förend han skænkede den til kong Frederik den tredie. sagnet, der i forbigående sagt existerer i afskrift med en ubekendt hånd fra det 17de århundrede, har netop en betydelig sandsynlighed for sig, ti at Sæmund uden tvivl var en lærd og meget vigtig mand, det sér man tydelig af det, hvorledes Are frode omtaler ham i Íslendíngabók og hvor ofte han nævnes i landnamsbogen og flere sagaer, endskönt han dog aldrig bliver noget rigtig fremtrædende ved nogen enkelt begivenhed uden dengang Island blev matrikuleret förste gang på altinget. netop de fabelagtige sagn om Sæmunds affairer med djævelen göre det sandsynligt, at han har så meget befattet sig med de hedenske myter, som han har samlet i en bog, at klerkerne ikke kunde lide det, og dette misnöje udbredtes fra dem til folket, som således udfandt, at denne lærde mand, som efter alt at dömme har holdt sig tilbage fra de verdslige stridigheder og imod sin vilje omgivet sig med en dæmonisk nimbus, stod i forbund med djævelen, uden at dog denne snak bragte det noget videre, ti som vi véd, var religionen på Island friere end noget andetsteds. således kaldte man denne Sæmunds hedenske mytesamling ‚Sæmundaredda', ikke i god, men netop i ond forstand, nemlig = Sæmunds moder, den bibel, som han interesserede sig mest for og hvorfra han hentede sin visdom, som i folks öjne måtte være trolddom. Sæmundaredda betegnede altså i folkets öjne det samme som en hexebog, som den også på en måde var, da den indeholder den hedenske lære og hexekunster (i Loðfafnismál, Rúnatalsþáttr og Skírnisför f. ex.), og vi vide, at alle sådanne böger havde bestemte navne, således som de islandske hexeböger Grænskinna, Gráskinna, Rauðskinna og Silfra; lige til den nyeste tid har man kaldt en digters conceptbog for Syrpa, der findes iblandt gamle navne på kvinder (i ond forstand). der er en humoristisk, halv ond betydning i navnet her, men deri ligger slet ikke det, som Jacob Grimm og flere have fåt ud af det. ti edda er ikke andet end eiða, moder, forvandlet til kælenavn

ligesom papa, pápi, pabbi; således er kælenavnet Gudda af Guðríðr og Stebbi af Stefán. denne forklaring bestyrkes derved, at denne idé om ‚moder' er egen for oldtiden og foruden at vi kunne anföre flere exempler på den her i norden, kan man se ideen om teufels mutter (fandens oldemoder) behandlet i Jacob Grimms d. myth. 959-960. (når Göthe siger i Faust: ein echter deutscher mann mag keinen Franzen leiden, doch ihre weine trinkt er gern, så siger jeg: ein isländischer mann mag nicht den Jacob leiden, doch seine deutsche mythologie citirt er gern). det vilde altså have været urimeligt, dersom Snorre havde anvendt benævnelsen ‚Sæmundaredda', da denne var oprunden af sådanne grunde. man har ingen ret til at kaste vrag på et sagn fordi det ved förste öjekast synes utroligt, det indeholder altid en sandhed. jeg skal her anföre Paludan-Müllers ord af hans afhandling om Saxo Grammaticus (program 1861) pag. 14, som passe ganske her: ‚når et sagn lader sig fastholde i en bestemt form som mere end en lös tale, når det bevisligt har århundreders hævd for sig, har kritiken ingen ret til at skyde det til side som intetsigende, alene fordi rigtigheden af dets indhold ikke lader sig ligefrem bevise — det er da fordi det er et sagn'. her er ikke tale om nogen fysisk umulighed og her er århundreders hævd. fra det förste vi höre om codex regius, heder den Sæmundar-edda — ja endnu för end codex regius kendtes, som det anförte sagn beviser, ti der nævnes den ‚drapa' (her for digt i almindelighed), ‚er hans ljóða-eddu er vön að fylgja og kallast Sólarljóð': her er udtrykket aldeles sikkert, der kendes ingen tvivl, og Torfæuss udsagn om, at sagnet er langt ældre end Bryniúlfr Sveinsson er fuldkommen rigtigt. at eddaens navn ikke figurerede med den samme glans som andre bögers navne, derfor har jeg både anfört grundene, og desuden er det vist, at disse digte slet ikke vare så bekendte i Island, som de andre viser og sange: hverken skáldatal eller nogen saga (med undtagelse af et eneste sted) indeholder den ringeste antydning til noget

eddadigt, hvad der rigtignok, i forening med disse digtes pludselige opdukken i én samling, giver mig mistanke om at Sæmund virkelig har forfattet digtene, det vil sige: bragt gamle lærdomme og sagn i denne form og den sprogform hvori vi nu have dem. når Arne Magnusson har sagt, at Sæmund var 70 år gammel, förend han begyndte at beskæftige sig med dette arbejde, så er der ingen beviser, hvorpå en sådan angivelse kan stötte sig. og var han virkelig så gammel, hvad så? når Bergmann (fasc. de Gulfi pag. 41) bemærker, at codex regius hverken bærer Sæmunds navn eller kaldes edda, så hörer det til de sædvanlige absurditeter, som discussionen om denne sag har avlet. det er ligefrem latterligt, at vælte sig på alle sider for at ‚bevise', at Sæmund intet har med eddaen at göre. det er ligesom det gjaldt livet eller hele livets ære! og hvis man nu kunde ‚bevise' det, hvad har man så vundet? hvilken positiv sandhed er man kommen til? man har intet vundet og ingen positiv sandhed opdaget. det må være indlysende for enhver, som kun har sund fornuft eller hvad man kalder sensus communis, at Sæmund med forsæt ikke har udbredt disse bogstavrim (ti sange ere de ikke, de have aldrig været sungne, og digte ere de ikke, men kun embryoner til digte). de stod i en altfor stærk kontrast til kristendommens lære, og udbredelsen deraf kunde for ham have de fölger, som jeg ikke behöver at omtale. men på den anden side er det også indlysende, at denne samling, der efter Sæmunds död var beroende i Odda iblandt hans övrige efterladenskaber, måtte udöve sin tiltrækningskraft på den poetiske og tænksomme Snorri Sturluson, som jo indtil sit tyvende år opholdt sig i Odda. at Snorri omgikkes så varsomt med den, som man tydelig ser, at der er gjort i Gylfaginníng, det vil ingen undres over, som betænker Snorres karakter som verdensmand og diplomat, og dette må man se af Sturlúngasaga selv, ti af hans levnetsbeskrivelse foran heimskrínglas store udgave kan man ikke se hans ånd. at han, som Bergmann mener (fasc. de Gulfi

pag. 30), skulde have forfattet Gylfaginníng for at forberede sig til at skrive Noregs konúnga sögur, er meget usandsynligt, tvertimod må den være et af interesse for oldtiden fremkaldt ungdomsarbejde (sml. Grönl. hist. mindesm. I 23-25). heller ikke forekommer der noget sted i Snorres skrifter, som kunde give ham lejlighed til at göre en eller anden literaturhistorisk bemærkning om Sæmund, skönt han vel kunde göre det uden lejlighed, ti således se vi ofte indpodninger, som ikke stå i nogen logisk sammenhæng med omgivelserne, ströbemærkninger som dette er. men at Snorre aldeles afholder sig fra yttringer om Sæmund, det er et end yderligere bevis for mine formodninger. enhver upartisk og ubildet mand vil yde mig den ros, at denne fornuftbehandling af det sagnmæssige, men ubevislige, vil tynge mere i vægtskålen end N. M. Petersens udförlige citater af bornerede forfattere, der alle have den samme egenskab, nemlig at præke höjt og lydeligt om det, som de ingen forstand have på, ja om det, som de aldrig havde kendt (dette siger allerede Zeuss i die deutschen und die nachbst. 1837 fort. p. VII om Schlözer, der også var en af dem, som mest talte om eddaen). man vil ikke kunne stille andet imod mig end den samme umotiverede vilkårlighed, som P. A. Munch i fortalen til ‚den ældre edda' pag. V, gentaget af N. M. Petersen l. c. pag. 78 not. 2, at nemlig beretningen om navnet Sæmundaredda kun var ‚et löst og lidet tilforladeligt udsagn'. på denne måde kan man jo afvise alt, hvad man ikke vil have, og til en sådan ‚argumentation' udfordres der hverken kundskab eller fornuft. da er det ikke værdt at undersöge eller pröve noget. der kan ikke opstilles en eneste grund for, at Sæmundareddaen, således som vi nu have den, er bleven til udenfor Island. når N. M. Petersen l. c. pag. 6 lader forstå, at Rígsmál, ‚det ældgamle Rígsmál!' som de kalde det, ikke kan være forfattet på Island, fordi man dér ikke kendte kongemagten — ak man kan dog neppe spilde blæk herpå! ellers stiller Rígsmál sig slet ikke som noget gammelt digt, ti et forsög på at

systematisere menneskeheden og inddele den i klasser, der er noget ganske andet end Hesiods inddeling af tiden og slægterne, kan ikke opstå för end efter en lang forberedelsestid, ikke för end reflexionen stærkt har gjort sig gældende. desuden forekomme der flere udtryk i eddaen, som ligefrem vise hen til Island. således i Völuspá: hapt sá hún liggja undir hvera lundi, hvor hverr ikke kan betyde noget andet end en varm kilde, og disse findes jo ikke andre steder i Norden end på Island. også ses det tydeligt, at digteren hermed har tænkt på den vulkanske, underjordiske ild, har antydet det dunkelt som Jónas Hallgrímsson udtrykte tydeligt på en ligeså klassisk måde, men med en langt fyldigere digterkraft: ‚Loki bundinn beið í gjótum bjargstuddum undir jökulrótum'. Völuspás beskrivelse af mistilteinen viser, at digteren ikke har kendt denne plante. Atlamál hin grænlenzku kaldes således slet ikke af Grenland i Norge, ti så vilde de hede ‚hin grenzku' ligesom Haraldr grenzki (‚Ólafr grenzki' kaldes Olaf den hellige i ágrip af NKS, fornmannas. x 395), men de ere enten digtede af Islændere i Grönland og som sådanne optagne i eddaen af Sæmund, eller de stå i et andet forhold til dette land. hvad desuden angår de obscoene steder i Skírnisför og Ægisdrekka foruden flere sådanne kraftsteder, som kunde synes uværdige for en klerkeviet mand som Sæmund, så kende de ikke meget til Saxo Grammaticus, som monne indvende sådant imod Sæmunds forfatterskab. idetmindste overgås Sæmund i den henseende af Saxo, f. ex. i samtalen imellem Erik og Götvara lib. V (ed. Müll. I 210-211), så at man deraf kan se, hvor lidt klerkerne toge sig sådant noget nær i hine tider, og det hjelper heller ikke stort at vælte skylden overalt hen på Islænderne, hvergang et obscoent eller crast sted forekommer, således som N. M. Petersen og flere næsten altid göre, ti intet er lettere end at sætte her i mod ti gange værre udtryk fra alle literaturer. oldtidens ligefremhed hader man, men hörer heller på samtidens frivole slibrigheder eller slibrige frivoliteter. vel er det vist, at Sæmund

var en lærd mand. det se vi af flere steder. men tilnavnet fróði kan han ikke desto mindre have fåt på grund af sin formentlige kyndighed i hexeri, som jeg ovenfor har yttret at almuen måtte tro at han var i besiddelse af, således som den altid har trot og endnu tror om flere lærde og underlige mænd (f. ex. om Tycho Brahe). fróðr anvendes langt oftere i en sådan magisk betydning, ligesom fræði også betegner hexeformularer. når guder og jætter kaldes fróðir, så er det altid med bibetydningen af deres overnaturlige magt. således ‚kerling ein fróð at mörgu', Njálss. c. 125; margfróðr finnr, heimskr. fol. I 73 (Hálfdánar s. svarta c. 9), hvilket ligefrem udtrykkes ved fjölkunnigr, hexekyndig, i þáttr Hálfdánar svarta, Fornm. s. X 170. de hexekyndige Vefreyja og Svipuðr vare begge margvís ok fróð, Fornaldars. III 594. aldeles den samme betydning se vi i Dansk i ‚en klog kone', ligesom også i Islandsk klókr enkelte gange anvendes således: kerling hans var klók ɔ: hexekyndig, Fornaldars. II 376. at Styrmir, selv kaldet frode, som menes at have oversat Odd munks Olafs Tryggvasonar saga, kalder Sæmund ‚den frode' i ordets ædleste betydning: ‚Sæmundr prestr hinn fróði, er ágætr var at speki', Fornm. s. X 289, det står her slet ikke i vejen, ti de lærde have sine egne anskuelser og de ulærde sine og anvende det samme udtryk for begge. således hed den hexekyndige mand eller kvinde vísindamaðr eller vísindakona, videnskabsmand, videnskabskvinde, fordi hexeri var hin tids videnskab og visdom. at ellers Sæmunds bibliotek har været så storartet, hans skrifter så mange og omfangsrige og skolen på Odda så overordentlig, det er kun et fantasibillede, som Finn Magnusen har bundet folk på ærmet. intet sted i oldskrifterne berettiger os til slige antagelser, men der er flere som have taget imod dem med begge hænder for at frembæve og bestyrke deres yndlingsidé om fortidens idealitet som en modsætning til nutidens trivialitet. de rosende udtryk i oldskrifterne, biskupa sögur f. ex., som angå den islandske videnskabelighed, ere dels åndelig og figurlig at forstå, såsom

når Oddi kaldes den höjeste hovedstad, når Tingöre kloster hæves op til skyerne, fordi munkene dér beskæftigede sig med boglige sysler. dels må man betænke, at de gejstlige selv ere forfattere til disse udtryk. den literære virksomhed i Island har altid været spredt over det hele land, uden nogen egentlig almén-interesse for selskabelighed. hvad eddaen igen angår, så er P. E. Müllers mening om dens höje alder, som uden videre tiltrådtes af Wilhelm Grimm (deutsche heldensage pag. 4), P. A. Munch og flere, aldeles vilkårlig og uden al grund, omendskönt P. E. Müller måske var en endnu grundigere kender af den islandske literatur end selve Rask. også kunne vi her erindre om Gudmund Andreæ og Runolf Jónssons udtryk om Völuspá, ‚at den var forfattet af den erythræiske Sibylla, længe för den trojanske krig' (N. M. P. l. c. pag. 99), om hvilke det er vanskeligt at sige, om det skal være skæmt eller alvor. det ligger rigtignok nær at antage, at sådanne höjtravende talemåder skulle være en höflighed for at smigre folks forfængelighed, men det er ingen tilfredsstillelse i at leve i illusioner. kun ved en ærlig stræben efter sandhed kan videnskabelig beskæftigelse have noget værd, og allermindst her kunne intetsigende komplimenter finde sted, da ingen kan have nogen personlig fordel eller skade eller lide nogen fornærmelse i sådanne sager. at slutte sig til digtenes forfattelsestid i overensstemmelse med de deri nævnte tidsforhold kan heller ikke lade sig göre. ti når P. A. Munch (AnO 1848 pag. 261) antager, at Hyndluljóð må være fra Sigurd Rings dage, så er det virkelig löjerligt at sætte en halvmytisk person som tidsbestemmelse, ikke at tale om, at på den tid, når vi endelig skulde tale om en sådan tid, kunde sproget slet ikke være blevet så udviklet, som det er i Hyndluljóð. Munchs ovenfor anförte forsög til at vise den oprindelige skikkelse af Völuspá er en stiltiende, men afgjort erkendelse heraf. et digt i en meget ældre sprogform kunde meget godt have existeret som forbillede til Völuspá, men det er ikke den Völuspá, som vi nu have, og dette gælder om

alle de andre eddadigte. at de såkaldte eddiske digte ikke ere de ældste digte i Norden, bevises desuden ligefrem af skáldatal, der udtrykkelig erklærer, at Starkads digte om de danske konger ere de ældste af alle de digte, som man ‚nu' kan her i norden: ‚hans kvæði eru fornust þeirra er menn kunnu nú; hann orti um Danakonúnga'. og dette udsagn går igennem hele Norden, skönt i en noget forskellig form: ‚historiam belli Suetici Starcatherus ... primus danico digessit eloquio', Saxo lib. VIII init., hvormed Saxo bestemt mener, at Starkad har först digtet ‚i den danske tunge'. ligeså står der i Petri Olai chron. ap. Langeb. I 101: ‚belli huius seriem primus patrio sermone edidit', hvilket ligeså lidt behöver at være ligefrem taget af Saxo, skönt Peter undertiden anförer ham, som hver beretning i Saxo behöver at være tagen fra islandske sagn, ligesom der ingen sagn kunde være i Danmark uden Islændernes hjelp. men man er blevet forledet til, formedelst Saxos egne udtryk, at lægge en altfor stor vægt herpå. vel er nu denne beretning om Starkad uhistorisk, ti han var en hundvis jætte og intet menneske, men den viser det, som den skal vise, at nemlig man ikke anså eddadigtene for at være de ældste digte, ja den viser endog indirecte, at man ikke kendte dem. i genealogier og de digte, som streife ind på det gebet, således som det er tilfældet i Hyndluljóð, kan forfatteren holde op når han finder for godt, og der er slet ingen nödvendighed tilstede, som tvinger ham til at vedblive indtil hans samtid, med mindre han sætter sig det som et bestemt mål, som f. ex. Ari fróði i Íslendíngabók. af eddadigtene anförer Snorri kun få og endnu færre med navn. det er Völuspá, Hávamál, Vafþrúðnismál, Grímnismál, Ægisdrekka, Skírnisför, Hyndluljóð eller Völuspá hin skamma og Fofnismál (om Heimdallargaldr, Þorgrímsþula og flere andre små brudstykker vide vi ikke noget). hvorfor anförer han da ikke flere? (Bergmann, fasc. de Gulfi pag. 42 glemmer eller véd ikke af Ægisdrekka og Fofnismál, men det véd han, at Snorri kendte kun ‚quelques fragments' af Völuspá).

at han ikke skulde have kendt dem, hvis de existerede, er uantageligt, da skálda viser höjt og lydeligt, at han må have kendt alle nordens gamle digtere og mange, som vi nu slet ikke kende. Grottasaungr er uden videre sat ind i skálda, og det naturligste er, at Snorre har digtet den selv. eller er nogen virkelig så naiv at tro, at Brage skald og troldkvinden have skinbarligen haft möde i en skov og talt sammen? — strengt taget har man ingen ret til at henföre til Sæmundar-edda flere digte end dem, som stå i codex regius. heller ikke kunde det ligge i Snorres plan at overfylde hele Gylfaginníng med sådanne citater, medens skálda ifölge sagens natur måtte udstyres med andre digteres udtryk i overflödighed. eddadigtene kunde derimod ikke anbringes i skálda mere end han har gjort, ti de ere hverken rige på hættir eller kenníngar. at Snorre iövrigt kendte digte om Volsungesagnene, se vi af hans ord: eptir þessum sögum hafa flest skált ort, SnE ed. Arnam. I 370, men deraf fölger slet ikke, at dermed skulde absolut menes de eddiske kviður, da vi jo have ældgamle Volsungedigte i dróttkvæðalag, f. ex. det af Snorre citerede digt af Bragi gamli om Ragnar loðbrók. Eyvind skáldaspillirs anvendelse af kenníngar fra Volsungesagnene vise kun, at han kendte disse sagn, men ikke, at han lånte disse kenníngar fra noget digt. der er da kun to alternativer: 1, enten må Sæmund have parafraseret sagnene og lærdommene (sat dem i bogstavrim) og således forfattet digtene, eller 2, de ere enten samtidige med eller yngre end Snorre. fra sprogets side kan intet haves her i mod. er en digter noksom inde i det antike sprog, og det er enhver ægte digter på hvilkensomhelst tid han lever, så kan han digte deri, uden at nogen tidsalders præg gör sig gældende. dette kan man se af hele den islandske digterliteratur indtil den allernyeste tid, men det kan jeg ikke göre for, at de, som skrive om eddaen, ikke kende den eller ville kende den. og hvad det angår, at man a) har villet påstå et digts ælde deraf, at deri fandtes gamle og sjeldne ord, som f. ex. undorn og

múspell, som flere filologer ere blevne ligesom forhexede af, eller b) vil erklære et digt for ungt og altså for ‚uægte' (ligesom poesien ikke var evig ung), fordi der enten forekomme fejlagtige udtryk eller et ord, hvis ælde man ellers ikke ligefrem kan bevise, så falde begge disse påstande strax omkuld ved en nöjere kundskab og overvejelse. med hensyn til det förste, så har jeg för bemærket, at digteren kan anvende ældgamle og sjeldne udtryk, når han vil, ligemeget i hvad tidsalder han lever. har måske Öhlenschläger ikke gjort det samme? eller gamle Grundtvig? jo de har! det kommer kun an på, om sproget og emnet kan tåle det. i poesien er det naturligt og til alle tider vedtaget, at man anvender sprogets hele skat og forråd fra de ældste tider, og dette lader sig göre, når sprogets böjningsforhold og dannelsesevne er så uforandret som i Islandsk. men også i den ubundne stil se vi mange nyere islandske forfattere archaisere på samme måde som den gamle Grundtvig. jeg skal af mange kun nævne Espólín, forfatter til Íslands árbækur, og Gísli Konráðsson, som endnu lever og som uden at være ‚lærd' skriver det islandske sprog i sagaernes ånd uden at ane noget om ‚oldislandsk' eller ‚nyislandsk' og uden at fölge den fra Reykjavík skole udgående smaglöse og åndlöse stil. på den anden side kan det ikke nægtes, at nye ideer fordre nye udtryk, men istedetfor at begrunde eller forudsætte et ‚nyt' sprog, tage de alle disse udtryk fra den gamle kilde, hvilket klart og tydeligt er blevet begrebet og fremhævet af Georg Lund i hans skönne afhandling i antiquarisk tidsskrift 1852—54 pag. 75. også se vi det tydeligt, at membranernes afskrivere (eller forfattere) ofte have gjort sig umage for at skrive så ‚ældgammelt', det vil sige curiöst, som muligt, og have hverken rettet sig efter etymologi eller udtale mere end de fandt for godt. ja de bringe sproget til at se endog langt hårdere og underligere ud end de langt ældre digte, som de anföre, ti disse kunne formedelst rimet ikke forandres så meget som den ubundne stil. retskrivningen er et ligeså

svagt bevis for en höj alder som anvendelsen af runer, hvorom allerede Langebek har yttret sig rigtigt: solius curiositatis ... literis runicis exaratus est (codex), Scr. I 26. hvad det sidste (b) angår, nemlig de fejlagtige udtryk, så kunne alle fejle, errare humanum est, det er altid tilgiveligt, når det ikke kommer af hovmod eller selvklogskab, og enhver kan være usikker med hensyn til et eller andet, ligesåvel de ældre forfattere som de yngre. imidlertid er det dog en fastgroet mening hos mange, at alt må nödvendig være desto fuldkomnere jo ældre det er, og alle urigtigheder skrives på afskriverens regning, ligesom forfatterne selv absolut måtte have været ufejlbare. formedelst hin anskuelse ere utallige barokke og ulidelige ordformer komme ind i den ovenfor nævnte ‚oldnordiske' ordbog, som f. ex. endelsen -ask, der avler skraldefænomener som laskask, raskask, vaskask. (endog superlativer må have dette ask, som tíðask, beder da hankönnet tíðaskr?) den store legion af ord, som begynder med ú, ligesom man nogensinde skulde have sagt úmöguligr eller úfúss — ja det kan gerne være man har sagt det for en tid, eller nærmere og rigtigere udtrykt, at nogle have udtalt det således, men det har snart måttet vige for andre skönnere og lettere former, ti det er naturligt, at et sprog ved siden af en etymologisk correcthed söger hen til den evfoniske skönhed. således var det også uheldigt, når Rask af et formentlig fejlagtigt udtryk, grávölluðr, i Gunnarsslagr trode at finde bevis på, at dette digt var forfattet af Gunnar Pålsson. hvor mange lignende ord have vi ikke fra oldtiden, som man af al magt söger at godkende, men som man uden videre vilde forkaste som ravgale, dersom de bevislig stammede fra den nyere tid! således overser Jacob Grimm aldeles verset i Völuspá: þá kemr hinn dimmi dreki fljúgandi, blot fordi han ikke finder dreki på andre steder i eddaen end i Sólarljóð (mythol. p. 652 og d. wb. art. drache). fremdeles, når Snorre vidste, at Sæmund havde forfattet eddaens heltedigte, eller når han, hvad der er meget sandsynligt, ikke kendte

dem uden igennem ham eller hans bearbejdelse, så er det forklarligt, at han ikke citerede dem som kilder, hvorimod hans henvisning til mytedigtene beroer på en ganske anden grund, nemlig den, at gudelæren tager sig höjtideligere ud i rimbunden form end i ubunden stil. den idé foresvævede også oldtidens forfattere ligesom os, nemlig at citere noget antikt, og da digtene ikke vare ældre end så, så bröd han sig ikke om at citere dem. ere de derimod yngre end Snorre, så kunde han jo ikke anföre dem. de i Volsúngasaga og flere sagn anförte ‚eddiske' brudstykker kunne også være af Sæmund eller fra samme tid, også yngre. når man tror, at digtene nödvendigvis må ligge til grund for sagaen, så er her atter noget aldeles ubevisligt. både digt og sagn kan have samme mand til forfatter. når man finder, at den prosaiske fortælling er med hensyn til stilen meget dårligere stillet end de ‚citerede' brudstykker, så må man betænke, at en god digter ikke altid er en god stilist i ubunden stil, eller omvendt. vi vide, at Cicero ikke kunde sammensætte nogen ordentlig poesi, og man sagde om Virgil, at han ikke godt kunde skrive prosa. om Sighvat skald siger Snorre (Ólafs helga s. c. 170), at han ikke var så veltalende i ligefrem tale som i digt. også ligger det i digtningens natur, at holde sig mere ren og klar, nærmere ved fortiden, mindre besmittet af nutiden, mere uforanderlig, mindre afhængig af tidsåndens omskiftelser, end den ubundne stil, ti denne er menneskenes sprog og må altså föje sig efter dem i vel og i ve, men hin er gudernes tungemål og ligesom de selv vandrer den på stjernernes uforanderlige bane. denne hovedregel vil man finde at går igennem alle lande, naturligvis med sine undtagelser og modificationer, som det er tilfældet med alle regler. vi have ingen grund til at tro, at de mytiske helte og heltinder, selv når disse virkelig existerede, og fremstilles i menneskelige forhold, selv have digtet de vers, som lægges dem i munden, men allermindst have vi grund til at tro på versenes tilblivelse af overnaturlige væsener, eller mon et finngálkn

(sfinx) virkelig har digtet visen: Hildr stendr hverjan myrgin &c. (i fornmannas. V 246)? det samme er tilfældet med jætter og andre uhyrer, og vi göre til slutning den bemærkning, at i hine tider, da der ikke var om nogen kritik at tale, men sagaerne forfattedes og nedskreves blot for morskabs skyld, uden at man kan sige, at der var tilstede en virkelig bevidsthed om noget höjere eller ideelt mål, så gjorde sagamændene sig ingen skrupler over at lægge heltene en sang eller et vers i munden, da det nu engang var skik og brug at smykke sagaerne på denne måde. men hvor der er tale om en virkelig existerende og som sådan anfört digter, der gælder denne sætning ikke (sml. P. E. Müller, über den ursprung &c. der isl. historiographie, Kph. 1813 pag. 114 flg.). N. M. Petersen påstår l. c. pag. 83, at flere af de eddiske sange om Volsungesagnene have været sungne her i norden för Sæmunds dage, og denne påstand stötter sig kun derpå, at man kan se det på ‚titlerne'! altså må i overensstemmelse hermed Völuspá være digtet af en ‚vala' (det lader ellers til, at nogle have virkelig været så naive at tro det), Hávamál af Odin og Hyndluljóð af Hyndla. de lange deductioner, som N. M. Petersen anförer efter Bergmann, ere uden nogensomhelst grund og forråde kun et höjst overfladisk bekendtskab eller rettere sagt et fuldkomment ubekendtskab med de forhold, som man må kende, når man skal kunne danne sig en nogenlunde klar idé om denne sag, ligesom Bergmann da heller ikke er nogen selvstændig forfatter, men gengiver kun andre forfattere uden at anföre dem, omendskönt han taler om ‚slet stil', ‚mangel på kundskab' o. s. v. hos Sæmund og Snorre. — hvad Snorra edda angår, der, som sagt, hos N. M. Petersen bærer overskriften ‚Snorra edda, ikke af Snorre', så kan det afgöres kortelig. heller ikke Jacob Grimm kunde lide, at Snorre skulde være forfatter til Gylfaginning og skáldskaparmál, dertil finder han dem altfor gode (gesch. der d. spr. pag. 760). men her er ikke om nogen 'tradition' eller usikkert sagn at tale, ti den, som kun et

halvt århundrede efter Snorres död skrev på Upsala-eddaen: bók þessi heitir edda. hana hevir saman setta snorri sturlu sonr — og disse ord ere ikke senere tilföjede, men skrevne af den samme mand, som skrev skindbogen selv, se Snorra edda ed. Arnam. II 250 og not. 2 samt fortalen pag. VII — han hörer ikke til traditionen, men er en historisk autoritet, som ingen kan afvise, med mindre man anvender de despotiske magtsprog, som man er så vant til at höre med hensyn til denne sag, idet man uden videre nægter eller tildækker de allerklareste og bestemteste beretninger. her fremhæves Snorre udtrykkelig som forfatter til Gylfaginning (frá ásum ok ými), skáldskaparmál og háttatal, og mere har man aldrig tillagt Snorre. Upsalamembranens ælde og det her omhandlede udsagns rigtighed er bleven godkendt af Konráð Gíslason, Jón Sigurðsson og Sveinbjörn Egilsson, alle tre af förste rang og imod hvis autoritet ingen kan stilles i denne sag. navnet edda er fra Sæmunds bog gåt over på Snorres bog og har i tidens löb tabt sin oprindelige onde betydning. Sæmundaredda eller edda Sæmundar er et i al fald mere passende navn end ‚den ældre edda', ti for det förste er dette navn lavet af moderne filologer og i den bestemte hensigt at smigre folks forfængelighed, imedens eddaen har båret Sæmunds navn fra det förste man kender den — dette vide jo alle, hvorfor skal man så tie dermed? for det andet udtaler titelen ‚den ældre edda' den bestemte tidsangivelse, at hele dens indhold skulde være ældre end Snorres edda, hvad der er ingenlunde vist. alle de derivationer af ordet ‚edda', som N. M. Petersen anförer pag. 76-77, ere urigtige, således som han også selv antager, og Jacob Grimms afledning, hvorved han får ud betydningen ‚summa auctoritas', falder når man betænker at i Rígsmál er det netop ‚edda', som avler trælleslægten: endnu et bevis for det ovenfor anförte. med hensyn til Sæmund skal jeg endnu hertil knytte den bemærkning, at når der i Völuspá nævnes hvera lundr, således som jeg fremhævede för, så var Sæmund netop i de

egne af Island, nemlig på sönderlandet, hvor der ere hverar eller varme kilder.

dersom Sæmund og Snorre havde været danske eller norske, hvor vilde deres navne ikke være blevne hævede til skyerne, hvor glad vilde man da ikke have været over at kunne tillægge dem nordens mærkværdigste skriftmonumenter! den mindste töddel af deres færd vilde være bleven omgivet med mindets glans, og hvad man dels ligefrem benægter, dels skjuler, vilde være blevet fremstillet i begejstringens sollys. de hvile begge i ubekendte grave og dem selv kan det være ligegyldigt, hvad man siger her på jorden — eller kan det? hvad skal det da egentlig betyde, når man har så travlt med at frakende dem den betydning, som der er bleven tillagt dem lige fra deres egen tid? er man bange for, at Island skal komme til en altfor stor hæder? min mening er kun, at man skal göre ret uden personhensyn, ligemeget hvad folk det er, og det har aldrig været min tanke, at Islænderne skulde have nogen særlig ret til eddaerne, det vilde da være en dum bornerthed, hvis man ikke anså dem ligesåvel for et nordisk fællesgods, om de end ere blevne til på Island. man disputerer slet ikke om de mange andre böger, som ere blevne forfattede der, men tager dem for gode og gyldige. hvorfor skulde eddaerne da ikke også kunne være det? et værks værd beror ikke derpå, at dets forfatter er ubekendt. det var en stor skade, at N. M. Petersen havde disse ideer om de eddiske samlinger — rigtignok kan man ikke undgå at tro, at dette har dog ikke været hans alvor — og så er det en fejl at beråbe sig på lutter fuskere, der vide alt på anden og tredie hånd. dette er desto ærgerligere, som N. M. Petersen netop selv var en omfattende ånd og var i besiddelse af den egenskab, uden hvilken fortiden slet ikke kan forstås, nemlig den digteriske begejstring.

dr. K. J. Lyngby har etsteds udtalt en sætning, som ved förste öjekast synes ubetydelig, men som dog trænger igennem alle oldtidens og nutidens tidsaldere. nemlig, at

man ikke må tænke, at udtalen af det danske sprog udtryktes rigtigt ved den underlige skrivemåde, som vi finde hos de ældre danske forfattere. denne sætning er overensstemmende med det, som jeg för har yttret om de gamles unöjagtighed og upålidelighed med hensyn til gengivelsen af sproget. der er i alle retskrivninger flere eller færre vilkårligheder, da man dels fölger afledningen, dels lydforholdene, dels en gammel hævd og dels sin egen smag; men som en regulator i al denne uorden må skönhedssandsen være, og dette se vi daglig bestyrkes ved alt hvad der bliver trykt. man kan göre det skönneste sprog til det styggeste nonsens ved at anvende en smaglös retskrivning, således som det er tilfældet med flateyjarbók og sådanne böger, hvor der endog vrimler af fonetiske umuligheder, som om man f. ex. kunde udtale ord eller konsonantdynger som gegnn, gegnnum, eller rètttttr, kkkallla! (dette forekommer vel ikke, men det er givet i flatöbogens skrivemåde). i forbindelse hermed stå de vilkårlige forandringer, som man nu finder på, idet nogle skrive nattúra, halmr, folk o. s. v., ti dette er aldeles imod vort sprogs natur. det viser kun vedkommendes rådvildhed, idet de fare imellem de to extremer, nemlig den allerældste og glemte fortid og den alleryngste nutid. ingen af delene hjelper. hverken det ældste eller det yngste er det bedste, heller ikke det, som ligger i midten. men det gode er en proteisk slange, der slynger sig igennem det hele og kan kun gribes af de udvalgte. når det engang er grebet, så kan og må det holdes fast. det er naturligt, at de, som beskæftige sig med det islandske sprog som et tillært sprog, må ‚falde i fristelser og snarer' i al den vrimmel af inconseqvenser, som findes i skindbögerne. både i orddannelsen og i udtalen er der vilkårligheder, som tydelig afspejle sig i den grafiske gengivelse, som for exempel i anvendelsen af æ, både i Dansk og Islandsk. der skrives Grænland (i Norge), som nödvendig må ledes af greni, hvilket dog burde skrives græni (det kan gerne være, at det forekommer således, men ved siden heraf have

vi skrivemåden grøn, der måske er den oprindelige, uden at det derfor er givet, at den bör fölges); således se vi i ágrip af N. K. S. mange tegn anvendte, som bestemt ere aldeles urigtige, som f. ex. det bundne av, der anvendes i mange tilfælde hvor det slet ikke kan stå uden aldeles vilkårligt. ligesom mange gode ting ere fremgåde af synder og fejltrin, således er også en nogenlunde normal dansk og islandsk retskrivning, hver med sine modifikationer, fremgåt af det ældre chaos. men hvad de såkaldte folkedialekter angår, så hersker her endnu en forvirring eller ubehjelpsomhed, som ene og alene skyldes lærde folk. det er navnlig det færöske og norske mål, som jeg sigter til. i og for sig selv er hvert af disse tungemål ligeså fuldkomment som Islandsk, men netop derved, at man har sluppet aldeles töjlen og givet udtalen fri, har man degraderet sproget således, at det nu ikke mere kan hæves til noget höjere skriftsprog uden med den störste möje. tiltrods for den Ivar-åsenske ordbogs fortræffelighed har den dog den hovedfejl at den fölger udtalen, så at ren-islandske ord (som dér naturligvis vilde være norske ligesom partiklen ‚og' er islandsk i Island, men dansk i Danmark) komme til at se ud som faldne småengle. det må være indlysende for enhver, at havde man i tide været i stand til eller villet byde den norske almue skrifter på Islandsk, så vilde den enten strax have forstát dem eller i en kort tid kunnet göre sig fortrolig med dem, og dette er den eneste vej til at hæve det norske folkesprog til et ordentligt tungemål, istedetfor at man nu holder det i skamferede og ubrugelige former. at dette heller ikke er noget uundgålig nödvendigt ser man dog altid deraf, at Nordmændene behandle Islandsk med större lethed end andre. men sålænge der hersker den fordom, at man skal holde den ti skridt fra livet, sålænge må man finde sig i elendigheden. hvorfor skulde folket bedre forstå fordrejelser og vrængebilleder end den ligefremme og skönne form? der udkom engang en norsk pjece, kaldet ‚ný hungurvekja', men det var jo ikke

andet end fordrejet Islandsk, og havde den duet noget, så vilde man have kunnet trykke den om på Islandsk blot ved at forandre skrivemåden. ved at skrive folkedialekterne efter udtalen, vinder man det, at man ikke behöver at kende noget til sproget, hverken dets etymologi eller betydning, det er en ren mekanisk og åndlös profession ligesom at sammenligne ord, som man ikke forstår, og på den måde kan udtaleskrivemåden komme folk til gode, idet den frelser fra prostitution, når den antages almindelig og ved magtsprog erklæres at være eneberettiget. men den står i vejen for og kvæler folkets sprog, udelukker det fra de höjere ideer og beröver folket lejligheden til at se det skönne og gode. ere de norske katekismer eller psalmeböger skrevne efter udtalen? de ting som således ere trykte ere kun curiositeter uden nogen praktisk nytte, ti når alt kommer til alt, så ere alle lydangivelser eller lydbetegnelser lutter vilkårligheder, som ikke existere i virkeligheden. skulde man være streng og nöjagtig, så måtte man have lydinstrumenter for at udtrykke lyden med, ti ved skrift udtrykkes den aldrig nöjagtig. så mange som mundene er, så mange udtaler er der, og så mange som udtalerne er, så mange skrivemåder måtte der da være. nogle sige, at sproget skal udvikle sig af sig selv, men det er en misforståelse. sproget trænger, ligesom alt åndeligt, til menneskets hjelp og ledelse. det må forædles ligesom andre gode egenskaber hos mennesket. det er kun en kortsynethed at tro, at man ikke kan indvirke på sprogene og en misforståelse at antage, at man ikke skal göre det. ophæver da også alle andre love! ophæver forskellen imellem dyden og lasten, det gode og det onde, det skönne og det stygge! lad så alt regere sig selv og udvikle sig af sig selv! nei, tvertimod. det er netop ikke folket, som skal råde, en hovedlös hær vil lige så lidt her som ellers udföre nogen bedrift. men ligesom Aron og Hur holdt Moses' arme for at Israeliterne skulde sejre over Amalekiterne, således må folket holde sine mænds arme for at det skal kunne sejre

over det mådelige og det onde. fra en udtaleretskrivning at ville söge hen til en höjere sprogform er også en misforståelse, ti derved forvirrer man folket endnu mere, så at det véd hverken ud eller ind. ja man kan gå endnu videre og påstå at folkedialekterne, skrevne efter den ‚nöjagtige' udtale, med alle de vilkårlige tegn og omvendt stående bogstaver, som kun gælde for et öjeblik, at de slet ikke ere det sprog som folket taler. ti et sprog vil ligesåvel som andre ting og ideer have sin passende form. i et cultiveret selskab kan man ikke fremstille sig som et nögent ideal. de som först dannede en skrivemåde for et lands sprog og som havde andre skrivemåder at rette sig efter, betegnede heller ikke nær altid lydene ved de nærmest tilsvarende bogstaver. således har Ulfilas anvendt gg for ng, uagtet han måtte vide, at g er ikke n. Grækerne måtte også vide, at ν er ikke γ omendskönt de skrive γγ for νγ. på lignende måde har Ari fróði ikke nær altid skrevet efter udtalen, idetmindste ikke þ. runestenenes skrivemåde viser det samme. vil man have et ordentligt sprog, så må man give det en ordentlig form. ingen vover at antaste det höjdanske skriftsprog med en udtaleskrivemåde, ti dér föler man og dér erkender man, at det vilde stöde öjet og stride imod skönheden. dér får æsthetiken at råde. det er netop formfordrejelsen, som bevirker, at et og det samme sprog kan komme til at se ud som to eller flere sprog, nemlig som et ordentligt sprog og som vrængebilleder, således som man for exempel kan se af flere af de pröver, som ere trykte i Bosworths angelsaxiske ordbog. navnlig ere de tre pröver på Islandsk pag. CLVII et fuldkomment nonsens, skönt flere tro, at det må nu engang være således.

benævnelsen ‚Oldnordisk' er kun rigtig, når derved skal forstås indbegrebet af alle de nordiske landes sprogformer i fortiden. (Altnordisch — Altnorsisch — ancient nordique — scandinave ere efterligninger af det danske ord). men da det er erkendt af flere, at der ikke herskede én og den

samme sprogform over hele Norden, så er denne benævnelse uheldig og urigtig, om end disse sprogformer alle ere nærbeslægtede og lige så sammenvoxede som grenene på hele Nordens livstræ. ved udtrykkene ‚dönsk túnga' og ‚norræn túnga' (der betegner ‚Nordisk' og ikke ‚Norsk') betegnede de islandske forfattere ingen sproglig bestemt sprogform, men udtrykket er aldeles stedligt og viser sig i hele sin ubestemthed, når man betænker, hvilken betydning der er i norrænn og hvilken betydning man lægger i danskr. dette sidste ord indskrænkede sig ikke til Danmark, men det omfattede mange andre lande, hvor vi bestemt vide at Dansk er aldrig bleven talt. dönsk túnga par excellence er lige så gammel som Danmark selv. Ólafr hvítaskáld gör forskel på Dansk og Islandsk og erklærer uden videre de danske sprogformer for de ældste (SnE. ed. Arnam. II 134). at man kaldte alt for ‚ein túnga' (hvorved der må forstås ‚dönsk túnga'), og at man dog erkendte, at denne ‚ene tunge' bestod af ‚mange tunger', det finde vi tydelig udtalt hundrede år för Ólaf hvítaskáld med fölgende ord: en þó rita enskir menn enskuna latínustöfum .... nú eptir þeirra dæmum, alls vèr erum einnar túngu, þó at greinzt hafi mjök önnur tveggja eða nakkvat báðar, SnE. ed. Arnam. II 12. her er Angelsaxisk (enska) uden videre kaldt for den samme ‚túnga' som Islandsk, men dog siden adskilt derfra, så at vi se at ‚dönsk túnga' betegner de nordiske sprog med alle deres underafdelinger, opkaldt efter det mægtigste folk i Norden. en af den danske tunges afdelinger var Höjdansk, der uimodsigelig er den ældste af de ‚ældre' sprogformer i Norden. allerede det ældgamle navn ‚dönsk túnga' viser det, skönt det, som sagt, meget tidlig anvendtes i en vid betydning. og at dette sprog er meget mindre forandret end man i almindelighed antager, derfor tale adskillige grunde. runestene og islandske drapaer have sat folk fluer i hovedet. det er aldeles uberettiget at klage over at man har tabt et sprog, når man besidder det. man taler ikke alene om at et sprog ikke kan

holde sig uforandret i to hundrede år (P. A. Munch i AnO 1846 pag. 221), men også om sprog som daglig forandres. men dette er en af de småligheder eller smålige finheder, hvorved al sandhed ophæves. qui nimis probat, nihil probat. så måtte ikke alene hver dag frembringe et nyt sprog, men ethvert individ måtte også tale sit eget sprog. ingen vilde forstå den anden uden tilnærmelsesvis. tvertimod kan man med ligeså fuldkommen ret opstille den sætning, at sprogene ere uforanderlige og uafhængige af tiden. denne sætning understöttes af mange grunde, ja den vil engang blive erkendt for axiom. den bevises af mange tanker som jeg har skrevet her foran, og den bevises af det som ethvert barn véd. man taler om folkedialekternes ‚seighed' — hvad er det andet end sprogenes uforanderlighed? kunne I huske nogen tid, da der ikke blev talt Dansk i Danmark? og det samme er tilfældet med mange andre lande. den menneskelige ånds elementære begreber ere de samme nu som de altid have været og de kunne aldrig forandres. og hvad er sproget andet end den menneskelige ånd? er sproget måske kun en lydende malm eller en klingende bjelde? men det er öjensynligt, at de, som göre påstande om sprogenes foranderlighed, de tænke egentlig ikke på sproget selv, men mest på de fremmede udtryk og de mangfoldige vibrationer, som foregå i sproget og som ere underkastede tidens magt. men sproget selv er uafhængigt af tiden. intet sprog kàn dö undtagen alle dö som tale det, og der kan overhovedet være spörgsmål om der virkelig existerer noget dödt sprog. hvoraf dömmer man om forandringerne? af skrivemåderne og af de forskellige udtaler. men man må gribe den ånd som skjules i skrivemåden og i udtalen, ti ingen af disse er sproget selv. man må betænke at de mangfoldige skrivemåder fra fortiden ligesom også mange fra nutiden have sin grund i de skrivendes tankelöshed og ubehjelpsomhed i at udtrykke ordet ved de synlige tegn. sproget er den levende ström, som går ligeså uforandret fra fortidens inderste kilder som

havet og jordens floder. det er åndens blomsterpragt, som idelig dukker ned i tidens hav og beåndes af livets vinterstorm for stedse på ny at glimre i den samme glans som jordens blomster, nemlig i uforanderlighedens kraft. eller hvorfor skulde sproget alene være en undtagelse? uforanderlighed er ganske andet end stagnation — eller er gud en stagneret gud, fordi han er uforanderlig? er uforanderligheden ikke skönhedens betingelse? er ikke havet uforanderligt? får det ikke den evige tilströmning af floderne og fordamper det ikke uden ophold for evig at blive det samme? aldeles lignende svingninger foregå i sprogene. ligesom man vilde få en vrang forestilling om himmellegemernes gang ved at tro at de fór i zikzak eller uendelig mange vinkler, fordi man véd at deres flugt er fremkommen af to modsat virkende kræfter, således vilde man også fejle, hvis man trode, at et sprog nu var affældigt, nu ungt. dersom man kunde sætte sig ud over rummet og tiden, så vilde man kunne höre og begribe sprogets rivende ström, farende med lynende blink og hvinende fart igennem seklernes dyb, men altid med den samme grundtone, som ingen menneskelig magt kan forandre. alle forandringer i verden ere kun tilsyneladende. ligesom der i virkeligheden ikke existerer noget ‚oldnordisk', således existerer der heller ikke noget ‚oldnorsk' eller ‚gammelnorsk', ‚olddansk' eller ‚gammeldansk', men forestillingerne om dette ‚gamle' bero kun på skrivemåderne og udtalerne. dette ser man jo tydeligt, når man tager for exempel de gamle danske folkeviser og skriver dem således som vi skrive nu — deres sprog bliver uforandret og hvad er det så andet end ægte Höjdansk? og heraf påstår jeg at det rigtige danske sprog eller det som par excellence hed dönsk túnga, er så gammelt som jeg för yttrede, men naturligvis med udeladelse af nogle enkeltheder og de udenlandske ord, som ikke höre sproget til og som ere afhængige af tiden. de danske kæmpeviser ere lige så gamle som Sæmundaredda, om ikke ældre. de give lige så vigtige oplysninger om fortiden og de ere lige

så poetiske, men de have det forud for eddaen, at de lade sprogets musikalske element mere komme til sin ret, ligesom enhver rimet poesi er fuldkomnere end en urimet. det er en uholdbar teori at antage at ingen folkevise er tilstede i sin urform, og den beror kun på den gamle, lige så uholdbare mening, at det sprog, som Islænderne skrev i, har været talt i Danmark. de islandske oversættelser af de danske kæmpeviser ere netop bevis på, at disse aldrig have existeret i en anden end ren dansk form. allerede de gamle islandske sagamænd vidste og erkendte, at digte ikke kunne forandres ved at gå igennem tiderne, men må overleveres uforanderlige fra slægt til slægt (fornmannas. IV pag. 4). men ved bibeholdelsen af de skrækkelige skrivemåder får man det ud, at alt er forandret, imedens det tvertimod er uforandret, og vi kunne heraf construere en rigtig, skönt underlig sætning: pietas erga autores impietas in linguam. denne sætning er allerede derved given, at man ikke betænker sig på at lempe Evalds eller Holbergs skrivemåder efter nutidens naturligere måde, og at disse forfattere ligge vor tid nærmere end kæmpeviserne, det gör ingen ting, og de gör det ikke engang. af det her anförte vil det erkendes, at det er uberettiget at klage over, at Danmark ikke har del nok i den ældre nordiske fælles literatur, idet man stedse hænger i den islandske sprogform. hvad jeg har sagt om Danmark gælder også om Norge. tænker man sig om og frigör man sig fra de grammatikalske småligheder, afhugger man de tilfældig voxende og uvedkommende udvæxter og svampe, så vil man finde der under sprogets stamme höj og grön, af evighedens norner uafladelig overöst med livets vande. men vi må idelig vende tilbage til den sandhed, at det er kun en illusion når man tror at man har tabt sit sprog. at den udviklede og oprindelig norske sprogform bevaredes på Island og blev til Islandsk, det var heldigt, men ikke noget mirakel; det er heller ikke noget mirakel at folkedialekterne bevares så embryonisk kraftige i Norge, sandelig tjenlige til grundlag for et ædelt skriftsprog,

når det kun bliver gjort på den ovenfor angivne måde. ti både Island og Norge ere isolerede lande og ikke meget molesterede af fremmede — endnu længe efter Adam af Bremens tid var Norge sågodt som en terra incognita for Tydskerne — men at sproget, jeg mener det danske skriftsprog, bevaredes i Danmark, under uheldige lokalforhold og stærke rystelser, det var et mirakel og kun det kan man anföre som et afgjort bevis for sprogenes livskraft. mine sætninger rokkes ikke det mindste ved nogensomhelst sproghistoriske lærdomme om sprogforandringer, som aldrig have fundet sted uden i enkelte filologers indbildning. heller ikke ved fortællinger om islandske skaldes ophold ved danske kongers hof, eller ved at et islandsk vers lægges en dansk konge i munden. talte måske kong Baldvin af Jerusalem Norsk med Sigurd jorsalafar? men det er rimeligt at antage at i hine tider havde man ikke noget begreb om et sprogs værd og man gjorde altså intet for at hæve det, men lod tilfældet råde. således kom det islandske sprog til at blive digtersprog over hele Norden iblandt hövdingerne, imedens landenes egentlige sprogformer blomstrede usynlig, men ikke mindre kraftigt i de utallige sange, hvis indhold skinner igennem hos Saxo og hvoraf mange haves endnu. men lige så urigtigt som det er at hæve et folk til skyerne, fordi det er i besiddelse af en lykke, hvorover det selv ikke råder, lige så lavt er det at overfalde det med upassende udtryk, fordi det har en eller anden mangel, eller lade sig mærke med misundelse, hvor der intet sted er for sådan en fölelse. denne tanke foresvævede mig, idet jeg nedskrev disse bemærkninger.

SELSKABETS BIBLIOTHEK

indeholder fornemmelig ARCHÆOLOGISKE, ETHNOGRAPHISKE og LINGUISTISKE, HISTORISKE og GEOGRAPHISKE Værker.

I de for Aarene 1861-1863 afholdte Möder forelagdes fölgende Skrifter, som vare modtagne fra Forskjellige:

GRÖNLAND. *Den kongelige Grönlandske Handels-Direction:* C. E. Janssens Elementarbog i Eskimoernes Sprog, til Brug for Europæerne ved Colonierne i Grönland. Khavn 1862. — *Inspecteuren over Syd-Grönland, Dr. H. Rink:* Kaladlit Okalluktualliait, grönlandske Folkesagn. (Fortsættelse). Godthaab 1863. — Atuagagdliutit (Grönlandsk Tidende). 1862-63. 4.

ISLAND. *Bibliothekar ved Islands Stiftsbibliothek Jon Arnason: hans Beretning* Um stiptsbókasafnið í Reykjavík. 1862.

NORGE. *Den kongelige Norske Regjerings Departement for Kirke- og Underviisningsvæsenet:* Norske Rigsregistranter, udgivne ved Siegw. Petersen o. Fl. II. B. 1-2. H. og III. B. 1. H. (1572-16 ..). Christiania 1862-63. — *Det kongelige Norske Frederiks Universitet i Christiania:* Halvhundredaarsfest i September 1861. Christiania 1862. — *Foreningen til Norske Mindesmærkers Bevaring, dens* Aarsberetninger for 1861, 1862 og 1863, hvormed Tredie og Fjerde Hefte af Norske Bygninger fra Fortiden (Norwegian buildings from former times). Med Pl. X-XVI. Christiania 1862-64. Fol. — Norske Fornlevninger. En oplysende Fortegnelse over Norges Fortidslevninger ældre end Reformationen og henförte til hver sit Sted af *N. Nicolaysen.* 1.-3. Hefte. Christiania 1862-1864. — *Fr. Brandt:* Om forelöbige Retsmidler i den gamle norske Rettergang. Pröveforelæsning (trykt som Manuskript). Christiania 1862. — *C. A. Holmboe, hans Skrifter:* Om den nordiske Sammenligningspartikel efter Comparativ, en. Christiania 1861. — Om Oprindelsen til

det skandinaviske Vægtsystem i Middelalderen. 1861. — Om Örtug eller Tola, en skandinavisk og indisk Vægteenhed. Christiania 1862. — Mjölner og Vadjra. 1862. — Om Haugelys. 1863. — Tillæg til en Afhandling om Amuletter og om Stormænds Begravelse blandt Skandinaver i Hedenold og blandt Mellem-Asiens Buddhister. 1863. — Norske Vægtlodder fra fjortende Aarhundrede. 1863. 4. — Om Eedsringe. — Thorolf Bægifots Begravelse. — Om Kong Svegders Reise. 1863.

DANMARK. *Althingsmand Cand. Gisli Brynjulfsson, hans Afhandling:* Enkelte Optrin af den nordiske Mythologie. (Nord og Syd 1858). — *Charles A. Gosch, hans Skrift:* Denmark and Germany since 1815. With four maps. London 1862. — *Dr. phil. Jessen, hans Skrifter:* Undersögelser til Nordisk Oldhistorie. Kjöbenhavn 1862. — Oldnordisk og Oldtydsk Verselag. 1863. — Danske Böiningsformers Historie. 1864. — *Fr. Klee:* Om Nordens ældste Beboere og deres efterladte Minder. Kjöbenhavn 1852. — Steen-, Bronce- og Jern-Culturens Minder, efterviste fra et almindelig culturhistorisk Standpunkt i Nordens Folke- og Sprog-Eiendommeligheder. 1854. — De almeenculturhistoriske Principer for de europæiske Sprogs Dannelse, fremsatte nærmest for at forklare de i de nordiske Tale- og Almuesprog forekommende „latinske" Ord. 1857. — *Lidskjalf*, et Ugeblad for Dannekvinder og Dannemænd. Kjöbenhavn 1825. 4. — *Docent K. J. Lyngby, hans Skrift:* Udsagnsordenes Böining i jydske Lov og i den jydske Sprogart. Kjöbenhavn 1863. — *Etatsraad Regenburg, Departementschef for Slesvig:* Det danske Folkesprog i Sönderjylland, forklaret af Oldnordisk, Gammeldansk, og de nynordiske Sprog og Sprogarter ved Johannes Kok, Sognepræst. Förste Deel. Kjöbenhavn 1863. — *Professor Jap. Steenstrup, hans Skrifter:* Et Blik paa Natur- og Oldforskningens Forstudier til Besvarelsen af Spörgsmaalet om Menneskeslægtens tidligste Optræden i Europa. Kjöbenhavn 1862. 4. — *Professor George*

Stephens, hans Skrift: On an ancient Runic Casket, now preserved in the Ducal Museum, Brunswick. (From the Journal of the Kilkenny Archæological Society). 1863. — *Inspecteuren for de antiqvariske Mindesmærker, Etatsraad Worsaae, hans Skrifter:* Blekingske Mindesmærker fra Hedenold, med 15 Tavler. Kjöbenhavn 1846. 4. — Undersögelser i geologisk-antiqvarisk Retning af G. Forchhammer, J. Steenstrup og J. J. A. Worsaae. 1851. — Om Tvedelingen af Steenalderen. 1862. — Gjensvar paa Hr. Professor Steenstrups yderligere Bemærkninger imod Tvedelingen af Steenalderen. 1862. — Jahresbericht des königlichen Christianeum in Altona. Bei M. J. F. Lucht. Altona 1863. 4.

SVERRIG. *Kongl. Vetenskaps-Societeten i Upsala:* Nova Acta Regiæ Societatis Scientiarum Upsaliensis. Vol. IV 1-2. Upsal. 1862. 1863. 4. — *Kongl. Samfundet för utgifvande af Handskrifter rörande Skandinaviens historia:* Historiska Handlingar. I-II. Bind. Stockholm 1861-1862. — *Helsinglands Fornminnessällskap:* Uppränning till en Grammatik för Delsbomålet. Söderhamn 1862. — *Föreningen för Nerikes Folkspråk och Fornminnen, Beretning om dens* Verksamhet 1859-1860. Örebro 1861. — *Professor C. G. Brunius i Lund, hans:* Gotlands Konsthistoria. Förste Delen. Lund 1864. — *Dr. U. W. Dieterich i Stockholm, hans:* Enträthselung des Odinischen ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ durch das semitische Alphabet. 1864. — *Friherre F. v. Knorring, hans Skrifter:* Svenska språkets rättskrifning och ord-böjningar. Helsingfors 1831. — Språk-forskningar. 1.-2. H. Stockholm 1844. 1857. — Krigsmanna-skolor i Finland. Helsingfors 1832. — Forslag till folkskolor. Åbo 1857. — *Joh. O. Lindfors:* Om Guldbracteater. Archæologiska anteckningar. Lund 1846. 4. — *L. G. Nilsson:* Några fornengelska andeliga qväden på Grundspråket. Med svensk öfversättning och åtföljande Glossarium. Lund 1857. — *Joh. Ernst Rietz:* Ordbok öfver svenska allmogespråket. Häft I-V. (A-Liauta). Lund 1862. — *Professor Carl Säve i Upsala, hans Skrift:* Om

Språkskiljaktigheterna i Svenska och Isländska fornskrifter. Upsala 1861. — *C. E. Södling, Lærer ved Skolen i Vestervik:* Indianska Dansmelodier, upptecknade i Södra Amerika och satta för Piano af C. E. S. Stockholm. — Indianska sångar uten ord, upptecknade i Södra-Amerika och satta för Piano af C. E. S. Stockholm. Fol. — *James Dickson, Brukspatron til Billdal i Vester-Götland:* Liljegrens Runlära, og Sammes Runurkunder.

FINLAND. *Finska Litteratur-Sällskapet:* Suomalaisen Kiriallisuuden senran toimituksia. 26. Osa. Saksalainen kielioppi Yrinä Lukemiston la sanakirian kansa. Dr. Geitlin. Helsingissä 1861. — 27. Osa. Kalewala. 1862. — 28. Osa. Suomalainen Meri-sanakirja. Stjerncreutz. 1863. — 29. Osa. Kreikan kielioppi alotteleville. Cannelin. 1863. — 30. Osa. La'in opillinen käsikirja Yhteisekji Siwilykseksi. Palmén. 1863. — Suomi, Tidskrift i fosterländska ämnen. 1860. XX. årg. Helsingfors 1862. — Suomi. Kirjoituksia isän maallisista aineista. 1. Osa. 1863. (Deri: Om ungarska språkets förvandtskap med Finskan, af August Ahlqvist; Bref ifrån Gustaf Renvall til R. Rask, åren 1818-19). — 2. Osa. 1864. — Latinais-Suomalainen Sanakirja (Rothsten). 1864. — Kemianoppi (Stöckhardt). 1864. — Kanteletar taikka Suomen kansan wanhoja Lauluja ja Wirsiä. 1864. — Räytelmistö. II. 1863. — Suomen kansan Satuja ja Tarinoita. 3. Osa. 1863. — Ranskan kieli-oppi. Lukemisto ja Sanakirja (Floman). 1863. — *Provst J. A. Europaeus, Præst i Libelitz i Övre-Karelen, hans:* Karjalan ajan-tiedot Täysinän rauhaan asti Wuonna 1595. Karelens krönika. — *D. E. D. Europaeus:* Vorläufiger Entwurf über den Urstamm der indoeuropäischen Sprachfamilie und seine vorindoeuropäischen Abzweigungen, namentlich die finnisch-ungarische. Helsingfors 1863. — *Dr. Schildt:* Kristillisen Uskonnon ja kirkon Historia eli Tosine (Leo). Kuopiossa 1862. — Neyttoymættömæt. 1862. — Nadeschda. 1860. — Wainölænniemi. Turussa 1862. — Jumalus-opin Tohtori &c. Kuopiossa 1862. — *Warelius:*

Beyträge zur Kenntniss Finnlands in ethnographischer Beziehung. St. Petersburg 1849.

RUSLAND. *Hans Majestæt Keiser Alexander II:* Bibliorum codex Sinaiticus Petropolitanus. ed. Const. Tischendorf. Petropol. Fol. Tom I-IV. — *Det keiserlige Videnskabernes Academie, dets:* Mémoires, VII. série, Tom. IV. nr. 3-9. 1-2. — Bulletin de l'Acad. Imper. IV, feu. 11-12. — *Den keiserlige archæologiske Commission:* Compte rendu pour l'année 1859, 1860, 1861, 1862. (Atlas til hvert Hefte). St. Petersborg 1860, 1861, 1862, 1863. 4. Atlas in folio. — *Det keiserlige geographiske Selskab, dets:* Compte rendu 1862. — *Det lærde estniske Selskab i Dorpat, dets:* Monats-Sitzungen Septbr. 1861—Febr. 1862. — *Selskabet for de Russiske Östersö-Provindsers Historie og Oldkyndighed, dets:* Mittheilungen aus der livländischen Geschichte X[1-2]. Riga 1861, 1863.

POLEN. *Det lærde Selskab i Krakau, dets:* Rocznik towarzystva naukowego Krakowskiego. w Krakowie 1862. Tom. VI, VII. — Mappa Idrojowisk lekarskich w Galicyi i Bukowinie. Krakowskiego 1862. — Bibliotheka Naukowa wydawana staramem C. K. Towarzystwa naukowego Krakowskiego. Krakow 1863. — *Greve de Chotomski, hans:* Album paléographique de l'art chrétienne du moyen âge. (12 planch.). 1863.

PREUSSEN. *Foreningen for Mark-Brandenburgs Historie:* Novus codex diplomaticus Brandenburgensis. Erster Haupttheil oder Urkundensammlung zur Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark-Brandenburg. Von Dr. Ad. Fr. Riedel. B. XXIII. XXIV. XXV. Berlin 1862, 1863. 4. — (Samme). Vierter Haupttheil oder Sammlung der Ueberreste alter Brandenburgischer Geschichtschreibung. I. Band. Berlin 1862. 4. — Märkische Forschungen. VIII. Band. Berlin 1863. — *G. A. Kuhlmeyer:* Uebersicht der in den Jahren 1853 bis 1862 in der Berlinischen Gesellschaft für deutsche Sprache

gehaltenen Vorträge. Berlin. — *Den Altmarkske Forening for fædrelandsk Historie og Industrie, dens:* dreizehnter Jahresbericht, Abtheilung für Geschichte. Herausgegeben von Dr. Zechlin. Salzwedel 1863. — *Selskabet för Pommerns Historie og Oldkyndighed, dets:* Baltische Studien. XIX 1-2. 32ter Jahresbericht. Stettin 1861, 1863. — *Det slesiske Selskab for fædrelandsk Cultur i Breslau, dets:* Abhandlungen, philosoph.-histor. Abtheil. 1862. 1-2. 1864 1; naturwissenschaftl. und medicinische Abtheil. 1861 3. 1862 1. 2. 3. I. 39.-41. Jahresbericht 1861. 1862. 1863. — *Det overlausitziske Videnskabers Selskab i Görlitz:* Neues Lausitzisches Magazin. herausgeg. von Hirche. 39 1-2. (*Deri:* Bronisch, Mundart in der Niederlausitz). 40 1-2. (*Deri:* Sagenbuch der Lausitz von Karl Haupt). Görlitz 1862-1863. — *Det kongelige Videnskabers Academie i Erfurt, dets:* Jahrbücher. Neue Folge. Heft 2. 3. Erfurt 1861-1862. — *Foreningen af Oldtidsvenner i Rhinlandet, dens:* Jahrbücher. 16.-18. Jahrg. Bonn 1862. 1864. — *Chr. F. Bellermann:* Ueber eine seltene Erzmünze mit dem Monogram des achäischen Bundesgeldes. Bonn 1859. — *Franz Fiedler:* Die Gripswalder Matronen und Mercuriussteine. 1863. 4. — *Chr. Lassen:* Indische Alterthumskunde. Anhang zum 3. u. 4. Bande. Leipzig 1862.

MEKLENBORG, HAMBORG. *Foreningen for Meklenborgsk Historie og Oldkyndighed, dens:* Jahrbücher, herausgeg. von G. C. F. Lisch und W. G. Beyer. 26.-27. Jahrg. Schwerin 1861. 1862. — *Dr. Carl Bertheau:* Einladungsschrift zur öffentlichen Prüfung mit den Zöglingen der Realschule. Hamburg 1848. 1853. 1859. 4. — *L. K. Aegidi:* Verzeichniss der Vorlesungen am Hamburg. Akadem. und Real-Gymnasium. 1861-1862. 4. — *Chr. Petersen:* Verzeichnisse der Vorlesungen, welche am Hamburgischen Akademischen und Real-Gymnasium von Ostern 1862 bis Ostern 1863 gehalten werden sollen. Hamburg 1862. 4. — Quickborn, Volksleben in plattdeutschen Gedichten ditmarser

Mundart, von *Klaus Groth.* Achte Auflage mit einem Glossar von Prof. K. Müllenhoff. Hamburg 1860.

SACHSEN, HANNOVER. *Det historisk-antiqvariske Selskab i Österlandet, dets:* Mittheilungen V⁴. VI¹. Altenburg 1862. 1863. — *Den historiske Forening for Nedersachsen, dens:* Zeitschrift. Jahrg. 1860. 1861. 1862; *samt* Nachricht 24. 25. 26. Hannover 1861-1863. — *Den oldforskende Forening i Lüneborg:* Die Alterthümer der Stadt Lüneburg und des Klosters Lüne. Lief. V. Lüneburg 1862. 4. — Der Ursprung und der älteste Zustand der Stadt Lüneburg, von Dr. Volger. Lüneburg 1861. — *Oldforskningsselskabet i Freiburg, dets:* Mittheilungen. 1. 2. Heft. 1862. 1863. — *Den historiske Forening i Osnabrück, dens:* Mittheilungen. 3.-7. B. 1853-1864. — *Den Voigtlandske oldgranskende Forening, dens:* Jahresbericht 1860-1862. — *Felix Flügel:* Practical Dictionary of the English and German languages. Part I-II. Leipzig 1861. — *Professor Dahl i Dresden:* Kurze Geschichte der Bergkirche unsers Erlösers zu Wang bei Brückenberg im Schlesischen Riesengebirge. Hirschberg 1846. — *Professor Dr. Theodor Möbius, hans Skrift:* Ueber die altnordische Philologie im skandinavischen Norden. Leipzig 1864.

HESSEN, NASSAU, FRANKFURT. *Foreningen for Hessisk Historie og Statistik, dens:* Zeitschrift IX$^{1-4}$. Kassel 1861-1862. — Verzeichniss der Mitglieder. 1862. — Mittheilungen an die Mitglieder, Nr. 5-8. 1862. — *Foreningen for Hessisk Historie og Oldkyndighed i Darmstadt, dens:* Archiv. X$^{1-3}$. — Hessische Urkunden, herausgegeben von Ludw. Baur. 2.-3. B. Darmstadt 1862. 1863. — *Wagner:* Die Wüstungen im Grossherzogthum Hessen. Darmstadt 1862. — *Foreningen til Granskning af Rhinsk Historie og Oldkyndighed, dens:* Zeitschrift. II³. Mainz 1863. — Führer in dem Museum des Vereins und dem römisch-germanischen Central-Museum daselbst. Mainz 1863. — *Foreningen for Nassauisk Oldkyndighed og Historie-*

granskning, dens: Annalen VII^{1}. m. Taf. Wiesbaden 1863. — Neujahrs-Gabe den Mitgliedern des Vereins. 1863. — Mittheilungen an die Mitglieder. 1863. — Verzeichniss der Bücher des Vereins. Wiesbaden 1862. — *Rossel:* Urkundenbuch der Abtei Eberbach in Rheingau. I^{3}. Wiesbaden 1862. — Denkmäler aus Nassau. 3. Heft. Die Abtei Eberbach in Rheingau. 2te Liefer. die Kirche. Sechs lithogr. Figuren. Wiesbaden 1862. 4.

BAYERN. *Det kongelige Bayerske Videnskabers Academie i München, dets:* Abhandlungen der philos.-philolog. Classe. IX^{3}. X^{1}. 1863. 1864. (I X^{1} findes: G. Thomas: Der Periplus des Pontus Euxinus nach Münchener Handschriften, mit einer Karte). Der mathemat.-physikalischen Classe. IX$^{2-3}$. 1862-1863. 4. — Sitzungsberichte. 1861. 1862. 1863. 1864. — *Den historiske Forening for Overbayern, dens:* 23er Jahresbericht. 1860. — Oberbayrisches Archiv. XX^{3}, XXI^{3}, XXII$^{1-3}$, XXIV. 1859. 1860. — *Den historiske Forening for Schwaben og Neuburg, dens:* 27. og 28. Jahresbericht. Augsburg 1862. — *M. Mezger:* Die Römischen Steindenkmäler und Gefasstempel im Maximilian-Museum zu Augsburg. 1862. — *Den historiske Forening for Over-Pfalz og Regensburg, dens:* Verhandlungen. 20. 21. 22. B. (Neue Folge 12.-14. B.). Regensburg 1861. 1862. — *Den historiske Forening for Overfranken, dens:* Archiv IX^{1}. Baireuth 1863. — *Den historiske Forening for Underfranken og Aschaffenburg, dens:* Archiv XVI$^{2-3}$. XVII^{1}. Würzburg 1863. 1864. — *Den historiske Forening i Bamberg, dens:* 25ter Bericht. 1861-62. 1862. — *Directionen for det germaniske National-Museum i Nürnberg:* Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. Organ des germanischen Museums. 9ter Jahrg. 1862. 1863. 4. — Neunter Jahresbericht. 1862. 4.

WÜRTEMBERG, BADEN. *Den Würtembergske Forening for Oldkyndighed, dens:* Schriften. VI. Heft. Stuttgart 1863. — Jahreshefte. X. 1863. Fol. — *Foreningen*

for Kunst og Oldtid i Ulm og Overschwaben, dens: 15te Veröffentlichung: Handzeichnungen alter Meister. Ulm 1864. Fol.

ÖSTERRIG. *Det keiserlig - kongelige Videnskabers Academie i Wien, dets:* Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen. XXVII-XXX. 1861-1864. — Sitzungsberichte der philosoph.-histor. Classe. XXXVIII$^{1-2}$. XXXIX. XL-XLIV. 1861-1864. — Register zu den Bänden 31-40 der Sitzungsberichte. 1863. — Fontes rerum Austriacarum. Österreichische Geschichts-Quellen. Erste Abtheil. Scriptores III-V. Siebenbürgische Chronik des Schassburger Stadtschreibers Georg Kraus 1608-65. Wien 1862. Zweite Abtheil. Diplomataria et Acta. XXII. — *Det keiserlig-kongelige geographiske Selskab, dets:* Mittheilungen, v. Franz Foetterle. 1861. 1862. — *Directionen for Museum-Francisco-Carolinum i Linz:* 21., 22. og 23. Bericht über das Museum, nebst der 16., 17. og 18. Lieferung der Beiträge zur Landeskunde von Oesterreich ob der Ems. 1862. 1863. — *Den historiske Forening for Steiermark, dens:* Mittheilungen. 11.-12. Heft. Grätz 1862. 1863; *og:* Das Johanneum in Grätz. 1861. Von Dr. Göth.

BÖHMEN, MÄHREN. *Det kongelige Böhmiske Videnskabers Selskab i Prag, dets:* Abhandlungen, Fünfter Folge XII. B. 1861-62. m. 12 Taf. Prag 1863. 4. — Sitzungsberichte. Jahrg. 1862, 1863, 1864 (Januar bis Juni). — *Den archæologiske Forening i Prag:* Pamatky časopis Musea o. s. v. Red. af Zap. V$^{5-6}$. v. Praze. 4. — *Det keiserlig-kongelige Mährisk-Slesiske Selskab for Agerdyrkning, Naturkundskab og Staatistik i Brünn, dets:* Mittheilungen. 1861, 1862, 1863. 4.

UNGARN, CROATIEN. De tabulis ceratis in Transylvania repertis. Commentatus est Dr. Joannes Érdy. Pesth 1856. — A Roszna és szerb, régi érmek. Ismerteti Erdy János. Budan 1857. 4. — Régiségtani Közleménijek. Ismerteti Érdy Janos. Budan 1858. 4. — Ipolyi Arnold, a deák-

monostori XIII századi román basilika. Pesten 1860. 4. — Ipolyi Arnold. a középkori emlékzerii épitészet, magyarországon. Pest 1864. 4. — Archaeologiai közlemények. I-III. 4. & 8vo. — Codex graecus quatuor Evangeliorum e bibliotheca universitatis Pestinensis. ed. Sam. Markfi. Pest 1860. 4. — Tudomány Tár. közke bocsatja a' magyar tudós társaság. Budan 1834-43. — Magyar Törtelenmy Tár. kiadja a Magyar tudományos Akademia tortenelmi bizottmánya. I X. Pesten 1856-1861. — Budapesti szemle. szerkeszti és kiadja csengery antal I-III[1]. Pest 1861-1842. — Magyar akademiai Értesítö. a nyelv-és széptudományi osztály közlönye. Pest 1860. I-II[1]. — Magyar akademiai Ertesítö. a mathematikai és természettudományi osztalyok közlönye. Pest 1860. I-II[1]. — Statistikai közlemények I-II. Pest 1861-62. — Mathematikai s természettudományi közlemények. I. Pest 1861. — Finn Nyelvtan. Irta Fab. Istvan. Pest 1859. — Finn Olvasmányok. Pest 1861. — Magyar Lászlo Délafrikai utazásai 1849-57 é vekben (Hunfalvy Janos). Pest 1859. — Magyar Délafrikai Levelei és Naplókivonatai kiadta Hunfalvy Janos. Pest 1857. — Monumenta Hungariæ historica. I-VII. Pest 1857-1861. — Monumenta Hungariæ historica &c. I-VII. Pest 1857-1860; IX. 1860. — Abuska. Csagataitörök szógyüjtemény. Törok kéziratból fordìtotta vámbery ármin, Elöbezéddel és jegyzetekkel kiserte. Budenz József. Pest 1862. — A' magyar nyelv rendszere (Magyar Academia). Budán 1847. — Magyar Levelcs Tár. I. Négyszáz Magyar Levél a XVI századból 1504-1562. Közli szalay Ágoston. Pesten 1861. — Nyelvtudományi Pályamunkak. I-II. Budan 1834-1839. — Philosophiai Pályamunkak. Budan 1835. — Törtenettudományi Pályamunkak. I-II. Budan 1841-1842. — Mathematicai Pályamunkák. I. Budan 1844. — Törvénytudományi Pályamunkák. I-II. Budán 1841. Pesten 1844. — Természettudomanyi Pályamunkak. I-III. Kötet Budan 1837-1844. — A' Moldvai Magyar Telepekröl, terjesztve P. gegö Elek. Budan 1838. — Hunyadi János Utolsó hadjarata (kiss károly). Pest

1857. — Felsöbb egyenletek, egyismeretlennel. Irta D. Vallas Antal. I. Budán 1842. — Elmélkedések à Physiologia és Psychologia' köreben. Irta D. Moisi Mihály. Budán 1839. — Magyar Tajszótár. Kiadta a' magyar Tudos Társaság. Budán 1838. — Kázinszy Ferencz Eredeti Munkái. I-II. Budán 1836-39. — Az Orszagos tanács és orszaggyülesek története 1445-1452. Knauz Nàndor. Pest 1859. — Törteneti, Bibliai és gúnyores Magyar énekek Dallamai a XVI. századbol. közli Mátray Gabor. Pesten 1859. 4. — Utsasítás meteorologiai eszleletekre (Szloczek Jozsef). Pest 1861. 4. — A magyar Tudós Társaság Evkönyvei. I-VII. IX. X. Kötet. Pest 1833-1862. 4. — Regi Magyar Nyelvemlékek. Budán 1838-1846. 4. — Akademiai emlékkönyv a kazinczy Ferencz szuletése Evszázados Unnepérol. Pest 1859. 4. — A Felsöbb analysis' elemei. Irta Györy Sándor. I-II. Füzet. Budán 1836-1840. 4. — *Det ungarske Universitet i Pest, dets* i 1861-1863 udgivne Leilighedsskrifter, 2 Hefter i 4to og 20 Hefter i 8vo. — *Samme, dets* Leilighedsskrifter udgivne i Aarene 1863 og 1864. — M. Tudom Akademial Almanach 1863. — *Selskabet for sydslavisk Historie og Oldkyndighed i Agram, dets:* Arkiv za Povjestnicu Jugoslavensku. Knjiga VI-VII. Uredio Ivan kukuljevíc Sakcinski U Mletcih. U Zagrebu 1863.

SCHWEIZ. *Det almindelige historiske Selskab, dets:* Archiv für Schweizerische Geschichte. XIII. B. Zürich 1862. 4. — *A. Morlot:* Recherches sur les habitations lacustres des environs d'Estavayer par MM. Béat de Vevey et Henri Rey, rédigées par A. Morlot. (Extrait des Mémoires de la Société des Antiquaires de Zurich. Tome XIII). 4.

ITALIEN. Atti del Reale Istituto Lombardo di Scienze, lettere ed arti. Vol. I-III. VII-IX. Milano 1859-1864. 4. — La società latina Memoria di Francesco Rossi. 1859. 4. — *Professor Greve Giancarlo Conestabile i Perugia, hans Skrifter:* Bulletino degli scavi della società Colombaria Nr. IV. Degli scavi nuovamente eseguiti nell'agro Soanese nella prima-

vera del 1860. — Sovra alcuni oggetti che sono nei Musei di Parigi e di Londra. Lettera del conte Giancarlo Conestabile a G. Henzen. Roma 1862. — Sur l'inscription d'une statuette étrusque par le comte G. Con. Paris 1863. — Second spicilegium de quelques monuments écrits ou épigraphes des Etrusques par Gianc. Conestabile. Paris 1863. — *Bibliothekar Guiseppe Valentinelli, hans:* Supplementi a Saggio bibliografico della Dalmazia e del Montenegro, di G. V. Zagabria 1862. — *Agostino Gallo i Palermo, hans:* Sul dipingere quadri a fresco portatili lettera critica di Agostino Gallo, diretta al caval. Leonardo Vigo (dediceret: alla Real Società di Archéologia in Copenhagen). Palermo 1833.

GRÆKENLAND. *Professor A. R. Rangabes i Athen, hans: εὐνομία, ἐφημερις πολιτικὴ καὶ φιλολογικη.* Juni til December 1863. 4. — *Alexios Pallis, Læge i Athen, hans: Μελέται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας χωρογραφίας καὶ ἱστορίας τῆς Ἠπείρου.* Athen 1858.

SPANIEN. *Dr. Rodrigues de Berlanga i Malaga:* To lithographerede Plader af Indskrifter paa Broncetavler, der i 1851 ere fundne ved en Teglfabrik, paa hvilke Indskrifter ere indristede, indeholdende de to latinske Menigheder Salpensa's og Malaca's Byretter.

FRANKRIG. *Hans Høihed Prinds Louis Lucien Bonaparte, fölgende ved ham eller paa hans Bekostning udgivne linguistiske Skrifter:* Catalogue des ouvrages de linguistique européenne édités par le Prince L.-L. B. 16°. — Deuxième catalogue des ouvrages destinés à faciliter l'étude comparative des langues européennes, édités par le Prince L.-L. B. Londres 1862. 12. — Specimen Lexici comparativi omnium linguarum Europæarum. Opera et studio L.-L. B. Florentiæ 1847. Fol. — Celtic Hexapla, being the Song of Salomon in all the living dialects of the Gaelic and Cambrian languages. Impensis L.-L. Bonaparte. London 1858. 4 — i det Hele 96 forskjellige Skrifter. — *La Société de Geographie i Paris, dets:* Bulletin. cinqu. Série.

Tome III-V. 1862-1863. Par M. V. A. Malte-Brun og M. V. A. Barbié du Bocage. — Congres archéologique de France. XXVII° session. Séances générales tenues à Dunkerque, au Mans et à Cherbourg en 1860 par la société française d'Archéologie pour la conservation des monuments historiques. Paris 1861. — *La Société des Antiquaires de Picardie:* II. Série. Tom. VII-VIII. 1859-1861. Amiens 1861. — *La société d'Ethnographie, dets:* Annuaire par Ch. de Labarthe. Paris 1862. — *L'Académie Impériale des sciences arts et belles lettres de Dijon, dets:* Mémoires. II. Série. Tom. 9. Dijon 1862. — *La société Impériale d'emulation d'Abbeville, dets:* Mémoires 1857-1860. Abbeville 1861. — Recueil des travaux de *la Société libre d'agriculture,* sciences arts et belles lettres de l'Eure. Troisième série. VII. 1860-1861. Evreux 1863. — *Abbé Brasseur de Bourbourg:* Collection de documents dans les langues indigènes, pour servir à l'étude de l'histoire et de la philologie de l'Amérique ancienne. *Vol. deuxième:* Grammaire de la langue Quichée suivie d'un vocabulaire et du drame de Rabinal-Achi. — Gramatica de la lengua Quiche etc. (see dette Binds S. 80 ff.). Paris 1862. — Sommaire des voyages scientifiques et des travaux de géographie, d'histoire, d'archéologie et de philologie Américaines, publiés par M. l'Abbé Brasseur de Bourbourg. Saint Cloud 1862. — *Ch. Robert:* Note sur des débris antiques recueillis en 1855 à Custendjé (Dobrudja). Metz 1862. Monete e medaglie degli Spinola di Tassarolo, Ronco, Roccaforte, Arquata e Vergagni che serbansi nella R. Università ed in altre collezioni di Genova, descritte ed illustrate dal bibliothecario Agostino Olivieri. (Anmeldelse). — Numismatique de Cambrai par C. Robert. Paris 1861. 4. — Sceau et monnaies de Zuentibold, roi de Lorraine (895-900). Monnaie de son successeur Louis fils d'Arnould (900-911), par Ch. Robert. 1863. — *Dr. Eugène Robert i Paris:* Interprétation naturelle des pierres et des os travaillés par habitants primitifs

des Gaules. Paris 1863. — Age présumable des monuments celtiques. Paris 1864. — *M. Jomard:* Classification méthodique des produits de l'industrie extra-européenne ou objets provenant des voyages lointains suivi du plan de la classification d'une collection ethnographique complète (Fragment lu à la société d'ethnographie 12 avr. 1862). Paris 1862. — Catalogue des objets d'antiquité et de la collection ethnographique. Paris 1863. — *M de la Roquette i Paris:* Notice sur la vie et les travaux de M. Jomard. Paris 1863. 4. — *M. Joaquim Ménant:* Les noms propres Assyriens, recherches sur la formation des expressions idéographiques. Paris 1861. — *M. Ferd. Pouy:* Les feuilles volantes. Amiens 1862. — *Société literaire d'Amiens:* Notice historique. Amiens 1862. — *M. Boucher de Perthes:* De la suprématie de l'Angleterre et de sa durée. Paris 1862. — Sur la mâchoire humaine découverte par M. Boucher de Perthes dans le diluvium d'Abbeville par M. de Quatrefages. 4. (Institut Impérial de France. Académie des sciences 1863). — Observations sur la mâchoire de moulin Quignon par M. de Quatrefages. — Note sur les résultats fournis par une enquête relative à l'authenticité de sa découverte d'une mâchoire humaine et de hache, en silex, dans le terrain diluvien de moulin Quignon, par M. de Quatrefages. 1863. 4. — *M. Eugéne Beauvois i Paris:* Revue contemporaine 31. Juillet 1863 p. 277-313: Les antiquités primitives du Danemark: I, L'age de pierre. — La nationalité du Slesvig. Paris 1864. — Le principe des nationalites appliqué à la question Dano-Allemande. Paris 1864. — *M. Malte-Brun:* Nouvelles Annales du voyages etc. VI. Série. Août 1863. — *M. Alexandre Bertrand:* Les monuments primitifs de la Gaule, monuments dits Celtiques dolmens et tumulus. Paris 1863. — *M. Aug. Peles, Inspecteur des monuments historiques du Gand:* Essai sur les anciens thermes de Nemausus et les monuments qui s'y rattachent. Nimes 1863.

BELGIEN. *L'académie Royale des sciences et des beaux-arts de Belgique, dets:* Bulletins. XXX. année, deuxième série. Tom. XI-XIV. Bruxelles 1861-1862; *ligeledes dets* Annuaire. 1862 og 1863. — *Royaume de Belgique:* Commission Royale des Monuments, séance générale du 30. Septembr. 1862. — *M. J. Schuermans:* Exploration de quelques tumulus de la Hesbaye. Bruxelles 1863. — Bibliotheque de M. le Baron de Stassart, léguée à l'Académie Royale de Belgique. Bruxelles 1863. — Alexanders Geesten van Jacob van Maerlant, met inleiding, varianten van mss., anteekeningen en glossarien door F. A. Snellaert. II. Deel. Brussel 1861.

NEDERLANDENE. Hans Majestæt Kong Vilhelm III: Aegyptische Monumenten van het Nederlandsche Museum van oudheden te Leiden, uitgegeven op last der Hooge Regering door Dr. C. Leemans. 21.-22. Aflev. af 14de og 15de Afl. van de II. Afdeeling. Leiden. imp. fol. — *Det kongelige Videnskabers Akademie i Amsterdam, dets:* Verhandelingen. VIII. Deel. Amsterdam 1862. 4. — Afdeling Letterkunde. Tweede deel m. pl. Amsterdam 1863. 4. — Verslagen en Mededeelingen. Natuurkunde 13-16. Amsterdam 1862-1864. — Letterkunde VI. VII. 1862-1863. Jaarboek. Amsterdam 1861-1862. — Register van Hollandsche en Zeeuwsche Oorkonden, die in de charterboeken van van Mieris en Kluit ontbreken 1. afd. op gezag der kon. Akad. v. Wetenschappen verzameld door Mr. J. Ph. C. van den Bergh. Amsterdam 1861. — Catalogue du cabinet de monnaies et médailles de l'academie royale des Sciences à Amsterdam, redigé par A. J. Enschedé et J. P. Lix. Amsterdam 1863. — Catalogus van de Bibliotheek der Stad Amsterdam. vijfde gedeelte Supplement, eerste gedeelte. Amsterdam 1861. — *Selskabet for Nederlandsk Literatur i Leyden, dets:* Handelingen der Jaarlyksche algemeene vergadering. 1862. 1863. — Terra-Cotta's uit het Museum van oudheden te Leiden, uitgegeven door L. J. F. Janssen, met X platen in

kleurdruk. te Leiden 1862. Fol. — *Videnskabernes Selskab i Utrecht, dets:* Aanteekeningen van het Provincial Utrechtsche genootschap van kunsten en wetenschapen. 1861. — *Selskabet for Kunster og Videnskaber i Nord-Brabant, dets:* Handelingen 1861. Hertogenbosch 1862. — *Det Frisiske Selskab for Historie, Oldkyndighed og Sprog, dets Tidsskrift:* De vrije Fries. Negende Deel. Nieuwe Reeks Derde Deel 2.-3. Stuck. Leeuwarden 1861. — 32-31 Verslag der Handelingen van het genootschap. 1859-1860. 1860-1861. — *H. Schuermans:* Notice sur les monuments du Limbourg, anterieurs au moyen âge. 1862. — *Mr. Haan Hettema i Leeuwarden:* De Hunebedden. Op welke wijze in den ouden tijdsgebowd? Beantwoord door Z. M. Frederik VII, koning van Denemarken. Uit het Deensch door Jhr Mr. Montanus de Haan Hettema. Te Leeuwarden 1863. Særskilt Aftryk af: Nieuwe Friesche Volks-Almanak voor het jaar 1864. Twaalfde Jaargang. Te Leeuwarden 1864. 12. — Vergelyking van Oud-Noordsche met Oud-Friesche Eigennamen. Leeuwarden 1863. 12. — Prophetien van blijnde Simon en bruer Hankis. — *Advocat, Dr. juris Dirks i Leeuwarden, hans:* Aanwinsten van de Penning-Verzameling van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde in de Jaren 1860-18F3.

STORBRITANNIEN OG IRLAND. *The Society of Antiquaries of London, dets:* Archæologia, or Miscellaneous Tracts relating to Antiquity. Vol. XXXVIII^{2}, XXXIX^{1}. 4to. — *Sammes* Proceedings. London 1860. I. 2-7. — *The Royal Geographical Society of London, dets:* Proceedings. Vol. V$^{1-5}$. 1861; Vol. VI$^{1-5}$. 1862; Vol. VII$^{2-5}$. 1863. — *Ligeledes sammes* Journal. Vol. 31. 1861. Edited by Dr. Norton Shaw. — *The Numismatic Society:* The Numismatic Chronicle and Journal of the numismatic Society, edited by W. S. Waux, John Ewans, Frederik Madden. 1862, 1863. — *The anthropological Society of London, dets:* Review and Journal. Nr. 1. Mai 1863. — *The Historical Society*

of Lancashire and Cheshire: New Series Vol. I-II. Session 1860-1861. Liverpool 1861-1862. — *The Literary and Philosophical Society of Manchester, dets* Memoirs. Third series. I. London 1862. — *Sammes* Proceedings. Vol. II. 1860-1862. Manchester 1862. — *Sammes* Rules. 1861. — *His Grace Duke of Northumberland:* Memoir written during a survey of the Roman wall, through the Counties of Northumberland and Cumberland in the years 1852-1854. Made by direction of this Grace the Duke of Northumberland K. G., Patron of the Society of Antiquaries of Newcastle-upon-Tyne. By Henry Mac Lauchlan. London. Printed for private circulation 1858. Med Atlas in folio. 1857. — Descriptive Catalogue of a cabinet of Roman family coins, belonging to His Grace the Duke of Northumberland K. G. By Rear-admiral William Henry Smyth. Printed for private circulation 1856. 4. — *Andrew James Symington, Esq., hans Skrifter:* The Beautiful in Nature, Art and Life. In two volumes. 1857. — Pen and pencil Sketches of Faröe and Iceland with an appendix containing Translations from the Icelandic and 51 illustrations on wood by W. J. Linton. London 1862. — Harebell chimes or summer memories and musings. Second edition. 1862. — The Dawn of light in Italy: a sketch in the life of Olympia morata. London 1861. — *W. Sidney Gibson, Esq.:* Bentley Miscellany, hvori en Artikel: Queen Dagmar, the sea kings bride. pag. 363-371. London 1863. — *Charles Roach Smith, Esq.:* On the scarcity of home grown fruit in Great Britain, with remedial suggestions by Ch. R. Smith in a letter to Joseph Mayer. Liverpool 1863. — *William Henry Hart, Esq.:* Historia et cartularium monasterii Sancti Petri Gloucestriæ. Vol. I. Edited by W. H. Hart, of the public record office. London 1863. — *Professor William C. Fowler:* The English language by Rev. J. W. Lindsay. 1861. — *Professor J. Y. Simpson i Edinburgh:* The cat-stone, Edinburghshire: it is not the tombstone of the grandfather of Hengist and Horsa? Edinburgh

1862. 4. — *James Farrer, Esq.:* Notice of Runic Inscriptions discovered during recent excavations in the Orkneys made by James Farrer, M. P. Printed for private circulation. 1862. 4. — *The Society of Antiquaries of Scotland, dets* Proceedings. Vol. III$^{1-3}$, Vol. IV^{1}. Edinburgh 1860. 4. — *The Cambrian Archæological Association, dens:* Archæologia Cambrensis. 1861-1862.[1] (Report of the Swansea meeting, catalogue of the contents of the museum, laws of the association, list of members; Truro meeting 1862, programmer). 1863, 1864. — *The Royal Irish Academy, dets* Transactions. Vol. XXIV, Part. I-III. Dublin 1862-1864. 4. — Proceedings. Vol. VIII, Part. I-VI. Dublin 1862-1864. — *The Kilkenny and South-East of Ireland Archæological Society, dets* Proceedings and Papers. Vol. IV. New series. Dublin 1862, 1863, 1864.

ASIEN. *Rájendralála Mitra i Calcutta:* The Chlandogya upanishad of the Sáma Veda, with extracts from the commentary of Sankara Ácharya. Translated from the original Sanskrita by R. M. (Bibliotheca Indica, a collection of oriental works, published under the superintendence of the Asiatic Society of Bengal). Calcutta 1862. — On the identity of the Toramánas of Eran, Gwalior and Kashmir. By Bábu R. M. — Translation of a Bactrian Inscription from Wardak in Afghanistan by Bábu R. M. — Vestiges of the kings of Gwalior, by B. R. M. — Bhoja Rájá of Dhár and his Homonyms, by B. R. M. — Note on Major General A. Cunningham's Remarks on the Bactro-Pali Taxila inscription, by B. R. M. — *The Madras Literary Society:* Madras Journal of literature and science. Decembr. 1861. — *Det Bataviske Selskab for Kunster og Videnskaber, dets* Verhandelingen. T. XXVII-XXVIII. Batavia 1860. 4. — Tijd-

[1] Archæologia Cambrensis for Januar 1862 begynder med: On the construction of „Giants houses" or „Cromlechs" by H. M. King Frederick VII, King of Denmark 1857. Denne Afhandling udkom ogsaa i særskilt Aftryk.

schrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde, uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen onder Redaktie van P. Bleeker, J. Munnich en E. Netscher. Deel VII-X.

AUSTRALIEN. *Colonial-Regjeringen i Victoria:* Statistical notes on the progress of Victoria, from the foundation of the colony (1835-1860). First series. Part. I-II. By William Henry Archer. 4. Melbourne. — Die Colonie Victoria in Australien, ihr Fortschritt, ihre Hilfsquellen und ihr physikalischer Charakter. Mit Zugrundelegung amtlicher Quellen dargestellt in Abhandlungen. Ins Deutche übertragen von Benjamin Loewy. Melbourne 1861. — The statistical register, or Victoria, from the foundation of the colony, with an astronomical calendar for 1855. Edited by William Henry Archer. By authority. Melbourne 1854. — The Victorian government. Prize Essays. 1860. By Authority. Melbourne 1861. — Catalogue of the Victorian exhibition. 1861, with prefatory essays, indicating the progress, resources and physical characteristics of the colony. By authority 1861. — Essais divers servant d'introduction au catalogue de l'exposition des produits de la colonie de Victoria, mettant en relief les progrès, ressources et caractère physique de la Colonie. Melbourne 1861. — The catalogue of the Melbourne public library for 1861. — *Universitetet i Melbourne:* The Melbourne university calendar for the academic year 1862-1863, 1863-1864. Melbourne. 12. — *The Royal Society of Victoria, dets* Transactions 1860. Vol. V. Edited for the council of the society by John Macadam M. D. Hon. Secr. Melbourne.

NORDAMERICA. *The Smithsonian Institution i Washington:* Results of meteorological Observations made under the direction of the United States patent office of the Smithsonian institution from the year 1854 to 1859 incl. Vol. I. Washington 1861. 4. — Smithsonian Miscellaneous Collections. Vol. I-V. Washington 1862-1864. — Catalogue

of publications of the Smithsonian Institution June 1862. — Annual report of the board of regents of the Smithsonian Institution. 1861, 1862. Washington 1862, 1863. — The antiquities of Wisconsin, as surveyed and described by J. A. Lapham. (Smithsonian Contributions to knowledge. Washington 1855. 4.). — Archæology of the United States or Sketches, historical and bibliographical, of the progress of information and opinion respecting vestiges of antiquity in the United States. By Samuel F. Haven. (Smithsonian Contribution to knowledge). Washington 1856. 4. — Observations on Mexican History and archæology, with a special notice of Zapotec remains, as delineated in Mr. J. G. Lawkins Drawings of Mitla, &c. By Brantz Mayer. (Smithsonian Contribution to knowledge). Washington 1856. 4. — Smithsonian Contributions to knowledge. Vol. XIII. Washington 1863. 4. — Instruction for research relative to the Ethnology and Philology of America, prepared for the Smithsonian Institution by George Gibbs. Washington 1863. 12. — A dictionary of the Chinook jargon, or trade language of Oregon; prepared for the Smithsonian Institution by George Gibbs. Washington 1863. — *The American Academy of arts and sciences, dets* Memoirs. New series. VIII$^{1-2}$. Cambridge and Boston 1861, 1863. 4. — Procedings. Vol. VI. — *The Academy of Natural sciences of Philadelphia; dets* Proceedings. 1862, 1863. – *The American Philosophical Society of Philadelphia, dets* Transactions. Vol. IV. 1799. 4. Vol. III. Part. 3. 1828. 4. Vol. VII, VIII, IX. 1860, 1861, 1863. 4. — *The American Oriental Society i New Haven, dets* Journal. VII$^{1-2}$. New Haven 1861, 1862. — *Det nordamerikanske Senat i Washington:* Report upon the Colorado river of the west, explored in 1857 and 1858 by Lieutenant Joseph C. Ives, under the direction of the office of exploration and surveys. A. A. Humphreys captain topographical Engineers in charge. By order of the Secretary of war. Washington 1861. 4. — *Lieuten. colonel J. D.*

Graham: Annual report of Brevet Lieut. colonel J. D. Graham 1858 on the improvement of the harbours of Lakes Michigan, St. Clair Erie, Ontario and Champlain. Washington 1859. — Report of Lieutenant colonel J. D. Graham, U. S. topographical engineers on Mason and Dixon's line. Chicago 1862. — *T. A. Cheney, Esq., i Lyon:* Thirteenth Annual Report of the University of the state of New-York, on the condition of the state cabinet of Natural History, and the historical and antiquarian collection, annexed thereto. Made to the Senate. April 10. 1860. Albany 1860. *Deri:* Ancient monuments in western New-York, comprising the results of explorations by T. Apoleon Cheney, civil-engineer. 1859. — *The regents of the University of New-York, ex officio trustees of the State library in behalf of the State of New-York:* Journal of the legislative Council of the colony of the New-York. I: Began the 9th day of April 1691, and ended the 27. of Septembr. 1743. Published by order of the Senate of the State of New-York. II: Began the 8th day of Decembr. 1743, and ended the 3th of April 1775. Albany 1861. 4. — Remonstrance of New Netherland and occurrences there addressed to the High and migthy Lords States general of the United Netherlands, on the 28th July 1649. With secretary van Tienhoven's answer. Translated from a copy of the original Dutch Ms. by E. B. O'Callaghan M. D. Albany 1856. — The council of revision of the State of New-York, its History, a History of the courts with which its members were connected. Biographical sketches of its members, and its vetoes. By Alfred B. Street. Albany 1859. — Catalogue of the New York State library 1855. General library. Law library. Albany 1856. Maps, manuscripts, engravings, coins &c. Albany 1857. General library. First Supplement. Albany 1861. — Names of persons, for whom Mariage-licences were issued by the Secretary of the Province of New-York, previous to 1784. Printed by order of Gideon J. Tucker, secretary of state. Albany 1860. — Seventh-

sixth annual report of the Regents of the university of the state of New-York, made to the Legislative. March 4th. 1863. Albany. — Forty-fifth annual report of the Trustees of the New-York State library. April 7. 1863. Albany. — Thirteenth annual report of the Regents of the university of the state of the New-York on the condition of the state Cabinet of Natural History and the Historical and Antiqvarian Collection annexed thereto. April 10. 1860. Albany. — *Deri:* Illustrations of the ancient monuments in western New-York. T. Apoleon Cheney del. 1859. — Fourteenth annual Report &c. Albany 1861. — Fifteenth annual Report &c. Albany 1862. — Sixteenth annual Report &c. Albany 1863. — Appendix D. Albany 1863. — A History of St. Lawrence and Franklin counties, New-York, from the earliest period to the present time. By Franklin B. Hough. Albany 1853. — *Jos. C. G. Kennedy i Washington:* Preliminary Report on the eighth Census 1860 by Jos. Kennedy, Superintendent. Washington 1862. — *Harvard University i Cambridge, Massachusetts, ved sammes Bibliothekar John Langdon Sibley:* Catalogus Universitatis Harvardianæ. 1860, 1864. — A catalogue of the officers and students of Harvard university. 1862-1863. — Annual reports of Harvard college 1862-1863. Cambridge. — *Statssekretair John Russell Bartlett i Providence, Rhode Island:* Records of the state of Rhode Island and Providence Plantations, edited by J. R. B. Vol. VII-IX (1770-1783). Providence 1862, 1863, 1864. — *The Society of natural History i Boston, dets* Journal of Natural History, containing papers and communications. Vol. VII$^{1-4}$; *samt dets* Proceedings. 1862. — *Massachusetts Historical Society ved Honor. Rob. C. Winthrop, dets* Collections. First series. Vol. I-II. 1792. Vol. III-X i 5 Bind. Second series Vol. I-X i 5 Bind. Third series Vol. I-X i 5 Bind. Fourth series Vol. I-X i 5 Bind. Fifth series Vol. I-VI. (1863). — *Ligeledes* Proceedings 1862-1863. —

The state Historical Society of Wisconsin: The History of Wisconsin in three Parts, Historical, Documentary and Descriptive by William R. Smith, President of the Society. Vol. I-II. Madison 1854. — Third annual Report and collections of the State Hist. Soc. of Wisconsin for the year 1856. Vol. III-IV. Madison 1857. — Wisconsins Love angaaende Organisationen og Bestyrelsen af Towns ved Elijah M. Haines. Madison 1859. — Emigranten, et uafhængig demokratisk Blad. 4de Aarg. Nr. 1-52. Mai 1855-56. Udgivet af den scandinaviske Presseforening. Ipmansville, Rock County, Wisconsin. Samme Blads 5-7de Aarg. Fol. Madison 1857-1861. — Luthers Folkebibliothek. Udvalgte fuldstændige Skrifter af Dr. Martin Luther, oversatte og udgivne af den norske Lutherforening i America. Madison 1862. — *Colonel Tal. P. Shaffner i London:* History of the United States of America, from the earliest period to the present time. London. Vol. I-III. — *P. L. Mossin:* The northern Mythology, viewed in its influence on the Scandinavian poeple. (Daily Life. Milwaukee 1864). — *Rever. Dr. Morse:* An account of the Discovery of an ancient ship on the eastern shore of Cape Cod. by Amos Otis. Albany 1864.

CANADA. *Det Canadiske Institut:* The Canadian Journal of industry, science and art conducted by the editing còmmittee of the Canadian Institute. 1861, 1862, 1863, 1864. Toronto. *Deri* (Septbr. 1862): Ethnical forms and undesigned artificial distortion of the human cranium, by Daniel Wilson. — *George D. Giba:* On Canadian caverns With 8 plates. London 1861.

NOVA SCOTIA. *R. G. Haliburton:* New Materials for the History of Man, derived from a comparison of the calendars and festivals of Nations. Nr. 1: The festival of the Dead. Halifax 1863.

MEXIKO. *Det Mexikanske Selskab for Geographi og Statistik:* Boletin de la Sociedad Mexicana de Geografia

y Estadistica. Tom. VIII$^{10-12}$, IX$^{1-6}$, X$^{1-3}$. Mexico 1862, 1863, 1864. 4.

BRASILIEN. *Instituto historico geographico e ethnographico do Brasil*, *dets* Revista trimensal. Tom. XXIV-XXV. Rio de Janeiro 1861-1862. — Novo Orbe Serafico Brasilico, ou Chronica dos Frades menores da Provincia do Brasil. Por Fr. Antonio de Santa Maria Jaboatam. P. II$^{1-3}$. Rio de Janeiro 1859-1862.

⁝ᚼᛁᛏ᛬ᚴᚢᚾᚢᚴᛚᛁᚴᛆ᛬ᚾᚢᚱᚢᚾᛆ᛬ᚠᚮᚱᚾᚠᚱᚢᚦᛆ᛬ᚠᛂᛚᛆᚴ⁝

YFIRLIT YFIR FASTAN SJOÐ

HINS KONUNGLIGA NORRŒNA FORNFRŒÐA-FELAGS

MEÐ NAFNASKRA HINNA

STIPTANDI FELAGA

FYRSTA JANUAR 1864.

H. H. T. FRIÐREKR VI*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. CHRISTJAN VIII*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. FRIÐREKR VII*, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. CHRISTJAN IX, KONUNGR I DANMÖRKU	300
H. H. T. OSCAR I*, KONUNGR I SVIARIKI OK NORVEGI	300
H. H. T. CARL XV, KONUNGR I SVIARIKI OK NORVEGI	100
H. H. T. NIKOLAS I*, KEISARI YFIR ÖLLUM RUSSLÖNDUM	400
H. H. T. ALEXANDER II, KEISARI YFIR ÖLLUM RUSSLÖNDUM	300
H. H. T. FRIÐREKR VILHJALMR IV*, KONUNGR I PRUSSLANDI	200
H. H. T. VILHJALMR I, KONUNGR I PRUSSLANDI	100
H. H. T. VILHJALMR I*, KONUNGR I NIÐRLÖNDUM	200
H. H. T. VILHJALMR II*, KONUNGR I NIÐRLÖNDUM	100
H. H. T. VILHJALMR III, KONUNGR I NIÐRLÖNDUM	100
H. H. T. CARL ALBERT*, KONUNGR I SARDINIU	200
H. H. T. VICTOR EMANUEL, KONUNGR I ITALIU	200
H. H. T. DOM PEDRO II, KEISARI I BRASILIULANDI	200
H. H. T. OTTO I, KONUNGR	200
H. H. T. FRIÐREKR AUGUST*, KONUNGR I SAXLANDI	100
H. H. T. JOHAN NEPOMUCENUS, KONUNGR I SAXLANDI	100
H. H. T. MOHAMMED SHAH, SHAHEN SHAH*, KON. I PERSIÐALANDI	400
H. H. T. FERDINAND II*, KONUNGR I BAÐUM SIKILEYJUM	200
H. H. T. MAHA MONGKUT I, KONUNGR I SIAM	600
H. Ks. T. LEOPOLD II, STORHERTOGI I TOSKANA	100
H. K. T. GEORG V*, STORHERTOGI I MEKLENBORG-STRELITZ	200
H. K. T. FRIDREKR FRANZ, STORHERTOGI I MEKLENBORG-SVERIN	200
H. K. T. AUGUST*, STORHERTOGI I ALDINBORG	200
H. K. T. LEOPOLD*, STORHERTOGI I BADEN	100
H. K. T. GUSTAV*, HERT. AF UPPL., PRINZ AF SVIARIKI OK NORVEGI	100
H. K T. OSCAR, HERT. AF AUSTRGAUTL., PR. AF SVIARIKI OK NORVEGI	100
H. K. T. AUGUST, HERT. AF DÖLUM, PR. AF SVIARIKI OK NORVEGI	100
H. Ks. T. CONSTANTIN NICOLAIEVITSCH, STORFURSTI AF RUSSLANDI	200
H. Ks. T. FERDINAND MAXIMILIAN, YFIRHERTOGI AF AUSTRRIKI	100
H. Ks. T. MAXIMILIAN*, HERTOGI AF LEUCHTENBERG	200

H. Ks. T. PRINZ JEROME NAPOLEON*, AF FRAKKLANDI 200
H. K. T. PRINZ ALBERT*, AF STORA BRETLANDI OK IRLANDI 300
H. Ks. T. PRINZ NAPOLEON BONAPARTE, AF FRAKKLANDI 200
H. K. T. VILHJALMR FRIÐREKR, PRINZ AF NIÐRLÖNDUM 100
H. Ks. T. CONSTANTIN FRIÐREKR PETR, PRINZ AF ALDINBORG . . . 100
H. K. T. CARL II HLÖÐVER AF BURBON, HERTOGI I LUKKA 300
H. K. T. EUGENIUS, PRINZ AF SAVOJU-KARIGNAN 100
H. K. T. LEOPOLD GREIFI AF SYRAKUSA*, PR. AF BAÐUM SIKILEYJUM 100
H. T. VILHJALMR GEORG*, HERTOGI I NASSAU 200
H. T. ADOLPH, HERTOGI I NASSAU 100
H. T. ERNST II, HERTOGI I SAXA-KOBORG OK GOTHA 100
AALL, Jacob*, járnnáma-eigandi á Nesi, stórþingismaðr í Norvegi 100
ACKERMANN, V. A., prófessor, Dresden 100
ADAMI, J. H., ráðsherra í Brimum, at Danska Nienhof ok Hohenhain í Slèsvík 100
ADLERBERG, greifi Voldemar, hússtjórnarherra Rússakeisara, í Pètrsborg . 100
AHLEFELDT-LAURWIGEN, Christján J. F.*, geh. konf. ráð, lènsgreifi af Langalandi 100
AHLEFELDT-LAURWIGEN, Friðrekr L. W., kammerherra, lènsgreifi af Langalandi 100
ALBINUS, J. H. Jacob, kansellíráð, Bellevue við Kolding 300
ALCOCK, Rutherford, ráðgjafi Breta í Japan 100
ALI MAHOMED KHAN, jagírðar í hirð Nizams í Deccan á Indíalandi 100
ALMEIDA E ALBUQUERQUE, Don Francisco*, innanríkisráðgjafi, Rio de Janeiro 100
ALSINA, Don Valentin, þjóðstjóri í fríveldinu Buenos Ayres 100
AMHERST, Vilhjálmr Pitt, earl, at Montreal í Kentskíri á Englandi 100
ANDERSEN, Janich*, kansellíráð ok sættanefndarmaðr, Óðinsvè á Fjóni . . 450
ANGELIS, Don Pedro de*, sagnaritari hèraða Rio de la Plata 100
ARAUJO-RIBEIRO, Dom José de, sendiherra Brasilíukeisara í Parísarborg . 100
ASPINWALL, Thómas, norðramerikanskr aðalkonsúll í Lundúnum 100
ATHANASIUS, erkibiskup í Korfú 100
BARKLY, Sir Henry, landsstjóri í Máritsíus á Nýja Hollandi 100
BASILIUS, Hs. Em., erkibiskup í Palteskju ok Vítebsk 100
BEAMISH, North Ludlow, ofursti ok sagnafrœðingr, Lota-Park á Írlandi . 100
BELCREDI, Egbert, greifi de, at Löschborg í Moravíu 100
BENGESCO, Gregoríus de, kennslustjórnarherra á Blökkumannalandi . . . 100
BERING-LIESBERG, P. L.*, majór, adj. aðalræðismanns h. niðrlenzku Austr-Indía 100
BERTOUCH-LEHN, Jón Júlían S. E., lènsbarún af Suðrkarla á Lálandi . . 200
BERZELIUS, Jacob, fríherra*, prófessor, ritari vísinda-akad. í Stokkhólmi . 100
BEXLEY, Nikolás, lávarðr*, forseti hins kon. bókmenta-fèlags í Lundúnum 200
BIBESCO, H. T. fursti Georg, fyrrum hospódar á Blökkumannalandi . . . 200
BILLE, Torben, sendiherra Danakonungs í Lundúnum 100
BILLE-BRAHE, Preben*, geh. konf.-ráð, lènsgreifi af Brahesminni á Fjóni 100
BLISS, W. W. S.*, ofursti ok málfrœðingr, í Nýja Orleans 100
BLOME, barún Adolph von, fyrrum sendiherra Danakonungs í Lundúnum 100
BLOME, Ottó, greifi*, sendiherra Danakonungs í Pètrsborg 170
BLOUDOFF, Dmitri*, stjórnarherra innanríkis-málefna, í Pètrsborg 100
BONAPARTE, Louis Lucien, prinz, ráðsherra í París 100
BONGHI, Diego, fornfrœðingr í Napoli 100

Bornemann, Philip Júlíus, kammerherra, af Bjergbygarði á Sjálandi . . . 100
Borromeo, greifi Vitaliano, stórgœðingr af Spáni, ráðsherra í Sardiníu . 100
Botfield, Beriah*, esq., af Norton-Hall í Northampton-skíri á Englandi . 200
Boucher de Perthes, J., fornfrœðingr, forseti vísinda-fèlagsins í Abbeville 100
Bouillé, René, marquis de, fyrrum sendiherra Frakkakonungs í Turin . 100
Boutourline, Dmitri P.*, ríkisráðgjafi Rússakeisara, í Pètrsborg 100
Bowring, Sir Jón, landstjóri í Hongkong á Kínverjalandi 100
Bradford, Alexander W., esq., í Nýju Jórvík 100
Bradley, Charles W., LL. D., ritari Konnektíkúts 100
Bridgham, Hon. Samuel W.*, mayor í Providence, Rhode-Islands-fylki . . 100
Brockdorff, Caj Lorentz, fríherra*, ræðismaðr fyrir háskólanum í Kíl . . 100
Broel-Plater, greifi Vladímir Stanislás, af Wiszniowietz í fylkinu Minsk 100
Brown, James R., esq., á Clerkenwell í Englandi 100
Brown, Jón*, esq., fèlagi landafrœðis-fèlagsins í Lundúnum 100
Brown, Jón Carter, esq., í Providence, Rhode-Islands-fylki 100
Bröndsted, Pètr Ólafr*, prófessor við háskólann í Kaupmannahöfn . . . 100
Bülow, Bernharðr E. von, geheime-konferenzráð 150
Bülow, Johan von*, geheime-konferenzráð, af Sanderumgarði á Fjóni . 100
Calvo, Don Nikolás Antonio, Buenos Ayres í Suðr-Ameríku 100
Carlisle, Sir Nikolás*, ritari fornfrœðinga-fèlagsins í Lundúnum 300
Casaus, Don Fernandez R., erkibiskup í Guatemala ok biskup í Havana 170
Castro, Don Felipe Davila Fernandez de, ráðsherra í Santo Domingo . . 100
Cederfeldt de Simonsen, H. C. J., amtmaðr í Sveinborgar amti á Fjóni 100
Chadbourne, P. A., háskólakennari í Ameríku 100
Chalmers, Patrick, esq.*, af Auldbar-kastala, Brechin á Skotlandi 100
Charnock, Rik. Steph., esq., í Lundúnum 100
Chaudoir, barún Stanislás de*, skólaræðismaðr í fylkinu Kieff 100
Christie, Vilhjálmr Frímann Koren*, stiptamtmaðr í Björgyn 100
Christy, Heinrekr, fornfrœðingr í Lundúnum 100
Cigalla, greifi Jósep de, málfrœðingr, í Santoriney í Grikklandshafi . . . 100
Collings, Rev. Vilhjálmr T., í Austr-Graftúni við Marlborg á Englandi . 100
Conestabile, greifi Giancarlo, prófessor við háskólann í Perúgíu 100
Cooper, Charles Purton, esq., F. R. S., F. S. A., meistari í heimssp. í Öxnafurðu 100
Coopmans, Edzard W.*, sendiherra Danakonungs í Greifahaga ok Brussel 100
Cosby, Jón H. Wilder, esq., málaflytjandi, Abbey Lodge á Írlandi 100
Cust, Sir Eátvarðr, general-lieut., forseti sagnafrœða-fèlags í Lancaskíri 100
Daschkoff, Dmitri de*, lögstjórnar-ráðgjafi Rússakeisara í Pètrsborg . . 100
Daschkoff, Jacob Andreïevitsj, sendiherra Rússakeisara í Stokkhólmi . . 100
Davis, Sir Jón Francis, fyrrum sendiherra Bretadrottningar í Kínverjalandi 100
Demidoff, fursti Anatol, greifi af San Donato í Toskana 200
Dickson, James, í Bíldudal við Gautaborg 100
Dietrichstein, greifi Máriz von*, forstjóri hirðbókasafnsins í Vínarborg . 100
Dirckinck-Holmfeld, U. barún, f. sendiherra Danakonungs í Parísarborg . 100
Djurklou, Nikolás Gabríel, fríherra, af Suðrbý í Nærríki 100
Donner, Conrad H.*, at Rethwisch, konferenzráð ok stórkaupmaðr, í Altóna 250
Doudeauville, O. hertogi af*, jafningi, forseti landafrœðisfèl. í Parísarborg 100

Dowler, Bennet. M. D., staðarlæknir ok eðlisháttafrœðingr, í Nýja-Orleans 100
Du Bois, sendiherra hollenzkr í Miklagarði ok Aþenu 100
Dufferin, Friðrekr Temple, lávarðr, í Lundúnum 100
Earle, Jón, prófessor í fornensku við háskólann í Öxnafurðu 100
Eastwick, Eátv. Backhouse, esq., próf. í Austrlanda-túngum, í Lundúnaborg 100
Edgley, Thómas, esq., á Tottenham í Englandi 100
Ekman, Gustaf Henrik*, kommersráð ok stórkaupmaðr, í Gautaborg . . . 100
Ekman, Jón Jakob, stórkaupmaðr í Gautaborg 100
Elkan, Vilhjálmr, stórkaupmaðr ok danskr konsúll í Harborg 100
Ellenborough, Edw. Law, earl á Englandi 100
Ellesmere, Francis, lávarðr Egerton*, earl, F. G. S., Hon. D. C. L. í Öxnafurðu 100
Ellesmere, George Granville*, earl af, Worsley Hall í Lancaskíri 100
Elphinstone, Jón*, lávarðr, landsstjori í fylkinu Bombay á Indíalandi . . 100
Elphinstone, Hon. Mount-Stuart*, fèlagi hins asíatiska fèlags í Lundúnum 100
Elton, Romeo, prófessor við Browns-háskóla í Providence, Rhode-Island 100
Eugenius*, H. Em., metrópólít-erkibiskup í Kieff ok Halicz 100
Eulampius, erkibiskup í Tobolsk 100
Eynard, Jón G.*, heiðrs-borgarmaðr í Aþenu, banquier, í Genefu 100
Fair, George, D. M., fèlagi hins konungliga grœðslufrœðaskóla í Edínaborg 100
Farrer, James, esq., í Jórvík 100
Fife, James Duff*, earl af, fylkisstjóri í Banffskíri á Skotlandi 100
Force, Hon. Pètr, Washington, Kolumbíufylki í Norðr-Ameríku 100
Foundoukleï, Ivan Ivanovitsj, aðal-umsjónarmaðr á Pólínalandi 100
Fragueiro, Don Mariano, fylkisstjóri í Cordova í Argentin-þjóðveldinu . . 100
Fraser, Alexander, esq., stórbrezkr konsúll í Batavíu 100
Freymark, C. A. W.*, aðal-superintendent ok evangeliskr biskup í Posen . 100
Frijs, Emil Juell-Wind-, lènsgreifi af Frijsenborg á Norðr-Jótlandi . . . 100
Frijs, F. Júlíus greifi Juell-Wind-, lènsbarún af Juellinge á Lálandi . . 100
Fürst, Carl Johan, M C. D., læknir í Buenos Ayres 100
Gibson, Will. Sidn., esq., á Norðimbralandi 100
Goldmann, Lodv., esq., ráðgjafi Dana á Góðrar vonar höfða 100
Golitzine, fursti Dmitri*, aðal-höfuðsmaðr yfir Moskófylki 200
Golitzine, fursti Serge*, skóla-ræðismaðr í Moskófylki 240
Good, Clements, danskr aðalkonsúll í Hull 100
Gorostiaga, Don Benjamín, fjárstjóri hins argentinska sambands 100
Gortschakoff, fursti Mikjáll*, yfirlandstjóri á Pólínalandi 100
Gortschakoff II, fursti Pètr. aðal-landstjóri yfir Vestr-Siberíu 100
Graty, Alfreð, barún du, forstjóri hins argentinska menjasafns í Paraná 100
Gråberg de Hemsö, greifi Jacob*, kammerherra stórhertogans í Toskana 100
Grill, Jón Vilhj., proprieteri í Svíþjóð 100
Gurney, Hudson, esq., varaforseti fornfrœðinga-fèlagsins í Lundúnum . . 100
Gyllenstjerna, fríherra Carl, Krapperup á Skáni 100
Gyllenstjerna, fríherra N. C., kammerherra, at Krapperup á Skáni . . . 100
Hall, Roman*, aðmíráll, aðal-ræðismaðr í Arkhangel 100
Hallam, Henry*, esq., varaforseti fornfrœðinga-fèlagsins í Lundúnum . . 100
Hambro, Carl Joaquim, barún, formaðr stórverzlunar, í Lundúnum . . . 100

Hamlin, Agústus, læknastjóri í Bandafylkjunum 100
Harrison, Vilhjálmr, esq., Galligreaves-House í Lancaskíri 100
Heintze, Josías Friðrekr E., barún von, kammerherra ok amtmaðr í Kíl 100
Heros, Don Martin de los, forstjóri hins konungliga bókasafns í Madríð 100
Holbrook, Jón E., próf. við læknaskólann í Charleston í Suðr-Carólínu 100
Holstein, Hlöðver H. C. Hermann, lènsgreifi af Holsteinborg á Sjálandi . 100
Hopkins, Eátvarðr A., esq., norðamerikanskr konsúll í fríveldinu Paraguay 100
Horsburgh, J.*, hydrograph hins enska verzlunarfèlags í Austr-Indíum . 150
Hucht, Vilhjálmr L. J. van der, stórkaupmaðr í Bataviu 100
Hudson, Vilhjálmr H., esq., norðamerikanskr konsúll í Buenos Ayres . . 100
Ingram, James*, forseti í Trinity College við háskólann í Öxnafurðu . . 100
Isidorus, Hs. Em., exarki í Georgíu, erkibiskup af Cartaliníu, Tiflis . . . 100
Jacob*, Hs. Em., biskup yfir Saratoff ok Zarizinsk 100
Jenisch, Martin Jón*, ráðsherra í frístaðnum Hamborg 100
Juel, Nikolás, barún, af Lundbekk á Norðr-Jótlandi 100
Kemble, Jón Mitchell*, esq., M. A., Trinity College í Kambryggju 100
Khereddine Ben Hassem, hershöfðíngi og sjóliðsráðherra, í Túnis 300
Kiriakow, Mikjáll*, kollegieráð ok bókfrœðingr, í Ódessu 120
Klewitz, W. A. von*, leyndar-ríkisráðgjafi Prússakonungs, í Berlín . . . 120
Klick, J. J.*, danskr konsúll í fríveldinu Rio de la Plata 100
Knowles, James T., esq., erkismiðr, í Lundúnum 100
Kold, Pètr*, agent, kaupmaðr í Nípu á Norðr-Jótlandi í Danmörku . . . 600
Kossakowski, greifi Stanislás, forstjóri skjaldmerkjasafns á Pólínalandi . 100
Koucheleff-Besborodko, greifi Alexander Gr., rètt statsráð, í Pètrsborg 100
Krabbe-Carisius, H.*, stjórnarherra utanríkis-málefna, í Kaupmannahöfn 100
Kubinyi, August de, aðalvörðr hins ungarska menjasafns í Pesth 100
Kulakowski, Ignatius, umsjónarmaðr við gymnasíit í Bialystok, Grodno . 100
Lamas, Don Andres, sendiherra þjóðveldis Uruguay í Rio de Janeiro . . . 100
Lamb, William, esq., í St. Thómas í Vestr-Indíum 210
Lang, Andrew, majór ok yfirvegastjóri á St. Croix í Vestrindínum 100
Lang, Hugh*, M. D., danskr konsúll í Greenock á Skotlandi 100
Larsen, Don Juan Mariano, prófessor við háskólann í Buenos Ayres . . 100
Lastarría, Don Jose Vict., gjaldherra í Chile 100
Leathes, Philip Hammersley, esq.*, F.S.A. í Lundúnum 100
Le-Blanc, Thómas, esq.*, LL.D., F.S.A., málafœrslumaðr, í Lundúnum . 100
Lee, James Prince, biskup í Manchester 100
Lee, Jón, esq., LL.D., fèlagi hins konungliga fèlags í Lundúnum 100
Lenox, James, esq., bókfrœðingr, í Nýju Jórvík 100
Lerche, Christján Albrecht, lènsgreifi af Lerchenborg á Sjálandi 100
Lerchenfeld, Fr. barún von*, leyndar-ríkisráðgjafi Bæarakonungs í München 100
Letterstedt, Jacob*, sænskr ok norskr ráðgjafi á Góðrar vonar höfða . 100
Lewis, Martin, esq., í Baltimore í Maríulands-fylki í Norðr-Ameríku . . . 100
Lidén, Jón, M.D. ok C.M., læknir í Borghólmi á Eylandi í Svíaríki . . . 100
Lopez, Don Carlos A., þjóðstjóri í fríveldinu Paraguay í Suðr-Ameríku . 200
Lowell, Charles, D.D., sóknarprestr í Boston í Massachusetts-fylki . . . 100
Lunzi, greifi Nikolás Conrad, í Zante 100

Luynes, Honoré T. P. J. d'Albert, hertogi af, frœðimaðr, í Parísarborg . . . 200
Macaulay, Duncan, LL.D., forstjóri meyjaskóla í Nýja Orleans 100
M'Caul, Jón*, M. A. í Öxnafurðu, stórbrezkr konsúll í Kaupmannahöfn . 100
Macedo, Don Joaquim da Costa de, ritari vísinda-akademíisins í Lissabon 100
Macgregor, Francis Coleman, stórbrezkr aðalkonsúll í Kínverjalandi . . . 100
Mackinlay, Davíð, M. D., læknir á Skotlandi 100
Macleod, Sir Henry G., landstjóri yfir Trinidad í Vestr-Indíum 100
Manockjee Cursetjee, esq., dómari ok parsneskr bókfrœðingr, i Bombay 100
Marcoran, Giorgio, doctor í lögum, í Korfú 100
Marquez, José Ignacio, þjóðstjóri í Nýju Granada í Suðr-Ameríku 100
Marsh, Georg P., norðramerikanskr sendiherra í Miklagarði 100
Marshall, Vilhjálmr*, esq., danskr aðalkonsúll á Skotlandi 100
Martinez de la Rosa, D. Franc.*, sendiherra Spánardrottningar í Rómaborg 100
Mavros, Nikolás, de, rètt statsráð ok aðal-tilsjónarmaðr, í Bukarest . . . 100
Mayer, Jósep, esq., umsjónarmaðr fornmenjasafns í Liverpool 100
Melin, H. M., prestr at Husie ok Sträflinge, próf. við háskólann í Lundi 100
Menschikoff, fursti Alexander*, aðmíráll, aðal-landstjóri yfir Finnlandi . 150
Metcalfe, Charles, lávarðr, landstjóri yfir Agra í Hindostan 200
Metternich, Clement fursti*, ríkiskanselleri Austrríkis-keisara, í Vínarborg 100
Michélsen, Carl, danskr aðalkonsúll í Nýju Granada í Suðr-Ameríku . . 100
Miniscalchi-Erizzo, greifi Franz, kammerherra Austrríkis-keisara, í Verónu 100
Mittrowsky, greifi A. F.*, efsti kanselleri Austrríkis-keisara, í Vínarborg 100
Molander, Johan*, T. D., biskup yfir Borgár-stipti í Finnlandi 100
Moltke, Adam V., f. stjórnarráðsforseti Danakonungs, lènsgreifi af Bregentveð 100
Moltke, greifi Carl Emil*, geheime-konferenzráð, af Ágörðum á Sjálandi 100
Moltke-Hvitfeldt, greifi Adam G., geh.-konf.-ráð, at Moltkenborg á Fjóni 100
Moltke-Hvitfeldt, greifi Gebh. Leon., sendiherra Danakonungs í Parísarborg 100
Monrad, Þèttleifr, biskup 100
Monserrate, Frey D. Camillo de, forstjóri hins keis. bókasafns í Rio de Janeiro 100
Montefiore, Sir Moses, barónet, fèlagi hins konungliga fèlags í Lundúnum 100
Montezuma, vicomte de Jequitinhonha, D. Francisco, stórgœðingr af Brasilíu 100
More, Jón Shank, prófessor í skozkum lögum við háskólann í Edínaborg 100
Morpurgo, Jósep, banquier ok belgneskr konsúll í Tríest 100
Morris, Jacob G., esq., frœðimaðr, í Philadelphíu í Pennsylvaníu 100
Morrow, Robert, stórkaupmaðr, Halifax á Nýja Skotlandi 100
Mosquera, J. C., fyrrum þjóðstjóri í fríveldinu Nýju Granada, Panamá . 100
Mosquera, José Manuel*, erkibiskup í Nýju Granada, Santa Fé de Bogotá 100
Mueller, Ferdinand, forseti hins kon. vísindafèlags í Victoríu á Nýja Hollandi 100
Mülertz, Andreas F.*, P. D., stjórnari lærdómsskólans í Hrossanesi . . . 100
Murphy, Hon. H. C., fyrrum lögþingismaðr fríríkja Norðr-Ameríku 100
Mylius, Jón Jacob de*, hirðveiðameistari, at Rœningasægarði á Fjóni . . 100
Mylius, Sigismund W. V. de, kammerherra, at Rœningasægarði 100
Navarrete, Don Fernandez de*, forseti hins kon. sögu-akad. í Madríð . 100
Neergaard, Pètr Johan, etazráð, af Försleif ok Fjárvöðlum á Sjálandi . . 100
Neophytos, Hs. Em., metrópólít-erkibiskup á Blökkumannalandi 100
Nesselrode, C. R.*, greifi, ríkiskanselleri Rússakeisara, í Pètrsborg . . . 100

NORDENFALK, barún Johan, meistari í heimsspeki við háskólann at Uppsölum 100
NORMAN, B. M., esq., fornfræðimaðr, í Nýja Orleans 100
NORTHUMBERLAND, A. P. lávarðr Prudhoe, hertogi af, D.C.L., at Alnvíkkastala 100
OBLIGADO, Don Pastor, fyrrum þjóðstjóri í fríveldinu Buenos Ayres 100
OBRENOVITSCH, fursti Mikjáll, stjórnandi erfðafursti í Servíu 200
OESTERREICHER, Renner von, statsráð ok danskr aðalkonsúll í Tríest . . . 100
OLFERS, J. F. M. von, aðalvörðr yfir gripasöfnum Prússa, í Berlín 100
OLINDA, D. Pedro marquis de, stjórnarráðsforseti keisara af Brasilíu . . . 100
ORLOFF, fursti Alexis, stjórnarráðsforseti Rússakeisara, í Pètrsborg 100
OSUNA Y DEL YNFANTADO, Don Mariano, hertogi af, stórgœðingr af Spáni 100
OUSELEY, Sir Gore*, forseti hins konungliga asíatiska fèlags í Lundúnum 100
OUSELEY, Vilhjálmr G*, sendiherra Stóra Bretlands í Rio de la Plata . . 100
OUVAROFF, greifi Alexis, statsráð ok frœðimaðr, í Pètrsborg 100
OUVAROFF, greifi Sergius*, kennslustjórnarherra Rússakeisara, í Pètrsborg 100
PARISH, Frank, esq., stórbrezkr konsúll í fríveldinu Buenos Ayres 100
PARKER, Rev. Pètr, amerikanskr kristniboðari í Kínverjalandi 100
PAZOS, Don José Barros, stjórnarherra innanríkis málefna í Buenos Ayres 100
PEREZ DE VELASCO, H., doctor í lögum, í Lima 100
PETERSON, Jón*, esq., yfirdómari í St. Vincent í Vestr-Indíum 100
PETIT, Louis Hayes*, esq., fèlagi hins konungliga fèlags í Lundúnum . . 200
PETO, Samúel Morton, barónet á Englandi 100
PHILLIPPS, Sir Thómas, barónet, at Middlehill í Vorcesterskíri á Englandi 100
PLASKETT, Jósep*, majór, í St. Croix í Vestr-Indíum 100
PLATEN, Balthasar, greifi af, statsráð, af Örbýhúsi á Upplandi 100
PLATON, Hs. Em., erkibiskup yfir Riga ok Mítá 100
PLESSEN, Ottó barún, sendiherra Danakonungs í Pètrsborg 100
PLUMER, Vilhjálmr, esq., í Epping í Nýja Hampskíri í Norðr-Ameríku . . 100
PONTOPPIDAN, Henrik, danskr aðalkonsúll í fríataðnum Hamborg 100
POWER, Rev. Jósep, bókavörðr háskólans í Kambryggju á Englandi . . . 100
PRATÁPA CHANDRA SINHA BAHÁDOOR, Raja, í Pakparáh á Bengalalandi . . . 100
PRECHT, Hermann W., ofursti-lieutenant ok staðarhöfuðsmaðr í St. Thomas 200
PRESCOTT, Henry, fyrrum landstjóri yfir Nýfundnalandi í Norðr-Ameríku. 100
PREUS, J. C.*, fyrrum sórenskrifari í Vestr-Niðarnesi í Nórvegi 100
PRIETO, Don Joaquim*, þjóðstjóri í fríveldinu Chile í Suðr-Ameríku . . . 100
PRYCE, David Tannatt, esq., í Batavíu 100
PRZEZDZIECKI, Alexander, greifi, sagnafrœðingr, í Varská 100
PYCROFT, James Wallis, esq., fèlagi fornfrœðinga-fèlagsins í Lundúnum . 100
PYRKER VON FELSÖ-EÖR, J. L.*, patríarki-erkibiskup at Erlá í Ungaralandi 100
RADHÁKANT DEVA BAHÁDOOR, indverskr vísindafrœðingr á Bengalalandi . . 100
RAFN, Carl Christján, ritari fèlagsins 100
RÁJENDRALÁLA MITRA, Babú, ritari hins asíatiska fèlags á Bengalalandi . . 100
RALLI, Ambrosio di Stefano, banquier, í Tríest 100
RANTZAU, Carl F. greifi, kammerherra, af Friðrekslundi ok Braheshólmi á Fjóni 100
RASTAWIECKI, Eátvarðr, barún, fornfrœðingr, í Varská 100
REHLING, J.*, aðal-landstjóri hinna dönsku Austr-India, í Tranquebar . . 100
REVENTLOW, Ferdinand, lènsgreifi af Christjánssæti ok Sandbergi í Slèsvík 100

REVENTLOW, Friðrekr D.*, greifi af, sendiherra Danakonungs í Lundúnum 100
REVENTLOW, Þèttleifr C. E.*, greifi af, af Brahetrolleborg á Fjóni 100
RICKER, Hon. Samuel, norðramerikanskr aðalkonsúll í Frakkafurðu 100
ROBERT, Pètr C., prófessor í stórskotalist við skotherssskólann í Metzborg 100
ROMUALDO ANTONIO DE SEIXAS*, erkibiskup yfir Brasilíulandi, í Bahíu . . . 100
ROSEN, Sophus, kammerherra, aðal-staðarforseti í Flensborg 100
RUMINE, Nikolás de, rètt statsráð Rússakeisara, í Moskó 100
RÖNNENKAMP, Christján, kammerherra, af Nesbýhólmi ok Bavelse á Sjálandi 200
SALVANDY, N. A. greifi*, kennslustjórnarherra Frakkakonungs, í Parísarborg 100
SANTA-CRUZ, Andreas, verndari hins Perú-Boliviska sambands, í Lima . 160
SAVVAÏTOF, Páll, málfrœðingr, prófessor við klerkaskólann í Pètrsborg . . 100
SCARPA, Iginio da, danskr konsúll í Fiume 100
SCAVENIUS, Jacob Brönnum*, hirðveiðameistari, af Bassanesi á Sjálandi . 100
SCAVENIUS, Pètr Brönnum, kammerh., af Gjörsleif ok Klinthólmi á Sjálandi 100
SCHACK, Ottó Diderik*, lènsgreifi af Schackenborg á Suðr-Jótlandi 100
SCHACK-SOMMER, J. Ottó, danskr aukakonsúll í frístaðnum Hamborg . . . 100
SCHEELE, L. N., leyndarráð í Pinneberg 100
SCHEEL-PLESSEN, Wulff H. B., greifi, sendiherra Danakonungs í Stokkhólmi 100
SCHINDLER, Johan, fyrrum forseti stjórnarráðsins í Kraká 100
SCHMIDT, Pètr Christján*, proprieteri at Vindabý ok ráðsherra í Tönningen 200
SCHOLTEN, P. C. F.*, aðal-landstjóri hinna dönsku Vestr-Indía í St. Croix 100
SCHUBERT, F. H. de, general-lieutenant, í Pètrsborg 100
SCHUTH, Nicolás C., danskr aðalkonsúll í fríveldinu Chile 100
SCHÜTTE, August Theodor, af Bygghólmi ok Nörlundi á Norðr-Jótlandi . 100
SIEVEKING, Karl*, syndicus í frístaðnum Hamborg 100
SJÖGREN, A. J.*, statsráð ok fèlagi vísinda-akademíisins í Pètrsborg . . . 100
SKEEL, Eiríkr W. R., kammerherra, af Drottningarlundi á Norðr-Jótlandi . 100
SMITH, Jón Cotton, esq., í Sharon í Konnektíkúts-fylki 100
SMITH, Mikjáll*, útboðsfulltrúi Noregs konungs, í Frederiksværn 100
SOLOMOS, greifi Demetríus, í Zante 100
SPARKS, Jared, LL.D., forseti Harvarðs-háskóla í Kambryggju, Massachusetts 100
STAWELL, Sir Vilhjálmr Foster, yfirdómari í Victoríu á Nýja Hollandi . . . 100
STENHAMMAR, M.*, T.D., prófastr ok sóknapr. at Rísingum á Austr-Gautlandi 100
STICHÆUS, Johan Friðrekr*, stjórnarmaðr yfir Borgá í Finnlandi 100
STIFFT, fríherra A. J. v.*, líflæknir Franz keisara fyrsta, í Vínarborg . . . 100
STIRBEY, H. T. fursti D. Barbo, hospódar á Blökkumannalandi 100
STOURDZA, H. T. fursti Mikjáll, fyrrum hospódar í Moldá 200
STROGANOFF, greifi Gregoríus, geheimeráð Rússakeisara, í Pètrsborg . . . 100
STRÖYBERG, Christopher*, kansellíráð, í Álaborg á Norðr-Jótlandi 600
STUDACH, H. L., postulligr biskup í Svíþjóð 100
STÜRUP, Vilhjálmr, danskr aðalkonsúll í Venezuela 100
SUTHERLAND, George G. L. G.*, hertogi af, at Dunrobin-kastala á Suðrlandi 100
SWINBURNE, Sir Jón E., barónet, forseti fornfrœða-fèlagsins í Nýjakastala 150
SYMINGTON, Andr. James, rithöfundr, í Skotlandi 100
TEÏMOURAZ, H. T. Czarevitsj*, prinz af Georgíu, sonr Georgs konungs xiij 100
TELEKI VON SZÉH, greifi Jósep*, landstjóri yfir Sjöborgaríki 100

Thamsen, Hans þèttleifr*, rètt statsráð, í Stóðgarði 2,020
Thomander, J. H., biskup í Lundi 100
Tiedge, Johan H. Cornelius, stórkaupmaðr, í Buenos Ayres 100
Titoff, Vladímir Pálovitsj, sendiherra Rússakeisara í Miklagarði 100
Tobin, Hon. Thómas, yfirdómari í Ballincollig á Írlandi 100
Toreno, greifi José Maria de*, kammerherra Spánardrottningar, Madríð . 100
Traill, Thómas Stewart*, M. D., prófessor við háskólann í Edínaborg . 100
Trevelyan, Sir Karl, barónet, stjórnari í Madras 100
Trevelyan, Sir Walter Calverley, bart., at Vallingtúni á Norðimbralandi . . 100
Trolle-Bonde, Gustaf greifi*, af Sefstaðahólmi á Suðrmannalandi 100
Tyskiewicz, greifi Eustacíus*, forstjóri fyrir skólunum í Borysoff. 100
Ulrich, Friðrekr Karl, stjórnari í St. Barthelemy í Vestr-Indíum 150
Van Buren, Martin*, fyrrum þjóðstjóri í fríveldum Norðr-Ameríku 100
Van Deurs, J. F.*, general-krigskommissarius, at Frydendal á Sjálandi . 100
Vargas, Jósep*, M. D., þjóðstjóri í fríveldinu Venezuela í Suðr-Ameríku . 100
Varszawa, greifi Páskévitsj Erivansky, fursti af*, landstjóri á Pólínalandi 150
Vedel-Simonsen, L. S.*, sagnafrœðingr, af Elveðgarði á Fjóni 100
Waldo, Daniel*, esq., í Vorcester í Massachusetts-fylki 100
Wallén, Carl, barún, leyndar-ráðgjafi, ráðsherra í Finnlandi, Helsingforsi 100
Webster, Noah*, LL.D., enskr orðabókarhöfundr, í Nýju Höfn, Konnektíkút 100
Wedell, Carl W. A. S., lènsgreifi af Wedellsborg á Fjóni 100
Wellenheim, Leopold Welzl von*, hirðráð, í Vínarborg 100
Were, Jonathan Binns, portúgískr aðalkonsúll í Melbourne á Nýja Hollandi 100
Werkmester, Martinus*, landmælingamaðr, í Sveinborg á Fjóni 100
Wetmore, Hon. Prosper M., sagnafrœðingr, í Nýju Jórvík 100
Wiarda, Sjoerd, niðrlenzkr konsúll í Buenos Ayres 100
Wilson, Rigth Rev. Daniel*, D.D., biskup í Kalkútta á Bengalalandi . . . 100
Winthrop, Robert C., LL. D., forseti sagnafrœða-fèlags í Massachusetts . 100
Winthrop, Thómas L.*, forseti hins vínlenzka fornfrœða-fèlags í Boston 100
Witte, Jean, barún, í París 100
Wolanski, Tadeusz Przyiaciel z Wolan, at Pakość í Brombergsfylki . . . 100
Wood, Richard, esq., stórbrezkr konsúll í Damaskus á Sýrlandi 100
Woolsey, Theodor Dwight, prófessor við háskólann í Nýju Höfn, Konnektíkút 100
Wrangell, Ferdinand, barún, skipastólshöfðingi í Krónustað í Kyrjálabotni 100
Young, Allan, skipsforíngi í Englandi 100
Rússneskr höfðingi í Pètrsborg 100
Amerikanskr bókfrœðingr 500
Sjóðr með einkennisnafni „Grœnland" 600
Sjóðr með einkennisnafni „Stafangr" 200
Sjóðr með einkennisnafni „Sviþjod" 1000
Ónefndr vinr Íslands 1000
Annat vaxtafè, safnat af tillögum sem goldin eru í einu lagi 27,590

Felagsins fasti Sjoðr 31ta december 1863 . . . . Silfr Rd. 80,500

DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

1861—1863.

PROTECTOR

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK VII, aarlig Gave . . . Rdlr. 300
og efter Allerhøistsammes Død:
HANS MAJESTÆT KONG CHRISTIAN IX . . . . Rdlr. 300

MEDLEMMER

MED VEDFÖIELSE AF DE I AARENE 1861—1863 YDEDE BESTANDIGE BIDRAG*.

H. M. CARL XV, Konge af Sverige og Norge	F.B.B.
H. M. ALEXANDER II, Keiser af Rusland	F.B.B.
H. M. WILHELM I, Konge af Preussen	F.B.B.
H. M. WILHELM III, Konge af Nederlandene	F.B.B.
H. M. DOM PEDRO II, Keiser af Brasilien	F.B.B.
H. M. OTTO, fh. Konge af Grækenland	F.B.B.
H. M. VICTOR EMANUEL, Konge af Italien	F.B.B.
H. M. JOHANN, Konge af Sachsen	F.B.B.
H. M. MAHA MONGKUT, förste Konge af Siam	600
H. Ks. H. LEOPOLD II, fh. Storhertug af Toscana	F.B.B.
H. K. H. FREDERIK FRANTS, Storhertug af Meklenborg-Schwerin	F.B.B.
H. K. H. CARL II, fh. Hertug af Lucca	F.B.B.
H. K. H. OSCAR, Prinds af Sverige og Norge, Hertug af Öster-Götland	F.B.B.
H. K. H. AUGUST, Prinds af Sverige og Norge, Hertug af Dalarne	F.B.B.
H. Ks. H. CONSTANTIN NICOLAEVITSCH, Storfyrste af Rusland	F.B.B.
H. Ks. H. FERDINAND MAXIMILIAN, Erkehertug af Österrig	F.B.B.
H. Ks. H. NAPOLEON BONAPARTE, Prinds af Frankrig	F.B.B.
H. K. H. FREDERIK, Prinds af Nederlandene	F.B.B.
H. Ks. H. PETER, Prinds af Oldenborg, General i Russisk Tjeneste	F.B.B.
H. K. H. EUGEN, Prinds af Savoyen-Carignan	F.B.B.
H. H. ADOLPH, Hertug af Nassau	F.B.B.
H. H. ERNST II, Hertug af Sachsen-Koburg og Gotha	F.B.B.
H. H. BERNHARD, Hertug af Sachsen-Meiningen	F.B.B.
BORRING, L. S., Professor	AA.B.

* Forkortelser: F.B.B. ɔ: forhen bestandigt Bidrag; V.B. videnskabeligt Bidrag; AA.B. Aarsbidrag; S.B. ved Bidrag til Samlingerne (Selskabets Bibliothek, Museet for Nordiske Oldsager, det Americanske Cabinet etc.) afgjort Bidraget; C.B. ved udförte Commissioner Bidraget afgjort. B.B. vil senere erlægge det bestandige Bidrag. De Medlemmers Navne, hvis Bidrag ere indkomne efter Udgangen af Aaret 1863, ville blive opförte, ethvert paa sin Plads efter Optagelsens Datum, i den næste Liste.

Ewald, C., Kammerherre og Generalmajor . . . . AA. B.
Gudmundson, Thorgeir, Sognepræst til Nysted og Herritslev . . . . . V.B.
Lund, J. L. G., Etatsraad, Professor og Historiemaler ved Kunst-Academiet AA. B.
Rafn, C. C., Conferentsraad og Professor . . . . F.B.B.
Thomsen, C. J., Conferentsraad, Directeur ved Mönt-Cabinettet . . . . AA. B.
Werlauff, E. C., Conferentsraad og Professor . . . . AA. B.
Bosworth, Joseph, P. D., Sognepræst til Etwell i Derbyshire, England . F.B.B.
Moltke, F. C. Ludvig, Greve, forhen befuldmægtiget Minister, Kiel . . . F.B.B.
Treschow, F. W., Geheime-Conferentsraad, Curator for Vemmetofte Kloster F.B.B.
Giesebrecht, Ludvig, Professor ved Gymnasiet i Stettin . . . . . . F.B.B.
Kruse, F., Statsraad, forhen Professor ved Universitetet i Dorpat . . . F.B.B.
Lang, Andrew, Major og Over-Veimester, St. Croix i Vestindien . . . . F.B.B.
Brinck-Seidelin, L. C., Conferentsraad og General-Decisor . . . . . . AA. B.
Thorlacius, Arne O., Kjöbmand, Stykkisholm, Island . . . . AA. B.
Magnusen, J. F., Justitsraad . . . . AA. B.
Juel, Niels, Etatsraad og Amtsforvalter, Hjörring . . . . AA. B.
Wegener, C. F., Conferentsraad, Geheimearchivar og Kgl. Historiograph . AA. B.
Abrahams, N. C. L., Professor og Notarius publicus . . . . AA. B.
Moltke, A. W., Lehnsgreve, Geheime-Conferentsraad, til Bregentved . . F.B.B.
Flor, Christian, P. D., Etatsraad og Professor . . . . AA. B.
Sörensen, Sören, Provst, Sognepræst til Snoldelev og Thune . . . . . AA. B.
Brammer, Gerhard Peter, T. D., Biskop over Aarhus Stift . . . . . . AA. B.
Harhoff, C. J. C., Etatsraad og Byfoged i Ringsted . . . . F.B.B.
Knudtzon, Broder L., Grosserer, Trondhjem . . . . F.B.B.
Hansen, Peter, Conferentsraad, fh. Gouverneur i Ostindien . . . . . . F.B.B.
Tillisch, F. F., Geheime-Conferentsraad, Chef for det Kongelige Theater . AA. B.
Kellner, L. S., Oberst, Chef for den Kongelige Militaire Höiskole. . . . AA. B.
Knudtzon, P. C., Grosserer . . . . AA. B.
Lögstrup, Andreas B. v., Major . . . . AA. B.
Becker, Burmann, Johan Gotfried, Philos. Dr. . . . . F.B.B.
Müller, J. C., M. D., Etatsraad, Stabslæge i Landmilitair-Etaten . . . . AA. B.
Grüner, Gustav, Generalkrigscommissair, til Kjærup i Sjælland . . . . AA. B.
Bretton, Lucas Peter, Baron af, Kammerherre, Stiftamtmand, Viborg . . F.B.B.
Fahnöe, Hans Christian, Sognepræst til Sönderup og Nordrup i Sjælland . AA. B.
Hildebrand, Bror Emil, Kongl. Svensk Rigsantiquar, Stockholm . . . . F.B.B.
Petersen, E., Jægermester, Carlsminde i Sjælland . . . . F.B.B.
Albinus, J. H. Jacob, Cancelliraad, Bellevue ved Kolding . . . . . . F.B.B.
Fürst, Vitus Juel, Kongelig Dansk Vice-Consul i Arendal . . . . . . F.B.B.
Lunn, Wallars Knudsen, Major, Knabstrup i Sjælland . . . . AA. B.
Stockfleth, N. V., fh. Sognepræst til Lebesby i Öst-Finmarken . . . . V.B.
Hettema, M. de Haan, Medlem af det Frisiske Ridderskab, Leeuwarden . V.B.
Kjær, Thomas Andreas, Capitain, Havnemester paa St. Thomas i Vestindien F.B.B.
Strandgaard, Andreas Sigfred, Major og Bygningsinspecteur, St Thomas . F.B.B.
Bahnsen, Christian August, Professor og Seminarieforstander, Ekernförde . AA. B.
Maccregor, Francis C., fh. Kongl. Storbritannisk Consul i China . . . F.B.B.
Nielsen, H. P., Krigsraad . . . . AA. B.
Reventlow, Einar C. D., Greve af, til Pugerup i Skåne . . . . . . F.B.B.
Thorbrögger, Skule Theodor, Etatsraad, Toldinspecteur i Aalborg . . . AA. B.
Thue, Jacob, Kongelig Portugisisk Consul i Arendal . . . . F.B.B.
Wulff, J., Kammerraad, Östergaard i Jylland . . . . F.B.B.

Agerbek, Hans, Sognepræst til Österhæsinge og Hillerslev i Fyen . . . AA. B.
Castonier, Julius F. C., Kammerherre, Major og Fortchef, St. Croix . . F.B.B.
Dirckinck-Holmfeld, C., Baron, Hamburg . . . . F.B.B.
Fabricius, Caspar Laurentius, Sorenskriver i Öster-Nedenæs, Norge . . F.B.B.
Fölsch, Eduard Gustaf, Kongl. Svensk-Norsk General-Consul i Marseille . S.B.
Richert, Johan Gabriel, Förste Expeditionssecr., Trufve, Vester-Götland . AA. B.
Rötger, Ditlev Heinrich, Etatsraad, Justitiarius i Holsteen . . . . . . F.B.B.
Wolff, A. A., P. D., Overrabbiner, Præst ved det Mosaiske Troessamfund. AA. B.
Beskow, Bernhard von, Hofmarskal, Stockholm . . . . F.B.B.
Croker, Thomas Crofton, Esq., F.S.A., London . . . . F.B.B.
Knudsen, P., Geheime-Legationsraad, fh. General-Consul i Tripolis . . . AA. B.
Phillipps, Sir Thomas, Baronet, Middlehill i Worcestershire, England . . F.B.B.
Tuncell, A. von, Keis. Russisk Collegie-Assessor og Consul, Helsingör . S.B.
Abel, W. O., Diaconus, Leonberg i Würtemberg . . . . F.B.B.
Ackermann, W. A., Professor, Dresden . . . . F.B.B.
Dezoz de la Roquette, J. B. M. A., fh. fransk Consul, Paris . . . . . F.B.B.
Halberstma, J H., Sognepræst til Deventer i Over-Yssel . . . . . . V.B.
Heintze, Josias Friedrich Ernst, Baron von, Kammerherre, Bordesholm . F.B.B.
Kalkar, C. H. A., T. D., Sognepræst til Gladsaxe og Herlöv i Sjælland . . AA. B.
Nolsöe, J., fh. Kongelig Handelsforvalter, Thorshavn, Færöerne . . . . AA. B.
Plöyen, Christian, Kammerherre, Amtmand over Holbek Amt . . . . F.B.B.
Ritschl, G. C. B., T. D., General-Superintendent over Pommern, Berlin . F.B.B.
Trevelyan, Sir Walter Calverley, Wallington i Northumberland . . . . F.B.B.
Ampère, J. J., Professor ved Collége de France i Paris . . . . F.B.B.
Gynther, Sven Wilhelm, Landshövding, Hernösand . . . . F.B.B.
Homeyer, G., Professor ved Universitetet i Berlin . . . . F.B.B.
Krieger, Michael Ditlev, Justitsraad og Overretsassessor . . . . AA. B.
Napiersky, C. A., P. D., Statsraad, Gouvernements-Skole-Director i Riga . F.B.B.
Rask, H. K., Sognepræst til Viskinde og Aunsö i Sjælland . . . . . . V.B.
Thorsen, P. G., Professor, Universitets-Bibliothekar i Kjöbenbavn . . . V.B.
Carlmark, J. P., Lector og Domkirke-Sysselmand i Skara . . . . . . AA. B.
Cooper, Charles Purton, Esq., M. A. Oxford . . . . F.B.B.
Fryxell, Anders, P. D., Sognepræst til Sunne i Vermeland . . . . . AA. B.
Gyllenkrok, Friherre Axel Gustaf, Hofmarskal, Björnstorp i Skåne . . . F.B.B.
Gyllenstierna, Friherre Niels Christopher, Kammerh., til Krapperup i Skåne F.B.B. 50.
Hipping, A. J., Provst, Sognepræst til Nykyrka i Finland . . . . . . F.B.B.
Lavinsky, Alexander, Gouverneur over Jeniseisk og Irkutsk . . . . . F.B.B.
Mussin-Puschkin, M., Curator for Universitetet i Kasan . . . . . . F.B.B.
Nilsson, Sven, Professor emeritus ved Universitetet i Lund . . . . . V.B.
Pipping, F. W., Statsraad, Professor ved Universitetet i Helsingfors . . . F.B.B.
Reutz, A. M. T. von, Professor ved Universitetet i Dorpat . . . . . . F.B.B.
Schubert, H. Exc. F. H., Generallieutenant, St. Petersborg . . . . . . F.B.B.
Studach, J. L., Aumônier hos Hds. Majestæt Enkedronningen af Sverige F.B.B. 50.
Trolle-Wachtmeister, Greve Hans G., En af Rigets Herrer, til Årup i Skåne AA. B.
Vandermaelen, Philip, Directeur for et geographisk Etablissement i Brüssel F.B.B.
Wallén, Carl, Geheimeraad, Medlem af Senatet for Finland, Helsingfors F.B.B.
Baggesen, August Haller v., Generalmajor . . . . F.B.B.
Baggesen, Carl R., Archidiaconus ved Domkirken i Bern . . . . . F.B.B.
Barkow, A. F., Professor ved Universitetet i Greifswalde . . . . . . F.B.B.
Bille-Brahe, Henrik, Lehnsgreve, Geh.-Conferentsr., til Brahesminde i Fyen F.B.B.

Blome, Adolph von, Geh.-Conferentsraad, til Blomsche Wildniss i Holsteen F.B.B.
Browne, Peter, Esq., fh. Kgl. Storbritannisk Legationssecretair i Kjöbenhavn F.B.B.
Hamilton, William Rowan, Professor ved Universitetet i Dublin . . . . F.B.B.
Kræmer, Robert Fredrik von, Over-Statholder i Upsala . . . . F.B.B.
Litton, Samuel, Esq., M. D., Præsident i det Kongl. Irske Academie i Dublin F.B.B.
Lönnrot, Elias, M. D., Professor i Finsk ved Universitetet i Helsingfors . F.B.B.
Rääf, Leonhard Fredrik, Kammerjunker, til Buhlsjö ved Linköping . . F.B.B.
Singer, J., D. D., Secretair ved det Kongl. Irske Academie i Dublin . . F.B.B.
Capponi, Marquis Gino, Medlem af Accademia della Crusca i Florens . . F.B.B.
Gerhard, Eduard, Professor i Archæologie ved Universitetet i Berlin . . F.B.B.
Hornbeck, Hans B., M. D., fh. Landphysicus paa de Danske Öer i Vestindien F.B.B.
Kiellerup, Anders A., Conferentsraad, fh. Advocatus regius paa St. Thomas F.B.B.
Lagerheim, Friherre Elias, fh. Udenrigsminister, Stockholm . . . . . F.B.B.
Laing, Samuel, Esq., Idvies, Forfar, Scotland . . . . F.B.B.
Marsh, George Perkins, fh. Nordamericansk bef. Minister i Turin . . . F.B.B.
Menschikoff, Fyrst Alexander, Admiral, fh. Gen.-Gouverneur over Finland F.B.B.
Wieselgren, Pehr, Theologiæ Doctor, Domprovst, Göteborg . . . . . F.B.B.
Smith, Richard Bryan, Esq., F.S.A., Pygon's Hall i Lancashire, England . F.B.B.
Sprengtporten, Friherre Jacob W., Over-Statholder i Stockholm . . . F.B.B.
Lütké, F. B. de, Admiral og General-Adjutant, St. Petersborg . . . . F.B.B.
Palmstjerna, Frih. N. F., fh. Kongl. Svensk bef. Minister i St. Petersborg F.B.B.
Bartlett, John Russell, Esq., Statssecretair i Rhode-Island, Providence . F.B.B.
Brunius, Carl Georg, P. D., Græcæ Linguæ Professor ved Universitet i Lund AA. B.
Webb, Thomas H., M. D., Secretair ved det Rhode-Islandske hist. Selskab F.B.B.
Hohbach, B. H. G., Over-Justits-Assessor, Ulm . . . . F.B.B.
Osnobischin, Dmitri, Collegieraad, Curator for Gymnasiet i Simbirsk . . F.B.B.
Phillips, G., Professor ved Universitetet i Wien . . . . F.B.B.
Warnkoenig, L. A., Professor ved Universitetet i Gent . . . . F.B.B.
Cappé, Judah, Esq., Kgl. Nederlandsk Consul pea St. Thomas i Vestindien F.B.B.
Fugl, Ulrich Nicolai, Etatsraad og Bankdirecteur . . . . F.B.B.
Holm, August Jagemann, Etatsr., Secr. i Præsidentskabet paa St. Thomas . F.B.B.
Longfellow, Henry W., Professor ved Universitetet i Cambridge, Mass. . F.B.B.
Macedo, Dom Joachim da Costa de, Secr. ved Vid. Academie i Lissabon F.B.B.
Philarète, Hs. Em., Medl. af den hell. Synode, Metropolit af Moskou og Kolomna F.B.B.
Raaslöff, Harald I. A., Conferentsraad . . . . F.B.B.
Stenersen, A. C. A., Justitsraad, St. Thomas i Vestindien . . . . . F.B.B.
Tschertkoff, Alexander, General, Moskou . . . . F.B.B.
Ustrialoff, N. G., Professor ved Universitetet i St. Petersborg . . . . F.B.B.
Barataeff, Fyrst Mikhael, Gouvernements-Adels-Marskal i Simbirsk . . F.B.B.
Lignell, Anders, Contracts-Provst, Sognepræst til Kila i Vermeland . . F.B.B.
Keyser, Rudolph, Professor i Historie ved Universitetet i Christiania . . V B.
Lewschine, Al. de, Civil-Gouverneur i Odessa . . . . F.B.B.
Watts, Francis, Esq., London . . . . F.B.B.
Janssen, L. J. F., Conservator ved det archæologiske Rigsmuseum i Leyden V.B.
Moltke, Konrad Emil, Vice-Admiral og Chef for Orlogsværftet . . . . F.B.B.
Nielsen, Anders, Justitsraad, Overlæge, Odense . . . . AA. B.
Northumberland, A. P. Lord Prudhoe, Hertug af, Alnwick Castle, England F.B.B.
Coke, D'Ewes Esq., til Brookhill Hall, Derbyshire, England . . . . . F.B.B.
Coit, Thomas W., T. D., Præsident f. Transylv. Univ., Lexington, Kentucky F.B.B.
Hansteen, Christopher, Professor ved Universitetet i Christiania . . . . V.B.

Leemanns, C., P. D., Directeur for det archæologiske Rigsmuseum i Leyden V.B.
Lindsley, Rev. Philip, Præs. for Universitetet i Nashville i Tennessee . . F.B.B.
Dalsgaard, J., til Krabbesholm i Jylland . . . . AA. B.
Hamilton, Greve Jacob, Over-Statholder i Stockholm . . . . F.B.B.
Nygaard, M. B., Justitsraad, Kokkedal i Sjælland . . . . AA. B.
Ormerod, Thomas Johnson, A. M., Professor i Oxford . . . . F.B.B.
Sparks, Jared, LL. D., Hist. Prof. ved Harvard Univ., Cambridge, Mass. . F.B.B.
Brasen, Jens August, Provst, Sognepræst i Skjelskör . . . . AA. B.
Dieterich, U. W., Conrector ved det Tydske Nat. Lyceum i Stockholm . S.B.
Fasting, Hans Christian, Justitsraad, Amtsforvalter for Kronborg District . AA. B.
Fasting, Lauritz Gerhard, Justitsraad og Herredsfoged, Nakskov . . . . AA. B.
Fritz, Georg, Kammerraad, Raadmand i Roskilde . . . . AA. B.
Ibsen, Sören Kaas, Etatsraad, fh. Byfoged i Rödby . . . . AA. B.
Kendrick, Rev. Asahel Clark, Professor, Hamilton, New-York . . . . . F.B.B.
Olsen, Christen, Cancelliraad og Procurator, Randers . . . . F.B.B.
Quistgaard, C. S., Consistorialraad, Sognepræst til Gimlinge i Sjælland . F.B.B.
Raben-Levetzau, C. W., Kammerherre, til Beldringe og Bremersvold . . F.B.B.
Schou, Jens Peter, Sognepræst til Værslev og Jordlöse i Sjælland . . . F.B.B.
Aspinwall, Thomas, Oberst, Brooklyne, Massachusetts . . . . F.B.B.
Elton, Romeo, A. M., Professor ved Browns Universitet i Providence, R. I. F.B.B.
Everett, Edward, LL. D., forhen Gouverneur over Massachusetts . . . F.B.B.
Holmboe, C. A., Professor i de Orientalske Sprog ved Univ. i Christiania . F.B.B.
Krag, Mouritz Gotthold, Sognepræst til Gjelsted og Rörup i Fyen . . . AA. B.
McKenzie, John W., Writer to the Signet, Edinburgh . . . . F.B.B.
Beamish, North Ludlow, F. R. S., Oberstlieutenant, Loto-Park, Irland . . F.B.B.
Biondelli, Bernardino, Directeur for Antiquitets-Museet i Mailand . . . F.B.B.
Lund, Peter Wilhelm, P. D. og Professor, Lagoa Santa i Brasilien . . . F.B.B.
Porter, Jacob, M. D., Plainfield, Massachusetts . . . . F.B.B.
Schjötz, Otto Manderup, Sognepræst til Hasle og Freerslev i Sjælland . AA. B.
Coates, Benjamin H., M. D., Philadelphia . . . . F.B.B.
Scavenius, P. B., Kammerherre, til Gjorslev og Klintholm i Sjælland . . F.B.B.
Beamish, James Caulfield, Esq., Penlee Cottage, Devonport, England . . F.B.B.
Lövenskjold, Herman Frederik, Baron, Hofjægermester, til Lövenborg . . F.B.B.
Schoolcraft, Henry R., Esq., New-York . . . . F.B.B.
Thortsen, Carl Adolph, P. D., Prof., fh. Rector ved den lærde Skole i Randers AA. B.
Knesebeck, Baron von dem, Geheime-Justitsraad, Göttingen . . . . . F.B.B.
Marquez, José Ignacio, forhen Præsident i Republiken Ny Granada . . . F.B.B.
Krohn, Frederik Christopher, Medailleur ved de kongelige Mönter . . . AA .B.
Araujo-Ribeiro, Dom José de, fh. keis. Brasil. Minister, Rio Janeiro . . F.B.B.
Bergmann, F., Professor ved Academiet i Strasbourg . . . . F.B.B.
Durbin, John P., Præsident for Dickinson College i Pennsylvanien . . . F.B.B.
Zipser, E. A., Professor, Neusohl i Ungarn . . . . S.B.
Bellander, Olof Rudolph, Hofprædikant, Provst og Sognepræst i Köping . AA. B.
Casaus, Hs. Em. Don Fernandez Ramon, Erkebiskop af Guatemala . . . F.B.B.
Jörgensen, J. F., Sognepræst til Mygind, Krogsbek og Skjörring i Jylland . F.B.B.
Almeida e Albuquerque, D. Fernandez de Paula, Minister, Rio Janeiro . F.B.B.
Lidén, Jan., M. D., i Stockholm . . . . F.B.B.
Meisser, C., Professor ved Universitetet i Brüssel . . . . S.B.
Moltke, Carl, Greve, Geheime-Conferentsraad . . . . AA. B.
Ouseley, Sir William G., Storbritannisk Minister i Central-America . . F.B.B.

Pjetursson, Pjetur, Prof., Forstander for Pastoralseminariet i Reykiavik . F.B.B.
Sigurdsson, Jon, Archivar . . . . V.B.
Weisse, J. F. B., Brigadelæge i Trondhjem . . . . AA.B.
Westergaard, N. L., Prof. i de Indisk-Orientalske Sprog ved Univ. i Kjöbenhavn AA.B.
Barclay, Rev. S. V., Sognepræst til Lerwick, Shetland . . . . F.B.B.
Brown, John P., Esq., Secr. ved den Nordamer. Legation i Constantinopel F.B.B.
Chamberlain, Mellen, Esq., Concord i New-Hampshire . . . . F.B.B.
Cronholm, Abraham, P. D., Historiæ Professor ved Universitetet i Lund . F.B.B.
Drake, Samuel G., Esq., Boston, Massachusetts . . . . F.B.B.
Gislason, Konrad, Professor i Islandsk og Oldnordisk ved Univ. i Kjöbenhavn V.B.
Hamilton, Rev. Z., Sognepræst til Bressay, Shetland . . . . F.B.B.
Nielsen, K. Chr., Professor, forhen Rector ved Realskolen i Aarhus . . AA.B.
Smith, John Cotton, Sharon, Connecticut . . . . F.B.B.
Sourdeval, Charles Mourain de, Dommer ved Retten i Tours . . . . F.B.B.
Hetsch, G. F., Professor i Architectur ved Kunstacademiet i Kjöbenhavn . AA.B.
Königsfeldt, J. P. F., Overlærer ved den lærde Skole i Frederiksborg . . V.B.
Müller, C. L., Professor, Inspecteur ved det Kgl. Möntcabinet i Kjöbenhavn AA.B.
Stein, S. A. W., M. D., Professor ved Universitetet i Kjöbenhavn . . . AA.B.
Aggerup, C. G., Etatsraad, fh. Borgemester i Nykjöbing paa Falster . . F.B.B.
Baastrup, F., Kammerherre, Overförster . . . . F.B.B.
Bloch, J. V., Lic. Theol., Provst, Sognepræst til Kjerteminde og Drigstrup AA.B.
Brun, C. F. B., Kammerherre og Hofjægermester, til Kraagerup . . . . AA.B.
Manockjee Cursetjee, Esq., F. R. A. S., Bombay . . . . F.B.B.
Damkjer, J. R., Lic. Theol., Provst, Sognepræst til Kjetterup og Gjöttrup . AA.B.
Danneskjold-Samsöe, C. C. S. Greve af, Overskjenk . . . . AA.B.
Esbensen, Johan Riber, Sognepræst til Flemlöse i Fyen . . . . AA.B.
Fiedler, Harald Valdemar, Birkedommer ved Holsteinborg Birk . . . . F.B.B.
Gliemann, C. G. A., Districtslæge, Nibe og Lögstör . . . . AA.B.
Götsche, Henning C., Sognepræst til Finderup i Sjælland . . . . . . AA.B.
Hammerich, P. Frederik A., P. D., Professor i Theologie ved Univ. i Kjöbenhavn AA.B.
Hammond, Charles, Esq., Boston, Massachusetts . . . . F.B.B.
Holmstedt, Svend, Overlærer ved den lærde Skole i Frederiksborg . . AA.B.
Lauts, Ulrich G., Professor ved Universitetet i Leyden . . . . F.B.B.
Lavætz, Daniel Tonnies, Etatsraad, forhen Borgemester i Nestved . . . F.B.B.
Lemmich, Jobst Conrad Hirsch, Kammerherre, Generalmajor, Fredericia . AA.B.
Mansa, Frederik Wilhelm, M. D., Etatsraad, Stabslæge i Sö-Etaten . . . AA.B.
Ortved, Sören Rosbjerg, Domprovst, Roskilde . . . . AA.B.
Petersen, Thorvald, Overauditeur . . . . AA.B.
Pontoppidan, Dines, Sognepræst i Fredericia . . . . S.B.
Qvistgaard, C. W., Justitsraad, Birkedommer, Fredensborg . . . . . . AA.B.
Ræder, Nicolai D. A., Etatsraad, fh. Borgemester og Byfoged i Horsens . AA.B.
Schwensen, Jens, Justitsraad, Byfoged og Byskriver i Nysted . . . . . AA.B.
Sheil, Justin, Generalmajor, London . . . . F.B.B.
Staffeldt, A. L. v., Kammerjunker, Skovrider, Herlöv, Frederiksborg . . F.B.B.
Worsaae, J. J. A., Professor, Directeur for de antiquariske Mindesmærker AA.B.
Zahle, Johan Christian Julius, Provst, Sognepræst til Stillinge i Sjælland AA.B.
Aarestrup, C. W., Over-Krigscommissair, St. Croix i Vestindien . . . . F.B.B.
Cronstern, Gabriel F. S. v., Hofjægermester, til Nehmten i Holsteen . . F.B.B.
Dons, Andreas, Etatsraad, til Hesselagergaard i Fyen . . . . F.B.B.
Garde, Janus Andreas, Justitsraad, Raadmand og Byskriver, Helsingör . . AA.B.

Genty de Bussy, Pierre, Statsraad, Paris . . . . F.B.B.
Graae, Christian, Provst, Sognepræst til Tranekjær og Tullebölle, Langeland AA. B.
Hansen, Ernst Christoph, Forstraad, Skovrider, Tidsvilde i Sjælland . . AA. B.
Jensen, Jens Christian, Sognepræst til Ousted, Allerslev og Ledreborg . . AA. B.
Nörgaard, Poul Moth Thestrup, Sognepræst til Saaby og Kidserup . . . AA. B.
Ridolfi, Marquis Cosimo, Direct. for Agerdyrkn. Institutet i Meleto, Toscana F.B.B.
Schiern, Frederik, Professor i Historie ved Universitetet i Kjöbenhavn . . 50
Stourdza, H. H., Fyrst Michael, forhen Hospodar af Moldau . . . . . F.B.B.
Strandgaard, Lanritz W., Kammerraad, Toldforvalter, Grenaa . . . . . AA. B.
Sörensen, Andreas Ammentorp, Sognepræst til Terslev og Örslev i Sjælland AA. B.
Carlsen, J. F. S., Sognepræst til Dalbyneder, Raaby og Södring i Jylland . AA. B.
Moltke-Hvitfeldt, A. G. Greve af, Geh.-Conferentsraad, til Moltkenborg . F.B.B.
Monrad, Georg Hermann, Kammerherre og General-Decisor . . . . . AA. B.
Schousboe, Jens Christian, Sognepræst til Andst og Gjesten i Jylland . . AA. B.
Stiesen, Severin, fh. Siciliansk Consul i Helsingör . . . . F.B.B.
Cigalla, Greve Joseph de, P. D., Santorin i det Græske Archipel . . . F.B.B.
Kunzen, C. F., Conferentsraad, Regjeringsraad, St. Croix i Vestindien . . F.B.B.
Mohnike, Otto, M. D., Læge i den Nederlandsk-Ostindiske Armee, Batavia . F.B.B.
Pálsson, Olaf, Herredsprovst og Domkirkepræst i Reykiavik . . . . . AA. B.
Precht, Hermann Wilhelm, Oberstlieut., Bremen . . . . F.B.B.
Rögind, Julius, Sognepræst til Veirum i Hjerm Herred, Jylland . . . . AA. B.
Wood, Richard, Esq., Kongl. Storbritannisk Consul i Tunis . . . . . F.B.B.
Grez, H. F. de, J. U. D., Districts-Commissair, Breda i Nord-Braband . . F.B.B.
Heros, Don Martin de los, Direct. for det Kongl. Bibliothek i Madrid . . F.B.B.
Kubinyi, Ferencz de, Godsbesidder, til Losonczon, Ungarn . . . . . . V.B.
Ewerlöf, F. A., Kongl. Svensk-Norsk General-Consul for Danmark . . AA. B.
Haurowitz, H. V. H., M. D., Keis. Russ.. Statsraad og Livlæge, St. Petersborg F.B.B.
Magnusson, C., Kammerraad, Sysselmand i Dala Syssel, Island . . . . AA. B.
Oxholm, W. T. v., Overhofmarskal . . . . F.B.B.
Adlerberg, Greve V. v., Minister for det Keiserlige Huus, St. Petersborg . F.B.B.
Miniscalchi-Erizzo, F., Greve, Keis. Österrigsk Kammerherre, Verona . . F.B.B.
Westfelt, Ludvig, K. Svensk Oberstl., Bataillons-Commandeur, Traneberg V.B.
Wetterbergh, C. A., M. D., fh. Regimentslæge, Sätra i Öster-Götland . . V.B.
Boutkoff, Greve Peter Gregorievitsch, Geheimeraad, St. Petersborg . . F.B.B.
Knudsen, H. J. E., Provst og Sognepræst til Gislev og Ellested i Fyen . . AA. B.
Münch-Bellinghausen, Eligius, Friherre, Director for Hofbibliotheket i Wien F.B.B.
Olsoufieff, Basilius Dmitrievitsch, Hofmarskal hos Keiser Alexander . . F.B.B.
Rumine, Nicolas, Keis. Russisk Statsraad og Kammerherre, Moskou . . . F.B.B.
Schindler, Baron Johann, Geheimeraad og Canonicus, Krakau . . . . F.B.B.
Akermann, John Yonge, Esq., Secr. ved det numismatiske Selskab i London F.B.B.
Amherst, Right Hon. William Pitt, Earl of, til Montreal i Kent . . . . F.B.B.
Becker, Tyge Alexander, P. D., Professor, Medhjelper i Geheimearchivet . AA. B.
Demidoff, Fyrst Anatol, Greve til San Donato i Toscana . . . . . . F.B.B.
Dirks, Jacob, J. U. D., Advocat ved den Frisiske Overret i Leeuwarden . F.B.B.
Enochin, Ivan V., M. D., virkl. Statsr., Livchirurg hos Keiser Alexander . F.B.B.
Gortschakoff II, Fyrst Peter Dmitrivitsch, fh. Gouverneur over Vest-Siberien F.B.B.
Hambro, Carl Joachim, Baron, Chef for et Banquierhuus i London . . . F B.B.
Hjort, Peder, P. D., Professor . . . . AA. B.
Knésévitch, Dmitri M., Geheimeraad, Curator for Underv. Distr. Odessa . F.B.B.
Kulakowski, Ignacius, Curator for Gymnasiet i Bialystok . . . . . . F.B.B.

Kutorga, Michel Simon, Professor ved Universitetet i St. Petersborg . . F.B.B.
Lee, John, Esq., LL.D., Medlem af det Kongl. Selskab i London . . . F.B.B.
Mansel, George, Capitain i den Britiske Marine, London . . . . . . F.B.B.
Montefiore, Sir Moses, Baronet, Medlem af det Kongl. Selskab i London . F.B.B.
Morris, Jacob G., Esq., Philadelphia . . . . F.B.B.
Obolensky, Fyrst Mikhael, Keis. Russisk Statsraad, Moskou . . . . . F.B.B.
Philosophoff, Alexis, Keis. Russ. Gen.-Adjutant, St. Petersborg . . . . F B.B.
Cronstedt, Anton, Gouverneur over Åbo og Björneborgs Lehn samt Åland F.B.B.
Dasent, George Webbe, Esq, D. C. L., London . . . . V.B.
Haupt, M., Professor i Tydsk Literatur ved Universitetet i Berlin . . . F B.B.
Kraszewski, Joseph Ignacius, Curator for Skolerne i Volhynien, Zytomir . F.B.B.
Stephens, George, Prof. i Engelsk og Oldengelsk ved Univ. i Kjöbenhavn V.B.
Woldsen, Johan Nicolai, Kongl. Dansk General-Consul i Amsterdam . . F.B.B.
Bibesco, H. H., Fyrst George, forhen Hospodar af Valachiet . . . . . F.B.B.
Daschkoff, Jacob Andreïevitsch, Keis. Russisk bef. Minister i Stockholm . F.B.B.
Mavros, Nicolas de, Statsr., Gen.-Inspect. over Quarantainerne ved Donau F.B.B
Stirbey, H. H., Fyrst D. Barbo de, Hospodar af Valachiet, Bukarest . . F.B.B.
Tamelander, C. G., Oberstlieutenant, Helsingfors . . . . F.B.B.
Witt, Heinrich, Kongelig Dansk General-Consul i Republiken Peru, Lima S.B.
Wüstenfeld, H. F., P. D., Professor ved Universitetet i Göttingen . . . F.B.B.
Burnes, James, Esq., LL.D., Vice-Præsident i det Asiatiske Selskab i Bombay F.B.B.
Ewald, G. H. A., Professor ved Universitetet i Göttingen . . . . . . F.B.B.
Gibbes, Robert W., M. D., Columbia i Syd-Carolina . . . . F.B.B.
Sehested, N. F. Bernhard de, Hofjægermester, til Stamhuset Broholm i Fyen AA. B.
Sommer, C. C. L. F., Kongelig Læge paa St. Jan i Vestindien . . . . AA. B.
Traherne, Rev. John Montgomery, M. A. Oxford, Coedriglan, England . . F.B.B.
Woolsey, Theodor D., A. M., Professor ved Yale College, New Haven, Conn. F.B.B.
Duncan, Andrew, Esq., fh. Sheriff paa Shetland, Lerwick . . . . . . F.B.B.
Gille, Florent de, Statsraad, Bibliothekar hos H. M. Keiseren af Rusland F.B.B.
Koucheleff-Besborodko, A. G., Greve, virkelig Statsraad, St. Petersborg . F.B.B.
Wolanski, Thadeus P. z Wolan, Landraad, Pakość i Storhertugd. Posen . F.B.B.
Wrangel, Baron Friedrich v., General for Cavalleriet, Berlin . . . . . F.B.B.
Fowler, Rev. William C., A. M., Prof. ved Amherst College, Massachusetts F B.B.
Krag, Carl Andreas v., Capitain ved 20de Infanteri-Bataillon . . . . . AA. B.
Thacher, Hon. J. S. B., Assessor i Överste Ret i Staten Mississippi . . F.B.B.
Webber, Samuel, M. D., Charlestown, New Hampshire . . . . F.B.B
Andersen, Severin Christian, Kongl. Dansk Consul i Christiania . . . . C B.
Eschmann, J., Oberstlieutenant, Ingenieur-Geograph, St. Gallen, Schweiz . F.B.B.
Herbst, C. F., Kammerraad, Archivar ved det antiquarisk-topographiske Archiv AA. B.
Huth, Henry, Esq., forhen Kongl. Dansk General-Consul i Mexico . . . F.B.B.
Konow, Frederik Ludvig, Kongl. Dansk Consul i Bergen . . . . . . C.B.
Köhne, B. v., P. D., Friherre, Keis. Russisk Statsraad, St. Petersborg . . V.B.
Titoff, Vladimir P. de, Keis. Russisk befuldmægtiget Minister i Stuttgart F.B.B.
Törnstrand, Gustaf, P. D., Provst i Dalarne, Stora Schedvi . . . . . . B.B.
Briem, Johan Gunnlaug G., Sognepræst til Gundslev paa Falster . . . F.B.B.
Dahl, Torkild Chr., til Moesgaard, Kammerherre, Stiftamtmand, Aarhus . B.B.
Kruse, R. H., Sorgenfri, Öen Fuur i Liimfjorden . . . . V.B.
Lewis, Martin, Esq., Baltimore, Maryland . . . . F.B.B.
Linde, A. C. P., Etatsraad, Departementschef i Underviisningsministeriet . AA. B.
Mitchell, John Mitchell, Esq., Kongl. Belgisk Consul i Leith . . . . . F.B.B.

Olfers, J. F. M. von, Geh. Raad, Gen. Director over de K. Preuss. Museer F.B.B.
Strunk, Adolph, Kammerraad, Secr. ved det antiquarisk-topographiske Archiv AA. B.
Unger, C. R., Professor i Nordisk Sprogvidenskab ved Univ. i Christiania V.B.
Lapham, Increase, A., Esq., Milvaukee, Wisconsin . . . . F.B.B.
Thomsen, Grímur F., P. D., Leg.r., Departementssecr. i Udenrigsministeriet AA. B.
Bradley, Hon. Charles William, D.C.L., fh. Statssecr. i Connecticut . F.B.B. 50
Luynes, Honoré Theodosie P. J. d'Albert, Hertug af, Paris . . . . . . F.B.B.
Radhakant Deva Bahadoor, Hinduisk Literateur, Calcutta . . . . . . F.B.B.
Thordersen, Helge Gudmundsson, Biskop over Island, Reykiavik . . . . AA. B.
Brown, John Carter, Esq., Providence, Rhode Island . . . . F.B.B.
Davis, Sir John Francis, fh. K. Storbritannisk befuldm. Minister i China . F.B.B.
Falck, P. E., Lagman i Åbo og Björneborgs Lagsaga i Finland . . . . F.B.B.
Force, Hon. Peter, Washington . . . . F.B.B.
Frati, Luigi, Adjunct ved Antiquitets-Museet i Bologna . . . . F.B.B.
Lopez, Don Carlos Antonio, Præsident for Republiken Paraguay . . . . F.B.B.
Lukis, Rev. William C., M. A., Collingbourne Ducis, Marlborough, England F.B.B.
Lund, G. F. W., P. D., Rector ved Cathedralskolen i Aalborg . . . . . F.B.B.
Murphy, Hon. Henry C., New York . . . . F.B.B.
Parker, Rev. Peter, Canton . . . . F.B.B.
Raaslöff, V. R., Oberstl., K. Dansk bef. Minister i Washington . . . . F.B.B.
Regenburg, T. A. J., Etatsraad, Departementschef . . . . F.B.B.
Wetmore, Prosper M., General, New York . . . . F.B.B.
Aagaard, A. Z., Keis. Österrigsk Consul i Finmarken, Tromsö . . . . AA. B.
Hammershaimb, V. U., Sognepræst til Nordströmö Præstegjeld, Færöerne . V.B.
Krieger, A. F., Etatsraad og Höiesterets-Assessor . . . . AA. B.
Liliencron, R. W. T. H. F. Baron von, P. D., Kammerherre, Sachsen-Meiningen F.B.B.
Bartholomaei, Ivan Alexievitsch de, General, St. Petersborg . . . . . V.B.
Bonde, Friherre C. Jedvard, Kammerherre, Overceremonimester, Stockholm F.B.B.
Boucher de Perthes, Jacques, Præsident for Soc. d'Émulation i Abbeville F.B.B.
Gordon, George J. R., K. Storbritannisk befuldmægtiget Minister i Stuttgart F.B.B.
Ihre, A. E, forhen Kongl. Svensk-Norsk Udenrigsminister, Stockholm . F.B.B.
Manderström, Greve C. R. L., Kongl. Svensk-Norsk Udenrigsminister . . F.B.B.
Petrie, George, Esq., Vice-Præsident i det K. Irske Academie, Dublin . . S.B.
Tatarinoff, Stephen P., Generalmajor, Civil-Gouverneur i Tomsk . . . F.B.B.
Todd, James H., D.D., Vice-Præsident i det K. Irske Academie i Dublin . S.B.
Viborg, Karsten Friis, P. D., Sognepræst i Slagelse . . . . AA. B.
Bouillé, Marquis René de, fh. K. Fransk bef. Minister i Carlsruhe . . . F.B B.
Holbrook, John E., M.D., Prof. ved Collegiet i Charleston, Syd-Carolina . F.B B.
Juel-Rysensteen, Carl Adolph, Baron, Kammerherre . . . . AA. B.
Lenox, James, Esq., New-York . . . . F.B.B.
Power, Rev. Joseph, Bibliothekar ved Universitetet i Cambridge . . . . F.B.B.
Sabatier, J., Archæolog, St. Petersborg . . . . V.B.
Schoeppingk, Dmitri, Baron, Archæolog, Moskou . . . . F.B.B.
Wackerbarth, Athanasius Diedrich, Professor, Upsala . . . . F.B.B.
Mosquera, J. C. de, General, fh. Præsident i Ny Granada, Bogotá . . . F.B.B.
Smith, Charles Roach, Esq., F.S.A. London, Archæolog, Strood, Kent . . V.B.
Guillon, Charles, Roermond i Limburg . . . . F.B.B.
Hamilton, Andrew, Esq., London . . . . F.B.B.
Michelsen, Carl, Kongl. Dansk General-Consul i Ny Granada, Bogotá . . F.B.B.
Bech, Jörgen Albert, Justitsraad og Raadmand . . . . AA. B.

Berling, Johan Carl Ernst, Kammerherre . . . . AA. B.
Brynjulfsson, Gisle, Arna-Magnæansk Stipendiar . . . . V.B.
Tobin, Hon. Thomas, Fredsdommer, Ballincollig ved Cork i Irland . . . F B.B.
Falck, Hans Peter, Sognepræst til Vindinge i Fyen . . . . AA. B.
Finsen, Vilhjálmur, L., Cancelliraad, Landsoverrets-Assessor, Viborg . . AA. B.
Earle, John, Professor i Oldengelsk ved Universitetet i Oxford . . . . F.B.B.
Forchhammer, J. G., Conferentsraad, Professor ved Univ. i Kjöbenhavn . AA. B.
Steenstrup, J. Japetus S., Professor ved Universitetet i Kjöbenhavn . . AA. B.
Bradford, Alexander W., Esq., New-York . . . . F.B.B.
Collings, Rev. W. T., East Grafton ved Marlborough i England . . . . F.B.B.
Salomon, Ernst C. V., P. D., Upsala . . . . F.B.B.
Shaw, Norton, M. D.,. Secretair ved det Kongl. geograph. Selskab i London V.B.
Squier, Hon. E. George, M. A., New-York . . . . V B.
Allen, C F., P. D., Professor i Historie ved Universitetet i Kjöbenhavn . AA. B.
Brun, Petrus Frederik Constantin, Kammerherre, Amtmand i Præstö Amt AA. B.
Frijs, Greve Julius Juel-Vind-, Kammerherre, til Baroniet Juellinge . . F.B B.
Johannsen, C. G. W., Kammerherre . . . . AA. B.
Obrenovitsch, Fyrst Mikhael III, regjerende Fyrste i Servien . . . . . F.B.B.
Pontoppidan, Henrik, Kongl. Dansk General-Consul i Hamborg . . . . F.B.B.
Raevsky, Mikhael, Erkepræst ved den Keis. Russiske Legation i Wien . . F.B.B.
Rosenörn-Lehn, Baron Otto Ditlef, Kammerherre, til Guldborgland og Lehn F.B.B.
Rönnenkamp, Christian, Kammerh., til Næsbyholm og Bavelse i Sjælland F.B.B. 50
Schroeder, Francis, fh. Nordamerik. Chargé d'Affaires i Stockholm . . F.B.B.
Simesen, R. J., Professor, Rector ved den lærde Skole i Flensborg . . . AA. B.
Säve, Carl, P. D., Professor i Oldnordisk ved Universitetet i Upsala . . F.B.B.
Tregder, P. H., P. D., Professor, Rector ved Sorö Academie . . . . . AA. B.
Assaad Kayat, Sheikh, Kongl. Storbritannisk Consul i Syrien, Jaffa . . V.B.
Berlin, N. J., Chem. et Mineral. Professor ved Universitetet i Lund . . V.B.
Carlsen, Carl, Justitsraad og Vandbygnings-Inspecteur . . . . AA. B.
Hamilton, Greve Henning L. H., K. Svensk-Norsk bef. Minister i Kjöbenhavn F.B.B
Holstein, L. H. C. H. Greve af, Kammerherre, Lehnsgreve til Holsteinborg F.B.B.
Lefolii, Hans Henrik, Overlærer ved Cathedralskolen i Odense . . . . AA. B.
Thrige, S. B., Professor og Rector ved den lærde Skole i Haderslev . . AA. B.
Djurhuus, A., Provst, Sognepræst til Sydströmö og Thorshavn, Færöerne . AA. B.
Dowler, Bennet, M D., practiserende Læge i New-Orleans . . . . . . F.B B.
Holst, H. P., Professor, Lærer ved Land- og Söcadet-Academierne . . AA B.
Klee, Frederik A. G., Justitsraad og Contoirchef i Generalpostdecisoratet . AA. B.
Knowles, James T., Esq., Architect, London . . . . F.B.B
Liebenberg, Andreas Emil, Adjunct ved Sorö Academies Skole . . . . AA. B.
Paludan-Müller, C. P., P. D., Professor, Rector ved Cathedralsk. i Nykjöbing F.B.B.
Ramirez y de las Casas Deza, Don Luis Maria, M. D., Professor, Cordova F.B.B.
Sparre, Greve Gustaf Adolph, fh. Justitiæ Stats-Minister, Stockholm . . F.B.B.
Stallknecht, Frederik S., Esq., Advocat, New-York . . . . F B.B.
Basilius, Hs. Em., Erkebiskop af Polotsk og Vitebsk . . . . F.B.B.
Bertouch, C. C. Ferdinand de, Hofjægermester, Paris . . . . F.B.B.
Borthe, W. J. J., Sognepræst til Karby, Hvidbjerg og Redsted, Mors . . AA. B.
Osuna y del Ynfantado, Duque de, Grand af Spanien, Madrid . . . . F.B.B.
Pycroft, James Wallis, Esq., F. S. A., M. R. A. S., London . . . . . . F.B.B.
Bowring, Sir John, fh. K. Storbritannisk Gouverneur i Hongkong, London F.B.B.
Oesterreicher, J. F. R. von, K. Dansk Etatsraad og General-Consul i Triest F.B.B

Robert, P. C., Intendant ved den 5te Militair-Division, Metz . . . . . F.B.B.
Bonstetten, Gustav von, Eichenbühl ved Thun, Schweiz . . . . . . F.B.B.
Chytil, Joseph, Secretair i det K. K. Mährisk-Slesiske Selskab i Brünn . F.B.B.
Liebenberg, Carl Christian Birch, Etatsraad, Höiesterets-Advocat . . . . AA. B.
Nielsen, F., Stiftsprovst, Prof., Sognepræst til Thorkildstrup paa Falster . AA. B.
Rink, Hinrich J., P. D., Kongl. Inspecteur i Syd-Grönland, Godthaab . . F.B.B.
Schmidt, S. Emil W., Kammerassessor, Revisor i Generalpostdecisoratet . AA. B.
Ewaldsen, Christen, Sognepræst til St. Nicolai Kirke i Flensborg . . . V.B.
Mayer, Joseph, Esq., Curator for Antiquitets-Museet i Liverpool . . . . F.B.B.
Nordvi, Andreas Georg, Kjöbmand, Mortensnæs, Östfinmarken . . . . AA. B.
Ralli, Ambrosio di Stefano, Banquier, Triest . . . . F.B.B.
Wocel, Johann Erasmus, Professor i Archæologie ved Universitetet i Prag V.B.
Möller, Chr. H., Orlogs-Capitain . . . . AA. B.
Przezdziecki, Greve Alexander, Archæolog, Warschau . . . . F.B.B.
Rastawiecki, Baron Edvard, Archæolog, Warschau . . . . F.B.B
Rochussen, Johann Jacob, Kongl. Nederlandsk Statsminister, Haag . . . F.B.B.
Sally, Henning N. C. W., Justitsraad og Hofinspecteur . . . . AA. B.
Scheele, N. L. von, Geheimeraad, Landdrost, Pinneberg 100
Bertouch-Lehn, Lehnsbaron J. J. S. E., Kammerherre, til Sönderkarle . . F.B.B.
Bock, Johan Christian August, Etatsraad, Læge . . . . AA. B.
Melin, Hans Magnus, Theol. Dr. og Professor ved Universitetet i Lund . F.B.B.
Ahlefeldt-Laurwigen, F. L. W., Kammerherre, Lehnsgreve til Langeland F.B.B.
Bruzelius, Nils Gustav, P. D., Docent, Malmö . . . . V.B.
Bülow, B. E. v., K. Dansk overordentlig Gesandt ved den Tydske Forbundsdag F.B.B.
Cederfeldt de Simonsen, C. J., til Erholm, Amtmand over Svendborg Amt F.B.B.
Cust, Sir Edward, D.C.L., M.P., General-Major, Leasowe Castle, Cheshire F.B.B.
Dirckinck-Holmfeld, Ulysses, Baron de, fh. K. Dansk bef. Minister . . . F.B.B.
Djurklou, Friherre Nils Gabriel, til Sörby i Nerike . . . . F.B.B.
Esbensen, Frederik August, Amtmand over Hjörring Amt . . . . . . AA. B.
Frijs, Chr. Emil, Juell-Wind, Lehnsgreve til Frijsenborg i Jylland . . . F.B.B.
Gyldenstolpe, Greve A. F. Nils, Statsraad og Generalmajor, Stockholm . F.B.B.
Hagberg, C. A., En af de Aderton, Professor ved Universitetet i Lund . . AA. B.
Holsten, F. C, Baron, Kammerherre, Stiftamtmand over Laaland og Falster AA. B.
Juel, Axel Georg, Adjunct ved Cathedralskolen i Aalborg . . . . . . AA. B.
Juel, Nils, Baron af, Kammerherre, Stamherre til Lundbæk i Jylland . . F.B.B.
Lerche, Christian Albrecht, Lehnsgreve til Lerchenborg i Sjælland . . . F.B.B.
Morpurgo, Joseph, Banquier og K. Belgisk Consul i Triest . . . . F.B.B.
Neergaard, Peter J., Etatsraad, til Förslevgaard og Faareveile i Sjælland . F.B.B.
Plessen, Otto, Baron af, K. Dansk bef. Minister i St. Petersborg . . . . F.B.B.
Reventlow, Ferdinand C. O., Lehnsgreve til Christianssæde og Sandberg F.B.B.
Saxild, Georg Christian, Cancelliraad, Herredsfoged, Kolding . . . . . F.B.B.
Skeel, Erik W. R., Kammerherre, til Dronninglund i Jylland . . . . F.B.B.
Schack-Sommer, Otto, Kongl. Dansk Vice-Consul i Hamburg . . . . . F.B.B.
Stedingk, Greve L. E. v., Kammerherre og Generalmajor, Stockholm . . F.B.B.
Steinnordh, J. H. W., P.D., Lector ved det Kongl. Gymnasium i Linköping F.B.B.
Stülz, Jodok, K. K. Historiograph, Chorherre til St. Florian i Övre Österrig F.B.B.
Wachtmeister, Greve Hans, P. D., til Johannishus i Bleking . . . . . F.B.B.
Wedell, Karl W. A. S., Kammerherre, Lehnsgreve til Wedellsborg i Fyen . F.B.B.
Adami, J. H., Besidder af Dänisch Nienhof og Hohenhain, Sen. i Bremen . F.B.B.
Barkén, Mauritz, P. D., Rector ved den lærde Skole i Köping . . . . . AA. B.

Belcredi, Egbert Greve von, til Lösch i Mähren . . . . F.B.B.
Bornemann, P. J. v., Kammerherre, Ritmester, til Bjergbygaard i Sjælland . F.B.B.
De la Gardie, Greve Axel J., til Löberöd i Skåne . . . . F.B.B.
Dumreicher, C. O., Conferentsr., Præs. i den Holst.-Lauenb. Overappellationsret F.B.B.
Elkan, Wilhelm, Kongl. Dansk Consul i Harburg . . . . F.B.B.
Essen, Greve G. A. F. W. von, Generalmajor, Chef for Skånske Husar-Regim. F.B.B.
Fraser, Alexander, Esq., K. Storbritannisk Consul i Batavia . . . . . F.B.B.
Gyllenstierna, Baron Carl, Lieut., Krapperup i Skåne . . . . F.B.B.
Kauffmann, H. A. Th. v., Oberst, K. Dansk Militairbefuldmægtiget i Frankfurt AA. B.
Lütken, Johann August, Storhertugelig Meklenborgsk Consul i Kiel . . 50
Macaulay, Duncan, Esq., LL. D., Nordamericansk Consul i Manchester . . F.B.B.
Molte-Hvitfeldt, Greve Leon, K. Dansk befuldmægtiget Minister i Paris . F.B.B.
Möller, Pehr, Ritmester, til Skottarp i Halland . . . . F.B.B.
Ouvaroff, Greve Alexis, Statsraad, Medlem af Vid. Acad. i St. Petersborg . F.B.B.
Platen, Greve Baltzar J. E. von, Statsraad, til Örbyhus i Upland . . . F.B.B.
Plessen, Hugo F. A. v., Kammerh., K. Commiss. i Dänischwold og Svansen F.B.B.
Rosen, Sophus A. C. G. v., Kammerherre, Overpræsident i Flensborg . . F.B.B.
Savvaítof, Paul, Prof. ved det geistlige Seminarium i St. Petersborg . . F.B.B.
Scheel-Plessen, Greve W. H. B., Geheimer., K. Dansk bef. Minister i Stockholm F.B.B.
Schütte, August Theodor, Hofjægermester, til Bygholm og Nörlund i Jylland F.B.B.
Stjernstedt, Baron A. W., K. Svensk Ceremonimest. og Rigsheraldicus, Stockh. F.B.B.
Tiedge, Johan Heinrich Cornelius, Grosserer, Buenos Ayres . . . . . F.B.B.
Trap, J. P., Geheime-Etatsraad, Cabinetssecretair hos H. M. Kongen . . AA. B.
Van der Hucht, Willem L. J., Grosserer, Harlem . . . . F.B.B.
Alsina, Dr. Don Valentin, fh. Gouverneur over Staten Buenos Ayros . . F.B.B.
Bang, Frederik Sigfred, Justitsraad og Bankkasserer . . . . F.B.B.
Berckemeyer, E. P., Landraad, til Gross Thurow i Lauenborg . . . . F.B.B.
Castellanos, Dr. Don Florentino, Senats-Præsident i Republiken Uruguay F.B.B.
Fragueiro, Dr. Don Mariano, Prior i Handelstribunalet i Buenos Ayres . F.B.B.
Fürst, Carl Johan, Med. et Chir. Dr., practiserende Læge i Buenos Ayres F.B.B.
Graty, Baron Alfred du, Oberst, Director for National-Museet i Paraná . F.B.B.
Gutierrez, Don Juan Maria, fh. Udenrigsminister i den Argentinske Confœderat. F.B.B.
Kalmykoff, Peter Davidovitsch, Statsr., Prof. ved Univ. i St. Petersborg . F.B.B.
Mitré, Don Bartholomeo, Artilleri-Oberst, Gouverneur i Buenos Ayres . . F.B.B.
Pazos, Dr. Don José Barros, Udenrigsminister, Buenos Ayres . . . . . F.B.B.
Rabbe, Frans Johan, Philos. et M. D., Collegie-Assessor, Kalliolinna, Finland F.B.B.
Rantzau, Greve Carl Frederik, Kammerherre, til Frederikslund i Fyen . F.B.B.
Schultén, Otto af, Statsraad og Præsident, Wiborg, Finland . . . . . F.B.B.
Ståhlberg, C. H., P. D., Provst og Sognepræst, Pielavesi i Kuopio Stift, Finland F.B.B.
Thorson, Edvin M., Underbibliothekar ved det St. Kongl. Bibl. i Kjöbenhavn F.B.B.
Trolle-Bonde, Greve Gustaf, Kammerh., til Säfstaholm i Södermanland . F.B.B.
Wrangell, Baron Ferdinand, Admiral, St. Petersborg . . . . F.B.B.
Wörishöffer, J. P. A., Oberst og Bataillons-Commandeur . . . . . . AA. B.
Ahlander, Johan August, P. D., Lector, Linköping . . . . B.B.
Bengesco, Gregorius de, fh. Cultusminister i Valachiet, Bukarest . . . F.B.B.
Bergman, Johan W., K. Svensk-Norsk Ministerresident i Madrid . . . . F.B.B.
Bille, Torben, Kammerherre, Kongl. Dansk bef. Minister i London . . . F.B.B.
Boesen, Ulrich Sechmann, Biskop over Hertugdömmet Slesvig, Flensborg . F.B.B.
Carniolinе-Pinsky, Mathwei M., Geheimeraad og Senator, St. Petersborg . F.B.B.
Europaeus, Anders Josef, Provst i Övre-Karelen, Libelitz i Finland . . . V.B.

Fallenius, Carl Magnus, P. D., Pastor primarius, Stockholm	B.B.
Fischer, Christian, Justitsraad, Borgemester i Randers	F.B.B.
Foundoukleï, Ivan I, Geheimeraad, General-Controlleur i Warschau . .	F.B.B.
Gortschakoff, Fyrst Mikhael, Statholder i Kongeriget Polen	F.B.B.
Grill, Jan Wilhelm, Brukspatron, til Bona i Öster-Götland	F.B.B. 50
Harrison, William, Esq., Galligreaves House, Lancashire i England . .	F.B.B.
Johansson, Johan Fredrik, Lector, Linköping	B.B.
Kierkegaard, Peter Christian, P. D., Biskop over Aalborg Stift	F.B.B.
Koefoed, H. J., Geheime-Conferentsraad	AA. B.
Lewgren, Anders Wilhelm, Grosshandler i Göteborg	F.B.B.
Lind, Ellef v., Oberstlieutenant	F.B.B.
Loberra, Don Ignacio Garcia, Alcalde i Cordova, Andalusien	F.B.B.
Meinung, Conrad Robertus v., Capitain	AA. B.
Mukhanoff, Paul de, Præsident i Underviisningsraadet, Warschau . . .	50
Mylius, Sigismund W. V. de, Kammerherre, til Rönningesögaard, Fyen .	F.B.B.
Obligado, Dr. Don Pastor, fh. Gouverneur i Buenos Ayres	F.B.B.
Parish, Frank, Esq., K. Storbritannisk Consul i Buenos Ayres	F.B.B.
Petrelli, Carl Magnus, P. D., Sognepræst i Söderköping	F.B.B.
Platon, Hs. Em., Erkebiskop af Riga og Mitau	F.B.B.
Rudbeck, Reinhold Thure G. C. G, Friherre, Kammerherre, Stockholm .	F.B.B.
Sabatini, Signore Domenico, Neapel	F.B.B.
Simpson, James Y, M. D., Professor ved Universitetet i Edinburgh . . .	B.B.
Suhr, Ole Bernth, Grosserer og Consul for Republiken Ny Granada . .	F.B.B.
Thestrup, Hans Nicolai v., Generalmajor	AA. B.
Thomander, Johan Henrik, T. D, Biskop over Lunds Stift	F.B.B. 50
Uppström, Anders, P. D, Linguæ Gothicæ Professor ved Univ. i Upsala .	F.B.B.
Wyk, Olof, Grosshandler i Göteborg	F.B.B.
Zethrin, Pehr Olof, P. D, Provst i Trogds Herred, Lillkyrka, Upland . .	B.B.
Bergman, Israel, P. D., Biskop over Hernösands Stift	F.B.B.
Carlson, Fredrik Ferdinand, P. D., Historiæ Professor ved Univ. i Upsala .	B.B.
Dufferin, Frederik Temple, Lord, i London	F.B.B.
Eastwick, Edward Backhouse, Esq., i London	F B.B.
Hegermann-Lindencrone, Cai Ditlef, Generalmajor, Kammerherre	AA. B.
Laing, Robert de la, Premierlieutenant	AA. B.
Lindfors, Peter Philip, Med. Dr., Collegie-Assessor, Nystad, Finland . .	F.B.B.
Ricker, Samuel, Esq., Nordamericansk General-Consul i Frankfurt a. M. .	F.B.B.
Wassrin, Pehr Anders, Phil. Dr., Brukspatron, Linköping	F.B.B.
Ali Mahomed Khan, Mirza, Jagirdar ved Nizamens Hof i Deccan, Bombay .	F.B.B.
Balfour, H., Professor ved Universitetet i Edinburgh	B.B.
Carnegie, David, Brukspatron, Grosshandler i Göteborg	50
Dreyer, C. W. L. v., Oberstlieutenant	F.B.B.
Ekman, Oscar, Grosshandler og Keis. Russisk Consul i Göteborg . . .	50
Hamlin, Augustus C., M. D, Medicinal-Inspecteur i Bangor, Maine . . .	100
Höhling, Theodor August Schöller v., Capitain i Infanteriet	AA. B.
Isidorus, Hs. Em., Metropolit af St. Petersborg, Estland og Finland . . .	F.B.B.
Kubinyi, August v., Directeur ved National-Museet i Pesth	F.B.B.
Lundbye, Chr. C. v., Oberst i Generalstaben	AA. B.
Maranguapé, Comte de, Rio de Janeiro	B.B.
Monserrate, Frei D. Camillo, Directeur for det Keis. Bibl. i Rio de Janeiro	F.B.B.
Montezuma, Vicomte de Jequitinhonha, D. Francisco, Grand af Bras., Rio de Jan.	F.B.B.

Nordenfalk, Friherre Johan, P.D., Blekkem, Småland . . . . F.B.B.
Olrik, Chr. S. M., Justitsraad, Kongl. Inspecteur i Nord-Grönland, Godhavn F.B.B.
Pryce, David Tannatt, Esq., Grosserer, Batavia . . . . F B.B.
Willemoes, F. C., Etatsraad, Herredsfoged i Ning Herred, Aarhus . . . B.B.
Albarellos, Don Nicanor, M.D., Medlem af Repræsentantskabet i Buenos Ayres F.B.B.
Calvo, Don Nicolas Antonio, Buenos Ayres . . . . F.B.B.
Elisalde, Doctor Don Rufino, Advocat, Statsfiscal, Buenos Ayres . . . . F.B.B.
Good, Clements, Kongl. Dansk General-Consul i Hull . . . . F.B.B.
Gorostiaga, Doctor Don Benjamin, Advocat, Buenos Ayres . . . . . . F.B.B.
Hopkins, Edward A., Esq., Nordamericansk Consul i Paraguay . . . . F.B.B.
Hudson, William H., Esq., Nordamericansk Consul i Buenos Ayres . . . F.B.B.
Morrow, Robert, Esq., Grosserer, Halifax, Nova Scotia . . . . F.B.B.
Olinda, Don Pedro de Araujo Limas, Marquis de, Conseil-Præs., Rio de Janeiro F.B.B.
Perez, Don Roque José, Advocat, Prof. ved Universitetet i Buenos Ayres . F.B.B.
Trevelyan, Sir Charles, Baronet, Gouverneur over Præsidentskabet Madras 100
Viola, Doctor Don Miguel Navarro, Advocat, Buenos Ayres . . . . . . F.B.B.
Barkly, Sir Henry, K. C. B., Gouverneur i Victoria . . . . F.B.B.
Castro, Don Felipe Davila Fernandez de, Minister og Senator i Santo Domingo F.B.B.
Conestabile, Greve Giancarlo, Prof. i Archæologie ved Univ. i Perugia . . F.B.B.
Cosby, John H. Wilder, Esq., Advocat, Abbey Lodge, Irland . . . . . F.B.B.
Domingues, Don Luis, Buenos Ayres 50
Fair, George, M.D., F.R.C.S. Edinb., Engelsk Hospitalslæge i Buenos Ayres F.B.B.
Lamas, Dr. Don Andres, Uruguay's befuldm. Minister i Rio de Janeiro . . F.B.B.
Larsen, Dr. Don Juan Mariano, Professor ved Universitetet i Buenos Ayres F.B.B.
McCaul, Rev. John, Toronto . . . . B.B.
Nordenheim, Clas, virkl. Statsraad og Senator, Helsingfors . . . . . . F.B.B.
Pratápa Chandra Sinha Bahádoor, Raja, Pakparàh, Bengalen . . . . . F.B.B.
Rajnedralál Mitra, Babu, Secretair ved det Asiatiske Selskab i Bengalen F.B B.
Schildt, Wolmar Styrbjörn, Districtslæge, Jyväskyla, Finland . . . . . F.B.B.
Schöler, H. V. R., Sognepræst til Vester-Hassing . . . . AA. B.
Stawell, Sir William Foster, Overdommer, Victoria . . . . F B.B.
Stürup, Wilhelm, Legationsr., K. Dansk General-Consul i Venezuela, Caracas F.B.B. 50
Wiarda, Sjoerd, K. Nederlandsk Consul i Buenos Ayres . . . . F.B.B.
Winthrop, Robert C., LL.D., Præs. i det historiske Selskab i Massachusetts F.B.B.
Were, Jonathan Binns, Esq., K. Dansk og Svensk-Norsk Consul i Melbourne F.B.B.
Boton, Dr. Don Joaquim, Dommer i Höiesteret i Republiken Venezuela . F.B.B.
Broel-Plater, Greve Vladimir Stanislaus de, til Wiszniowietz i Gouvern. Minsk F.B.B.
Chaillé, Stanford E., A. M., M D., New Orleans . . . . B.B.
Eulampius, Hs. Em., fh Erkebiskop i Tobolsk og Siberien 100
Gibson, William Sidney, Esq., A.M., Advocat, Tynemouth, Northumberland 100
Gyllenhaal, Friherre Lars Herman, til Härlingstorp, Vester-Götland . . 50
Jörgensen, C. H., Hoffoureer . . . . V.B.
Kossakowski, Greve Stanislas, Geheimeraad, Warschau . . . . F.B.B.
Leal, Dom Felipe Pereyra, Brasiliansk Chargé d'Affaires i Venezuela . . F.B.B.
Ménant, Joachim, Dommer i Lisieux, Normandiet . . . . B.B.
Oliveira, Don C. B. de, Præsident i Nationalbanken i Rio Janeiro . . . B.B.
Scarpa, Iginio da, Kongl. Dansk Vice-Consul i Fiume . . . . F.B.B.
Borromeo, Greve Vitaliano, Grand af Spanien, Senator, Turin . . . . F.B.B.
Charnock, Richard Stephen, Esq., F.S.A. London 100
Lastarria, Don José Victorino, Advocat i St. Jago i Chile 100

Mellen, William P., Esq., Advocat, Natchez, Mississippi	B.B.
Mueller, Ferdinand, M.D., P.D., Præsident i det Kongl. Selskab i Victoria	F.B.B.
Nicholson, Sir Charles, Baronet, Victoria	B.B.
Schüth, Nicolas Chr., K. Dansk General-Consul i Chile, Valparaiso . .	F.B.B.
Bonaparte, Prinds Louis Lucien, Senator, Paris	100
Bonghi, Signore Diego, Archæolog, Neapel	100
Brown, James Roberts, Esq., Clerkenwell, London	100
Chadbourne, Paul Ansel, M.D., Professor, Brunswick, Maine	100
Edgley, Thomas, Esq, Willoughby Terrace, Park Tottenham, England .	100
França, D. Dom Ernesto Ferreira, Rio de Janeiro	B.B.
Hogg, John, Esq., M.A., F.R.S, Secr. R.S.L. London	50
Hume, Rev. Abraham, D.C.L., LL D., Secr. Hist. S., Lancashire, Liverpool	50
Lee, Right Rev. James Prince, D.D, F.R.S., Biskop af Manchester . . .	100
Nottingham, John, M.D., Surgeon N.C, Liverpool	50
Petersen, J. C. L., Capitain og Skoleinspecteur.	AA. B.
Wallcott, Rev. Mackenzie Edward, M A., F.S.A. London	50
Witte, Baron Jean J. A. M. de, Numismatiker, Paris	100
Blixen-Finecke, C. F. A. B. Baron, til Dallund i Fyen og Næsbyholm i Skåne	B.B.
Shaffner, Taliaferro P., LL.D., Oberst, London	B.B.
Alcock, Rutherford, Esq., K. Storbritannisk bef. Minister i Japan, Yeddo .	100
Arnzen, Niels, Esq., Fall River, Massachusetts	S.B.
Brasseur de Bourbourg, C.E., Abbed, Aumônier ved det Franske Ges. i Mexico	V.B.
Desjardins, Antoine, Over-Architect i Stiftet og Staden Lyon	50
Du Bois, H. C., K. Nederlandsk bef. Minister i Constantinopel og Athen .	100
Ellenborough, Edward Law, Earl of, Southam House, Gloucestershire . .	100
Farrer, James, Esq., M.P., of Ingleborough, Yorkshire	100
Flaux, Armand d e, Uzèz i Nedre-Languedoc	50
Kheredine, Divisions-General, Marine-Minister, Tunis	300
Lee, Rigth Rev. Henry Washington, Biskop af Iowa, For. St. America .	B.B.
Mandelgren, Nils Månson, Kunstmaler, Stockholm	F.B.B.
Peto, Sir Samuel Morton, Baronet, M.P., Sommerleyton Hall, Suffolk . .	100
Stephensen, Oddgeir, Etatsr., Direct. for det Islandske Departement . .	AA. B.
St. Hermine, F. Rouget de, K. Svensk-Norsk Gen.-Cons. og Dansk Cons. i Algier	B.B.
Aali-Pacha, H. M. Sultanens Udenrigsminister, Constantinopel	B.B.
Baudot, H., Præs. i den archæologiske Comm. for Côte d'or, Dijon . .	50
Clarke, Hyde, Esq., D.C.L., Præs. for det archæologiske Academie i Smyrna	50
Dickson, James, Brukspatron, til Billdahl i Vester-Götland	100
Ekman, J. J., Grosshandler, Göteborg	100
Fuad Pacha, H. M. Sultanens Storvezir	B.B.
Funch, F. C C, Major	50
Henzlmann, E., Dr., Medlem af det Ungarske Academie, Pesth	B.B.
d'Ipolyi-Stummer, A., Secretair ved det Ungarske Academie, Pesth . . .	B.B.
Kubinyi, F. de, junior, til Felsö, Kubin og Demenfalva i Ungarn . . .	50
Landgren, L., Dr. theol., Provst i Helsingland, Sognepræst i Delsbo . .	50
Langkilde, F C., Jægermester, til Frederiksgave i Fyen	B.B.
Mackay, Charles, Dr., New-York	B.B.
Petrie, George, Esq., Byskriver i Kirkwall, Orknöerne	B.B.
Wiberg, C. F., Lector ved Gymnasiet i Gefle	50
Christy, Henry, Esq., London	100
Dickson, Robert, Grosshandler, Göteborg	B.B.

Kjellerup, C. A., Jægermester, til Store Hyllinge i Skåne . . . . . . AA.B.
Ljungström, Claës J., Mag., Sognepræst til Sandhem i Vester-Götland . . B.B.
Lucht, Marx J. F., P.D., Prof., Direct. for Gymn. Christianeum i Altona . V.B.
Mackinlay, David, M.D., Pollockshields ved Glasgow 100
Madsen, A. P., Premierlieutenant i Infanteriet . . . . AA.B.
Monrad, D. G., Biskop, Conseil-Præsident 100
Pérez, Don José Joaquin, Præsident i Republiken Chile i Sydamerica . . B.B.
Petersen, Anton, Fuldmægtig i Finantsministeriet . . . . AA.B.
Symington, Andrew James, Esq., Glasgow 100
Ulrich, F. C., Gouverneur over Öen St. Barthelemy i Vestindien . . . 150
Young, Allan, Capitain, Twickenham i England 100
Young, Sir John, Gouverneur over New South Wales i Australien . . . B.B.
Athanasius, Erkebiskop, Metropolit af Corfu 100
Barry, Sir Redmond, Overdommer og Cantsler ved Universitetet i Victoria B B.
Boehm, Mag. Valentin Alexander, Lærer i Helsingfors . . . . B.B.
Braïlas, Peter, Professor og Senats-Secretair, Corfu 50
Byzantios, Carl D., Lexicograph, Athen . . . . B.B.
Damaskini, Sir Alexander, J.U.D., Justitiarius i Overretten, Corfu . . . 50
Goldmann, Louis, K. Dansk Consul i Capstaden 100
Linder, Johan Anders, Sognepræst til Umeå . . . . B.B.
Lunzi, Grev Nikolaos Conrad, San Kyrikos, Zante 100
Marcoran, Sir Giorgio, J.U.D., Corfu 100
Nisser, Don Pedro, Archæolog, Melbourne . . . . S.B.
Perez de Velasco, Don Henrique, J.U.D., Advocat i Lima 100
Rangabés, A. Rizos, Professor ved Universitetet i Athen . . . . V.B.
Rodotheatos, Spiridion, J.U.D., Præsident ved Domstolene paa Corfu . . 50
Rodriguez de Berlanga, Manuel, J.U.D., Malaga . . . . B.B.
Solomos, Greve Demetrios, Zante 100
Theophilos, Præsident i Grækenlands Hellige Synode, Metropolit af Athen B.B.
Valaoritis, Aristoteles, J.U.D., Legislator paa S. Maura 50
Vlassopulos, Spiridion Johan, Directeur for Assurance-Banken paa Ithaka B.B.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1861.

INDTÆGTER:	Rd.	Sk.
Kassebeholdning fra 1860	688	93
Hans Majestæt Kongen af Danmarks aarlige Gave	300	•
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne	2,900	•
Aarlige Bidrag fra samme	605	69
Solgte Exemplarer af udgivne Skrifter	414	13
Renter af den faste Fond (iberegnet 40 Rd. for et halvt Aar)	2,920	•
	7,828	79

UDGIFTER:	Rd.	Sk.
Anvendt til den faste Fonds Forögelse	2,930	25
Annaler for nordisk Oldkyndighed	256	•
Antiquarisk Tidsskrift	377	93
Mémoires des Antiquaires du Nord	100	•
Lexicon poëticum antiquæ linguæ septentrionalis	66	83
Clavis poëtica antiquæ linguæ septentrionalis	240	•
Oldnordisk-Dansk Haandordbog	1,313	46
Atlas for nordisk Oldkyndighed	33	32
Beretninger og Medlemslister m. v.	253	88
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Antiquarisk Tidsskrift*	329	46
Lithographerede Facsimiler og Aftryk af Kort og Kobbere, Papir	818	21
Selskabets Archiv og Bibliothek	246	70
Andre Udgifter til Selskabets Bud, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker m. v.	760	52
	7,726	76
Kassebeholdning den 31te December 1861	102	3
	7,828	79

J. F. MAGNUSSEN,
Kasserer.

Undertegnede, som det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs for Aaret 1861 valgte Revisorer, erklære herved at have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med dertil hörende Bilag, samt befundet samme rigtigt at være; og have vi endvidere overbeviist os om, at Selskabets faste Fond i Aaret 1861 er bleven foröget med det Belöb, som den Kongelig confirmerede Fundats af 30te October 1834 § 2 foreskriver at skulle oplægges.

Kjöbenhavn den 20de Mai 1862.

A. KJELLERUP. F. S. BANG.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1862.

INDTÆGTER:

	Rd.	Sk.
Kassebeholdning fra 1861	102	3
HANS MAJESTÆT KONGEN AF DANMARKS aarlige Gave	300	»
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne	1,950	»
Aarlige Bidrag fra samme	355	30
Solgte Exemplarer af udgivne Skrifter m. m.	573	61
Renter af den faste Fond (iberegnet 20 Rd. for et halvt Aar)	3,020	»
	6,300	94

UDGIFTER:

Anvendt til den faste Fonds Forögelse	1,958	7
Annaler for nordisk Oldkyndighed	377	»
Antiquarisk Tidsskrift	583	44
Clavis poëtica antiquæ linguæ septentrionalis	220	»
Oldnordisk-Dansk Haandordborg	434	33
Historisk-archæologisk Index til Tidsskrifterne	50	»
Historisk-antiquarisk Beskrivelse af Island	200	»
Beretninger og Medlemslister m. v.	436	28
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Antiquarisk Tidsskrift*	117	48
Lithographerede Facsimiler og Aftryk af Kort og Kobbere, Papir	340	73
Selskabets Archiv og Bibliothek	500	24
Andre Udgifter til Selskabets Bud, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker m. v.	557	28
	5,774	93
Kassebeholdning den 31te December 1862	526	1
	6,300	94

F. S. BANG,
Kasserer.

Undertegnede, det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs for Aaret 1862 valgte Revisorer, erklære herved, at vi have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med dertil hörende Bilag, og befundet samme at være rigtigt, ligesom at vi have forvisset os om, at Selskabets faste Fond i Aaret 1862 er bleven foröget med et saadant Belöb, som ifölge den Kongelig confirmerede Fundats af 30te Ostober 1834 § 2 skal oplægges.

KJÖBENHAVN den 31te August 1863.

A. KJELLERUP. C. F. HERBST.

REGNSKAB OVER SELSKABETS PENGEVÆSEN FOR AARET 1863.

INDTÆGTER:	Rd.	Sk.
Kassebeholdning fra 1862	526	1
Hans Majestæt Kongen af Danmarks aarlige Gave	300	»
Gave »fra en unavngiven Ven af antiquariske Undersögelser« (til Aarsskrifter, ikke til den faste Fond)	500	»
Gaver og bestandige Bidrag fra Medlemmerne	3,047	38
Aarlige Bidrag fra samme	557	72
Solgte Exemplarer af udgivne Skrifter	252	30
Renter af den faste Fond (beregnet 40 Rd. for et halvt Aar)	3,120	»
	8,303	45
UDGIFTER:		
Anvendt til den faste Fonds Forögelse	3,349	26
Annaler for nordisk Oldkyndighed	864	62
Antiquarisk Tidsskrift	282	75
Oldnordisk-Dansk Haandordbog	554	»
Fremstilling af Höiene ved Jellinge	500	»
Historisk-antiquarisk Beskrivelse af Island	200	»
Beretninger og Medlemslister m. v.	275	73
Tegninger samt disses Gravering i Staal, Kobber eller Træ til *Antiquarisk Tidsskrift* m. v.	435	62
Lithographerede Facsimiler og Aftryk af Kort og Kobbere, Papir	441	69
Selskabets Archiv og Bibliothek	269	80
Andre Udgifter til Selskabets Bud, ved Diplomers Udfærdigelse, Porto af Breve og Pakker m. v.	688	2
	7,861	65
Kassebeholdning den 31te December 1863	441	76
	8,303	45

F. S. BANG,
Kasserer.

Undertegnede, det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs for Aaret 1863 valgte Revisorer, erklære herved, at vi have undersögt og revideret foranstaaende Regnskab med dertil hörende Bilag, og befundet samme at være rigtigt, ligesom at vi have forvisset os om, at Selskabets faste Fond i Aaret 1863 er bleven forøget med et saadant Belöb, som ifölge den Kongelig confirmerede Fundats af 30te October 1834 § 2 skal oplægges.

KJÖBENHAVN den 14de Mai 1864.

A. KJELLERUP. C. F. HERBST.

ANTIQUARISK TIDSSKRIFT.

Indhold af Aargangene 1861—1863.

Afbildninger, indsatte i Texten.